

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
VAZIRLAR MAHKAMASINING
MA’NAVIYAT VA DAVLAT TILINI RIVOJLANTIRISH
MASALALARI DEPARTAMENTI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
VAZIRLAR MAHKAMASI HUZURIDAGI
O‘ZBEK TILINI RIVOJLANTIRISH JAMG‘ARMASI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

A. Usmanxodjayev, O‘.Abilov, M. Turaxanova

**TIBBIY ATAMALAR
LUG‘ATI**

**ТИББИЙ АТАМАЛАР
ЛУҒАТИ**

T.f.d., prof. A.Q. Shadmanov tahriri ostida

Qayta ishlangan to‘ldirilgan nashr

**TOSHKENT
«DONISHMAND ZIYOSI»
2022**

UO‘K 61(038)

KBK 51.1я2

T 46

Usmanxodjayev A., Abilov O‘., Turaxanova M.

Tibbiy atamalar lug‘ati / A. Usmanxodjayev, O‘. Abilov, M. Turaxanova. – Toshkent: «Donishmand ziyosi», 2022. – 400 b.

LUG‘ATNING TUZILISHI HAQIDA

Lug‘atda klinik terminlar va eng ko‘p ishlatiladigan tibbiy so‘zlar keltirilgan bo‘lib, ularning izohlari ensiklopediyalardan, tibbiyot darsliklari va lug‘atlardan olingan.

Lug‘atda ruscha va o‘zbekcha izohlari o‘rtasidagi bir xillik prinsipiga rioya qilingan. Lotincha (grekcha) muvofiqlik bo‘lmagan rus-o‘zbek definitsiyalarida imkon boricha ularning etimologik asosi berilgan.

Asosiy termin, ya‘ni har bir alohida maqolaning nomi katta harflar bilan berildi. Bu asosiy termin boshqa maqolada o‘zgarmagan shaklda takrorlanadigan bo‘lsa, bu holda uning birinchi harfidan so‘ng nuqta qo‘yib belgilanadi.

Bosh terminning turli xil ma‘nolari raqamdan so‘ng qavs belgisi qo‘yish bilan belgilanadi.

Tahrir hay‘ati

A.Q. Shadmanov (rais), A.Sh. Inoyatov, E.I. Basitxanova, U.Y. Sobirov, O‘.M. Abilov,
O‘.S. Ismailov, X.M. Kamilov, R.D. Kurbanov, U.X. Alimov, D.I. Axmedova, B.G. Gafurov,
Sh.A. Zufarova, A.M. Ubaydullayev, M.Sh. Hakimov, S.D. Norqulov, A.R. Saliyev

Taqrizchilar

prof. **H. Dadabekov** – Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti

«Umumiy tilshunoslik» kafedrası mudiri, lug‘atshunos

prof. **A.V. Alimov** – tibbiyot fanlari doktori

prof. **A.L. Alaviya** – tibbiyot fanlari doktori

prof. **J.M. Sobirov** – tibbiyot fanlari doktori

dots. **Turdiyeva K.Sh.** – filologiya fanlari nomzodi, Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

«O‘zbek tili va adabiyoti» kafedrası mudiri

prof. **B.O. To‘rayev** – falsafa fanlari doktori, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi direktorining bosh maslahatchisi

D.T. Norqulov – falsafa fanlari doktori, Toshkent tibbiyot akademiyasi «Ijtimoiy fanlar» kafedrası professori

Mas‘ul muharrir

Prof. **N. Mahmudov** – filologiya fanlari doktori, O‘zbekiston FA
O‘zbek tili, adabiyoti va folklori instituti direktori

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi o‘zbek tilini rivojlantirish
jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan chop etildi.

ANNOTATSIYA

«Tibbiy atamalar lug‘ati» hozirgi zamon tibbiyotida qo‘llaniladigan 10 000 atrofidagi klinik terminlar va tibbiy tushunchalarni o‘z ichiga qamrab olgan. U umumiy amaliyot vrachlari, farmatsevtlar, tarjimonlar, tibbiyot muassasalari xodimlari hamda tibbiyot institutlari va kollejlari o‘qituvchilari, talabalari uchun terminlar mohiyatini ruscha va lotin yozuviga asoslangan yangi o‘zbek alifbosida o‘zlashtirishda bebaho yordam ko‘rsatadi.

Lug‘atda asosiy klinik terminlar va tibbiy tushunchalar bilan bir qatorda anatomiya, fiziologiya, xirurgiya, tibbiy psixologiya, psixoterapiya, stomatologiya, biokimyo, farmakologiya, psixiatriya, epidemiologiya, hamshiralik ishi hamda sog‘liqni saqlash muassasalari va boshqa jabhalarda keng qo‘llaniladigan yangi atamalar ham o‘rin olgan.

Lug‘atdagi ruscha-baynalmilal klinik terminlarning izohi o‘zbekcha-kirill va lotin yozuviga asoslangan yangi o‘zbek alifbosida berilgan bo‘lib, u barcha vrachlar, bakalavrlar, magistrlar, o‘qituvchi va talabalarga qulaylik tug‘diradi.

Taqdim etilayotgan lug‘atning anatomiyaga oid terminlari 2009-yilda nashr qilingan «Tibbiy terminlar ensiklopedik lug‘ati»ga asoslangan holda tayyorlangan.

O‘ylaymizki, ushbu noyob lug‘at orqali nafaqat tibbiyot xodimlari, balki tibbiyotga qiziqqan keng omma ham yaqin maslahatgo‘y va foydali kitobga ega bo‘ladi.

LUG‘ATDAN FOYDALANISH TARTIBI

1. Lug‘atda keltirilayotgan barcha ruscha-baynalmilal tibbiy terminlar quyuq shriftda alifbo tartibida joylashtirilgan va asosan birlik sonda berilgan, agar termin birlik sonda topilmasa, unda ko‘plik sonidan qarash kerak. Ko‘plik son aksari birlik son bilan birga keladi, bunda birlik sonning oxiriga ruschada -и (yoki ы), o‘zbekchada -lar qo‘shiladi, masalan, симптом-ы – симптом-лар. Agar ko‘plik son so‘z ildizining o‘zgarishi bilan bog‘liq bo‘lsa yoki ы, -лар qo‘shilganda talaffuz buziladigan bo‘lsa, terminning ko‘plik soni to‘liq beriladi, masalan: *артерия – артерии – артериялар; узел – тугун; узлы – тугунлар.*

2. Tibbiy terminlar rus-baynalmilal tilida keltirilgan; uning muqobillari lotincha ekvivalentda berilgan; lekin lug‘atni ortiqcha ma’lumotlar bilan og‘irlashtirmaslik, joyni iqtisod qilish maqsadida lotincha muqobilining etimologiyasi berilmagan. Terminlarning yozilish shakli ruscha va o‘zbekchada bir xil bo‘lsa, lotin tilidagi nomi keltirilgandan so‘ng o‘zbekchada ham uning yozilishi takrorlanadi, masalan: glucosuria – *глюкозурия* – *glukozuriya*; ammo *болезнь, болезни – morbis – kasallik*. Terminlarning asosiy qismi lotin terminlardan hosil bo‘lganligi uchun ularning shu tilda ekanligi ko‘rsatilmaydi, ammo boshqa tillarda bo‘lsa, yoziladi; masalan, кабинет – фп. Cabinet va h.k.lar. Termin ikkita so‘zdan tuzilgan bo‘lsa, so‘zlarning ham to‘g‘ri tartibi, ham teskari tartibidan foydalanilgan; masalan: Гона очаг ёки Очаг Гона.

3. Quyidagi guruh moddalar, jarayonlar, tushunchalar va asboblarning lotincha yozilishi berilmagan: kimyoviy birikmalar, fermentlar, biokimyoviy jarayonlar, substratlar; dori moddalar, dorivor o‘simliklar (firma qabul qilgan va farmakopeyaga kirgan asosiy nomlari retseptlarda keng qo‘llaniladigan dorilar bundan mustasno); apparatlar; simptomlar va sindromlar; aksari mutaxassisliklar, tibbiy kasblarning nomlari; alohida terminlar sifatida lug‘atda mavjud so‘zlardan tashkil topgan murakkab terminlarning aksariyati; xususiyy tibbiyot termini bo‘lmay, boshqa sohalarda ham lotincha ekvivalenti qabul qilingan atamalar va umuman, lotincha yozilishi kam uchraydigan yoki tor mutaxassislar uchungina tushunarli bo‘lgan terminlar.

Terminning ruscha hamda o‘zbekcha-kirill va lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosidagi izohi keltirilgan.

KIRISH

Turli sohalariga doir lugʻatlar tuzish har bir sohada yetakchi olimlarning ilmiy kuchlarini birlashtirishni talab qiladi. Tibbiyot olimi ham, amaliyotchi vrach ham bevosita inson salomatligi bilan shugʻullanganligi uchun oʻz ishining mohir ustasi boʻlishi talab etiladi. Lekin ular qilgan mehnatlarini qayd etib, tajriba toʻplashi uchun, bemorlarning holatini aniq taʼriflash, tashxis qoʻyish, shuningdek, muolaja chora-tadbirlarini belgilashda zamonaviy fan va texnologiyalar tezkorlik bilan rivojlanib borayotgan bir paytda tibbiyotning barcha sohalaridagi yangi yuzaga kelgan atamalarni yaxshi bilishi talab qilinadi.

Ayrim hollarda tibbiyot xodimi kasallikning kechishiga doir holatlarni aniq ifodalashda bu atamalarining lotinchasini bilsa-da, ruscha yoki oʻzbekchasini aniq bilishga qiynalishi mumkin. Ayni shu paytda, qoʻlingizdagi «Tibbiy atamalar lugʻati» yordamga keladi. Yana bu lugʻat bir soha vrachiga boshqa yondosh sohalariga doir bemorlik holatlarining atamalarini bilishga ham koʻmak beradi.

Ushbu «Tibbiy atamalar lugʻati» hozirgi zamon tibbiyotida qoʻllaniladigan 10000 atrofidagi klinik atamalar va tibbiy tushunchalarni oʻz ichiga qamrab olgan. Lugʻat tibbiyot muassasalari xodimlari, umumiy amaliyot vrachlari, farmatsevtlar, tarjimonlar, tibbiyot institutlari va kollejlari oʻqituvchilari, talabalari uchun klinik atamalar mohiyatini oʻzlashtirishda bebaho yordam koʻrsatadi.

Shu bois, mazkur lugʻatdan klinik atamalar, tibbiy iboralar bilan bir qatorda anatomiya, fiziologiya, xirurgiya, tibbiy psixologiya, psixoterapiya, stomatologiya, biokimyo, farmakologiya, psixiatriya, yuqumli kasalliklar, mikrobiologiya, virusologiya, immunologiya, hamshiralik ishi hamda sogʻliqni saqlash muassasalari va tibbiyotning boshqa jabhalarida keng qoʻllaniladigan yangi atamalar ham oʻrin olgan.

Lugʻatdagi atamalar bugungi kundagi mavjud zamonaviy atamalarning ifodasi boʻlish bilan birgalikda, tabiiyki, yangi texnologiya hamda usullarning yuzaga kelishi munosabati bilan koʻplab atamalar shakllanadi va shuning natijasida lugʻatni davriy ravishda yangilab borish talab etiladi. Ayni lugʻat ham kelajakda yuzaga kelgan yangi atamalar bilan toʻldirilgan mukammallashtirilgan tarzda qayta nashr qilinishi zaruriy holatdir.

Mazkur lugʻatda tibbiy atamalar oʻzbek tilida oʻzbekcha-kirill formatida Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 24-avgust 339-sonli qaroriga muvofiq tasdiqlangan lotin yozuvi asosida berilgan. Shu jihatdan ham mazkur lugʻat vrachlar, bakalavrlar, magistrilar, oʻqituvchi va talabalarga tibbiy atamalarning ruscha izohlarini lotin yozuviga asoslangan oʻzbek alifbosidagi izohlar bilan qiyoslab oʻzlashtirishda qulaylik tugʻdiradi.

Oʻylaymizki, loʻnda, ixcham va ravon tilda yozilgan mazkur «Tibbiy atamalar lugʻati» orqali nafaqat tibbiyot xodimlari, balki tibbiyotga qiziqqan keng omma ham yaqin maslahatgoʻy va foydali kitobga ega boʻladi.

A.Q. Shadmanov
tibbiyot fanlari doktori, professor

КИРИШ

Тиббиёт соҳасида луғат тузиш учун шифокорларнинг қилган меҳнатларини қайд этиб, тажриба тўплаши, беморларнинг ҳолатини аниқ таърифлаш, ташхис қўйиш, шунингдек, муолажа чора-тадбирларини белгилашда замонавий фан ва технологиялар тезкорлик билан ривожланиб бораётган бир пайтда тиббиётнинг барча соҳаларидаги янги юзага келган атамаларни яхши билиши талаб қилинади.

Айрим ҳолларда тиббиёт ходими касалликнинг кечишига доир ҳолатларни аниқ ифодалашда бу атамаларнинг латинчасини билса-да, русча ёки ўзбекчасини аниқ билишга қийналиши мумкин. Айтиш шунинг пайтда, қўлингиздаги «Тиббий атамалар луғати» ёрдамга келади.

Ушбу «Тиббий атамалар луғати» ҳозирги замон тиббиётида қўлланиладиган 10000 атрофидаги клиник атамалар ва тиббий тушунчаларни ўз ичига қамраб олган. Луғат тиббиёт муассасалари ходимлари, умумий амалиёт врачлари, фармацевтлар, таржимонлар, тиббиёт институтлари ва коллежлари ўқитувчилари, талабалари учун клиник атамалар моҳиятини ўзлаштиришда бебаҳо ёрдам кўрсатади.

Шу боис, мазкур луғатдан клиник атамалар, тиббий иборалар билан бир қаторда анатомия, физиология, хирургия, тиббий психология, психотерапия, стоматология, биокимё, фармакология, психиатрия, юқумли касалликлар, микробиология, вирусология, иммунология, ҳамширалик иши ҳамда соғлиқни сақлаш муассасалари ва тиббиётнинг бошқа жабҳаларида кенг қўлланиладиган янги атамалар ҳам ўрин олган.

Табиийки, янги технология ҳамда усулларнинг юзага келиши муносабати билан қўплаб яна замонавий атамалар шаклланади ва шунинг натижасида луғатни даврий равишда янгилаб бориш талаб этилади. Айтиш луғат ҳам келажакда юзага келган янги атамалар билан тўлдирилган мукамаллаштирилган тарзда қайта нашр қилиниши зарурий ҳолатдир.

Мазкур луғатда тиббий атамалар ўзбек тилида ўзбекча-кирилл форматида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 24 август 339-сонли қарорига мувофиқ тасдиқланган латин ёзуви асосида берилган.

Ўйлаймизки, лўнда, ихчам ва раvon тилда ёзилган мазкур «Тиббий атамалар луғати» орқали нафақат тиббиёт ходимлари, балки тиббиётга қизиққан кенг омма ҳам яқин маслаҳатгўй ва фойдали китобга эга бўлади.

А.Қ. Шадманов,

тиббиёт фанлари доктори, профессор

А

АБАЗИЯ – AVASIA – ЮРОЛМАСЛИК – ихтиёрый ҳаракатлар мослашувининг бузилиши, юриш қобилиятининг йўқотилиши.

АБАЛИЕНАЦИЯ – ABALIENATIO – БЕГОНАЛИК ҲОЛАТИ – айрим руҳий касалликларда рўй берадиган бегоналик ҳолати.

АБДОМИНАЛЬНАЯ ПОЛОСТЬ – ҚОРИН БЎШЛИҒИ.

АБДОМИНАЛЬНАЯ ХИРУРГИЯ – CHIRURGIA ABDOMINALIS – АБДОМИНАЛ ЖАРРОҲЛИК – жарроҳликнинг қорин девори ва қорин бўшлиғи аъзоларининг шикастлари ва касалликларининг келиб чиқиши, диагностикаси, жарроҳлик даволаш усулларини ўрганадиган бўлими.

АБДОМИНОСКОПИЯ – ABDOMINOSCOPIA – ҚОРИН БЎШЛИҒИНИ ТЕКШИРИШ – махсус аппаратлар билан қорин бўшлиғини текшириш.

АБДУКТОР – ABDUCTOR – ЧЕТГА ТОРТУВЧИ – узоқлаштирувчи мушак.

АБДУКЦИЯ – ABDUCTIO – ЧЕТЛАТИШ – қўл-оёқ ёки кўзнинг тананинг ўрта чизигидан (ўқидан) бошлаб ҳаракат қилиши.

АБЕРРАЦИЯ – ABERRATIO – НОРМАДАН ЧЕТГА ЧИҚИШ – нормал андоза (нусха, намуна)нинг тузилишидан ёки функциясидан четга чиқиши.

А. глаза – Кўз абerrацияси – кўз оптик системаси такомиллашмагани туфайли тўр пардада тасвирларнинг бузилиб кўриниши.

А. хромосом – A. chromosomatum – Хромосомалар абerrацияси – хромосомаларнинг тузилиши ва сон жиҳатдан ўзгариши, бу ҳолат хромосома касалликларида намоён бўлади.

А. яичка – Мояк абerrацияси – моякнинг ёрғоқдан ташқарида жойлашиши.

YUOLMASLIK – ixtiyoriy harakatlarni moslashuvining buzilishi, yurish qobiliyatining yo'qotilishi.

BEGONALIK HOLATI – ayrim ruhiy kasalliklarda ro'y beradigan begonalik holati.

QORIN BO'SHLIG'I.

ABDOMINAL JARROHLIK – jarrohlikning qorin devori va qorin bo'shlig'i a'zolarining shikastlari va kasalliklarining kelib chiqishi, diagnostikasi, jarrohlik davolash usullarini o'rganadigan bo'limi.

QORIN BO'SHLIG'INI TEKSHIRISH – maxsus apparatlar bilan qorin bo'shlig'ini tekshirish.

CHETGA TORTUVCHI – uzoqlashtiruvchi mushak.

CHETLATISH – qo'l-oyoq yoki ko'zning tananing o'rta chizig'idan (o'qidan) boshlab harakat qilishi.

NORMADAN CHETGA CHIQISH – normal andoza (nusxa, namuna)ning tuzilishidan yoki funksiyasidan chetga chiqishi.

Ko'z aberratsiyasi – ko'z optik sistemasi takomillashmagani tufayli to'r pardada tasvirlarning buzilib ko'rinishi.

Xromosomalar aberratsiyasi – xromosomalarning tuzilishi va son jihatdan o'zgarishi, bu holat xromosoma kasalliklarida namoyon bo'ladi.

Moyak aberratsiyasi – moyakning yorg'oqdan tashqarida joylashishi.

АБИОЗ – ABIOSIS – ТУҒМА ЗАИФЛИК – туғма заифлик туфайли аъзо ёки система (мас., юрак-томирлар системаси) ҳаёт қобилиятининг сустлиги.

АБИОТРОФИЯ СЕТЧАТКИ – ABIOTROPHIA RETINAE – ТЎР ПАРДА ТУҒМА НУҚСОНИ – тўр парда нейроэпителийси ҳужайралари шаклининг бузилиб, бошқа шакл олиши.

АБЛЕФАРΙΑ – ABLEPHARIA – БИР ЁКИ ИККАЛА ҚОВОҚНИНГ БЎЛМАСЛИГИ.

АБЛЮТОМАНИЯ – ABLUTOMANIA – кўл ювишга доимо хиралик билан интилиш.

АБЛЯЦИЯ – ABLATIO – тананинг ёки бирор бир аъзонинг бир қисмини жаррохлик операция йўли билан кесиб ташлаш.

АБЛЯЦИЯ РЕТИНЫ – ABLATIO RETINAE – ТЎР ПАРДАНИНГ ЖОЙИДАН КЎЧИШИ.

АБОРТ – ABORTUS – ҳомилани ҳали ҳаётга лаёқатсиз даврида тушириш (олдини олиш), яъни ҳомиладорликни дастлабки 28 ҳафта мобайнида тўхтатиш.

АБРАЗИЯ – ABRASIO – ҳар хил бўшлиқлар, оқмалар, грануляцияланаётган жароҳатларни даволаш ва ташхис мақсадларида кириш.

АБСАНС – ABSENTIA – ЙЎҚЛИК – тутқаноксиз (кичик тутқанок) тўсатдан пайдо бўлувчи ҳушдан кетиш. Онгнинг қисқа вақтга йўқолиши.

АБСОРБЦИЯ – ABSORPTIO – СИНГДИРИШ – 1) ютилиш, шимилиш (моддаларнинг ҳужайралар қатлами орқали лимфа ва қонга ўтиши); 2) кимёда газ ёки эритилган моддани суюқлик ёки қаттиқ жисм ўзига тортиб олиши.

АБСТИНЕНЦИЯ – ABSTINENTIA – ХУМОРЛИК ҲОЛАТИ – сурункали алкоголизм ёки гиёҳвандликка чалинган шахсларда психофаол моддалар истеъмолидан тийилиши натижасида юзага келадиган жисмоний ва (ёки) руҳий бузилишлар синдроми.

TUG‘MA ZAIFLIK – tug‘ma zaiflik tufayli a‘zo yoki sistema (mas., yurak-tomirlar sistemasi) hayot qobiliyatining sustligi.

TO‘R PARDA ABIOTROFIYASI TUG‘MA NUQSONI – to‘r parda neyroepiteliysi hujayralari shaklining buzilib, boshqa shakl olishi.

BIR YOKI IKKALA QOVOQNING BO‘LMASLIGI.

ABLUTOMANIYA – qo‘l yuvishga doimo xiralik bilan intilish.

Tananing yoki biror bir a‘zoning bir qismini jarrohlik operatsiya yo‘li bilan kesib tashlash.

TO‘R PARDANING JOYIDAN KO‘CHISHI.

Homilani hali hayotga layoqatsiz davrida tushirish (oldini olish), yani homiladorlikni dastlabki 28 hafta mobaynida to‘xtatish.

Har xil bo‘shliqlar, oqmalar, granulyatsiyalanayotgan jarohlarni davolash va tashxis maqsadlarida qirish.

YO‘QLIK – tutqanoqsiz (kichik tutqanoq) to‘satdan paydo bo‘luvchi hushdan ketish.

SINGDIRISH – 1) yutilish, shimilish (moddalarning hujayralar qatlami orqali limfa va qonga o‘tishi); 2) kimyoda gaz yoki eritilgan moddani suyuqlik yoki qattiq jism o‘ziga tortib olishi.

XUMORLIK HOLATI – surunkali alkogolizm yoki giyohvandlikka chalingan shaxslarda psixofaol moddalar iste‘molidan tiyilishi natijasida yuzaga keladigan jismoniy va (yoki) ruhiy buzilishlar sindromi.

АБСЦЕСС (нарыв) – ABSCESSUS – ХЎҲПОЗ – хар хил тўқима ва аъзоларда йирингнинг чегараланган тўпланиши.

АБУЗУС – ABUSUS – амалдан (ўз манфаати учун) фойдаланиш.

АБУЛИЯ – ABULIA – ФАОЛИЯТСИЗЛИК – истаклар ва майлларнинг йўқлиги.

АВИАЦИОННАЯ МЕДИЦИНА – MEDICINA AVIATIONIS – АВИАЦИЯ ТИББИЁТИ – авиация мутахассисларининг касбга доир шароитларини ўрганадиган тиббиёт соҳаси. Бу мутахассисларнинг соғлиғини сақлаш, иш қобилиятини ошириш ҳамда учининг хавф-хатарсизлигини таъминлаш мақсадида тиббий тавсиялар ишлаб чиқади.

АВИТАМИНОЗ – AVITAMINOSIS – ВИТАМИН ЕТИШМАСЛИГИ – организмда бир ёки бир неча витаминлар бўлмаслигидан вужудга келадиган касаллик.

АВТОМАТИЯ – AUTOMATIA – ЎЗ-ЎЗИДАН ҲАРАКАТГА КЕЛИШ; 1) физиологияда – ички аъзо ёки айрим ҳужайраларнинг ташқи ундайдиган сабабларга боғлиқ бўлмаган бир текис даврий ё нодаврий фаолияти (мас., юрак, ичак қисқариши, ўсимлик ҳужайралари протоплазмасининг ҳаракати ва ҳ.к.); 2) психологияда – онгнинг деярли тўлиқ иштирокисиз бажариладиган ҳаракат.

АВТОНОМНАЯ НЕРВНАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA NERVORUM AUTONOMICUM – ВЕГЕТАТИВ ЁКИ ВИСЦЕРАЛ НЕРВ СИСТЕМАСИ.

АВТОФАГИЯ – AUTOPHAGIA – ЎЗ-ЎЗИНИ ЕБ ҚЎЙМОҚ – узок давом этадиган очликда, касалликларда (қанд касаллиги ва ҳ.к.) организмнинг ўз ёғларини истеъмол қилиши.

АВУЛЬСИЯ – ОЛИБ ТАШЛАШ – юлиш, суғуриш, мас., нервни, кўз соққасини.

АГАЛАКТИЯ – AGALACTIA – СУТСИЗЛИК – туғуруқдан сўнг кўкрак безида сут бўлмаслиги.

НО‘ППОЗ – har xil to‘qima va a‘zolarda yiringning chegaralangan to‘planishi.

Amaldan (o‘z manfaati uchun) foydalanish.

FAOLIYATSIZLIK – istaklar va mayllarning yo‘qligi.

AVIATSIYA TIBBIYOTI – aviatsiya mutaxassislarining kasbga doir sharoitlarini o‘rganadigan tibbiyot sohasi. Bu mutaxassislarning sog‘lig‘ini saqlash, ish qobiliyatini oshirish hamda uchishning xavf-xatarsizligini ta‘minlash maqsadida tibbiy tavsiyalar ishlab chiqadi.

VITAMIN YETISHMASLIGI – organizmida bir yoki bir necha vitaminlar bo‘lmasligidan vujudga keladigan kasallik.

О‘З-О‘ЗИДАН ҲАРАКАТГА КЕЛИШ; 1) fiziologiyada – ichki a‘zo yoki ayrim hujayralarning tashqi undaydigan sabablarga bog‘liq bo‘lmagan bir tekis davriy yo nodavriy faoliyati (mas., yurak, ichak qisqarishi, o‘simlik hujayralari protoplazmasining harakati va h.k.); 2) psixologiyada – ongning deyarli to‘liq ishtirokisiz bajariladigan harakat.

VEGETATIV YOKI VISSERAL NERV SISTEMASI.

О‘З-О‘ЗИНИ ЕБ ҚО‘ЙМОҚ – uzoq davom etadigan ochlikda, kasalliklarda (qand kasalligi va h.k.) organizmning o‘z yog‘larini iste‘mol qilishi.

OLIB TASHLASH – yulish, sug‘urish, mas., nervni, ko‘z soqqasini.

SUTSIZLIK – tug‘uruqdan so‘ng ko‘krak bezida sut bo‘lmasligi.

АГГЛЮТИНАЦИЯ – AGGLUTINATIO – БИР-БИРИГА ЁПИШИБ ҚОЛИШ – корпускуляр заррачалар – бактериялар, эритроцитлар, лейкоцитлар, тромбоцитлар, тўқима ҳужайралари, корпускуляр кимёвий фаол заррачаларнинг бир-бирига ёпишиб қолиб, чўкмага тушиши.

АГГРАВАЦИЯ – AGGRAVATIO – ОШИРИБ КЎРСАТИШ – ҳақиқатан мавжуд касалликнинг симптомларини бемор томонидан ошириб кўрсатиш.

АГЕНИТАЛИЗМ – AGENITALISMUS – жинсий аъзоларнинг суст ривож топганлиги.

АГНАТИЯ – AGNATHIA – пастки жағнинг туғма йўқлиги.

АГНОЗИЯ – AGNOSIA – ахборотни фаҳмлаш қобилиятининг йўқолиши. Сезги аъзолари – кўриш, эшитиш, сезиш билан нарсаларни идрок қилишнинг бузилиши.

АГОНИЯ – AGONIA – ЎЛИМ ТАЛВАСАСИ – ўлим олдидан бир қатор физиологик жараёнлар билан кечадиган ҳолат.

АГРАНУЛОЦИТОЗ – AGRANULOCYTOSIS – периферик қонда нейтрофил гранулоцитларнинг кескин камайиши ёки бўлмаслиги билан таърифланадиган синдром.

АГРАФИЯ – AGRAPHIA – тўғри ёзиш қобилиятининг йўқолиши. Ҳаракат фаолияти сақлангани ҳолда.

АГРЕССИВНОСТЬ – AGGRESSUS – ТАЖОВУЗКОРЛИК – ташланмоқ, мас., психопатик ҳолатларда юз беради.

АГРИПНИЯ – Grynpiа – УЙҚУСИЗЛИК.

АДАКТИЛИЯ – ADACTYLIA – бармоқларнинг туғма йўқлиги, ривожланиш аномалияси.

АДАМОВО ЯБЛОКО – PROMINENTIA LARYNGICA; POMUM ADAMI – КЕКИРДАК, ҚУШТОМОҚ – бўйиннинг олдинги юзасидаги қалқонсимон тоғайдан тузилган, аниқ кўриниб турадиган ҳикилдоқнинг дўнглиги, айниқса эркаларда яққол кўриниб туради. Одам Ато олмаси.

BIR-BIRIGA YOPISHIB QOLISH – korpuskular zarrachalar – bakteriyalar, eritrotsitlar, leykotsitlar, trombotsitlar, to‘qima hujayralari, korpuskular kimyoviy faol zarrachalarning bir-biriga yopishib qolib, cho‘kmaga tushishi.

OSHIRIB KO‘RSATISH – haqiqatan mavjud kasallikning simptomlarini bemor tomonidan oshirib ko‘rsatish.

Jinsiy a‘zolarining sust rivoj topganligi.

Pastki jag‘ning tug‘ma yo‘qligi.

Axborotni fahmlash, tushunish qobiliyatining bo‘lmasligi. Sezgi a‘zolari – ko‘rish, eshitish, sezish bilan narsalarni idrok qilishning buzilishi.

O‘LIM TALVASASI – o‘lim oldidan bir qator fiziologik jarayonlar bilan kechadigan holat.

Periferik qonda neytrofil granulotsitlarning keskin kamayishi yoki bo‘lmasligi bilan ta’riflanadigan sindrom.

To‘g‘ri yozish qobiliyatining yo‘qolishi. Harakat faoliyati saqlanгани holda.

TAJOVUZKORLIK – tashlanmoq, mas., psixopatik holatlarda yuz beradi.

UYQUSIZLIK.

Barmoqlarning tug‘ma yo‘qligi, rivojlanish anomaliyasi.

KEKIRDAK, QUSHTOMOQ – bo‘yinning oldingi yuzasidagi qalqonsimon tog‘aydan tuzilgan, aniq ko‘rinib turadigan hiqildoqning do‘ngligi, ayniqsa erkaklarda yaqqol ko‘rinib turadi. Odam Ato olmasi.

АДАПТАЦИЯ – ADAPTIO – МОСЛАНИШ – эволюцион тараккиёт даврида тирик организмнинг ташқи муҳитнинг доимо ўзгариб турадиган шароитларига мосланиши.

АДАПТОМЕТР – ADAPTOMETRUM – кўз анализаторининг ёруғликни сезиш қобилиятини текширувчи асбоб.

АДВЕНТИЦИЯ – ADVENTITIA – БИРИКТИРУВЧИ ТЎҚИМА ҚАВАТИ – томирлар ёки бошқа найсимон аъзолар деворининг ташқи бириктирувчи тўқима қавати.

АДГЕЗИЯ – ADHAESIO – ЁПИШИШ – бир-бирига уланиб кетиш, уланиш, ёпишиш, битиб қолиш.

А.плевры – A. pleurae – плевранинг битиб қолиши. Куруқ ва асосан экссудатив плевритдан соғайгандан сўнг қолади.

АДДИСОНОВА БОЛЕЗНЬ – MORBUS ADDISONI – АДДИСОН КАСАЛЛИГИ – буйрак усти безининг адреналин ишлаб чиқарадиган мағиз, хромаффин тўқимасининг емирилишидан келиб чиқадиган касаллик.

АДДУКТОР – ADDUCTOR – яқинлаштирувчи.

АДДУКЦИЯ – ADDUCTIO – ЯҚИНЛАШТИРИШ – тананинг ўрта чизигига тортиш (тана қисмини ёки оёқ-қўлни).

А. глаза – A. oculi – Кўз аддукцияси – кўз соққасининг бурун томонга бурила олиши.

АДЕНИТ – ADENITIS – ЛИМФА БЕЗИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

АДЕНОИД(-Ы) – ADENOIDES – ҲАЛҚУМ МУРТАГИ – бодомсимон безнинг патологик катталашishi (гипертрофияси).

АДЕНОИДИТ – ADENOIDITAS – ҲАЛҚУМ МУРТАГИ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – катталарда стрепто-стафилококklar, вируслар (аденовируслар), болаларда пневмококklar келтириб чиқарадиган юқори нафас йўллариининг ўткир юқумли касаллиги оқибатида кўзийдиган гиперплазияга учраган ҳалқум муртаги яллиғланиши.

MOSLANISH – evolutsion taraqqiyot davrida tirik organizmning tashqi muhitning doimo o'zgarib turadigan sharoitlariga moslanishi.

Ko'z analizatorining yorug'likni sezish qobiliyatini tekshiruvchi asbob.

BIRIKTIRUVCHI TO'QIMA QAVATI – tomirlar yoki boshqa naysimon a'zolar devorining tashqi biriktiruvchi to'qima qavati.

YOPISHISH – bir-biriga ulanib ketish, ulanish, yopishish, bitib qolish.

Plevraning bitib qolishi. Quruq va asosan, ekssudativ plevritdan sog'aygandan so'ng qoladi.

ADDISON KASALLIGI – buyrak usti bezining adrenalin ishlab chiqaradigan mag'iz, xromaffin to'qimasining yemirilishidan kelib chiqadigan kasallik.

Yaqinlashtiruvchi.

Yaqinlashtirish – tananing o'rta chizig'iga tortish (tana qismini yoki oyoq-qo'lni).

Ko'z adduksiyasi – ko'z soqqasining burun tomonga burila olishi.

LIMFA BEZINING YALLIG'LANISHI.

HALQUM MURTAGI – bodomsimon bezning patologik kattalashishi (gipertrofiyasi).

HALQUM MURTAGI YALLIG'LANISHI – kattalarda strepto-stafillokokklar, viruslar (adenoviruslar), bolalarda pnevmokokklar keltirib chiqaradigan yuqori nafas yo'llarining o'tkir yuqumli kasalligi oqibatida qo'ziydigan giperplaziyaga uchragan halqum murtagi yallig'lanishi.

АДЕНОКАРЦИНОМА – ADENOCARCINOMA – без эпителийсидан ривожланадиган безсимон хавfli ўсма.

АДЕНОЛИПОМАТОЗ – ADENOLIPOMATOSIS – тери ости клетчаткасида кўп миқдорда аденолипомаларнинг пайдо бўлиши (кўпинча қўлтиқда, бўйинда ва човда).

АДЕНОМА – ADENOMA – без эпителийсидан ривожланадиган хавфсиз ўсма.

АДЕНОПАТИЯ – ADENOPATHIA – ЛИМФА БЕЗЛАРИНИНГ КАСАЛЛИГИ.

АДЕНТИЯ – ADENTIA – БИТТА ЁКИ БИР НЕЧА ТИШЛАРИНИНГ БЎЛМАСЛИГИ.

АДИНАМИЯ – ADYNAMIA – БЕҲОЛЛИК – қарилкдан, очликдан, узоқ чўзилган касалликдан рўй берадиган мадорсизлик.

АДИПОЗИТАС – ADIPOSITAS – ЁҒ БОСИШИ.

АДНЕКСИТ – ADNEXITIS – бачадон ортиқлари (тухумдон ва найлар)нинг яллиғланиши. Ихтиёрий ҳаракат қобилиятини йўқотиш.

АКИНЕЗИЯ – AKINESIA – фалаж ва бўғимлар касалликлари сабабли ихтиёрий ҳаракат қилиш қобилиятининг йўқолиши.

АККЛИМАТИЗАЦИЯ – ACCLIMATIZATION – МОСЛАШИШ – организмларнинг янги яшаш шароитларига мослашиши.

АККОМОДАЦИЯ – ACCOMODATIO – кўзнинг турли масофадаги нарсаларни аниқ кўришга мослашиши.

АККУМУЛЯЦИЯ – ACCUMULATIO – ТЎПЛАНИШ, ЙИҒИШ.

АКНЕ – ACNE – ҲУСНБУЗАР – ёғ безлари ёки улар чиқариш йўллариинг яллиғли ўзгаришлари.

АКОРИЯ – ACORIA – 1) кўз рангдор пардасининг туғма бўлмаслиги; 2) тўймаслик, тўйиш ҳиссининг бўлмаслиги.

Bez epiteliysidan rivojlanadigan bezsimon xavfli o'sma.

Teri osti kletchatkasida ko'p miqdorda adenolipomalarning paydo bo'lishi (ko'pincha qo'ltiqda, bo'yinda va chovda).

Bez epiteliysidan rivojlanadigan xavfsiz o'sma.

LIMFA BEZLARINING KASALLIGI.

BITTA YOKI BIR NECHA TISHLARNING BO'LMASLIGI.

BEHOLLIK – qarilikdan, ochlikdan, uzoq cho'zilgan kasallikdan ro'y beradigan madorsizlik.

YOG' BOSISHI.

Bachadon ortiqdari (tuxumdon va naylar)ning yallig'lanishi. Ixtiyoriy harakat qobiliyatini yo'qotish.

Falaj va bo'g'imlar kasalliklari sababli ixtiyoriy harakat qilish qobiliyatining yo'qolishi.

MOSLASHISH – organizmlarning yangi yashash sharoitlariga moslashishi.

Ko'zning turli masofadagi narsalarni aniq ko'rishga moslashishi.

TO'PLANISH, YIG'ISH.

HUSNBUZAR – yog' bezlari yoki ular chiqarish yo'llarining yallig'li o'zgarishlari.

1) ko'z rangdor pardasining tug'ma bo'lmasligi; 2) to'ymaslik, to'yish hissining bo'lmasligi.

АКРОМЕГАЛИЯ – ACROMEGALIA – гипофиз ва гипоталамус шикастланиши натижасида келиб чиқадиган нейро-эндокрин касаллик. Қўл-оёқ панжаси, юз скелети суяклари, ички аъзоларнинг катталашиши ва моддалар алмашинувининг бузилиши билан ифодаланади.

АКРОПАРЕСТЕЗИЯ – гр. ACROPARAESTHESIA – қўл ва оёқ учларидаги сезувчанликнинг ўзгариши, қўл-оёқларнинг увишиши, санчиши ва ҳ.к.

АКРОЦИАНОЗ – гр. ACROCYANOSIS – юракнинг ўнг олд бўлмачаси нуқсони натижасида қоннинг қўл ва товон терисида жойлашган майда вена томирлари орқали ўтиши секинлашиши оқибатида периферик аъзолари териси, кулок, бурун, лаб-лунж, қўл панжалари ва товоннинг кўкиш рангга кириб бориши.

АКРОЭСТЕЗИЯ – ACROAETHESIA – оёқ ва қўлларда сезувчанликнинг ортиши, зўрайиши.

АКУЗАЛГИЯ – ACUSALGIA – товуш таъсирида оғриқ пайдо бўлиши (одатдаги овоз соғлом шахсларда оғриқ пайдо қилмайди).

АКУПУНКТУРА – ACUPUNCTURA – махсус игналар санчиб даволаш усули.

АКУСТИКА – ACUSTICA – товуш эшитиш тўғрисидаги таълимот; физиканинг таранг тўлқинларнинг газсимон, суюқ ёки каттиқ муҳитлардаги хоссалари, пайдо бўлиши, тарқалиши ва қабул қилинишини ўрганадиган бўлими.

АКУСТИЧЕСКАЯ ТРАВМА – TRAUMA ACOUSTICUM – АКУСТИК ЖАРОҲАТ – эшитув аъзосининг хаддан ташқари кучли ёки узоқ давом этадиган товушлардан специфик шикастланиши.

Гипофиз ва гипоталамус шикастланиши натижасида келиб чиқадиган нейро-эндокрин касаллик. Қўл-оёқ панжаси, юз скелети суяклари, ички аъзоларнинг катталашishi ва моддалар алмашинувининг buzilishi bilan ifodalanadi.

Қўл-оёқ учларидаги сезувчанликнинг о'zgarishi, oyoq-qo'llarning uvi-shishi, sanchishi va h.k.

Юракнинг о'ng old bo'lmachasi nuqsoni natijasida qonning qo'l va tovon terisida joylashgan mayda vena tomirlari orqali o'tishi sekinlashishi oqibatida periferik a'zolar terisi, quloq, burun, lab-lunj, qo'l panjalari va tovonning ko'kish rangga kirib borishi.

Oyoq va qo'llarda sezuvchanlikning ortishi, zo'rayishi.

Tovush ta'sirida og'riq paydo bo'lishi (odatdagi ovoz sog'lom shaxslarda og'riq paydo qilmaydi).

Maxsus ignalar sanchib davolash usuli.

Tovush eshitish to'g'risidagi ta'limot; fizikaning tarang to'lqinlarning gazsimon, suyuq yoki qattiq muhitlardagi xossalari, paydo bo'lishi, tarqalishi va qabul qilinishini o'rganadigan bo'limi.

AKUSTIK JAROHAT – eshituv a'zosining haddan tashqari kuchli yoki uzoq davom etadigan tovushlardan spetsifik shikastlanishi.

АКУШЕРСТВО – OBSTETRICA – ДОЯ-ЛИК – бўйида бўлиш, ҳомиладорлик, туғуруқ ва туғишдан кейинги давр билан боғлиқ физиологик ва патологик жараёнларни ўрганадиган, шунингдек туғуруққа ёрдам бериш, аёлда, ҳомилада ва янги туғилган чақалоқда асоратларни профилактика қилиш ва ёрдам бериш усуллари ишлаб чиқадиган клиник тиббиёт, табобат соҳаси.

АКЦЕЛЕРАЦИЯ – ACCELERATIO – антропология ва тиббиётда – болалар ва ўсмирларнинг ўсиши ва ривожланишининг жадаллашиши.

АЛАЛИЯ – ALALIA – болаларда тил чиқмаслиги ёки нутқнинг чегараланганлиги. Алалиа бош миёна катта ярим шарларидagi нутқ марказларининг ривож топмаганлигидан ёки ҳомила, чилласи чиқмаган чақалоқнинг ривожланиш даврида марказларнинг шикастланиши натижасида келиб чиқади.

АЛЕКСИЯ – ALEXIA – ЎҚИЛГАН НАРСАНИ ТУШУНИШ ҚОБИЛИЯТИНИНГ БУЗИЛИШИ.

АЛКАЛОЗ – ALKALOSIS – қон ишқорийлик хоссасининг ошиши ёки, аниқроғи, қонда водород ионлари концентрациясининг камайиши. Ашаддий ичкиликбозлик.

АЛКОГОЛИЗМ – ALCOHOLISMUS – спиртли ичимликларни узоқ вақт, меъридан ортиқ истеъмол қилиш ва уларга ўрганиб қолиш натижасида сиҳат-саломатликка путур етиб, шахснинг таназзулга юз тутиши.

АЛЛЕРГЕН(-Ы) – ALLERGENA – АЛЛЕРГЕН(ЛАР) – аллергияга сабаб бўладиган антиген ёки гаптен хусусиятига эга бўлган моддалар.

АЛЛЕРГЕННОСТЬ – ҳар хил табиатли (физикавий, кимёвий ва биологик) омилларнинг аллергия чақириш хусусияти.

ДОЯЛИК – бо'йида бо'лиш, homiladorlik, tug'uruq va tug'ishdan keyingi davr bilan bog'liq fiziologik va patologik jarayonlarni o'rganadigan, shuningdek tug'uruqqa yordam berish, ayolda, homilada va yangi tug'ilgan chaqaloqda asoratlarni profilaktika qilish va yordam berish usullarini ishlab chiqadigan klinik tibbiyot, tabobat sohasi.

Antropologiya va tibbiyotda – bolalar va o'smirlarning o'sishi va rivojlanishining jadallashishi.

Bolalarda til chiqmasligi yoki nutqning chegaralanganligi. Alaliya bosh miya katta yarim sharlaridagi nutq markazlarining rivoj topmaganligidan yoki homila, chillasi chiqmagan chaqaloqning rivojlanish davrida markazlarning shikastlanishi natijasida kelib chiqadi.

О'QILGAN NARSANI TUSHUNISH QOBILIYATINING BUZILISHI.

Qon ishqoriylik xossasining oshishi yoki, aniqrog'i, qonda vodorod ionlari konsentratsiyasining kamayishi. Ashaddiy ichkilikbozlik.

Spirтли ichimliklarni uzoq vaqt, me'yoridan ortiq iste'mol qilish va ularga o'rganib qolish natijasida sihat-salomatlikka putur yetib, shaxsning tanazzulga yuz tutishi.

Allergen(lar) – allergiyaga sabab bo'ladigan antigen yoki gapten xususiyatiga ega bo'lgan moddalar.

Har xil tabiatli (fizikaviy, kimyoviy va biologik) omillarning allergiya chaqirish xususiyati.

АЛЛЕРГИЯ – ALLERGIA – организмнинг реактивлиги ўзгариши билан боғлиқ ҳолда турли моддаларга сезувчанлигининг ошиши.

АЛЛОПАТИЯ – ALLOPATHIA – расмий тиббиётда қўлланиладиган умумий қабул қилинган даволаш усуллари.

АЛОПЕЦИЯ – ALOPECIA – аксари бошдаги (чала кал, тўлиқ кал) ва юздаги (соқол, қош, киприк), терининг бошқа соҳаларида сочларнинг камроқ бўлиши ва мўйларнинг патологик тушиб кетиши.

АЛЬБИНИЗМ – ALBINISMUS – нормал пигментациянинг туғма бўлмаслиги.

АЛЬБУМИНУРИЯ – ALBUMINURIA – альбуминларнинг сийдик билан ажралиб чиқиши.

АЛЬВЕОЛА – ALVEOLUS – чуқурча, каткача (тиш катакчаси), пуфакча (ўпкага оид).

АЛЬВЕОЛИТ – ALVEOLITIS – бронх да-рахтини шикастламасдан ўпканинг бир гуруҳ альвеолаларининг яллиғланиши.

АЛЬГОДИСМЕНОРЕЯ – ALGODYSMENORRHOEA – хотин-қизларда ҳайз кўришининг бузилиши бўлиб, қориннинг пастки қисмида ва белда кучли оғриқ сези-лади.

АМАВРОЗ – AMAUROSIS – марказий нерв системасининг шикастланиши натижаси-да кўзда аниқ ўзгаришлар бўлмаган ҳолда кўриш қобилиятининг бутунлай йўқолиши.

АМАСТИЯ – AMASTIA – битта ёки иккала кўкрак безининг туғма бўлмаслиги.

АМБЛИОПИЯ – AMBLYOPIA – кўрув анализаторининг функционал бузилишлари оқибатида кўриш қобилиятининг пасайиши.

АМЁБИАЗ – AMOEBIASIS – одамда уч-райдиган протозой касаллик, Entamoeba histolytica сабаб бўлади.

АМЕНОРЕЯ – AMENORRHOEA – 6 ой ва ундан кўпроқ муддат ичида ҳайз кўрмаслик.

Organizmning reaktivligi o'zgarishi bilan bog'liq holda turli moddalarga sezuvchanligining oshishi.

Rasmiy tibbiyotda qo'llaniladigan umumiy qabul qilingan davolash usul-lari.

Aksari boshdagi (chala kal, to'liq kal) va yuzdagi (soqol, qosh, kiprik), terining boshqa sohalorida sochlarning kamroq bo'lishi va mo'yarning patologik tushib ketishi.

Normal pigmentatsiyaning tug'ma bo'lmasligi.

Albuminlarning siydik bilan ajralib chiqishi.

Chuqurcha, katakcha (tish katakchasi), pufakcha (o'pkaga oid).

Bronx daraxтини shikastlamasdan o'p-kaning bir guruh alveolarining yal-lig'lanishi.

Xotin-qizlarda hayz ko'rishning buzilishi bo'lib, qorinning pastki qis-mida va belda kuchli og'riq seziladi.

Markaziy nerv sistemasining shikast-lanishi natijasida, ko'zda aniq o'zgarishlar bo'lmagan holda ko'rish qobiliyatining butunlay yo'qolishi.

Bitta yoki ikkala ko'krak bezining tug'ma bo'lmasligi.

Ko'ruv analizatorining funksional buzilishlari oqibatida ko'rish qobili-yatining pasayishi.

Odamda uchraydigan protozoy kasallik, Entamoeba histolytica sabab bo'ladi.

6 oy va undan ko'proq muddat ichida hayz ko'rmaslik.

АМЕНЦИЯ – AMENTIA – ақлдан озиш, тентаклик, телбалик.

АМЕНТИВНЫЙ СИНДРОМ – SYNDROMUM AMENTIALE – ЭС-ХУШ ХИРАЛАШУВИ симптомокомплексларидан бири бўлиб, бунда довдираш, тафаккур, нутқ ва ҳаракатларнинг пойма-пойлиги, бир-бирига боғланмаслиги устунлик қилади.

АМИГДАЛИТ – гр. AMYGDALITIS – МУРТАК БЕЗИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

АМИМИЯ – AMIMIA – МИМИКАНИНГ ЙЎҚОЛИШИ.

АМНЕЗИЯ – AMNESIA – ХОТИРАНИНГ БУЗИЛИШИ.

А. антероградная – Антероград амнезия – одамнинг рухий касалликка учрагандан кейинги ҳодисаларни эсда сақлай олмаслиги.

А. ретроградная – одамнинг касал бўлишидан ёки жароҳатланишдан илгари ўтган ҳодисаларни эсда сақлай олмаслиги.

АМНИОН – AMNION – ҳомиланинги ҳимоя қобиғи, қоғонок сувини ўраб туради.

АМНИОНИТ – AMNIONITIS – амнионнинг яллиғланиши, ҳомиланинги ривожланишини қийинлаштирувчи битишма, тиртмалар ҳосил бўлишига олиб келади.

АМПУЛА – AMPULLA – 1) суюқ ва баъзи куруқ дориларни стерил ҳолда сақлаш учун тайёрланадиган ва оғзи пайвандланган кичик шиша идиш (инъекцион эритмалар учун); 2) найсимон аъзоларнинг колбасимон кенгайган жойи.

А. прямой кишки – тўғри ичакнинг кенгайган пастки қисми.

АМПУТАЦИЯ – AMPUTATIO – оёқ ва қўлни ёки бошқа аъзо (бачадон, кўкрак беги ва ҳ.к.)ни олиб ташлаш операцияси.

АНАБОЛИЗМ – ANABOLISMUS – ўзлаштириш, мураккаб органик моддалар ҳосил бўлишига йўналтирилган организмдаги моддалар алмашинуви реакцияларининг йиғиндиси.

Ақлдан озish, тентаклик, телбалик.

ES-HUSH XIRALASHUVI simptom komplekslaridan biri bo'lib, bunda dovdirash, tafakkur, nutq va harakatlarning poyma-poyligi, bir-biriga bog'lanmasligi ustunlik qiladi.

MURTAK BEZINING YALLIG'LANISHI.

MIMIKANING YO'QOLISHI.

XOTIRANING BUZILISHI.

Odamning ruhiy kasallikka uchragandan keyingi hodisalarni esda saqlay olmasligi.

Odamning kasal bo'lishidan yoki jarohatlanishdan ilgari o'tgan hodisalarni esda saqlay olmasligi.

Homilaning himoya qobig'i, qog'onoq suvini o'rab turadi.

Amnionning yallig'lanishi, homilaning rivojlanishini qiyinlashtiruvchi bitishma, tirtmalar hosil bo'lishiga olib keladi.

1) Suyuq va ba'zi quruq dorilarni steril holda saqlash uchun tayyorlanadigan va og'zi payvandlangan kichik shisha idish (inyeksion eritmalar uchun); 2) naysimon a'zolarining kolbasimon kengaygan joyi.

To'g'ri ichakning kengaygan pastki qismi.

Oyoq va qo'lni yoki boshqa a'zo (bachadon, ko'krak bezi va h.k.)ni olib tashlash operatsiyasi.

O'zlashtirish, murakkab organik moddalar hosil bo'lishiga yo'naltirilgan organizmdagi moddalar almashinuvi reaksiyalarining yig'indisi.

АНАЛЬГЕЗИЯ – ANALGESIA – ОҒРИҚ СЕЗМАСЛИК – оғриқ сезгисининг йўқотилиши.

АНАМНЕЗ – ANAMNESIS – бемордан ва уни биладиган одамлардан беморнинг ўзи ҳақида ва касалликнинг келиб чиқиши тўғрисида сўраб олинган маълумотлар мажмуаси.

АНАРТРИЯ – ANARTHRIA – артикуляцияда иштирок қилувчи мушаклар фалажи, парези натижасида нутқнинг йўқолиши.

АНАСАРКА – ANASARCA – тери ости клетчаткасининг умумий шишиб кетиши (истиско).

АНАСТОМОЗ – ANASTOMOSIS – ўзаро уланиш, мас., икки томир ёки ковак аъзони, нервлар ёки мушак толаларини бир-бирига улаш.

АНАСТРОФЕ – ANASTROPHE – бемор ўзини дунёнинг маркази деб англаши, қайсики, ҳамма ҳодисалар бевосита унга алоқадордек.

АНАТОКСИН(-Ы) – ANATOXINA – махсус ишлов берилгандан сўнг ўз заҳарли хусусиятини йўқотиб, антиген ва иммуноген хоссаларини сақлаб қолган бактериал токсинлар.

АНАТОМИЯ – ANATOMIA – одам ва ҳайвонлар танасининг шакли ва тузилиши ҳамда уни ташкил қилувчи аъзоларни ўрганувчи фан. Морфологиянинг бир қисми.

АНАФИЛАКСИЯ – ANAPHYLAXIS – АНАФИЛАКСИЯ – организмга парентерал йўл билан аллерген юборилган заҳоти келиб чиқадиган тезкор аллергик реакциянинг тури. Анафилактик шок сифатида намоён бўлади.

АНАЦИДИТАС – гр. ANACIDITAS – пепсин мавжуд бўлган ҳолда меъда ширасида водород хлорид кислотасининг бутунлай бўлмаслиги ёки етишмаслиги.

ОҒРИҚ СЕЗМАСЛИК – og‘riq sezgisining yo‘qotilishi.

Bemordan va uni biladigan odamlardan bemorning o‘zi haqida va kasallikning kelib chiqishi to‘g‘risida so‘rab olingan ma‘lumotlar majmuasi.

Artikulatsiyada ishtirok qiluvchi mushaklar falaji, parezi natijasida nutqning yo‘qolishi.

Teri osti kletchatkasining umumiy shishib ketishi (istisqo).

O‘zaro ulanish, mas., ikki tomir yoki kovak a‘zoni, nervlar yoki mushak tolalarini bir-biriga ulash.

Bemor o‘zini dunyoning markazi deb anglashi, qaysiki, hamma hodisalar bevosita unga aloqadordek.

Maxsus ishlov berilgandan so‘ng o‘z zaharli xususiyatini yo‘qotib, antigen va immunogen xossalarini saqlab qolgan bakterial toksinlar.

Odam va hayvonlar tanasining shakli va tuzilishi hamda uni tashkil qiluvchi a‘zolari o‘rganuvchi fan. Morfologiyaning bir qismi.

ANAFILAKSIYA – organizmga parenteral yo‘l bilan allergen yuborilgan zahoti kelib chiqadigan tezkor allergik reaksiyaning turi. Anafilaktik shok sifatida namoyon bo‘ladi.

Pepsin mavjud bo‘lgan holda me‘da shirasida vodorod xlorid kislotasining butunlay bo‘lmasligi yoki yetishmasligi.

АНАЭРОБ(-Ы) – ANAEROBIA – кислородсиз мухитдагина яшайдиган микроорганизмлар (бактериялар).

АНГИАЛГИЯ – ANGIALGIA – артерия йўли бўйича тарқалувчи оғрик; тугунсимон периартериитнинг симптоми.

АНГИДРОЗ – ANGIDROSIS – терламаслик билан тавсифланувчи патологик ҳолат.

АНГИНА – ANGINA – АНГИНА – ўткир умумий инфекцион касаллик, ҳалқум лимфа тўқимаси, қўпинча танглай муртақларининг яллиғланиши билан ўтади.

АНГИНА ПЕКТОРИС – ANGINA PECTORIS – юрак сиқилиш касаллиги.

АНГИО – ANGEION – қон томири.

АНГИОВАЗОГРАФИЯ – гр. ANGIOVASOGRAPHIA – томирларга контраст моддалар юбориб, кетма-кет рентген тасвирларига тушириш орқали томирларни текшириш усули.

АНГИОГРАФИЯ – қон ва лимфа томирларини контраст модда юборгандан сўнг рентгенологик текшириш усули.

АНГИОДЕРМИТ – ANGIODERMITIS – веналарнинг варикоз кенгайиши оқибатида диаметри 0,5 см гача бўлган бинафшаранг ёки қўнғир рангли доғлар қўринишидаги оёқлар терисининг гемосидерози.

АНГИОКАРДИОГРАФИЯ – гр. ANGIOCARDIOGRAPHIA – қон томирга контраст модда юбориш йўли билан юрак ва йирик томирлар бўшлиғининг тасвирини рентген нури ёрдамида суратга тушириш.

АНГИОЛИПОМА – ANGIOLIPOMA – қон томирларга бой липома (ёғ тўқимасидан ривожланган ўсма).

АНГИОЛИТ – ANGIOLITHUS – қон томири ичида ёки ангиома бўшлиғидаги оҳакланган тромбдан иборат конкремент; рентгенологик текширув натижасида аниқланади.

Кислородсиз мухитдагина яшайдиган микроорганизмлар (бактериялар).

Артерия yo‘li bo‘yicha tarqaluvchi og‘riq; tugunsimon periarteriitning simptomi.

Terlamaslik bilan tavsiflanuvchi patologik holat.

O‘tkir umumiy infeksiyon kasallik, halqum limfa to‘qimasi, ko‘pincha tanglay murtaklarining yallig‘lanishi bilan o‘tadi.

Yurak siqilish kasalligi.

Qon tomiri.

Tomirlarga kontrast modda yuborib, ketma-ket rentgen tasvirlariga tushirish orqali tomirlarni tekshirish usuli.

Qon va limfa tomirlarini kontrast modda yuborgandan so‘ng rentgenologik tekshirish usuli.

Venalarning varikoz kengayishi oqibatida diametri 0,5 sm gacha bo‘lgan binafsharang yoki qo‘ng‘ir rangli dog‘lar ko‘rinishidagi oyoqlar terisining gemosiderozi.

Qon tomirga kontrast modda yuborish yo‘li bilan yurak va yirik tomirlar bo‘shlig‘ining tasvirini rentgen nuri yordamida suratga tushirish.

Qon tomirlarga boy lipoma (yog‘ to‘qimasidan rivojlangan o‘sma).

Qon tomiri ichida yoki angioma bo‘shlig‘idagi ohaklangan trombdan iborat konkret; rentgenologik tekshiruv natijasida aniqlanadi.

АНГИОЛОГИЯ – ANGIOLOGIA – анатомиянинг қон ва лимфа томирларини ўрганадиган бир бўлими.

АНГИОМА – ANGIOMA – қон ёки лимфа томирларидан ташкил топган хавфсиз ўсма.

АНГИОМАТОЗ СЕТЧАТКИ – ANGIOMATOSIS RETINAE – тўр парда қон томирларида юмалоқ мезенхимал ўсмача – шишчалар пайдо бўлиши.

АНГИОНЕВРОЗ – ANGIONEUROSIS – қон томирлар неврози. Қон томирларнинг функционал касаллиги.

АНГИОПАРЕЗ – ANGIOPARESIS – қон билан таъминланадиган участка тўқималарида артериал қон босимининг пасайиши туфайли содир бўладиган шиш ва қизариш.

АНГИОПАТИЯ СЕТЧАТКИ – ANGIOPATHIA RETINAE – гипертония касаллигида тўр парда қон томирларининг ангиопатияси; офтальмоскопик текширилганда артерияларнинг нотекис, баъзан жуда торайиши билан тавсифланади.

АНГИОРЕКСИС – ANGIORRHESIS – қон ёки лимфа томирининг ёрилиши.

АНГИОСАРКОМА – ANGIOSARCOMA – қон ёки лимфа томирлари деворининг элементларидан келиб чиқадиган хавфли ўсмалар гуруҳи.

АНГИОСКЛЕРОЗ – ANGIOSCLEROSIS – бириктирувчи тўқима ўсиши натижасида қон томирлар деворининг қаттиқлашиш ва йўғонлашиш патологик жараёни.

АНГИОСПАЗМ – ANGIOSPASMUS – артериянинг патологик торайиб қолиши, бунда қон оқиши кескин камаяди ёки ҳатто тўхтайд.

АНГИОТРОФОНЕВРОЗ – ANGIOTROPHONEUROSIS – аъзолар ва тўқималарда вазомотор ва трофик иннервациянинг бузилиши оқибатида ривожланадиган касалликнинг умумий номи.

Анатомиянинг қон ва лимфа томirlarini o'rganadigan bir bo'limi.

Qon yoki limfa tomirlaridan tashkil topgan xavfsiz o'sma.

To'r parda qon tomirlarida yumaloq mezenximal o'smacha – shishchalar paydo bo'lishi.

Qon tomirlar nevrozi. Qon tomirlarining funksional kasalligi.

Qon bilan ta'minlanadigan uchastka to'qimalarida arterial qon bosimining pasayishi tufayli sodir bo'ladigan shish va qizarish.

Gipertoniya kasalligida to'r parda qon tomirlarining angiopatiyasi; oftalmoskopik tekshirilganda arteriyalarning notekis, ba'zan juda torayishi bilan tavsiflanadi.

Qon yoki limfa tomirining yorilishi.

Qon yoki limfa tomirlari devorining elementlaridan kelib chiqadigan xavfli o'smalar guruhi.

Biriktiruvchi to'qima o'sishi natijasida qon tomirlar devorining qattiqlashish va yo'g'onlashish patologik jarayoni.

Arteriyaning patologik torayib qolishi, bunda qon oqishi keskin kamayadi yoki hatto to'xtaydi.

A'zolar va to'qimalarda vazomotor va trofik innervatsiyaning buzilishi oqibatida rivojlanadigan kasallikning umumiy nomi.

АНГИОФИБРОМА – ANGIOFIBROMA – қон томир ва толали бириктирувчи тўқимадан ташкил топган хавфсиз ўсма.

АНГИОХОЛИТ – гр. ANGIOCHOLITIS – ЎТ ЙЎЛЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

АНДРОФОБИЯ – ANDROPHOBIA – аёлларда мияда ўрнашиб қолган жинсий алоқадан қўрқиш.

АНЕВРИЗМА – ANEURYSMA – маълум жойда қон томир деворининг дўмпайиб чиқиши ёки чўзилиши туфайли қон томирининг анчагина кенгайиши (ҳақиқий аневризма).

АНЕМИЯ – ANAEMIA – КАМҚОНЛИК – ҳажм бирлигида қонда эритроцитлар сони ва гемоглобин миқдори камайиши билан белгиланадиган ҳолат.

АНЕСТЕЗИЯ – ANAESTHESIA – сезувчанлик йўқолиши: 1) айрим рецептор функцияларнинг тўла йўқолиши (мас., оғриқ сезмаслик); 2) умумий наркозда сезувчанлик йўқолиши; 3) маҳаллий оғриқсизлантиришда тананинг маълум қисмида сезгининг йўқолиши.

АНИЗОКОРИЯ – ANISOCORIA – иккала кўз қорачиғининг бир хил катталиқда эмаслиги.

АНКИЛОБЛЕФАРОН – ANKYLOBLEPHARON – юқори ва пастки ковокларнинг бир-бирига қисман ёки тўлиқ ёпишуви. Бунинг натижасида кўз тешиги тораяди ёки бутунлай бўлмади.

АНКИЛОЗ – ANKYLOSIS – бўғимнинг ҳаракатсиз қотиб қолиши, ҳаракатсизланиши.

АНОМАЛИЯ – ANOMALIA – НОТЕКИСЛИК – меъёрдан (нормадан) четга чиқиш, тузилишнинг туғма нуқсони.

АНОНИМИЯ в психиатрии – ANONYMIA – психиатрияда – руҳий хаста инсоннинг ўз исмининг мавжудлигини инкор этиши.

Қон томир ва толали бириктирувчи то‘қимадан ташкил топган хавфсиз о‘сма.

О‘Т YO‘LLARINING YALLIG‘-LANISHI.

Ayollarda miyada o‘rnashib qolgan jinsiy aloqadan qo‘rqish.

Ma‘lum joyda qon tomir devorining do‘mpayib chiqishi yoki cho‘zilishi tufayli qon tomirining anchagina kengayishi (haqiqiy anevrizma).

KAMQONLIK – hajm birligida qonda eritrotsitlar soni va gemoglobin miqdori kamayishi bilan belgilanadigan holat.

Sezuvchanlik yo‘qolishi: 1) ayrim retseptor funksiyalarning to‘la yo‘qolishi (mas., og‘riq sezmaslik); 2) umumiy narkozda sezuvchanlik yo‘qolishi; 3) mahalliy og‘riqsizlantirishda tananing ma‘lum qismida sezgining yo‘qolishi.

Ikkala ko‘z qorachig‘ining bir xil kattalikda emasligi.

Yuqori va pastki qovoqlarning birbiriga qisman yoki to‘liq yopishuvi. Buning natijasida ko‘z teshigi torayadi yoki butunlay bo‘lmaydi.

Bo‘g‘imning harakatsiz qotib qolishi, harakatsizlanishi.

NOTEKISLIK – me‘yordan (normadan) chetga chiqish, tuzilishning tug‘ma nuqsoni.

Ruhiy xasta insonning o‘z ismining mavjudligini inkor etishi.

АНОСМИЯ – ANOSMIA SEU ANOSPHRESIA – **ҲИД БИЛМАСЛИК, ҲИД СЕЗГИСИНИНГ ЙЎҚОЛИШИ.**

АНТЕВЕРСИЯ – ANTEVERSIO – аъзонинг олдинга сурилиб қолиши.

А. матки – A.uteri – Бачадон антеверсияси – тос ўқиға нисбатан бачадон танасининг олдинга томон оғган ҳолати; бачадоннинг нормал ва патологик антеверсияси фарқланади.

АНТЕНАТАЛЬНЫЙ ПЕРИОД – организмнинг зигота ҳосил бўлишидан то туғилгунча бўлган даври.

АНТЕПОЗИЦИЯ МАТКИ – ANTEPOSITION UTERI – тос ўқиға нисбатан бачадон бутун танасининг олдинга силжиши.

АНТЕФЛЕКСИЯ – ANTEFLEXIO – ОЛДИНГА БУКИЛИШ.

А. матки – A.uteri – бачадон танаси ва бўйнининг ўтмас бурчаги олдинга қараган ҳолда букилади.

АНТИАНАФИЛАКСИЯ – ANAPHYLAXIA – **АНТИАНАФИЛАКСИЯ** – анафилактик шок ёки Безредке десенсибилизациясидан сўнг ривожланувчи гипосенсибилизация ҳолати.

АНТИГЕН(-Ы) – ANTIGENA – организмга тушиб, иммунологик жавоб реакцияси пайдо қиладиган ҳар қандай моддалар ўзига хос махсус антитаналар ҳосил қилиш билан ифодаланади.

АНТИПЕРИСТАЛЬТИКА – ANTIPERISTALTICA – ковак аъзолар (меъда, ичак)нинг одатдагидан тесқари томонга тўлқинсимон қисқариши. Масалан, қусиш жараёнида.

АНТИСЕПТИКА – ANTISEPTIKOS – **АНТИСЕПТИКА.**

АНТИТЕЛА – ANTICORPORA – қон ва тўқималарга антигенлар тушганида қон ва тўқималарда пайдо бўладиган оксилли иммун моддалар.

Ҳид билмаслик, ҳид сезгисининг yo‘qolishi.

A‘zoning oldinga surilib qolishi.

Bachadon anteverсийasi – tos o‘qiga nisbatan bachadon tanasining oldinga tomon og‘gan holati; bachadonning normal va patologik anteverсийasi farqlanadi.

Organizmning zigota hosil bo‘lishidan to tug‘ilguncha bo‘lgan davri.

Tos o‘qiga nisbatan bachadon butun tanasining oldinga siljishi.

OLDINGA BUKILISH.

Bachadon antefleksiyasi – bachadon tanasi va bo‘ynining o‘tmas burchagi oldinga qaragan holda bukiladi.

ANTIАNAFILAKSIYA – anafilaktik shok yoki Bezredke desensibilizatsiyasidan so‘ng rivojlanuvchi giposensibilizatsiya holati.

Organizmga tushib, immunologik javob reaksiyasi paydo qiladigan har qanday moddalar o‘ziga xos maxsus antitanalar hosil qilish bilan ifodalangani.

Kovak a‘zolar (me‘da, ichak)ning odatdagidan teskari tomonga to‘lqinsimon qisqarishi. Masalan, qusish jarayonida.

ANTISEPTIKA.

Qon va to‘qimalarga antigenlar tushganida qon va to‘qimalarda paydo bo‘ladigan oqsilli immun moddalar.

АНТРАКОЗ – ANTHRACOSIS – тошқўмир чанги билан мунтазам нафас олиш натижа-сида ривожланадиган касбий пневмокониоз.

АНТРИТ, в отношении пазух носа – гр. AN-TRITIS – бурун бўшлиғига оид (тегишли). Бурунга ёндош бўшлиқлар яллиғланиши. Кулоққа оид – сўрғичсимон ўсимта асосий ҳужайралар яллиғланиши.

АНУРИЯ – ANURIA – сийдик чиқмаслиги, буйраklarнинг сийдик ажратмай қўйиши.

АНУС – ANUS – орқа чиқарув тешиги, тўғри ичакнинг чиқиш тешиги.

АОРТА – AORTA – катта қон айла-ниш доирасининг энг йирик қон томири, юракнинг чап қоринчасидан чиқади ва ўзининг тармоқлари билан тананинг барча қисмларини артериал қон билан таъмин-лайди.

АОРТАЛЬГИЯ – гр. AORTALGIA – аорта соҳасидаги оғриқ. Аорта атеросклерози ва аортит касалликларида кузатилади.

АОРТИТ – AORTITIS – аорта деворининг яллиғланиши, кўпинча захм, стрептококк касалликларида, ревматизм, аллергия ҳолатларида пайдо бўлади.

АПАТИЯ – APATHIA – ЛОҚАЙДЛИК – бепарво, лоқайд бўлиб қолиш, ҳеч нарсага қизиқмаслик ҳолати, «ҳисларнинг фалаж бўлиб қолиши», апатик синдром – ҳис-туйғуларнинг қисман ёки бутунлай йўқолиб кетиши билан кечувчи психика бузилиши.

АПЕРТУРА – APERTURA – ТЕШИК, КОВАК.

АПИРЕКСИЯ – гр. APYREXIA – иситма даврида иссиқнинг вақтинча тушиши.

АПНОЭ – APNOE – нафаснинг вақтинча тўхтаб қолиши.

АПОКРИННЫЕ ЖЕЛЕЗЫ – GLAN-DULAE APORCRINICAE – АПОКРИН БЕЗЛАР – секрет ишлаб чиқарганида юқори қисмидаги ҳужайралари кўчиб тушадиган безлар.

Toshko‘mir changi bilan muntazam nafas olish natijasida rivojlanadigan kasbiy pnevmokonioz.

Burun bo‘shlig‘iga oid (tegishli). Burunga yondosh bo‘shliqlar yallig‘lanishi. Quloqqa oid – so‘rg‘ichsimon o‘simta asosiy hujayralar yallig‘lanishi.

Siydik chiqmasligi, buyraklarning siy-dik ajratmay qo‘yishi.

Orqa chiqaruv teshigi, to‘g‘ri ichakning chiqish teshigi.

Katta qon aylanish doirasining eng yirik qon tomiri, yurakning chap qorincha-sidan chiqadi va o‘zining tarmoqlari bilan tananing barcha qismlarini arterial qon bilan ta‘minlaydi.

Aorta sohasidagi og‘riq. Aorta atero-sklerozi va aortit kasalliklarida kuzatiladi.

Aorta devorining yallig‘lanishi, ko‘pincha zaxm, streptokokk kasalliklari-da, revmatizm, allergiya holatlarida paydo bo‘ladi.

LOQAYDLIK – beparvo, loqayd bo‘lib qolish, hech narsaga qiziqmaslik holati, «hislarining falaj bo‘lib qolishi», apatik sindrom – his-tuyg‘ularning qisman yoki butunlay yo‘qolib ketishi bilan kechuvchi psixika buzilishi.

TESHIK, KOVAK.

Isitma davrida issiqning vaqtincha tushishi.

Nafasning vaqtincha to‘xtab qolishi.

APOKRIN BEZLAR – sekret ishlab chiqarganida yuqori qismidagi hujay-ralari ko‘chib tushadigan bezlar.

АПОНЕВРОЗ – APONEUROSIS – сербар бириктирувчи тўқима пластинкаси, аксари бир-бирига параллель бўлиб жойлашган зич коллаген ва эластик толалардан иборат.

АПОПЛЕКСИЯ – APOPLEXIA – бош мияга тўсатдан кўп миқдорда қон куйилиши. Одамнинг ўзидан кетиб, фалаж бўлиб қолиши билан ифодаланади.

АПОФИЗ – APOPHYSIS – суяк ўсимтаси, суяк ўсиғи ёки кўтаринки қисми.

АППАРАТ – APPARATUS – АППАРАТ.

АППЛАНАЦИЯ РОГОВИЦЫ – APPLANATIO CORNEAE – КЎЗ МУГУЗ ПАРДА-СИННИНГ АППЛАНАЦИЯСИ, ЯССИЛАН-НИШИ – чандикланиш билан тугалланган патологик жараённинг асорати.

АППЕНДИКС – APPENDIX – АППЕНДИКС – кўричак тубидан бошланадиган ичак ўсимтаси (чувалчангсимон ўсимта).

АППЕНДИЦИТ – APPENDICITIS – АППЕНДИЦИТ – кўричак чувалчангсимон ўсимтасининг ўткир ёки сурункали яллиғланиши.

АППЕНДЭКТОМИЯ – APPENDECTOMIA – чувалчангсимон ўсимтани операция йўли билан олиб ташлаш.

АППЕТИТ – APPETITUS – ИШТАҲА – таом тановул қилиш, аниқ озуқаларни қабул қилишга овқатланиш майли.

АПРАКСИЯ – APRAXIA – мақсадга мувофиқ ҳаракатлар қилолмаслик, бош мия ярим шарлари қобиғи ҳар хил соҳаларининг зарарланиши туфайли келиб чиқади.

АПТИАЛИЗМ – ARTYALISMUS – СЎЛАК ЧИҚМАСЛИГИ, ОФИЗ ҚАҚРАШИ.

АРАХНОДАКТИЛИЯ – ARACHNODACTYLIA – клиник синдром; суяк системасининг аномалияси сифатида намоён бўлиб, унинг сабаби бириктирувчи тўқиманинг тузилиши ва функциясининг ирсий бузилишидир.

Serbar biriktiruvchi to‘qima plastinkasi, aksari bir-biriga parallel bo‘lib joylashgan zich kollagen va elastik tolalardan iborat.

Bosh miyaga to‘satdan ko‘p miqdorda qon quyilishi. Odamning o‘zidan ketib, falaj bo‘lib qolishi bilan ifodalana-nadi.

Suyak o‘simtasi, suyak o‘sig‘i yoki ko‘tarinki qismi.

APPARAT.

KO‘Z MUGUZ PARDASINING AP-PLANATSIYASI, YASSILANISHI – chandiqlanish bilan tugallangan pa-tologik jarayonning asorati.

APPENDIKS – ko‘richak tubidan boshlanadigan ichak o‘simtasi (chu-valchangsimon o‘simta).

APPENDITSIT – ko‘richak chuval-changsimon o‘simtasining o‘tkir yoki surunkali yallig‘lanishi.

Chuvalchangsimon o‘simtani ope-ratsiya yo‘li bilan olib tashlash.

ISHTAHA – taom tanovul qilish, aniq ozuqalarni qabul qilishga ovqatlanish mayli.

Maqsadga muvofiq harakatlar qilol-maslik, bosh miya yarim sharlari qobig‘i har xil sohalarining zararlani-shi tufayli kelib chiqadi.

SO‘LAK CHIQMASLIGI, OG‘IZ QAQRASHI.

Klinik sindrom; suyak sistemasining anomaliyasi sifatida namoyon bo‘lib, uning sababi biriktiruvchi to‘qimaning tuzilishi va funksiyasining irsiy buzilishidir.

АРАХНОИДИТ – ARACHNOIDITIS – сероз менингитнинг алоҳида тури. Унда яллиғланиш жараёни, асосан, бош ёки орқа миyaning ўргимчак тўрсимон пардасини шикастлайди; юмшоқ парда деярли шикастланмайди.

АРАХНОИДЭНДОТЕЛИОМАТОЗ–ARACHNOIDENDOTHELIOMATOSIS – бош ва орқа миёда жуда кўп бирламчи менингиомалар ривожланиши билан тавсифланувчи патологик ҳолат.

АРГИРОЗ – ARGYROSIS – тўқималарда кумуш тўпланиши оқибатида тери, шиллик пардалар, ички аъзолар, кўзларда қорамтир, қора-кулранг доғ (пигментация) ҳосил бўлади.

АРЕОЛА – AREOLA – ДОИРА. Мас., кўкрак беzi (эмчак) сўргичи атрофидаги доирача.

АРЕОЛИТ – AREOLITIS – кўкрак учи соҳасининг яллиғланиши; маститнинг бир шакли.

АРЕФЛЕКСИЯ – гр. AREFLEXIA – пай ва тери рефлексларнинг йўқолиб кетиши.

АРИТМИЯ – ARRITHMIA – АРИТМИЯ – юрак нормал ритми қисқаришининг бузилиши.

АРТЕРИАЛИЗАЦИЯ МИОКАРДА – ARTERIALISATIO MYOCARDII – миокарднинг қон билан таъминланишини яхшилайдиган хирургик усулларнинг умумий номи.

АРТЕРИИ – ARTERIAE – АРТЕРИЯЛАР – юракдан тананинг ҳамма қисмларига ва аъзоларига ўпкада кислород билан бойиган қонни етказиб берадиган томирлар. Фақат ўпка артериясида веноз қон бўлади, у юракдан веноз қонни ўпкага етказиб беради.

АРТЕРИИТ – ARTERIITIS – артерияларнинг яллиғланиш касаллиги.

А.острый – A. acuta – Ўткир артериитлар – оғир юқумли касалликлар (тошмали ва ичтерламалар, сепсис, грипп ва б.)да пайдо бўлади.

Seroz meningitning alohida turi. Unda yallig‘lanish jarayoni, asosan, bosh yoki orqa miyaning o‘rgimchak to‘risimon pardasini shikastlaydi; yumshoq parda deyarli shikastlanmaydi.

Bosh miya va orqa miyada juda ko‘p birlamchi meningiomalar rivojlanishi bilan xarakterlanadigan patologik holat.

To‘qimalarda kumush to‘planishi oqibatida teri, shilliq pardalar, ichki a‘zolar, ko‘zlarda qoramtir, qora-kulrang dog‘ (pigmentatsiya) hosil bo‘ladi.

DOIRA. Mas., ko‘krak bezi (emchak) so‘rg‘ichi atrofidagi doiracha.

Ko‘krak uchi sohasining yallig‘lanishi; mastitning bir shakli.

Pay va teri reflekslarning yo‘qolib ketishi.

ARITMIYA – yurak normal ritmi qisqarishining buzilishi.

Miokardning qon bilan ta‘minlanishini yaxshilaydigan xirurgik usullarning umumiy nomi.

ARTERIYALAR – yurakdan tananing hamma qismlariga va a‘zolariga o‘pkada kislrod bilan boyigan qonni yetkazib beradigan tomirlar. Faqat o‘pka arteriyasida venoz qon bo‘ladi, u yurakdan venoz qonni o‘pkaga yetkazib beradi.

Arteriyalarning yallig‘lanish kasalligi.

O‘tkir arteriitlar – og‘ir yuqumli kasalliklar (toshmali va ichterlamalar, sepsis, gripp va b.)da paydo bo‘ladi.

А. хронический – Сурункали артериит – сил, актиномикоз, захм, меъданинг сурункали ярасида ва б. касалликларда келиб чиқади.

АРТЕРИОЛОНЕКРОЗ – ARTERIOLONECROSIS – қон томирлар деворининг фибриноид некрози билан кечадиган артериолосклероз, мас., хавфли гипертония касаллигида ҳамда коллагенозда кузатилади.

АРТЕРИОЛОНЕФРОСКЛЕРОЗ – ARTERIOLONEPHROSCLEROSIS – буйрак қон томirlарининг артериолосклерози.

АРТЕРИОНЕФРОСКЛЕРОЗ – ARTERIONEPHROSCLEROSIS – буйрак ичи қон томirlарининг атеросклерози; артериосклеротик буйрак ҳосил бўлишига сабаб бўлади.

АРТЕРИОСКЛЕРОЗ – ARTERIOSCLEROSIS – артерияларнинг ўзгариши, уларнинг деворларининг қаттиқ ва қалин бўлиб қолиши, фиброз тўқимаси қалинлашиб, эластиклиги йўқолиши.

АРТРИТ(-Ы) – ARTHRITIS – АРТРИТ (-ЛАР) – бўғимларнинг яллиғланиш касалликлари.

АРТРОЗ(-Ы) – ARTHROSIS – АРТРОЗ (-ЛАР) – бўғимларнинг дегенератив-дистрофик касалликлари.

АРТРОПАТИЯ – ARTHROPATHIA – марказий нерв системаси ҳар хил бўлимлари шикастланганида пайдо бўладиган иккиламчи дистрофик бўғим касаллиги.

АСЕПТИКА – ASEPSIS – хирургик операциялар, яраларни боғлаш, эндоскопия ва даволаш ҳамда диагностика мақсадларида қилинадиган бошқа муолажаларда беморнинг (ярадорнинг) яраси, тўқимаси, аъзолари, бўшлиқларига микроорганизмлар туширмасликка қаратилган тadbirlар.

АСИАЛИЯ – ASIALIA – СЎЛАКСИЗЛИК – сўлакнинг бутунлай оқмаслиги.

Surunkali arteriit – sil, aktinomikoz, zahm, me'daning surunkali yarasida va b. kasalliklarda kelib chiqadi.

ARTERIOLONEKROZ – qon tomirlar devorining fibrinoid nekrozi bilan kechadigan arterioskleroz, mas., xavfli gipertoniya kasalligida hamda kollagenozda kuzatiladi.

Buyrak qon tomirlarining arteriosklerozi.

Buyrak ichi qon-tomirlarining aterosklerozi; arteriosklerotik buyrak hosil bo'lishiga sabab bo'ladi.

Arteriyalarning o'zgarishi, ularning devorlarining qattiq va qalin bo'lib qolishi, fibroz to'qimasi qalinlashib, elastikligi yo'qolishi.

ARTRIT(-LAR) – bo'g'imlarning yallig'lanish kasalliklari.

ARTROZ(-LAR) – bo'g'imlarning degenerativ-distrofik kasalliklari.

Markaziy nerv sistemasi har xil bo'limlari shikastlanganida paydo bo'ladigan ikkilamchi distrofik bo'g'im kasalligi.

Xirurgik operatsiyalar, yaralarni bog'lash, endoskopiya va davolash hamda diagnostika maqsadlarida qilinadigan boshqa muolajalarda bemorning (yara-dorning) yarasi, to'qimasi, a'zolari, bo'shliqlariga mikroorganizmlar tushir-maslikka qaratilgan tadbirlar.

SO'LAKSIZLIK – so'lakning butunlay oqmasligi.

АСИНЕРГИЯ – гр. ASYNERGIA – айрим бирга бажарилувчи ҳаракатларнинг йўқолиши, мураккаб ҳаракатнинг қўшимча компонентларининг тушиб қолиши, уларни бир вақтда (синергик) бажара олмаслик.

АСИНКЛИТИЗМ – ASYNCLITISMUS – туғуруқ вақтида ҳомила бошининг она чаноғига нотўғри тушиши.

АСИСТОЛИЯ – ASYSTOLIA – юрак блокадасида систоланинг тушиб қолиши. Юрак фаолияти сусайишига олиб келадиган юрак мушаклари қисқаришларининг кескин кучсизланиши.

АСКАРИДА – гр. ASCARIS LUMBRI-COIDES – думалоқ чувалчанглар синфига оид паразит.

АСКАРИДОЗ – гр. ASCARIDOSIS – аскаридалар кўзгатадиган гижжа касаллиги.

АСПИРАЦИЯ – ASPIRATIO – 1) бадан бўшлиқларидан суюқликни, газ ёки ҳавони сўриб олиш; 2) нафас йўллариغا овқат қолдиқлари, қон, тиш протезлари ва ёт жисмлар тушиб қолиши; 3) корхоналар ҳавосидаги чангни тортиб олиш системаси.

АССИМИЛЯЦИЯ – ASSIMILATIO – атрофдаги муҳитдан организмга тушадиган моддаларни ўзлаштириш, ҳазм қилиш жараёни, бунинг натижасида ўша моддалар тирик тузилмаларнинг таркибий қисми бўлиб қолади ёки организмда захира ҳолида тўпланади.

АССОЦИРОВАННОЕ ДВИЖЕНИЕ ВЕК ГЛАЗА – ИККАЛА КЎЗ ҚОВОҚЛАРИНИНГ МОСЛАШИБ ҲАРАКАТЛАНИШИ – иккала кўз қовоқларининг бараварига бир томонга ҳаракатланиши.

АСТЕНИЯ – ASTHENIA – МАДОРСИЗЛИК – умумий ҳолсизлик; астеник синдром – жисмоний ва ақлий ишга қобилиятнинг узоқ вақт йўқолиши ёки тез чарчаш ва толиқиш билан ифодаланадиган кучсизлик, умумий ҳолсизлик.

Ayrim birga bajariluvchi harakatlar-ni-ning yo‘qolishi, murakkab harakatning qo‘shimcha komponentlarining tushib qolishi, ularni bir vaqtda (sinergik) bajara olmaslik.

Tug‘uruq vaqtida homila boshining ona chanog‘iga noto‘g‘ri tushishi.

Yurak blokadasida sistolaning tushib qolishi. Yurak faoliyati susayishiga olib keladigan yurak mushaklari qisqarishlarining keskin kuchsizlanishi.

Dumaloq chuvalchanglar sinfiga oid parazit.

Askaridalar qo‘zg‘atadigan gijja kasalligi.

1) Badan bo‘shliqlaridan suyuqlikni, gaz yoki havoni so‘rib olish; 2) nafas yo‘llariga ovqat qoldiqlari, qon, tish protezlari va yot jismlar tushib qolishi; 3) korxonalar havosidagi changni tortib olish sistemasi.

Atrofdagi muhitdan organizmga tushadigan moddalarni o‘zlashtirish, hazm qilish jarayoni, buning natijasida o‘sha moddalar tirik tuzilmalarning tarkibiy qismi bo‘lib qoladi yoki organizmda zaxira holida to‘planadi.

IKKALA KO‘Z QOVOQLARINING MOSLASHIB HARAKATLANISHI – ikkala ko‘z qovoqlarining baravariga bir tomonga harakatlanishi.

MADORSIZLIK – umumiy holsizlik; astenik sindrom – jismoniy va aqliy ishga qobiliyatning uzoq vaqt yo‘qolishi yoki tez charchash va toliqish bilan ifodalanadigan kuchsizlik, umumiy holsizlik.

АСТЕНОПИЯ – ASTHENOPİA – ўқиш вақтида кўзнинг тез чарчаб қолиши.

АСТИГМАТИЗМ – ASTIGMATISMUS – рефракция аномалияси, кўз мугуз пардаси ёки гавҳарнинг турли меридианда синдириш қобилияти бир текис бўлмаслиги туфайли кўзга тушадиган нурларнинг кўз тўр пардасидаги бир нуқтада тўпланмаслиги. Астигматизмга дучор бемор кўзи узокни ҳам, яқинни ҳам аниқ кўра олмайди.

АСТМА – ASTHMA – БИРДАН БЎҒИЛИШ – нафас сиқиб қолиши, бронхлар тешигининг бирдан торайиб қолиши (бронхиал ўтказувчанликнинг бирдан бузилиш синдроми) ёки ўткир юрак, асосан чап қоринча етишмовчилиги бўлади – юрак астмаси натижасида содир бўлади.

АСФИКСИЯ – ASPHYXIA – бўғилиш – қонда бирдан кислород етишмаслиги ва организмда карбонат ангидрид йиғилиб қолиши билан ифодаланадиган патологик ҳолат. Организмнинг ҳаёт учун муҳим функциялари, асосан, нерв системаси, нафас ва қон айланиш системаси фаолияти бузилиши билан ифодаланadi.

АСЦИТ – ASCITES – ИСТИСҚО – қорин бўшлиғида кўп миқдорда эркин суюқлик (одатда, транссудат) йиғилиши.

АТАКСИЯ – ATAXIA – ҲАРАКАТЛАНИШ ФУНКЦИЯСИНИНГ БУЗИЛИШИ – ҳаракатлар координациясининг бузилиши.

АТЕЛЕКТАЗ – ATELECTASIS – ўпка пуфакчаларининг ҳавосизланиши ёки уларда ҳаво кам бўлиши натижасида ўпка ёки ўпка бир қисмининг пучайиш ҳолати.

АТЕРОМА – ATHEROMA – ёғ безининг чиқариш йўлига қуюқланган ёғ тикилиб қолиши туфайли пайдо бўладиган киста.

АТЕРОСКЛЕРОЗ – ATHEROSCLEROSIS – артерия деворларининг зичлашуви ва қайишқоклигининг йўқолиши, тешигининг торайиб қолиши билан белгиланадиган сурункали касаллик, аъзоларнинг қон билан таъминланиши бузилишига олиб келади.

О‘қиш вақтида ко‘зning тез чарчаб қолishi.

Refraksiya anomaliyasi, ko‘z muguz pardasi yoki gavharning har xil meridianda sindirish qobiliyati bir tekis bo‘lmasligi tufayli ko‘zga tushadigan nurlarning ko‘z to‘r pardasidagi bir nuqtada to‘planmasligi. Astigmatizmga duchor bemor ko‘zi uzoqni ham, yaqinni ham aniq ko‘ra olmaydi.

BIRDAN BO‘G‘ILISH – nafas siqib qolishi, bronxlar teshigining birdan torayib qolishi (bronxial o‘tkazuvchanlikning birdan buzilish sindromi) yoki o‘tkir yurak, asosan chap qorincha yetishmovchiligi bo‘ladi – yurak astmasi natijasida sodir bo‘ladi.

Bo‘g‘ilish – qonda birdan kislorod yetishmasligi va organizmda karbonat angidrid yig‘ilib qolishi bilan ifodalanadigan patologik holat. Organizmning hayot uchun muhim funksiyalari, asosan, nerv sistemasi, nafas va qon aylanish sistemasi faoliyati buzilishi bilan ifodalanadi.

ISTISQO – qorin bo‘shlig‘ida ko‘p miqdorda erkin suyuqlik (odatda, transsudat) yig‘ilishi.

HARAKATLANISH FUNKSIYASINING BUZILISHI – harakatlar koordinatsiyasining buzilishi.

O‘pka pufakchalarining havosizlanishi yoki ularda havo kam bo‘lishi natijasida o‘pka yoki o‘pka bir qismining puchayish holati.

Yog‘ bezining chiqarish yo‘liga quyuqlangan yog‘ tiqilib qolishi tufayli paydo bo‘ladigan kista.

Arteriya devorlarining zichlashuvi va qayishqoqligining yo‘qolishi, teshigining torayib qolishi bilan belgilanadigan surunkali kasallik, a‘zolarining qon bilan ta‘minlanishi buzilishiga olib keladi.

АТЕТОЗ – гр. ATHETOSIS – оёқ ва қўл бармоқларининг, айрим ҳолларда юз мушакларининг ўзича, беихтиёр «чувалчанг-симон» ҳаракатланиши. Гиперкинезнинг бир тури.

АТЛАНТ – ATLAS – БИРИНЧИ БЎЙИН УМУРТҚАСИ.

АТОНИЯ – ATONIA – тўқима ёки аъзо (бачадон, меъда, ичаклар ва мушаклар) нинг бўшашиб қолиши, тонуси, яъни қайишқоқлиги, қўзғалувчанлигининг йўқолиши ёки пасайиши.

АТОНИЯ ПРЕДСТАТЕЛЬНОЙ ЖЕЛЕЗЫ – гр. ATONIA PROSTATAE – проста-та беи ҳаётий фаоллигининг йўқолиши, бўшашиб қолиши.

АТРОФИЯ – ATROFIA – СЎЛИШ – ҳужайралар, тўқималар ва аъзоларнинг кичрайиб қолиши, шунингдек уларда сифат ўзгаришлари пайдо бўлиши билан ифодаланадиган жараён.

А. зрительного нерва – кўрув нерви атрофияси – кўрув нерви толаларининг атрофия билан кечувчи деструкцияси.

АТРОФОДЕРМИЯ – гр. ATROPHO-
DERMIA – терининг яхши озикланмаган-лиги, атрофияси.

АУРА – AURA – тутқаноқ (қуёнчик) касал-лиги бошланишидан олдин пайдо бўладиган ҳис-туйғулар.

АУСКУЛЬТАЦИЯ – AUSCULTATIO – ички аъзолар фаолияти билан боғлиқ товушларни эшитиш. Маълум аъзо фаолиятини ва ун-даги бузилишларни ташхис қилиш учун қўлланилади.

АУТОГЕМОТЕРАПИЯ – AUTHAEMO-
THERAPIA – одамни ўз қони билан даво-лаш.

АУТОИНТОКСИКАЦИЯ – AUTOINTO-
XICATIA – турли касалликларда организмда ишланиб чиқадиган заҳарли моддалардан заҳарланиш.

Ойоқ ва қўл бармоқларининг, айрим ҳолларда юз мушакларининг о'зича, беихтиёр «чувалчангсимон» ҳара-катланиши. Giperkinezning bir turi.

BIRINCHI BO'YIN UMURTQASI.

To'qima yoki a'zo (bachadon, me'da, ichaklar va mushaklar)ning bo'shashib qolishi, tonusi, ya'ni qayishqoqligi, qo'zg'aluvchanligining yo'qolishi yoki pasayishi.

Prostata bezi hayotiy faolligining yo'qolishi, bo'shashib qolishi.

SO'LISH – hujayralar, to'qimalar va a'zolarning kichrayib qolishi, shuningdek ularda sifat o'zgarishlari paydo bo'lishi bilan ifodalanadigan jarayon.

Ko'ruv nervi atrofiyasi – ko'ruv nervi tolalarining atrofiya bilan kechuvchi destruksiyasi.

Terining yaxshi oziqlanmaganligi, atrofiyasi.

Tutqanoq (quyonchiq) kasalligi bosh-
lanishidan oldin paydo bo'ladigan his-tuyg'ular.

Ichki a'zolar faoliyati bilan bog'liq to-
vushlarni eshitish. Ma'lum a'zo faoli-
yatini va undagi buzilishlarni tashxis
qilish uchun qo'llaniladi.

Odamni o'z qoni bilan davolash.

Turli kasalliklarda organizmda ish-
lanib chiqadigan zaharli moddalardan
zaharlanish.

АУТОЛИЗ – AUTOLYSIS – организм хужайра ва тўқималарининг улардаги специфик хужайра ферментлари (катепсинлар ва б.) таъсирида емирилиши.

АУТОПЛАСТИКА – AUTOPLASTICA – беморнинг ўз тўқима ёки аъзосини кўчириб, бошқа жойига улаш, ўтказиш (мас., куйганда).

АУТОРЕПРОДУКЦИЯ – AUTOREPRODUCTION – организмлар ёки организм қисмларининг ўзини қайтадан тиклаш қобилятига эгаллиги, шунингдек, вирусларнинг маълум муҳитда дастлабкига ўхшаш тузилмалар синтез қила олиши.

АУТОСКОПИЯ – AUTOSCOPIA – тил илдизини пастга ва олдинга босиб, ҳиқилдоқни кўзгусиз текшириш.

АУТОСОМА – AUTOSOMA – жинсий хромосомадан ташқари, ҳар қандай бошқа хромосоманинг умумий номи.

АУТОТРАНСФУЗИЯ – AUTOTRANSFUSIO – жарроҳлик амалиёти давомида беморнинг ўзидан олган қонни ўзига қуйиш.

АУТОФОНИЯ – AUTOPHONIA – киши ўз овозининг битта қулоғига қаттиқ эшитилиши, одатда, эшитиш найчасидаги патологик жараён билан боғлиқ бўлади.

АФАГИЯ – ARHAGIA – ОВҚАТНИ ЮТА ОЛМАСЛИК – ютишнинг бутунлай мумкинмаслиги билан характерланади.

АФАЗИЯ – ARHASIA – бош миё шикастланиши натижасида ихтиёрий нутқнинг тўла ёки қисман йўқолиши.

АФОНИЯ – ARHONIA – пичирлаб гапириш сақланиб қолгани ҳолда жарангли товушнинг бўлмаслиги.

АФТОЗ – ARHTHOSIS – тахминий вирус этиологияси ҳисобланган шиллиқ пардалар касаллигида кўпгина афталар пайдо бўлиши билан таърифланади.

Organizm hujayra va to'qimalarining ulardagi spetsifik hujayra fermentlari (katepsinlar va b.) ta'sirida yemirilishi.

Bemorning o'z to'qima yoki a'zosini ko'chirib, boshqa joyiga ulash, o'tkazish (mas., kuyganda).

Organizmlar yoki organizm qismlarining o'zini qaytadan tiklash qobiliyatiga egaligi, shuningdek, viruslarning ma'lum muhitda dastlabkiga o'xshash tuzilmalar sintez qila olishi.

Til ildizini pastga va oldinga bosib, hiqildoqni ko'zgusiz tekshirish.

Jinsiy xromosomadan tashqari, har qanday boshqa xromosomaning umumiy nomi.

Jarrohlik amaliyoti davomida bemorning o'zidan olgan qonni o'ziga quyish.

Kishi o'z ovozinining bitta qulog'iga qattiq eshitilishi, odatda, eshitish naychasidagi patologik jarayon bilan bog'liq bo'ladi.

OVQATNI YUTA OLMASLIK – yutishning butunlay mumkinmasligi bilan xarakterlanadi.

Bosh miya shikastlanishi natijasida ixtiyoriy nutqning to'la yoki qisman yo'qolishi.

Pichirlab gapirish saqlanib qolgani holda jarangli tovushning bo'lmasligi.

Taxminiy virus etiologiyasi hisoblangan shilliq pardalar kasalligida ko'pgina aftalar paydo bo'lishi bilan ta'riflanadi.

АФТЫ (язвочки) – ARPTNAE – ЯРАЧА-ЛАР – шиллиқ пардалар эпителийсининг юзаки некрозга учраган кичикроқ жойлари. Асосан, огиз бўшлиғининг шиллиқ пардасида, камроқ бурун, кўз, жинсий аъзоларнинг шиллиқ пардаларида пайдо бўлади.

АФФЕКТ – AFFECTUS – РУҲИЙ ҲАЯ-ЖОНЛАНИШ – одамда тез пайдо бўладиган, қисқа муддат давом этадиган кучли эмоционал ҳолат.

АФФЕРЕНТНЫЙ – AFFERENS – қон томирларга нисбатан – олиб келувчи; нерв толаларига нисбатан – марказга интилувчи.

АХАЛАЗИЯ – ACHALASIA – сийдик системаси ҳамда ошқозон-ичак йўлининг ўтиш қисмларида (пилорус кардия) жойлашган силлиқ мушакли сфинктрларнинг бўшашиш қобилиятининг бузилиши.

АХИЛИЯ ЖЕЛУДКА – ACHYLIA GASTRICA – меъда ширасида хлорид кислота ва ферментлар бутунлай бўлмаслиги.

АЦЕТОНЕМИЯ – ACETONAEMIA – (кетонемия) – қонда кетон таначалар (β -оксимой кислота, ацетосирка кислота, ацетон) бўлиши; улар ёғ кислоталарнинг тўла оксидланмай қолган маҳсулоти ҳисобланиб, кетон аминокислоталар парчаланганида ҳосил бўлади.

АЦЕТОНУРИЯ – ACETONURIA – сийдик билан кўп миқдорда ацетон чиқиши.

АЦИДОЗ – ACIDOSIS – организмда кислота-ишқор мувозанатининг бузилиши; қон ва тўқималарда учувчан ва учмайдиган кислоталар анионларининг ҳаддан ташқари кўп бўлиши билан ифодаланadi.

АЭРОТЕРАПИЯ – AEROTHERAPIA – тоза, очиқ ҳаводан даво ва профилактик мақсадда фойдаланиш; иқлим билан даволашнинг асосий усулларидан бири.

АЭРОФОБИЯ – AEROPHOBIA – хоналарда ҳаво алмаштиришдан, елвизакдан, очиқ деразалардан доимо қўрқавериш.

YARACHALAR – шиллиқ пардалар epiteliysining yuzaki nekrozga uchragan kichikroq joylari. Asosan, og'iz bo'shlig'ining shilliq pardasida, kamroq burun, ko'z, jinsiy a'zolarining shilliq pardalarida paydo bo'ladi.

Ruhiiy hayajonlanish – odamda tez paydo bo'ladigan, qisqa muddat davom etadigan kuchli emotsional holat.

Qon tomirlarga nisbatan – olib keluvchi; nerv tolalariga nisbatan – markazga intiluvchi.

Siydik sistemasi hamda oshqozon-ichak yo'lining o'tish qismlarida (pilorus kardiya) joylashgan silliq mushakli sfinktrlarning bo'shashish qobiliyatining buzilishi.

Me'da shirasida xlorid kislota va fermentlar butunlay bo'lmasligi.

Qonda keton tanachalar (β -oksimoy kislota, atsetosirka kislota, atseton) bo'lishi; ular yog' kislotalarning to'la oksidlanmay qolgan mahsuloti hisoblanib, keton aminokislotalar parchalanganida hosil bo'ladi.

Siydik bilan ko'p miqdorda atseton chiqishi.

Organizmда kislota-ishqor muvozanatining buzilishi; qon va to'qimalarda uchuvchan va uchmaydigan kislotalar anionlarining haddan tashqari ko'p bo'lishi bilan ifodalanadi.

Toza, ochiq havodan davo va profilaktik maqsadda foydalanish; iqlim bilan davolashning asosiy usullaridan biri.

Xonalarda havo almashtirishdan, yelvizakdan, ochiq derazalardan doimo qo'rqaverish.

Б

БАЗАЛИОМА – BASALIOMA – терида пайдо бўладиган саратон ўсмаларининг бир тури; тери безларининг эпителиал ҳужайраларидан пайдо бўлади. Базалиома кўпинча қарилик кератомалари ўрнида бўлиб, теридан сал кўтарилиб туради, аста-секин катталашиб, ярага айланади, қичишади ва яра усти пўст билан қопланади. Базалиоманинг хавfli тури регионал лимфа тугунларига, кейинчалик ички аъзоларга метастаз бериши билан фарқланади.

БАЗЕДОВА БОЛЕЗНЬ – MORBUS BASEDOWI – БАЗЕДОВ КАСАЛЛИГИ – катталашган қалқонсимон без гиперфункцияси кучайганда келиб чиқадиган касаллик.

БАКТЕРИЕМИЯ – BACTERIAEMIA – қонда бактериялар мавжудлиги.

БАКТЕРИИ – BACTERIAE – БАКТЕРИЯЛАР – биология хусусиятлари ҳар хил бўлиб, ерда кенг тарқалган, микроскопик, асосан бир ҳужайрали, ҳаётнинг энг оддий (тубан) формаларига мансуб организмлар гуруҳи.

БАКТЕРИОЛИЗ – BACTERIOLYSIS – бактериялар қобиғининг емирилиши натижасида улар цитоплазмасининг ташқи муҳитга чиқиши. Бунга бактериофаглар, бактериолизинлар, баъзи ферментлар (мас., лизоцим) сабаб бўлиши мумкин.

БАКТЕРИОФАГ – BACTERIOPHAGUM – бактериал ҳужайрага ўтиб яшаб, репродуктив жараён орқали талай насл ҳосил қиладиган ва шу ҳужайрани эритиб юбориб, бактериялар яшайдиган муҳитга фаг зарралар чиқариш қобилятига эга бўлган вирус.

БАКТЕРИУРИЯ – BACTERIURIA – янги ажратилган сийдикда бактериялар мавжудлиги.

Terida paydo boʻladigan saraton oʻsmalarining bir turi; teri bezlarining epitelial hujayralaridan paydo boʻladi. Bazalioma koʻpincha qarilik keratomalari oʻrnida boʻlib, teridan sal koʻtarilib turadi, asta-sekin kattalashib, yaraga aylanadi, qichishadi va yara usti poʻst bilan qoplanadi. Bazaliomaning xavfli turi regional limfa tugunlariga, keyinchalik ichki aʼzolarga metastaz berishi bilan farqlanadi.

BAZEDOV KASALLIGI – kattalashgan qalqonsimon bez giperfunksiyasi kuchayganda kelib chiqadigan kasallik.

Qonda bakteriyalar mavjudligi.

BAKTERIYALAR – biologiya xususiyatlari har xil boʻlib, yerda keng tarqalgan, mikroskopik, asosan bir hujayrali, hayotning eng oddiy (tuban) formalariga mansub organizmlar guruhi.

Bakteriyalar qobigʻining yemirilishi natijasida ular sitoplazmasining tashqi muhitga chiqishi. Bunga bakteriofaglar, bakteriolizinlar, baʼzi fermentlar (mas., lizotsim) sabab boʻlishi mumkin.

Bakterial hujayraga oʻtib yashab, reproductiv jarayon orqali talay nasl hosil qiladigan va shu hujayrani eritib yuborib, bakteriyalar yashaydigan muhitga fag zarralar chiqarish qobiliyatiga ega boʻlgan virus.

Yangi ajratilgan siydikda bakteriyalar mavjudligi.

БАЛАНОПОСТИТ – BALANOPOSTHITIS – олатнинг боши ва ички барги яллиғланиши. Одатда, фимозда юзага келади ва оддий баланитга қараганда организмнинг анча интенсив маҳаллий реакцияси ҳисобланади. Зарарланган жойлар қизаради ва шишади, бу олатнинг сийдик чиқариш тешиги янада торайишига олиб келади, натижада сийдик чиқариш жараёни қийинлашади ва жуда оғриқли бўлади. Даволаш антибиотиклар ёрдамида олиб борилади; касаллик қайталанишининг олдини олиш учун циркумизия ўтказилади.

БАЛАНОРРАГИЯ – BALANORRHAGIA – олат бошчасининг жароҳатидан қон оқиши.

БАЛЛИЗМ – BALLISMUS – қўлларнинг тез-тез беихтиёр ҳаракат қилиши; хореяни эслатади.

БАЛЬЗАМ – BALSAMA – МАЛҲАМ – ўсимликлардан олинадиган моддалар бўлиб, азотсиз органик бирикмалар аралашмасидан иборат.

БАЛЬЗАМИРОВАНИЕ – BALSAMATIO – МУМИЁЛАШ, БАЛЬЗАМЛАШ – мурда тўқималарини микроорганизмлар ҳамда тўқима ферментларининг чиритадиган таъсиридан сақлайдиган моддалар билан тўйинтириш (шимдириш).

БАЛЬНЕОЛОГИЯ – BALNEOLOGIA – МИНЕРАЛ СУВЛАРНИНГ ОРГАНИЗМГА ТАЪСИРИНИ ЎРГАНУВЧИ ФАН – курортологиянинг минерал сувлар, уларнинг физик-кимёвий хусусияти, физиологик ҳамда ҳар хил касалликларда организмга таъсирини ўрганадиган, даволаш-профилактика мақсадида қўлланилишини ишлаб чиқадиган бўлими.

БАНДАЖ – фр. BANDAGE – БОҒИЧ – хомиладорликда, қорин девори бўшашганда, қорин бўшлиғи аъзолари (меъда, ичак, buyrak ва б.) жойидан силжиб, пастга тушиб қолганда ушлаб туришда, чурранинг кириш йўли – дарвозасини ёпишда, қорин девори чурраларида қўлланиладиган мослама.

Олатнинг бoshi ва ички bargи yallig‘lanishi. Odatda, fimozda yuzaga keladi va oddiy balanitga qaraganda organizmning ancha intensiv mahalliy reaksiyasi hisoblanadi. Zararlangan joylar qizaradi va shishadi, bu olatning siydik chiqarish teshigi yanada torayishiga olib keladi, natijada siydik chiqarish jarayoni qiyinlashadi va juda og‘riqli bo‘ladi. Davolash antibiotiklar yordamida olib boriladi; kasallik qaytalanishining oldini olish uchun sirkumsiziya o‘tkaziladi.

Olat boshchasining jarohatidan qon oqishi.

Qo‘llarning tez-tez beixtiyor harakat qilishi; xoreyani eslatadi.

MALHAM – o‘simliklardan olinadigan moddalar bo‘lib, azotsiz organik birikmalar aralashmasidan iborat.

MUMIYOLASH, BALZAMLASH – murda to‘qimalarini mikroorganizmlar hamda to‘qima fermentlarining chiritadigan ta’siridan saqlaydigan moddalar bilan to‘yintirish (shimdirish).

MINERAL SUVLARNING ORGANIZMGA TA’SIRINI O‘RGANUVCHI FAN – kurortologiyaning mineral suvlar, ularning fizik-kimyoviy xususiyati, fiziologik hamda har xil kasalliklarda organizmga ta’sirini o‘rganadigan, davolash-profilaktika maqsadida qo‘llanilishini ishlab chiqadigan bo‘limi.

BOG‘ICH – homiladorlikda, qorin devori bo‘shashganda, qorin bo‘shlig‘i a‘zolari (me‘da, ichak, buyrak va b.) joyidan siljib, pastga tushib qolganda ushlaturishda, churraning kirish yo‘li – darvozasini yopishda, qorin devori churralarida qo‘llaniladigan moslama.

БАРАБАННАЯ ПЕРЕПОНКА – MEMBRANA TYMPANI – НОГОРА ПАРДА – ташқи эшитув йўлини ногора бўшлиғидан ажратиб турадиган нозик, эластик парда.

БАРБИТУРАТИЗМ – BARBITURATISMUS – токсикоманиянинг тури бўлиб, барбитуратларни катта миқдорда (дозада) ва узок муддат қабул қилиш натижасида келиб чиқадиган сурункали заҳарланиш.

БАРОРЕЦЕПТОР(-Ы) – BARORECEPTORES – ковак аъзо ичидаги моддалар босими натижасида ковак аъзо деворларининг кенгайишини қабул қилувчи интерорецепторлар.

БАРОТЕРАПИЯ – паст ёки баланд атмосфера босимидан даволаш мақсадида фойдаланиш.

БАРОТРАВМА – ҳаво босимининг кескин ўзгариши натижасида қулоқ, бурун ичидаги қўшимча бўшлиқлар, ўпкаларнинг шикастланиши.

БАРОФОБИЯ – BAROPHOBIA – оғир юк кўтаришдан мияда ўтириб қолган қўрқув.

БАРОФУНКЦИЯ – баротравманинг олдини олиш мақсадида организмнинг ўзгарувчан атмосфера босимига қарши ўрта қулоқ ва бурун атрофидаги бўшлиқларда босимни ўзгартариши.

БАРТОЛИНИТ – BARTHOLINITIS – қин даҳлизи катта бартолин безининг яллиғланиши.

БАРТОЛИНОВЫ ЖЕЛЕЗЫ – GLANDULAE BARTHOLINI – БАРТОЛИН БЕЗЛАРИ – қин даҳлизида жойлашган катта безлар.

БАТТАРИЗМ – BATTARISMUS – ДУДУҚЛАНИШ – дудуқланиш шаклидаги нутқ бузилиши; бунда нутқ темпи тезлашган, зарб билан гапиреди ва нафас олиш учун тўхтаб-тўхтаб қолади; айрим сўзлар талаффузи бузилади.

БАХРОМА – FIMBRIA – ШОКИЛА – гажим, тук, мас., тухумдон шокиласи.

NOG‘ORA PARDA – tashqi eshituv yo‘lini nog‘ora bo‘shlig‘idan ajratib turadigan nozik, elastik parda.

Toksikomaniyaning turi bo‘lib, barbituratlarni katta miqdorda (dozada) va uzoq muddat qabul qilish natijasida kelib chiqadigan surunkali zaharlanish.

Kovak a‘zo ichidagi moddalar bosimi natijasida kovak a‘zo devorlarining kengayishini qabul qiluvchi interoretseptorlar.

Past yoki baland atmosfera bosimidan davolash maqsadida foydalanish.

Havo bosimining keskin o‘zgarishi natijasida quloq, burun ichidagi qo‘shimcha bo‘shliqlar, o‘pkalarning shikastlanishi.

Og‘ir yuk ko‘tarishdan miyada o‘tirib qolgan qo‘rquv.

Barotravmaning oldini olish maqsadida organizmning o‘zgaruvchan atmosfera bosimiga qarshi o‘rta quloq va burun atrofidagi bo‘shliqlarda bosimni o‘zgartirishi.

Qin dahlizi katta bartolin bezining yallig‘lanishi.

BARTOLIN BEZLARI – qin dahlizida joylashgan katta bezlar.

DUDUQLANISH – duduqlanish shaklidagi nutq buzilishi; bunda nutq tempi tezlashgan, zarb bilan gapiradi va nafas olish uchun to‘xtab-to‘xtab qoladi; ayrim so‘zlar talaffuzi buziladi.

SHOKILA – gajim, tuk, mas., tuxumdon shokilasi.

БАЦИЛЛА – BACILLUS – БАЦИЛЛА – таёкчага ўхшаш спорали бактерия; бацилла-лар аэроб бўлади.

БАЦИЛЛОНОСИТЕЛЬ – BACILLIVECTOR – БАЦИЛЛА ТАШУВЧИ – юқумли касалликлар қўзғатувчисини ташувчи ва атрофга ажратиб турувчи одам.

БЕДРЕННАЯ КОСТЬ – OS FEMORIS – СОН СУЯГИ – барча узун найсимон суяклар орасида энг катта ва йўғони.

БЕДРО – FEMUR – СОН – оёқнинг чаноқсон бўғимидан тизза бўғимигача бўлган қисми.

БЕЗУСЛОВНЫЙ РЕФЛЕКС – REFLEXUS INCONDITIONALIS – ШАРТСИЗ РЕФЛЕКС – ташқи муҳит таъсиротларига организмнинг кўрсатадиган доимий ва туғма жавоб реакциялари; нерв системаси воситасида амалга оширилади.

БЕЛАЯ ГОРЯЧКА – DELIRIUM TREMENS – ОҚ АЛАҲЛАШ – ичкиликбозликка чалинган шахсларнинг алкоголь истеъмолини тўхтатиши натижасида келиб чиққан онгнинг бузилиши, галлюцинация ва иллюзиялар ҳамда соматик симптомлар билан кечадиган психотик ҳолат.

БЕЛАЯ КРОВЯНАЯ КЛЕТКА – ОҚ ҚОН ҲУЖАЙРАСИ.

БЕЛИ – FLUOR – ОҚЧИЛ – аёллар жинсий аъзосидан ажраладиган патологик суяқлик.

БЕЛОВАТЫЙ, блестящий – ALBICANS, ANTIS – ОҚИМТИР, ялтироқ.

БЕЛОЧНЫЙ – ALBUGINEUS – ОҚЛИҚ.

БЕЛЫЙ – ALBUS – ОҚ.

БЕЛКИ или протеины – ALBUMINA – ОҚСИЛЛАР ёки ПРОТЕИНЛАР – аминокислоталар полимерлари бўлган юқори молекулали азотли органик моддалар. Улар барча тирик организмларнинг таркибий қисми ва ҳаётий жараёнларнинг асосий моддий асосидир.

BATSILLA – tayoqchaga oʻxshash sporali bakteriya; batsillalar aerob boʻladi.

BATSILLA TASHUVCHI – yuqumli kasalliklar qoʻzgʻatuvchisini tashuvchi va atrofga ajratib turuvchi odam.

SON SUYAGI – barcha uzun nay-simon suyaklar orasida eng katta va yoʻgʻoni.

SON – oyoqning chanoq-son boʻgʻimidan tizza boʻgʻimigacha boʻlgan qismi.

SHARTSIZ REFLEKS – tashqi muhit taʼsирotlariga organizmning koʻrsatadigan doimiy va tugʻma javob reaksiyalari; nerv sistemasi vositasida amalga oshiriladi.

OQ ALAHLASH – ichkilikbozlikka chalingan shaxslarning alkogol isteʼmolini toʻxtatishi natijasida kelib chiqqan ongning buzilishi, gal-lutsinatsiya va illuziyalar hamda so-matik simptomlar bilan kechadigan psixotik holat.

OQ QON HUYAYRASI.

OQCHIL – ayollar jinsiy aʼzосidan ajraladigan patologik suyuqlik.

OQIMTIR, yaltiroq.

OQLIQ.

OQ.

OQSILLAR yoki **PROTEINLAR** – aminokislotalar polimerlari boʻlgan yuqori molekulali azotli organik mod-dalar. Ular barcha tirik organizmlar-ning tarkibiy qismi va hayotiy jara-yonlarning asosiy moddiy asosidir.

БЕЛКОВАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA PROTEINICA – ОҚСИЛ ЕТИШМАСЛИГИ – овқатда оқсил етишмаслиги туфайли келиб чиқадиган организмнинг патологик ҳолати.

БЕЛЛА ФЕНОМЕН – PHENOMENUM BELLI – кўзни юмишга ҳаракат қилинганда юз нерви жароҳатланган томондаги юқори қовокнинг ёпилмаслиги, кўз соққасининг юқори қовоқ томонга айланиб қараб қолиши.

БЕЛОКРОВИЕ – ОҚ ҚОН КАСАЛЛИГИ.

БЕЛОЧНАЯ ОБОЛОЧКА – SCLERA – КЎЗ ОҚИ – кўзнинг ташқи оқ пардаси.

БЕЛЬМО (лейкома) – LEUCOMA – КЎЗГА ОҚ ТУШИШИ – кўз мугуз пардасининг хира тортиши; парданинг чандикли ўзгариши сабаб бўлади.

БЕРЕМЕННОСТЬ – GRAVIDITAS – ХОМИЛАДОРЛИК – тирик туғувчилар (жумладан, одамларда ҳам) организмда уруғланган тухум хужайрадан хомила ривож топадиган физиологик жараён.

БЕРИ-БЕРИ – BERI-BERI – овқатда витамин В₁ (аневрин) етишмаслигидан келиб чиқадиган ўткир, ўртача ўткир ёки сурункали касаллик.

БЕСПЛОДИЕ – INFECUNDITAS – НАСЛСИЗЛИК – вояга етган организмнинг насл орттириш қобилияти йўқлиги.

БЕССИЛИЕ ПОЛОВОЕ – МИЖОЗ СУСТЛИГИ.

БЕССОЗНАТЕЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ – СОМА – ХУШСИЗЛИК ҲОЛАТИ – ҳушнинг чуқур хиралашиши ёки бутунлай ҳушдан кетиш; этиологияси ва патогенези турлича бўлган патологик ҳолатларда рўй беради.

БЕССОНИЦА – INSOMNIA – УЙҚУСИЗЛИК – уйқунинг келиб чиқиши ва клиник манзараси ҳар хил бўлган бузилиши.

ОҚСИЛ YETISHMASLIGI – овқатда оқсил yetishmasligi тufayli келиб чиқадиган организмнинг патологик ҳолати.

Ко‘зни yumishga harakat qilinganda yuz nervi jarohatlangan tomondagi yuqori qovoqning yopilmasligi, ko‘z soqqasining yuqori qovoq tomonga aylanib qarab qolishi.

ОҚ ҚОН КАСАЛЛИГИ.

КО‘З ОҚИ – ko‘zning tashqi oq pardasi.

КО‘ЗГА ОҚ ТУШИШИ – ko‘z muguz pardasining xira tortishi; pardaning chandiqli o‘zgarishi sabab bo‘ladi.

НОМИЛАДОРЛИК – tirik tug‘uvchilar (jumladan, odamlarda ham) organizmida urug‘langan tuxum hujayradan homila rivoj topadigan fiziologik jarayon.

Ovqatda vitamin B₁ (anевrin) yetishmasligidan келиб чиқадиган o‘tkir, o‘rtacha o‘tkir yoki surunkali kasallik.

НАСЛСИЗЛИК – voyaga yetgan организмning nasl orttirish qobiliyati yo‘qligi.

МИЖОЗ СУСТЛИГИ.

НУШСИЗЛИК ҲОЛАТИ – hushning chuqur xiralashishi yoki butunlay hushdan ketish; etiologiyasi va patogenezi turlicha bo‘lgan patologik holatlarda ro‘y beradi.

УЙҚУСИЗЛИК – uyquning келиб чиқishi va klinik manzarasi har xil bo‘lgan buzilishi.

БЕТТОЛЕПСИЯ – ҲУШДАН КЕТИШ – йўтал хуружи авжида кўпинча сурункали ўпка-юррак етишмовчилик нуқсонли беморларда содир бўладиган хушдан кетиш.

БЕШЕНСТВО – RABIES – ҚУТУРИШ КАСАЛЛИГИ – касал ҳайвонлар билан муносабатда бўлганда уларнинг сўлагидан одамга ўтадиган, марказий нерв системасини шикастлантирадиган ўткир инфекцион касаллик.

БИГЕМИНИЯ – BIGEMINIA – АРИТМИЯ – бунда юрак ҳар бир нормал қисқарганидан сўнг экстрасистола рўй беради (кўшимча систола).

БИЛИРУБИН – BILIRUBINUM – ўт пигментларидан бири; сарғиш-қизил рангда бўлади.

БИНОКУЛЯРНЫЙ – BINOCULARIS – қўш кўзли, иккала кўзга мосланган (кўриш, микроскоп, лупа).

БИНОКУЛЯРНАЯ ЛУПА – LUPA BINOCULARIS – БИНОКУЛЯР ЗАРРАБИН – кўз пардасини кўриш учун ясалган асбоб.

БИНОКУЛЯРНОЕ ЗРЕНИЕ – VISUS BINOCULARIS – ИККИ КЎЗ БИЛАН КЎРИШ – иккала кўз билан бир нуқтани кўрганда иккита эмас, бир дона бўлиб кўриниши.

БИОЛОГИЯ – BIOLOGIA – БИОЛОГИЯ – жонли табиат ҳақидаги таълимот (таълимотлар мажмуи).

БИОМИКРОСКОПИЯ ГЛАЗА – кўз тўқималари ва оптик муҳитларни визуал текшириш усули; тирқиш лампа ёрдамида текширилади.

БИОПСИЯ – BIOPSIA – ташхис қўйиш мақсадида микроскопда текшириш учун тирик тўқима ёки аъзони кесиб олиш.

БИОФИЗИКА – BIOPHYSICA – БИОФИЗИКА – бир бутун организм, алоҳида аъзолар, тўқималар, ҳужайралардаги физик хоссалар ва ҳодисаларни, шунингдек ҳаёт фаолияти жараёнининг физик-кимёвий асосларини ўрганадиган фан.

BETTOLEPSIYA – HUSHDAN KETISH – yo‘tal xuruji avjida ko‘pincha surunkali o‘pka-yurak yetishmovchilik nuqsanli bemorlarda sodir bo‘ladigan hushdan ketish.

QUTURISH KASALLIGI – kasal hayvonlar bilan munosabatda bo‘lganda ularning so‘lagidan odamga o‘tadigan, markaziy nerv sistemasini shikastlantiradigan o‘tkir infeksiyon kasallik.

ARITMIYA – bunda yurak har bir normal qisqarganidan so‘ng ekstrasistola ro‘y beradi (qo‘shimcha sistola).

BILIRUBIN – o‘t pigmentlaridan biri; sarg‘ish-qizil rangda bo‘ladi.

Qo‘sh ko‘zli, ikkala ko‘zga moslangan (ko‘rish, mikroskop, lupa).

BINOKULYAR ZARRABIN – ko‘z pardasini ko‘rish uchun yasalgan asbob.

IKKI KO‘Z BILAN KO‘RISH – ikkala ko‘z bilan bir nuqtani ko‘rganda ikkita emas, bir dona bo‘lib ko‘rinishi.

BIOLOGIYA – jonli tabiat haqidagi ta‘limot (ta‘limotlar majmuyi).

Ko‘z to‘qimalari va optik muhitlarni vizual tekshirish usuli; tirqish lampaya yordamida tekshiriladi.

Tashxis qo‘yish maqsadida mikroskopda tekshirish uchun tirik to‘qima yoki a‘zoni kesib olish.

BIOFIZIKA – bir butun organizm, alohida a‘zolar, to‘qimalar, hujayralardagi fizik xossalar va hodisalarini, shuningdek hayot faoliyati jarayonining fizik-kimyoviy asoslarini o‘rganadigan fan.

БИОХИМИЯ – БИОКИМЁ (биологик кимё) – тирик организмлар таркибига кирувчи моддаларнинг кимёвий табиатини ўрганадиган фан.

БИТО СИМПТОМ – SYMPTOMA BITO – БИТО СИМПТОМИ – эпителиал ксерофтальмияни гемеральпия билан бирга келиши; узоқ вақт витамин А етишмаганда кузатилади.

БИФОКАЛЬНЫЕ СТЕКЛА – LENSIS BIFOCALIS – БИФОКАЛ ОЙНАЛАР – икки хил линзали кўзойнак, шиша; ҳам яқиндан, ҳам узоқдан кўриш учун мослашган, нур синдириш кучи икки хил кўзойнак, шиша. Тепаси узоқни кўришга, пасткиси яқинни кўришга мослаштирилган.

БИФУРКАЦИЯ – BIFURCATIO – иккига бўлинган – айри, иккига айрилган, мас., трахеянинг 2 та асосий бронхга айрилиши.

БИХЕВИОРИЗМ (англ. BEHAVIOUR) – BEHAVIOURISM – психологиянинг йўналиши; одам ва ҳайвонлар психик фаолияти фақат уларнинг ташқи муҳит таъсирига жавобан шаклланган хулқ-атворидан иборат, деган фикрни ҳимоя қилувчи йўналиш. Бихевиоризмнинг классик шакли, руҳиятнинг ижтимоий табиатини ҳамда онг, тафаккур, ирода каби тушунчаларни инкор қилади.

БЛАСТОМА – BLASTOMA – ЧИН ЎСМА – мустақил ривожланиш хусусиятига эга бўлган ўсма.

БЛАСТОМИКОЗ(-Ы) – гр. BLASTOMY-COSIS – терининг замбурug‘ли касаллиги.

БЛЕННОРЕЯ – BLENNORRHOEA – КОНЪЮНКТИВАНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – юқумли касаллик оқибатида конъюнктиванинг ўткир йирингли яллиғланиши.

БЛЕФАРИТ – BLEPHARITIS – КЎЗ ҚОВОҚЛАРИ ЧЕТИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

БЛЕФАРОКОНЪЮНКТИВИТ – BLEPHAROCONJUNCTIVITIS – блефарит ва конъюнктивитнинг бирга намоён бўлиши.

БИОКИМЬО (biologik kimyo) – tirik organizmlar tarkibiga kiruvchi moddalarning kimyoviy tabiatini o‘rganadigan fan.

BITO SIMPTOMI – epitelial kseroftalmiyaning generalpiya bilan birga kelishi; uzoq vaqt vitamin A yetishmaganda kuzatiladi.

BIFOKAL OYNALAR – ikki xil linzali ko‘zoynak, shisha; ham yaqindan, ham uzoqdan ko‘rish uchun moslashgan, nur sindirish kuchi ikki xil ko‘zoynak, shisha. Tepasi uzoqni ko‘rishga, pastkisi yaqinni ko‘rishga moslashtirilgan.

Ikkiga bo‘lingan – ayri, ikkiga ayrilgan, mas., traxeyaning 2 ta asosiy bronxga ayrilishi.

Psixologiyaning yo‘nalishi; odam va hayvonlar psixik faoliyati faqat ularning tashqi muhit ta’siriga javoban shakllangan xulq-atvoridan iborat, degan fikrni himoya qiluvchi yo‘nalish. Bixeviorizmning klassik shakli, ruhiyatning ijtimoiy tabiatini hamda ong, tafakkur, iroda kabi tushunchalarni inkor qiladi.

CHIN O‘SMA – mustaqil rivojlanish xususiyatiga ega bo‘lgan o‘sma.

Terining zamburug‘li kasalligi.

KONYUNKTIVANING YALLIG‘LANISHI – yuqumli kasallik oqibatida konyunktivaning o‘tkir yiringli yallig‘lanishi.

KO‘Z QOVOQLARI CHETINING YALLIG‘LANISHI.

Blefarit va konyunktivitning birga namoyon bo‘lishi.

БЛЕФАРОПЛАСТИКА – BLEPHAROP-LASTICA – қовоқлар ва уларнинг қисмларини тиклаш мақсадида ўтказиладиган пластик операция.

БЛЕФАРОПЛЕГИЯ – BLEPHAROPLEGIA – ҚОВОҚЛАР ФАЛАЖИ.

БЛЕФАРОСПАЗМ – BLEPHAROSPASMUS – кўз айланма мушагининг қовоқ қисми спазми.

БЛЕФАРОСТАТ – BLEPHAROSTATES – юз суякларига таянч сатҳи бўлган қовоқни очиш учун асбоб (бурун суяги, қош усти ва ёноқ ёйлари, чакка суякларига таянади).

БЛЕФАРОТОМИЯ – BLEPHAROTOMIA – қовоқлар чакка томон бирикмасини кесиб, улар орасидаги масофани кенгайтириш. Кўз тирқишини узайтириш ва зўриқишни камайтириш мақсадида қилинади.

БЛИЖАЙШИЙ К ТУЛОВИЩУ – PROXIMALIS – ТАНАГА ЭНГ ЯҚИН ТУРГАН ҚИСМ.

БЛИЗОРУКОСТЬ – MYOPIA – ЯҚИНДАН КЎРИШ.

БЛОКОВЫЙ, БЛОКОВИДНЫЙ – TROCHLEARIS – ФАЛТАКСИМОН.

БЛОКАДА НОВОКАИНОВАЯ – НОВОКАИНЛИ ҚАМАЛ – новокаин таъсирида периферик нервлар орқали нерв импульси ўтказилишининг узилиши, камалланиши.

БЛУЖДАЮЩИЙ НЕРВ – NERVUS VAGUS – АДАШГАН (САЙЁР) НЕРВ.

БОДРСТВОВАНИЕ – ТЕТИКЛИК – рухий фаолиятнинг фаол даражасини характерлайдиган организмнинг ҳолати.

БОЛЕЗНИ АДАПТАЦИИ – АДАПТАЦИЯ КАСАЛЛИКЛАРИ – Г.Селье томонидан таклиф этилган термин; организмнинг мослашув реакциялари такомиллашганлиги (мас., ортиқча миқдорда) натижасида организмга хос бўлмаган патоген омил (стрессор)ларнинг таъсирида ҳосил бўлувчи ҳолатлар.

Қовоқлар ва ularning қисмларини тиклаш мақсадига ўтказиладиган пластик операция.

ҚОВОҚЛАР ФАЛАЖИ.

Қо'з айланма мушагининг қовоқ қисми спазми.

Yuz suyaklariga tayanch sathi bo'lgan qovoqni ochish uchun asbob (burun suyagi, qosh usti va yonoq yoylari, chakka suyaklariga tayanadi).

Qovoqlar chakka tomon birikmasini kesib, ular orasidagi masofani kengaytirish. Ko'z tirqishini uzaytirish va zo'riqishni kamaytirish maqsadida qilinadi.

TANAGA ENG YAQIN TURGAN QISM.

YAQINDAN KO'RISH.

G'ALTAKSIMON.

NOVOKAINLI QAMAL – novo-kain ta'sirida periferik nervlar orqali nerv impulsi o'tkazilishining uzilishi, qamallanishi.

ADASHGAN (SAYYOR) NERV.

TETIKLIK – ruhiy faoliyatning faol darajasini xarakterlaydigan organizmning holati.

ADAPTATSIYA KASALLIKLARI – G.Selye tomonidan taklif etilgan termin; organizmning moslashuv reaksiyalari takomillashganligi (mas., ortiqcha miqdorda) natijasida organizmga xos bo'lmagan patogen omil (stressor) larning ta'sirida hosil bo'luvchi holatlar.

БОЛЕЗНЕННЫЙ БРЕД – ОҒРИҚЛИ АЛАҲЛАШ.

БОЛЕЗНЬ – MORBUS – КАСАЛЛИК – ташқи ва ички муҳитдаги ҳаддан ташқари кучли таъсиротлар натижасида организм ҳаёт фаолиятининг бузилиши; мослашувнинг пасайиши билан бир вақтда организм ҳимоя кучларининг сафарбар этилиши билан ифодаланadi.

БОЛЬ – DOLOR – ОҒРИҚ – одамнинг ўзига хос руҳий ҳолати; қандайдир кучли ёки шикастлантирадиган таъсиротлар туйғули вужудга келадиган марказий нерв системасидаги физиологик жараён.

БОЛЬШАЯ ГОЛОВА – MACROCEPHALIA – КАТТА БОШ.

БОЛЬШЕБЕРЦОВАЯ КОСТЬ – TIBIA – КАТТА БОЛДИР СУЯГИ.

БОЛЬШЕБЕРЦОВЫЙ – TIBIALIS – КАТТА БОЛДИР СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

БОЛЬШЕБЕРЦОВО ПЯТОЧНОЙ – TIBIOCAL CANEUS – КАТТА БОЛДИР СУЯГИ БИЛАН ТОВОН ЎРТАСИДАГИ.

БОМБАЖ РАДУЖКИ – IRIS BOMBEE – ҚОРАЧИҚ БОМБАЖИ – рангдор парданинг олдинга бўртиб чиқиши; унинг чети кўз гавҳари билан бирлашиб қолганда, қорачиқ битиб қолганда кузатилади.

БОУМЕНОВА ОБОЛОЧКА – BOUMENI MEMBRANA – мугуз парданинг структурасиз тиниқ қавати; эпителий билан мугуз парданинг олд юзаси ҳамда унинг хусусий моддаси орасида жойлашган.

БОРОЗДЫ КОНТРАКЦИОННЫЕ – SULCI CONTRACTIONIS – қорачиқ торайиб, кенгайганида рангдор пардада пайдо бўладиган доирасимон бурмалар.

БОРМАШИНА – нем. BOHRMASCHINE – тиш қаттиқ тўқималарини пармалашда тиш врачлик асбoblari (борлар, дрилборлар ва б.)ни айлантириб берадиган асбоб.

БОРОДА – BARBA – СОҚОЛ.

OG‘RIQLI ALAHLASH.

KASALLIK – tashqi va ichki muhitdagi haddan tashqari kuchli ta’sirotlar natijasida organizm hayot faoliyatining buzilishi; moslashuvning pasayishi bilan bir vaqtda organizm himoya kuchlarining safarbar etilishi bilan ifodalanadi.

OG‘RIQ – odamning o‘ziga xos ruhiy holati; qandaydir kuchli yoki shikastlantiradigan ta’sirotlar tufayli vujudga keladigan markaziy nerv sistemasidagi fiziologik jarayon.

KATTA BOSH.

KATTA BOLDIR SUYAGI.

KATTA BOLDIR SUYAGIGA TEGISHLI.

KATTA BOLDIR SUYAGI BILAN TOVON O‘RTASIDAGI.

QORACHIQ BOMBAJI – rangdor pardaning oldinga bo‘rtib chiqishi; uning cheti ko‘z gavhari bilan birlashib qolganda, qorachiq bitib qolganda kuzatiladi.

Muguz pardaning strukturasiz tiniq qavati; epiteliy bilan muguz pardaning old yuzasi hamda uning xususiy moddasi orasida joylashgan.

Qorachiq torayib, kengayganida rangdor pardada paydo bo‘ladigan doirasimon burmalar.

Tish qattiq to‘qimalarini parmalashda tish vrachlik asboblari (borlar, drilborlar va b.)ni aylantirib beradigan asbob.

SOQOL.

БОРОДАВКА – VERRUCA – СЎТАЛ–тери эпидермиси (энг устки қавати) ва сўргичсимон қавати пролиферацияси натижасида келиб чиқадиган ва вируслар пайдо қиладиган хавфсиз ўсма. Контакт йўли орқали юқади.

БОРОЗДКА – SULCUS – ЭГАТЧА.

БОТУЛИЗМ – BOTULISMUS – БОТУЛИЗМ – таркибида *Clostridium botulinum* токсини бор маҳсулотларни овқатга ишлатганда келиб чиқадиган оғир интоксикация; асосан, марказий ва вегетатив нерв системасининг шикастланиши билан ифодаланади.

БРАДИКАРДИЯ – BRADYCARDIA – юрак уришининг секинлашуви; минутига 60 мартадан кам уриши.

БРАДИКИНЕЗИЯ – BRADYKINESIA – паркинсонизмнинг намоён бўлиши; илк ҳаракатларнинг қийин бажарилиши, барча ҳаракатларнинг секин бажарилиши ҳамда гавданинг маълум ҳолатини сақлай олмасликдан иборат.

БРАДИПНОЭ – BRADYPNOE – нафас олишнинг беихтиёр секинланиши, сусайиши, минутига 12–10 ва бундан ҳам камроқ марта нафас олиш.

БРАДИФАГИЯ – BRADYPHAGIA – оҳиста, аста-секин ютиш, истерия, тил-ҳалқум ёки адашган нерв, ёки уларнинг ядроси жароҳатланганда кузатилади.

БРАДИФАЗИЯ – BRADYPHASIA – ҳар хил оҳиста нутқ шаклларининг умумий номи.

БРАДИФРАЗИЯ – BRADYPHRASIA – фикрлашнинг сусайиши билан кечадиган брадифазия, мас., депрессияда кузатилади.

БРАДИФРЕНИЯ – BRADYPHRENIA – руҳий жараёнлар (тафаккур, нутқ, ҳиссиётлар)нинг умумий сусайиши.

БРАХИАЛЬГИЯ – BRACHIALGIA – қўлнинг юқори қисми (елка)да невротик ёки вазомотор сабабга қўра келиб чиққан оғриқ.

SO‘GAL – тери epidermisi (eng ustki qavati) va so‘rg‘ichsimon qavati proliferatsiyasi natijasida kelib chiqadigan va viruslar paydo qiladigan xavfsiz o‘sma. Kontakt yo‘li orqali yuqadi.

EGATCHA.

BOTULIZM – tarkibida *Clostridium botulinum* toksini bor mahsulotlarni ovqatga ishlatganda kelib chiqadigan og‘ir intoksikatsiya; asosan, markaziy va vegetativ nerv sistemasining shikastlanishi bilan ifodalanadi.

Yurak urishining sekinlashuvi; minutiga 60 martadan kam urishi.

Parkinsonizmning namoyon bo‘lishi; ilk harakatlarning qiyin bajarilishi, barcha harakatlarning sekin bajarilishi hamda gavdaning ma‘lum holatini saqlay olmaslikdan iborat.

Nafas olishning beixtiyor sekinlanishi, susayishi, minutiga 12–10 va bundan ham kamroq marta nafas olish.

Ohista, asta-sekin yutish, isteriya, til-halqum yoki adashgan nerv, yoki ularning yadrosi jarohatlanganda kuzatiladi.

Har xil ohista nutq shakllarining umumiy nomi.

Fikrlashning susayishi bilan kechadigan bradifaziya, mas., depressiyada kuzatiladi.

Ruhiy jarayonlar (tafakkur, nutq, hissiyotlar)ning umumiy susayishi.

Qo‘lning yuqori qismi (yelka)da nevrotik yoki vazomotor sababga ko‘ra kelib chiqqan og‘riq.

БРАХИБАЗИЯ – BRACHYBASIA – кадам ташлашнинг бузилиши; майда кадам ташлаб юриш.

БРЕД – DELIRIUM – АЛАҲЛАШ – фикрлаш ва мулоҳаза юритиш қобилиятининг бузилиши натижасида ғайритабиий, ҳақиқатга тўғри келмайдиган, хато, бемаъни ғояларнинг пайдо бўлиши.

БРОВЬ – SUPERCILIUM – ҚОШ.

БРОМИДРОЗ – BROMHIDROSIS – БАД-БЎЙ ТЕРЛАШ – терда кўп миқдорда ёғ кислоталари ва аммиак бирикмаларининг бўлиши ёки уларнинг иккиламчи ачиши билан характерланади.

БРОМИДРОФОБИЯ – BROMHIDROPHOBIA – ўз танасидан чиқадиган ҳидни атрофдагилар сезиб қолишидан мияда ўрнашиб қолган кўркув.

БРОНЗОВАЯ БОЛЕЗНЬ – BRONCHUS – БРОНЗА КАСАЛЛИГИ.

БРОНХИ – BRONCHOS – кекирдакдан ўпка тўқималарига ва аксинча, ҳаво ўтказиб берадиган ҳамда уни ёт зарралардан тозалаб турадиган аъзо.

БРОНХИАЛЬНЫЙ – BRONCHIOLIS – БРОНХГА ТЕГИШЛИ

БРОНХИОЛА – BRONCHIOLUS – энг кичик бронх.

БРОНХИОЛИТ – BRONCHIOLITIS – бронхиолалар деворининг яллиғланиши; кўпинча вирусли ёки бактериал этиологияга эга; мустақил касаллик сифатида бир ёшга-ча бўлган болаларда учрайди.

БРОНХИТ – BRONCHITIS – БРОНХИТ – бронх шиллиқ пардасининг яллиғланиши. Бронх девори қаватлари қанчалик яллиғланганлигига қараб, эндобронхит, мезобронхит, перибронхитга ажратилади.

БРОНХОАДЕНИТ – BRONCHOADENITIS – трахея ва йирик бронхлар ёнидаги лимфатик тугунчаларнинг яллиғланиши.

Qadam tashlashning buzilishi; mayda qadam tashlab yurish.

ALAHLASH – fikrlash va mulohaza yuritish qobiliyatining buzilishi natijasida g'ayritabiiy, haqiqatga to'g'ri kelmaydigan, xato, bema'ni g'oyalarning paydo bo'lishi.

QOSH.

BADBO'Y TERLASH – terda ko'p miqdorda yog' kislotalari va ammiak birikmalarining bo'lishi yoki ularning ikkilamchi achishi bilan xarakterlanadi.

O'z tanasidan chiqadigan hidni atrofdagilar sezib qolishidan miyada o'rnashib qolgan qo'rquv.

BRONZA KASALLIGI.

Kekirdakdan o'pka to'qimalariga va aksincha, havo o'tkazib beradigan hamda uni doimiy yot zarralardan tozalab turadigan a'zo.

BRONXGA TEGISHLI.

Eng kichik bronx.

Bronxiolalar devorining yallig'lanishi; ko'pincha virusli yoki bakterial etiologiyaga ega; mustaqil kasallik sifatida bir yoshgacha bo'lgan bolalarda uchraydi.

BRONXIT – bronx shilliq pardasining yallig'lanishi. Bronx devori qavatlariga qanchalik yallig'langanligiga qarab, endobronxit, mezobronxit, peribronxitga ajratiladi.

Traxeya va yirik bronxlar yonidagi limfatik tugunchalarning yallig'lanishi.

БРОНХОГРАФИЯ – BRONCHOGRAPHIA – бронхлар бўшлиғини контраст модда билан тўлдирилгандан сўнг ўтказиладиган рентгенологик текшириш.

БРОНХОПНЕВМОНИЯ – BRONCHOPNEUMONIA – ингичка майда бронхларнинг яллиғланиб, ўпка тўқимасига ҳам ўтиб кетиши натижасида ҳосил бўлган касаллик.

БРОНХОСКОПИЯ – BRONCHOSCOPIA – трахея ва бронхлар ички юзасини махсус асбоб – бронхоскоп ёрдамида визуал текшириш усули.

БРОНХОСПАЗМ – BRONCHOSPASMUS – майда бронхлар ва бронхиолалар тешигининг торайиши; нафас аъзоларининг турли касалликларида пайдо бўлиши мумкин. Бронх девори мушакларининг спастик қисқариши.

БРОНХОФОНИЯ – гр. BRONCHOPHONIA – кўкрак қафаси эшитиб кўрилганда, беморнинг товушини эшитиш. Товуш резонанси.

БРОНХОЦЕЛЕ – BRONCHOCELE – ўпкада ковак бронх ўтказувчанлигининг бузилиши ёки бронх дарахтининг аномалик ривожланишидан, бронхнинг бирор қисмида секрет тўпланиб, унинг чўзилиши натижасида ҳосил бўладиган ковак.

БРОНХОЭКТАТИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS BRONCHOECTATICUS – нафас аъзоларининг касаллиги; бронхлар (айрим қисмлари) кенгайиши (бронхоэктазлар) билан бирга келади, узоқ давом этади, кўпинча авж олиб боради ва йирингли асоратлар қолдиради.

БРУКСИЗМ – BRUXISMUS – тишларни уйқу вақтида ғичирлатиш одати, бу уларнинг вақтидан олдин ишдан чиқишига олиб келади. Одатда, болалик ва ёшлик давларида намоён бўлади.

БРУКСОМАНИЯ – BRUXOMANIA – тетиклик вақтида тишларни хуружсимон ғичирлатиш.

Бронхлар бо'шлиғ'ини контраст модда билан то'ldirilgandan so'ng o'tkaziladigan rentgenologik tekshirish.

Ingichka mayda bronxlarning yallig'lanib, o'pka to'qimasiga ham o'tib ketishi natijasida hosil bo'lgan kasallik.

Traxeya va bronxlar ichki yuzasini maxsus asbob – bronxoskop yordamida vizual tekshirish usuli.

Mayda bronxlar va bronxiolalar te-shigining torayishi; nafas a'zolarining turli kasalliklarida paydo bo'lishi mumkin. Bronx devori mushaklari-ni-ni-ni spastik qisqarishi.

Ko'krak qafasi eshitib ko'rilganda, bemorning tovushini eshitish. Tovush rezonansi.

O'pkada kovak bronx o'tkazuv-
chanligining buzilishi yoki bronx
daraxtining anomalik rivojlanishidan,
bronxning biror qismida sekret
to'planib, uning cho'zilishi natijasida
hosil bo'ladigan kovak.

Nafas a'zolarining kasalligi; bronxlar
(ayrim qismlari) kengayishi (bron-
xoektazlar) bilan birga keladi, uzoq
davom etadi, ko'pincha avj olib boradi
va yiringli asoratlar qoldiradi.

Tishlarni uyqu vaqtida g'ichirlatish
odati, bu ularning vaqtdan oldin ish-
dan chiqishiga olib keladi. Odatda
bolalik va yoshlik davrlarida namoyon
bo'ladi.

Tetiklik vaqtida tishlarni xurujsimon
g'ichirlatish.

БРУЦЕЛЛЕЗ – BRUCELLOSIS – ҚОРА ОҚСОҚ КАСАЛЛИГИ – уй ҳайвонларида бўладиган ва уларнинг сuti, қони, гўшти орқали одамга ҳам юқадиган оғир юқумли касаллик.

БРЫЖЕЙКА – MESENTERIUM – ИЧАК ТУТҚИЧ – қориндаги ҳар бир аъзо оёқчасини қоплаб, қорин деворига бириктириб турадиган қорин пардасининг бурмаси.

БРЮХО (живот) – ABDOMEN – ҚУРСОҚ, ҚОРИН.

БРЮШНОЙ – ҚОРИНГА ОИД – қориннинг олд деворига қараган, олд томондаги.

БРЮШИНА – PERITONEUM – ҚОРИН ПАРДАСИ – қорин деворининг ички юзасига ёпишган ва қорин бўшлиғидаги аъзоларни ўраб турадиган сероз парда.

БРЮШНАЯ ПОЛОСТЬ – CAVUM ABDOMINIS – ҚОРИН БЎШЛИҒИ – ёнлари, олди ва орқасидан қорин деворлари, юқоридан диафрагма билан чегараланган бўшлиқ, пастда унинг чегараси кичик чанокқа кириш чизиги бўйича шартли равишда белгиланади.

БРЮШНОЙ ПРЕСС – PRELUM ABDOMINALE – ҚОРИН ПРЕССИ – қорин деворини ташкил қилувчи мушаклар.

БРЮШНОЙ ПОКРОВ МАТКИ – PERIMETRIUM – БАЧАДОН УСТИНИ ЎРАБ ТУРГАН ҚОРИН ПАРДАСИ.

БУБОН – BUBO – жойланиши ва этиологиясидан катъи назар, лимфа тугунларининг яллиғланиши.

БУГОР – TUBER – ДЎМБОҚ, БЎРТИҚ, ҒУДДА, ЎСИҚ.

БУГОРОК – TUBERCULUM – ДЎМБОҚЧА – 1) анатомия ва эмбриологияда суякдаги майда дўмбоқча, шунингдек, марказий нерв системасидаги дўмбоқча (мас., эшитув дўмбоқчаси, ҳид сезиш дўнгчаси); 2) патологик анатомияда – дўмбоқчалар, айниқса, захм, мохов, сил, ичтерламада

QORA OQSOQ KASALLIGI – uy hayvonlarida boʻladigan va ularning suti, qoni, goʻshti orqali odamga ham yuqadigan ogʻir yuqumli kasallik.

ICHAK TUTQICH – qorindagi har bir aʼzo oyoqchasini qoplab, qorin devoriga biriktirib turadigan qorin pardasi-ning burmasi.

QURSOQ, QORIN.

QORINGA OID – qorinning old devoriga qaragan, old tomondagi.

QORIN PARDASI – qorin devorining ichki yuzasiga yopishgan va qorin boʻshligʻidagi aʼzolari oʻrab turadigan seroz parda.

QORIN BOʻSHLIGʻI – yonlari, oldi va orqasidan qorin devorlari, yuqoridan diafragma bilan chegaralangan boʻshliq, pastda uning chegarasi kichik chanoqqa kirish chizigʻi boʻyicha shartli ravishda belgilanadi.

QORIN PRESSI – qorin devorini tashkil qiluvchi mushaklar.

BACHADON USTINI OʻRAB TURGAN QORIN PARDASI.

Joylanishi va etiologiyasidan qatʼi nazar, limfa tugunlarining yalligʻlanishi.

DOʻMBOQ, BOʻRTIQ, GʻUDDA, OʻSIQ.

DOʻMBOQCHA – 1) anatomiya va embriologiyada suyakdagi mayda doʻmboqcha, shuningdek, markaziy nerv sistemasidagi doʻmboqcha (mas., eshituv doʻmboqchasi, hid sezish doʻngchasi); 2) patologik anatomiya-da – doʻmboqchalar, ayniqsa, zahm,

инфекцион гранулемалар деб аталадиган грануляцион тўқиманинг тугунсимон ўсиши; 3) тери касалликларида «дўмбоқча» термини билан тери тошмаларидаги бирламчи пролифератив элементлардан бири белгиланади.

БУЖИ – BOUGIE – баъзи найсимон аъзолар (сийдик чиқариш канали, қизилўнгач, эшитув найчаси ва б.)ни кенгайтириш, текшириш ва даволаш учун ишлатиладиган асбоблар.

БУЛАВА – CLAVA – миядаги йўғонлашган жой.

БУЛЬБИТ – BULBITIS – дуоденитнинг бир тури – ўн икки бармоқ ичакнинг йўғон тортган жойи (пиёзча)нинг яллиғланиши.

БУЛИМИЯ – BULIMIA – очликни патологик кучли ҳис қилиш, кўпинча қорин соҳасида оғриқ, ҳолсизлик сезиш билан ўтади.

БУГРИСТОСТЬ, – TUBEROSITAS – НОТЕКИС, ҒАДИР-БУДУР, КЎП ДЎМБОҚЧАЛИ ЮЗА.

«**БУРГОНА БОЛЕЗНЬ**» – BURGON – «БУРГОН КАСАЛЛИГИ» – бўйиннинг пастки ёки кўкракнинг юқори умуртқаларига боғланган мушакларнинг тўсатдан кучли қисқариши натижасида умуртқа суяги қиррасининг узилиб синиши (мас., оғир юк кўтарганда).

БУРСИТ – лат. BURSA – шиллиқ халтачаларнинг яллиғланиши, асосан бўғим соҳасида.

БУРСОЛИТ – BURSOLITHUS – синовиал халтанинг бўшлиғида фибрин қуйқаси оҳаклашиши натижасида ҳосил бўлган конкремент.

moxov, sil, ichterlamada infeksiyon granulemalar deb ataladigan granulatsion to‘qimaning tugunsimon o‘shishi; 3) teri kasalliklarida «do‘mboqcha» termini bilan teri toshmalaridagi birlamchi proliferativ elementlardan biri belgilanadi.

Ba‘zi naysimon a‘zolar (siydik chiqarish kanali, qizilo‘ngach, eshituv naychasi va b.)ni kengaytirish, tekshirish va davolash uchun ishlatiladigan asboblar.

MIYADAGI YO‘G‘ONLASHGAN JOY.

Duodenitning bir turi – o‘n ikki barmoq ichakning yo‘g‘on tortgan joyi (piyozcha)ning yallig‘lanishi.

Ochlikni patologik kuchli his qilish, ko‘pincha qorin sohasida og‘riq, hol-sizlik sezish bilan o‘tadi.

NOTEKIS, G‘ADIR-BUDUR, KO‘P DO‘MBOQCHALI YUZA.

«BURGON KASALLIGI» – bo‘yinning pastki yoki ko‘krakning yuqori umurtqalariga bog‘langan mushaklarning to‘satdan kuchli qisqarishi natijasida umurtqa suyagi qirrasining uzilib sinishi (mas., og‘ir yuk ko‘targanda).

Shilliq xaltachalarning yallig‘lanishi, asosan bo‘g‘im sohasida.

Sinovial xaltaning bo‘shlig‘ida fibrin quyqasi ohaklashishi natijasida hosil bo‘lgan konkrement.

В

ВАГИНИТ – VAGINITIS – ҚИН (ДИЛОҚ) НИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ВАГИНИЗМ – VAGINISMUS – жинсий алоқа қилишга уринилганда ёки гинекологик текширишда чаноқ туби ва қин даҳлизи мушакларининг рефлектор қисқариши.

ВАГОТОМИЯ – VAGOTOMIA – адашган (сайёр) нервни қизилўнгачнинг дистал қисмида оператив йўл билан олиб ташлаш. Меъда яраси касаллигида қўлланилади.

ВАЗОДИЛАТАЦИЯ – VASODILATATIO – ҚОН ТОМИРЛАР КЕНГАЙИШИ.

ВАЗОЛИГАТУРА – томирлар (қон томирлар ва б.)ни боғлаш. Урологияда бу термин билан уруғ чиқариш йўлини операция қилиб боғлаш ифодаланadi.

ВАЗОМОТОР(-Ы) – VASOMOTORES – қон томирлар деворидаги силлиқ мушакларнинг мотор (ҳаракатланиш) иннервациясини юзга чиқарувчи вегетатив нерв системасининг толалари.

ВАЗОРЕЗЕКЦИЯ – VASORESECTIO – уруғ йўлини ёки унинг бир қисмини кесиб олиб ташлаш.

ВАКУОЛЬ – VACUOLA – ВАКУОЛЬ – ўсимлик ва ҳайвонлар хужайраларининг плазмасидаги доирасимон бўшлиқ; кимёвий таркиби ҳар хил бўлган суюқлик билан тўла бўлади.

ВАКЦИНА – VACCINUM – ЭМ ДОРИ – 1) сугир чечаги; 2) эмланадиган моддалар – микроблар ёки уларнинг ҳаёт фаолиятида пайдо бўладиган маҳсулотлардан олинadиган препаратлар. Одам ва ҳайвонлар касаллигининг олдини олиш (профилактика) ёки даволаш мақсадида ишлатилади.

ВАКЦИНАЦИЯ – VACCINATIO – юқумли касалликларга қарши фаол иммунитет ҳосил қилиш.

ВАКЦИНОТЕРАПИЯ – VACCINOTHERAPIA – ВАКЦИНОТЕРАПИЯ – вакцина билан даволаш.

QIN (DILOQ)NING YALLIG‘LANISHI.

Jinsiy aloqa qilishga urinilganda yoki ginekologik tekshirishda chanoq tubi va qin dahlizi mushaklarining reflektor qisqarishi.

Adashgan (sayyor) nervni qizil-o‘ngachning distal qismida operativ yo‘l bilan olib tashlash. Me‘da yarasi kasalligida qo‘llaniladi.

QON TOMIRLAR KENGAYISHI.

Tomirlar (qon tomirlar va b.)ni bog‘lash. Urologiyada bu termin bilan urug‘ chiqarish yo‘lini operatsiya qilib bog‘lash ifodalanadi.

Qon tomirlar devoridagi silliq mushaklarning motor (harakatlanish) inner-vatsiyasini yuzaga chiqaruvchi vegetativ nerv sistemasining tolalari.

Urug‘ yo‘lini yoki uning bir qismini kesib olib tashlash.

VAKUOL – o‘simlik va hayvonlar hujayralarining plazmasidagi doirasimon bo‘shliq; kimyoviy tarkibi har xil bo‘lgan suyuqlik bilan to‘la bo‘ladi.

EM DORI – 1) sigir chechagi; 2) emlanadigan moddalar – mikroblar yoki ularning hayot faoliyatida paydo bo‘ladigan mahsulotlardan olinadigan preparatlar. Odam va hayvonlar kasalligining oldini olish (profilaktika) yoki davolash maqsadida ishlatiladi.

Yuqumli kasalliklarga qarshi faol immunitet hosil qilish.

Vaksina bilan davolash.

ВАЛ – AGGER – ЖЎВАСИМОН ҚАЛИНЛАШГАН ЖОЙ, КЎТАРИЛГАН ЖОЙ.

ВАЛИК – TORUS – ТЕПАЧА, кўтарилган жой.

ВАЛЬВУЛИТ – VALVULITIS – ЮРАК КЛАПАНЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ВАРИКОЗНОЕ РАСШИРЕНИЕ ВЕН – VARIX – ВЕНАЛАРНИНГ ВАРИКОЗ КЕНГАЙИШИ – оёқлар юза веналарининг, шунингдек, уруғ тизимчаси, тўғри ичак веналарининг кенгайиши.

ВАРИКОЦЕЛЕ – VARICOCELE – уруғ тизимчаси веналарининг (варикоз) тугунсимон кенгайиши. Тухум атрофларида оғрик ва оғирлик бўлади.

ВАРИОЛА ВЕРА – VARIOLA VERA – ЧИН ЧЕЧАК – табиий чечак, тез юқадиган эпидемик касаллик. Ҳарорат баланд, тошма тошadi, пуфакчалар чиқади, ўрнида чандиклар пайдо бўлади.

ВАРИОЛОИД – VARIOLOID (um) – 1) чечак касаллиги билан илгари касалланган ёки шу касалликка қарши унинг олдини олиш учун эмланган шахсларда учрайдиган чечакнинг енгил тури; 2) табиий чечакни эслатувчи.

ВАРИЦЕЛЛА – VARICELE – СУВЧЕЧАК – ўткир юқумли касаллик бўлиб, ҳаво-томчи йўли билан тарқалади, кўпинча болаларда учрайди ва шиллиқ пардаларга папуло-везикулез тошмалар тошиши, тана ҳароратининг ошиши билан кечadi; асосан, 10 ёшгача бўлган болалар касал бўлади.

ВАСКУЛИТ(-Ы) – VASCULITIS – майда қон томирлар деворидаги келиб чиқиши ҳар хил бўлган яллиғланишлар. Қон томир деворининг у ёхуд бу қаватининг яллиғланишига кўра эндо-, мезо-, периваскулит тафовут этилади. Ҳамма қаватлари шикастланса, панваскулит деб аталади.

JO‘VASIMON QALINLASHGAN JOY, KO‘TARILGAN JOY.

TERACHA, ko‘tarilgan joy.

YURAK K LAPANLARINING YALLIG‘LANISHI.

VENALARINING VARIKOZ KENGAYISHI – oyoqlar yuza venalarining, shuningdek, urug‘ tizimchasi, to‘g‘ri ichak venalarining kengayishi.

Urug‘ tizimchasi venalarining (varikoz) tugunsimon kengayishi. Tuxum atroflarida og‘riq va og‘irlik bo‘ladi.

CHIN CHECHAK – tabiiy chechak, tez yuqadigan epidemik kasallik. Harorat baland, toshma toshadi, pufakchalar chiqadi, o‘rnida chandiqlar paydo bo‘ladi.

1) Chechak kasalligi bilan ilgari kasallangan yoki shu kasallikka qarshi uning oldini olish uchun emlangan shaxslarda uchraydigan chechakning yengil turi; 2) tabiiy chechakni eslatuvchi.

SUVCHECHAK – o‘tkir yuqumli kasallik bo‘lib, havo-tomchi yo‘li bilan tarqaladi, ko‘pincha bolalarda uchraydi va haroratning ko‘tarilishi, teri va shilliq pardalarga papulovezikuloz toshmalar toshishi, tana haroratining oshishi bilan kechadi; asosan, 10 yoshgacha bo‘lgan bolalar kasal bo‘ladi.

Mayda qon tomirlar devoridagi kelib chiqishi har xil bo‘lgan yallig‘lanishlar. Qon tomir devorining u yoxud bu qavatining yallig‘lanishiga ko‘ra endo-, mezo-, perivaskulit tafovut etiladi. Hamma qavatlari shikastlansa, panvaskulit deb ataladi.

ВАСКУЛЯРИЗАЦИЯ – VASCULARISATIO – бирор аъзо, соҳа ва тана қисмларининг қон томирлар билан, демак, қон билан ҳам таъминланиши.

ВАССЕРМАНА РЕАКЦИЯ – REACTIO WASSERMANNI – комплементни боғлаш реакциясининг бир хили, захмнинг серодиагностикаси учун қўлланилади.

ВДАВЛЕНИЕ (отпечаток) – IMPRESSIO – ботма, ботиқ (из).

ВДОХ – НАФАС ОЛИШ – нафас олиш жараёнида ўпкага ҳаво кириши.

ВЕГЕТАРИАНСТВО – VEGETARIANISMUS – ҳайвон маҳсулотларини истеъмол қилмаслик ёки камдан-кам истеъмол қилишни тавсия этувчи овқатланиш тизими.

ВЕГЕТАТИВНАЯ НЕРВНАЯ СИСТЕМА – ВЕГЕТАТИВ НЕРВ СИСТЕМАСИ (автоном нерв системаси, анимал нерв системаси, висцерал нерв системаси) – безлар, ички аъзолар, қон ва лимфа томирларини, силлиқ ва қисман қўндаланг-тарғил мушаклар фаолиятини бошқарувчи нерв системасининг бир қисми.

ВЕЗИКУЛА – VESICULA – тери тошмаларининг дастлабки морфологик элементларидан бири; терининг ташқи қавати (эпидермис)да экссудат (суюқлик) тўпланиши натижасида кичик-кичик пуфакчалар ҳосил бўлиши билан ривожланади.

ВЕЗИКУЛИТ – VESICULITIS – уруғ пуфакчаларининг яллиғланиши.

ВЕКИ – PALPEBRA – ҚОВОҚЛАР.

ВЕКОПОДЪЕМНИК – LEVATOR PALPEBRA – ҚОВОҚ КЎТАРГИЧ.

ВЕКОРАСШИРИТЕЛЬ – BLEPHAROSTAT – ҚОВОҚ КЕНГАЙТИРГИЧ.

Biror a'zo, soha va tana qismlarining qon tomirlar bilan, demak, qon bilan ham ta'minlanishi.

Komplementni bog'lash reaksiyasining bir xili, zahmning serodiagnostikasi uchun qo'llaniladi.

BOTMA, BOTIQ (iz).

NAFAS OLISH – nafas olish jarayonida o'pkaga havo kirishi.

Hayvon mahsulotlarini iste'mol qilmaslik yoki kamdan kam iste'mol qilishni tavsiya etuvchi ovqatlanish tizimi.

VEGETATIV NERV SISTEMASI – (avtonom nerv sistemasi, animal nerv sistemasi, visseral nerv sistemasi) – bezlar, ichki a'zolar, qon va limfa tomirlarini, silliq va qisman ko'ndalang-targ'il mushaklar faoliyatini boshqaruvchi nerv sistemasining bir qismi.

Teri toshmalarining dastlabki morfologik elementlaridan biri; terining tashqi qavati (epidermis)da ekssudat (suyuqlik) to'planishi natijasida kichik-kichik pufakchalar hosil bo'lishi bilan rivojlanadi.

Urug' pufakchalarining yallig'lanishi.

QOVOQLAR.

QOVOQ KO'TARGICH.

QOVOQ KENGAYTIRGICH.

ВЕНЕРИЧЕСКИЕ БОЛЕЗНИ – MORBID VENEREI – ТАНОСИЛ КАСАЛЛИКЛАРИ – этиология ва клиникаси жиҳатидан ҳар хил, юқиш усуллариға кўра кўпроқ жинсий алоқада юқадиган касалликлар: захм, юмшоқ шанкр, сўзак, таносил лимфопатияси ёки Никола-Дюран-Фавр касалликлари шулар жумласидандир.

ВЕНЕЧНЫЙ – CORONALIS – ТОЖЛИ, ТОЖГА ТЕГИШЛИ, ТОЖГА ХОС.

ВЕНЕЦ (корона) – CORONA – ТОЖ.

ВЕНЕЦ РЕСНИЧНЫЙ – CORONA CILIARIS – КИПРИКСИМОН ТАНА ЧАМБАРАГИ.

ВЕН(-Ы) – VENAE – ВЕНА(-ЛАР) – аъзо ва тўқималардан веноз қонни олиб юракнинг ўнг бўлмачасига олиб келиб қуювчи қон томирлар.

ВЕНЕРОЛОГИЯ – VENEROLOGIA – клиник тиббиётнинг таносил касалликларининг этиологияси, клиникаси ва даволашни ўрганувчи соҳаси.

ВЕНОЗНЫЙ – VENOSIS – ВЕНАГА ТЕГИШЛИ.

ВЕНОПУНКЦИЯ (венепункция) – VENAEUNCTIO – ВЕНОПУНКЦИЯ (венепункция) – қон олиш ёки қон, дори эритмалар, қон ўрнини босувчи суюқлик кабиларни қуйиш учун тери орқали венага игна киритиш.

ВЕНОСЕКЦИЯ – VENAESECTIO – инфузион терапия ёки диагностик текширувлар учун вена томирини кесиб, тешик очиб унга игна, канюля ёки катетер киргизиш.

ВЕНТИЛЯЦИЯ – VENTILATIO – хонадонларни ва жамоа ишлаб чиқариш жойларини тоза ҳаво билан таъминлаш.

ВЕНТРАЛЬНЫЙ – VENTRALIS – 1) олд томонга жойлашган ёки тананинг олд юзасига қараган; 2) қоринга оид, қоринга тегишли.

ВЕНТРИКУЛОГРАФИЯ – VENTRICULOGRAPHIA – бош мия қоринчаларини контраст рентгенологик усул билан текшириш; контраст модда сифатида ҳаво ишлатилади.

TANOSIL KASALLIKLARI – etiologiya va klinikasi jihatidan har xil, yuqish usullariga ko‘ra ko‘proq jinsiy aloqada yuqadigan kasalliklar: zaxm, yumshoq shankr, so‘zak, venerik tanosil limfopatiyasi yoki Nikola-Dyuran-Favr kasalliklari shular jumlasidandir.

TOJLI, TOJGA TEGISHLI, TOJGA XOS.

TOJ.

KIPRIKSIMON TANA CHAMBARAGI.

VENA(-LAR) – a‘zo va to‘qimalardan venoz qonni olib, yurakning o‘ng bo‘lmachasiga olib kelib quyuvchi qon tomirlar.

Klinik tibbiyotning tanosil kasalliklarining etiologiyasi, klinikasi va davolashni o‘rganuvchi sohasi.

VENAGA TEGISHLI.

VENOPUNKSIYA (venepunksiya) – qon olish yoki qon, дори эритмалар, қон о‘rnini bosuvchi suyuqlik kabilarni quyish uchun тери орқали venaga игна kiritish.

Infuzion terapiya yoki diagnostik tekshiruvlar uchun vena tomirini kesib, teshik ochib unga игна, kanyulya yoki kateter kirgizish.

Xonadonlarni va jamoa ishlab chiqarish joylarini toza havo bilan ta‘minlash.

1) Old tomonga joylashgan yoki tananing old yuzasiga qaragan; 2) qoringa oid, qoringa tegishli.

Bosh miya qorinchalarini kontrast rentgenologik usul bilan tekshirish; kontrast modda sifatida havo ishlatiladi.

ВЕРЕВЧАТЫЙ – RESTIFORMIS – ЧИЛ-ВИРСИМОН.

ВЕРХНЕЧЕЛЮСТНОЙ – MAXILLARIS – УСТКИ ЖАҒА ТЕГИШЛИ.

ВЕРХНЯЯ ЧЕЛЮСТЬ – MAXILLA – УСТКИ ЖАҒ.

ВЕРХУШКА – АРЕХ – УЧ, ЧҰҚҚИ – конуссимон аъзонинг учланган қисми, мас., юракнинг учи, мугуз қават учи.

ВЕРХУШЕЧНЫЙ – APICALIS – ЧҰҚҚИДАГИ, ЧҰҚҚИГА ТЕГИШЛИ.

ВЕРТЕЛ – TROCHANTER – КҰСТ – сон суягининг юкори учидаги ғадир-будур бўртма.

ВЕРТЛУЖНАЯ ВПАДИНА – ACETABULUM – ЧАНОҚ-СОН БҰҒИМИ ЧУҚУРЧАСИ – сон суяги бошчаси учун чанок суягининг бўғим чуқурчаси.

ВЕСЕННИЙ КОНЬЮНКТИВИТ (весенний катар) – CONJUNCTIVITIS VERNALIS – БАҲОРГИ КОНЬЮНКТИВИТ (баҳорги катар) – кўз конъюнктивасининг сурункали, йиллаб давом этадиган касаллиги.

ВЕСТИБУЛЯРНЫЙ – VESTIBULARIS – лабиринт бўсағасига оид; вестибуляр аппарат – мувозанат аъзоси.

ВЕТВЬ – RAMUSI – ШОХ, ТАРМОҚ – шохланган қон томирлар ва нерв толалари номи.

ВЕТРЯНАЯ ОСПА – VARICELLA – СУВЧЕЧАК – ўткир юқумли касаллик бўлиб, кўпинча болаларда учрайди ва ҳароратнинг кўтарилиши, тери ва шиллиқ пардаларга папуло-везикулёз тошмалар тошиши билан кечади.

ВЕЩЕСТВО – SUBSTANTIA – МОДДА.

ВИБРАЦИЯ – VIBRATIO – эгилувчан таначаларнинг механик тебранишлари. Унинг организмга таъсири ҳар хил; нерв, юрак-томир, таянч-ҳаракат системаларида ўзгаришлар юз беришига сабаб бўлиши мумкин.

CHILVIRSIMON.

USTKI JAG‘GA TEGISHLI.

USTKI JAG‘.

UCH, CHO‘QQI – konussimon a‘zoning uchlangan qismi, mas., yurakning uchi, muguz qavat uchi.

CHO‘QQIDAGI, CHO‘QQIGA TEGISHLI.

KO‘ST – son suyagining yuqori uchidagi g‘adir-budur bo‘rtma.

CHANOQ-SON BO‘G‘IMI CHUQURCHASI – son suyagi boshchasi uchun chanoq suyagining bo‘g‘im chuqurchasi.

BAHORGI KONYUNKTIVIT (bahorgi katar) – ko‘z konyunktivasi-ning surunkali, yillab davom etadigan kasalligi.

Labirint bo‘sa‘asiga oid; vestibular apparat – muvozanat a‘zosi.

SHOX, TARMOQ – shoxlangan qon tomirlar va nerv tolalari nomi.

SUVCHECHAK – o‘tkir yuqumli kasallik bo‘lib, ko‘pincha bolalarda uchraydi va haroratning ko‘tarilishi, teri va shilliq pardalarga papulo-vezikuloz toshmalar toshishi bilan kechadi.

MODDA.

Egiluvchan tanachalarning mexanik tebranishlari. Uning organizmga ta‘siri har xil; nerv, yurak-tomir, tayanch-harakat sistemalarida o‘zgarishlar yuz berishiga sabab bo‘lishi mumkin.

ВИБРАЦИОННАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS VIBRATIO – тебраниш таъсирида келиб чиқадиған касбий касаллик.

ВИЛКА – BIFURCATIO – АЙРИ – айрисимон бўлиниш. Бифуркация.

ВИРУЛЕНТНОСТЬ – VIRULENTIA – муайян инфекцион агентнинг (микроб ёки вирус штаммининг) касаллик туғдирувчанлик (патогенлик) даражаси.

ВИРУЛЕНТНЫЙ – VIRULENTUS – касал қилувчи, касал тарқатувчи (микроблар тўғрисида).

ВИРУСНЫЕ БОЛЕЗНИ – MORBI INFECTIOSI – ВИРУС КАСАЛЛИКЛАРИ – вируслар қўзғатадиған касалликлар гуруҳи, улардан грипп, қизамиқ, чинчечак, Боткин касаллиги, қутуриш, трахома, орнитоз каби касалликлар яхши ўрганиб чиқилган.

ВИРУСОЛОГИЯ – VIRUSOLOGIA – ВИРУСОЛОГИЯ – вируслар ва вирусли касалликлар ҳақидаги таълимот.

ВИРУС(-Ы) – VIRI – ВИРУС(-ЛАР) – геноми (ДНК ёки РНК) мавжуд ҳужайрасиз ҳаёт шакли; аммо уларнинг ўз синтез қилувчи аппарати мавжуд эмас ҳамда фақат ундан юқори шаклланган мавжудотлар ҳужайрасида кўпайишга қодир.

ВИСКИ – THYMUS – ЧАККА.

ВИСОЧНО-НИЖНЕЧЕЛЮСТНОЙ – TEMPOROMANDIBULARIS – чакка ва пастки жағ ўртасидаги.

ВИСОЧНЫЙ – TEMPORALIS – ЧАККАГА ТЕГИШЛИ, ЧАККАНИКИ.

ВИСЦЕРАЛЬНЫЙ – VISCERALIS – ички аъзоларга оид ёки уларга мансуб.

ВИСЦЕРАЛЬНЫЙ ЛЕЙШМАНИОЗ – ВИСЦЕРАЛ ЛЕЙШМАНИОЗ – ТРОПИКЛАР КАСАЛЛИГИ – бир ҳужайрали паразитларнинг киши танасига тушишидан келиб чиқади.

Тебраниш таъсирида келиб чиқадиған касбий касаллик.

AYRI – ayrisimon bo‘linish. Bifurkatsiya.

Muayyan infeksiyon agentning (mikrob shtammi yoki virusning) kasallik tug‘diruvchanlik (patogenlik) darajasi.

Kasal qiluvchi, kasal tarqatuvchi (mikroblar to‘g‘risida).

VIRUS KASALLIKLARI – virus qo‘zg‘atadigan kasalliklar guruhi, ulardan gripp, qizamiq, chinchek, Botkin kasalligi, quturish, traxoma, ornitoz kabi kasalliklar yaxshi o‘rganib chiqilgan.

VIRUSOLOGIYA – viruslar va virusli kasalliklar haqidagi ta‘limot.

VIRUS(-LAR) – genomi (DNK yoki RNK) mavjud hujayrasiz hayot shakli; ammo ularning o‘z sintez qiluvchi apparati mavjud emas hamda faqat undan yuqori shakllangan mavjudotlar hujayrasida ko‘payishga qodir.

CHAKKA.

Chakka va pastki jag‘ o‘rtasidagi.

CHAKKAGA TEGISHLI, CHAKKANIKI.

Ichki a‘zolarga oid yoki ularga mansub.

TROPIKLAR KASALLIGI – bir hujayrali parazitlarning kishi tanasiga tushishidan kelib chiqadi.

ВИТАЛЬНАЯ ОКРАСКА – COLOR VITALIS – ВИТАЛ БЎЎЁҚ – тирик хужайра ва тўқималарни амалда зиёнсиз бир қатор бўёқлар (қизил нейтрал, трипан кўки, литийли кармин ва б.) билан бўяш; бўёқ моддаси организмга юборилади.

ВИТАМИН(-Ы) – VITAMINA – ВИТАМИН(-ЛАР) – организмларнинг ҳаётий фаолияти учун зарур, кимёвий табиати ҳар хил органик бирикмалар гуруҳи.

ВИТАМИННАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – VITAMIN DEFICIENCY – ВИТАМИН ЕТИШМАСЛИГИ – организмда витамин етишмаслигидан келиб чиққан касаллик ҳолати.

ВИТАМИНОТЕРАПИЯ – VITAMINOTHERAPIA – витаминларни даво мақсадида қўллаш.

ВИТИЛИГО (Песь) – VITILIGO – ПЕС – тери дисхромиясининг бир тури; терининг ранги йўқолиб оқариб қолишларидан бири. Катта-кичиклиги, кўриниши ва жойлашиши бўйича ҳар хил, сүтсимон-оқ рангли депигментланган, атрофи эса гиперпигментацияланган доғлар пайдо бўлиши билан ифодаланади.

ВИТОЙ, ВИНТООБРАЗНЫЙ – SPIRALIS – БУРАМАСИМОН, ПАРМАСИМОН.

ВИТТОВА ПЛЯСКА – CHOREA – нерв касаллиги бўлиб, мушакларнинг бетартиб ғайририхтиёрий қисқариши билан намоён бўлади, фақат уйқу вақтида тўхтади.

ВЛАГА – HUMOR – НАМ.

ВЛАГАЛИЩЕ – VAGINA – ҚИН (дилок) – 1) юқори учи билан бачадон бўйини ўраган, пастки қисми билан таносил ёриғига очиладиган аёлларнинг кичик чаноғида жойлашган мушакли қайишқоқ най; 2) айрим анатомик тузилмалар – томир-нerv тутамлар, пайлар, мушакларнинг бириктирувчи тўқимали қопламаси.

ВЛАГАЛИЩНЫЙ – VAGINALIS – ҚИНГА ТЕГИШЛИ.

VITAL BO‘YOQ – tirik hujayra va to‘qimalarni amalda ziyonsiz bir qator bo‘yoqlar (qizil neytral, tripan ko‘ki, litiyli karmin va b.) bilan bo‘yash; bo‘yoq moddasi organizmga yuboriladi.

VITAMIN(-LAR) – organizmlarning hayotiy faoliyati uchun zarur, kimyoviy tabiati har xil organik birikmalar guruhi.

VITAMIN YETISHMASLIGI – organizmда vitamin yetishmasligidan kelib chiqqan kasallik holati.

Vitaminlarni davo maqsadida qo‘llash.

PES – тери дисхромиясининг бир тури; terining rangi yo‘qolib oqarib qolishlaridan biri. Katta-kichikligi, ko‘rinishi va joylashishi bo‘yicha har xil, sutsimon-oq rangli depigmentlangan, atrofi esa giperpigmentatsiyalangan dog‘lar paydo bo‘lishi bilan ifodalanadi.

BURAMASIMON, PARMASIMON.

Nerv kasalligi bo‘lib, mushaklarning betartib g‘ayriixtiyoriy qisqarishi bilan namoyon bo‘ladi, faqat uyqu vaqtida to‘xtaydi.

NAM.

QIN (diloq) – 1) yuqori uchi bilan bachadon bo‘ynini o‘ragan, pastki qismi bilan tanosil yorig‘iga ochiladigan ayollarning kichik chanog‘ida joylashgan mushakli qayishqoq nay; 2) ayrim anatomik tuzilmalar – tomir-nerv tutamlar, paylar, mushaklarning biriktiruvchi to‘qimali qoplamasi.

QINGA TEGISHLI.

ВЛИВАНИЕ – INFUSIO – ҚҰЙИШ – парентерал йўл билан организмга турли хил эритмалар, қон ҳамда қон ўрнини босувчи моддалар киритиш.

ВНЕБРЮШИННЫЙ – EXTRAPERITONEALIS – ҚОРИН ПАРДАСИДАН ТАШҚАРИДА ТУРУВЧИ.

ВНЕМАТОЧНЫЙ – EXTRAUTERINUS – БАЧАДОНДАН ТАШҚАРИДАГИ.

ВНЕСЕРДЕЧНЫЙ – EXOCARDIALIS – ЮРАК ТАШҚАРИСИДАГИ.

ВНЕТВЕРДОЙ ОБОЛОЧКИ МОЗГА – EXTRADURALIS – МИЯ ҚАТТИҚ ПАРДАСИДАН ТАШҚАРИДАГИ.

ВНУТРЕННИЙ МЫШЕЛОК ПЛЕЧЕВОЙ КОСТИ – EPITROCHLEA – ЕЛКА СУЯГИНИНГ ИЧКИ ДЎНГИ.

ВНУТРЕННОСТИ, ВНУТРЕННИЕ ОРГАНЫ – SPLANCHNA – ИЧИДАГИЛАР, ИЧКИ АЪЗОЛАР.

ВНУТРЕННОСТНЫЙ – SPLANCHNICUS – ИЧКИ АЪЗОЛАРГА ТЕГИШЛИ.

ВНУТРЕННИЙ ПОКРОВ КОСТНО-МОЗГОВЫХ ПОЛОСТЕЙ – ENDOSTEUM – СУЯКЛАРНИ ИЛИК ТУРАДИГАН БЎШЛИҚ ТОМОНИДАН ҚОПЛОВЧИ ПАРДА.

ВНУТРЕННИЙ ЗАРОДЫШЕВЫЙ ЛИСТОК – ENTODERMA – ПУШТНИНГ ИЧКИ ВАРАҒИ, ЯПРОҒИ.

ВНУТРИ (приставка) – INTRA-, ENDO – ИЧКИ – бўшлиқ ичидаги деган маънони англатувчи олд қўшимча.

ВНУТРИБРЮШНОЙ – ENDOABDOMINALIS – ҚОРИН ИЧИДАГИ.

ВНУТРИГРУДНОЙ – ENDOTHORACALIS – КЎКРАК ИЧИДАГИ.

ВНУТРИМЫШЕЧНАЯ ФАСЦИЯ – ENDOABDOMISIUM – МУШАК ТОЛАЛАРИ ОРАСИДАГИ ПАРДА (ФАССИЯ).

QUYISH – parenteral yo‘l bilan organizmga turli xil eritmalar, qon hamda qon o‘rnini bosuvchi moddalar kiritish.

QORIN PARDASIDAN TASHQARIDA TURUVCHI.

BACHADONDAN TASHQARIDAGI.

YURAK TASHQARISIDAGI.

MIYA QATTIQ PARDASIDAN TASHQARIDAGI.

YELKA SUYAGINING ICHKI DO‘NGI.

ICHIDAGI, ICHKI A‘ZOLAR.

ICHKI A‘ZOLARGA TEGISHLI.

SUYAKLARNI ILIK TURADIGAN BO‘SHLIQ TOMONIDAN QOPLOVCHI PARDA.

PUSHTNING ICHKI VARAG‘I, YAPROG‘I.

ICHKI – bo‘shliq ichidagi degan ma‘noni anglatuvchi old qo‘shimcha.

QORIN ICHIDAGI.

KO‘KRAK ICHIDAGI.

MUSHAK TOLALARI ORASIDAGI PARDA (FASSIYA).

ВНУТРЕННИЕ БОЛЕЗНИ – MORBI INTERNAE – **ИЧКИ КАСАЛЛИКЛАР** – 1) ички аъзолар касалликларининг профилактикаси, прогнози, этиологияси, патогенези, семиотикаси, диагностикасини (хирургик ва радиациондан ташқари) ўрганувчи клиник тиббиётнинг соҳаси; 2) ички аъзолар касалликларининг умумий номи.

ВНУТРЕННИЕ ОРГАНЫ – VISCERA – **ИЧКИ АЪЗОЛАР** – одам ва ҳайвонларнинг, асосан, кўкрак ва қорин бўшлиқларида жойлашган аъзолар.

ВНУТРЕННЯЯ СЕКРЕЦИЯ – SECRETIO INTERNA – **ИЧКИ СЕКРЕЦИЯ** – эндокрин безларнинг қон ва бошқа тўқима суюқликларига биологик фаол моддалар – гормонларни ажратиб туриши.

ВНУШЕНИЕ – SUGGESTIO – **КЎНДИРИШ, ИШОНТИРИШ** – бир шахснинг бошқа бир шахсга руҳан таъсир этиши; тиббиёт амалиётида даволаш мақсадида врачнинг беморга таъсир этиши.

ВОДОБОЯЗНЬ – HYDROPHOBIA – **СУВДАН ҚЎРҚИШ** – сувни кўриши биланок ёки уни эслатганда бир қултум сувни ютганда пайдо бўладиган қаттиқ оғриқ пайдо бўлишидан қўрқиш; қоқшол, асабий қўзғалиш ва айниқса, қутуриш касаллигида кузатилади.

ВОДОЛЕЧЕНИЕ – HYDROTHERAPIA – **СУВ БИЛАН ДАВОЛАШ** – сувни даволаш ва касалликнинг олдини олиш мақсадида ишлатиш.

ВОДЫ ОКОЛОПЛОДНЫЕ – LIQUOR AMNII – **ҚОҒОНОҚ СУВЛАРИ** – она қорнидаги ҳомилани ўраб турадиган суюқлик. Ҳомилани ташқи таъсиротлардан сақлайди.

ВОДЯНИСТАЯ ВЛАГА – HUMOR AQUASUS – **КЎЗ ИЧИ СУЮҚЛИГИ** – кўзнинг киприксимон танаси ўсимталари ишлаб чиқадиган, кўз камераларини тўлдирадиган, таркиби билан цереброталлар суюқлик аналогига бўлган кўз ичи суюқлиги.

ИЧКИ КАСАЛЛИКЛАР – 1) ички аъзолар касалликларининг профилактикаси, прогнози, этиологияси, патогенези, семиотикаси, диагностикасини (хирургик ва радиациондан ташқари) оʻrganuvchi klinik tibbiyotning sohasi; 2) ички аъзолар касалликларининг умумий номи.

ИЧКИ АЪЗОЛАР – одам ва ҳайвонларнинг, асосан, кўкрак ва қорин бўшлиқларида жойлашган аъзолар.

ИЧКИ СЕКРЕТСИЯ – endokrin bezlarning qon va boshqa toʻqima suyuqliklariga biologik faol moddalar – gormonlarni ajratib turishi.

КОʻНДИРИШ, ИШОНТИРИШ – bir shaxsning boshqa bir shaxsга ruhan taʼsir etishi; tibbiyot amaliyotida davolash maqsadida vrachning bemorga taʼsir etishi.

СУВДАН ҚОʻРҚИШ – suvni koʻrishi bilanok yoki uni eslatganda bir qultum suvni yutganda paydo boʻladigan qattiq ogʻriq paydo boʻlishidan qoʻrqish; qoqshol, asabiy qoʻzgʻalish va ayniqsa, quturish kasalligida kuzatiladi.

СУВ БИЛАН ДАВОЛАШ – suvni davolash va kasallikning oldini olish maqsadida ishlatish.

ҚОҒОНОҚ СУВЛАРИ – ona qornidagi homilani oʻrab turadigan suyuqlik. Homilani tashqi taʼsirlardan saqlaydi.

КОʻЗ ИЧИ СУЮҚЛИГИ – koʻzning kipriksimon tanasi oʻsimtalari ishlab chiqadigan, koʻz kameralarini toʻldiradigan, tarkibi bilan serebrospinal suyuqlik analogi boʻlgan koʻz ichi suyuqligi.

ВОДЯНКА – HYDROPS – ИСТИСҚО – тана бўшлиқларига сарик сувнинг йиғилиши.

В. перикарда – Перикард истисқоси – юрак халтаси бўшлиғида суюқлик йиғилиши.

В. слезного мешка – Кўз ёши халтаси истисқоси – сурункали дакриоцистит асорати ҳисобланиб, бурун-кўз ёши йўли ва кўз ёши найчалари облитерацияси натижасида ҳосил бўлади. Кўз ёши халтаси кенгайиб, ичи ёпишқоқ шилимшиқ суюқлик билан тўлган бўлади, устидаги тери юпкалашади.

В. сустава – Бўғимлар истисқоси – кўпроқ йирик бўғимлар бўшлиғида суюқлик йиғилиши, бунда бўғимлар атрофидаги тўқималарда яллиғланиш аломатлари кўринмайди.

ВОЗБУЖДЕНИЕ – EXCITATIO – ҚЎЗҒАЛИШ – тирик ҳужайралар (нерв, мушак, без ҳужайралари)нинг ташқи таъсиротларга жавоби сифатида юзага чикувчи физиологик жараён. Психиатрияда – руҳий ва ҳаракат фаоллигининг кучайиши.

В. душевное, сильное – affectus – кучли руҳий ҳаяжонланиш – турли ташқи ёки ички таъсирлар асосида тез пайдо бўлиб, қисқа муддатли, аксарият ҳолатларда «портлаш» тарзида бўладиган кучли ифодаланадиган ҳиссий ҳолатдир.

ВОЗВЫШЕНИЕ – EMINENTIA – БАЛАНДЛИК, ТЕПАЧА, ДЎНГЛИК.

ВОЗДУХОЛЕЧЕНИЕ – AEROTHERAPIA – ҲАВО БИЛАН ДАВОЛАШ – климатотерапия (иқлим билан даволаш)нинг асосий усулларидан бири бўлиб, очиқ ҳаводан даво ва профилактик мақсадларида фойдаланишга асосланган.

ВОЛОКНА МИЕЛИНОВЫЕ – FIBRAE MYELINI – МИЕЛИН ТОЛАЛАРИ.

ВОЛОКНА ХРУСТАЛИКОВЫЕ – FIBRAE LENTIS – КЎЗ ГАВҲАРИ ТОЛАЛАРИ.

ISTISQO – тана бо‘шлиқларига сарик сувнинг йиғилиши.

Perikard istisqosi – yurak xaltasi bo‘shlig‘ida suyuqlik yig‘ilishi.

Ko‘z yoshi xaltasi istisqosi – surunkali dakriosistit asorati hisoblanib, burun-ko‘z yoshi yo‘li va ko‘z yoshi naychalari obliteratsiyasi natijasida hosil bo‘ladi. Ko‘z yoshi xaltasi kengayib, ichi yopishqoq shilimshiq suyuqlik bilan to‘lgan bo‘ladi, ustidagi teri yupqalashadi.

Bo‘g‘imlar istisqosi – ko‘proq yirik bo‘g‘imlar bo‘shlig‘iga suyuqlik yig‘ilishi, bunda bo‘g‘imlar atrofidagi to‘qimalarda yallig‘lanish alomatlari ko‘rinmaydi.

QO‘ZG‘ALISH – tirik hujayralar (nerv, mushak, bez hujayralari)ning tashqi ta‘sirotlarga javobi sifatida yuzaga chiquvchi fiziologik jarayon. Psixiatriyada – ruhiy va harakat faolligining kuchayishi.

Kuchli ruhiy hayajonlanish – turli tashqi yoki ichki ta‘siirlar asosida tez paydo bo‘lib, qisqa muddatli, aksariyat holatlarda «portlash» tarzida bo‘ladigan kuchli ifodalanadigan hissiy holatdir.

BALANDLIK, TEPACHA, DO‘NGLIK.

HAVO BILAN DAVOLASH – klima-toterapiya (iqlim bilan davolash)ning asosiy usullaridan biri bo‘lib, ochiq havodan davo va profilaktik maqsadlarida foydalanishga asoslangan.

MIYELIN TOLALARI.

KO‘Z GAVHARI TOLALARI.

ВОЛОКНИСТЫЙ ХРЯЩ – FIBRO-CARTILAGO – ТОЛАЛИ ТОҒАЙ.

ВОЛОКНО – FIBRA – ТОЛА (ип).

ВОЛОКОНЦЕ – FIBRILLA – ТОЛАЧА.

ВОЛОС(-Ы) – CRINIS – СОЧ, СОЧ(-ЛАР) – деярли бутун тери юзасини қоплайдиган терининг мугузланган ипсимон эпителиал ўсимталари.

ВОЛОСЫ ГОЛОВЫ – CAPILLUS – БОШДАГИ СОЧ.

ВОЛОСАТОСТЬ – HIRSUTIES – СЕРСОЧЛИК – одатда, одам танасининг тук ўсадиган жойларида сочларнинг ҳаддан ортиқ ўсган бўлиши.

ВОЛЧАНКА КРАСНАЯ – LUPUS ERYTHEMATODES SEU LUPUS ERYTHEMATOSU – ҚИЗИЛ ЮГУРУК – бир ёки бир неча гардиши (диски) юзнинг у ёхуд бу қисмида, асосан, ёноқларда, кулоқ супрасида, бошнинг соч қисмида жойлашиши билан ифодаланадиган терининг сурункали касаллиги. Касаллик фақат терида бўлса – чекланган шакли ҳисобланади.

ВОЛЧЬЯ ПАСТЬ – FAUX LUPINE – ТАНГЛАЙ КЕМТИГИ (етишмаслиги) – туғма камчилик, оғиз ва бурун бўшлиқларини бир-биридан ажратиб турадиган танглай ўсиб етишмаслиги.

ВОРОНКА – INFUNDIBULUM – ҚУЙГИЧ.

ВОРОТА – PORTA – ДАРВОЗА – қон томирлар ва нерв толаларининг аъзога кириш жойи ёки экскретор каналларнинг чиқиш жойи.

В. инфекции – Инфекция дарвозаси – микробларнинг организмга кирадиган йўллари.

ВОРСИНКИ – VILLUS – ТУК, МАЙДА ГАЖИМ – турли қобиклардан бўртиб чиққан, уларнинг фаол юзасини кенгайтирувчи ҳамда қобикни ён тўқима ёки атрофмуҳит билан ўзаро таъсирини таъминловчи тук ёки ўсиқлар.

TOLALI TOG‘AY.

TOLA (ip).

TOLACHA.

SOCH, SOCH(-LAR) – taxminan butun teri yuzasini qoplaydigan terining muguzlangan ipsimon epitelial o‘simtalari.

BOSHDAGI SOCH.

SERSOCHLIK – odatda, odam tanasining tuk o‘sadigan joylarida sochlarining haddan ortiq o‘sgan bo‘lishi.

QIZIL YUGURUK – bir yoki bir necha gardishi (disk) yuzning u yoxud bu qismida, asosan, yonoqlarda, quloq suprasida, boshning soch qismida joylashishi bilan ifodalanadigan terining surunkali kasalligi. Kasallik faqat terida bo‘lsa – cheklangan shakli hisoblanadi.

TANGLAY KEMTIGI (yetishmasligi) – tug‘ma kamchilik, og‘iz va burun bo‘shliqlarini bir-biridan ajratib turadigan tanglay o‘sim yetishmasligi.

QUYGICH, VORONKA.

DARVOZA – qon tomirlar va nerv tolalarining a‘zoga kirish joyi yoki ekskretor kanallarning chiqish joyi.

Infeksiya darvozasi – mikroblarning organizmga kiradigan yo‘llari.

TUK, MAYDA GAJIM – turli qobiqlardan bo‘rtib chiqqan, ularning faol yuzasini kengaytiruvchi hamda qobiqni yon to‘qima yoki atrof-muhit bilan o‘zaro ta‘sirini ta‘minlovchi tuk yoki o‘siqlar.

ВОСПРИЯТИЕ – PERCEPTIO – ИДРОК – объектив дунёнинг субъектив образини шакллантирувчи воқеликни акс эттирадиган психик жараён.

ВОСХОДЯЩИЙ – ASCENDENS – КЎТАРИЛУВЧИ, ЮҚОРИГА ЙЎНАЛУВЧИ.

ВПАДИНА, УГЛУБЛЕНИЕ – CAVITAS – ЧУҚУРЛИК.

ВПРАВЛЕНИЕ – REPOSITIO – СУЯКЛАРНИ ЎЗ ЖОЙИГА ТУШИРИШ – тананинг силжиган, чиққан қисмини турли муолажа ёки хирургик операция ёрдамида нормал ҳолатига қайтариш. Гипс қўйишдан аввал синган суякнинг қисмлари ўз жойига туширилади; чиққан бўғим ўзининг нормал ҳолатига туширилади – бунда силжиган аъзо ёки тўқима ўзининг одатдаги жойига келади.

ВПРЫСКИВАНИЕ – INJECTIO – ДОРИ ЮБОРМОҚ – шприц ёрдамида дори ёки бошқа суюқликларни тана ичига юбориш (оғиз орқали қабул қилинганда организмда кечувчи овқат ҳазм қилиш реакциялари натижасида парчаланиши мумкин бўлган дорилар инъекция йўли билан юборилади).

ВРАЧ – ШИФОКОР – олий тиббий маълумотга эга бўлган, профилактика, диагностика ва даволаш ёки санитария-эпидемиологик фаолият билан шуғулланишга юридик ҳуқуқи бўлган шахс.

ВРАЧ-ГОМЕОПАТ – ГОМЕОПАТ ШИФОКОР – касалликларни гомеопатик усуллар билан даволовчи шифокор.

ВРАЧ ОБЩЕЙ ПРАКТИКИ – УМУМИЙ АМАЛИЁТ ШИФОКОРИ – битта оиланинг барча аъзоларини кузатиб борадиган ва уларни даволайдиган шифокор.

IDROK – obyektiv dunyoning subyektiv obrazini shakllantiruvchi voqelikni aks ettiradigan psixik jarayon.

KO‘TARILUVCHI, YUQORIGA YO‘NALUVCHI.

CHUQURLIK.

SUYAKLARNI O‘Z JOYIGA TUSHIRISH – tananing siljigan, chiqqan qismini turli muolaja yoki xirurgik operatsiya yordamida normal holatiga qaytarish. Gips qo‘yishdan avval singan suyakning qismlari o‘z joyiga tushiriladi; chiqqan bo‘g‘im o‘zining normal holatiga tushiriladi – bunda siljigan a‘zo yoki to‘qima o‘zining odatdagi joyiga keladi.

DORI YUBORMOQ – shprits yordamida дори yoki boshqa suyuqliklarni tana ichiga yuborish (og‘iz orqali qabul qilinganda organizmda kechuvchi ovqat hazm qilish reaksiyalari natijasida parchalanishi mumkin bo‘lgan dorilar inyeksiya yo‘li bilan yuboriladi).

SHIFOKOR – oliy tibbiy ma‘lumotga ega bo‘lgan, profilaktika, diagnostika va davolash yoki sanitariya-epidemiologik faoliyat bilan shug‘ullanishga yuridik huquqi bo‘lgan shaxs.

GOMEOPAT SHIFOKOR – kasalliklarni gomeopatik usullar bilan davolovchi shifokor.

UMUMIY AMALIYOT SHIFOKORI – bitta oilaning barcha a‘zolarini kuzatib boradigan va ularni davolaydigan shifokor.

ВРАЧЕБНАЯ ОШИБКА – ШИФОКОР ХАТОСИ – шифокорнинг касбий вазифаларини бажараётганда йўл қўйган хатоси бўлиб, у аввал кўзда тутилмаган ва олдини олиш имконияти бўлмаган, яъни ўз вазифасига совуққонлиги, нодонлиги ва қасддан қилмаган иши деб ҳисобланади. Шифокор бундай ҳолатда интизомий, маъмурий жавобгарликка тортилади, лекин жиноий жавобгарликка тортилмайди.

ВРАЧЕБНАЯ ТАЙНА – ШИФОКОР СИРИ – тиббиёт ва фармацевтик ходимларга маълум, лекин ошкор қилинмайдиган касаллик, беморнинг жинсий, oilaviy ҳаётига оид маълумотлар йиғиндиси. Шифокор сири қонун билан ҳимояланади, давлат соғлиқни сақлаш ташкилотларига, зарур бўлганда, аҳоли саломатлиги муҳофазаси манфаатлари тақозо этганда, суд-тергов органларига эса уларнинг талабига биноан касаллик ҳақида маълумот тақдим этилади.

ВРАЧЕБНОЕ ПОСЕЩЕНИЕ – ШИФОКОРЛИК ҚАТНОВИ – амбулатор поликлиник ёрдамни режалаштиришда қўлланиладиган статистик бирлик ҳисоботи бўлиб, беморни бир марта шифокор қабулида ёки шифокорнинг бир марта бемор хонадонига бўлишига тўғри келади.

ВРАЧЕБНОЕ ПРЕСТУПЛЕНИЕ – ШИФОКОР ЖИНОЯТИ – шифокорнинг қонун томонидан жиноят ҳисобланган касбий, касб лавозими билан боғлиқ фаолияти, жиноий қонуншуносликда хиёнат ҳисобланади.

ВРАЧЕБНОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ – ЎЛИМ ҲАҚИДАГИ ШИФОКОР ГУВОҲНОМАСИ – беморни даволаган ва (ёки) ўлим сабабини қайд қилган шифокор томонидан тўлдириладиган ҳисоб-китоб ҳужжати.

ВРАЧЕБНЫЙ ПРОСТУПОК – ШИФОКОР ҲУҚУҚБУЗАРЛИГИ – шифокорлик жинояти белгилари кузатиладиган ҳуқуқбузарлик, лекин аҳамияти кам бўлганлиги сабабли жамоатчиликка хавф сололмайди. Маъмурий ва интизомий жавобгарликка тортилади.

SHIFOKOR XATOSI – shifokorning kasbiy vazifalarini bajarayotganda yo‘l qo‘ygan xatosi bo‘lib, u avval ko‘zda tutilmagan va oldini olish imkoniyati bo‘lmagan, ya‘ni o‘z vazifasiga sovuqqonligi, nodonligi va qasddan qilmagan ishi deb hisoblanadi. Shifokor bunday holatda intizomiy, ma‘muriy javobgarlikka tortiladi, lekin jinoiy javobgarlikka tortilmaydi. SHIFOKOR SIRI – tibbiyot va farmatsevtik xodimlarga ma‘lum, lekin oshkor qilinmaydigan kasallik, bemorning jinsiy, oilaviy hayotiga oid ma‘lumotlar yig‘indisi. Shifokor siri qonun bilan himoyalanadi, davlat sog‘liqni saqlash tashkilotlariga, zarur bo‘lganda, aholi salomatligi muhofazasi manfaatlari taqozo etganda, sud-tergov organlariga esa ularning talabiga binoan kasallik haqida ma‘lumot taqdim etiladi.

SHIFOKORLIK QATNOVI – ambulator poliklinik yordamni rejalashtirishda qo‘llaniladigan statistik birlik hisoboti bo‘lib, bemorni bir marta shifokor qabulida yoki shifokorning bir marta bemor xonadonida bo‘lishiga to‘g‘ri keladi.

SHIFOKOR JINOYATI – shifokorning qonun tomonidan jinoyat hisoblangan kasbiy, kasb lavozimi bilan bog‘liq faoliyati, jinoiy qonunshunoslikda xiyonat hisoblanadi.

O‘LIM HAQIDAGI SHIFOKOR GUVOHNOMASI – bemorni davolagan va (yoki) shifokor tomonidan o‘lim sababini qayd qilgan hisob-kitob hujjati.

SHIFOKOR HUQUQBUZARLIGI – shifokorlik jinoyati belgilari kuza-tiladigan huquqbuzarlik, lekin ahamiyati kam bo‘lganligi sababli jamoat-chilikka xavf sololmaydi. Ma‘muriy va intizomiy javobgarlikka tortiladi.

ВРАЩАТЕЛЬ – ROTATOR – БУРУВЧИ, АЙЛАНТИРУВЧИ.

ВРАЩЕНИЕ ВОКРУГ СВОЕЙ ОСИ – ROTATIO – ЎЗ ЎҚИ АТРОФИДА АЙЛАНИШ.

ВРОЖДЕННЫЕ БОЛЕЗНИ – MORBID CONGENITI – ТУҒМА КАСАЛЛИКЛАР – ҳомиланинг бачадондаги тараққиёти бузилишидан келиб чиқадиган касалликлар. Мас., юракнинг туғма нуқсони.

ВСАСЫВАНИЕ (впитывание) – ABSORPTION – СЎРИЛИШ (шимилиш) – физиологик жараён бўлиб, ҳар хил моддаларнинг ҳужайралар қаватидан лимфа ва қонга ўтиши.

ВСКРЫТИЕ ТРУПА – AUTOPSIA – МУРДАНИ ЁРИШ – ўлган одам жасадида қандай ўзгаришлар юз берганини ва ўлим сабабини аниқлаш мақсадида мурдани ёриб кўриш.

ВТИРАНИЕ – FRICTIO – ИЙЛАШ – маҳаллий ва умумий даволаш мақсадида дориларни тери орқали киритиш усуллари-дан бири.

ВХОД (доступ) – ADITIS – КИРИШ ЙЎЛИ.

ВХОДНАЯ ЧАСТЬ ЖЕЛУДКА – CARDIA – МЕЪДАНИНГ КИРИШ ҚИСМИ.

ВУЛЬВА – VULVA – АЁЛЛАРНИНГ ТАШҚИ ЖИНСИЙ АЪЗОЛАРИ.

ВУЛЬВИТ – VULVITIS – ВУЛЬВИТ – аёллар ташқи жинсий аъзоларининг яллиғланиши.

ВУЛЬВОВАГИНИТ – VULVOVAGINITIS – АЁЛЛАР ТАШҚИ ЖИНСИЙ АЪЗОЛАРИНИНГ ВА ҚИННИНГ БИР ВАҚТДА ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ВУЛЬГАРНАЯ ЭКТИМА – гр. ECTHYMA VULGARE – чуқур қобикли ва яра ҳосил бўлиши билан характерланадиган касаллик.

ВЫБУХАНИЕ МОЗГА – PROTRUSIO CEREBRI – БОШ МИЯ БЎРТИШИ – бош миЯ моддасининг калла суяги ва миЯ пардаларининг нуқсонлари орқали бўртиб чиқиши.

BURUVCHI, AYLANTIRUVCHI.

O‘Z O‘QI ATROFIDA AYLANISH.

TUG‘MA KASALLIKLAR – homi-
laning bachadondagi taraqqiyoti bu-
zilishidan kelib chiqadigan kasalliklar.
Mas., yurakning tug‘ma nuqsoni.

SO‘RILISH (shimilish) – fiziologik
jarayon bo‘lib, har xil moddalarning
hujayralar qavatidan limfa va qonga
o‘tishi.

MURDANI YORISH – o‘lgan odam
jasadida qanday o‘zgarishlar yuz ber-
ganini va o‘lim sababini aniqlash
maqsadida murdani yorib ko‘rish.

IYLASH – mahalliy va umumiy
davolash maqsadida dorilarni teri
orqali kiritish usullaridan biri.

KIRISH YO‘LI.

ME‘DANING KIRISH QISMI.

AYOLLARNING TASHQI JINSIY
A‘ZOLARI.

VULVIT – ayollar tashqi jinsiy
a‘zolarining yallig‘lanishi.

Ayollar tashqi jinsiy a‘zolarining va
qinning bir vaqtda yallig‘lanishi.

Chuqur qobiqli va yara hosil bo‘lishi
bilan xarakterlanadigan kasallik.

BOSH MIYA BO‘RTISHI – bosh
miya moddasining kalla suyagi va
miya pardalarining nuqsonlari orqali
bo‘rtib chiqishi.

ВЫВИХ – LUXATIO – ЧИҚИШ – бўғим юзаси бузилиб, ундаги суяк охирларининг бир-биридан узоқлашиши.

ВЫВИХ ГЛАЗНОГО ЯБЛОКА – LUXATIO BULBI OCULI – КЎЗ СОҚҚАСИНИНГ ЎРНИДАН КЎЧИШИ – кўз соққасининг кўз косасидан силжиши; бунда кўз қовоқдан олдинда жойлашади.

ВЫВИХ ХРУСТАЛИКА – LUXATIO LENTIS – КЎЗ ГАВҲАРИНИНГ ЎРНИДАН СИЛЖИШИ – кўз гавҳарининг жойлашган жойидан силжиши натижасида (цинн бойлами бузилганда) у кўзнинг олдинги камерасига чиқади ёки шишасимон танага тушади.

ВЫВОРОТ ВЕКА – ECTROPION – ҚОВОҚ ҚИРРАСИНИНГ СИРТГА БУРИЛИБ ҚОЛИШИ – қовоқ ҳолатининг патологик ўзгариши, бунда унинг учи кўз олмасидан узоқлашади ва конъюнктивал юзаси тескарига ўгирилади, ташқарига қараб қолади.

В. матки – Бачадоннинг ағдарилиб қолиши – бачадон шиллиқ қаватининг қисман ёки батомом қиннинг кенгайган оғзидан ўтатуриб, ташқарига ағдарилиб чиқиши.

В. слезной точки – Кўз ёш нуқтасининг ағдарилиши – кўз ёши оқиб ўтадиган каналчалар тешигининг ўз жойидан пастроққа – пастки қовоқ томонга силжиши.

ВЫДЕЛЕНИЕ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ВЕЩЕСТВ – SECRETIO – МАЪЛУМ МОДДАЛАРНИ АЖРАТИБ ЧИҚАРИШ.

ВЫДЕЛИТЕЛЬНЫЕ КАНАЛЬЦЫ – СУЮҚЛИК АЖРАТУВЧИ КАНАЛЧАЛАР – буйрак олди, бирламчи ва иккиламчи буйракдаги буйрак каналчаларининг умумий номи, уларда сийдик ҳосил бўлади.

В. протоки – Суюқлик ажратувчи найчалар – суюқлик ажратувчи найчаларда йиғилган сийдикни ичак ёки сийдик қопига ўтказувчи каналларнинг умумий номи. Олий умуртқалилар эмбрионида (жумладан

ЧИҚИШ – боғ'им yузasi buzilib, undagi suyak oxirlarining bir-biridan uzoqlashishi.

КО'З СОҚҚАСИНИНГ О'РНИДАН КО'ЧИШИ – ko'z soqqasining ko'z kosasidan siljishi; bunda ko'z qovoqdan oldinda joylashadi.

КО'З ГАВҲАРИНИНГ О'РНИДАН СИЛЖИШИ – ko'z gavharining joylashgan joyidan siljishi natijasida (sinn boylami buzilganda) u ko'zning oldingi kamerasiga chiqadi yoki shishasimon tanaga tushadi.

ҚОВОҚ ҚИРРАСИНИНГ СИРТГА БУРИЛИБ ҚОЛИШИ – qovoq holatining patologik o'zgarishi, bunda uning uchi ko'z olmasidan uzoqlashadi va konyunktival yuzasi teskariga o'giriladi, tashqariga qarab qoladi.

Bachadonning ag'darilib qolishi – bachadon shilliq qavatining qisman yoki batamom qinning kengaygan og'zidan o'taturib, tashqariga ag'darilib chiqishi.

Ko'z yosh nuqtasining ag'darilishi – ko'z yoshi oqib o'tadigan kanalchalar teshigining o'z joyidan pastroqqa – pastki qovoq tomonga siljishi.

МА'ЛУМ МОДДАЛАРНИ АЖРАТИБ ЧИҚАРИШ.

СУЮҚЛИК АЖРАТУВЧИ КАНАЛЧАЛАР – buyrak oldi, birlamchi va ikkilamchi buyrakdagi buyrak kanalchalarining umumiy nomi, ularda siydik hosil bo'ladi.

Suyuqlik ajratuvchi naychalar – suyuqlik ajratuvchi naychalarda yig'ilgan siydikni ichak yoki siydik qopiga o'tkazuvchi kanallarning umumiy nomi. Oliy umurtqalilar

одамда) бирламчи буйрак найчалари (вольф найчалари) шаклланган олий умуртқалиларда сийдик йўли кўринишида бўлади.

ВЫДЕЛИТЕЛЬНЫЙ – SECRETORIUS – МОДДА АЖРАТУВЧИ.

ВЫДОХ – EXPIRATIO – НАФАС ЧИҚАРИШ – нафас олиш жараёнида ўпкadan хавонинг ташқарига чиқарилиши.

ВЫЗДОРОВЛЕНИЕ – RECONVALESCENTIA – СОҒАЙИШ – 1) организм нормал фаолиятининг тиклашдан иборат бўлган касаллик якунланишининг бир тури; 2) (син. *реконвалесценция*) касалликдан сўнг организм ҳаёт фаолиятининг тўлиқ тикланиши.

ВЫНОСЛИВОСТЬ – ЧИДАМЛИЛИК – организмнинг (аъзо, функционал тизимни) маълум бир ишни узоқ бажарганда (шу жумладан, мушакларга тушадиган оғирликка) чарчашга қарши туриш қобилияти.

ВЫНОСЯЩИЙ (относящий) – DEFERENS – ОЛИБ ЧИҚУВЧИ (олиб борувчи).

ВЫПРЯМЛЕНИЕ – ERECTIO – ТЎҒРИЛАШ, ТЎҒРИ ТУРИШ.

ВЫПРЯМИТЕЛЬ – ARRECTOR – ТЎҒРИЛОВЧИ.

ВЫПУКЛОСТИ (толстой кишки) – HAUSTRA – БЎРТМАЛАР (йўғон ичакнинг).

ВЫПЯЧИВАНИЕ – DIVERTICULUM – БЎРТМА.

ВЫРЕЗКА (выемка) – INCISURA – КЕСИК, ЎЙМА.

ВЫСКАБЛИВАНИЕ – ABRASIO – ҚИРИБ ОЛИШ – бирор бир бўшлиқ ёки ковак аъзо деворининг ички қатлами ва ичидаги моддани қуретка ёки қошиққа ўхшаш асбоб ёрдамида хирургик операция йўли билан олиб ташлаш.

ВЫСОКОЛЕЖАЩИЙ – SUPERIOR – БАЛАНД ТУРУВЧИ, ЮҚОРИДА ЖОЙЛАШГАН.

embrionida (jumladan, odamda) birlamchi buyrak naychalari (volf naychalari) shakllangan oliy umurtqalilarda siydik yo‘li ko‘rinishida bo‘ladi. MODDA AJRATUVCHI.

NAFAS CHIQARISH – nafas olish jarayonida o‘pkadan havoning tashqariga chiqarilishi.

SOG‘AYISH – 1) organizm normal faoliyatini tiklashdan iborat bo‘lgan kasallik yakunlanishining bir turi; 2) (sin. *реконвалесценция*) kasallikdan so‘ng organizm hayot faoliyatining to‘liq tiklanishi.

CHIDAMLILIK – organizmning (a‘zo, funksional tizimni) ma‘lum bir ishni uzoq bajarganda (shu jumladan, mushaklarga tushadigan og‘irlikka) charchashga qarshi turish qobiliyati.

OLIB CHIQUVCHI (olib boruvchi).

TO‘G‘RILASH, TO‘G‘RI TURISH.

TO‘G‘RILOVCHI.

BO‘RTMALAR (yo‘g‘on ichakning).

BO‘RTMA.

KESIK, O‘YMA.

QIRIB OLISH – biror bir bo‘shliq yoki kovak a‘zo devorining ichki qatlami va ichidagi moddani kyuretkaga yoki qoshiqqa o‘xshash asbob yordamida xirurgik operatsiya yo‘li bilan olib tashlash.

BALAND TURUVCHI, YUQORIDA JOYLASHGAN.

ВЫСТУП – JUGUM – ДЎНГЛИК, БИРОЗ ҚЎТАРИЛГАН ЖОЙ.

ВЫСТУП У ОСНОВАНИЯ БОЛЬШОГО ПАЛЬЦА РУКИ – THENAR – ҚЎЛНИНГ КАТТА БАРМОҒИ АСОСИДАГИ ДЎНГЛИК.

ВЫСТУП С ШИРОКИМ ОСНОВАНИЕМ – PROTUBERANTIA – ТАГИ КЕНГ ДЎНГЛИК (ТЕПАЛИК).

ВЫСОТНАЯ БОЛЕЗНЬ (горная болезнь) – MORBUS MONTANUS – БАЛАНДЛИК КАСАЛЛИГИ (тоғ касаллиги) – ташқи муҳитда кислороднинг парциал босими тўсатдан пасайиб кетиши натижасида келиб чиқадиган касаллик.

ВЫСШАЯ НЕРВНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – ОЛИЙ НЕРВ ФАОЛИЯТИ – бош миyaning интегратив фаолияти одам ёки олий даражада ташкил топган ҳайвонларнинг ўзгариб турувчи ташқи ёки ички муҳит шароитларига индивидуал хатти-ҳаракатининг мослашуви.

ВЫТЯЖЕНИЕ – АХТЕНСИО – ТОРТИБ ҚЎЙИШ – таянч-ҳаракат аъзоларининг шикастланиш касалликларини ҳамда уларнинг асоратларини – деформация, контрактура, чандиқли тортишиб қолиш кабиларни асосий ортопедик даволаш усули.

ВЫТЯЖКА (экстракт) – EXTRACTUM – АЖРАТМА (экстракт) – доривор ўсимликлардан, аъзолардан ажратиб олинган маҳсулот.

ВЫХОДНОЕ ОТВЕРСТИЕ КАНАЛА – ORIFICIUM – КАНАЛНИНГ ЧИҚИШ ТЕШИГИ.

ВЫШЕ – SUPRA-, EPI- – ЮҚОРИ, УСТ (олд қўшимча).

ВЯЗКОСТЬ – VISCOSITAS – ЁПИШ-ҚОҚЛИК – суюқлик, газ, қаттиқ жисмлардаги заррача иккинчи заррачага нисбатан силжиганда оқимга қаршилиқ кўрсатувчи хусусияти.

ВЫЯ (затылочной области шеи) – NUCHA – ЭНСА – бўйиннинг орқа соҳаси.

DO‘NGLIK, BIROZ KO‘TARILGAN JOY.

QO‘LNING KATTA BARMOG‘I ASOSIDAGI DO‘NGLIK.

TAGI KENG DO‘NGLIK (TEPALIK).

BALANDLIK KASALLIGI (tog‘ kasalligi) – tashqi muhitda kislorodning parsial bosimi to‘satdan pasayib ketishi natijasida kelib chiqadigan kasallik.

OLIY NERV FAOLIYATI – bosh miyaning integrativ faoliyati odam yoki oliy darajada tashkil topgan hayvonlarning o‘zgarib turuvchi tashqi yoki ichki muhit sharoitlariga individual xatti-harakatining moslashuvi.

TORTIB QO‘YISH – tayanch-harakat a‘zolarining shikastlanish kasalliklarini hamda ularning asoratlarini – deformatsiya, kontraktura, chandiqli tortishib qolish kabilarni asosiy ortopedik davolash usuli.

AJRATMA (ekstrakt) – dorivor o‘simliklardan, a‘zoldan ajratib olingan mahsulot.

KANALNING CHIQISH TESHIGI.

YUQORI, UST (old qo‘shimcha).

YOPISHQOQLIK – suyuqlik, gaz, qattiq jismlardagi zarracha ikkinchi zarrachaga nisbatan siljiganda oqimga qarshilik ko‘rsatuvchi xususiyati.

ENSA – bo‘yinning orqa sohasi.

Г

ГАБИТУС – HABITUS – ОДАМНИНГ ТАШҚИ ҚИЁФАСИ: тана тузилиши, қомати, тери ранги, юз тузилиши ва б.; шуларга қараб одам соғлиғи, касаллик бориқлиғи, бирор бир касалликка мойиллиги ҳақида фикр юритилади.

ГАЙМОРИТ – SINUSITIS MAXILLARIS – юқори жағ суяги бўшлиғининг шиллиқ пардаси ва шиллиқ ости қаватининг яллиғланиши, бунга баъзан суяк уст пардаси ва суяк девори яллиғланиши ҳам қўшилади.

ГАЛАКТОЗУРИЯ – GALACTOSURIA – галактоза (альдегидли қанд)нинг сийдик билан чиқиши (қандли диабет, базедов касаллиғи, жигар касалликларида, ориқлаб кетганда).

ГАЛЛЮЦИНАЦИИ – HALLUTINATIO – ГАЛЛЮЦИНАЦИЯЛАР – реал мавжуд бўлмаган объектларни идрок этиш. Сизги аъзолари ёки анализаторлар бўйича кўриш, эшитиш, ҳид билиш, таъм билиш, тактил ва умумий сезги, шунингдек, вестибулятор ва мотор галлюцинациялар фарқланади.

ГАЛЬВАНИЗАЦИЯ – GALVANISATIO – паст кучланиш (30–80 В) ва кам қувватли (50 мА гача) гальваник (доимий) электр токини даволаш мақсадларида қўллаш.

ГАЛЬВАНОГРЯЗЕЛЕЧЕНИЕ – GALVANOPNELOTHERAPIA – ГАЛЬВАНИК ТОК ВА БАЛЧИҚ БИЛАН ДАВОЛАШ – балчиқнинг анион ва катионларини организмга киритиш мақсадида қўлланиладиган даволаш усули.

ГАЛЬВАНОДИАТЕРМИЯ – GALVANO-DIATHERMIA – электр билан даволаш усули, гальваник ток ва диатермия биргаликда таъсир эттирилади.

ГАЛЬВАНОИНДУКТОТЕРМИЯ – бемор организмга гальванизация ҳамда юқори частотали ўзгарувчан магнит майдони билан таъсир қилишдан иборат электр билан даволаш усули.

ODAMNING TASHQI QIYOFASI: tana tuzilishi, qomati, teri rangi, yuz tuzilishi va b.; shularga qarab odam sog‘lig‘i, kasallik bor-yo‘qligi, biror bir kasallikka moyilligi haqida fikr yuritiladi.

Yuqori jag‘ suyagi bo‘shlig‘ining shilliq pardasi va shilliq osti qavatining yallig‘lanishi, bunga ba‘zan suyak ust pardasi va suyak devori yallig‘lanishi ham qo‘shiladi.

Galaktoza (aldegidli qand)ning siydik bilan chiqishi (qandli diabet, basedov kasalligi, jigar kasalliklarida, oriqlab ketganda).

GALLYUTSINATSIYA – real mavjud bo‘lmagan obyektlarni idrok etish. Sezgi a‘zolari yoki analizatorlar bo‘yicha ko‘rish, eshitish, hid bilish, ta‘m bilish, taktil va umumiy sezgi, shuningdek, vestibulator va motor gallutsinatsiyalar farqlanadi.

Past kuchlanish (30–80 V) va kam quvvatli (50 mA gacha) galvanik (doimiy) elektr tokini davolash maqsadlarida qo‘llash.

GALVANIK TOK VA BALCHIQ BILAN DAVOLASH – balchiqning anion va kationlarini organizmga kiritish maqsadida qo‘llaniladigan davolash usuli.

Elektr bilan davolash usuli, galvanik tok va diatermiya birgalikda ta‘sir ettiriladi.

Bemor organizmiga galvanizatsiya hamda yuqori chastotali o‘zgaruvchan magnit maydoni bilan ta‘sir qilishdan iborat elektr bilan davolash usuli.

ГАЛЬВАНОКАУСТИКА – GALVANOCATERISATIO – ТИРИК ТЎҚИМАЛАРНИ МАХСУС ЭЛЕКТР БИЛАН КУЙДИРИШ – электр токи ўтадиган махсус учлик (гальванокаутер) ёрдамида тирик тўқимани куйдириш усули.

ГАЛЬВАНОПАЛЬПАЦИЯ – GALVANOPALPATIO – шикастланган аъзолар устидаги терини кам кучланишли доимий ток билан таъсирлаб, ички аъзолар ва периферик нерв системаси касалликларида яллиғланиш жараёнининг бор-йўқлигини аниқлашга имкон берадиган электродиагностик усул.

ГАЛЬВАНОТЕРАПИЯ – GALVANTHERAPIA – бўғим, мушак, нервларнинг функционал ва органик касалликларини даволаш учун доимий (гальваник) электр токини қўллаш.

ГАМАРТОМА – HAMARTOMA – тугунли ўсмасимон ҳосила, тўқима ва аъзоларнинг эмбрионал ривожланиши бузилиши натижасида пайдо бўлади, у ўзи жойлашган аъзо компонентларидан ташкил топган бўлади, аммо дифференцировка даражаси ва нотўғри жойлашиши билан фарқланади.

ГАМЕТ(-Ы) – GAMETE – етилган жинсий ҳужайралар. Уруғланиш жараёнида гаметалар қўшилиши натижасида янги организмнинг ривожланиши бошланади.

ГАММА-ГЛОБУЛИН(-Ы) – GAMMA-GLOBULIN(-LAR) – қон зардобининг имуноглобулинлар фракцияси. Таркибида антитаналар кўп; кичик (альфа- ва бета- глобулинларга таққослаганда) электрофоретик ҳаракатчанликка эга.

ГАММАГЛОБУЛИНОПРОФИЛАКТИКА – юқумли касалликлар махсус профилактикаси. Эпидемиологик ҳолат ёмонлашганда касалликка мойил инсонларда имуноглобулин киритиш йўли билан амалга оширилади.

ТИРИК ТО‘ҚИМАЛАРНИ МАХСУС ЭЛЕКТР БИЛАН КУЙДИРИШ – электр токи о‘тадиган махсус учлик (galvanokauter) yordamida tirik to‘qimani kuydirish usuli.

Shikastlangan a‘zolar ustidagi terini kam kuchlanishli doimiy tok bilan ta‘sirlab, ichki a‘zolar va periferik nerv sistemasi kasalliklarida yallig‘lanish jarayonining bor-yo‘qligini aniqlashga imkon beradigan elektrodagnostik usul.

Bo‘g‘im, mushak, nervlarning funktsional va organik kasalliklarini davolash uchun doimiy (galvanik) elektr tokini qo‘llash.

Tugunli o‘smasimon hosila, to‘qima va a‘zolarning embrional rivojlanishi buzilishi natijasida paydo bo‘ladi, u o‘zi joylashgan a‘zo komponentlaridan tashkil topgan bo‘ladi, ammo differensirovka darajasi va noto‘g‘ri joylashishi bilan farqlanadi.

Yetilgan jinsiy hujayralar. Urug‘lanish jarayonida gametalar qo‘shilishi natijasida yangi organizmning rivojlanishi boshlanadi.

GAMMA-GLOBULIN(-LAR) – qon zardobining immunoglobulinlar fraksiyasi. Tarkibida antitanalar ko‘p; kichik (alfa- va beta- globulinlarga taqqoslaganda) elektroforetik harakatchanlikka ega.

Yuqumli kasalliklar maxsus profilaktikasi. Epidemiologik holat yomonlashganda kasallikka moyil insonlarda immunoglobulin kiritish yo‘li bilan amalga oshiriladi.

ГАММА-ИЗЛУЧЕНИЕ – ГАММА-НУРЛАНИШ – атом ядроси энергетик ҳолатининг ўзгариши, ядроланиш ёки заррачалар аннигиляцияси оқибатида юзага келувчи фотон нурланиш; юқори биологик таъсирга эга.

ГАНГЛИЙ – GANGLION – НЕРВ ТУГУНИ – периферик нервлар йўналишида жойлашган бириктирувчи тўқима ва ганглия хужайралари билан ўралган нерв хужайралари тўплами.

ГАНГРЕНА – GANGRAENA – QORASON – тирик организмда тўқималар ўлиши, некрозинг бир шакли. Турли хиллари учрайди: 1) қуруқ гангрена; 2) ҳўл гангрена – йирингли емирилиш.

ГАСТРИТ – GASTRITIS – меъда шиллик пардасининг яллиғланиши, меъда катари.

ГАСТРОДУОДЕНИТ – GASTRODUODENITIS – меъда ва ўн икки бармоқ ичак шиллик пардасининг яллиғланиши.

ГАСТРОДУОДЕНОСТОМИЯ – GASTRODUODENOSTOMIA – ГАСТРОДУОДЕНОСТОМИЯ – меъда билан ўн икки бармоқ ичакни операция йўли билан сунъий туташтириб қўйиш. Ошқозон ўн икки бармоқ ичакка ўтиш қисми (пилорус) торайиб қолганда қилинади.

ГАСТРОПЛЕГИЯ – GASTROPLEGIA – ошқозон деворининг нерв-мушак апаратининг фалажи, меъдада операциядан сўнг, наркоз вақтида кузатилади; баъзан ошқозоннинг кенгайиб кетишига олиб келади.

ГАСТРОПТОЗ – GASTROPTOSIS – меъда бойламларининг бўшашиб кетиши натижа-сида унинг пастга тушиши.

ГАСТРОСКОПИЯ – GASTROSCOPIA – меъданинг ички юзасини меъдага оғиз ва қизилўнгач орқали киргизилган гастроскоп ёрдамида текшириш усули.

GAMMA-NURLANISH – атом yadrosi energetik holatining o'zgarishi, yadrolanish yoki zarrachalar annigilatsiyasi oqibatida yuzaga keluvchi foton nurlanish; yuqori biologik ta'sirga ega.

NERV TUGUNI – periferik nervlar yo'nalishida joylashgan biriktiruvchi to'qima va gangliya hujayralari bilan o'ralgan nerv hujayralari to'plami.

QORASON – tirik organizmda to'qimalar o'lishi, nekrozning bir shakli. Turli xillari uchraydi: 1) quruq gangrena; 2) ho'l gangrena – yiringli yemirilish.

Me'da shilliq pardasining yallig'lanishi, me'da katar.

Me'da va o'n ikki barmoq ichak shilliq pardasining yallig'lanishi.

Me'da bilan o'n ikki barmoq ichakni operatsiya yo'li bilan sun'iy tutashtirib qo'yish. Oshqozon o'n ikki barmoq ichakka o'tish qismi (pilorus) torayib qolganda qilinadi.

Oshqozon devorining nerv-mushak apparatining falaji, me'dada operatsiyadan so'ng, наркоз vaqtida kuzatiladi; ba'zan oshqozonning tez kengayib ketishiga olib keladi.

Me'da boylamlarining bo'shashib ketishi natijasida uning pastga tushishi.

Me'daning ichki yuzasini me'daga og'iz va qizilo'ngach orqali kirgizilgan gastroskop yordamida tekshirish usuli.

ГАСТРОСПАЗМ – GASTROSPASMUS – ошқозон ҳаракатланиши фаолиятининг бузилиши, унинг мушакларининг тетаник қисқариши тарзида кечади.

ГАСТРОСТОМИЯ – GASTROSTOMIA – қизилўнгачнинг ўтказувчанлиги бузилганда ёки уни ўз вазифасидан тўхтатиб қўйиш лозим бўлганда овқатни бевосита меъдага тушириш учун унда сунъий ташқи тешик ҳосил қилиш операцияси.

ГАСТРОТОМИЯ – GASTROTOMIA – меъда бўшлиғини очиш операцияси. Бу операция: 1) ёт жисмларни олиб ташлаш; 2) ташхисни аниқлаш; 3) қизилўнгачни ретроград усули билан кенгайтириш; 4) хавфсиз ўсмаларни олиб ташлаш мақсадида қилинади.

ГАСТРОЭНТЕРИТ – GASTROENTERITIS – меъда ва ингичка ичакнинг яллиғланиш касаллиги.

ГАСТРОЭНТЕРОКОЛИТ – GASTROENTEROCOLITIS – меъда ва ичак йўллариининг ўткир яллиғланиш касаллиги, кўпроқ ингичка ва йўғон ичаклар ёки уларнинг бўлимлари касалланади.

ГАСТРОЭНТЕРОСТОМИЯ – GASTROENTEROSTOMIA – меъда ва ингичка ичак (оч) орасига анастомоз қўйиш операцияси.

ГАСТРОЭКТАЗИЯ – GASTROECTASIA – ошқозоннинг чиқиш қисми (пилорус) ёки ўн икки бармоқ ичакнинг стенозида ошқозон бўшлиғи ва деворларининг чўзилиши, кенгайиши.

ГАСТРЭКТОМИЯ (экстирпация желудка) – GASTRECTOMIA – меъдани бутунлай олиб ташлаш (меъда экстирпацияси).

ГАУСТРАЦИЯ – чамбар ичакдаги бўшлиқлар (гаустралар) йиғиндиси, рентгенда ўзига хос кўриниш беради.

ГВОЗДЕВИДНОЕ СОЕДИНЕНИЕ КОСТЕЙ – СУЯКЛАРНИНГ МИХЛАНГАНГА ЎХШАБ БИРЛАШИШИ.

Ошқозон ҳаракатланиши фаолиятининг бузилиши, унинг мушакларининг тетаник қисқариши тарзида кечади.

Қизилўнгачнинг о'tkazuvchanligi buzilganda yoki uni o'z vazifasidan to'xtatib qo'yish lozim bo'lganda ovqatni bevosita me'daga tushirish uchun unda sun'iy tashqi teshik hosil qilish operatsiyasi.

Me'da bo'shlig'ini ochish operatsiyasi. Bu operatsiya: 1) yot jismlarni olib tashlash; 2) tashxisni aniqlash; 3) qizilo'ngachni retrograd usuli bilan kengaytirish; 4) xavfsiz o'smalarni olib tashlash maqsadida qilinadi.

Me'da va ingichka ichakning yallig'lanish kasalligi.

Me'da va ichak yo'llarining o'tkir yallig'lanish kasalligi, ko'proq ingichka va yo'g'on ichaklar yoki ularning bo'limlari kasallanadi.

Me'da va ingichka ichak (och) orasiga anastomoz qo'yish operatsiyasi.

Oshqozonning chiqish qismi (pilorus) yoki o'n ikki barmoq ichakning stenozida oshqozon bo'shlig'i va devorlarining cho'zilishi, kengayishi.

Me'dani butunlay olib tashlash (me'da ekstirpatsiyasi).

Chambar ichakdagi bo'shliqlar (gastralalar) yig'indisi, rentgenda o'ziga xos ko'rinish beradi.

SUYAKLARNING MIXLANGAN-GA O'XSHAB BIRLASHISHI.

ГЕБЕФРЕНИЯ (ГЕБЕФРЕНИЧЕСКАЯ ШИЗОФРЕНИЯ) – НЕВЕРPHRENIA (НЕВЕРPHRENIC SCHIZOPHRENIA – ГЕБЕФРЕНИЯ (ГЕБЕФРЕН ШИЗОФРЕНИЯ) – Шизофрениянинг кўпинча ўсмирлик даврида бошланадиган бир тури бўлиб, асосан, аҳмоқона ҳаракатлар, юзаки вазиятга тўғри келмайдиган ҳиссий реакциялар, фикрлаш пойма-пойлиги билан тавсифланади.

ГЕКСАДАКТИЛИЯ – HEXADAKTYLIA – ривожланиш нуқсони: оёқда ёки қўлда олти бarmoқ бўлиши.

ГЕЛИОТЕРАПИЯ – HELIOTHERAPIA – куёш нурлари билан даволаш, иқлим билан даволаш (климотерапия) усули.

ГЕЛЬМИНТИАЗ – гр. HELMINTHIASIS – гижжалар келтириб чиқарадиган касалликлар.

ГЕЛЬМИНТ(-Ы) – HELMINTHES – ГИЖЖАЛАР – паразит, чувалчанглар; одам ва ҳайвонларда касаллик келтириб чиқаради.

ГЕМ – НАЕМ, НАЕМА, НАЕМАТ, НАЕМАТО, НАЕМО – 1) гемоглобиннинг таркибий қисми; 2) қонга оид маънони англатадиган қўшма сўзларнинг таркибий қисми.

ГЕМАГГЛЮТИНАЦИЯ – НАЕМАГ-GLUTINATIO – қизил қон таначаларининг ёпишиш ва сўнг чўкиш жараёни; буни гемагглютининлар (эритроцитларни ёпишишга олиб келувчи антитаналар), бактерия ва вируслар, эритроцитлар юзасига ёпишиб қолиш хусусиятига эга бўлган моддалар келтириб чиқаради. Гемагглютинация реакциясига қон қуйиш ва қон гуруҳини аниқлаш қонунлари асосланган.

ГЕМАНГИОМА – НАЕМАНГИОМА – қон томирлардан ривожланадиган хавфсиз ўсма.

ГЕМАТИДРОЗ – НАЕМАТИДРОСИС – қонли тери; жуда камдан-кам учрайдиган клиник ҳолат бўлиб, бунда бутунлиги бузилмаган теридан унинг сатҳига қон ёки қон аралаш тер чиқиши.

ГЕМАТОЛОГИЯ – НАЕМАТОЛОГИЯ – қон таркиби ва хоссасини, шунингдек, қон касалликларини ўрганувчи фан.

Шизофрениянинг ко‘пинча о‘смирлик даврида бoshланадиган бир тури бо‘либ, асосан, аҳмоқона ҳаракатлар, юзаки вазиятга то‘ғ‘ри келмайдиган ҳиссий реаксиялар, фикрлаш пойма-пойлиги билан тавсифланади.

Ривожланish нуқсони: оyoқда yoki qo‘lda oltita barmoқ bo‘lishi.

Quyosh nurlari bilan davolash, iqlim bilan davolash (klimoterapiya) usuli.

Gijjalar keltirib chiqaradigan kasalliklar.

GIJJALAR – parazit, chuvalchanglar, odam va hayvonlarda kasallik keltirib chiqaradi.

1) gemoglobinning tarkibiy qismi; 2) qonga oid ma‘noni anglatadigan qo‘shma so‘zlarning tarkibiy qismi.

Qizil qon tanachalarining yopishish va so‘ng cho‘kish jarayoni, buni gemagglutininlar (eritrotsitlarni yopishishga olib keluvchi antitanalar), bakteriya va viruslar, eritrotsitlar yuzasiga yopishib qolish xususiyatiga ega bo‘lgan moddalar keltirib chiqaradi. Gemagglutinatsiya reaksiyasiga qon quyish va qon guruhini aniqlash qonunlari asoslangan.

Qon tomirlardan rivojlanadigan xavfsiz o‘sma.

Qonli teri; juda kamdan kam uchraydigan klinik holat bo‘lib, bunda butunligi buzilmagan teridan qon yoki qon aralash ter chiqishi.

Qon tarkibi va xossasini, shuningdek, qon kasalliklarini o‘rganuvchi fan.

ГЕМАТОМА – НАЕМАТОМА – тўқималарда суюқ ёки қуюқ қон йиғилиб қолиши туфайли чегараланган бўшлиқ.

ГЕМАТОМИЕЛИЯ – гр. НАЕМАТО-MYELIA – орқа миё тўқималарига қон қуйилиши. Сирингомиелияга ўхшаш симптомларнинг ўткир ривожланиши унинг сабаби деб ҳисобланади.

ГЕМАТОНЕФРОЗ – НАЕМАТОНЕП-ROSIS – гидронефрозда буйрак жом ва косачаларида қон тўпланиб қолиши.

ГЕМАТОПОЭЗ – НАЕМАТОРОИЭСИС – қон яратилиши – қон шаклли элементлари (қизил ва оқ қон таначалари)нинг одам ва ҳайвон организмда ҳосил бўлиши.

ГЕМАТОРАХИС – гр. НАЕМАТОРРНА-CHIS – ОРҚА МИЯ ПАРДАСИГА ҚОН ҚУЙИЛИШИ.

ГЕМАТОРЕЯ – НАЕМАТОРРНОЕА – ҚОН-НИНГ ТАШҚИ МУҲИТГА КУЧЛИ ОҚИШИ.

ГЕМАТОСАЛЬПИНКС – НАЕМАТОСАЛ-PINX – бачадон найида қон йиғилиб қолиши (масалан, ҳомиладорликда).

ГЕМАТОСАРКОМА – НАЕМАТОСАR-COMA – лимфоид ва ретикуляр тўқимадан ҳосил бўлувчи ёмон сифатли ўсма.

ГЕМАТОФОБИЯ – НАЕМАТОРНОВИА – МИЯДА ЎТИРИБ ҚОЛГАН ҚОНДАН ҚЎРҚИШ ҲОЛАТИ.

ГЕМАТОЦЕЛЕ – НАЕМАТОCELE – мойкнинг париетал ва висцерал пластинкалари оралиғига (интервагинал шакли) ёки ёрғоқ тўқималарига (экстравагинал шакли) қон тўпланиши.

ГЕМАТОЦИСТА – НАЕМАТОCYSTA – 1) ичида қон бўлган киста; 2) гематома ташкил бўлиши ва сўрилиши натижасида паренхиматоз аъзоларда ҳосил бўлган бўшлиқ.

ГЕМАТУРИЯ – НАЕМАТУRIA – сийдикда қон бўлиши – қатор касалликларнинг: буйрак-тош касаллиги, сийдик-таносил аъзолари сили, буйрак усти безлари, буйрак ва сийдик йўллари ўсмаларининг симптоmidир.

То‘қималарда суюқ yoki қуюқ қон yig‘ilib қolishи tufayli chegaralangan bo‘shliq.

Orqa miya to‘qimalariga qon quyilishi. Siringomiyeliyaga o‘xshash simptomlarning o‘tkir rivojlanishi uning sababi deb hisoblanadi.

Gidronefroзда buyrak жom va kosachalarida qon to‘planib qolishi.

Qon yaratilishi—qon shaklli elementlari (qizil va oq qon tanachalari)ning odam va hayvon organizmida hosil bo‘lishi.

ORQA MIYA PARDASIGA QON QUYILISHI.

QONNING TASHQI MUHITGA KUCHLI OQISHI.

Bachadon nayida qon yig‘ilib qolishi (masalan, homiladorlikda).

Limfoid va retikular to‘qimadan hosil bo‘luvchi yomon sifatli o‘sma.

MIYADA O‘TIRIB QOLGAN QON-DAN QO‘RQISH HOLATI.

Moyakning pariyetal va visseral plastinkalari oralig‘iga (intervaginal shakli) yoki yorg‘oq to‘qimalariga (ekstravaginal shakli) qon to‘planishi.

1) ichida qon bo‘lgan kista; 2) gematoma tashkil bo‘lishi va so‘rilishi natijasida parenximatoz a‘zolarida hosil bo‘lgan bo‘shliq.

Siydikda qon bo‘lishi – qator kasalliklarning: buyrak-tosh kasalligi, siydik-tanosil a‘zolari sili, buyrak usti bezlari, buyrak va siydik yo‘llari o‘smalarining simptomidir.

ГЕМЕЛЛИ – GEMELLI – КЎПҲОМИЛАЛИК (эгизак, учтали эгизак ва ҳ.к.).

ГЕМЕРАЛОПИЯ – HEMERALOPIA – ШАПҚЎРЛИК (кечкурун кўра олмаслик) – ёруғлик камайган шароитда, кечкурун, тунда, қоронғи хонада кўриш қобилиятининг кескин пасайиши.

ГЕМИАГЕВЗИЯ – HEMIAGEUSIA – тил ярмида таъм сезишнинг бузилиши, шу томонда якка тола ядросининг зарарланишида кузатилади.

ГЕМИАЛЬГИЯ – HEMIALGIA – тананинг бир томонида оғриқ пайдо бўлишидан ташкил топган симптом.

ГЕМИАНЕСТЕЗИЯ – HEMIANAESTHESIA – тананинг бир томонида сезувчанликнинг йўқолиши.

ГЕМИАТРЕЗИЯВЛАГАЛИЩАМАТКИ – HEMIATRESIA – кўша қин ёки кўша бачадон бир томонининг битиб кетиши.

ГЕМИАТРОФИЯ – HEMIATROPHIA – турли жойлар фалаж бўлганда тананинг ярми ёки бир қисми атрофияси.

ГЕМИГИДРОЗ – HEMIHIDROSIS – тананинг бир томонининг кўп терлаши.

ГЕМИГИПЕРТРОФИЯ – HEMIHYPERTROPHIA – юз ва тананинг ярми ёки унинг бир қисмининг, қўл ва оёқнинг ҳаддан ташқари катталашиб, тўлишиб кетиши.

ГЕМИКЛОНИЯ – HEMICLONIA – тананинг бир томонидаги бир хил мушак ёки мушаклар гуруҳининг тез ва тартибсиз, ихтиёрсиз қисқариши.

ГЕМИКРАНИЯ – франц. HEMICRANIA – бошнинг кўпроқ бир ярмида бўладиган оғриқ.

ГЕМИМИЯ – HEMIMIA – юзнинг бир тарафидаги мушаклар ҳаракатининг йўқолиши (мас., юз нерви жароҳатида).

ГЕМИОПИЯ – HEMIOPIA – кўриш майдонининг ярмида кўриш функциясининг сақланиб қолиши.

КО‘PHOMILALIK (egizak, uchтали egizak va h.k.).

SHABKO‘RLIK (kechqurun ko‘ra olmaslik) – yorug‘lik kamaygan sharoitda, kechqurun, tunda, qorong‘i xonada ko‘rish qobiliyatining keskin pasayishi.

Til yarmida ta‘m sezishning buzilishi, shu tomonda yakka tola yadrosining zararlanishida kuzatiladi.

Tananing bir tomonida og‘riq paydo bo‘lishidan tashkil topgan symptom.

Tana bir tomonida sezuvchanlikning yo‘qolishi.

Qo‘sha qin yoki qo‘sha bachadon bir tomonining bitib ketishi.

Turli joylar falaj bo‘lganda tananing yarmi yoki bir qismi atrofiyasi.

Tananing bir tomonining ko‘p terlashi.

Yuz va tananing yarmi yoki uning bir qismining, qo‘l va oyoqning haddan tashqari kattalashib, to‘lishib ketishi.

Tananing bir tomonidagi bir xil mushak yoki mushaklar guruhining tez va tartibsiz, ixtiyorsiz qisqarishi.

Boshning ko‘proq bir yarmida bo‘ladigan og‘riq.

Yuzning bir tarafidagi mushaklar harakatining yo‘qolishi (mas., yuz nervi jarohatida).

Ko‘rish maydonining yarmida ko‘rish funksiyasining saqlanib qolishi.

ГЕМИПАРЕСТЕЗИЯ – HEMIPARAES-THESIA – тананинг ярмида сезувчанликнинг сусайиши; увишиб қолиш, чу-моли юргандек ҳис қилиш билан намоён бўлади.

ГЕМИПАРЕЗ – HEMIPARESIS – тана ярмининг енгил фалажланиши; эркин ҳаракатларнинг сусайиши.

ГЕМИПЛЕГИЯ – HEMIPLEGIA – кортикоспинал йўли марказий нейронининг ўтказувчанлиги издан чиқиши оқибатида ярим тана мушакларининг фалажланиши.

ГЕМИСИНДРОМ – HEMISYNDRONUM – тананинг бир томонида нерв системаси фаолияти бузилишининг умумий номланиши (ўнг ёки чапда).

ГЕМИСИСТОЛИЯ – HEMISYSTOLIA – юрак ритмининг бузилиши; юракнинг фақат ўнг (ёки фақат чап) бўлимларининг дам-бадам қисқариши ёки чап ва ўнг юрак бўлимларининг тартибли равишда навбат-ма-навбат қисқариши.

ГЕМИСПАЗМ – HEMISPASMUS – тананинг бир томони (ярми)даги мушакларнинг вақти-вақти билан тортишиб қолиши кўринишидаги гиперкинез.

ГЕМИТОНИЯ – HEMITONIA – тананинг бир томонидаги мушаклар тонусининг ошиши, масалан, марказий фалажда; айрим ҳолларда атама артериал босим тананинг бир томонида ошганлиги маъносидан ишлатилади.

ГЕМИТРЕМОР – HEMITREMOR – тананинг бир томонидаги мушакларнинг ўз-ўзидан тез, ритмик қисқариши, кўпинча паркинсонизмда кузатилади.

ГЕМИХОРЕЯ – HEMICHOREA – тананинг бир томонидаги мушакларнинг ғайриихтиёрий равишда титраши.

ГЕМОБИЛИЯ – HEMOBILIA – ўт йўлларида ичакка қон кетиши.

Tananing yarmida sezuvchanlikning susayishi; uvishib qolish, chumoli yurgandek his qilish bilan namoyon bo'ladi.

Tana yarmining yengil falajlanishi; erkin harakatlarning susayishi.

Kortikospinal yo'li markaziy neyronining o'tkazuvchanligi izdan chiqishi oqibatida yarim tana mushaklarining falajlanishi.

Tananing bir tomonida nerv sistemasi faoliyati buzilishining umumiy nomlanishi (o'ng yoki chapda).

Yurak ritmining buzilishi; yurakning faqat o'ng (yoki faqat chap) bo'limlarining dam-badam qisqarishi yoki chap va o'ng yurak bo'limlarining tartibli ravishda navbatma-navbat qisqarishi.

Tananing bir tomoni (yarmi)dagi mushaklarning vaqti-vaqti bilan tortishib qolishi ko'rinishidagi giperkinez.

Tananing bir tomonidagi mushaklar tonusining oshishi, masalan, markaziy falajda; ayrim hollarda atama arterial bosim tananing bir tomonida oshganligi ma'nosida ishlatiladi.

Tananing bir tomonidagi mushaklarning o'z-o'zidan tez, ritmik qisqarishi, ko'pincha parkinsonizmда kuzatiladi.

Tananing bir tomonidagi mushaklarning g'ayriixtiyoriy ravishda tit-rashi.

O't yo'llaridan ichakka qon ketishi.

ГЕМОГЛОБИН – HAEMOGLOBINUM – одам, умуртқалилар ва умуртқасиз ҳайвонлар кўпчилигининг қонидаги нафас олдирувчи, темир тутувчи пигмент, у ўпкалардан (ёки бошқа нафас аъзоларидан) кислородни тўқималарга, тўқималардан карбонат ангидридни ўпкаларга ташиб юриш вазифасини ўтайди.

ГЕМОГЛОБИНЕМИЯ – гр. HAEMOGLOBINAEMIA – эркин гемоглобиннинг эритроцитлардан қон зардобига ўтиши.

ГЕМОГЛОБИНУРИЯ – HAEMOGLOBINURIA – қон томир ичи гемолизи ва буйракнинг гемоглобин ажратиб чиқариши туфайли сийдикда гемоглобин пайдо бўлиши.

ГЕМОГРАММА – HAEMOGRAMMA – қон таркибининг миқдор ва сифат текширувлари натижаси.

ГЕМОЛИЗ (гематолиз, эритроцитоллиз) – HAEMOLYSIS – (гематолиз, эритроцитоллиз) – эритроцитларнинг емирилиш жараёни; бунда эритроцит таркибидаги гемоглобин плазмага чиқиб кетади.

ГЕМОЛИЗИН(-Ы) – HAEMOLYSINA – қизил қон таначаларидан гемоглобиннинг озод бўлишига олиб келадиган гемолиз келтириб чиқарадиган моддалар.

ГЕМОМЕТР – HAEMOGLOBINOMETERUM – қондаги гемоглобин миқдорини аниқлайдиган асбоб.

ГЕМОПЕРИКАРД – HAEMOPERICARDIUM – қон қуйилиши натижасида юрак халтасига қон йиғилиши.

ГЕМОПЕРИТОНЕУМ – HAEMOPERITONAEUM – қорин парда бўшлиғида қон тўпланиб қолиши.

ГЕМОПЛЕВРИТ – HAEMOPLEURITIS – гемоторакс билан бирга келадиган плевранинг асептик яллиғланиши.

ГЕМОПНЕВМОПЕРИКАРД – HAEMOPNEUMOPERICARDIUM – бирор жароҳат натижасида юрак халтасига қон қуйилиши билан бирга унга ҳаво ҳам кириб қолиши.

Одам, умуртқалилар ва умуртқасиз ҳайвонлар ко‘пчилигининг қонидagi нафас oldiruvchi, temir tutuvchi pigment, u o‘pkalardan (yoki boshqa nafas a‘zolaridan) kislorodni to‘qimalarga, to‘qimalardan karbonat angidridni o‘pkalarga tashib yurish vazifasini o‘taydi.

Erkin gemoglobinning eritrotsitlardan qon zardobiga o‘tishi.

Qon tomir ichi gemolizi va buyrakning gemoglobin ajratib chiqarishi tufayli siydikda gemoglobin paydo bo‘lishi.

Qon tarkibining miqdor va sifat tekshiruvlari natijasi.

Eritrotsitlarning yemirilish jarayoni; bunda eritrotsit tarkibidagi gemoglobin plazmaga chiqib ketadi.

Qizil qon tanachalaridan gemoglobinning ozod bo‘lishiga olib keladigan va gemoliz keltirib chiqaradigan moddalar.

Qondagi gemoglobin miqdorini aniqlaydigan asbob.

Qon quyilishi natijasida yurak xaltasiga qon yig‘ilishi.

Qorin parda bo‘shlig‘ida qon to‘planib qolishi.

Gemotoraks bilan birga keladigan plevranning aseptik yallig‘lanishi.

Biror jarohat natijasida yurak xaltasiga qon quyilishi bilan birga unga havo ham kirib qolishi.

ГЕМОПНЕВМОТОРАКС – HAE-MOPNEUMOTHORAX – ПЛЕВРА БЎШЛИҒИ-ГА ҚОН ВА ҲАВО ЙИҒИЛИШИ.

ГЕМОРРАГИЯ – HAE-MORRHAGIA – қон-томир системасидан қон оқиши; қон томир-лар деворларининг бутунлиги бузилганда кузатилади.

ГЕМОРОЙ – HAE-MORRHOIS – БАВО-СИЛ – орқа чиқарув тешиги атрофида-ги веналарнинг варикоз кенгайиши. Орқа ичакдан қон оқиши ва оғриқ билан беморни безовта қилади.

ГЕМОСТАЗ – HAE-MOSTASIS – 1) қон оқилишининг тўхташи; 2) тананинг айрим қисмларидаги қон томирларда қон юриши-нинг тўхтаб қолиши.

ГЕМОТЕРАПИЯ – HAE-MOTHERAPIA – қон, унинг таркибий қисмлари ва улардан тайёрланган препаратлар билан даволаш.

ГЕМОТОРАКС (гематоторакс) – HAE-MOTHORAX – плевра бўшлиғига қон қуйилиши.

ГЕМОТРАНСФУЗИЯ – HAE-MOTRANS-FUSIO – даво мақсадида беморнинг қон то-мирига донор қонини, баъзан эса мурда ёки плацента қонини ёки қон компонентларини юбориш.

ГЕМОФТАЛЬМ (гемофтальмия) – HAE-MOPHTHALMUS – кўз соққаси бўшлиғига қон қуйилиши (шишасимон танага).

ГЕМОХОЛЕЦИСТИТ – HAE-MOCHO-LECYSTITIS – ўт пуфагида қон мавжудлиги билан тавсифланувчи холецистит.

ГЕН – GENUM – ГЕН – ирсиятнинг энг элементар заррачаси, хромосомаларнинг узунлиги бўйича дифференциациялашган специфик қисмлари (локуслари)дан иборат бўлади. Хужайралар ва умуман организмнинг ривожланишидаги ҳар қандай белгининг характери-ни айнан генлар белгилайди.

ГЕНЕЗИС – GENESIS – касалликнинг келиб чиқиши, пайдо бўлиши, вужудга келиши ва ривожланиши.

ПЛЕВРА БО‘ШЛИГ‘ИГА ҚОН ВА
HAVO YIG‘ILISHI.

Қон-томир системасидан қон оқиши; қон томirlar деворларининг бутунлиги бузилганда кузатилади.

BAVOSIL – орқа чиқарув тешиги атрофидagi веналарнинг варикоз кен-гайиши. Орқа ичакдан қон оқиши ва оғ‘риқ билан беморни безовта қилади.

1) қон оқилишининг то‘xtashi; 2) тана-нинг айрим қисмларидаги қон томир-ларда қон юришининг то‘xtab қолиши.

Қон, унинг таркибий қисмлари ва ular-дан тайyorланган препаратлар билан даволаш.

Plevra bo‘shlig‘iga қон қуйилиши.

Davo maqsadida bemorning қон томiriga donor қонини, ba‘zan esa murda yoki platsenta қонини yoki қон komponentlarini yuborish.

Ko‘z soqqasi bo‘shlig‘iga қон qu-yilishi (shishasimon tanaga).

O‘t pufagida қон mavjudligi bilan tavsiflanuvchi xolecsistit.

GEN – irsiyatning eng elementar zar-rachasi, xromosomalarning uzunligi bo‘yicha differentsiatsiyalashgan spe-tsifik qismlari (lokuslari)dan iborat bo‘ladi. Hujayralar va umuman orga-nizmning rivojlanishidagi har qanday belgining xarakterini genlar belgilaydi. Kasallikning kelib chiqishi, paydo bo‘lishi, vujudga kelishi va rivojla-nishi.

ГЕНЕРАЛИЗАЦИЯ – GENERALISATIO – касаллик жараёнининг дастлаб чегараланган ўчоғидан бутун организм ёки аъзога тарқалиши.

ГЕНЕТИКА – GENETICA – ГЕНЕТИКА – ирсият ва организм ўзгарувчанлиги ҳақидаги фан.

Г. медицинская – Тиббий генетика – генетиканинг бир соҳаси бўлиб, ирсият ва ўзгарувчанликка тааллуқли масалаларни патология нуктаи назаридан текширади.

ГЕНИТАЛИИ – GENITALIS – ЖИНСИЙ АЪЗОЛАР.

ГЕННАЯ ИНЖЕНЕРИЯ – ГЕН МУҲАНДИСЛИГИ – лаборатория шароитида мақсадли равишда янги, шу билан бирга табиатда учрамайдиган ирсий хусусиятларга эга организмларни ишлаб чиқадиган молекуляр биология ва генетиканинг йўналиши.

ГЕННАЯ ТЕРАПИЯ – ГЕН ТЕРАПИЯСИ – генетик материални (ДНК ёки РНК) ҳужайрага киритиш, организмнинг ёки ҳужайранинг фаолиятини ўзгартиради.

ГЕНОТИП – GENOTYPUS – ГЕНОТИП – организмнинг ирсий асоси, муайян организмга доир барча ирсий омилларнинг, яъни генларнинг majмуаси.

ГЕПАТИЗАЦИЯ – ОПЕЧЕНЕНИЕ – HEPATISATIO – ўпканинг крупоз яллиғланишида (жигарсимон) зичланиши.

ГЕПАТИТ – HEPATITIS – ГЕПАТИТ – жигарнинг турли этиологияли ўткир ва сурункали яллиғланиш касалликларининг умумий номи.

ГЕПАТОЗ – HEPATOSIS – жигарнинг қатор касалликларининг умумий номланиши; яллиғланиш белгиларининг учрамаслиги ёки қисман ifодаланиши билан кечадиган жигар паренхимасининг дистрофик ўзгаришидир.

Касаллик jarayonining dastlab chegaralangan o'chog'idan butun organizm yoki a'zoga tarqalishi.

GENETIKA – irsiyat va organizm o'zgaruvchanligi haqidagi fan.

Tibbiy genetika – genetikaning bir sohasi bo'lib, irsiyat va o'zgaruvchanlikka taalluqli masalalarni patologiya nuqtayi nazaridan tekshiradi.

JINSIY A'ZOLAR.

GEN MUHANDISLIGI – laboratoriya sharoitida maqsadli ravishda yangi, shu bilan birga tabiatda uchramaydigan irsiy xususiyatlarga ega organizmlarni ishlab chiqadigan molekular biologiya va genetikaning yo'nalishi.

GEN TERAPIYASI – genetik materialni (DNK yoki RNK) hujayraga kiritish, organizmning yoki hujayraning faoliyatini o'zgartiradi.

GENOTIP – organizmning irsiy asosi, muayyan organizmga doir barcha irsiy omillarning, ya'ni genlarning majmuasi.

O'pkaning krupoz yallig'lanishida (jigarsimon) zichlanishi.

GEPATIT – jigarining turli etiologiyali o'tkir va surunkali yallig'lanish kasalliklarining umumiy nomi.

Jigarining qator kasalliklarining umumiy nomlanishi; yallig'lanish belgilarining uchramasligi yoki qisman ifodalanishi bilan kechadigan jigar parenximasining distrofik o'zgarishidir.

ГЕПАТОЛИТИАЗ – HEPATOLITHIASIS – жигар йўлларида тошчаларнинг бўлиши.

ГЕПАТОМА – HEPATOMA – жигар хужайраларидан ривожланадиган жигарнинг бирламчи саратони.

ГЕПАТОМЕГАЛИЯ – HEPATOMEGALIA – ЖИГАРНИНГ КАТТАЛАШУВИ.

ГЕПАТОПТОЗ – HEPATOPTOSIS – жигарнинг пастга тушиши; жигарнинг одатдан ташқари пастда жойлашуви ва ҳаракатчан бўлиб қолиши.

ГЕПАТОСПЛЕНОМЕГАЛИЯ – HEPATOSPLENOMEGALIA – жигар билан талоқнинг катталашуви.

ГЕПАТОХОЛАНГИТ – HEPATOHOLANGITIS – жигар ва ўт йўллариининг биргаликда яллиғланиши.

ГЕПАТОХОЛЕЦИСТИТ – HEPATOCHOLECYSTITIS – жигар ва ўт қопининг бирга яллиғланиши.

ГЕРИАТРИЯ – HERIATRIA – ёши ўтган ва кексаларда учрайдиган касалликлар ҳамда уларни даволаш ҳақидаги фан.

ГЕРМАФРОДИТИЗМ – гр. HERMAPHRODITISMUS – бир шахсда ҳар икки жинсга оид бўлган белгиларнинг бўлиши.

ГЕРМАФРОДИТ – HERMAPHRODITUS – иккала ташқи жинсий аъзоларига эга бўлган киши.

ГЕРНИЯ – HERNIA – ЧУРПА; қориндаги аъзоларнинг қорин бўшлиғидан (хусусан, ичак, чарви) тери остига чиқиши.

ГЕРНИОТОМИЯ (грыжесечение) – HERNIOTOMIA – чуррани операция қилиб, уни бартараф этиш.

ГЕРОДЕРМИЯ – GERODERM – терининг патологик атрофияси. Қари одам терисини эслатади; масалан, жинсий безлар, гипофиз гипофункциясида кузатилади.

ГЕРОДИЕТИКА – диетология бўлими, кексаларда овқатланиш табиати ўрганилади, шу гуруҳдаги аҳоли учун рационал овқатланиш тавсиялари ишлаб чиқилади.

Жигар yo‘llarida toshchalarning bo‘lishi.

Jigarning parenximatоз saratoni, xavfli adenoma – jigar hujayralaridan rivojlanadigan jigarining birlamchi saratoni.

JIGARNING KATTALASHUVI.

Jigarning pastga tushishi; jigarning odatdan tashqari pastda joylashuvi va harakatchan bo‘lib qolishi.

Jigar bilan taloqning kattalashuvi.

Jigar va o‘t yo‘llarining birgalikda yallig‘lanishi.

Jigar va o‘t qopining birga yallig‘lanishi.

Yoshi o‘tgan va keksalarda uchraydigan kasalliklar hamda ularni davolash haqidagi fan.

Bir shaxsda har ikki jinsga oid bo‘lgan belgilarning bo‘lishi.

GERMAFRODIT – ikkala tashqi jinsiy a‘zolariga ega bo‘lgan kishi.

CHURRA – qorindagi a‘zolarining qorin bo‘shlig‘idan (xususan, ichak, charvi) teri ostiga chiqishi.

Churrani operatsiya qilib, uni bartaraf etish.

Terining patologik atrofiyasi. Qari odam terisini eslatadi; masalan, jinsiy bezlar, gipofiz gipofunksiyasida kuzatiladi.

Dietetologiya bo‘limi, keksalarda ovqatlanish tabiati o‘rganiladi, shu guruhdagi aholi uchun ratsional ovqatlanish tavsiyalari ishlab chiqiladi.

ГЕРОНТОЛОГИЯ – GERONTOLOGIA – тирик организмлар, шу жумладан, одам қариши қонуниятларини ўрганадиган биология ва тиббиётнинг бир бўлими.

ГЕРПЕС – HERPES – вирусли тери касалликлари; морфологик жиҳатдан қизарган терида тўда-тўда пуфакчалар тошиши билан намоён бўлади.

ГЕТЕРЕСТЕЗИЯ – HETERAESTHESIA – терининг ёнма-ён соҳасида ҳар хил сезувчанликнинг кузатилиши.

ГЕТЕРОТРИХОЗ – HETEROTRICHOSIS – одамнинг юзи ва танасида жинси ва ёшига хос бўлмаган соч бўлиши ёки бўлмаслиги.

ГЕТЕРОХРОМИЯ РАДУЖКИ – HETEROCHROMIA IRIDIS – КЎЗ РАНГДОР ПАРДАСИНИНГ ҲАР ХИЛ РАНГДА БЎЛИШИ – ўнг ва чап кўз рангдор пардаларининг ҳар хил рангда бўлиши ёки бир кўз рангдор пардаси турли қисмларининг ҳар хил рангда бўлиши.

ГИАЛИТ – гр. NYALITIS – «ЮЛДУЗСИМОН» ГИАЛОЗ – шишасимон тананинг яллиғланиши.

ГИАТУС – NIATUS – ТЕШИК, ёриқ, тирқиш, ёрилиш.

ГИБЕРНОМА – HIBERNOMA – эмбрионал ёғ тўқимаси қолдигидан ривожланадиган ўсма.

ГИБРИД – HYBRIS – генетик турли хилга мансуб бўлган индивидларни чапиштириш натижасида ҳосил бўлган организм.

ГИГАНТИЗМ – GIGANTISMUS – ULKAN – ёш ва жинсга мос келмайдиган бўйнинг ҳаддан ташқари ўсиб кетиши.

ГИГИЕНА – HYGIENA – ГИГИЕНА – ташқи муҳит ва ишлаб чиқариш фаолиятидаги хилма-хил омилларнинг одам соғлиғига, унинг меҳнат қobiliятига, умр кўришига таъсирини ўрганадиган ва одамнинг турмуш ва меҳнат шароитларини соғломлаштиришга қаратилган тадбирлар ишлаб чиқадиган фан.

Тирик организмлар, шу жумладан, одам қариши қонуниятларини оʻrganadigan biologiya va tibbiyotning bir boʻlimi.

Вирuсли тери касалликлари; морфологик жиҳатдан қизарган терида toʻda-toʻda pufakchalar toshishi bilan namoyon boʻladi.

Terining yonma-yon sohasida har xil sezuvchanlikning kuzatilishi.

Odamning yuzi va tanasida jinsi va yoshiga xos boʻlmagan soch boʻlishi yoki boʻlmasligi.

KOʻZ RANGDOR PARDASINING HAR XIL RANGDA BOʻLISHI – oʻng va chap koʻz rangdor pardalarining har xil rangda boʻlishi yoki bir koʻz rangdor pardasi turli qismlarining har xil rangda boʻlishi.

«YULDUZSIMON» GIALOZ – shishasimon tananing yalligʻlanishi.

TESHIK, yoriq, tirqish, yorilish.

Embrional yogʻ toʻqimasi qoldigʻidan rivojlanadigan oʻsma.

Genetik turli xilga mansub boʻlgan individlarni chatishtirish natijasida hosil boʻlgan organizm.

ULKAN – yosh va jinsga mos kelmaydigan boʻyning haddan tashqari oʻsib ketishi.

GIGIYENA – tashqi muhit va ishlab chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omillarning odam sogʻligʻiga, uning mehnat qobiliyatiga, umr koʻrishiga taʼsirini oʻrganadigan va odamning turmush va mehnat sharoitlarini sogʻlomlashtirishga qaratilgan tadbirlar ishlab chiqadigan fan.

ГИДАТИДА МАТОЧНОЙ ТРУБЫ – HYDATIS TUBAE UTERINAE – бачадон найлари дистал қисмидаги кубсимон ва цилиндрик эпителий билан қопланган кўплаб майда кисталар.

ГИДРАДЕНИТ (туберозный абсцесс) – HYDRADENITIS – апокрин тер безларининг йирингли яллиғланиши. Сабабчиси – стафилококklar. Одатда қўлтиқ чуқурлигида пайдо бўлади.

ГИДРАДЕНОМА – HIDRADENOMA – тери безларининг хавфсиз ўсмаси.

ГИДРАМНИОН – HYDRAMNION – кўп сувлик, қоғонок сувининг нормадан кўп бўлиши.

ГИДРАРТРОЗ (водянка суставов) – HYDRARTHROSIS – БЎҒИМЛАР ИСТИСҚОСИ – кўпроқ йирик бўғимлар бўшлиғига суюқлик йиғилиши, бунда бўғимлар атрофидаги тўқималарда яллиғланиш аломатлари кўринмайди.

ГИДРЕМИЯ – HYDRAEMIA – қонда сув миқдорининг ортиб кетиши, қоннинг суюлиши (камқонликда, юрак ва буйрак касалликларида кузатилади).

ГИДРОАДЕНОМА – HIDRADENOMA – тер безлари элементларидан келиб чиқадиган хавфсиз ўсма.

ГИДРОДИНАМИКА ГЛАЗА – HYDRODYNAMICA OCULI – КЎЗ ГИДРОДИНАМИКАСИ – кўз камераларини тўлдириб турувчи суюқликнинг циркуляция жараёни.

ГИДРОЗОФОБИЯ – HIDROSOPHOBIA – ВАСВАСАГА ТУШИШ – миёга ўрнашиб қолган қўрқув – терлаш оқибатида шамоллашдан ёки нохуш ҳид манбаи бўлишдан қўрқиш.

ГИДРОКАЛИКОЗ – HYDROCALYCOSIS – сийдик оқиб чиқиши бузилиши натижасида буйрак жомларининг кенгайиши.

ГИДРОЛАБИЛЬНОСТЬ – HYDROLABILITAS – бола организмида тўқималардаги сув алмашинуви бошқарилишининг бузилишига боғлиқ патологик ҳолат; тана вазнининг кескин ўзгариб туриши билан ифодаланади.

Bachadon naylari distal qismidagi kubsimon va silindrik epiteliy bilan qoplangan ko‘plab mayda kistalar.

Apokrin ter bezlarining yiringli yallig‘lanishi. Sababchisi – stafilokokklar. Odatda qo‘ltiq chuqurligida bo‘ladi.

Teri bezlarining xavfsiz o‘smasi.

Ko‘p suvlik, qog‘onoq suvining normadan ko‘p bo‘lishi.

BO‘G‘IMLAR ISTISQOSI – ko‘proq yirik bo‘g‘imlar bo‘shlig‘iga suyuqlik yig‘ilishi, bunda bo‘g‘imlar atrofida to‘qimalarda yallig‘lanish alomatlari ko‘rinmaydi.

Qonda suv miqdorining ortib ketishi, qonning suyulishi (kamqonlikda, yurak va buyrak kasalliklarida kuzatiladi).

Ter bezlari elementlaridan kelib chiqadigan xavfsiz o‘sma.

KO‘Z GIDRODINAMIKASI – ko‘z kameralarini to‘ldirib turuvchi suyuqlikning sirkulatsiya jarayoni.

VASVASAGA TUSHISH – miyaga o‘mashib qolgan qo‘rquv – terlash oqibatida shamollashdan yoki noxush hid manbayi bo‘lishdan qo‘rqish.

Siydik oqib chiqishi buzilishi natijasida buyrak jomlarining kengayishi.

Bola organizmida to‘qimalardagi suv almashinuvi boshqarilishining buzilishiga bog‘liq patologik holat; tana vaznining keskin o‘zgarib turishi bilan ifodalanadi.

ГИДРОМИЕЛИЯ – HYDROMYELIA – орқа миянинг бирор сабабга кўра кенгайиши натижасида анчагина суюқлик тўлиши ёки тўпланиши билан характерланадиган бўшлиқ ҳосил бўлиши. Бундай бўшлиқ орқа мия истисқоси деб ҳам аталади. Масалан, сирингомиелияда кузатилиши мумкин.

ГИДРОНЕФРОЗ – HYDRONEPHROSIS – буйрак касаллиги, унинг бўшлиқлари турғун кенгайиши ва паренхима ҳажмининг кичрайиши билан таърифланади, бунда буйракда гемоциркуляция бузилиши ва сийдик оқиб чиқиши издан чиқиши оқибатида унинг асосий функцияларининг сусайиши тезлашади.

ГИДРОПЕРИКАРД – HYDROPERICARDIUM – перикард бўшлиғида транссудат йиғилиши.

ГИДРОПИОНЕФРОЗ – гр. HYDROPYONEPHROSIS – буйрак бўшлиғининг йирингли сийдик билан тўлиши.

ГИДРОПИОУРЕТЕР – HYDROPYOURETER – кенгайиб қолган сийдик йўлида йиринг тўпланиши, бу ҳолат сийдик йўли пастки қисмида сийдик ўтиши қийинлашганда, пионефротик буйрак олиб ташланганда қолдиқ сийдик йўлида кузатилади.

ГИДРОПНЕВМОПЕРИКАРДИТ – HYDROPNEUMOPERICARDITIS – перикардит, бунда перикард бўшлиғида экссудатдан ташқари ҳаво ҳам тўпланади.

ГИДРОПНЕВМОТОРАКС – HYDROPNEUMOTHORAX – газ (ҳаво) ва сариқ (сероз) суюқликнинг бир вақтда плевра бўшлиғида йиғилиши.

ГИДРОПС – HYDROPS – истисқо, тана бўшлиқларига сариқ сувнинг йиғилиши.

ГИДРОСАЛЬПИНКС – HYDROSALPINX – бачадон найининг қоринга тегишли (абдоминал) учи ёпишиб бекилиши оқибатида шу найда сувли суюқлик димланиб қолиши – сальпингит асорати.

Орқа миyaning biror sababga ko'ra kengayishi natijasida anchagina suyuqlik to'lishi yoki to'planishi bilan xarakterlanadigan bo'shliq hosil bo'lishi. Bunday bo'shliq orqa miya istisqosi deb ham ataladi. Masalan, siringomiyeliyada kuzatilishi mumkin.

Buyrak kasalligi, uning bo'shliqlari turg'un kengayishi va parenxima hajmining kichrayishi bilan ta'riflanadi, bunda buyrakda gemosirkulatsiya buzilishi va siydik oqib chiqishi izdan chiqishi oqibatida uning asosiy funksiyalarining susayishi tezlashadi.

Perikard bo'shlig'ida transsudat yig'ilishi.

Buyrak bo'shlig'ining yiringli siydik bilan to'lishi.

Kengayib qolgan siydik yo'lida yiring to'planishi, bu holat siydik yo'li pastki qismida siydik o'tishi qiyinlashganda, pioneфrotik buyrak olib tashlanganda qoldiq siydik yo'lida kuzatiladi.

Perikardit, bunda perikard bo'shlig'ida ekssudatdan tashqari havo ham to'planadi.

Gaz (havo) va sariq (seroz) suyuqlikning bir vaqtda plevra bo'shlig'ida yig'ilishi.

Istisqo, tana bo'shliqlariga sariq suvning yig'ilishi.

Bachadon nayining qoringa tegishli (abdominal) uchi yopishib bekilishi oqibatida shu nayda suvli suyuqlik dimlanib qolishi – salpingit asorati.

ГИДРОСПЕРМИЯ – HYDROSPERMIA – спермада хаддан ташқари суюқлик кўп бўлиши билан кечувчи азооспермия.

ГИДРОТЕРАПИЯ (водолечение) – HYDROTHERAPIA – СУВ БИЛАН ДАВОЛАШ – ҳарорати ҳар хил сувни умумий ва маҳаллий ванна, шунингдек, душ ёрдамида даволаш ва касалликнинг олдини олиш мақсадида ишлатиш.

ГИДРОТОРАКС (грудная водянка) – HYDROTHORAX – КЎКРАК ИСТИСҚОСИ – яллиғланишга оид бўлмаган суюқликнинг (транссудатнинг) плевра бўшлиғига йиғилиши.

ГИДРОТУБАЦИЯ – HYDROTUBATIA – бачадон бўйни орқали суюқлик (одатда, бирор-бир бўёвчи модда)ни бироз босим остида киритиш бўлиб, бу кейин шу модданинг фаллопий найчалари орқали ўтишини (лапароскопия ёрдамида) кузатиш учун бажарилади. Бепуштлиқ сабабларини аниқлаш мақсадида қилинади.

ГИДРОУРЕТЕР – HYDROURETER – буйрак жомидан сийдик оқиб чиқишининг бузилиши натижасида сийдик йўлларида бирида сийдик тўпланиб қолиши. Натижада сийдик йўлининг ўлчами анча катталашади; кўпинча сийдик йўлида бундай сийдик тўпланишининг сабаби сийдик йўлига тош тикилиб қолиши ёки уни ёнидаги артериянинг босиб қолиши натижасида унинг ўтказувчанлигини бузилиши ҳисобланади.

ГИДРОУРЕТЕРОНЕФРОЗ – HYDROURETERONEPHROSIS – гидроуретер ва гидронефроз биргаликда кузатилганда сийдик ажралишининг бутунлай бузилиши.

ГИДРОФОБИЯ – HYDROPHOBIA – сувдан қўрқиш – қоқшол, асабий қўзғалиш ва айниқса, қутуриш касаллигида сув ютишга уриниш вақтида ютқин мушакларининг тортишиб қисқариши оқибатида келиб чиқади. Қутуриш касаллигида бу ҳолат сувни қўриш биланок пайдо бўлади.

Spermada haddan tashqari suyuqlik ko'p bo'lishi bilan kechuvchi azoospermia.

SUV BILAN DAVOLASH – harorati har xil suvni umumiy va mahalliy vanna, shuningdek, dush yordamida davolash va kasallikning oldini olish maqsadida ishlatish.

KO'KRAK ISTISQOSI – yallig'lanishga oid bo'lmagan suyuqlikning (transsudatning) plevra bo'shlig'iga yig'ilishi.

Bachadon bo'yni orqali suyuqlik (odatda biror-bir bo'yovchi modda) ni biroz bosim ostida kiritish bo'lib, bu keyin shu moddaning fallopiy naychalari orqali o'tishini (laparoskopiya yordamida) kuzatish uchun bajariladi. Bepushtlik sabablarini aniqlash maqsadida qilinadi.

Buyrak jomidan siydik oqib chiqishining buzilishi natijasida siydik yo'llaridan birida siydik to'planib qolishi. Natijada siydik yo'lining o'lchami ancha kattalashadi; ko'pincha siydik yo'lida bunday siydik to'planishining sababi siydik yo'lga tosh tiqilib qolishi yoki uni yonidagi arteriyaning bosib qolishi natijasida uning o'tkazuvchanligi buzilishi hisoblanadi.

Gidroureter va gidronefroz birgalikda kuzatilganda siydik ajralishining butunlay buzilishi.

Suvdan qo'rqish – qoqshol, asabiy qo'zg'alish va ayniqsa, quturish kasalligida suv yutishga urinish vaqtida yutqin mushaklarining tortishib qisqarishi oqibatida kelib chiqadi. Quturish kasalligida bu holat suvni ko'rish bilanok paydo bo'ladi.

ГИДРОФТАЛЬМ – HYDROPHTHALMUS – кўз ички босими ортиши, кўз соққасининг кенгайиши ва кўриш қобилиятининг пасайиши билан таърифланадиган туғма касаллик.

ГИДРОЦЕЛЕ – HYDROCELE – мойак қобилиятининг париетал ва висцерал пластинкалари ораллигига сероз суюқликнинг йиғилиши.

ГИДРОЦЕФАЛИЯ – HYDROCEPHALIA – БОШ МИЯ ИСТИСҚОСИ – миё қоринчаларида орқа миё суюқлигининг кўпайиши билан таърифланадиган касаллик.

ГИДРОЦИСТОМА – HYDROCYSTOMA – ТЕР БЕЗИ КИСТАСИ.

ГИЛЮС (ворота) – NILUS – ДАРВОЗА – аъзонинг кириш жойи; аъзо (буйрак, талоқ, ўпка) медиал четининг чуқурлиги, ундан қон ва лимфа томирлари, нерв толалари ва аъзонинг чиқарувчи йўллари (найлари) кириб чиқади.

ГИМЕН – HYMEN – ҚИЗЛИК ПАРДАСИ – қин даҳлиздаги шиллиқ қават бурмаси.

ГИМНАСТИКА ЛЕЧЕБНАЯ – ДАВО БАДАНТАРБИЯСИ – даволаш ёки профилактик чора сифатида қўлланиладиган гимнастика; даволловчи жисмоний тарбиянинг асосий шаклидир.

ГИНАТРЕЗИЯ – GYNATRESIA – жинсий бўлимлардан бирортасининг битиб қолиши ёки бўлмаслиги (bachadon найлари, bachadon, қин).

ГИНГИВИТ – GINGIVITIS – милк шиллиқ қаватининг яллиғланиши.

ГИНГИВОСТОМАТИТ – GINGIVOSTOMATITIS – милк шиллиқ қавати ва оғиз бўшлиғи бошқа соҳалари шиллиқ қаватининг яллиғланиши.

ГИНЕКОЛОГИЯ – GYNAECOLOGIA – ГИНЕКОЛОГИЯ – аёллар организмнинг ўзига хос томонларини, жинсий аъзолари фаолияти бузилиши билан боғлиқ касалликларни ва шу касалликларни даволаш ҳамда профилактикаси усулларини ишлаб чиқадиган фан.

Ko‘z ichki bosimi ortishi, ko‘z soqqa-sining kengayishi va ko‘rish qobiliya-tining pasayishi bilan ta‘riflanadigan tug‘ma kasallik.

Moyak qobig‘ining pariyetal va visseral plastinkalari oralig‘iga seroz suyuqlikning yig‘ilishi.

BOSH MIYA ISTISQOSI – miya qorinchalarida orqa miya suyuqligining ko‘payishi bilan ta‘riflanadigan kasallik.

TER BEZI KISTASI.

DARVOZA – a‘zoning kirish joyi; a‘zo (buyrak, taloq, o‘pka) medial chetining chuqurligi, undan qon va limfa tomirlari, nerv tolalari va a‘zoning chiqaruvchi yo‘llari (naylari) kirib chiqadi.

QIZLIK PARDASI – qin dahlizidagi shilliq qavat burmasi.

DAVO BADANTARBIYASI – davolash yoki profilaktik chora sifatida qo‘llaniladigan gimnastika; davolovchi jismoniy tarbiyaning asosiy shaklidir.

Jinsiy bo‘limlardan birortasining bitib qolishi yoki bo‘lmasligi (bachadon naylari, bachadon, qin).

Milk shilliq qavatining yallig‘lanishi.

Milk shilliq qavati va og‘iz bo‘shlig‘i boshqa sohalari shilliq qavatining yallig‘lanishi.

GINEKOLOGIYA – ayollar organizmining o‘ziga xos tomonlarini, jinsiy a‘zolari faoliyati buzilishi bilan bog‘liq kasalliklarni va shu kasalliklarni davolash hamda profilaktikasi usullarini ishlab chiqadigan fan.

ГИНЕКОЛОГИЧЕСКИЕ БОЛЕЗНИ – MORBI GYNAECOLOGICI – ГИНЕКОЛОГИК КАСАЛЛИКЛАР – аёллар жинсий аъзоларининг касалликлари.

ГИНЕКОМАСТИЯ – GYNAECOMASTIA – ЭРКАКЛАР КЎКРАК БЕЗЛАРИНИНГ КАТТАЛАШИШИ.

ГИНЕКОФИЛИЯ – GYNAECOPHILIA – ЭРКАКНИНГ ГИПЕРСЕКСУАЛЛИГИ – қайта-қайта янги-янги аёллар билан жинсий алоқада бўлишга интилиш.

ГИНЕКОФОБИЯ – GYNAECOPHOBIA – ХОТИНЛАРДАН ҚЎРҚИШ.

ГИПАЛГИЯ – HYPALGIA – ОҒРИҚ СЕЗУВЧАНЛИГИНИНГ ПАСАЙИШИ.

ГИПАЦИДИТАС – гр. HYPACIDITAS – МЕЪДА ШИРАСИ КИСЛОТАСИННИНГ КАМЛИГИ.

ГИПЕНГИОФОБИЯ – HYPENGYOPHOBIA – ЖАВОБГАРЛИКДАН ҚЎРҚИШ.

ГИПЕРАДРЕНАЛИНЕМИЯ – HYPERADRENALINAEMIA – қонда адреналиннинг кўп микдорда йиғилиши.

ГИПЕРАКУЗИЯ – HYPERACUSIA – эшитув аъзоси сезгирлигининг ҳаддан ташқари ортиб, овозларнинг жуда қаттиқ эшитилиши. Юз нервининг ўрта қулоқ эшитув суякчаларининг (узанги) мушакларининг параличида кузатилади.

ГИПЕРАЛГЕЗИЯ – HYPERALGESIA – ОҒРИҚ СЕЗИШНИНГ КУЧАЙИШИ.

ГИПЕРАЛЬДОСТЕРОНЕМИЯ – HYPERALDOSTERONAEMIA – қонда альдостерон микдорининг кўпайиши.

ГИПЕРАПНОЭ – HYPERPNOE – нафас олишнинг тезлашуви ва одатдагидан кўра чуқурроқ бўлиш ҳолати.

ГИПЕРАЦИДИТАС – HYPERACIDITAS – меъда ширасининг ҳаддан ошиқ кислоталилиги.

ГИПЕРАНТЕФЛЕКСИЯ – гр. HYPERANTEFLEXIO – бачадоннинг ҳаддан ташқари олдинга эгилиб кетиши. Бачадон танаси ва бўйни орасида ўткир бурчак ҳосил бўлади.

GINEKOLOGIK KASALLIKLAR – ayollar jinsiy aʼzolarining kasalliklari.

ERKAKLAR KOʻKRAK BEZLARINING KATTALASHISHI.

ERKAKNING GIPERSEKSUALLIGI – qayta-qayta yangi-yangi ayollar bilan jinsiy aloqada boʻlishga intilish.

XOTINLARDAN QOʻRQISH.

OGʻRIQ SEZUVCHANLIGINING PASAYISHI.

MEʼDA SHIRASI KISLOTASINING KAMLIGI.

JAVOBGARLIKDAN QOʻRQISH.

Qonda adrenalinning koʻp miqdorda yigʻilishi.

Eshituv aʼzosi sezgirligining haddan tashqari ortib, ovozlarining juda qattiq eshitalishi. Yuz nervining oʻrta quloq eshituv suyakchalarining (uzangi) mushaklarining paralichida kuzatiladi.

OGʻRIQ SEZISHNING KUCHAYISHI.

Qonda aldosteron miqdorining koʻpayishi.

Nafas olishning tezlashuvi va odatdagidan koʻra chuqurroq boʻlish holati.

Meʼda shirasining haddan oshiq kislotaliligi.

Bachadonning haddan tashqari oldinga egilib ketishi. Bachadon tanasi va boʻyni orasida oʻtkir burchak hosil boʻladi.

ГИПЕРБАРИЧЕСКАЯ ОКСИГЕНАЦИЯ – OXYGENATIO HYPERBARICA –

юқори босим остида кислород билан даволаш.

ГИПЕРГЕВЗИЯ – HYPERGEUSIA – таъм сезгисининг ортиб кетиши.

ГИПЕРГЕНИТАЛИЗМ – HYPERGENITALISMUS – жинсий безлар функционал фаоллигининг ортиқ бўлиши.

ГИПЕРГИДРОЗ – HYPERHIDROSIS – КЎП ТЕРЛАШ.

ГИПЕРГЛИКЕМИЯ – HYPERGLYCAEMIA – қонда қанд миқдорининг нормадан (6,0 ммоль/л дан) кўп бўлиши.

ГИПЕРЕМЕЗИС – гр. HYPEREMESIS – жуда кўп қусиш. Ҳомиладор аёлларда кўпроқ учрайди.

ГИПЕРЕМИЯ – HYPERAEMIA – капиллярларга қон оқиб келиши кучайиши туфайли периферик томирларнинг бирор қисмида қон тўлиқлигининг ошиши, қизариш.

ГИПЕРЕРГИЯ – HYPERERGIA – юқори сезувчанлик кўринишидаги аллергия реакция тури.

ГИПЕРЕСТЕЗИЯ – HYPERAESTHESIA – ҳар хил таъсирларга (тактил, оғриқ) нисбатан терида сезувчанликнинг юқори бўлиши.

ГИПЕРИНСУЛИНЕМИЯ – HYPERINSULINAEMIA – қонда инсулин миқдорининг ортиқча бўлиши.

ГИПЕРКИНЕЗИЯ – гр. HYPERKINESIS – ҳаракатнинг ўз-ўзидан ихтиёрсиз юзага келиши.

ГИПЕРКИНЕЗ(-Ы) – HYPERKINESIS – беихтиёр ортиқча ҳаракатлар, кўпроқ юз, тана ёки оёқ-қўллар қисқариши билан намён бўлади.

ГИПЕРЛЕЙКОЦИТОЗ – HYPERLEUCOCYTOSIS – қонда лейкоцитларнинг ўта кўп миқдорда бўлиши (1 мкл да 50 мингдан ортиқ), баъзан термин лейкоцитлар сони 1 мкл да 40 мингдан ортиқ бўлганда ҳам ишлатилади.

Yuqori bosim ostida kislorod bilan davolash.

Ta'm sezgisining ortib ketishi.

Jinsiy bezlar funksional faolligining ortiq bo'lishi.

KO'P TERLASH.

Qonda qand miqdorining normadan (6,0 mmol/l dan) ko'p bo'lishi.

Juda ko'p qusish. Homilador ayollarda ko'proq uchraydi.

Kapillarlarga qon oqib kelishi kuchayishi tufayli periferik tomirlarning biror qismida qon to'liqligining oshishi, qizarish.

Yuqori sezuvchanlik ko'rinishidagi allergik reaksiya turi.

Har xil ta'sirlarga (taktil, og'riq) nisbatan terida sezuvchanlikning yuqori bo'lishi.

Qonda insulin miqdorining ortiqcha bo'lishi.

Harakatning o'z-o'zidan ixtiyorsiz yuzaga kelishi.

Beixtiyor ortiqcha harakatlar, ko'proq yuz, tana yoki oyoq-qo'llar qisqarishi bilan namoyon bo'ladi.

Qonda leykotsitlarning o'ta ko'p miqdorda bo'lishi (1 mkl da 50 mingdan ortiq), ba'zan termin leykotsitlar soni 1 mkl da 40 mingdan ortiq bo'lganda ham ishlatiladi.

ГИПЕРМЕНОРЕЯ – HYPERMENORRHOEA – ҳайз бузилиши, ҳайз цикли бузилмасдан кўп миқдорда қон кетиши билан тавсифланади.

ГИПЕРМЕТРОПИЯ, дальносторкость – HYPERMETROPIA – узоқни кўриш – клиник кўз рефракциянинг аномалияси, бунда кўзнинг оптик системасининг асосий фокуси тўр парданинг орқасида жойлашган бўлади.

ГИПЕРМИМИЯ – HYPERMIMIA – мимик ҳаракатларнинг кучайиши.

ГИПЕРМНЕЗИЯ – HYPERMNESIA – хотиранинг кескин ўткирлашиши, жуда кўп хотираларнинг баъзида образли тасаввурлар билан ёдга келиши.

ГИПЕРНЕФРОМА – HYPERNEPHROMA – буйрак найчалари эпителий ҳужайраларидан ривожланадиган хавфли ўсма.

ГИПЕРОНИХИЯ – HYPERONYCHIA – тирноқларнинг тез ўсиши.

ГИПЕРОСМИЯ – HYPEROSMIA – хид билиш сезгисининг ҳаддан ташқари ортиб кетиши.

ГИПЕРПИГМЕНТАЦИЯ – HYPERPIGMENTATIO – тери ёки шиллиқ қобикларнинг ҳаддан ортиқ даражада пигментланиши.

ГИПЕРПЛАЗИЯ – HYPERPLASIA – тўқималарнинг ҳужайралари ортиқча кўпайиши ҳисобига таркибий элементлари миқдорининг ортиши, ҳужайра элементларининг зўр бериб кўпайиши.

ГИПЕРПНОЭ – HYPERPNOE – нафас олишнинг тезлашуви ва одатдагидан кўра чуқурроқ бўлиш ҳолати.

ГИПЕРПОЛИМЕНОРЕЯ – HYPERPOLYMENORRHOEA – ҳайз циклининг бузилиши, кўп ва узоқ (6–7 кундан ортиқ) қон кетиши билан кузатилади.

Hayz buzilishi, hayz sikli buzilmasdan ko'p miqdorda qon ketishi bilan tavsiflanadi.

Uzoqni ko'rish – klinik ko'z refraksiyaning anomaliyasi, bunda ko'zning optik sistemasining asosiy fokusi to'r pardaning orqasida joylashgan bo'ladi.

Mimik harakatlarning kuchayishi.

Xotiraning keskin o'tkirlashishi, juda ko'p xotiralarning ba'zida obrazli tasavvurlar bilan yodga kelishi.

Buyrak naychalari epiteliy hujayralaridan rivojlanadigan xavfli o'sma.

Tirnoqlarning tez o'sishi.

Hid bilish sezgisining haddan tashqari ortib ketishi.

Teri yoki shilliq qobiqlarning haddan ortiq darajada pigmentlanishi.

To'qimalarning hujayralari ortiqcha ko'payishi hisobiga tarkibiy elementlari miqdorining ortishi, hujayra elementlarining zo'r berib ko'payishi.

Nafas olishning tezlashuvi va odatdagidan ko'ra chuqurroq bo'lish holati.

Hayz siklining buzilishi, ko'p va uzoq (6–7 kundan ortiq) qon ketishi bilan kuzatiladi.

ГИПЕРПРОЛИНУРИЯ – HYPERPROLINURIA – буйрак каналчаларида қайта сўрилиш бузилиши натижасида сийдик билан пролиннинг ортиқча чиқарилиши; наслий нефрит белгиси (мас., Альпорт синдроми).

ГИПЕРРЕФЛЕКСИЯ – HYPERREFLEXIA – пай рефлексларининг кучайиши.

ГИПЕРСАЛЕМИЯ – HYPERSALAEMIA – натрий ва хлор ионлари концентрацияси ошиши натижасида қоннинг осмос босимининг кўтарилиши.

ГИПЕРСАЛИВАЦИЯ – HYPERSALIVATIO – паст ёпишқоқликка эга сўлакнинг кўп миқдорда ажралиши.

ГИПЕРСЕКСУАЛЬНОСТЬ – HYPERSEXUALIS – жинсий интилишнинг кучайиши.

ГИПЕРСОМНИЯ – HYPERSOMNIA – патологик уйқучанлик; қонда қанд миқдори камайиб кетганда, нарколепсиянинг симптоми сифатида айрим хуружлар ҳолида ва ўрта миёна шикастланганда кузатилади.

ГИПЕРСУБЛИМАЦИЯ – шахвоний хирсни ва унга қизиқишни ирода кучи – спорт, ижод, ишлаб чиқаришга бўлган фаолликни ошириш йўли билан турғун ҳолатда босиб туриш.

ГИПЕРТЕНЗИЯ – HYPERTENSIO – организм бўшлиқлари, ковак аъзолар ва томирлардаги гидростатик босимнинг ортиб кетиши.

ГИПЕРТЕНЗИЯ ГЛАЗА СИМПТОМАТИЧЕСКАЯ – ORHTALMONHYPERTENSIA SYMPTOMATICA – СИМПТОМАТИК КЎЗ ГИПЕРТЕНЗИЯСИ – умумий қандайдир бир касаллик даврида вақтинчалик кўз ичи босимининг ошиши.

ГИПЕРТЕРМИЯ – HYPERTHERMIA – даволаш ёки тажриба мақсадида одам ва ҳайвонлар тана ҳароратини сунъий равишда кўтариш усули.

Буйрак каналчаларида қайта соʻrilish buzilishi natijasida siydik bilan prolinning ortiqcha chiqarilishi; nasliy nefrit belgisi (mas., Alport sindromi).

Paylar reflekslarining kuchayishi.

Natriy va xlor ionlari konsentratsiyasi oshishi natijasida qonning osmos bosimining koʻtarilishi.

Past yopishqoqlikka ega soʻlakning koʻp miqdorda ajralishi.

Jinsiy intilishning kuchayishi.

Patologik uyquchanlik; qonda qand miqdori kamayib ketganda, narkolepsiyaning simptomi sifatida ayrim xurujlar holida va oʻrta miya shikastlanganda kuzatiladi.

Shahvoniy xirsni va unga qiziqishni iroda kuchi – sport, ijod, ishlab chiqarishga boʻlgan faollikni oshirish yoʻli bilan turgʻun holatda bosib turish.

Organizm boʻshliqlari, kovak aʼzolar va tomirlardagi gidrostatik bosimning ortib ketishi.

SIMPTOMATIK KOʻZ GIPERTENZIYASI – umumiy qandaydir bir kasallik davrida vaqtinchalik koʻz ichi bosimining oshishi.

Davolash yoki tajriba maqsadida odam va hayvonlar tana haroratini sunʼiy ravishda koʻtarish usuli.

ГИПЕРТИРЕОЗ – HYPERTHYREOIDISMUS – қалқонсимон без фаолиятининг кучайиши ва у билан боғлиқ касалликлар: безнинг катталашishi, асосий модда алмашинув кўтарилиши, тахикардия.

ГИПЕРТОНИЧЕСКАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS HYPERTONICUS – ГИПЕРТОНИЯ КАСАЛЛИГИ – артериал қон босимининг ошиши билан намоён бўлаган организм касаллиги.

ГИПЕРТОНИЧЕСКИЙ АНГИОСКЛЕРОЗ СЕТЧАТКИ – гр. ANGIOSCLEROSIS RETINAE HYPERTONICA – ТЎР ПАРДАНИНГ ГИПЕРТОНИК АНГИОСКЛЕРОЗИ.

ГИПЕРТОНИЯ – HYPERTONIA – ГИПЕРТОНИЯ – мушаклар тонусининг ҳаддан ташқари ортиб кетиши туфайли тегишли аъзолар ёки тизимлар мушаклари функциясининг бузилиши.

ГИПЕРТРИХОЗ – HYPERTRICHOSIS – сочларнинг ҳаддан ташқари кўп ўсиши.

ГИПЕРХИЛИЯ – HYPERCHYLIA – ошқозон безларидан кислота ва ферментларнинг кўп миқдорда ажралиши; асосан, ошқозон секретиясининг нерв бошқарилуви бузилганда кузатилади.

ГИПЕРХЛОРЕМИЯ – HYPERCHLORAEMIA – ҚОНДАГИ ХЛОРИДЛАР МИҚДОРИНING ЗАРДОБДА ОРТИБ КЕТИШИ.

ГИПЕРХЛОРУРИЯ – HYPERCHLORURIA – сийдикда хлоридлар миқдорининг ошиб кетиши.

ГИПЕРХОЛЕСТЕРИНЕМИЯ – HYPERCHOLESTERINAEMIA – қонда холестерин миқдорининг кўпайиши.

ГИПЕСТЕЗИЯ – HYPAESTHESIA – ТЕРИ СЕЗУВЧАНЛИГИНИНГ ПАСАЙИШИ.

ГИПНАБЕЛЬНОСТЬ – ШАХСНИНГ ГИПНОТИК ТАЪСИРГА БЕРИЛУВЧАНЛИГИ.

ГИПНАГОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ СОЗНАНИЯ – уйқуга кетаётган вақтда онгнинг ўзгарган ҳолати.

Қалқонсимон без фаолиятининг кучайиши ва у билан боғлиқ касалликлар: безнинг катталашishi, асосий модда алмашинув ко‘тарилishi, taxikardiya.

ГИПЕРТОНИЯ КАСАЛЛИГИ – arterial қон bosimining oshishi bilan namoyon bo‘ladigan organizm kasalligi.

TO‘R PARDANING GIPERTONIK ANGIOSKLEROZI.

ГИПЕРТОНИЯ – mushaklar tonusining haddan tashqari ortib ketishi tufayli tegishli a‘zolar yoki tizimlar mushaklari funksiyasining buzilishi.

Sochlarning haddan tashqari ko‘p o‘sishi.

Oshqozon bezlaridan xlorid kislota va fermentlarning ko‘p miqdorda ajralishi; asosan, oshqozon sekretsiyasining nerv boshqariluvini buzilganida kuzatiladi.

QONDAGI XLORIDLAR MIQDORINING ZARDOBDA ORTIB KETISHI.

Siydikda xloridlar miqdorining oshib ketishi.

Qonda xolesterin miqdorining ko‘payishi.

ТЕРИ СЕЗУВЧАНЛИГИНИНГ ПАСАЙИШИ.

SHAXSNING GIPNOTIK TA‘SIRGA BERILUVCHANLIGI.

Uyquga ketayotgan vaqtda ongning o‘zgargan holati.

ГИПНАЛГИЯ – HYPNALGIA – фақат уйқуда, уйқуга кетаётганда ёки уйғонаётганда пайдо бўладиган оғриқ.

ГИПНОЗ – HYPNOSIS – гипнотик таъсир натижасида келиб чиққан, эътибор ўткирлашуви ва ишонтиришга мойиллик билан тавсифланадиган онгнинг алоҳида ҳолати.

ГИПНОТЕРАПИЯ – HYPNOTHERAPIA – гипнотик ишонтиришга асосланган даволаш усули.

ГИПНОФОБИЯ – HYPNOPHOBIA – уйқудан ёки ухлаб қолишдан иррационал ва бошқариб бўлмайдиган қўрқув.

ГИПОАДРЕНАЛИНЕМИЯ – HYPOADRENALINAEMIA – қонда АДРЕНАЛИН МИҚДОРИНИНГ КАМАЙИШ КЕТИШИ.

ГИПОАЛЬБУМИНЕМИЯ – HYPOALBUMINAEMIA – қон зардобида альбумин миқдорининг камайиши; жигар паренхимаси шикастланганда, нефротик синдромда кузатилади.

ГИПОВИТАМИНОЗ(-Ы) – HYPOVITAMINOSSES – организмда витаминлар миқдорининг камайиши билан боғлиқ касалликлар.

ГИПОГАЛАКТИЯ – HYPOGALACTIA – сут безларининг эмизish даврида секретор қобиляти пасайиши.

ГИПОГЕВЗИЯ – HYPOGEUSIA – таъм, маза сезишнинг пасайиши.

ГИПОГИДРОЗ – HYPOHIDROSIS – тер чиқишининг пасайиши.

ГИПОГЛИКЕМИЯ – HYPOGLYCAEMIA – қонда қанд миқдорининг камайиши (4 ммол/л дан кам).

ГИПОИЗОСТЕНУРИЯ – гр. HYPOISOSTHENURIA – ГИПОИЗОСТЕНУРИЯ – СИЙДИКНИНГ ДОИМИЙ ПАСТ СОЛИШТИРМА ОҒИРЛИГИ.

Faқat uyquda, uyquga ketayotganda yoki uygʻonayotganda paydo boʻladigan ogʻriq.

Gipnotik taʼsir natijasida kelib chiqqan, eʼtibor oʻtkirlashuvi va ishontirishga moyillik bilan tavsiflanadigan ongning alohida holati.

Gipnotik ishontirishga asoslangan davolash usuli.

Uyqudan yoki uxlab qolishdan irratsional va boshqarib boʻlmaydigan qoʻrquv.

QONDA ADRENALIN MIQDORINING KAMAYIB KETISHI.

Qon zardobida albumin miqdorining kamayishi; jigar parenximasi shikastlanganda, nefrotik sindromda kuzatiladi.

Organizmда vitaminlar miqdorining kamayishi bilan bogʻliq kasalliklar.

Sut bezlarining emizish davrida sekretor qobiliyati pasayishi.

TAʼM, MAZA SEZISHNING PASAYISHI.

TER CHIQISHINING PASAYISHI.

Qonda qand miqdorining kamayishi (4 mmol/l dan kam).

GIPOIZOSTENURIYA – SIYDIKNING DOIMIIY PAST SOLISHTIRMA OGʻIRLIGI.

ГИПОКАЛЬЦЕМИЯ – гр. HYPOCAL-
CAEMIA – қонда кальций миқдорининг ка-
майиши.

ГИПОКИНЕЗИЯ – гр. HYPOKINESIA –
ҳаракат сустлиги, етишмаслиги.

ГИПОКСИЯ – HYPOXIA – тўқималарда
кислород миқдорининг камайиши.

ГИПОМАНИЯ – HYROMANIA – енгил
руҳий кўзғалиш ҳолати. Руҳий бузилиш-
нинг белгиси.

ГИПОМЕНОРЕЯ – HYROMENOR-
RHOEA – ҳайз бузилиши. Ҳайзнинг нормал
ритми ва давомийлиги сақланган ҳолда оз-
гина қон кетиши билан характерланади.

ГИПОМНЕЗИЯ – HYROMNESIA –
ХОТИРАНИНГ ПАСАЙИШИ.

ГИПОМОХЛИОН – гр. HYROMOCH-
LION – бола бошининг тосдан чиқиш
вақтида ўрнашиш нуқтаси.

ГИПООЛИГОМЕНОРЕЯ – HYPOOLI-
GOMENORRHOEA – ҳайз бузилиши;
унинг нормал ритми сақлангани ҳолда ҳайз
қонининг камайиши, вақтининг қисқариши
(1–2 кунгача) билан ифодаланади.

ГИПОПАРАТИРЕОЗ – HYPOPARATHY-
REOSIS – қалқонсимон без олди беzi функ-
циясининг етишмовчилиги синдроми; қонда
кальций миқдорининг камайиши, титраш,
асабий ва руҳий бузилишлар билан тавсиф-
ланади.

ГИПОПИГМЕНТАЦИЯ – HYPOPIG-
MENTATIO – тери ва шиллиқ пардалар та-
биий рангининг камайиб кетиши.

ГИПОПИОН – HYROPYON – кўз олди ка-
мерасида йиринг тўпланиши.

ГИПОПЛАЗИЯ – HYROPLASIA – эмбрио-
генез бузилиши натижасида тўқима, аъзо,
тананинги бир қисми ёки яхлит организмнинг
чала ривожланиши, чалалиги.

Г. желтого пятна – сариқ доғнинг гипо-
плазияси – сариқ доғнинг тўлиқ етилма-
ганлиги.

Қонда кalsiy миқдорининг камayishi.

Harakat sustligi, yetishmasligi.

To‘qimalarda kislorod miqdorining
kamayishi.

Yengil ruhiy qo‘zg‘alish holati. Ruhiy
buzilishning belgisi.

Hayz buzilishi. Hayzning normal ritmi
va davomiyligi saqlangan holda ozgina
qon ketishi bilan xarakterlanadi.

ХОТИРАНИНГ ПАСАЙИШИ.

Bola boshining tosdan chiqish vaqtida
o‘rnashish nuqtasi.

Hayz buzilishi; uning normal ritmi
saqlangani holda hayz qonining
kamayishi, vaqtining qisqarishi (1–2
kungacha) bilan ifodalanadi.

Qalqonsimon bez oldi bezi funk-
siyasining yetishmovchiligi sindromi;
qonda kalsiy miqdorining kamayishi,
titrash, asabiy va ruhiy buzilishlar
bilan tavsiflanadi.

Teri va shilliq pardalar tabiiy rangi-
ning kamayib ketishi.

Ko‘z oldi kamerasida yiring to‘p-
lanishi.

Embriogenez buzilishi natijasida
to‘qima, a‘zo, tananing bir qismi yoki
yaxlit organizmning chala rivojlanishi,
chalaligi.

Sariq dog‘ning gipoplaziyasi – sariq
dog‘ning to‘liq yetilmaganligi.

ГИПОРЕФЛЕКСИЯ – HYPOREFLEXIA – рефлексларнинг сусайиши билан кечадиган ҳолат, асосан орқа миёна фаолияти билан боғлиқ бўлади.

ГИПОСАЛЕМИЯ – натрий ва хлор ионлари миқдори камайгани ҳисобига қонда осмотик босимнинг пасайиши.

ГИПОСАЛИВАЦИЯ – HYPOSALIVATIO – слюнканинг кам ажралиши.

ГИПОСЕКРЕЦИЯ ВОДЯНИСТОЙ ВЛАГИ – HYPOSECRETIONUMORIS AQUOSI – КЎЗ ИЧИ СУЮҚЛИГИНИНГ ГИПОСЕКРЕЦИЯСИ.

ГИПОСЕНСИБИЛИЗАЦИЯ – HYPOSENSIBILISATIO – 1) организмнинг алергенларга сезувчанлигининг камайиши; 2) организмнинг алергенга сезувчанлигини камайитиришга қаратилган даволаш-профилактика чоралар мажмуаси; сенсibilизациянинг иммунологик механизмлари ривожланиши ёки тормозланишини олдини олиш ҳисобига.

ГИПОСМИЯ – HYPOSMIA – ҳид сезиш қобилиятининг пасайиши.

ГИПОСТАЗ – HYPOSTASIS – тананинг пастки қисmlари ва айрим аъзоларда қоннинг тўхтаб қолиши.

ГИПОСТЕНУРИЯ – HYPOSTHENURIA – буйракларнинг концентрацион (йиғиш) қобилиятининг пасайиши; буйрак найчаларининг гломеруляр филтратни тўплаш қобилиятининг йўқолиши натижасида солиштирма оғирлиги паст сийдикнинг ажралиши.

ГИПОТАЛАМУС – HYPOTHALAMUS – ГИПОТАЛАМУС – миённинг кўрув дўмбоғи остидаги қисми.

ГИПОТЕНЗИЯ – HYPOTENSIO – организм бўшлиқлари, қовак аъзолар ва томирлардаги гидростатик босимнинг пасайиши.

Рефлексларнинг сусайиши билан кечадиган ҳолат, асосан орқа миёна фаолияти билан боғлиқ бўлади.

Натрий ва хлор ионлари миқдори камаягани ҳисобига қонда осмотик босимнинг пасайиши.

Слюнканинг кам ажралиши.

КЎЗ ИЧИ СУЮҚЛИГИНИНГ ГИПОСЕКРЕТСИЯСИ.

1) Организмнинг алергенларга сезувчанлигининг камайиши; 2) организмнинг алергенга сезувчанлигини камайтиришга қаратилган даволаш-профилактика чоралар мажмуаси; сенсibilizatsiyaning immunologik mexanizmlarining rivojlanishi yoki tormozlanishining oldini olish hisobiga.

Ҳид сезиш қобилиятининг пасайиши.

Тананинг пастки қисmlари ва айрим аъзоларда қоннинг тохтаб қолиши.

Буйракларнинг консентратсион (йиғиш) қобилиятининг пасайиши; буйрак найчаларининг гломеруляр филтратни топлаш қобилиятининг йўқолиши натижасида солиштирма оғирлиги паст сийдикнинг ажралиши.

ГИПОТАЛАМУС – миённинг кўрув доғи остидаги қисми.

Организм бўшлиқлари, қовак аъзолар ва томирлардаги гидростатик босимнинг пасайиши.

ГИПОТЕРМИЯ ИСКУССТВЕННАЯ – HYPOTHERMIA – СУНЪИЙ ГИПОТЕРМИЯ – иссиқ қонли организмни сунъий совитиш; ҳароратни бошқарувчи марказий механизмларнинг наркотик моддалар таъсиридан тормозланиш натижасида амалга оширилади (34°C дан 8°C гача).

ГИПОТИМИЯ – HYPOTHYMIA – кайфийатнинг пасайиб кетиши, жисмоний ҳаракат ва руҳий фаолиятнинг пасайиши билан намён бўлади.

ГИПОТИРЕОЗ – HYPOTHYREOSIS – ГИПОТИРЕОЗ – қалқонсимон без фаолиятининг пасайиши ва у билан боғлиқ касалликлар. Нерв-руҳий бузилишлар, юз ва тана шишиб кетиши, юрак уриши секинлашуви.

ГИПОТОНИЯ – HYPOTONIA – ковак аъзо деворининг мушак қавати девори ёки мушаги тонусининг пасайиши.

ГИПОТРОФИЯ – HYPOTROPHIA – 1) аъзо ёки унинг бир қисми ҳажмининг камайиши; 2) болаларда озикланишнинг сурункали бузилиши, унинг асосида организм ҳолдан тояди.

ГИПОФАРИНКС – HYPOPHARYNX – ҳалқумнинг остки, қизилўнғачгача бўлган қисми.

ГИПОФИЗ – HYPOPHYSIS – ГИПОФИЗ – мия ортиғи, кичик шарсимон ёки овалсимон шаклли, бир қанча гормонларни ишлаб чиқарадиган, турк эгарида жойлашган ички секреция беzi.

ГИПОФУНКЦИЯ СЛЕЗНОЙ ЖЕЛЕЗЫ – HYPOFUNCTIO GLANDULAE LACRIMALIS – КЎЗ ЁШИ БЕЗИНИНГ ГИПОФУНКЦИЯСИ.

ГИПОХИЛИЯ – HYPOCHYLIA – ҳар қандай ошқозон шираси ажралишининг камайиши.

ГИПОХЛОРЕМИЯ – HYPOCHLORAE-MIA – қон зардобида хлоридлар миқдорининг камайиши.

SUN'YI GIPOTERMIYA – issiq qonli organizmni sun'iy sovitish; haroratni boshqaruvchi markaziy mexanizmlarning narkotik moddalar ta'siridan tormozlanish natijasida amalga oshiriladi (34°C dan 8°C gacha).

Kayfiyatning pasayib ketishi, jismoniy harakat va ruhiy faoliyatning pasayishi bilan namoyon bo'ladi.

GIPOTIREOZ – qalqonsimon bez faoliyatining pasayishi va u bilan bog'liq kasalliklar. Nerv-ruhiy buzilishlar, yuz va tana shishib ketishi, yurak urishi sekinlashuvi.

Kovak a'zo devorining mushak qavati devori yoki mushagi tonusining pasayishi.

1) a'zo yoki uning bir qismi hajmining kamayishi; 2) bolalarda oziklanishning surunkali buzilishi, uning asosida organizm holdan toyadi.

Halqumning ostki, qizilo'ngachgacha bo'lgan qismi.

GIPOFIZ – miya ortig'i, kichik sharsimon yoki ovalsimon shaklli, bir qancha gormonlarni ishlab chiqaradigan, turk egarida joylashgan ichki sekretiya bezi.

KO'Z YOSHI BEZINING GIPOFUNKSIYASI.

Har qanday oshqozon shirasi ajralishining kamayishi.

Qon zardobida xloridlar miqdorining kamayishi.

ГИПОХЛОРИУРИЯ – HYPOCHLORURIA – сийдикда хлоридлар миқдорининг камайиши.

ГИПОХОЛЕСТЕРИНЕМИЯ – HYPOCHOLESTERINAEMIA – қонда холестерин миқдорининг камайиши.

ГИПОХОЛИЯ – HYPOCHOLIA – ўтнинг кам ишлаб чиқарилиши ёки ажралиши натижасида ўн икки бармоқ ичакка ўтнинг етарлича тушмаслиги.

ГИППОКРАТА ЛИЦО – FACIES HIPPOCRATICA – ГИППОКРАТ ЮЗИ – қориндаги аъзоларнинг оғир касалликларида юз ҳолатининг ўзгариши, буни дастлаб Гиппократ қайд этган. Мас., тарқоқ перитонитда, ичак ўтказувчанлиги тўхтаганда, вабода кузатилади.

ГИППОКРАТА ШУМ ПЛЁСКА – ГИППОКРАТ ШОВУЛЛАШ ТОВУШИ – Гиппократ таърифлаб берган товущли феномен; плевра бўшлиғида бир вақтда суюқлик билан газ пайдо бўлганда кузатилади.

ГИПСОФОБИЯ – HYP SOPHOBIA – мияга ўрнашиб қолган кўркув – юқорига кўтарилиш, баландликда туришдан кўркиш.

ГИРСУТИЗМ – HIRSUTISMUS – аёлларда ортиқча пигментли жунларнинг ўсиши; соқол ва мўйлов пайдо бўлиши, танада ва қўл-оёқларда жун ўсиш билан ифодаланadi; эркаклар жинсий гормонлари ортиқча ишлаб чиқарилганда кузатилади.

ГИСТЕРОПТОЗ – HYSTEROPTOSIS – бачадоннинг ўрнидан силжиши, бачадон бўйинчаси ўтиргич суяклари кирраларини бирлаштирувчи чизикдан пастда бўлади.

ГИСТЕРОСТОМАТОМИЯ – гр. HYSTEROSTOMATOMIA – БАЧАДОН ОҒЗИНИ ЁРИШ.

ГИСТИОЦИТОМА – HISTIOCYTOMA – таркибида кўп миқдорда Тутон хужайралари ва макрофагларни сақловчи терининг томир-бириктирувчи тўқимали хавфсиз ўсмаси.

Сийдикда хлоридлар миқдорининг камayishi.

Қонда холестерин миқдорининг камayishi.

Ўтнинг кам ишлаб чиқарилиши yoki ajralishi natijasida oʻn ikki barmoq ichakka oʻtning yetarlicha tushmasligi.

ГИППОКРАТ YUZI – қориндаги aʼzolarning ogʻir kasalliklarida yuz holatining oʻzgarishi, buni dastlab Gippokrat qayd etgan. Mas., tarqoq peritonitda, ichak oʻtkazuvchanligi toʻxtaganda, vaboda kuzatiladi).

ГИППОКРАТ ШОВУЛЛАШ ТОВУШИ – Gippokrat taʼriflab bergan tovushli fenomen; plevra boʻshligʻida bir vaqtda suyuqlik bilan gaz paydo boʻlganda kuzatiladi.

Miyaga oʻrnashib qolgan qoʻrquv – yuqoriga koʻtarilish, balandlikda turishdan qoʻrqish.

Ayollarda ortiqcha pigmentli junlarning oʻsishi; soqol va moʻylov paydo boʻlishi, tanada va qoʻl-oyoqlarda jun oʻsish bilan ifodalanadi; erkaklar jinsiy gormonlari ortiqcha ishlab chiqarilganda kuzatiladi.

Bachadonning oʻrnidan siljishi, bachadon boʻyinchasi oʻtirtgʻich suyaklari qirralarini birlashtiruvchi chiziqdan pastda boʻladi.

BACHADON OGʻZINI YORISH.

Tarkibida koʻp miqdorda Tuton hujayralari va makrofaglarni saqllovchi terining tomir-biriktiruvchi toʻqimali xavfsiz oʻsmasi.

ГИСТОЛИЗ – HISTOLIYSIS – организм тўқималарининг протеолитик ферментлар таъсирида парчаланиши, эриб шимилиши.

ГИСТОЛОГИЯ – HISTOLOGIA – ГИСТОЛОГИЯ – одам ва кўп хужайрали организмлар тўқималарининг ривожланиши, тузилиши ва фаолияти ҳақидаги фан.

ГИФЕМА – гр. НУРНАЕМА – кўзнинг шох пардаси ва рангдор пардаси ўртасида жойлашган олд камерасига қон қуйилиши.

ГЛАЗ – OCULUS – КЎЗ.

Г. редуцированный – Редуцияланган кўз – кўзнинг соддалашган физик модели орқали соддага айлантириб ўрганиш. Оптик системасида фақат биттагина нур синдирувчи юзаси бор.

ГЛАЗ СХЕМАТИЧЕСКИЙ – О. SCHEMATICUS – СХЕМАТИК КЎЗ – кўзнинг физик модели бўлиб, ҳақиқий кўзнинг ўрта физиологик константаларига мос келадиган мураккаб оптик системали схематик кўз.

ГЛАЗКИ БОННЕ – БОННЕ КЎЗЧАЛАРИ – мугуз парда четининг юқори қисми микроскопия қилинганда трахоманинг бошланғич даврида кузатиладиган ясси пиёлага ўхшаш майда, думалоқ чуқурчалар.

ГЛАЗНИЦА – ORBITA – КЎЗ КОСАСИ – кўз соққаси ва унинг ёрдамчи аппарати жойлашган калланинг юз қисмидаги чуқурча.

ГЛАЗНИЧНАЯ КЛЕТЧАТКА – КЎЗ КОСАСИДАГИ КЛЕТЧАТКА.

ГЛАЗНОЕ ЯБЛОКО – BULBUS OCULI – КЎЗ СОҚҚАСИ.

ГЛАЗНОЙ ПУЗЫРЬ – VESICULA OPTICA – КЎЗ ПУФАКЧАСИ – оралиқ миё муртаги деворининг жуфтлатерал ўсимтаси; таркиб топаётган ҳомила кўз соққасининг «пуфакча» даври.

Organizm to‘qimalarining proteolitik fermentlar ta‘sirida parchalanishi, erib shimilishi.

GISTOLOGIYA – odam va ko‘p hujayrali organizmlar to‘qimalarining rivojlanishi, tuzilishi va faoliyati haqidagi fan.

Ko‘zning shox pardasi va rangdor pardasi o‘rtasida joylashgan old kamerasiga qon quyilishi.

KO‘Z.

Redutsiyalangan ko‘z – ko‘zning soddalashgan fizik modeli orqali soddaga aylantirib o‘rganish. Optik sistemasida faqat bittagina nur sindiruvchi yuzasi bor.

SXEMATIK KO‘Z – ko‘zning fizik modeli bo‘lib, haqiqiy ko‘zning o‘rta fiziologik konstantalariga mos keladigan murakkab optik sistemali sxematik ko‘z.

BONNE KO‘ZCHALARI – muguз parda chetining yuqori qismi mikroskopiya qilinganda traxomaning boshlang‘ich davrida kuzatiladigan yassi piyolaga o‘xshash mayda, dumaloq chuqurchalar.

KO‘Z KOSASI – ko‘z soqqasi va uning yordamchi apparati joylashgan kallaning yuz qismidagi chuqurcha.

KO‘Z KOSASIDAGI YOG‘ KLETCHATKA.

KO‘Z SOQQASI.

KO‘Z PUFAKCHASI – oraliq miya murtagi devorining juftlatерal o‘simtasi; tarkib topayotgan homila ko‘z soqqasining «pufakcha» davri.

ГЛАЗНОЕ ДНО – FUNDUS OCULI – КЎЗ ТУБИ – офтальмоскопия текширувида кўринадиган кўзнинг ички (тўр ва қон томирли) қобиклари ҳамда кўрув нервнинг диски.

ГЛАУКОМА – GLAUKOMA – КЎК СУВ – кўз ички босимининг ошиб кетиши билан кечадиган кўз касаллиги.

ГЛИКЕМИЯ – GLYKAEMIA – қонда глюкоза миқдори; ммоль/л да ифодаланади.

ГЛИКОГЕВЗИЯ – GLYCOGEUSIA – бирор таъсирот бўлмасдан туриб, оғизнинг ўз-ўзидан ширин тортиши. Диабет, уч шохли нерв, юз нерви шикастланганда орқа миёна сухоткасида кузатилади.

ГЛИКОЗУРИЯ – GLYCOZURIA – сийдик билан кўп миқдорда глюкозанинг ажралиб чиқиши, бу қандли диабетнинг асосий белгиларидан бири.

ГЛИОМА – GLIOMA – ГЛИОМА – нейроглиядан келиб чиқадиган ўсма. Марказий нерв системасига тааллуқли.

ГЛИОСАРКОМА – GLIOSARKOMA – саркомаларга бироз ўхшашлиги бор глиомаларнинг хавфли тури.

ГЛИЦИНУРИЯ – GLYCINURIA – сийдик билан глициннинг кўп миқдорда ажралиши (суткада 200 мг.дан кўп), буйрак касалликлари ёки аминокислоталар алмашинуви бузилганда кузатилади.

ГЛИЯ – GLIA – марказий нерв системасининг оралик тўқимаси.

ГЛОБИН – GLOBIN – гемоглобин таркибидagi оксил модда.

ГЛОБУЛИН(-Ы) – GLOBULINAE – одатда, (дистилланган) сувда эримайдиган ва нейтрал тузлар эритмасида эрийдиган ҳамда қиздирилганда чўкадиган чин оксиллар (протеинлар) гуруҳи. Қон зардобидagi барча оксилларнинг 40% ини ташкил этади.

ГЛОБУЛИНУРИЯ – GLOBULINURIA – сийдикда оксил фракциясининг бўлиши; айниқса, амилоидли нефрозда ва ўткир нефритда кўпроқ учрайди.

КО'З ТУБИ – oftalmoskopiya tekshiruvida ko‘rinadigan ko‘zning ichki (to‘r va qon tomirli) qobiqlari hamda ko‘ruv nervining diski.

КО'К СУВ – ko‘z ichki bosimining oshib ketishi bilan kechadigan ko‘z kasalligi.

Qonda glukoza miqdori; mmol/l da ifodalanadi.

Biror ta’sirot bo‘lmasdan turib, og‘izning o‘z-o‘zidan shirin tortishi. Diabet, uch shoxli nerv, yuz nervi shikastlanganda orqa miya suxotkasida kuzatiladi.

Siydik bilan ko‘p miqdorda glukozaning ajralib chiqishi, bu qandli diabetning asosiy belgilaridan biri.

GLIOMA – neyrogliyadan kelib chiqadigan o’sma. Markaziy nerv sistemasiga taalluqli.

Sarkomalarga biroz o‘xshashligi bor gliomalarning xavfli turi.

Siydik bilan glitsinning ko‘p miqdorda ajralishi (sutkada 200 mg.dan ko‘p), buyrak kasalliklari yoki aminokislotalar almashinuvi buzilganida kuzatiladi.

Markaziy nerv sistemasining oraliq to‘qimasi.

Gemoglobin tarkibidagi oqsil modda.

Odatda, (distillangan) suvda erimaydigan va neytral tuzlar eritmasida eriydigan hamda qizdirilganda cho‘kadigan chin oqsillar (proteinlar) guruhi. Qon zardobidagi barcha oqsillarning 40% ini tashkil etadi.

Siydikda oqsil fraksiyasining bo‘lishi; ayniqsa, amiloidli nefrozda va o‘tkir nefritda ko‘proq uchraydi.

ГЛОМЕРУЛА – GLOMERULUS – буйрак коптокчаси, буйрак коптокчалари, буйракнинг пўстлоқ қисмида жойлашган томир сиртмоқлари ва уларни ўраб турувчи қобикдан (Шумлянский – Боумен қобиғидан) ташкил топган. Шу коптокчаларда дастлабки (провизор) сийдик ҳосил бўлади.

ГЛОМЕРУЛИТ – GLOMERULITIS – буйракнинг ўткир ёки сурункали касалликларида тугунчаларнинг ҳар қандай зарарланиши ёки функциясининг бузилиши. Бу зарарланишлар иммунофлуоресцент бўёвчи усуллардан фойдаланиб электрон микроскопик текширувлар ёрдамида ёки касаллик вақтида бемордан олинган буйрак материалининг биопсиясини ўтказиш вақтида аниқланади.

ГЛОМЕРУЛОНЕФРИТ – GLOMERULONEPHRITIS – буйрак коптокчаларининг яллиғланиши, артериал томирларда қон босимининг ортиши билан кечади.

ГЛОМУС – GLOMUS – терминал артериянинг энг майда тармоқларидан ташкил топган ва бириктирувчи тўқимали пўстлоқ билан ўралган қон томир калаваси.

ГЛОССАЛЬГИЯ – GLOSSALGIA – тилда ачиштириш, санчиш, қичиш ёки чимдиш тариқасида ифодаланадиган парестезия.

ГЛОССИТ – GLOSSITIS – ТИЛНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ГЛОССОПЛЕГИЯ – GLOSSOPLEGIA – ТИЛНИНГ ФАЛАЖЛАНИШИ.

ГЛОТАНИЕ – ЮТИШ – мураккаб рефлектор ҳаракат (акт), унинг ёрдами билан таомнинг оғиз бўшлиғидан меъдага ўтказилиши амалга оширилади.

ГЛОТКА – FARYNX – ҲАЛҚУМ, ЮТҚИН – оғиз ва бурун бўшлиқлари орқасида жойлашган юқори ҳазм қилиш ва нафас олиш йўллариининг умумий даҳлизи.

Buyrak ko'ptokchasi, buyrak ko'ptokchalari, buyrakning po'stloq qismida joylashgan tomir sirtmoqlari va ularni o'rab turuvchi qobiqdan (Shumlyanskiy – Boumen qobig'idan) tashkil topgan. Shu ko'ptokchalarda dastlabki (provizor) siydik hosil bo'ladi.

Buyrakning o'tkir yoki surunkali kasalliklarida tugunchalarning har qanday zararlanishi yoki funksiyasining buzilishi. Bu zararlanishlar immuno fluoressent bo'yovchi usullardan foydalanib elektron mikroskopik tekshiruvlar yordamida yoki kasallik vaqtida bemordan olingan buyrak materialining biopsiyasini o'tkazish vaqtida aniqlanadi.

Buyrak ko'ptokchalarining yallig'lanishi, arterial tomirlarda qon bosimining ortishi bilan kechadi.

Terminal arteriyaning eng mayda tarmoqlaridan tashkil topgan va biriktiruvchi to'qimali po'stloq bilan o'ralgan qon tomir kalavasi.

Tilda achishtirish, sanchish, qichish yoki chimdish tariqasida ifodalanadigan paresteziya.

TILNING YALLIG'LANISHI.

TILNING FALAJLANISHI.

YUTISH – murakkab reflektor harakat (akt), uning yordami bilan taomning og'iz bo'shlig'idan me'daga o'tkazilishi amalga oshiriladi.

HALQUM, YUTQIN – og'iz va bu-run bo'shliqlari orqasida joylashgan yuqori hazm qilish va nafas olish yo'llarining umumiy dahlizi.

ГЛОТОЧНО-ГОРТАННЫЙ – PHARYNGOLARINGEUS – ЮТҚИН-ҲИҚИЛДОҚҚА ТЕГИШЛИ.

ГЛОТОЧНО-НЁБНЫЙ – PHARYNGOPALATINIS – ЮТҚИН-ТАНГЛАЙГА ТЕГИШЛИ.

ГЛОТОЧНО-НОСОВОЙ – PHARYNGONASALIS – ЮТҚИН-БУРУНГА ТЕГИШЛИ.

ГЛОТОЧНО-РОТОВОЙ – PHARYNGORALIS – ЮТҚИН-ОҒИЗГА ТЕГИШЛИ.

ГЛОТОЧНЫЙ – PHARYNGEUS – ЮТҚИНГА ТЕГИШЛИ, ЮТҚИННИКИ.

ГЛУБОКИЕ МЫШЦЫ СПИНЫ – MUSCULI SEMISPINALIS – ОРҚАДАГИ ЧУҚУР ЖОЙЛАШГАН МУШАКЛАР.

ГЛУХОТА – SURDITAS – КАРЛИК – мутлақо эшитмаслик.

ГЛЮКОЗА – ГЛЮКОЗА – оддий карбон сув, углевод.

ГНИЕНИЕ – PUTREFACTIO – ЧИРИШ, ИРИШ – органик, азоти бор (асосан, оксилли) бирикмаларнинг микроблар таъсири остида парчаланиш жараёни.

ГНИЛОСТНЫЕ ГАЗЫ – ЧИРИШ ГАЗЛАРИ – тўқималар чириганда ҳосил бўладиган газлар; таркибида серводород, аммиак, метилмеркаптан, этилмеркаптан, метан бўлади.

ГНОЙ – PUS – ЙИРИНГ – яллиғланиш натижасида ҳосил бўладиган сариқ-яшил рангли лойқа суюқлик (экссудат), унда кўп миқдорда оксил ва лейкоцитлар бўлади.

ГНОЙНИК – ABSCESSUS – ҲЎППОЗ – ҳар хил тўқима ва аъзоларда йирингнинг чегараланган йиғилиши.

ГНОЙНИЧОК – PUSTULA – МАДДАЧА – баъзи дерматозлар ва юкумли касалликларнинг элементи сифатида терида пайдо бўладиган маддача, йирингли пуфакча.

ГНУСОВАТОСТЬ (Ринофения) – RHINOLALIA – ПИНФИЛЛАШ – бурун бўшлиғининг резонаторлик функцияси бузилиши натижасида овоз тембрининг ва товуш талаффузининг ўзгариши.

YUTQIN-HIQILDOQQA TEGISHLI.

YUTQIN-TANGLAYGA TEGISHLI.

YUTQIN-BURUNGA TEGISHLI.

YUTQIN-OG‘IZGA TEGISHLI.

YUTQINGA TEGISHLI, YUTQINNIKI.

ORQADAGI CHUQUR JOYLASHGAN MUSHAKLAR.

KARLIK – mutlaqo eshitmaslik.

GLUKOZA – oddiy karbon suv, uglevod.

CHIRISH, IRISH – organik, azoti bor (asosan, oqsilli) birikmalarning mikroblar ta’siri ostida parchalanish jarayoni.

CHIRISH GAZLARI – to‘qimalar chiriganda hosil bo‘ladigan gazlar; tarkibida servodorod, ammiak, metilmerkaptan, etilmerkaptan, metan bo‘ladi.

YIRING – yallig‘lanish natijasida hosil bo‘ladigan sariq-yashil rangli loyqa suyuqlik (ekssudat), unda ko‘p miqdorda oqsil va leykotsitlar bo‘ladi.

HO‘PPOZ – har xil to‘qima va a‘zolarda yiringning chegaralangan yig‘ilishi.

MADDACHA – ba’zi dermatozlar va yuqumli kasalliklarning elementi sifatida terida paydo bo‘ladigan maddacha, yiringli pufakcha.

PING‘ILLASH – burun bo‘shlig‘ining rezonatorlik funksiyasi buzilishi natijasida ovoz tembrining va tovush talafuzining o‘zgarishi.

ГОЛЕНЬ – CRUS – БОЛДИР – оёқнинг ўрта бўлими.

ГОЛОВКА – CAPITULUM – БОШЧА, КИЧКИНА БОШ.

ГОЛОВА – CAPUT – БОШ, КАЛЛА – анатомик соҳа бўлиб, одамда қуйи чегараси пастки жағнинг пастки четидан ўтади.

ГОЛОВНОЙ МОЗГ – ENCEPHALON – БОШ МИЯ – калла бўшлиғида жойлашган марказий нерв системасининг олд қисми.

ГОЛОВОКРУЖЕНИЕ – VERTIGO – БОШ АЙЛАНИШ, гангиш – атроф-муҳитда чайқалишни ҳис қилиш, тана турғунлигининг бузилиши.

ГОЛОВЧАТЫЙ – CAPITATUS – БОШЛИ.

ГОЛОД – FAMES – ОЧЛИК – тирик мавжудотларнинг озуқа моддаларни ейишга интилишидан иборат физиологик ҳолат.

ГОЛОС – VOX, VOCIS – ТОВУШ, ОВОЗ – товуш аппарати ёрдамида баландлиги, кучи ва пардаси ҳар хил, одам чиқарадиган товушларнинг мажмуаси.

ГОЛОСОВАЯ ЩЕЛЬ – GLOTTIS – ОВОЗ (ТОВУШ) ЁРИҒИ.

ГОЛОСОВОЙ – VOCALIS – ОВОЗГА ТЕГИШЛИ.

ГОМЕОСТАЗ – ГОМЕОСТАЗ – организм ўз ички муҳити таркибини доимо бир хилда сақлаб туриш хусусияти.

ГОМИЛОПАТИЯ – HOMIOPHATIA – руҳий касалликларнинг умумий номланиши, бемор ва атрофдагилар ўртасида муносабат, алоқалар бузилган, ҳаётига аралашиб, қамоқхона психози ва бошқалар.

ГОМИЛОФОБИЯ – HOMIOPHOBIA – атрофдагилар диққат марказида бўлиш, кулги ва бечора ҳолатга тушишдан қўчиб, одамлар билан алоқадан ҳамда ҳамсухбат бўлишдан қўрқиб.

ГОМИЦИДОМАНИЯ – HOMICIDOMANIA – ВАСВАСАГА ТУШИШ – ўлдиришга интилиш.

BOLDIR – oyoqning oʻrta boʻlimi.

BOSHCHA, KICKINA BOSH.

BOSH, KALLA – anatomik soha boʻlib, odamda quyi chegarasi pastki jagʻning pastki chetidan oʻtadi.

BOSH MIYA – kalla boʻshligʻida joylashgan markaziy nerv sistemasi-ning old qismi.

BOSH AYLANISH, gangish – atrof-muhitda chayqalishni his qilish, tana turgʻunligining buzilishi.

BOSHLI.

OCHLIK – tirik mavjudotlarning ozuqa moddalarni yeyishga intilishidan iborat fiziologik holat.

TOVUSH, OVOZ – tovush apparati yordamida balandligi, kuchi va pardasi har xil, odam chiqaradigan tovushlarning majmuasi.

OVOZ (TOVUSH) YORIGʻI.

OVOZGA TEGISHLI.

GOMEOSTAZ – organizm oʻz ichki muhiti tarkibini doimo bir xilda saqlab turish xususiyati.

Ruhiy kasalliklarning umumiy nomlanishi, bemor va atrofdagilar oʻrtasida munosabat, aloqalar buzilgan, hayotiga aralashish, qamoqxona psixosi va boshqalar.

Atrofdagilar diqqat markazida boʻlish, kulgili va bechora holatga tushishdan choʻchib, odamlar bilan aloqadan hamda hamsuhbat boʻlishdan qoʻrqib.

GOMITSIDOMANIYA – VASVASAGA TUSHISH – oʻldirishga intilish.

ГОМОПЛАСТИКА – HOMOPLASTICA – бир индивидуумдан ўша турдаги бошқа индивидуумга тўқималарни ёки аъзоларни эркин ўтказиш.

ГОНА ОЧАГ – петрификациялашган (тош билан ўралган) ёки оссификациялашган (суяк билан ўралган) бирламчи сил ўчоғи. Гон – чех олими, патологоанатом ва бактериолог.

ГОНАДА – GONADA – жинсий пушт беzi (мояклар ва тухумдонлар).

ГОНИОСКОП – GONIOSKOPEO – кўз олди камераси бурчагининг назик тузилишини текширадиган оптик асбоб.

ГОНИОСКОПИЯ – GONIOSCOPIA – гониоскоп ёки гониолинза ёрдамида кўз олди камераси бурчагини текшириш.

ГОНИОТОМИЯ – GONIOTOMIA – кўз оқ пардасининг вена синуси орқали сувли намликнинг осон оқишини таъминлаш мақсадида кўз олди камераси бурчаги тўсиғини кесиб очиш. Туғма глаукомада қўлланилади.

ГОНИТ – GONITIS – тизза бўғимининг яллиғланиши.

ГОНОВЛЕННОРЕЯ – гр. GONOBLEN-NORRHOEA – гонококклар томонидан кўзгатишган чақалоқларнинг кўз касаллиғи.

ГОНОКОКК – NEISSERIA GONORRHOEA – сўзак касаллигини кўзгатадиган микроб.

ГОНОКОККЕМИЯ – GONOCOCCAEMIA – қонда гонококкларнинг бўлиши.

ГОНОПИЕМИЯ – GONOPYAEMIA – гонококкли сепсис тури, аъзоларга тарқалиши билан кечади.

ГОНОРЕЯ – GONORRHOEA – СЎЗАК – гонококк келтириб чиқарадиган, асосан сийдик-жинсий аъзолар шиллиқ пардалари шикастланадиган одамнинг таносил касаллиғи.

Bir individuumdan o'sha turdagi boshqa individuumga to'qimalarni yoki a'zolari erkin o'tkazish.

Petrifikatsiyalashgan (tosh bilan o'ralgan) yoki ossifikatsiyalashgan (suyak bilan o'ralgan) birlamchi sil o'chog'i. Gon – chex olimi, patologoanatom va bakteriolog.

Jinsiy pusht bezi (moyaklar va tuxumdonlar).

Ko'z oldi kamerasi burchagining nozik tuzilishini tekshiradigan optik asbob.

Gonioskop yoki goniolinza yordamida ko'z oldi kamerasi burchagini tekshirish.

Ko'z oq pardasining vena sinusi orqali suvli namlikning oson oqishini ta'minlash maqsadida ko'z oldi kamerasi burchagi to'sig'ini kesib ochish. Tug'ma glaukomada qo'llaniladi.

Tizza bo'g'imining yallig'lanishi.

Gonokokklar tomonidan qo'zg'atilgan chaqaloqlarning ko'z kasalligi.

So'zak kasalligini qo'zg'atadigan mikrob.

Qonda gonokokklarning bo'lishi.

Gonokokkli sepsis turi, a'zolarga tarqalishi bilan kechadi.

SO'ZAK – gonokokk keltirib chiqaradigan, asosan siydik-jinsiy a'zolar shilliq pardalari shikastlanadigan odamning tanosil kasalligi.

ГОРБ – GIBBUS – БУКРИ – умуртқа поғонасининг ўткир бурчакли бўртмаси (бурчакли кифоз), силда, спондилитда ва бошқа касалликларда умуртқалар таналарининг бузилиши натижасида келиб чиқади.

ГОРБАТОСТЬ – KYPHOSIS, CYPHOSIS – БУКИРЛИК – умуртқа поғонасининг одатда кўкрак қафаси соҳасида орқага чиққан дўнг ва хиёл компенсатор лордоз билан ўтадиган бир текис букилиши.

ГОРДЕОЛУМ (ячмень) – HORDEOLUM – ГОВМИЖЖА – киприк ёғ безининг йирингланиши натижасида қовоқ қиррасининг яллиғланиши.

ГОРКА (холмик) – MONTICULUS – ТЕПАЧА (дўнгча).

ГОРМОН(-Ы) (инкреты) – HORMONUM – **ГОРМОН(-ЛАР)** (инкретлар) – ички секреция безларида синтез қилинадиган ва ажралиб чиқадиган моддалар.

ГОРМОНОТЕРАПИЯ – HORMONOTHERAPIA – **ГОРМОНЛАР БИЛАН ДАВОЛАШ** – гормонал препаратларни даволаш мақсадларида ишлатиш. Гормонотерапия бирор бир ички секреция безининг иши издан чиққанда унинг ўрнини босадиган, фаолияти сусайганда кучайтирадиган, ортиқча гормон ишлаб чиқарганда без ишини пасайтирадиган ёки тўхтатадиган турларга ажратилади.

ГОРНАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS ALTITUDINIS – **БАЛАНДЛИК КАСАЛЛИГИ** – нафас олаётган ҳавода газларнинг парциал босими тез ва жуда пасайиб кетганда пайдо бўлувчи патологик ҳолат; юрак тез уриши, бўғилиш, меҳнат фаолияти пасайиб кетиши, кўриш қобилиятининг бузилиши ҳамда турли руҳий бузилишлар билан тавсифланади.

ГОРОХОВИДНЫЙ – PISIFORMES – НЎХАТСИМОН.

ГОРТАНЬ – LARYNX – **ҲИҚИЛДОҚ** – нафас найининг юқори бўлими, товуш ҳосил қилувчи аъзо.

BUKRI – умуртқа поғонасининг оʻtkir burchakli boʻrtmasi (burchakli kifozi), silda, spondilitda va boshqa kasalliklarda umurtqalar tanalarining buzilishi natijasida kelib chiqadi.

BUKIRLIK – умуртқа поғонасининг одатда koʻkrak qafasi sohasida orqaga chiqqan doʻng va xiyol kompensator lordoz bilan oʻtadigan bir tekis bukilishi.

GOVMIJJA – киприк yogʻ bezining yiringlanishi natijasida qovoq qirrasining yalligʻlanishi.

TEPACHA (doʻngcha).

GORMON(-LAR) (inkretlar) – ichki sekretiya bezlarida sintez qilinadigan va ajralib chiqadigan moddalar.

GORMONLAR BILAN DAVOLASH – gormonal preparatlarni davolash maqsadlarida ishlatish. Gormonoterapiya biror bir ichki sekretiya bezining ishi izdan chiqqanda uning oʻrnini bosadigan, faoliyati susayganda kuchaytiradigan, ortiqcha gormon ishlab chiqarganda bez ishini pasaytiradigan yoki toʻxtatadigan tur-larga ajratiladi.

BALANDLIK KASALLIGI – nafas olayotgan havoda gazlarning parsial bosimi tez va juda pasayib ketganda paydo boʻluvchi patologik holat; yurak tez urishi, boʻgʻilish, mehnat faoliyati pasayib ketishi, koʻrish qobiliyatining buzilishi hamda turli ruhiy buzilishlar bilan tavsiflanadi.

NOʻXATSIMON.

HIQILDOQ – nafas nayining yuqori boʻlimi, tovush hosil qiluvchi aʼzo.

ГОРТАННЫЙ – LARYNGEUS – ҲИҚИЛ-ДОҚҚА ТЕГИШЛИ.

ГОСПИТАЛИЗАЦИЯ – HOSPITALISATIO – стационар услубда текшириш ва даволаш мақсадида беморни шифохонага ётқизиш.

ГРАВИДИТАС – GRAVIDITAS – ҲОМИЛАДОРЛИК.

ГРАНИЦА – LIMEN – ЧЕГАРА.

ГРАНИЧАЩИЙ – LIMITANS – ЧЕГАРАЛОВЧИ, ЧЕГАРАДОШ.

ГРАНУЛ(-Ы) – GRANULUM – ГРАНУЛА (-ЛАР) – кўп хужайраларнинг цитоплазмасида бўладиган бироз қаттиқ, юмалоксимон тузилмалар (доначалар).

ГРАНУЛОЦИТОПЕНИЯ – GRANULOCYTOPENIA – периферик қонда доначали лейкоцитлар сонининг камайиши.

ГРАНУЛОЦИТ(-Ы) – GRANUCYTUS – доначали лейкоцитлар, цитоплазмаси доначаланган лейкоцитлар, мас., миелоцитлар ва ядросининг шакли ҳар хил лейкоцитлар (нейтрофиллар, эозинофиллар ва базофиллар).

ГРАНУЛЯЦИИ – GRANULATIONES – жароҳат ва яраларнинг битишида, иккиламчи битиш даврида ҳосил бўладиган ёш, ҳали етилмаган бириктирувчи тўқима.

ГРАНУЛЯЦИОННЫЙ ВАЛ – соғ ва ўлган тўқималар орасидаги грануляцион тўқима зонаси ёки ёт жисм билан тўқима орасидаги чегара.

ГРЕБЕНКА – PECTEN – ТАРОҚСИМОН ҚИРРА.

ГРЕБЕНЬ – CRISTA – ҚИРРА – тиббий атама анатомияда ишлатилади.

ГРИБКИ – FUNGI – ЗАМБУРУҒЛАР – хлорофиллари йўқ содда ўсимликларнинг катта тўдаси (тури).

Г. ПАРАЗИТИЧЕСКИЕ – FUNGI PARASITICI – ПАРАЗИТ ЗАМБУРУҒЛАР – инсонлар ва ҳайвонларда касаллик чақирувчи замбуруғларнинг умумий номи.

ҲИҚИЛДОҚҚА ТЕГИШЛИ.

Стационар услубда текшириш ва даволаш мақсадида беморни шифохонага йотқизish.

HOMILADORLIK.

CHEGARA.

CHEGARALOVCHI, CHEGARADOSH.

GRANULA(-LAR) – ko‘p hujayralarning sitoplazmasida bo‘ladigan biroz qattiq, yumaloqsimon tuzilmalar (donachalar).

Periferik qonda donachali leykotsitlar sonining kamayishi.

Donachali leykotsitlar, sitoplazmasi donachalangan leykotsitlar, mas., miyelotsitlar va yadrosining shakli har xil leykotsitlar (neytrofillar, eozinofillar va bazofillar).

Jarohat va yaralarning bitishida, ikkilamchi bitish davrida hosil bo‘ladigan yosh, hali yetilmagan biriktiruvchi to‘qima.

Sog‘ va o‘lgan to‘qimalar orasidagi granulatsion to‘qima zonasi yoki yot jism bilan to‘qima orasidagi chegara.

TAROQSIMON QIRRA.

QIRRA – tibbiy atama, anatomiyada ishlatiladi.

ZAMBURUG‘LAR – xlorofillari yo‘q sodda o‘simliklarning katta to‘dasi (turi).

PARAZIT ZAMBURUG‘LAR – insonlar va hayvonlarda kasallik chaqiruvchi zamburug‘larning umumiy nomi.

ГРИПП – GRIPPUS – ГРИПП – нафас йўлларининг ўткир вирусли иситма билан кечадиган касаллиги, асосан, нафас йўллари шиллиқ қавати яллиғланиб, интоксикация билан кечади ва айтирли узоқ давом этмайди.

ГРУДИНА (грудная кость) – STERNUM – ТЎШ (тўш суяги) – бироз олдга бўртиб чиққан узун, ясси, сербар суяк.

ГРУДНАЯ ЖАБА – ANGINA PECTORIS – КЎКРАК СИҚИШИ – нитроглицерин таъсирида тўхтайдиган, бир неча секунддан 20 минутгача ва ундан ҳам кўпроқ давом этувчи ангиоз оғриқ хуружлари билан тавсифланувчи юрак ишемик касаллигининг бир тури; айрим ҳолларда хуруж вақтида миокард ишемиясининг электрокардиографик белгилари қайд этилади.

ГРУДНАЯ КЛЕТКА – THORAX – КЎКРАК ҚАФАСИ – тана юқори қисмининг суяк-мushакли асоси.

ГРУДИНО-КЛЮЧИЧНЫЙ – STERNO-CLAVICULARIS – ТЎШ-ЎМРОВГА ТЕГИШЛИ.

ГРУДИНО-КЛЮЧИЧНО-СОСЦЕВИДНЫЙ – STERNOCLEIDO MASTOIDEUS – ТЎШ-ЎМРОВ СЎРҒИЧСИМОН ЎСИҚЧАГА ТЕГИШЛИ.

ГРУДИНО-ПОДЪЯЗЫЧНЫЙ – STERNO-HYOIDEUS – ТЎШ-ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ГРУДИНО-РЕБЕРНЫЙ – STERNOCOSTOIDEUS – ТЎШ-ҚОВУРҒАГА ТЕГИШЛИ.

ГРУДИНО-ЩИТОВИДНЫЙ – STERNOTHYREOIDEUS – ТЎШ-ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙГА ТЕГИШЛИ.

ГРУДИНО-БРЮШНАЯ ПЕРЕГОРОДКА – DIAPHRAGMA – КЎКРАК-ҚОРИН ТЎСИҒИ.

ГРУДНАЯ (молочная) ЖЕЛЕЗА – МАММА – КЎКРАК БЕЗИ (сут беzi, эмчак).

ГРУДНО-ПОЯСНИЧНЫЙ – THORACOLUMBALIS – КЎКРАК-БЕЛ ЎРТАСИДАГИ.

GRIPP – nafas yo‘llarining o‘tkir virusli isitma bilan kechadigan kasalligi, asosan, nafas yo‘llari shilliq qavati yallig‘lanib, intoksikatsiya bilan kechadi va aytarli uzoq davom etmaydi.

TO‘SH (to‘sh suyagi) – biroz oldga bo‘rtib chiqqan uzun, yassi, serbar suyak.

KO‘KRAK SIQISHI – nitroglitserin ta‘sirida to‘xtaydigan, bir necha sekunddan 20 minutgacha va undan ham ko‘proq davom etuvchi angioz og‘riq xurujlari bilan tavsiflanuvchi yurak ishemik kasalligining bir turi; ayrim hollarda xuruj vaqtida miokard ishemiyasining elektrokardiografik belgilari qayd etiladi.

KO‘KRAK QAFASI – tana yuqori qismining suyak-mushakli asosi.

TO‘SH-O‘MROVGA TEGISHLI.

TO‘SH-O‘MROV SO‘RG‘ICHSIMON O‘SIQCHAGA TEGISHLI.

TO‘SH-TIL OSTI SUYAGIGA TEGISHLI.

TO‘SH-QOVURG‘AGA TEGISHLI.

TO‘SH-QALQONSIMON TO‘G‘AYGA TEGISHLI.

KO‘KRAK-QORIN TO‘SIG‘I.

KO‘KRAK BEZI (sut bezi, emchak).

KO‘KRAK-BEL O‘RTASIDAGI.

ГРУДНОЙ – THORACICUS – КЎКРАК КАФАСИГА ТЕГИШЛИ.

ГРУДНОЙ СОСОК – MAMMALIA – ЭМЧАК СЎРҒИЧИ.

ГРУДОБРЮШНАЯ ПРЕГРАДА – DIAPHRAGMA – КЎКРАК-ҚОРИН ТЎСИҒИ – кўкрак кафаси бўшлиғини қорин бўшлиғидан ажратиб турадиган юпқа мушак-пайли тўсик.

ГРУДЬ – THORAX – КЎКРАК.

ГРУППА ЗДОРОВЬЯ – СОҒЛОМЛАШТИРИШ ГУРУҲИ – ўрта ва кекса ёшдаги одамлар ташкил қиладиган гуруҳ, мураббий раҳбарлигида жисмоний тарбия билан шуғулланишади.

ГРУППА КРОВИ – ҚОН ГРУППАСИ – қон иммуногенетик белгилари йиғиндиси – эритроцитлар изоантиген тузилиши ва табиий антиэритроцитар антитаналар ўзига хослигига қараб одамлар гуруҳларга бўлинди.

ГРЫЖЕСЕЧЕНИЕ – HERNIOTOMIA – ЧУРРАНИ ХИРУРГИК УСУЛ БИЛАН ДАВОЛАШ – қорин чурраларини хирургик йўл билан даволаш усули.

ГРЯЗЕЛЕЧЕНИЕ (пелотерапия, фанготерапия) – PELOOTHERAPIA – БАЛЧИҚ БИЛАН ДАВОЛАШ (пелотерапия, фанготерапия) – касал организмга шифобахш балчиқ таъсир эттириш билан даволаш усули.

ГУБ(-Ы) – LABIA – ЛАБ(-ЛАР) – организмнинг ҳар хил қисмларидаги анатомик тузилмалар.

ГУБКА – SPONGIA – ҒОВАК, КЎМИК.

ГУБНОЕ – LABIALIS – ЛАБНИКИ, ЛАБГА ТЕГИШЛИ.

ГУБЧАТОЕ ВЕЩЕСТВО (плоских костей) – DIPLOI – ЯССИ СУЯКЛАРНИНГ ҒОВАКЛИ МОДДАСИ.

ГУБЧАТЫЙ – SPONGIOSIS – ҒОВАКЛИ.

ГУММА – GUMMA – захмининг учламчи даврида ҳар хил аъзо ва тўқималарда пайдо бўладиган тугунсимон тузилмалар.

КО‘КРАК ҚАФАСИГА ТЕГИШЛИ.

ЕМЧАК СО‘РҒ‘ИЧИ.

КО‘КРАК ҚОРИН ТО‘СИҒ‘И – ko‘krak qafasi bo‘shlig‘ini qorin bo‘shlig‘idan ajratib turadigan yupqa mushak-payli to‘siq.

КО‘КРАК.

SOG‘LOMLASHTIRISH GURUHI – o‘rta va keksa yoshdagi odamlar tashkil qiladigan guruh, murabbiy rahbarligida jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanishadi.

QON GRUPPASI – qon immunogenetik belgilari yig‘indisi – eritrotsitlar izoantigen tuzilishi va tabiiy antieritrotsitar antitanalar o‘ziga xosligiga qarab odamlar guruhlarga bo‘linadilar.

CHURRANI XIRURGIK USUL BILAN DAVOLASH – qorin churralarini xirurgik yo‘l bilan davolash usuli.

BALCHIQ BILAN DAVOLASH (peloterapiya, fangoterapiya) – kasal organizmiga shifobaxsh balchiq ta‘sir ettirish bilan davolash usuli.

LAB(-LAR) – organizmning har xil qismlaridagi anatomik tuzilmalar.

G‘OVAK, KO‘MIK.

LABNIKI, LABGA ТЕГИШЛИ.

YASSI SUYAKLARNING G‘OVAKLI MODDASI.

G‘OVAKLI.

Zaxmning uchlamchi davrida har xil a‘zo va to‘qimalarda paydo bo‘ladigan tugunsimon tuzilmalar.

Д

ДАВЛЕНИЕ АРТЕРИАЛЬНОЕ – TEN-SIO ARTERIALIS – АРТЕРИАЛ ҚОН БОСИМИ – артерияларда ритмик равишда кўтарилиб-пасайиб турадиган қон босими.

Д. ВНУТРИГЛАЗНОЕ – ОРНТНАЛМО-TONUS – КЎЗ ИЧИ БОСИМИ.

ДАКНОМАНИЯ – DACNOMANIA – атрофдагиларни тишлашга мияда ўтириб қолган интилиш.

ДАКРИОАДЕНИТ – DACRYOADENITIS – кўз ёш безининг ўткир ёки сурункали яллиғланиши.

ДАКРИОПС – DACRYOPS – кўз ёши бе-зида ёки унинг чиқарувчи йўлларидаги ре-тенцион киста.

ДАКРИОЦИСТИТ – DACRYOCYSTITIS – кўз ёши қопчасининг яллиғланиши.

ДАКРИОЦИСТОРИНОСТОМИЯ – DA-CRYOCYSTORHINOSTOMIA – кўз ёши-нинг бурун бўшлиғига оқишини тиклаш мақсадида кўз ёши халтасидан бурунга йўл очиш хирургик операциyasi.

ДАКРИУРИЯ – DACRYURIA – тутқанок хуружи пайтида сийиб қўйиш.

ДАКТИЛИТ – DACTYLITIS – кафт-бармоқ суяқларининг силли яллиғланиши, суяқлар қалинлашган, емирилган, шишган, ҳаракатда оғриқ, баъзан йиринглаб-теши-либ оқма яра ҳосил бўлади.

ДАКТИЛОМЕГАЛИЯ – DACTYLOME-GALIA – ривожланиш нуқсони: оёқ ва қўл бармоқлари ҳаддан ортиқ катталашиб ке-тади.

ДАЛЬНЕЙШАЯ ТОЧКА ЯСНОГО ЗРЕНИЯ – PUNCTUM REMOTUM – УЗОҚДАН АНИҚ КЎРИНАДИГАН НУҚ-ТА – узоқ масофадаги кўриш ўқи нуқтаси, кўриладиган жисмнинг тузилиши, акко-модациясини энг кўп бўшаштирганда, тўр парда ёруғлик сезувчи қаватида аниқ тас-вирланади.

ARTERIAL QON BOSIMI – arte-riyalarda ritmik ravishda ko‘tarilib-pasayib turadigan qon bosimi.

KO‘Z ICHI BOSIMI.

Atrofdagilarni tishlashga miyada o‘tirib qolgan intilish.

Ko‘z yosh bezining o‘tkir yoki su-runkali yallig‘lanishi.

Ko‘z yoshi bezida yoki uning chiqa-ruvchi yo‘llaridagi retension kista.

Ko‘z yoshi qopchasining yallig‘lanishi.

Ko‘z yoshining burun bo‘shlig‘iga oqishini tiklash maqsadida ko‘z yoshi xaltasidan burunga yo‘l ochish xirurgik operatsiyasi.

Tutqanoq xuruji paytida siyib qo‘yish.

Kaft-barmoq suyaklarining silli yallig‘lanishi, suyaklar qalinlashgan, yemirilgan, shishgan, harakatda og‘riq, ba‘zan yiringlab-teshilib oqma yara hosil bo‘ladi.

Rivojlanish nuqsoni: oyoq va qo‘l barmoqlari haddan ortiq kattalashib ketadi.

UZOQDAN ANIQ KO‘RINADIGAN NUQTA – uzoq masofadagi ko‘rish o‘qi nuqtasi, ko‘riladigan jismning tuzilishi, akkomodatsiyasini eng ko‘p bo‘shashtirganda, to‘r parda yorug‘lik sezuvchi qavatida aniq tasvirlanadi.

ДАЛЬНОЗОРКОСТЬ – HYPERMETROPIA – УЗОҚДАН КЎРИШ – кўз рефракцияси аномалиясининг бир тури, оптик тизимнинг бош фокуси тўр пarda ортида жойлашади.

ДАЛЬТЕНИЗМ – DALTONISMUS – ДАЛЬТЕНИЗМ – ранг ажратишнинг бузилиши, қизил ва яшил ранглари ажратаолмаслик.

ДВЕНАДЦАТИПЕРСТНАЯ КИШКА – DUODENUM – ЎНИККИ БАРМОҚ ИЧАК – бевосита меъдадан бошланадиган ингичка ичакнинг бошланғич қисми.

ДВИГАТЕЛЬНЫЙ – MOTORIUS – ҲАРАКАТЛАНТИРУВЧИ.

ДВОЯКИЙ, ДВУСМЫСЛЕННЫЙ – AMBIGUUS – ИККИ ХИЛ, ИККИ МАЪНОЛИ.

ДВУБРЮШНОЙ – DIGASTRICUS – ИККИ (ҚЎШ) ҚОРИНЛИ.

ДВУГЛАВОЙ – VICERS – ИККИ БОШЛИ.

ДВУРОГИЙ – VICORNUS – ИККИ ШОХЛИ.

ДВУСТВОРЧАТЫЙ (клапан) – BICUSPIDALIS – ҚОПҚОҚ ИККИ ТАВАҚАЛИ (қопқоқ).

ДЕБИЛЬНОСТЬ – DEBILITAS – АҚЛИ ЗАИФ – ақли заифликнинг енгил шакли (туғма ёки болаликда ортирилган); фикр юритиш, ўқиш, ўрганиш имкониятлари чекланган.

ДЕВИРГИНАЦИЯ (дефлорация) – DEVIRGINATIO – қизликдан маҳрум бўлиш, қизлик пардасининг йиртилиши.

ДЕВИТАЛИЗАЦИЯ – DEVITALISATIO – яшаш қобилиятининг йўқолиши (мас., тиш пульпасининг), нервнинг ўлдирилиши.

ДЕВСТВЕННАЯ ПЛЕВА – HYMEN – ҚИЗЛИК ПАРДАСИ.

ДЕГЕЛЬМИНТИЗАЦИЯ – DEHELMINTHSATIO – бемор ва гижжалар ташувчи организмдан гижжаларни чиқариб юбориш ва улар тухуми билан ташқи муҳитни ифлосланишдан сақлашга қаратилган чоратadbirlar мажмуи.

УЗОҚДАН КО‘РИШ – ko‘z refraktsiyasi anomaliyasining bir turi, optik tizimning bosh fokusi to‘r parda ortida joylashadi.

DALTONIZM – rang ajratishning buzilishi, qizil va yashil ranglarni ajrataolmaslik.

О‘Н ИККИ БАРМОҚ ИЧАК – bevosita me‘dadan boshlanadigan ingichka ichakning boshlang‘ich qismi.

HARAKATLANTIRUVCHI.

ИККИ ХИЛ, ИККИ МА‘НОЛИ.

ИККИ (ҚО‘Ш) ҚОРИНЛИ.

ИККИ БОШЛИ.

ИККИ ШОХЛИ.

ИККИ ТАВАҚАЛИ (қопқоқ).

AQLI ZAIF – aqli zaiflikning yengil shakli (tug‘ma yoki bolalikda orttirilgan); o‘qish, o‘rganish imkoniyatlari cheklangan.

Qizlikdan mahrum bo‘lish, qizlik pardasining yirtilishi.

Yashash qobiliyatining yo‘qolishi (mas., tish pulpasining), nervning o‘ldirilishi.

QIZLIK PARDASI.

Bemor va gijjalар tashuvchi organizmidan gijjalarni chiqarib yuborish va ular tuxumi bilan tashqi muhitni ifloslanishdan saqlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmuyi.

ДЕГЕНЕРАТ – DEGENERATUS – ЧАЛА – жисмоний ёки ақлий нуқсони бор шахс.

ДЕГЕНЕРАЦИЯ – DEGENERATIO – 1) айниш, тўқима ёки аъзо тузилиши ва кимёвий таркибининг бузилиши. Бунда уларнинг яшаш қобилияти пасаяди, функцияси ёмонлашади; 2) жисмоний сифатларининг ёки асаб-руҳий ҳолатининг секин-аста бузилиши.

Д.роговицы – МУГУЗ ПАРДА НУҚСОНИ – кўз мугуз пардасида тасмасимон оқ чизик пайдо бўлиши.

ДЕГИДРОЗ – DEHIDROSIS – КАМ ТЕРЛАШ.

ДЕГРАДАЦИЯ – фр. DEGRADATION – ТАНАЗЗУЛ – ақл-идрок, ирода, эslash, сезгирлик, вазифасини англаш қобилиятларининг заифлашиши билан ўтадиган тушкунлик ҳолати.

ДЕГУСТАЦИЯ – DEGUSTATUM – ТАТИБ КЎРИШ – мутахассис-дегустатор тайёр таомнинг, озуқа маҳсулотларининг ва ичимликларнинг сифатини аниқлаш мақсадида уларни татиб кўриши.

ДЕЕСПОСОБНОСТЬ – МУОМАЛА ЛАЁҚАТИ – фуқаронинг ўз ҳаракатлари билан ҳуқуққа эга бўлиш ва ўзи учун мажбурият яратиш қобилияти. Фуқаронинг тўла ҳажмда муомала лаёқатига эга бўлиши унинг ўз хатти-ҳаракатларининг аҳамиятга баҳо бера олиш, улар қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини тушуниш қобилиятига эгаллиги билан белгиланади.

ДЕЗАГГРОВАЦИЯ – касаллик ҳолати оғирлигининг ёки баъзи белгиларининг бемор томонидан бекитилиши.

ДЕЗАКТУАЛИЗАЦИЯ БРЕДА – АЛАҲСИРАШ АҲАМИЯТИНИНГ ПАСАЙТИРИЛИШИ – ўз-ўзидан ёки даволаш таъсирида юзага келган алаҳсираш аҳамиятининг вақтинчалик ёки турғун пасайтирилиши.

CHALA – жисмоний yoki aqliy nuqsoni bor shaxs.

1) aynish, to'qima yoki a'zo tuzilishi va kimyoviy tarkibining buzilishi. Bunda ularning yashash qobiliyati pasayadi, funksiyasi yomonlashadi; 2) jismoniy sifatlarining yoki asab-ruhiy holatining sekin-asta buzilishi.

MUGUZ PARDA NUQSONI – ko'z muguz pardasida tasmasimon oq chiziq paydo bo'lishi.

KAM TERLASH.

TANAZZUL – aql-idrok, iroda, eslash, sezgirlik, vazifasini anglash qobiliyatlarining zaiflashishi bilan o'tadigan tushkunlik holati.

TATIB KO'RISH – mutaxassis tayyor taomning, ozuqa mahsulotlarining va ichimliklarning sifatini aniqlash maqsadida ularni tatib ko'rishi.

MUOMALA LAYOQATI – fuqaroning o'z harakatlari bilan huquqqa ega bo'lish va o'zi uchun majburiyat yaratish qobiliyati. Fuqaroning to'la hajmda muomala layoqatiga ega bo'lishi uning o'z xatti-harakatlarining ahamiyatga baho bera olish, ular qanday oqibatlarga olib kelishi mumkinligini tushunish qobiliyatiga egaligi bilan belgilanadi.

Kasallik holati og'irligining yoki ba'zi belgilarining bemor tomonidan bekitilishi.

ALAH SIRASH AHAMIYATINING PASAYTIRILISHI – o'z-o'zidan yoki davolash ta'sirida yuzaga kelgan alahsirash ahamiyatining vaqtinchalik yoki turg'un pasaytirilishi.

ДЕЗИНТОКСИКАЦИЯ – DESINTOXICATION – одам ва ҳайвонлар организмидаги заҳарли моддаларни зарарсизлантириш жараёни.

ДЕЗИНФЕКЦИЯ (обеззараживание) – DESINFECTIO – юкумли касалликларни қўзғатувчи микробларни физикавий ва кимёвий таъсир этиш билан қириш (йўқотиш).

ДЕЗОДОРАЦИЯ – DESODORATIO – қўланса ҳидларни бартараф этиш.

ДЕЗОКСИРИБОНУКЛЕИНОВАЯ КИСЛОТА (ДНК) – ДЕЗОКСИРИБОНУКЛЕИН КИСЛОТАЛАРИ (ДНК) – дезоксирибоз туридаги нуклеин кислоталари, ҳар бир хужайрада, барча микроорганизмларда мавжуд. Генетик ахборот ташувчи ҳисобланади.

ДЕЙТЕРАНОМАЛИЯ – DEUTERANOMALIA – рангни ажрата олмаслик шакли; яшил рангни кўра олиш қобилиятининг пасайиши.

ДЕЙТЕРАНОП – дейтеранопия билан азият чекаётган киши (шахс).

ДЕЙТЕРАНОПИЯ – DEUTERANOPIA – рангни ажрата олмаслик, яшил рангни мутлақо ажрата олмаслик.

ДЕКАЛЬЦИФИКАЦИЯ – DECALSIFICATION – патологик жараён натижасида организм тўқималари (тиш, суяклар)дан кальцийнинг йўқолиши.

ДЕКАПИТАЦИЯ – DECAPITATIO – бола бачадонда кўндаланг ёки қийшиқ ётган бўлса ва уни тўғрилаш мумкин бўлмаса, унинг бошини танадан ажратиб, бўлак-бўлак қилиб олиш операцияси.

ДЕКАПСУЛЯЦИЯ – DECAPSULATION – 1) аъзо қобиғини операция йўли билан олиб ташлаш, мас., буйрак қобиғини; 2) руҳий-физиологик декапсуляция – руҳан даволаш усули.

ДЕКОЛОРАЦИЯ – DECOLORATIO – РАНГСИЗЛАНИШ.

Одам ва ҳайвонлар организмидаги заҳарли моддаларни зарарсизлантириш жараёни.

Yuqumli kasalliklarni qo‘zg‘atuvchi mikroblarni fizikaviy va kimyoviy ta‘sir etish bilan qirish (yo‘qotish).

Qo‘lansa hidlarni bartaraf etish.

DEZOKSIRIBONUKLEIN KISLOTALARI (DNK) – dezoksiriboz turidagi nuklein kislotalari, har bir hujayrada, barcha mikroorganizmlarda mavjud. Genetik axborot tashuvchi hisoblanadi.

Rangni ajrata olmaslik shakli; yashil rangni ko‘ra olish qobiliyatining pasayishi.

Deyteranopiya bilan aziyat chekayotgan kishi (shaxs).

Rangni ajrata olmaslik, yashil rangni mutlaqo ajrata olmaslik.

Patologik jarayon natijasida organizm to‘qimalari (tish, suyaklar)dan kalsiyni yo‘qolishi.

Bola bachadonda ko‘ndalang yoki qiyshiq yotgan bo‘lsa va uni to‘g‘rilash mumkin bo‘lmasa, uning boshini tanadan ajratib, bo‘lak-bo‘lak qilib olish operatsiyasi.

1) a‘zo qobig‘ini operatsiya yo‘li bilan olib tashlash, mas., buyrak qobig‘ini; 2) ruhiy-fiziologik dekapsulatsiya – ruhan davolash usuli.

RANGSIZLANISH.

ДЕКОМПЕНСАЦИЯ – DECOMPENSATIO – компенсациянинг бузилиши, мувозанатнинг йўқолиши; бир ёки бир неча аъзолар фаолияти бузилиши натижасида келиб чиқадиган патологик ҳолат.

ДЕКОРТИКАЦИЯ – DECORTICATIO – бош миёна пўстлогини операция йўли билан олиб ташлаш.

ДЕКСТРОВЕРСИЯ МАТКИ – DEXTROVERSIO UTERI – БАЧАДОН ДЕКСТРОВЕРСИЯСИ – бачадоннинг тос ўқига нисбатан ўнг томонга қийшайиши.

ДЕКСТРОКАРДИЯ – DEXTROCARDIA – юракнинг кўкрак қасаси ўнг томонида жойлашган ҳолати (туғма ривожланиш аномалияси).

ДЕКСТРОПОЗИЦИЯ МАТКИ – DEXTROPOSITIO UTERI – БАЧАДОН ДЕКСТРОПОЗИЦИЯСИ – бачадоннинг тос ўрта чизигидан ўнг томонга силжиб қолганлик ҳолати.

ДЕКСТРОПОЗИЦИЯ СЕРДЦА – DEXTROPOSITIO CORDIS – ЮРАК ДЕКСТРОПОЗИЦИЯСИ – юракнинг (ўпканинг ўнг томон ателектазида, чап томондаги экссудатив плеврит ва б.) кўкрак қасасининг ўнг томонида жойлашуви.

ДЕКУССАЦИЯ (перекрест) – DECUS-SATIO – КЕСИШМА – рўпара томонлардан келаётган тоаларнинг учрашиши ва чирмашиб кетиши.

ДЕЛЕЦИЯ ХРОМОСОМЫ – DELETIO – хромосома қайта тузилишининг бир тури.

ДЕЛЬТОВИДНЫЙ – DELTOIDEUS – ДЕЛЬТАСИМОН (юнонча дельта «Δ» ҳарфига ўхшаш).

ДЕЛЮЗИЯ – DELUSIO – алдамчи ҳислар, алаҳлаш ғоялари: касаллик туфайли келиб чиқадиган, ўрнашиб қолган ғоялар, бемаъни фикрлар, мулоҳазалар ва хато хулосалар чиқариш.

Компенсациянинг бузилиши, мувозанатнинг yo'qolishi; bir yoki bir necha a'zolar faoliyati buzilishi natijasida kelib chiqadigan patologik holat.

Bosh miya po'stlog'ini operatsiya yo'li bilan olib tashlash.

BACHADON DEKSTROVERSIYA-SI – bachadonning tos o'qiga nisbatan o'ng tomonga qiyshayishi.

Yurakning ko'krak qafasi o'ng tomonida joylashgan holati (tug'ma rivojlanish anomaliasi).

BACHADON DEKSTROPOZITSIYASI – bachadonning tos o'rta chizig'idan o'ng tomonga siljib qolganlik holati.

YURAK DEKSTROPOZITSIYASI – yurakning (o'pkaning o'ng tomon atelektazida, chap tomondagi ekssudativ plevrit va b.) ko'krak qafasining o'ng tomonida joylashuvi.

KESISHMA – ro'para tomonlardan kelayotgan tolalarning uchrashishi va chirmashib ketishi.

Xromosoma qayta tuzilishining bir turi.

DELTASIMON (yunoncha delta «Δ» harfiga o'xshash).

Aldamchi hislar, alahlash g'oyalari: kasallik tufayli kelib chiqadigan, o'rnashib qolgan g'oyalar, bema'ni fikrlar, mulohazalar va xato xulosalar chiqarish.

ДЕЛИРИОЗНЫЙ СИНДРОМ – DELIRIUM – ўткир токсик ва токсик-инфекцион психозларга хос эс-хушнинг бузилиш синдромларидан бири.

ДЕМЕНЦИЯ (дементность) – DEMENTIA – ЗЕҲНИНГ ПАСАЙИШИ – бош мианинг органик касаллиги натижасида келиб чиққан ақлнинг пасайиши.

ДЕМИЕЛИНИЗАЦИЯ – DEMYELINISATIO – нерв толалари миелин қаватининг бузилиши.

ДЕМОФОБИЯ – DEMOPHOBIA – ОДАМЛАР ТЎДАСИДАН ҚЎРҚИШ ВАС-ВАСАСИ.

ДЕНДРИТ – DENDRITUM – нерв хужайрасининг шохланган ўсимтаси; нерв хужайрасининг танасига нерв импульсларини олиб келади.

ДЕНЕРВАЦИЯ – DENERVATIO – организмнинг бирор бир аъзо ёки тўқимасини нерв системасидан узиб қўйиш.

ДЕНТИН – DENTINUM – тиш қаттиқ тўқимасининг асосий таркибий қисми.

ДЕНТИЦИЯ – DENTITIO – тишларнинг пайдо бўлиши (сут ёки доимий тишлар).

ДЕНУДАЦИЯ – DENUDATIO – яланғочлаш, очиб ташлаш, пардани олиб ташлаш.

ДЕНУТРИЦИЯ – DENUTRICIO – 1) озиқланишнинг йўқлиги, камлиги, ёмонлиги; 2) озиқланишнинг бузилиши, ёмон озиқланишдан озиб-тўзиб кетиш.

ДЕОНТОЛОГИЯ МЕДИЦИНСКАЯ – DEONTOLOGIA MEDICA – ТИББИЙ ДЕОНТОЛОГИЯ – қилинаётган давонинг иложи борича фойдасини ошириш ва пала-партиш тиббий ишларнинг зарарли оқибатларини йўқотишга қаратилган тиббий ходимларнинг ахлоқ принциплари. Шифокорларнинг ўзаро муносабатлари, беморнинг руҳий ҳолатини яхшилашга қаратилган чора-тадбирлар.

О‘ткир токсик ва токсик-инфекцион психозларга хос эс-хушнинг бузилиш синдромларидан бири.

ZEHNING PASAYISHI – bosh miyaning organik kasalligi natijasida kelib chiqqan aqlning pasayishi.

Nerv tolalari miyelin qavatining buzilishi.

ODAMLAR TO‘DASIDAN QO‘R-QISH VASVASASI.

Nerv hujayrasining shoxlangan o‘simtasi; nerv hujayrasining tanasiga nerv impulslarini olib keladi.

Organizmning biror bir a‘zo yoki to‘qimasini nerv sistemasidan uzib qo‘yish.

Tish qattiq to‘qimasining asosiy tarkibiy qismi.

Tishlarning paydo bo‘lishi (sut yoki doimiy tishlar).

Yalang‘ochlash, ochib tashlash, pardani olib tashlash.

1) oziqlanishning yo‘qligi, kamligi, yomonligi; 2) oziqlanishning buzilishi, yomon oziqlanishdan ozib-to‘zib ketish.

TIBBIY DEONTOLOGIYA – qilinayotgan davoning iloji boricha foydasini oshirish va pala-partish tibbiy ishlarning zararli oqibatlarini yo‘qotishga qaratilgan tibbiy xodimlarning axloq prinsiplari. Shifokorlarning o‘zaro munosabatlari, bemorning ruhiy holatini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar.

ДЕПИГМЕНТАЦИЯ – DEPIGMENTATIO – терининг айрим жойларида нормал пигментациянинг вақтинча ёки доимий йўқолиши.

ДЕПИЛЯЦИЯ – DEPILATIO – сочларни косметик ёки даволаш мақсадида депилатор ёки рентген нурлари ёрдамида тушириб юбориш.

ДЕПРЕССИВНЫЙ СИНДРОМ – SYNDROMUM DEPRESSIVUM – ДЕПРЕССИВ СИНДРОМ – руҳий тушкунлик, маъюслик, қайғулик ҳолатининг вегетатив ва соматик бузилишлар билан бирга рўй бериши.

ДЕПРЕССИЯ – DEPRESSIO – ТУШКУНЛИК билан характерланадиган руҳий ҳолат. Одам жуда ҳаяжонланган, асабийлашган ва безовта бўлиши ёки аксинча, унинг ҳаракатлари бўшашган ва секинлашган бўлиши мумкин. Одамнинг хулқ-атвори умидсизлик ва ишончсизликка асосланган бўлиб, унинг уйқуси бузилади, уйқусида алаҳсирайди, иштаҳаси ва диққати йўқолади. Д. баъзи бир умумий ва руҳий касалликларга йўлиққанда, оғир турмуш шароитларида омадсизлик, камситилиш, яқин кишилардан жудо бўлиш ва бошқа ҳолларда рўй беради. Д. ҳолатида киши камҳаракат, камгап, кўпчиликка қўшилмайдиган бўлиб қолади. Депрессия ривожланишининг бир нечта сабаблари мавжуд. Маниакал-депрессив психоз асосий аффектив бузилиш бўлиб, жуда кучли депрессия ривожланишига олиб келади, бунда ўзининг ҳеч кимга керак эмаслиги, касаллиги, ҳеч нарсага ярамаслиги тўғрисидаги алаҳлаш ва галлюцинация кузатилади. Даволаш антидепрессантлар, когнитив терапия ёки психотерапия ёрдамида олиб борилади. Анча жиддий ҳолларда электр шок терапиясини қўлланиш зарурати юзага келиши мумкин.

Terining ayrim joylarida normal pigmentatsiyaning vaqtincha yoki doimiy yo‘qolishi.

Sochlarni kosmetik yoki davolash maqsadida depilator yoki rentgen nurlari yordamida tushirib yuborish.

Ruhiy tushkunlik, ma'yuslik, qayg'ulik holatining vegetativ va somatik buzilishlar bilan birga ro'y berishi.

TUSHKUNLIK – tushkunlik bilan xarakterlanadigan ruhiy holat. Odam juda hayajonlangan, asabiylashgan va bezovta bo'lishi yoki aksincha, uning harakatlari bo'shashgan va sekinlashgan bo'lishi mumkin. Odamning xulq-atvori umidsizlik va ishonchsizlikka asoslangan bo'lib, uning uyqusi buziladi, uyqusida alahsiraydi, ishtahasi va diqqati yo'qoladi. D. ba'zi bir umumiy va ruhiy kasalliklarga yo'liqqanda, og'ir turmush sharoitlarida omadsizlik, kamsitilish, yaqin kishilardan judo bo'lish va boshqa hollarda ro'y beradi. D. holatida kishi kamharakat, kamgap, ko'pchilikka qo'shilmaydigan bo'lib qoladi. Depressiya rivojlanishining bir nechta sabablari mavjud. Maniakal-depressiv psixoz asosiy affektiv buzilish bo'lib, juda kuchli depressiya rivojlanishiga olib keladi, bunda o'zining hech kimga kerak emasligi, kasalligi, hech narsaga yaramasligi to'g'risidagi alahlash va gallutsinatsiya kuzatiladi. Davolash antidepressantlar, kognitiv terapiya yoki psixoterapiya yordamida olib boriladi. Ancha jiddiy hollarda elektr shok terapiyasini qo'llanish zaruriyati yuzaga kelishi mumkin.

ДЕПРЕССОР – DEPRESSOR – 1) пастга тортувчи, туширувчи мушак (m. depressor); 2) депрессор нерв (n. depressor) юрак уриши тезлигини камайтирадиган ва қон босимини пасайтирадиган адашган нервнинг аортал тармоғи.

ДЕПРИВАЦИЯ – англ. DEPRIVATION – биология ва тиббиётда организмнинг қайси бир талабини қондириш имкониятининг йўқолиши ёки чекланиши.

ДЕРЖАТЕЛЬ – RETINOCULUM – УШЛАБ ТУРУВЧИ.

ДЕРМА – DERMIS – ТЕРИ – одам танасини сирtdан ўраб турган, 0,5–5 мм қўшувчи тўқимадан ташкил топган, эпидерма остидаги қоплама. Унда сўрғич ва тўр қавати фаркланади.

ДЕРМАТИТ – DERMATITIS – ТЕРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ДЕРМАТОЗ БЕРЕМЕННЫХ – гр. DERMATOSIS GRAVIDARUM – ҲОМИЛАДОРЛАР ДЕРМАТОЗИ – ҳомиладорлик даврида аёлларда пайдо бўладиган тери касалликлари.

ДЕРМАТОЗ(-Ы) – DERMATOSIS – ДЕРМАТОЗ(-ЛАР) – терининг туғма ёки орттирилган ҳар хил патологик ҳолатлари.

ДЕРМАТОЛОГИЯ – DERMATOLOGIA – тери касалликлари ва уларни даволаш усуллари йўғанадиган фан.

ДЕРМАТОМА – гр. DERMATOMA – те-рида ҳар хил яллиғланиш, шишлар пайдо бўлиши.

ДЕРМАТОМАНИЯ – DERMATOMANIA – ўз терисини жароҳатлаш васвасаси: сочларни юлиб, тирноғи, лабларини тишлаш билан кечади.

ДЕРМАТОМИОЗИТ – DERMATOMYOSITIS – мушак, тери, шиллиқ қобиқлари, гоҳо нерв толалари ва қон томирларни шикастлантирадиган, келиб чиқиши номаълум бўлган ўткир, ўртача ўткир ёки сурункали яллиғланиш жараёни; коллагенозларнинг бир тури.

1) Pastga tortuvchi, tushiruvchi mushak (m. depressor); 2) depressor nerv (n. depressor) yurak urishi tezligini kamaytiradigan va qon bosimini pasaytiradigan adashgan nervning aortal tarmogʻi.

Biologiya va tibbiyotda organizmning qaysi bir talabini qondirish imkoniyatining yoʻqolishi yoki cheklanishi.

USHLAB TURUVCHI.

TERI – odam tanasini sirtidan oʻrab turgan, 0,5–5 mm qoʻshuvchi toʻqimadan tashkil topgan, epiderma ostidagi qoplama. Unda soʻrgʻich va toʻr qavati farqlanadi.

TERINING YALLIGʻLANISHI.

HOMILADORLAR DERMATOZI – homiladorlik davrida ayollarda paydo boʻladigan teri kasalliklari.

DERMATOZ(-LAR) – terining tugʻma yoki orttirilgan har xil patologik holatlari.

Teri kasalliklari va ularni davolash usullarini oʻrganadigan fan.

Terida har xil yalligʻlanish, shishlar paydo boʻlishi.

Oʻz terisini jarohatlash vasvasasi: sochlarni yulib, tirnogʻi, lablarini tishlash bilan kechadi.

Mushak, teri, shilliq qobiqlari, goho nerv tolalari va qon tomirlarni shikastlantiradigan, kelib chiqishi nomaʼlum boʻlgan oʻtkir, oʻrtacha oʻtkir yoki su-runkali yalligʻlanish jarayoni; kollagenozlarning bir turi.

ДЕРМАТОМИЦЕТ(-Ы) (дерматофиты) – DERMATOMYCETES – одам ва ҳайвонларнинг асосан терисини, сочларини ва тирноқларини шикастлантирадиган патоген замбуруғларнинг катта гуруҳи.

ДЕРМАТОНЕВРОЗ(-Ы)–DERMATONEUROSES – нерв системаси функцияси бузилганда келиб чиқадиган тери касаллиги.

ДЕРМАТОПАТОФОБИЯ – DERMATOPATHOPHOBIA – ДЕРМАТОПАТОФОБИЯ – тери касалликлари билан оғришдан қўрқиш васвасаси.

ДЕРМАТОСКЛЕРОЗ – DERMATOSCLEROSIS – тери қопламанинг эластиклиги йўқолиб дағаллашиб қолиши.

ДЕРМАТОСТОМАТИТ – DERMATOSTOMATITIS – 1) оғизда намоён бўлган тери касалликларининг умумий номи; 2) тери ва оғиз бўшлиғи шиллиқ қаватининг бир вақтда яллиғланиши.

ДЕСЕНСИБИЛИЗАЦИЯ – DESENSIBILISATIO – бирор бир модда, аллерген таъсирига организмнинг ўта сезувчанлигини камайтириш ёки бартараф этиш.

ДЕСИКАЦИЯ – DESICATIO – қуришиш, қуриш; сувсизланиш, дегидратация.

ДЕСКВАМАЦИЯ – DESQUAMATIO – эпителий ҳужайраларининг физиологик ёки патологик сабаблар натижасида кўчиб туриш жараёни.

ДЕСМОИД(-Ы) – DESMOIDEUM – бириктирувчи тўқимадан ўсиб чиққан хавфсиз ўсмалар.

ДЕСМУРГИЯ – DESMURGIO – боғламлар ва ҳар хил жароҳатларда, касалликларда уларни тўғри ишлатиш ва бойлаш тўғрисидаги таълимот.

ДЕСНА – GINGIVA – МИЛК – жағларнинг тишлар бўйнидан то ўтувчи бурмаларгача (оғиз бўшлиғининг олд даҳлизи томонидан) ва оғиз бўшлиғи тубидаги шиллиқ пардаларгача бўлган юмшоқ тўқима.

Одам ва ҳайвонларнинг асосан терисини, сочларини ва тирноқларини шикастлантирадиган патоген замбуруғларнинг катта гуруҳи.

Нерв системаси funksiyasi buzilganda kelib chiqadigan тери kasalligi.

Тери kasalliklari bilan ogʻrishdan qoʻrqish vasvasasi.

Тери qoplamining elastikligi yoʻqolib dagʻallashib qolishi.

1) ogʻizda namoyon boʻlgan тери kasalliklarining umumiy nomi; 2) тери va ogʻiz boʻshligʻi shilliq qavatining bir vaqtda yalligʻlanishi.

Biror bir modda, allergen taʼsiriga organizmning oʻta sezuvchanligini kamaytirish yoki bartaraf etish.

Quritish, qurish; suvsizlanish, dehidratatsiya.

Epiteliy hujayralarining fiziologik yoki patologik sabablar natijasida koʻchib turish jarayoni.

Biriktiruvchi toʻqimadan oʻsib chiqqan xavfsiz oʻsmalar.

Bogʻlamlar va har xil jarohatlarda, kasalliklarda ularni toʻgʻri ishlatish va boylash toʻgʻrisidagi taʼlimot.

MILK – jagʻlarning tishlar boʻynidan to oʻtuvchi burmalargacha (ogʻiz boʻshligʻining old dahlizi tomonidan) va ogʻiz boʻshligʻi tubidagi shilliq pardalargacha boʻlgan yumshoq toʻqima.

ДЕСТРУКЦИЯ – DESTRUCTIO – бузиш, бузилиш, йўқотиш (бир аъзо ёки тўқима, хужайра тузилишининг бузилиши).

ДЕСЦЕМЕТОВА ОБОЛОЧКА ГЛАЗА – КЎЗНИНГ ДЕСЦЕМЕТ ҚАВАТИ – кўз шох пардасининг тиниқ эластик қавати.

ДЕТРИТ – DETRITUS – 1) емирилиб кетган тўқималарнинг қолдиғи; 2) чинчечак вакци-наси (чинчечак детрити).

ДЕТСКОЕ МЕСТО – PLACENTA – ЙЎЛДОШ – ҳомиладорлик вақтида ҳосил бўладиган аъзо, у орқали ҳомиланинг она организми билан алоқаси таъминланади.

ДЕФЕКАЦИЯ – DEFECATIO – ахлат массаларини табиий равишда ташқарига чиқариш жараёни.

ДЕФЕКТ – DEFECTUS – НУҚСОН.

ДЕФИБРИЛЛЯЦИЯ СЕРДЦА – DEFIBRILLATIO CORDIS – ЮРАКНИ ДЕФИБРИЛЛАШ – даволаш тадбири, юрак қоринчалари ёки бўлмачалари фибриллашини тўхтатиш.

ДЕФОРМАЦИЯ СУСТАВА – DEFORMATIONIS ARTICULATIONIS – БЎҒИМ ДЕФОРМАЦИЯСИ – бўғим шаклининг ўзгариши, бўғим ҳосил қилувчи суяклар охирларининг силжиши, чиқиши ва патологик тўқималар ўсиши билан кечади.

ДИАБЕТ – DIABETES – кўп миқдорда сийдик ажраб чиқиши билан ёки организмдан айрим кимёвий моддаларнинг ажраши билан кечадиган касаллик.

Д. несахарный – Қандсиз диабет – бир қатор патологик жараёнлар билан оралик мия – гипофизар системанинг шикастланишидан келиб чиқадиган синдром.

Д. почечный (ренальная гликозурия) – Буйрак диабети (Ренал гликозурия) – қонда қанд нормал миқдорда бўлса-да, унинг сийдик билан ажраб чиқиши.

Buzish, buzilish, yo‘qotish (bir a‘zo yoki to‘qima, hujayra tuzilishining buzilishi).

KO‘ZNING DESSEMET QAVATI – ko‘z shox pardasining tiniq elastik qavati.

1) Yemirilib ketgan to‘qimalarning qoldig‘i; 2) chinchechak vaksinasi (chinchechak detriti).

YO‘LDOSH – homiladorlik vaqtida hosil bo‘ladigan a‘zo, u orqali homilaning ona organizmi bilan aloqasi ta‘minlanadi.

Axlat massalarini tabiiy ravishda tashqariga chiqarish jarayoni.

NUQSON.

YURAKNI DEFIBRILLASH – davolash tadbiri, yurak qorinchalari yoki bo‘lmachalari fibrillashini to‘xtatish.

BO‘G‘IM DEFORMATSIYASI – bo‘g‘im shaklining o‘zgarishi, bo‘g‘im hosil qiluvchi suyaklar oxirlarining siljishi, chiqishi va patologik to‘qimalar o‘sishi bilan kechadi.

Ko‘p miqdorda siydik ajrab chiqishi bilan yoki organizmdan ayrim kimyoviy moddalarning ajrashi bilan kechadigan kasallik.

Qandsiz diabet – bir qator patologik jarayonlar bilan oraliq miya – gipofizar sistemaning shikastlanishidan kelib chiqadigan sindrom.

Buyrak diabeti (Renal glikozuriya) – qonda qand normal miqdorda bo‘lsa-da, uning siydik bilan ajrab chiqishi.

Д. сахарный (сахарное мочеизнурение, сахарная болезнь) – Қандли диабет (қандли сийиш, қанд касаллиги) – мураккаб нейро-эндокрин бузилишлардан келиб чиқади; бунда асосий ўринни меъда ости безининг оролчаларидаги β -хужайралари инсулинни кам ишлаб чиқариши эгаллайди.

ДИАБЕТИД – DIABETIDUM – қандли диабетда тери ва шиллиқ пардалардаги патологик ўзгаришларнинг умумий номи.

ДИАГНОЗ – DIAGNOSIS – ТАШХИС – касалликнинг мазмуни ва бемор ҳолати тўғрисидаги шифокорнинг қисқача хулосаси.

ДИАГНОСТИКА – гр. DIAGNOSTICA – ТАШХИСОТ – касаллик аломатларини ва бемор ҳолатини аниқлаш усуллари ўрганадиган тиббий фаннинг бир бўлими.

ДИАПЕДЕЗ – DIAPEDESIS – шикастланмаган капиллярлар ва майда веналар деворидан қон шаклли элементларнинг атрофдаги тўқималарга чиқиши.

ДИАРЕЯ – DIARRHOEA – ИЧ КЕТИШ – ичак перистальтикаси зўрайганда тез-тез ва суяк ич суриши.

ДИАРТРОЗ – DIARTHROSIS – суякларнинг ҳаракатчан ёки бўғимли қўшилиши; бир суяк бошқа суякдан жуда кичик бўғим тирқиши билан ажралиб турадиган чин бўғим.

ДИАСТОЛА – DIASTOLA – юрак фаолиятининг фазаси: юракнинг мушак девори бўшашиши туфайли унинг бўшлиқларининг кенгайиши ва бунинг натижасида айнан шу бўшлиқнинг қонга тўлиши.

ДИАТЕЗ(-Ы) – DIATHESIS – организмнинг баъзи касалликларга мойиллик ҳолати.

ДИАТЕРМИЯ – DIATHERMIA – одам танасининг чуқур жойлашган тўқималарини махсус генераторлардан олинадиган юқори частотали ток билан иситиб даволаш усули.

ДИАТЕРМОКОАГУЛЯЦИЯ – DIATHERMOCOAGULATIO – юқори частотали ток билан тўқималарни куйдириш.

Қандли диабет (қандли сийиш, қанд касаллиги) – мураккаб нейро-эндокрин бузилишлардан келиб чиқади; бунда асосий о‘ринни меъда ости безининг оролчаларидаги β -хужайралари инсулинни кам ишлаб чиқариши эгаллайди.

Қандли диабетда тери ва шиллиқ пардалардаги патологик о‘згаришларнинг умумий номи.

TASHXIS – kasallikning mazmuni va bemor holati to‘g‘risidagi shifokorning qisqacha xulosasi.

TASHXISOT – kasallik alomatlarini va bemor holatini aniqlash usullarini o‘rganadigan tibbiy fanning bir bo‘limi.

Shikastlanmagan kapillarlar va mayda venalar devoridan qon shaklli elementlarining atrofdagi to‘qimalarga chiqishi.

ICH KETISH – ichak peristaltikasi zo‘rayganda tez-tez va suyuq ich surishi.

Suyaklarning harakatchan yoki bo‘g‘imli qo‘shilishi; bir suyak boshqa suyakdan juda kichik bo‘g‘im tirqishi bilan ajralib turadigan chin bo‘g‘im.

Yurak faoliyati fazasi yurakning mushak devori bo‘shashishi tufayli uning bo‘shliqlarining kengayishi va buning natijasida aynan shu bo‘shliqning qonga to‘lishi.

Organizmning ba’zi kasalliklarga moyillik holati.

Odam tanasining chuqur joylashgan to‘qimalarini maxsus generatorlardan olinadigan yuqori chastotali tok bilan isitib davolash usuli.

Yuqori chastotali tok bilan to‘qimalarni kuydirish.

ДИАФАНОСКОПИЯ – DIAPHANOSCOPIA – буруннинг кўшимча бўшлиқлари ҳолатини аниқлаш мақсадида ёритиб кўриш.

ДИАФИЗ – DIAPHYSIS – ДИАФИЗ – узун найсимон суякларнинг ўрта катта қисми.

ДИАФИЗИТ – DIAPHYSITIS – ДИАФИЗ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – диафиз яллиғланиши, унинг қалинлашиши ва шакли ўзгариши билан кечади.

ДИАФИЛЬТРАЦИЯ – гемодиализ тури, қон ультрафилтратдан ўтказилиши жараёнида зардобига бемор учун зарур моддалар кўшилади.

ДИАФОРЕЗ – DIAPHORESIS – ҳаддан ташқари кўп терлаш, тер ажралиши.

ДИАФРАГМА – DIAPHRAGMA – ДИАФРАГМА – кўкрак-қорин тўсиғи – кўкрак ва қорин бўшлиқларини бир-биридан ажратиб турувчи мушакли девор.

ДИАФРАГМАЛЬНО-ОБОДОЧНО-КИШЕЧНЫЙ – PHRENICOCOLICUS – ДИАФРАГМА БИЛАН ЧАМБАР ИЧАККА ТЕГИШЛИ.

ДИАФРАГМАЛЬНО-ЖЕЛУДОЧНЫЙ – PHRENICOGASTRICUS – ДИАФРАГМА БИЛАН МЕЪДАГА ТЕГИШЛИ.

ДИАФРАГМАЛЬНО-РЕБЕРНЫЙ – PHRENICOCOSTALIS – ДИАФРАГМА ВА ҚОВУРҒАГА ТЕГИШЛИ.

ДИАФРАГМАЛЬНО-СЕЛЕЗЕНОЧНАЯ – PHRENICOLIENALIS – ДИАФРАГМА ВА ТАЛОҚҚА ТЕГИШЛИ.

ДИАФРАГМАЛЬНО-СРЕДОСТЕНОЧНЫЙ – PHRENICOMEDIASTINALIS – ДИАФРАГМА БИЛАН КЎКС ОРАЛИҒИГА ТЕГИШЛИ.

ДИАФРАГМАЛЬНЫЙ – DIAPHRAGMATICUS – ДИАФРАГМАГА ТЕГИШЛИ.

ДИАФРАГМАТИТ – DIAPHRAGMATITIS – ДИАФРАГМАТИТ – диафрагма яллиғланиши; плеврит, перитонит, жигар, ўпка абсцесслари асорати ҳамда инфекцияни диафрагманинг қон ва лимфа йўли орқали тарқалиши оқибатида юзага келади.

Burunning qo'shimcha bo'shliqlari holatini aniqlash maqsadida yoritib ko'rish.

DIAFIZ – uzun naysimon suyaklarning o'rta katta qismi.

DIAFIZ YALLIG'LANISHI – diafiz yallig'lanishi, uning qalinlashishi va shakli o'zgarishi bilan kechadi.

DIAFILTRATSIYA – gemodializ turi, qon ultrafiltratdan o'tkazilishi jarayonida zardobiga bemor uchun zarur moddalar qo'shiladi.

DIAFOREZ – haddan tashqari ko'p terlash, ter ajralishi.

DIAFRAGMA – ko'krak-qorin to'sig'i – ko'krak va qorin bo'shliqlarini bir-biridan ajratib turuvchi mushakli devor.

DIAFRAGMA BILAN CHAMBAR ICHAKKA TEGISHLI.

DIAFRAGMA BILAN ME'DAGA TEGISHLI.

DIAFRAGMA VA QOVURG'AGA TEGISHLI.

DIAFRAGMA VA TALOQQA TEGISHLI.

DIAFRAGMA BILAN KO'KS ORALIG'IGA TEGISHLI.

DIAFRAGMAGA TEGISHLI.

DIAFRAGMATIT – diafragma yallig'lanishi; plevrit, peritonit, jigar, o'pka abscesslari asorati hamda infeksiyaning diafragma qon va limfa yo'li orqali tarqalishi oqibatida yuzaga keladi.

ДИВЕРГЕНЦИЯ ГЛАЗ – DIVERGENTIA OCULORUM – КЎЗЛАР ДИВЕРГЕНЦИЯСИ – кўрув ўқларининг ўзининг асл ҳолатига нисбатан ёки параллель ҳолатидан айрилиши (ташқарига қарashi).

ДИВЕРТИКУЛ – DIVERTICULUM – охири берк бўшлиқ ёки найсимон аъзолар деворининг бўртмаси (қизилўнғач, ичак, қовуқ девори ва бошқалар).

ДИГЕСТИЯ – DIGESTIO – 1) овқатни ҳазм қилиш; 2) эрувчан моддаларни тайёрлаш жараёнида уларни доривор хомашёдан ажратиб олиш.

ДИЕТОТЕРАПИЯ – DIAETOTHERAPIA – ДИЕТОТЕРАПИЯ, ПАРҲЕЗ – даволаш мақсадида беморларга ҳар хил овқатларни тавсия этиш.

ДИЗАКУЗИЯ – DYSACUSIA – ЯХШИ ЭШИТМАСЛИК – 1) қулоқнинг оғирлашиши, яхши эшитмаслик; 2) айрим товushларнинг қулоққа ёқмаслиги.

ДИЗАРТРИЯ – DYSARTHRIA – НУТҚНИНГ ФУНКЦИОНАЛ БУЗИЛИШИ – бунда айрим сўз, бўғин ва товushларни талаффуз қилиш қийинлашади.

ДИЗЕНТЕРИЯ – DYSENTERIA – ДИЗЕНТЕРИЯ – бир туркумга оид микроблар гуруҳи келтириб чиқарадиган юқумли касаллик, патологик ўзгаришлар асосий йўғон ичакда кечади (қон ва шиллиқ аралаш кучли ич кетиш).

ДИЗЕСТЕЗИЯ – DYSAESTHESIA – баъзи бир нарсаларни нотўғри ҳис этиш, сезиш. Мас., иссиқлик оғриқ ёки совуқ сифатида сезилади.

ДИЗОСМИЯ – DYSOSMIA – ҲИД БИЛИШНИНГ ИЗДАН ЧИҚИШИ.

ДИЗОСТОЗ – DYSOSTOSIS – ДИЗОСТОЗ – суяк системаси ривожланишининг бузилиши.

ДИЗУРИЯ – DYSURIA – ҚОВУҚДАН СИЙДИК ЧИҚИШИНИНГ ҚИЙИНЛАШУВИ – қовуқдан сийдик чиқишининг қийинлашуви натижасида сийишнинг издан чиқиши.

КО‘ЗЛАР ДИВЕРГЕНСИЯСИ – ko‘ruv o‘qlarining o‘zining asl holatiga nisbatan yoki parallel holatidan ayrilishi (tashqariga qarashi).

Oxiri berk bo‘shliq yoki naysimon a‘zolar devorining bo‘rtmasi (qizilo‘ngach, ichak, qovuq devori va boshqalar).

1) ovqatni hazm qilish; 2) eruvchan moddalarni tayyorlash jarayonida ularni dorivor xomashyodan ajratib olish.

DIYETOTERAPIYA, PARHEZ – davolash maqsadida bemorlarga har xil ovqatlarni tavsiya etish.

YAXSHI ESHITMASLIK – 1) quloqning og‘irlashishi, yaxshi eshitmaslik; 2) ayrim tovushlarning quloqqa yoqmasligi.

NUTQNING FUNKSIONAL BUZILISHI – bunda ayrim so‘z, bo‘g‘in va tovushlarni talaffuz qilish qiyinlashadi.

DIZENTERIYA – bir turkumga oid mikroblar guruhi keltirib chiqaradigan yuqumli kasallik, patologik o‘zgarishlar asosiy yo‘g‘on ichakda kechadi (qon va shilliq aralash kuchli ich ketish).

Ba‘zi bir narsalarni noto‘g‘ri his etish, sezish. Mas., issiqlik og‘riq yoki sovuq sifatida seziladi.

HID BILISHNING IZDAN CHIQISHI.

DIZOSTOZ – suyak sistemasi rivojlanishining buzilishi.

QOVUQDAN SIYDIK CHIQISHINING QIYINLASHUVI – qovuqdan siydik chiqishining qiyinlashuvi natiijasida siyishning izdan chiqishi.

ДИЛАТАТОР – DILATATOR – торайган табиий найлар тешигини кенгайтириш учун мўлжалланган асбоб.

Д. зрачка – Қорачикнинг дилататори – қорачикни кенгайтиришда иштирок этувчи мушак.

ДИЛАТАЦИЯ – DILATATIO – ҳар қандай аъзон тешигининг диффуз турғун кенгайиши.

Д. сердца – Юрак дилатацияси – юрак бўшлиқлари деворларининг чўзилиши билан боғлиқ бўлган дилатация.

ДИОПТРИЯ – DIOPTRIA – нур синдириш кучининг ўлчов бирлиги, фокус масофаси бир метр линзанинг нур синдириш кучига тенг.

ДИОПТРИМЕТР – DIOPTRIMETR – кўзойнак шишалари нур синдириш қувватини ўлчашда ишлатиладиган асбоб.

ДИПЛАКУЗИЯ – DIPLACUSIA – эшитишнинг бузилиши, бунда бир товуш ўнг ва чап қулоққа ҳар хил эшитилади.

ДИПЛОПИЯ – DIPLOPIA – кўрилаётган нарсанинг иккита бўлиб кўриниши.

ДИПЛОЭ – DIPLOE – калла ясси суякларининг ғовакли суяк моддаси.

ДИПСОМАНИЯ – DIPSOMANIA – арақхўрлик, бир неча кундан ҳатто бир неча ҳафтагача араққа ружу қилиш, тўхтовсиз ичиш.

ДИСБАЗИЯ – DISBASIA – юришнинг бузилиши, юришда қийналиш, оқсоқланиш, чўлоқланиш.

ДИСГЕВЗИЯ – DISGEVSIA – таъм билишнинг бузилиши, асабий одамларда кўпроқ учрайди.

ДИСГИДРОЗ – DYSHIDROSIS – 1) тер чиқишнинг бузилиши; 2) тери касаллиги (сувланиш) – тер безларининг яллиғланиши.

ДИСГРАФИЯ – DYSGRAPHIA – ДИСГРАФИЯ – ҳуснихат бузилишининг умумий номи.

Toraygan tabiiy naylar teshigini kengaytirish uchun mo'ljallangan asbob.

Qorachiqning dilatatori – qorachiqni kengaytirishda ishtirok etuvchi mushak.

Har qanday a'zo teshigining diffuz turg'un kengayishi.

Yurak dilatatsiyasi – yurak bo'shliqlari devorlarining cho'zilishi bilan bog'liq bo'lgan dilatatsiya.

Nur sindirish kuchini o'lchov birligi, fokus masofasi bir metr linzaning nur sindirish kuchiga teng.

Ko'zoynak shishalari nur sindirish quvvatini o'lchashda ishlatiladigan asbob.

Eshitishning buzilishi, bunda bir tovush o'ng va chap quloqqa har xil eshitiladi.

Ko'rinayotgan narsaning ikkita bo'lib ko'rinishi.

Kalla yassi suyaklarining g'ovakli suyak moddasi.

Araqxo'rlik, bir necha kundan hatto bir necha haftagacha araqqa ruju qilish, to'xtovsiz ichish.

Yurishning buzilishi, yurishda qiynalish, oqsoqlanish, cho'loqlanish.

Ta'm bilishning buzilishi, asabiy odamlarda ko'proq uchraydi.

1) ter chiqishning buzilishi; 2) teri kasalligi (suvlanish) – ter bezlarining yallig'lanishi.

DISGRAFIYA – husnixat buzilishining umumiy nomi.

ДИСК ЗРИТЕЛЬНОГО НЕРВА – DISCUS NERVI OPTICI – КЎРУВ НЕРВ ДИСКИ – оч пушти рангли, диаметри 1,5–2 мм бўлган думалоқ шаклдаги, марказидан тўр парда артерияси ва венаси чиқадиган, кўз соққаси ичида жойлашган диск; кўз нервининг бошланиш қисми ҳисобланади.

ДИСКАЛГИЯ – DISCALGIA – умуртқалар орасидаги дискнинг жароҳатида шу соҳадан чиқадиган орқа мия нерв толалари бўйлаб юзага келган оғриқ.

ДИСКАРТРОЗ – DISCARTHROSIS – ДИСК АРТРОЗИ – умуртқа поғонаси остеохондрозиди диск ва умуртқалараро бўғимлар дискоартрози (дистрофик жараён).

ДИСКЕРАТОЗ – DYSKERATOSIS – ДИСК КЕРАТОЗИ – эпидермиснинг нормал физиологик мугузланиши жараёнининг ўзига хос бузилиши.

ДИСКИНЕЗИЯ – DYSKINESIA – бири-бирига мос келадиган ҳаракатлар (шу жумладан ички аъзолар ҳаракати ҳам) бузилишининг умумлашган номи. Ҳаракатларни вақт бўшлиққа мослаштириб бажариш бузилади. Айрим ҳаракатлар эса ноўрин тезлашади.

ДИСКОПАТИЯ – DISCOPATHIA – умуртқалараро диск касаллигининг морфологик белгиларисиз, сабабчиси ноаниқ, лекин умуртқалараро дискнинг зарарланишига ўхшаган симптомлар берувчи барча касалликларнинг умумий номи.

ДИСКОРИЯ – DYSCORIA – ҚОРАЧИҚ ШАКЛИНИНГ БУЗИЛИШИ.

ДИСМЕНОРЕЯ – DYSMENORRHOEA – ОҒРИҚЛИ ҲАЙЗ КЎРИШ.

ДИСМИМИЯ – DYSMIMIA – МИМИКА (ИМО-ИШОРА) ҲАРАКАТЛАРИНИНГ БУЗИЛИШИ.

ДИСМНЕЗИЯ – DYSMNESIA – хотиранинг бузилиши; эслаш қобилияти имкониятининг пасайиши; хотира захираларининг камайиши ва қайтадан эслаш қобилиятининг пасайиб кетиши билан тавсифланади.

КО‘РУВ NERV DISKI – оч пушти рангли, диаметри 1,5–2 мм бўлган думалоқ шаклдаги, марказидан то‘р парда артерияси ва венаси чиқадиган, ко‘з соққаси ичида joylashgan disk; ko‘z nervining boshlanish qismi hisoblanadi.

Umurtqalar orasidagi diskning jarohatida shu sohadan chiqadigan orqa miya nerv tolalari bo‘ylab yuzaga kelgan og‘riq.

DISK ARTROZI – умуртқа pog‘onasi osteoxondrozida disk va umurtqalararo bo‘g‘imlar diskoartrozi (distrofik jarayon).

DISK KERATOZI – epidermisning normal fiziologik muguzlanishi jarayonining o‘ziga xos buzilishi.

Bir-biriga mos keladigan harakatlar (shu jumladan ichki a‘zolar harakati ham) buzilishining umumlashgan nomi. Harakatlarni vaqt bo‘shliqqa moslashtirib bajarish buziladi. Ayrim harakatlar esa noo‘rin tezlashadi.

Umurtqalararo disk kasalligining morfologik belgilarsiz, sababchisi noaniq, lekin umurtqalararo zararlanishiga o‘xshagan simptomlar beruvchi barcha kasalliklarning umumiy nomi.

QORACHIQ SHAKLINING BUZILISHI.

OG‘RIQLI HAYZ KO‘RISH.

MIMIKA (IMO-ISHORA) HARAKATLARINING BUZILISHI.

Xotiraning buzilishi; eslash qobiliyati imkoniyatining pasayishi; xotira zaxiralarining kamayishi va qaytadan eslash qobiliyatining pasayib ketishi bilan tavsiflanadi.

ДИСПАНСЕРИЗАЦИЯ – DISPANSERISATIO – 1) касалларни аниқлаш ва даволашга қаратилган соғлиқни сақлаш чоратадбирлари системаси; 2) аҳолининг муайян гуруҳи саломатлиги устидан ўрнатиладиган шифокор назорати.

ДИСПАРЕУНИЯ – DYSPAREUNIA – аёлларда жинсий алоқа бузилишларининг умумий номи.

ДИСПЕПСИЯ – DYSPEPSIA – овқат ҳазм қилишнинг бузилиши.

ДИСПЛАЗИЯ – DYSPLASIA – дисплазия – эмбриогенез ҳамда постнатал даврда аъзо, тўқималарнинг нотўғри ривожланиши.

ДИСПНОЭ – DYSPNOE – нафас олиш тезлиги, мароми ва чуқурлигининг бузилиши.

ДИСПОЗИЦИЯ МАТКИ – DISPOSITIO UTERI – бачадон диспозицияси – кичик тосда бачадоннинг ўз ўрнини ўзгартириб силжиши.

ДИССЕМИНАЦИЯ – DISSEMINATIO – патологик жараённинг қон ёки лимфа орқали тарқалиши, мас., сил, ўсма тарқалиши.

ДИССИМУЛЯЦИЯ – DISSIMULATIO – руҳий касалликка чалинган шахснинг ўзини соғлом деб кўрсатиш мақсадида касаллик белгиларини яширишга мўлжалланган ҳаракатлар.

ДИСТАЛЬНЫЙ – DISTALIS – марказдан узоқда бўладиган, четга яқин; ўрта чизикдан, танадан узоқлашган, периферик.

ДИСТИЛЛЯЦИЯ – DESTILLATIO – суюқликлар аралашмасининг таркибий қисмларга ажралиш жараёни, келгусида вужудга келган буғларнинг конденсацияланиши (суюқ ҳолатга ўтиши).

ДИСТИМИЯ – DYSTHYMIA – кайфиятнинг бузилиши, кўнгил вайронлик, парижонлик.

ДИСТОНИЯ – DYSTONIA – мушак ва қон томирлар тонусининг нормадан ўзгариши, оғиши; баъзи тўқималарда тонуснинг ошган ёки пасайган бўлиши.

1) Kasallarni aniqlash va davolashga qaratilgan sog‘liqni saqlash chora-tadbirlari sistemasi; 2) aholining muayyan guruhi salomatligi ustidan o‘rnatiladigan shifokor nazorati.

Ayollarda jinsiy aloqa buzilishlarining umumiy nomi.

OVQAT HAZM QILISHNING BUZILISHI.

DISPLAZIYA – embriogenez hamda postnatal davrda a‘zo, to‘qimalarning noto‘g‘ri rivojlanishi.

Nafas olish tezligi, maromi va chuqurligining buzilishi.

BACHADON DISPOZITSIYASI – kichik tosdan bachadonning o‘z o‘rnini o‘zgartirib siljishi.

Patologik jarayonning qon yoki limfa orqali tarqalishi, mas., sil, o‘sma tarqalishi.

Ruhiy kasallikka chalingan shaxsning o‘zini sog‘lom deb ko‘rsatish maqsadida kasallik belgilarini yashirishga mo‘ljallangan harakatlar.

Markazdan uzoqda bo‘ladigan, chetga yaqin; o‘rta chiziqdan, tanadan uzoqlashgan, periferik.

Suyuqliklar aralashmasining tarkibiy qismlarga ajralish jarayoni, kelgusida vujudga kelgan bug‘larning kondensatsiyalanishi (suyuq holatga o‘tishi).

Kayfiyatning buzilishi, ko‘ngil vайronlik, parishonlik.

Mushak va qon tomirlar tonusining normadan o‘zgarishi, og‘ishi; ba‘zi to‘qimalarda tonusning oshgan yoki pasaygan bo‘lishi.

ДИСТОРСИЯ – DISTORSIO – бўғимнинг ёпиқ жароҳати, бўғимларни қўшиб турувчи пайларнинг чўзилиши ва (ёки) қисман йиртилиши билан тавсифланади.

ДИСТРОФИЯ – DYSTROPHIA – ДИСТРОФИЯ – озиқ моддалар кам истеъмол қилинганда тўқималар, аъзолар ва умуман организм озиqlанишининг бузилиши.

ДИСФАГИЯ – DYSPHAGIA – оғриқли ютум; ҳалқум мушаклари фалажланиши натижасида ютумнинг бузилиши.

ДИСФАЗИЯ – DYSPHASIA – НУТҚ БУЗИЛИШИНИНГ УМУМИЙ НОМЛАНИШИ.

ДИСФОНИЯ – DYSPHONIA – ОВОЗ ОХАНГИНИНГ БУЗИЛИШИ.

ДИСФОРИЯ – DYSPHORIA – кайфиятнинг бузилиши; зерикish, жаҳл, норози кийёфали жаҳлдорлик, тажовузкорликнинг, кўпинча кўркувнинг биргаликдаги кўриниши.

ДИСФУНКЦИЯ – DYSFUNCTIONIO – ДИСФУНКЦИЯ – организм системалари, аъзолари ва тўқималари функциясининг бузилиши.

ДИСХРОМИЯ КОЖИ – DYSCHROMIA CUTIS – тери рангининг одатдаги рангидан ажралиб туришининг умумий номланиши.

ДИСХРОМАТОПСИЯ – гр. DYSCHROMATOPSIA – ранг ажратишнинг туғма бузилиши. Наслдан-наслга ўтиши мумкин.

ДИФАЛЛИЯ – гр. DIPHALLIA – иккинчи жинсий аъзо (ривожланиш нуқсони).

ДИУРЕЗ – DIURESIS – ДИУРЕЗ – сийдик ҳосил бўлиши ва чиқиши жараёни.

ДИФТЕРИЙНЫЙ КРУП – англ. CROUP – БЎҒМАЛИ КРУП – ҳикилдоқ ва бўғиз бўғмаси.

ДИФТЕРИЯ – DIPHTHERIA – БЎҒМА – интоксикация билан намоён бўладиган, томоқ, ҳалқум (ҳикилдоқ), трахея, бурун ва бошқа аъзолар яллиғланиши билан кечадиган ўткир инфекцион касаллик.

Бо‘ғ‘имнинг yopiq jarohati, bo‘g‘imlarni qo‘shib turuvchi paylarning cho‘zilishi va (yoki) qisman yirtilishi bilan tavsiflanadi.

DISTROFIYA – oziq moddalar kam iste‘mol qilinganda to‘qimalar, a‘zolar va umuman organizm oziqlanishining buzilishi.

Og‘riqli yutum; halqum mushaklari falajlanishi natijasida yutumning buzilishi.

НУТҚ БУЗИЛИШИНИНГ УМУМИЙ НОМЛАНИШИ.

ОВОЗ ОХАНГИНИНГ БУЗИЛИШИ.

Kayfiyatning buzilishi; zerikish, jahl, norozi qiyofali jahldorlik, tajovuzkorlikning, ko‘pincha qo‘rquvning birgalikdagi ko‘rinishi.

DISFUNKSIYA – organizm sistemalari, a‘zolari va to‘qimalari funksiyasining buzilishi.

Teri rangining odatdagi rangidan ajralib turishining umumiy nomlanishi.

Rang ajratishning tug‘ma buzilishi. Nasldan naslga o‘tishi mumkin.

Ikkinchi jinsiy a‘zo (rivojlanish nuqsoni).

DIUREZ – siydik hosil bo‘lishi va chiqishi jarayoni.

BO‘G‘MALI KRUP – hiqildoq va bo‘g‘iz bo‘g‘masi.

BO‘G‘MA – intoksikatsiya bilan namoyon bo‘ladigan, tomoq, halqum (hiqildoq), traxeya, burun va boshqa a‘zolar yallig‘lanishi bilan kechadigan o‘tkir infeksiyon kasallik.

ДИХРОМАЗИЯ – DICHROMASIA – кўзнинг уч хил ранг сезувчи аппаратларидан бирининг функцияси бузилиши туфайли юзага келадиган тугма ранг ажрата олмаслик.

ДИЭНЦЕФАЛИТ – DIENCEPHALITIS – оралик мия кўпроқ жароҳатланиши билан кечувчи энцефалит. Вегетатив-томир, трофик ва метаболик бузилишлар тариқасида намоён бўлади.

ДИЭНЦЕФАЛОН – DIENCEPHALON – оралик мия; у охирги ва ўрта миялар орасида жойлашган; бош миянинг асосий бўлимларидан бири.

ДЛИННОГОЛОВЫЙ – DOLICHOCERHALUS – УЗУН (ЧЎЗИНЧОҚ) БОШЛИ.

ДОБАВОЧНЫЕ ОРГАНЫ – ACCESSORIUS – ҚЎШИМЧА АЪЗОЛАР – анатомик тузилиш жиҳатидан организмдаги мавжуд аъзоларнинг такрорланган тузилмалари.

ДОЗА – DOSIS – МАЪЛУМ МИҚДОР – организмга кирган ёки киритиладиган модда миқдори.

ДОЗИРОВАНИЕ – МИҚДОРЛАШ – тиббиётда организмга бIRON-бир таъсир меъерини аниқлаш: масалан, нурланиш энергияси, дори воситаси миқдори, жисмоний машқлар ҳажми ва бoшқалар.

ДОЛЯ – LOBUS – БЎЛАК – без ёки безсимон тузилган аъзонинг бир қисми.

ДОЛЕВОЙ – LOBARIS – БЎЛАККА ТЕГИШЛИ.

ДОЛЬКА – LOBULUS – БЎЛАКЧА.

ДОЛЬЧАТЫЙ ДОЛЬКОВЫЙ – БЎЛАКЧАЛИ, БЎЛАКЧАЛАРДАН ИБОРАТ.

ДОМИНАНТА – DOMINANTA – УСТУНЛИК, ҲУКМРОН – марказий нерв системасидаги вақтинча ҳукмронлик қилувчи кучли қўзғалиш ўчоғи.

ДОНОР – DONOR – ДОНОР – беморларни даволаш учун ихтиёрий равишда қон ёки бирор аъзосини берувчи киши.

Ко'zning uch xil rang sezuvchi apparatlaridan birining funksiyasi buzilishi tufayli yuzaga keladigan tug'ma rang ajrata olmaslik.

Oraliq miya ko'proq jarohatlanishi bilan kechuvchi ensefalit. Vegetativ-tomir, trofik va metabolik buzilishlar tariqasida namoyon bo'ladi.

Oraliq miya; u oxirgi va o'rta miyalar orasida joylashgan; bosh miyaning asosiy bo'limlaridan biri.

UZUN (CHO'ZINCHOQ) BOSHLI.

QO'SHIMCHA A'ZOLAR – anatomiik tuzilish jihatidan organizmdagi mavjud a'zolarning takrorlangan tuzilmalari.

MA'LUM MIQDOR – organizmga kirgan yoki kiritiladigan modda miqdori.

MIQDORLASH – tibbiyotda organizmga biron-bir ta'sir me'yorini aniqlash: masalan, nurlanish energiyasi, dori vositasi miqdori, jismoniy mashqlar hajmi va boshqalar.

BO'LAK – bez yoki bezsimon tuzilgan a'zoning bir qismi.

BO'LAKKA TEGISHLI.

BO'LAKCHA.

BO'LAKCHALI, BO'LAKCHALARDAN IBORAT.

USTUNLIK, HUKMRON – markaziy nerv sistemasidagi vaqtincha hukmronlik qiluvchi kuchli qo'zg'alish o'chog'i.

DONOR – bemorlarni davolash uchun ixtiyoriy ravishda qon yoki biror a'zosini beruvchi kishi.

ДОНОШЕННОСТЬ – MATURITAS – ЕТУК ЧАҚАЛОҚ – ҳомиланинг ривожланиш даражаси, 39–40 ҳафтада она қорнида етук ҳомиланинг борлиги.

ДОПИНГ – ингл. DOPING – спортчиларга мусобақа вақтида тақиқланган вақтинчалик жисмоний ва рухий фаолиятни кучайтирувчи модда.

ДОСТУП (в хирургии) – ADITUS – КИРИШ ЙЎЛИ (хирургияда) – аъзони очиш ва тўқималардан ажратиш учун топографо-анатомик ва техник хусусиятларга эга бўлган хирург хатти-ҳаракатлари мажмуаси. Кириш йўли операциянинг бошланғич босқичи ҳисобланади.

ДРЕНАЖНАЯ СИСТЕМА ГЛАЗА – КЎЗНИНГ ДРЕНАЖ СИСТЕМАСИ.

ДРОЖАНИЕ – TREMOR – ТИТРАШ (қалтираш) – баъзи рухий ва нерв касалликларида бирор аъзо ёки бутун тананинг беихтиёр, ритмик равишда титраб туриши.

ДРУЗЫ ДИСКА ЗРИТЕЛЬНОГО НЕРВА – КЎРУВ НЕРВИ ДИСКНИНГ АНОМАЛИЯСИ – диск устида оқ-қулранг кўринишдаги гиалин, оҳак ва б. моддалар дончалари пайдо бўлиши.

ДУГА, ДУЖКА – ARCUS – РАВОҚ, ЁЙ.

ДУГЛАСОВО ПРОСТРАНСТВО – SPATIUM DOUGLASI – ДУГЛАС БЎШЛИҒИ – эркакларда қовуқ ва тўғри ичак оралиғида жойлашган, аёлларда қовуқ ва бачадон (олдинги Дуглас бўшлиғи) ва бачадон ҳамда тўғри ичак (орқадаги Дуглас бўшлиғи) ораларида жойлашган қорин бўшлиғининг энг чуқур жойи.

ДУГООБРАЗНЫЙ – ARCUATUS – РАВОҚСИМОН, ЁЙСИМОН.

ДУОДЕНИТ – DUODENITIS – ДУОДЕНИТ – ўн икки бармоқ ичакнинг яллиғланиши.

ДУОДЕНОСТАЗ – DUODENOSTASIS – ДУОДЕНОСТАЗ – ўн икки бармоқ ичак ҳаракат фаолиятининг бузилиши, ичакда химус узок сақланиб туриши билан тавсифланади; эпигастрал соҳада тўмтоқ оғрик, овқатдан кейин кўнгил айниши, қусиш билан намоён бўлади.

YETUK CHAQALOQ – homilaning rivojlanish darajasi, 39–40 haftada ona qornida yetuk homilaning borligi.

Sportchilarga musobaqa vaqtida taqiqlangan vaqtinchalik jismoniy va ruhiy faoliyatni kuchaytiruvchi modda.

KIRISH YO‘LI (xirurgiyada) – a‘zoni ochish va to‘qimalardan ajratish uchun topografo-anatomik va texnik xususiyatlarga ega bo‘lgan xirurg xatti-harakatlari majmuasi. Kirish yo‘li operatsiyaning boshlang‘ich bosqichi hisoblanadi.

KO‘ZNING DRENAJ SISTEMASI.

TITRASH (qaltirash) – ba‘zi ruhiy va nerv kasalliklarida biror a‘zo yoki butun tananing beixtiyor, ritmik ravishda titrab turishi.

Ko‘ruv nervi diskining anomaliyasi – disk ustida oq-kulrang ko‘rinishdagi gialin, ohak va b. moddalar donchalari paydo bo‘lishi.

RAVOQ, YOY.

DUGLAS BO‘SHLIG‘I – erkaklarda qovuq va to‘g‘ri ichak oralig‘ida joylashgan, ayollarda qovuq va bachadon (oldingi Duglas bo‘shlig‘i) va bachadon hamda to‘g‘ri ichak (orqadagi Duglas bo‘shlig‘i) oralarida joylashgan qorin bo‘shlig‘ining eng chuqur joyi.

RAVOQSIMON, YOYSIMON.

DUODENIT – o‘n ikki barmoq ichakning yallig‘lanishi.

DUODENOSTAZ – o‘n ikki barmoq ichak harakat faoliyatining buzilishi, ichakda ximus uzoq saqlanib turishi bilan tavsiflanadi; epigastral sohada to‘mtoq og‘riq, ovqatdan keyin ko‘ngil aynishi, qusish bilan namoyon bo‘ladi.

ДУОДЕНУМ – DUODENUM – ДУОДЕНУМ – бевосита меъдадан бошланадиган ингичка ичакнинг бошланғич қисми.

ДУОДЕНЭКТОМИЯ – DUODENECTOMIA–ДУОДЕНЭКТОМИЯ – ўн икки бармоқ ичакни операция қилиб олиб ташлаш.

ДУОКРИНИН – ўн икки бармоқ ичак шиллиқ қаватидаги тахмин қилинадиган гормон, унинг безлари (Бруннер безлари) секрет ажратишини қўзғатади.

ДЫХАНИЕ – RESPIRATIO – НАФАС – мураккаб узлуксиз биологик жараён бўлиб, организмга ташқи муҳитдан кислород олиб кирилиши ва унга оксидланиш маҳсулоти – карбонат ангидрид газини чиқаришни таъминлайди.

Д. амфорическое – Амфорик нафас олиш – ўпкадан шиша (бутилка)га пуфлаганда чиқадиган товуш эшитилиши (мас., ўпкада каверна бўлганда шундай товуш эшитилади).

Д. бронхиальное – Бронхиал нафас олиш – овоз тешиги орқали ҳаво ўтаётганда ҳосил бўладиган товушлар. Тўқима зичланган ўпканинг устидан эшитилади.

Д. везикулярное – R. vesicularis – Везикуляр нафас олиш – ўпканинг соғлом ҳолатида эшитиладиган нормал нафас товуши.

Д. диафрагмальное – Диафрагмал нафас олиш – нафас ҳаракатларида диафрагма ва қорин мушакларининг кўпроқ қисқариши ҳисобида бўлади. Кўпинча эркаларга хосдир.

Д. искусственное – Сунъий нафас олиш – одатдаги нафас тўхтаб қолганда уни тиклаш мақсадида ҳар хил махсус усуллар билан ўпкага ҳаво киритиш.

Д. реберное или грудное – Қовурғалар билан (қўкрак билан) нафас олиш – қовурғаларнинг кўтарилиши ва шу йўл билан қўкрак қафасининг кенгайиши натижасида ўпкага ҳаво кириши, аёлларга хос ҳолат.

DUODENUM – bevosita me’dadan boshlanadigan ingichka ichakning boshlang’ich qismi.

DUODENEKTOMIYA – o’n ikki barmoq ichakni operatsiya qilib olib tashlash.

DUOKRININ – o’n ikki barmoq ichak shilliq qavatidagi taxmin qilinadigan gormon, uning bezlari (Brunner bezlari) sekret ajratishini qo’zg’atadi.

NAFAS – murakkab uzluksiz biologik jarayon bo’lib, organizmga tashqi muhitdan kislorod olib kirilishni va unga oksidlanish mahsuloti – karbonat angidrid gazini chiqarishni ta’minlaydi.

Amforik nafas olish – o’pkadan shisha (butilka)ga puflaganda chiqadigan tovush eshinishi (mas., o’pkada kaverna bo’lganda shunday tovush eshinitiladi).

Bronxial nafas olish – ovoz teshigi orqali havo o’tayotganda hosil bo’ladigan tovushlar. To’qima zichlangan o’pkaning ustidan eshinitiladi.

Vezikular nafas olish – o’pkaning sog’lom holatida eshinitiladigan normal nafas tovushi.

Diafragmal nafas olish – nafas harakatlarida diafragma va qorin mushaklarining ko’proq qisqarishi hisobiga bo’ladi. Ko’pincha erkaklarga xosdir.

Sun’iy nafas olish – odatdagi nafas to’xtab qolganda uni tiklash maqsadida har xil maxsus usullar bilan o’pkaga havo kiritish.

Qovurg’alar bilan (ko’krak bilan) nafas olish – qovurg’alarning ko’tarilishi va shu yo’l bilan ko’krak qafasining kengayishi natijasida o’pkaga havo kirishi, ayollarga xos holat.

Д.шумное – Шовқинли нафас олиш – нафас шовқини узоқ масофада ҳам эшитилиши билан тавсифланувчи нафас олиш (мас., Куссмауль нафас олиши).

ДЫХАТЕЛЬНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA RESPIRATORIA – **НАФАС ЕТИШМАСЛИГИ** – организм билан ташқи муҳит ўртасида газ алмашинуви бузилиши оқибатида келиб чиққан патологик ҳолат.

ДЫХАТЕЛЬНОЕ ГОРЛО – TRACHEA – **КЕКИРДАК**.

ДЫХАТЕЛЬНЫЙ – RESPIRATORIUS – **НАФАСГА ТЕГИШЛИ**.

Е

ЕВНУХОИД – EUNUCHOIDEUS – **АХТА** – бичилган одам қиёфасидаги кўриниш.

ЕВСТАХИЕВА ТРУБА – TUBA AUDITIVA – **ЕВСТАХИЙ НАЙИ** – ноғора парда бўшлиғини бурун-ҳалқум билан улайдиган канал.

ЕВСТАХИИТ – EUSTACHIITIS – Евстахий найи шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

ЕЮНОСТОМИЯ – JEJUNOSTOMIA – беморни озиқлантириб туриш мақсадида оч ичакдан тешик очиш.

Ж

ЖЕВАНИЕ – MASTICATIO – **ЧАЙНАШ** – оғизда овқатни майдалаш, эзиш, уларни сўлак билан намлаш; овқат ҳазм қилишнинг бошланиши.

ЖЕВАТЕЛЬ – M.MASSETER – **ЧАЙНОВЧИ** – чайнов мушаги.

ЖЕВАТЕЛЬНЫЙ – MASTICATORIUS – **ЧАЙНАЙДИГАН ТОМОН**.

ЖЕЛЕЗ(-Ы) – GLANDULA – **БЕЗ(-ЛАР)** – организмнинг у ёки бу системалари ишида аҳамият касб этувчи, ўзига хос моддалар ишлаб чиқарувчи аъзолар.

Ж. внутренней секреции – Ички секреция безлари – бевосита қонга гормонлар ишлаб чиқарадиган ғаройиб хусусиятли аъзолар.

Shovqinli nafas olish – nafas shovqini uzoq masofada ham eshitalishi bilan tavsiflanuvchi nafas olish (mas., Kussmaul nafas olishi).

NAFAS YETISHMASLIGI – organizm bilan tashqi muhit o'rtasida gaz almashinuvi buzilishi oqibatida kelib chiqqan patologik holat.

KEKIRDAK.

NAFASGA TEGISHLI.

АХТА – бичилган одам қиёфасидаги кўриниш.

YEVSTAXIY NAYI – nog'ora par-da bo'shlig'ini burun-halqum bilan ulaydigan kanal.

Yevstaxiy nayi shilliq pardasining yallig'lanishi.

YEYUNOSTOMIYA – bemorni oziqlantirib turish maqsadida och ichakdan teshik ochish.

CHAYNASH – og'izda ovqatni maydalash, ezish, ularni so'lak bilan namlash; ovqat hazm qilishning boshlanishi.

CHAYNOVCHI – chaynov mushagi.

CHAYNAYDIGAN TOMON.

BEZ(-LAR) – organizmning u yoki bu sistemalari ishida ahamiyat kasb etuvchi, o'ziga xos moddalar ishlab chiqaruvchi a'zolar.

Ichki sekretiya bezlari – bevosita qonga gormonlar ishlab chiqaradigan g'aroyib xususiyatli a'zolar.

Ж. мейбомиевы – Мейбомий безчалари – ковоклар тоғайи ичидаги майда безчалар (мураккаб ёғ безлари).

ЖЕЛОБОК – SULCUS – ТАРНОВЧА.

ЖЕЛТАЯ ЛИХОРАДКА – FEBRIS FLAVA – САРИҚ ИСИТМА – иситма ва интоксикация билан кечадиган ўткир инфекцион касаллик, уни вирус келтириб чиқаради. Ўта хавфли инфекцияларга киради.

ЖЕЛТОЕ ПЯТНО – MACULA LUTEA – САРИҚ ДОҒ – марказий кўриш хусусиятига эга бўлган кўз тўр пардасининг энг сезувчан нуқтаси.

ЖЕЛТОЕ ТЕЛО ЯИЧНИКА – CORPUS LUTEUM – ТУХУМДОННИНГ САРИҚ ТАНАСИ – фолликул ёрилиб тухум хужайра чиққач, гранулёз хужайралардан ривожланадиган тузилма.

ЖЕЛТУХА – ICTERUS – САРИҚЛИК – қонда билирубин миқдори кўпайиши натижасида тери, шиллик пардалар, кўз соққаси конъюнктивасининг сариқ тусга кириши.

Ж. гемолитическая – Гемолитик сариқлик – баъзи бир дорилар билан заҳарланишда, қон группаси мос келмайдиган қонни қуйишда ва айрим касалликларда қизил қон таначаларининг зўр бериб парчаланиши (гемолизи)дан келиб чиқадиган сариқлик ҳолати.

Ж. детская – Болалар сариқ касаллиги – болалардаги септик ҳолатлар ва баъзи бир заҳарланишлар натижасида жигарнинг, ретикуло-эндотелиал аппаратнинг бир қанча касалликлари белгиси.

Ж. новорождённых – Чақалоқларнинг сариқ касаллиги – ҳаётнинг дастлабки кунларида гипербилирубинемияга боғлиқ боланинг ҳолати, кўп ҳолларда тери ва шиллик қаватлар сариқ тусга киради.

Ж. беременных – I. gravidarum – Ҳомиладорлар сариқ касаллиги – ҳомиладорлик токсикозида ҳаддан ташқари кўп (тўхтовсиз) қайт қилиш ва eklampsияда кuzатилади.

Meybomiy bezchalari – qovoqlar tog‘ayi ichidagi mayda bezchalar (murakkab yog‘ bezlari).

TARNOVCHA.

SARIQ ISITMA – isitma va intoksikatsiya bilan kechadigan o‘tkir infeksiyon kasallik, uni virus keltirib chiqaradi. O‘ta xavfli infeksiyalarga kiradi.

SARIQ DOG‘ – markaziy ko‘rish xususiyatiga ega bo‘lgan ko‘z to‘r pardasining eng sezuvchan nuqtasi.

TUXUMDONNING SARIQ TANASI – follikul yorilib tuxum hujayra chiqqach, granuloz hujayralardan rivojlanadigan tuzilma.

SARIQLIK – qonda bilirubin miqdori ko‘payishi natijasida teri, shilliq pardalar, ko‘z soqqasi konyunktivasining sariq tusga kirishi.

Gemolitik sariqlik – ba’zi bir dorilar bilan zaharlanishda, qon gruppasi mos kelmaydigan qonni quyishda va ayrim kasalliklarda qizil qon tanachalarining zo‘r berib parchalanishi (gemolizi)dan kelib chiqadigan sariqlik holati.

Bolalar sariq kasalligi – bolalardagi septik holatlar va ba’zi bir zaharlanishlar natijasida jigarning, retikulo-endotelial apparatning bir qancha kasalliklari belgisi.

Chaqaloqlarning sariq kasalligi – hayotning dastlabki kunlarida giperbilirubinemiya ga bog‘liq bolaning holati, ko‘p hollarda teri va shilliq qavatlar sariq tusga kiradi.

Homiladorlar sariq kasalligi – homiladorlik toksikozida haddan tashqari ko‘p (to‘xtovsiz) qayt qilish va eklampsiyada kuzatiladi.

ЖЕЛУДОК – VENTRICULUS, GASTER – МЕЪДА – овқат ҳазм қилиш йўлининг кенгайган бўлими; мушаклари яхши тараққий этганлиги ва махсус безлари билан алоҳида аҳамиятга молик овқат ҳазм қилиш аъзоси.

ЖЕЛУДОЧЕК – VENTRICULUS – ҚОРИНЧА.

ЖЕЛУДОЧЕК ГОЛОВНОГО МОЗГА – VENTRICULUS CEREBRI – БОШ МИЯ ҚОРИНЧАЛАРИ – марказий нерв системасидаги бўшлиқлар.

ЖЕЛУДОЧНО-КИШЕЧНЫЙ – GASTROINTESTINALIS – МЕЪДА-ИЧАККА ТЕГИШЛИ.

ЖЕЛУДОЧНО-ПОДЖЕЛУДОЧНЫЙ – GASTROPANCREATICUS – МЕЪДА ВА МЕЪДА ОСТИ БЕЗИГА ТЕГИШЛИ.

ЖЕЛУДОЧНО-САЛЬНИКОВЫЙ – GASTROEPIDIDYMICUS – МЕЪДА-ЧАРВИГА ТЕГИШЛИ.

ЖЕЛУДОЧНО-СЕЛЕЗЕНОЧНЫЙ – GASTROSPLENICUS – МЕЪДА-ТАЛОҚҚА ТЕГИШЛИ.

ЖЕЛУДОЧНЫЙ – GASTRICUS – МЕЪДАГА ТЕГИШЛИ.

ЖЕЛЧНОКАМЕННАЯ БОЛЕЗНЬ – CHOLELITHIASIS – ЎТ-ТОШ КАСАЛЛИГИ – асосан ўт пуфагида, камроқ ўт йўлларида махсус тузилмалар – ўт тошлари ҳосил бўлиши билан кечадиган касаллик.

ЖЕЛЧНЫЙ ПУЗЫРЬ – VESICA FELLEA – ЎТ ПУФАГИ – ўт тўпланадиган қопча.

ЖЕЛЧЬ – FEL, BILIS – ЎТ (сафро) – жигар ҳужайралари секретини; таркибида сув, ўт пигменти ва ўт кислоталари, минерал моддалар, ёғлар, фосфолипидлар ва холестерин бўлади. Ёғларни ҳазм қилишда иштирок этади.

ЖЕНЩИНА – FEMINA – ХОТИН, АЁЛ.

ЖИВОТ – ABDOMEN – ҚОРИН – қорин девори ва қорин бўшлиғидан иборат тананинг бир қисми.

МЕЪДА – овқат ҳазм қилиш йўлининг кенгайган бўлими; мушаклари яхши тараққий этганлиги ва махсус безлари билан алоҳида аҳамиятга молик овқат ҳазм қилиш аъзоси.

ҚОРИНЧА.

БОШ МИЯ ҚОРИНЧАЛАРИ – марказий нерв системасидаги бўшлиқлар.

МЕЪДА-ИЧАККА ТЕГИШЛИ.

МЕЪДА ВА МЕЪДА ОСТИ БЕЗИГА ТЕГИШЛИ.

МЕЪДА-ЧАРВИГА ТЕГИШЛИ.

МЕЪДА-ТАЛОҚҚА ТЕГИШЛИ.

МЕЪДАГА ТЕГИШЛИ.

ЎТ-ТОШ КАСАЛЛИГИ – асосан ўт пуфагида, камроқ ўт йўлларида махсус тузилмалар – ўт тошлари ҳосил бўлиши билан кечадиган касаллик.

ЎТ ПУФАГИ – ўт то'планадиган қопча.

ЎТ (сафро) – жигар ҳужайралари секретини; таркибида сув, ўт пигменти ва ўт кислоталари, минерал моддалар, yog'lar, fosfolipidlar va xolesterin bo'ladi. Yog'larni hazm qilishda ishtirok etadi.

ХОТИН, АЁЛ.

ҚОРИН – қорин девори ва қорин бўшлиғидан иборат тананинг бир қисми.

ЖИДКОСТЬ – LIQUOR ENDOLYMPHA – СУЮҚЛИК.

ЖИДКОСТЬ В ЛАБИРИНТЕ УХА – ADEPS – ҚУЛОҚ ЛАБИРИНТИ ИЧИДАГИ СУЮҚЛИК.

ЖИРОВАЯ ТКАНЬ – TELA ADIPOSA – ЁҒ ТЎҚИМА – бириктирувчи тўқиманинг бир хили; эмбриогенезда мезенхимадан ривожланади.

ЖИРОВОЙ СЛОЙ – PANNICULUS ADIPOSUS – ЁҒ, ЖИР ҚАВАТИ.

ЖИР(-Ы) – ADEPS, ADIPIPS – ЁҒ(-ЛАР) – ўсимлик ва ҳайвонот тўқималари таркибига кирадиган ва мураккаб аралашмадан иборат органик бирикма.

3

ЗАБОЛЕВАЕМОСТЬ – MORBIDITAS – КАСАЛЛИК – маълум жойда яшайдиган аҳоли орасида календарь йил мобайнида дастлаб рўйхатга олинган мавжуд касалликларни аниқлайдиган тиббий-статистик кўрсаткич.

ЗАБРЮШИННОЕ ПРОСТРАНСТВО – SPATIUM RETROPERITONEALE – ҚОРИН ПАРДАСИ ОРТИ БЎШЛИҒИ – қорин бўшлиғининг орқа бўлими.

ЗАВИТОК – HELIX – Бурма, гажак (қулоқ супрасида).

ЗАВОРОТ ВЕКА – ENTROPION – Қовоқларнинг ичига (кўз томонга) қайрилиб қолиши.

ЗАВОРОТ ЖЕЛУДКА – TORSIO VENTRICULI – ОШҚОЗОННИНГ БУРАЛИШИ – ошқозоннинг ўз ўқи атрофида айланиб, буралиб қолиши. Натижада кириш (кардия) ва чиқиш (пилорус) қисмлари сиқилиб қолади ва овқат ўтмайди, қон билан таъминланиш бузилади.

ЗАВОРОТ ЖЕЛЧНОГО ПУЗЫРЯ – TORSIO VESICAE FELLEAE – ЎТ ПУФАГИ БУРАЛИШИ – ўт пуфагининг тутқичи атрофида буралиб қолиши, натижада қон айланиши ва ўт йўли ўтказувчанлиги бузилади.

SUYUQLIK.

QULOQ LABIRINTI ICHIDAGI SUYUQLIK.

YOG‘ TO‘QIMA – biriktiruvchi to‘qimaning bir xili; embriogenezda mezenximadan rivojlanadi.

YOG‘, JIR QAVATI.

YOG‘(-LAR) – o‘simlik va hayvonot to‘qimalari tarkibiga kiradigan va murakkab aralashmadan iborat organik birikma.

KASALLIK – ma’lum joyda yashaydigan aholi orasida kalendar yil mobaynida dastlab ro‘yxatga olingan mavjud kasalliklarni aniqlaydigan tibbiy-statistik ko‘rsatkich.

QORIN PARDASI ORTI BO‘SHLIG‘I – qorin bo‘shlig‘ining orqa bo‘limi.

Burma, gajak (quloq suprasida).

Qovoqlarning ichiga (ko‘z tomonga) qayrilib qolishi.

OSHQOZONNING BURALISHI – oshqozonning o‘z o‘qi atrofida aylanib, buralib qolishi. Natijada kirish (kardiya) va chiqish (pilorus) qismlari siqilib qoladi va ovqat o‘tmaydi, qon bilan ta’minlanish buziladi.

O‘T PUFAGI BURALISHI – o‘t pufagining tutqichi atrofida buralib qolishi, natijada qon aylanishi va o‘t yo‘li o‘tkazuvchanligi buziladi.

ЗАВОРОТ КИШОК – VOLVULUS – ИЧАКЛАР БУРАЛИШИ – ўткир ичак тутилишининг бир тури, қон билан таъминланиш ҳам издан чиқади.

3. сальника – Катта ёғ қаватининг буралиши – катта ёғ қаватининг ўз ўқи атрофида ўралиб қолиши, қон айланиши бузилади.

3. селезенки – Талоқнинг буралиши – талоқнинг томир-нерв тутами атрофида буралиб қолиши, аъзода қон айланиши бузилади.

3. средней кишки – Ичаклар буралиши – ичакнинг юқори қисмида туғма тикилиб қолиши, ҳомиллада умумий орқа тутқич атрофида ўрта ичаклар айланишининг бузилишидан келиб чиқади.

ЗАДЕРЖКА МОЧИ – RETENIO URINAE – СИЙДИК ТУТИЛИШИ, мутлақо сия олмаслик – ўткир сийдик тутилиши (простата беги гипертрофиясида ва сийдик чиқариш йўли торайиб қолганда) ҳамда сийдикнинг сурункали нотўлиқ тутилиши *ischuria paroximalis*да, простата беги гипертрофиясида ва сийдик чиқариш йўли сфинктерининг склерозидида кузатилади.

3. плаценты – Плацента тушилишининг кечикиши – бачадондан йўлдош ажралишининг кечикиши.

ЗАДНЕПРОХОДНОЕ ОТВЕРСТИЕ – CANALIS ANALIS – ОРҚА ТЕШИК (ТЎҒРИ ИЧАКНИНГ ЧИҚИШ ТЕШИГИ).

ЗАДНИЕ НОСОВЫЕ ОТВЕРСТИЯ – CHONANAE – БУРУННИНГ ОРҚА ТЕШИКЛАРИ.

ЗАДНИЙ МОЗГ – METENCEPHALON – ОРҚА МИЯ.

ЗАДНИЙ ОТДЕЛ ПРОДОЛГОВАТОГО МОЗГА – MYELENCEPHALON – УЗУНЧОҚ МИЯНИНГ ОРҚА БЎЛАГИ.

ЗАЕДА – ANGULUS INFECTIOSIS – БИЧИЛИШ – стрептококклар, стафилококклар ёки ачитқи замбуруғларига ўхшаш *Candida* авлодига мансуб замбуруғлар юқиши оқибатида келиб чиққан шиллиқ қаватлар ва оғиз бурчаклари касаллиги.

ИЧАКЛАР БУРАЛИШИ – оʻtkir ichak tutilishining bir turi, qon bilan taʼminlanish ham izdan chiqadi.

Катта yogʻ qavatining buralishi – katta yogʻ qavatining oʻz oʻqi atrofida oʻralib qolishi, qon aylanishi buziladi.

Талоқнинг buralishi – taloqning tomir-nerv tutami atrofida buralib qolishi, aʼzoda qon aylanishi buziladi.

Ичаклар buralishi – ichakning yuqori qismida tugʻma tiqilib qolishi, homilada umumiy orqa tutqich atrofida oʻrta ichaklar aylanishining buzilishidan kelib chiqadi.

СИЙДИК ТУТИЛИШИ, mutlaqo siya olmaslik – oʻtkir siydik tutilishi (prostata bezi gipertrofiyasida va siydik chiqarish yoʻli torayib qolganda) va siydikning surunkali notoʻliq tutilishi *ischuria paroximalis*da, prostata bezi gipertrofiyasida va siydik chiqarish yoʻli sfinkterining sklerozida kuzatiladi.

Platsenta tushishining kechikishi – bachadondan yoʻldosh ajralishining kechikishi.

ОРҚА ТЕШИК (ТОʻGʻRI ИЧАКНИНГ ЧИҚИШ ТЕШИГИ).

БУРУННИНГ ОРҚА ТЕШИКЛАРИ.

ОРҚА МИЯ.

УЗУНЧОҚ МИЯНИНГ ОРҚА БЎЛАГИ.

БИЧИЛИШ – streptokokklar, stafilocokklar yoki achitqi zamburugʻlariga oʻxshash *Candida* avlodiga mansub zamburugʻlar yuqishi oqibatida kelib chiqqan shilliq qavatlar va ogʻiz burchaklari kasalligi.

ЗАИКАНИЕ – BALBUTIES – ДУДУҚЛАНИШ – нутқ мушакларининг клоник ва тоник тортишишлари оқибатида нутқнинг бузилиши.

ЗАКАЛИВАНИЕ В МЕДИЦИНЕ – ЧИНИҚТИРИШ – одам организмининг махсус омиллар ёрдамида чиниқтириш; пишиштиш; чиниқтириш натижасида одам организми чидамли, ташқи муҳитнинг зарарли (ҳаво ва сув ҳароратининг жуда баланд ёки паст бўлиши, атмосфера босимининг пастлиги ва шунга ўхшаш) таъсирларига яхши бардош берадиган бўлади.

ЗАНАВЕС (завеса) – VELUM – ОСИЛИБ ТУРУВЧИ ПАРДА, ЧОДИР.

ЗАПАДАНИЕ ГЛАЗНОГО ЯБЛОКА – ENOPHTHALMUS – КЎЗ СОҚҚАСИНИНГ КЎЗ КОСАСИГА БИРОЗ ТОРТИЛИБ КЕТИШИ.

ЗАПАХ – ODOR – ХИД – ҳидли моддаларнинг бурун бўшлиқлари шиллиқ қавати рецепторларига таъсир қилишдан келиб чиқадиган сезги.

ЗАПИРАТЕЛЬ, ЗАПИРАЮЩИЙ – OB-TURATOR – ЁПҚИЧ.

ЗАПОЙ – DIPSO MANIA – СУРУНКАСИГА ИЧИШ – руҳий тушкунликка тушган ҳолатда ичкиликка бўлган беихтиёр интилишнинг ўқтин-ўқтин пайдо бўлиши; бир неча кундан бир ҳафтагача ва ундан ҳам кўп вақт давом этиши мумкин; тўхтовсиз ичишлар оралиғида ичкиликдан ўзини бутунлай тийиш кузатилади.

ЗАПОР – CONSTIPATIO – ҚАБЗИЯТ – йўғон ичакда ахлатнинг қотиб, узоқ вақт туриб қолиши.

ЗАПЯСТЬЕ – CARPUS – КАФТ УСТИ – панжа устининг бармоқлар билан билак оралиғи; саккизта кафт усти суякларидан ташкил топган.

ЗАРАЩЕНИЕ ЗРАЧКА – OCCLUSIO PUPILLAE – КЎЗ ҚОРАЧИҒИНИНГ ЁПИШИБ ҚОЛИШИ – кўз қорачиғининг фиброз тўқима билан ёпишиб, бекилиб қолиши.

DUDUQLANISH – нутқ мушакларининг клоник ва тоник тортишishлари оқибатида нутқнинг бузилиши.

CHINIQTIRISH – одам организмининг махсус омиллар ёрдамида чиниқтириш; пishitish; чиниқтириш натижасида одам организми чидамли, ташқи муҳитнинг зарарли (havo va suv haroratining juda baland yoki past bo‘lishi, atmosfera bosimining pastligi va shunga o‘xshash) ta’sirlariga yaxshi bardosh beradigan bo‘ladi.

OSILIB TURUVCHI PARDA, CHODIR.

KO‘Z SOQQASINING KO‘Z KOSASIGA BIROZ TORTILIB KETISHI.

HID – hidli moddalarning burun bo‘shliqlari shilliq qavati retseptorlariga ta’sir qilishidan kelib chiqadigan sezgi.

YOPQICH.

SURUNKASIGA ICHISH – ruhiy tushkunlikka tushgan holatda ichkilikka bo‘lgan beixtiyor intilishning o‘qtin-o‘qtin paydo bo‘lishi; bir necha kundan bir haftagacha va undan ham ko‘p vaqt davom etishi mumkin; to‘xtovsiz ichishlar oralig‘ida ichkilikdan o‘zini butunlay tiyish kuzatiladi.

QABZIYAT – yo‘g‘on ichakda axlatning qotib, uzoq vaqt turib qolishi.

KAFT USTI – panja ustining barmoqlar bilan bilak oralig‘i; sakkizta kaft usti suyaklaridan tashkil topgan.

KO‘Z QORACHIG‘INING YOPI-SHIB QOLISHI – ko‘z qorachig‘ining fibroz to‘qima bilan yopishib, bekiilib qolishi.

ЗАРОДЫШ (эмбрион) – FETUS – ПУШТ – тухум бўлинишидан то тухум пардасидан ёки оналик организмдан ажраб чиққунича ривожланадиган организм.

ЗАСЛОНКА (клапан) – VALVULA – ТЎСҚИЧ (қопқоқ) – ковак аъзонинг ички қобиғи бурмаларининг умумий номи, тешикни ёпади.

ЗАСТОЙНЫЙ ДИСК – PAPILLA OEDEMATOSA – ДИСКНИНГ ДИМЛАНИБ ҚОЛИШИ – кўз нерви дискининг яллиғланмаган димланиши; калла суяги ички босимининг ошиши сабаб бўлади.

ЗАТЕК – ОҚМА – яллиғланиш ўчоғида тўпланган йирингнинг куйи қисмга оқиши ёки тешиб чиқиши.

ЗАТЫЛОК – НИЧА – ЭНСА – калланинг орқа пастки қисми.

ЗАУСЕНЦЫ – ТИРНОҚ МИЛКИ – тирноқ атрофидаги тери милки. Тирноқ милкига тушган зарарли микроблар милкак ёки хасмол касаллигини кўзғатади.

ЗАЩИТНЫЕ РЕАКЦИИ ОРГАНИЗМА – ОРГАНИЗМНИНГ ҲИМОЯ РЕАКЦИЯЛАРИ – гомеостазни сақлашга йўналтирилган ва патологик ва фавқулудда кўзғатишлар таъсирида пайдо бўлувчи организмнинг рефлектор ва гуморал реакциялари.

ЗДОРОВЬЕ – СОҒЛИҚ – Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилоти соғлиқ деб, фақат инсон вужудида касаллик ё ногиронлик йўқлиги билан кифояланмай, балки инсон жисмоний, ақлий ва ижтимоий соҳаларда ҳам қониқарли яшаётганидир, деб таърифлайди.

ЗЕВ – FAUCES – ТОМОҚ – юмшоқ танглай равоқлари ва тил илдизлари билан чегараланган бўшлиқ.

ЗЕРНИСТЫЙ – GRANULARIS – ДОНАДОР (майда доначали).

ЗЕРНЫШКИ (мелкие шарики) – GRANULA – ДОНАЧАЛАР (майда доначалар).

PUSHT – tuxum boʻlinishidan to tuxum pardasidan yoki onalik organizmidan ajrab chiqqunicha rivojlanadigan organizm.

TOʻSQICH (qopqoq) – kovak aʼzoning ichki qobigʻi burmalarining umumiy nomi, teshikni yopadi.

DISKNING DIMLANIB QOLISHI – koʻz nervi diskining yalligʻlanmagan dimlanishi; kalla suyagi ichki bosimining oshishi sabab boʻladi.

OQMA – yalligʻlanish oʻchogʻida toʻplangan yiringning quyi qismga oqishi yoki teshib chiqishi.

ENSA – kallaning orqa pastki qismi.

TIRNOQ MILKI – tirnoq atrofidaги teri milki. Tirnoq milkiga tushgan zararli mikroblar milkak yoki xasmol kasalligini qoʻzgʻatadi.

ORGANIZMNING HIMOYA REAKSIYALARI – gomeostazni saqlashga yoʻnaltirilgan va patologik va favqulodda qoʻzgʻatishlar taʼsirida paydo boʻluvchi organizmning reflektor va gumoral reaksiyalari.

SOGʻLIQ – Jahon Sogʻliqni Saqlash Tashkiloti sogʻliq deb, faqat inson vujudida kasallik yoki nogironlik yoʻqligi bilan kifoyalanmay, balki inson jismoniy, aqliy va ijtimoiy sohalarda ham qoniqarli yashayotganidir, deb taʼriflaydi.

TOMOQ – yumshoq tanglay ravoqlari va til ildizlari bilan chegaralangan boʻshliq.

DONADOR (mayda donachali).

DONACHALAR (mayda donachalar).

ЗИЯНИЕ (ЩЕЛЬ) – HIATUS – ЁРИҚ (ЙИРИҚ).

ЗОБ (струма) – STRUMA – БЎҚОҚ (струма) – қалқонсимон безнинг катталашиши; ташқи муҳитда, маҳаллий озиқ-овқат маҳсулотларида йод етишмаслиги оқибатида юз беради.

ЗОБНАЯ ЖЕЛЕЗА (вилочковая железа) – GLANDULA THYMICA – БЎҚОҚ БЕЗИ (айрисимон беzi) – кўкс оралиғининг олд юқори бўлимида жойлашган қўш бўлакли аъзо.

ЗОНДИРОВАНИЕ – фр. SONDER – ЗОНДЛАШ – ковак, найсимон аъзолар, каналлар, оқма йўллари, яралари зонд ёрдамида текшириш.

ЗОНДЫ БОУМЕНА – БОУМЕН ЗОНДЛАРИ – кўз ёши йўллари текширишда ишлатиладиган икки томонли зондлар.

ЗООНОЗЫ – гр. ZOONOSAE – ЗООНОЗЛАР – ҳайвонларнинг одамларда ҳам учрайдиган куйдирги, кутуриш, манқа, ўлат, оқсим, кана ва б. юқумли инвазион касалликларнинг умумий номи.

ЗООФИЛИЯ – ZOOPHILIA – ЗООФИЛИЯ – жинсий айнаш, бунда жинсий интилишнинг объекти бирор ҳайвон бўлади.

ЗООФОБИЯ – ZOOPHOBIA – ЗООФОБИЯ – мияда ўрнашиб қолган қўрқув – ҳайвонлардан қўркиш, кўпинча бир туридан.

ЗРАЧКОВАЯ РЕАКЦИЯ – КЎЗ ҚОРАЧИҒИ ТАЪСИРЛАНИШИ – баъзи бир кўз қорачиғи рефлексларининг умумий номи, асосан, ёруғликка, аккомодация ва конвергенцияга мослашиш.

ЗРАЧОК – PUPILLA – ҚОРАЧИҚ – дискка ўхшаш юмалоқ тешик; кўз рангдор пардасининг марказида жойлашган.

ЗРЕНИЕ – VISIO – КЎРИШ – кўриш қобилияти.

YORIQ (YIRIQ).

BO‘QOQ (STRUMA) – қалқонсимон безнинг катталашishi; ташқи муҳитда, маҳаллий озиқ-овқат маҳсулотларида yod yetishmasligi oqibatida yuz beradi.

BO‘QOQ BEZI (ayrisimon bezi) – ko‘ks oralig‘ining old yuqori bo‘limida joylashgan qo‘sh bo‘lakli a‘zo.

ZONDLASH – kovak, naysimon a‘zolar, kanallar, oqma yo‘llarni, yaralarni zond yordamida tekshirish.

BOUMEN ZONDLARI – ko‘z yoshi yo‘llarini tekshirishda ishlatiladigan ikki tomonli zondlar.

ZOONOZLAR – hayvonlarning odamlarda ham uchraydigan kuydirgi, quturish, manqa, o‘lat, oqsim, kana va b. yuqumli invazion kasalliklarning umumiy nomi.

ZOOFILIYA – jinsiy aynish, bunda jinsiy intilishning obyekti biror hayvon bo‘ladi.

ZOOFOBIYA – miyada o‘rnashib qolgan qo‘rquv – hayvonlardan qo‘rqish, ko‘pincha bir turidan.

KO‘Z QORACHIG‘I TA‘SIRLANISHI – ba‘zi bir ko‘z qorachig‘i reflekslarining umumiy nomi, asosan, yorug‘likka, akkomodatsiya va konvergensiya moslashish.

QORACHIQ – diskka o‘xshash yumaloq teshik; ko‘z rangdor pardasining markazida joylashgan.

KO‘RISH – ko‘rish qobiliyati.

3. двойное (диплопия) – Иккита кўриш (диплопия) – кўзни ҳаракатлантирувчи мушаклар фалажи ва парезларида нарсаларнинг иккита бўлиб кўриниши.

3. нормальное (эмметропия) – Нормал кўриш – кўзнинг яқин ва узоқдаги буюмларни барабар яхши кўриш қобилияти.

3. периферическое – Периферик кўриш – нигоҳ билан қамраб олинмайдиган (фиксацияланмайдиган) нарсаларнинг идрок қилинишини таъминловчи кўриш.

3. старческое (Пресбиопия) – Қарияларнинг кўриши – гавҳар эластиклиги пасайиши ва цилиар мушакнинг аккомодацион кучи сусайиши натижасида яқиндаги буюмларни ноаниқ кўриш.

3. центральное – Марказий кўриш – нигоҳ билан қамраб олинган нарсаларни кўриш қобилияти; тўр парда сариқ танасининг марказий соҳасидаги рецепторлар ёрдамида бошқарилади ва максимал даражада ўтқир кўриш билан тавсифланади.

ЗРИТЕЛЬНЫЕ ПУЧКИ ГРАСИОЛЕ – FASCICULUS OPTICUS GRACIOLOE – Бош миёя пўстлоқ ости кўриш марказларига импульсни етказиб берадиган нерв толалари тутами.

ЗРИТЕЛЬНЫЕ ЦЕНТРЫ – КЎРИШ МАРКАЗЛАРИ – бош миёя пўстлоғидаги ва пўстлоқ ости кўриш марказлари.

ЗРИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗАТОР – КЎРИШ АНАЛИЗАТОРИ – ташқи муҳитдан ёруғлик нуруни идрок этиб кўриш ва кўрув ҳиссиётини шакллантирувчи анализатор.

ЗРИТЕЛЬНЫЙ БУГОР МОЗГА – THALAMUS OPTICUS – МИЯНИНГ КЎРУВ БЎРТИҒИ.

ЗРИТЕЛЬНЫЙ НЕРВ – NERVUS OPTICUS – КЎРУВ НЕРВИ – кўрув аъзосини миёя билан боғлайдиган нерв толалари тутами.

ЗУБ(Ы) – DENTES – ТИШ(-ЛАР).

Ikkita ko‘rish (diplopiya) – ko‘zni harakatlantiruvchi mushaklar falaji va parezlarida narsalarning ikkita bo‘lib ko‘rinishi.

Normal ko‘rish – ko‘zning yaqin va uzoqdagi buyumlarni baravar yaxshi ko‘rish qobiliyati.

Periferik ko‘rish – nigoh bilan qamrab olinmaydigan (fiksatsiyalanmaydigan) narsalarning idrok qilinishini ta‘minlovchi ko‘rish.

Qariyalar ko‘rishi – gavhar elastikligi pasayishi va siliar mushakning akkomodatsion kuchi susayishi natijasida yaqindagi buyumlarni noaniq ko‘rish.

Markaziy ko‘rish – nigoh bilan qamrab olingan narsalarni ko‘rish qobiliyati; to‘r parda sariq tanasining markaziy sohasidagi retseptorlar yordamida boshqariladi va maksimal darajada o‘tkir ko‘rish bilan tavsiflanadi.

Bosh miya po‘stloq osti ko‘rish markaziga impulsni yetkazib beradigan nerv tolalari tutami.

KO‘RISH MARKAZLARI – bosh miya po‘stlog‘idagi va po‘stloq osti ko‘rish markazlari.

KO‘RISH ANALIZATORI – tashqi muhitdan yorug‘lik nurini idrok etib ko‘rish va ko‘ruv hissiyotini shakllantiruvchi analizator.

MIYANING KO‘RUV BO‘RTIG‘I.

KO‘RUV NERVI – ko‘ruv a‘zosini miya bilan bog‘laydigan nerv tolalari tutami.

TISH(-LAR).

ЗУБОВИДНЫЙ – ODONTOIDEUS – ТИШСИМОН.

ЗУБНОЙ – DENTALIS – ТИШГА ТЕГИШЛИ.

ЗУБЧАТЫЙ (зубастый) – DENTATUS – ТИШЛИ, АРРАСИМОН.

ЗУБЧИК – DENTICULUS – ТИШЧА.

ЗУБНАЯ КОСТЬ (собственное вещество зуба) – EBUR – ТИШ СУЯГИ (тиш моддаси).

ЗУД – PRURITIS – ҚИЧИШ – тери ва шиллик қаватнинг баъзи жойларини қашилаш, оғриқ сезгисининг ўзгарган ҳолати.

И

ИАТРОГЕНИЯ – гр. IATROGENIA – шифокор ёки бошқа ходимлар эҳтиётсизлиги оқибатида юз берадиган ҳолат. Бемор ўзида қандайдир оғир касаллик борлигига гумон қила бошлайди.

ИГЛОДЕРЖАТЕЛЬ – ACUTENACULUM – ИГНА ТУТГИЧ – тиббиётда ишлатиладиган асбоб.

ИГЛОТЕРАПИЯ – ACUTHERAPIA – ИГНА-ТЕРАПИЯ, игна билан даволаш – махсус игналар санчиш йўли билан даволаш усули.

ИГЛОУКАЛЫВАНИЕ – ACUPUNCTURA – ИГНА САНЧИШ – рефлексотерапия усули, тана юзасининг қатъий, аниқ нуқталари (фаол зоналари)га нина кiritиб, организм фаолиятларига кучи, характери ва давомийлиги ҳар хил бўлган таъсирот орқали даволаш усули.

ИДИОПАТИЧЕСКИЙ – IDIOPATHICUS – МУСТАҚИЛ – ташқи сабабсиз ўз-ўзидан пайдо бўлган, келиб чиқиши номаълум, генуин, эссенциал.

ИДИОСИНКРАЗИЯ – IDIOSYNCRASIA – муайян таъсирларга нисбатан организм сезувчанлигининг ошиб кетишидан келиб чиқадиган патологик ҳолат.

ИДИОТИЯ (идиотизм) – IDIOTIA – Туғма ёки болалик даврида орттирилган ақл пастлиги; олигофрениянинг энг оғир формаси, ақлан ривожланиш 6 яшар боланикичалик бўлади.

TISHSIMON.

TISHGA TEGISHLI.

TISHLI, ARRASIMON.

TISHCHA.

TISH SUYAGI (tish moddasi).

QICHISH – тери ва шиллиқ қаватнинг баъзи жойларини қашилаш, оғриқ сезгисининг о'згargan holati.

Shifokor yoki boshqa xodimlar ehtiyotsizligi oqibatida yuz beradigan holat. Bemor o'zida qandaydir og'ir kasallik borligiga gumon qila boshlayidi.

IGNA TUTGICH – tibbiyotda ishlatiladigan asbob.

IGNATERAPIYA, igna bilan davolash – maxsus ignalar sanchish yo'li bilan davolash usuli.

IGNA SANCHISH – refleksoterapiya usuli, tana yuzasining qat'iy, aniq nuqtalari (faol zonalari)ga nina kiritib, organizm faoliyatlariga kuchi, xarakteri va davomiyligi har xil bo'lgan ta'sirot orqali davolash usuli.

MUSTAQIL – tashqi sababsiz o'z-o'zidan paydo bo'lgan, kelib chiqishi noma'lum, genuin, essensial.

Muayyan ta'sirlarga nisbatan organizm sezuvchanligining oshib ketishidan kelib chiqadigan patologik holat.

Tug'ma yoki bolalik davrida orttirilgan aql pastligi; oligofreniyaning eng og'ir formasi, aqlan rivojlanish 6 yashar bolanikichalik bo'ladi.

ИЗВЕРЖЕНИЕ СЕМЕНИ – EJACULATIO – УРУҒ АЖРАЛИШИ – отилиб чиқиш; эркаларда уруғнинг отилиб чиқиши.

ИЗВИЛИНА – GYRUS – ПУШТА.

ИЗВРАЩЕНИЕ ВКУСА – DYSGEUSIA – ТАЪМ БИЛИШНИНГ БУЗИЛИШИ – таъм билиш ўзгаради ва йўқолади. Айрим нарсаларнинг мазасини англашда қийналади.

ИЗВРАЩЕНИЕ СНА – INVERSIO SOMNI – УЙҚУНИНГ БУЗИЛИШИ – уйқунинг нормал ритми ва тетикликнинг бузилиши ва кундуз кунларида ҳам мудроқ ҳолатда бўлиш.

ИЗГИБ – FLEXURA – ЭГРИЛИК, БУКИЛГАН ЖОЙ.

ИЗГОНЯЮЩИЙ – DETRUSOR – ҲАЙДОВЧИ, ҲАЙДАБ ЧИҚАРУВЧИ (ковуқни сийдикдан бўшатувчи мушак).

ИЗЖОГА – PYROSIS – ЖИҒИЛДОН ҚАЙНАШИ – қизилўнғач йўли бўйлаб, кўпроқ унинг пастки бўлимида иссиқ, куйдиргудек сезги пайдо бўлиши. Ошқозондаги масса қизилўнғачга қайтиб чиқиши сабаб бўлади.

ИЗЛЕЧЕНИЕ (оздоровление) – SANATIO – ДАВОЛАНИШ (соғломлаштириш) – аъзолардаги патологик ўзгаришлар функционал бузилишларни аниқлаш ва уларни бартараф этишга ҳамда профилактикасига йўналтирилган тадбирлар мажмуаси.

ИЗЛИЯНИЕ – EFFUSIO – СИРҚИШ – кон ёки лимфатик томирлардан тўқималарга ёки бўшлиққа суюқликнинг сирқиб чиқиши.

ИЗЛУЧЕНИЕ – НУРЛАНИШ – тўлқин ёки зарра кўринишидаги кувват (энергия, хусусан электромагнит нурлари); буларга: гамма нурлари, рентген нурлари, ультрабинафша нурлари, киши кўзига кўринадиган ёруғлик ва инфрақизил (иссиқлик) нурлари ҳамда зарядланган заррачалар чиқарадиган нурлар кирadi.

URUG‘ AJRALISHI – отилиб чиқиш; erkaklarda urug‘ning otilib chiqishi.

PUSHTA.

TAM BILISHNING BUZILISHI – ta‘m bilish o‘zgaradi va yo‘qoladi. Ayrim narsalarning mazasini anglashda qiynaladi.

UYQUNING BUZILISHI – uyquning normal ritmi va tetiklikning buzilishi va kunduz kunlarida ham mudroq holatda bo‘lish.

EGRILIK, BUKILGAN JOY.

Haydovchi, haydab chiqaruvchi (qovuqni siydikdan bo‘shatuvchi mu-shak).

JIG‘ILDON QAYNASHI – qizilo‘ngach yo‘li bo‘ylab, ko‘proq uning pastki bo‘limida issiq, kuydirgudek sezgi paydo bo‘lishi. Oshqozondagi massa qizilo‘ngachga qaytib chiqishi sabab bo‘ladi.

DAVOLANISH (sog‘lomlashtirish) – a‘zolardagi patologik o‘zgarishlar funksional buzilishlarni aniqlash va ularni bartaraf etishga hamda profilaktikasiga yo‘naltirilgan tadbirlar majmuasi.

SIRQISH – qon yoki limfatik tomir-lardan to‘qimalarga yoki bo‘shliqqa suyuqlikning sirqib chiqishi.

NURLANISH – to‘lqin yoki zarra ko‘rinishidagi quvvat (energiya, xususan elektromagnit nurlari); bularga: gamma nurlari, rentgen nurlari, ultrabinafsha nurlari, kishi ko‘ziga ko‘rinadigan yorug‘lik va infraqizil (issiqlik) nurlari hamda zaryadlangan zarrachalar chiqaradigan nurlar kiradi.

ИЗМЕНЧИВОСТЬ – MUTABILITAS – ЎЗГАРУВЧАНЛИК – тирик мавжудотларнинг умумий хусусияти бўлиб, янги белгилар ва хусусиятлар пайдо бўлиши билан ифодаланadi. Ўзгарувчанлик турлар эволюцияси асосида юзага чиқади.

И. мутационная – Мутацион ўзгарувчанлик – айрим индивидда унинг аждодларида ҳеч учрамаган янги ирсий хоссанинг бирдан пайдо бўлиб қолиши, ўзгарувчанликнинг бир формаси.

ИЗМЕРИТЕЛЬНЫЕ ЛИНИИ ТАЗА – CONJUGATA – ЧАНОҚНИНГ ЎЛЧОВ ЧИЗИҚЛАРИ.

ИЗНАСИЛОВАНИЕ – STUPRUM – НОМУСТА ТАЖОВУЗ ҚИЛМОҚ – зўрлик ишлатиб, дўк уриб, кўрkitиб ёки ношуд ҳolidан фойдаланиб аёл билан жинсий aloqa қилиш.

ИЗОКОРИЯ – ISOCORIA – иккала кўз қорачиқлари айланасининг бир хиллиги.

ИЗОЛОФОБИЯ – ISOLOPHOBIA – ҳаётда ёлғизликдан кўрkitиш васвасаси.

ИЗОЛЯЦИЯ ИНФЕКЦИОННЫХ БОЛЬНЫХ – ISOLATIO – ЮҚУМЛИ КАСАЛЛАРНИ АЛОҲИДАЛАШ – эпидемияга қарши чора-тадбир бўлиб, юқумли касалликлар билан оғриган ва юқумли касалликларга шубҳа туғилган одамларни атрофдаги кишилардан ажратиб қўйиш ва инфекция тарқалишининг олдини олиш учун кўриладиган тадбирлар.

ИЗОПТЕРА – ISOPTERUS – кўриш майдони схемасида тўр парданинг нурга бир хил сезувчанлик соҳаларига мос келадиган нуқталарни бирлаштирувчи чизик.

ИЗОСТЕНУРИЯ – ISOSTHENURIA – сийдик солиштира оғирлигининг доимо бир хил паст даражада бўлиши. Бу ҳол буйракларнинг концентрациялаш фаолияти пасайганда бўлади.

О‘ЗГАРУВЧАНЛИК – tirik mavjudotlarning umumiy xususiyati bo‘lib, yangi belgilar va xususiyatlar paydo bo‘lishi bilan ifodalanadi. O‘zgaruvchanlik turlar evolutsiyasi asosida yuzaga chiqadi.

Mutatsion o‘zgaruvchanlik – ayrim individda uning ajdodlarida hech uchramagan yangi irsiy xossaning birdan paydo bo‘lib qolishi, o‘zgaruvchanlikning bir formasi.

CHANOQNING O‘LCHOV CHIZIQLARI.

NOMUSGA TAJOVUZ QILMOQ – zo‘rlik ishlatib, do‘q urib, qo‘rqitib yoki noshud holidan foydalanib ayol bilan jinsiy aloqa qilish.

Ikkala ko‘z qorachiq-lari aylanasi-ning bir xilligi.

Hayotda yolg‘izlikdan qo‘rqish vasvasasi.

YUQUMLI KASALLARNI ALOHIDALASH – epidemiyaga qarshi chora-tadbir bo‘lib, yuqumli kasalliklar bilan og‘rigan va yuqumli kasalliklarga shubha tug‘ilgan odamlarni atrof-dagi kishilardan ajratib qo‘yish va infeksiya tarqalishining oldini olish uchun ko‘riladigan tadbirlar.

Ko‘rish maydoni sxemasida to‘r pardaning nurga bir xil sezuvchanlik so-halariga mos keladigan nuqtalarni bir-lashtiruvchi chiziq.

Siydik solishtirma og‘irligining doimo bir xil past darajada bo‘lishi. Bu hol buyraklarning konsentratsiyalash fao-liyati pasayganda bo‘ladi.

ИЗОТОП(-Ы) – ISOTOPA – ИЗОТОП (-ЛАР) – ҳар хил атом оғирлигига эга бўлган, аммо кимёвий хусусиятлари билан бир-биридан деярли фарқ қилмайдиган бир хил кимёвий элементнинг атомлари.

ИЗЪЯЗВЛЕНИЕ (ульцерация, экзультация) – ULSERATIO – ЯРАЛАНИШ (ульцерация, экзультация) – яранинг ташкил топиши, яранинг емирилиши.

ИКОТА – SINGULTUS – ҲИҚИЧОҚ – диафрагманинг ҳамда нафас олиш аппарати-нинг ҳаракатлантирувчи қисмининг клоник қисқариши туфайли келиб чиқадиган белги.

ИКРА НОГИ – SURA – ОЁҚНИНГ ЭТИ – болдирнинг мушак қисми.

ИКРОНОЖНЫЙ – GASTROCNEMIUS – БОЛДИРГА ОИД.

ИКТЕРО-ГЕМОМРАГИЧЕСКИЙ ЛЕПТОСПИРОЗ – гр. LEPTOSPIROSIS ICTERONAEMORRHAGICA – ИКТЕРО-ГЕМОМРАГИК ЛЕПТОСПИРОЗ – Вейл-Васильев касаллиги, хавфли юқумли касаллик. *Septospira icterohaemorrhagiae* бактериялари кемирувчиларда, итларда ва бошқа сутэмизувчиларда бўлиб, улар билан яқин алоқада бўлган одамларга юқади. Юқори ҳарорат билан бошланади. Жигар, мия пардалари зарарланади.

ИКТЕРУС – ICTERUS – САРИҚ КАСАЛИ, ГЕПАТИТ.

ИЛЕИТ – ILEITIS – ёнбош ичакнинг охириги бўлими чегараланган жойидаги яллиғланиш жараёни.

ИЛЕОСТОМИЯ – ILEOSTOMIA – ингичка ичакнинг ёнбош қисмида унинг бўшлиғини ташқи муҳит билан боғловчи тешикнинг бўлиши. Илеостомия қорин бўшлиғидаги ҳар хил патологик жараёнларда мустақил пайдо бўлиши ёки операция йўли билан сунъий равишда юзага келтириш мумкин.

ИЛЕОТИФЛИТ – ILEOTYPHILITIS – ёнбош ва кўричакнинг яллиғланиши.

ИЗОТОП(-ЛАР) – har xil atom og‘irligiga ega bo‘lgan, ammo kimyoviy xususiyatlari bilan bir-biridan deyarli farq qilmaydigan bir xil kimyoviy elementning atomlari.

YARALANISH (ulseratsiya, ekzulse-ratsiya) – yaraning tashkil topishi, ya-raning yemirilishi.

HIQICHOQ – diafragmaning hamda nafas olish apparatining harakatlan-tiruvchi qismining klonik qisqarishi tufayli kelib chiqadigan belgi.

OYOQNING ETI – boldirning mushak qismi.

BOLDIRGA OID.

IKTERO-GEMORRAGIK LEPTO-SPIROZ – Veyl-Vasilyev kasalligi, xavfli yuqumli kasallik. *Septospira icterohaemorrhagiae* bakteriyalari ke-miruvchilarda, itlarda va boshqa sutemizuvchilarda bo‘lib, ular bilan yaqin aloqada bo‘lgan odamlarga yuqadi. Yuqori harorat bilan bosh-lanadi. Jigar, miya pardalari zarar-lanadi.

SARIQ KASALI, GEPATIT.

Yonbosh ichakning oxirgi bo‘limi chegaralangan joyidagi yallig‘lanish jarayoni.

Ingichka ichakning yonbosh qismida uning bo‘shlig‘ini tashqi muhit bilan bog‘lovchi teshikning bo‘lishi. Ileos-tomiya qorin bo‘shlig‘idagi har xil pa-tologik jarayonlarda mustaqil paydo bo‘lishi yoki operatsiya yo‘li bilan sun‘iy ravishda yuzaga keltirish mum-kin.

Yonbosh va ko‘richakning yallig‘-lanishi.

ИЛЕУС – ILEUS – ИЧАК ТУТИЛИШИ – ичак ҳаракатланишининг фалажи. Ичакда ахлат ва газ тўпланади, қорин дам бўлади, қорин каттиқ оғрийди, қусади, заҳарланиш аломатлари кўринади.

ИЛЛЮЗИЯ – ILLUSIO – РЕАЛ НАРСАНИ НОТЎҒРИ ИДРОК ҚИЛИШ – сохта тушунчалар пайдо бўлиши.

ИМАГОТЕРАПИЯ – IMAGOTHERAPIA – ИМАГОТЕРАПИЯ – ДАВОЛАШНИНГ ПСИХОАНАЛИТИК УСУЛИ – руҳий оғир ҳолатни бемор ўз хаёлида ўрнатиб олади, ўзини сеvimли қаҳрамон деб ҳисоблайди ва ўша қаҳрамон нима қилган бўлса, ўшани такрорламокчи бўлади.

ИМБЕЦИЛЬНОСТЬ – IMBECILITAS – АҚЛИ ПАСТЛИК – туғма равишда ёки илк болалик даврида ҳосил бўлган, *idiotia* ва *debilitas* ўртасида турувчи ўрта даражали ақли пастлик.

ИМБИБИЦИЯ – IMBIBITIO – ШИМИЛИШ, шимдириш – сувда эриган моддаларнинг тўқималар томонидан сўриб олиниши, сувнинг қаттиқ жинсларга ўтиши.

ИММОБИЛИЗАЦИЯ – IMMOBILISATIO – ҳар хил жароҳатланиш ёки касалликларда ҳаракатланишни тўхтатиш, тинч қўйиш.

ИММУНИЗАЦИЯ – IMMUNISATIO – одам ва ҳайвонлар орасида юқумли касалликларнинг олдини олиш специфик профилактика сифатида уларда иммунитет ҳосил қилиш усули.

ИММУНИТЕТ – IMMUNITAS – ИММУНИТЕТ – қондаги антитаналар ва лейкоцитлар туфайли организмнинг инфекцияни ёки бирор бир инфекцион моддани ўзига юқтирмаслиги.

ИММУНОЛОГИЧЕСКАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – ИММУН ТАНҚИСЛИК – иммун тизимида нуқсон борлиги учун иммунитет жавобининг пасайиши ёки йўқолиши.

ИЧАК TUTILISHI – ichak harakatlanishining falaji. Ichakda axlat va gaz to‘planadi, qorin dam bo‘ladi, qorin qattiq og‘riydi, qusadi, zaharlanish alomatlari ko‘rinadi.

REAL NARSANI NOTO‘G‘RI IDROK QILISH – soxta tushunchalar paydo bo‘lishi.

DAVOLASHNING PSIXOANALITIK USULI – ruhiy og‘ir holatni bemor o‘z xayolida o‘rnatib oladi, o‘zini sevimli qahramon deb hisoblaydi va o‘sha qahramon nima qilgan bo‘lsa, o‘shani takrorlamoqchi bo‘ladi.

AQLI PASTLIK – tug‘ma ravishda yoki ilk bolalik davrida hosil bo‘lgan, *idiotia* va *debilitas* o‘rtasida turuvchi o‘rta darajali aqli pastlik.

SHIMILISH, shimdirish – suvda erigan moddalarning to‘qimalar tomonidan so‘rib olinishi, suvning qattiq jinslarga o‘tishi.

Har xil jarohatlanish yoki kasalliklarda harakatlanishni to‘xtatish, tinch qo‘yish.

Odam va hayvonlar orasida yuqumli kasalliklarning oldini olish spetsifik profilaktika sifatida ularda immunitet hosil qilish usuli.

IMMUNITET – qondagi antitanalar va leykotsitlar tufayli organizmning infeksiyani yoki biror bir infeksiyon moddani o‘ziga yuqtirmasligi.

IMMUN TANQISLIK – immun tizimida nuqson borligi uchun immunitet javobining pasayishi yoki yo‘qolishi.

ИММУНОЛОГИЯ – IMMUNOLOGIA – ИММУНОЛОГИЯ – организмнинг специфик химоя реакциялари ҳақидаги илмий таълимот. Бу реакциялар *in vivo* ва *in vitro* намоён бўлади ва амалиётда қўлланилади.

ИММУНОТЕРАПИЯ – IMMUNOTHERAPIA – ИММУНОТЕРАПИЯ – юқумли касалликларни биологик препаратлар (вакциналар, иммун зардоблар ёки гамма-глобулинлар) билан даволаш усули.

ИМПЕТИГИНОЗНЫЙ – IMPETIGINOSIS – импетигога ўхшаш йирингли маддалар пайдо бўлиши билан бошланадиган касалликлар. Турлари кўп.

ИМПЕТИГО – IMPETIGO – мулоқотда бўлганда юқадиган терининг йирингли касаллиги; стафилококк ва стрептококклар келтириб чиқаради.

ИМПЛАНТАЦИЯ – IMPLANTATIO – тўқима ва аъзоларни жарроҳлик усули билан кўчириб ўтқишиш.

ИМПОТЕНЦИЯ – IMPOTENSIA – ЖИНСИЙ ЗАИФЛИК – жинсий алоқа қила олмаслик ёки мижоз сустлиги.

ИМПУЛЬС – IMPULSUS – нерв қўзғатувчиларнинг таъсири билан бўладиган беихтиёр ҳаракат; нейрон бўйлаб нерв қўзғалишларининг бир зумда тарқалиш жараёни.

ИНВАГИНАЦИЯ КИШОК – INVAGINATION – ИЧАКЛАР ИНВАГИНАЦИЯСИ – ичаклар тутилишининг бир тури, ўткир ичакнинг бир-бирига кириб қолиши (одатда юқорида жойлашган ичак бўлаги пастда жойлашган бўлак ичига кириб қолади).

ИНВАЛИД – INVALIDUS – НОГИРОН – меҳнат қобилиятининг қисман ёки тўлиқ, вақтинча ёки бир умрга йўқолиши. Ногиронликни тиббий-меҳнат экспертиза комиссияси (ТМЭК) белгилайди.

ИНГАЛЯТОР – INHALATOR – дориларни нафас билан ичга тортиш учун ишлатиладиган асбоб.

ИММУНОЛОГИЯ – организмнинг спetsifik химоя reaksiyalari haqidagi ilmiy ta'limot. Bu reaksiyalar *in vivo* va *in vitro* namoyon bo'ladi va amaliyotda qo'llaniladi.

ИММУНОТЕРАПИЯ – yuqumli kasalliklarni biologik preparatlar (vaktsinalar, immun zardoblar yoki gamma-globulinlar) bilan davolash usuli.

Impetigoga o'xshash yiringli maddalar paydo bo'lishi bilan boshlanadigan kasalliklar. Turlari ko'p.

Muloqotda bo'lganda yuqadigan terining yiringli kasalligi; stafilocokk va streptokokklar keltirib chiqaradi.

To'qima va a'zolari jarrohlik usuli bilan ko'chirib o'tqazish.

JINSIY ZAIFLIK – jinsiy aloqa qila olmaslik yoki mijoz sustligi.

Nerv qo'zg'atuvchilarning ta'siri bilan bo'ladigan beixtiyor harakat; neyron bo'ylab nerv qo'zg'alishlarining bir zumda tarqalish jarayoni.

ICHAKLAR INVAGINATSIYASI – ichak tutilishining bir turi, o'tkir ichakning bir-biriga kirib qolishi (odatda yuqorida joylashgan ichak bo'lagi pастda joylashgan bo'lak ichiga kirib qoladi).

NOGIRON – mehnat qobiliyatining qisman yoki to'liq, vaqtincha yoki bir umrga yo'qolishi. Nogironlikni tibbiy-mehnat ekspertiza komissiyasi (TMEK) belgilaydi.

Dorilarni nafas bilan ichga tortish uchun ishlatiladigan asbob.

ИНГАЛЯЦИЯ – INHALATIO – дори моддаларини нафасга тортиш йўли билан организмга киритиш усули.

ИНДИГЕСТИЯ – INDIGESTIO – ҲАЗМ ҚИЛИШНИНГ БУЗИЛИШИ – ҳазм қилиш функциясининг етишмаслиги, меъда фаолиятининг бузилиши.

ИНДУКЦИЯ – INDUCTIO – физиологияда нерв марказларининг қўзғалувчанлик ҳолати ўзгарганда уларнинг бир-бирига таъсир ўтказиш ҳодисаси. Айрим фактлардан умумий ҳулоса чиқариш.

ИНДУРАЦИЯ – INDURATIO – ҳар хил патологик жараёнлар туфайли аъзо ёки тўқиманинг қаттиқлашиши.

ИНЕРТНОСТЬ – INERTIA – ҲАРАКАТ-СИЗЛИК, беҳоллик, бўшашишлик.

ИНКАПСУЛЯЦИЯ (инкапсулирование) – INCAPSULATIO – ФИЛОФЛАНИШ, филофга ўралиш; организмга тушган ёт моддаларнинг, микробларнинг, яллиғланиш ўчоқларининг бириктирувчи тўқима (капсула) билан қопланиши.

ИНКООРДИНАЦИЯ – INCOORDINATIO – НОМУВОФИҚЛИК, координациясизлик, ҳаракатларнинг уйғунсизлиги, мураккаброқ ҳаракатларда иштирок қилувчи айрим мушакларнинг номутаносиблиги.

ИНКОНТИНЕНЦИЯ УРИНЫ – INCONTINENTIA URINAE – СИЙДИКНИ ТУТОЛМАСЛИК – сийдикнинг беихтиёр чиқиб кетиши.

ИНКОРПОРАЦИЯ (инкорпорирование) – INCORPORATIO – БИРИКМАЛАРНИ ЯХЛИТЛАШ, гомоген массага ўхшаш икки ёки бир неча моддаларни бирга қўшиб аралаштириш.

ИНКРЕЦИЯ (внутренняя секреция) – INCRETIO – ИЧКИ СЕКРЕЦИЯ – ички секреция безлари фаолиятдан ҳосил бўлган секретор маҳсулотларнинг қонга ёки лимфага бевосита чиқиши.

Dori moddalarini nafasga tortish yoʻli bilan organizmga kiritish usuli.

Hazm qilishning buzilishi, hazm qilish funksiyasining yetishmasligi, meʼda faoliyatining buzilishi.

Fiziologiyada nerv markazlarining qoʻzgʻaluvchanlik holati oʻzgarganda ularning bir-biriga taʼsir oʻtkazish hodisasi. Ayrim faktlardan umumiy xulosa chiqarish.

Har xil patologik jarayonlar tufayli aʼzo yoki toʻqimaning qattiqlashishi.

HARAKATSIZLIK, behollik, boʻshashishlik.

GʻILOFLANISH, gʻilofga oʻralish; organizmga tushgan yot moddalarning, mikroblarning, yalligʻlanish oʻchoqlarining biriktiruvchi toʻqima (kapsula) bilan qoplanishi.

NOMUVOFIQLIK, koordinatsiyasizlik, harakatlarning uygʻunsizligi, murakkabroq harakatlarda ishtirok qiluvchi ayrim mushaklarning nomutanosibligi.

SIYDIKNI TUTOLMASLIK – siydikning beixtiyor chiqib ketishi.

BIRIKMALARNI YAXLITLASH, gomogen massaga oʻxshash ikki yoki bir necha moddalarni birga qoʻshib aralashtirish.

ICHKI SEKRETSIYA – ichki sekretsiya bezlari faoliyatidan hosil boʻlgan sekretor mahsulotlarning qonga yoki limfaga bevosita chiqishi.

ИНКУБАЦИОННЫЙ ПЕРИОД – INCUBATIO – ЯШИРИН ДАВР (инкубация) – организмга инфекция тушган вақтдан касалликнинг клиник аломатлари юзага чиққунча ўтган вақт.

ИННЕРВАЦИЯ – INNERVATIO – аъзо ва тўқималарнинг нервлар билан таъминланиши.

ИНОПЕРАБЕЛЬНЫЙ – INOPERABILIS – беморнинг операция ёрдам бермайдиган бир ҳолати.

ИНОРОДНЫЕ ТЕЛА – CORPUS ALIENUM – ЁТ ЖИСМЛАР – организмга табиий тешиклардан ёки бузилган тана қатламларидан кирган ёт нарсалар ёки уларнинг қисмлари.

ИНСЕРЦИЯ – INSERTIO – БИРИКИШ – бирикадиган жой, мас., мушак, пайларнинг суякка бирикадиган ери.

ИНСПЕКЦИЯ – INSPECTIO – БЕМОРНИ ТЕКШИРИШ – асбобларсиз касални кўздан кечириш; клиник текширув усулларидан бири.

ИНСТИЛЛЯЦИЯ – INSTILLATIO – ТОМЧИЛАБ КИРИТИШ, томизиш; дори эритмасини бироз миқдорда босим остида сийдик чиқариш каналига юбориш.

ИНСТИНКТ – INSTINCTUS – ИЧКИ МАЙЛ – интилиш; ҳар бир зотни муайян яшаш шароитларига мослаштирувчи мураккаб шартсиз рефлектор реакциялар.

ИНСУЛИН – INSULINUM – ИНСУЛИН – меъда ости безининг Лангерганс оролчаларидаги β-ҳужайралар ишлаб чиқарадиган гормон.

ИНСУЛЬТ – INSULTUS – ИНСУЛЬТ – бош миёда қон айланишининг бехосдан келиб чиқадиган ўткир бузилиши.

ИНСУФФЛЯЦИЯ – INSUFFLATIO – майдаланган толқонсимон дори моддаларни кукун пуркагич (инсуффлятор) ёрдами билан организмга юбориш усули (кулоқ ичига, юқори нафас йўллариغا, очиқ яраларга ва бўшлиқларга).

YASHIRIN DAVR – организмга infeksiya tushgan vaqtdan kasallikning klinik alomatleri yuzaga chiqquncha o'tgan vaqt.

A'zo va to'qimalarning nervlar bilan ta'minlanishi.

Bemorning operatsiya yordam bermaydigan bir holati.

YOT JISMLAR – организмга tabiiy teshiklardan yoki buzilgan tana qatlamlaridan kirgan yot narsalar yoki ularning qismlari.

BIRIKISH – birikadigan joy, mas., mushak, paylarning suyakka birikadigan yeri.

BEMORNI TEKSHIRISH – asboblarsiz kasalni ko'zdan kechirish; klinik tekshiruv usullaridan biri.

TOMCHILAB KIRITISH, tomizish; kuchli дори eritmasini biroz miqdorda bosim ostida siydik chiqarish kanaliga yuborish.

ICHKI MAYL – intilish; har bir zotni muayyan yashash sharoitlariga moslashtiruvchi murakkab shartsiz reflektor reaksiyalar.

INSULIN – me'da oсти bezining Langergans orolchalaridagi β-hujayralar ishlab chiqaradigan gormon.

INSULT – bosh miyada qon aylanishining bexosdan kelib chiqadigan o'tkir buzilishi.

Maydalangan tolqonsimon дори moddalarni kukun purkagich (insufflator) yordami bilan организмга yuborish usuli (quloq ichiga, yuqori nafas yo'llariga, ochiq yaralarga va bo'shliqlarga).

ИНТЕЛЛЕКТ – INTELLECTUS – инсоннинг ақлий қобилияти, ҳаётни атроф-муҳитни онгда айнан акс эттириш ва ўзгартириш, фикрлаш, ўқиш-ўрганиш, дунёни билиш ва ижтимоий тажрибани қабул қилиш қобилияти; турли касалликларни ҳал қилиш, бир қарорга келиш, оқилона иш тутиш, воқеа-ҳодисаларни олдиндан кўра билиш лаёқати.

ИНТЕРН – интернатурани ўтаётган тиббиёт институтининг битирувчиси.

ИНТЕРНАТУРА – INTERNUS – ИНТЕРНАТУРА – йирик даволаш-профилактика муассасалари базасида тиббиёт институтларининг даволаш, педиатрия ва стоматология факультетларини битирувчи шифокорларнинг асосий клиник фанлардан бири бўйича бир йиллик бирламчи ихтисослашуви.

ИНТЕРОРЕЦЕПТОР(-Ы) INTERORECEPTORES – ИЧКИ АЪЗОЛАРДАГИ РЕЦЕПТОРЛАР – ҳар хил ички аъзоларда (юрак, қон ва лимфатик томирларда, нафас олиш аппаратида, овқат ҳазм қилиш йўлида ва ҳоказо) жойлашган рецепторларнинг катта гуруҳи.

ИНТЕРОРЕЦЕПЦИЯ – INTERORECEPTIONES – интерорецепторларнинг қўзғалиши натижасида импульсларнинг вужудга келиши, ўтказилиши ва марказий нерв системасида қабул қилиниши.

ИНТЕРСЕКСУАЛЬНОСТЬ INTERSEXUALITAS – бир шахснинг ўзида иккала жинсга тааллуқли жинсий белгиларнинг бўлиши.

ИНТЕРСТИЦИИ – INTERSTITIUM – ОРАЛИҚ – ўрталик, ёриқ, оралик, бўшлиқ; тўқималар ёки тўқима тузилмаларидаги кичик ёки ёриқсимон жойлар.

ИНТЕРТРИГО – INTERTRIGO – БИЧИЛИШ – бир-бирига ишқаланиш натижасида терининг яллиғланиши.

ИНТЕРФЕРЕНЦТЕРАПИЯ – икки хил частотали ўзгарувчан электр токининг импульслари билан таъсир қилиб даволаш усули бўлиб, уларнинг интерференцияси натижасида организм тўқималарида янада юқорида даволовчи таъсирга эга бўлган ток ҳосил бўлади.

INTELLEKT – insonning aqliy qobiliyati, hayotni atrof-muhitni ongda aynan aks ettirish va o'zgartirish, fikrlash, o'qish-o'rganish, dunyoni bilish va ijtimoiy tajribani qabul qilish qobiliyati; turli kasalliklarni hal qilish, bir qarorga kelish, oqilona ish tutish, voqea-hodisalarni oldindan ko'ra bilish layoqati.

Internaturani o'tayotgan tibbiyot institutining bitiruvchisi.

INTERNATURA – yirik davolash-profilaktika muassasalari bazasida tibbiyot institutlarining davolash, pediatriya va stomatologiya fakultetlarini bitiruvchi shifokorlarning asosiy klinik fanlardan biri bo'yicha bir yillik birlamchi ixtisoslashuvi.

ICHKI A'ZOLARDAGI RETSEPTORLAR – har xil ichki a'zolarda (yurak, qon va limfatik tomirlarda, nafas olish apparatida, ovqat hazm qilish yo'lida va hokazo) joylashgan retseptorlarning katta guruhi.

Interoretseptorlarning qo'zg'alishi natijasida impulsning vujudga kelishi, o'tkazilishi va markaziy nerv sistemasida qabul qilinishi.

Bir shaxsning o'zida ikkala jinsga taalluqli jinsiy belgilarning bo'lishi.

ORALIQ – o'rtaliq, yoriq, oraliq, bo'shliq; to'qimalar yoki to'qima tuзилmalaridagi kichik yoki yoriqsimon joylar.

BICHILISH – bir-biriga ishqalanish natijasida terining yallig'lanishi.

Ikki xil chastotali o'zgaruvchan elektr tokining impulsari bilan ta'sir qilib davolash usuli bo'lib, ularning interferensiyasi natijasida organizm to'qimalarida yanada yuqoriroq davolovchi ta'sirga ega bo'lgan tok hosil bo'ladi.

ИНТЕРФЕРОН – INTERFERONUM – ИНТЕРФЕРОН – гликопротеидлар гурухидан иборат вирусга қарши иммунитетнинг но-специфик омили; вирусли информация РНК молекулаларини бузувчи ва вирусли генетик ахборотнинг трансляциясининг бошланишини тўсиб қўювчи (блокловчи) ферментлар синтезини индукция қилиш йўли билан вируслар репродукциясини бо-сиб қўйиш (блоклаш).

ИНТИМА – INTIMUS – ҚОН ТОМИРЛАР-НИНГ ИЧКИ ҚАВАТИ – ингичка эластик тўқималардан ва эндотелиал хужайралардан тузилган.

ИНТОКСИКАЦИЯ – INTOXICATIO – ЗАҲАРЛАНИШ – организмнинг ташқари-дан киритилган ёки ўзида ҳосил бўлган заҳарлар билан заҳарланиши.

ИНТУБАЦИЯ – INTUBATIO – ҳиқилдоқ торайишидан беморда бўғилиш хавфи пайдо бўлганда, ўпканинг сунъий венти-ляцияси ўтказилганида ҳиқилдоққа оғиз орқали махсус найча киритиш.

ИНТУИЦИЯ – INTUITIO – ИНТУИЦИЯ – ҳақиқатни далил билан исботламасдан, бе-восита фаҳм-фаросат билан англаб олиш қобилияти.

ИНТУМЕСЦЕНЦИЯ – INTUMESCEN-ТΙΑ – БЎРТИШ – суюқлик йиғилишидан юзага келган бўртиш, шиш, ҳажмнинг кат-талашиши; кенгайиш, йўғонлашиш.

ИНФАНТИЛИЗМ – INFANTILISMUS – организмнинг жисмоний ва (ёки) ақлий ривожланишдан тўхташи, ушланиб қолиши.

ИНФАРКТ – INFARCTUS – ИНФАРКТ – қон билан таъминланиш тўхташи натижа-сида тўқиманинг ўлган қисми.

ИНФАРКТ ПОЧКИ – INFARCTUS RENIS – БУЙРАК ИНФАРКТИ.

ИНФЕКЦИОННЫЕ БОЛЕЗНИ – MORBI INFECTIOSI – ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИК-ЛАР – патоген бактериялар, вируслар, риккетциялар ва содда жониворлар кел-тириб чиқарадиган юқумли касалликлар гурухи.

INTERFERON – гликопротеидлар гуру-hidan iborat virusga qarshi immuni-tetning nospetsifik omili; virusli infor-matsion RNK molekulalarini buzuv-chi va virusli genetik axborotning translatsiyasining boshlanishini to‘sisib qo‘yuvchi (bloklovchi) fermentlar sintezini induksiya qilish yo‘li bilan viruslar reproduksiyasini bosib qo‘-yish (bloklash).

QON TOMIRLARNING ICHKI QA-VATI – ingichka elastik to‘qimalardan va endotelial hujayralardan tuzilgan.

ZAHARLANISH – organizmning tashqaridan kiritilgan yoki o‘zida hosil bo‘lgan zaharlar bilan zaharlanishi.

Hiqildoq torayishidan bemorda bo‘g‘ilish xavfi paydo bo‘lganda, o‘pkaning sun‘iy ventilatsiyasi o‘tkazilganida hiqildoqqa og‘iz orqali maxsus naycha kiritish.

INTUITSIYA – haqiqatni dalil bilan isbotlamasdan, bevosita fahm-farosat bilan anglab olish qobiliyati.

BO‘RTISH – suyuqlik yig‘ilishidan yuzaga kelgan bo‘rtish, shish, hajmning kattalashishi; kengayish, yo‘g‘on-lashish.

Organizmning jismoniy va (yoki) aqliy rivojlanishdan to‘xtashi, ush-lanib qolishi.

INFARKT – qon bilan ta‘minlanish to‘xtashi natijasida to‘qimaning o‘lgan qismi.

BUYRAK INFARKTI.

YUQUMLI KASALLIKLAR – pato-gen bakteriyalar, viruslar, rikketsiyalar va sodda jonivorlar keltirib chiqaradi-gan yuqumli kasalliklar guruhi.

ИНФЕКЦИОННЫЙ ДИЭНЦЕФАЛИТ – гр. DIENCEPHALITIS INFECTIOSA – ЮҚУМЛИ ДИЭНЦЕФАЛИТ – оралик миянинг яллиғланиши.

ИНФЕКЦИЯ – INFECTIO – ЮҚИШ – юқтириш, юқим; касаллик туғдирувчи микробларнинг тирик организмни зарарлантириши.

ИНФИЦИРОВАНИЕ – INFICIO – ЗАРАРЛАНИШ – юқумли касаллик қўзғатувчисининг макроорганизм ёки ташқи муҳит объектига кириб уни зарарлантириш жараёни.

ИНФИЛЬТРАТ – INFILTRATUS – организм тўқималарида хужайра элементларининг лимфа ва қон билан тўпланиши оқибатида унинг берч бўлиб, шишиб қолиши.

ИНФИЛЬТРАЦИЯ – INFILTRATIO – СИЗИБ ЎТИШ – хилма-хил кимёвий моддалар, суюқликлар ва хужайра элементларининг тўқималарга сизиб ўтиши ва уларда йиғилиши.

ИНФЛЮЕНЦА – INFLUENZA – нафас йўллариининг ўткир вирусли иситма билан кечадиган касаллиги. Асосан, нафас йўллари шиллиқ қавати яллиғланиб, интоксикация билан кечади ва айтарли узоқ давом этмайди.

ИНФУЗИЯ – INFUSIO – ҚҲҲИШ – қўп микдорда суюқлик (физиологик эритма, эритроцитар масса, плазма, қон ўрнини босадиган суюқликлар ва ҳоказо)ларни одатда томчи усулида тери остига, венага ёки тўғри ичакка юқори қўтариб қўйилган асбоб ёки ирригатор ёрдами билан юбориш.

ИНЪЕКЦИЯ – INIECTIO – даволаш ёки ташхис мақсадида эритмаларни организмга юбориш (тери ичига, тери остига, мушаклар ичига, қон томирга, бўшлиқларга ёки чиқариш йўлларига).

ИОНОФОРЕЗ – IONOPHARESIS – ионларни ҳаракатлантирувчи гальваник ток ёрдамида дориларни тери орқали юбориш.

YUQUMLI DIENSEFALIT – оралик миянинг яллиғланиши.

YUQISH – yuqtirish, yuqim; kasallik tugʻdiruvchi mikroblarning tirik organizmni zararlantirishi.

ZARARLANISH – yuqumli kasallik qoʻzgʻatuvchisining makroorganizm yoki tashqi muhit obyektiga kirish jarayoni.

Organizm toʻqimalarida hujayra elementlarining limfa va qon bilan toʻplanishi oqibatida uning berch boʻlib, shishib qolishi.

SIZIB OʻTISH – xilma-xil kimyoviy moddalar, suyuqliklar va hujayra elementlarining toʻqimalarga sizib oʻtishi va ularda yigʻilishi.

Nafas yoʻllarining oʻtkir virusli isitma bilan kechadigan kasalligi. Asosan, nafas yoʻllari shilliq qavati yalligʻlanib, intoksikatsiya bilan kechadi va aytarli uzoq davom etmaydi.

QUYISH – koʻp miqdorda suyuqlik (fiziologik eritma, eritrotsitar massa, plazma, qon oʻrnini bosadigan suyuqliklar va hokazo)larni odatda tomchi usulida teri ostiga, venaga yoki toʻgʻri ichakka yuqori koʻtarib qoʻyilgan asbob yoki irrigator yordami bilan yuborish.

Davolash yoki tashxis maqsadida eritmалarni organizmga yuborish (teri ichiga, teri ostiga, mushaklar ichiga, qon tomirga, boʻshliqlarga yoki chiqarish yoʻllariga).

Ionlarni harakatlantiruvchi galvanik tok yordamida dorilarni teri orqali yuborish.

ИПОХОНДРИЧЕСКАЯ ФИКСАЦИЯ – ўз соғлиғининг ҳолатига, унинг у ёки бу ўзгаришларига ҳаддан ортиқ эътибор бериш.

ИПОХОНДРИЯ – HYPOCHONDRIA – шахснинг ўзида оғир ёки тузалмайдиган касаллик мавжудлиги тўғрисидаги ёпишқоқ фикрлар билан кечадиган ўз соғлиғи тўғрисида ҳаддан ташқари ташвишланиши.

ИРИДЕНКЛЕЙЗИС – IRIDENCELEISIS – глаукомада бажариладиган жарроҳлик амалиёти, суюқликни кўз олдинги камерасидан конъюнктива остига оқизиш учун.

ИРИДОДИАЛИЗ – IRIDODIALYSIS – кўз рангдор пардасининг киприкли (цилиар) танага боғланган жойидан кўчиши, одатда шикастланиш оқибатида келиб чиқади.

ИРИДОДОНЕЗ – IRIDODONESIS – кескин кўз ҳаракатлари натижасида кўз рангдор пардасининг кўз гавҳарининг тўла ёки қисман титраши; афакияда кузатилади.

ИРИДОПЛЕГИЯ – IRIDOPLEGIA – КЎЗ РАНГДОР ПАРДАСИНИНГ ФАЛАЖИ (мущакларининг) – кўз қорачиғининг ҳаракатдан тўхташи, жуда кенгайган ҳолда тўхтаб қолиши.

ИРИДОТОМИЯ – IRIDOTOMIA – сунъий қорачиқ ҳосил қилиш мақсадида рангдор пардани радиал кесиш.

ИРИДОХОРИОИДИТ – IRIDOCORIOIDITIS – кўз рангдор ва томир пардаларининг яллиғланиши.

ИРИДОЦЕЛЕ – IRIDOCELE – кўз рангдор пардаси бир қисмининг кўз мугуз пардаси нуқсонидан шишиб чиқиб (кўпинча мугуз пардаси ярасида кузатилади) қолиши.

ИРИДОЦИКЛИТ – IRIDOCYCLITIS – кўз рангдор пардаси ва киприк (цилиар) танасининг яллиғланиши.

ИРИДОЦИКЛОСКЛЕРЭКТОМИЯ – IRIDOCYCLOSCLERECTOMIA – хавфли ўсмали рангдор парда, киприкли тана ва кўзнинг оқ пардасининг бир қисмини хирургик операция йўли билан қирқиб олиш.

О‘з sog‘lig‘ining holatiga, uning u yoki bu o‘zgarishlariga haddan ortiq e‘tibor berish.

Shaxsning o‘zida og‘ir yoki tuzal-maydigan kasallik mavjudligi to‘g‘-risidagi yopishqoq fikrlar bilan ke-chadigan o‘z sog‘lig‘i to‘g‘risida haddan tashqari tashvishlanishi.

Glaukomada bajariladigan jarrohlik amaliyoti, suyuqlikni ko‘z oldingi kamerasidan konyunktiva ostiga oqizish uchun.

Ko‘z rangdor pardasining kiprikli (siliar) tanaga bog‘langan joyidan ko‘chishi, odatda shikastlanish oqibatida kelib chiqadi.

Keskin ko‘z harakatlari natijasida ko‘z rangdor pardasining ko‘z gavharining to‘la yoki qisman titraishi; afakiyada kuzatiladi.

KO‘Z RANGDOR PARDASINING FALAJI (mushaklarining) – ko‘z qorachig‘ining harakatdan to‘xtashi, juda kengaygan holda to‘xtab qolishi.

Sun‘iy qorachiq hosil qilish maqsadi-da rangdor pardani radial kesish.

Ko‘z rangdor va tomir pardalarining yallig‘lanishi.

Ko‘z rangdor pardasi bir qismining ko‘z muguz pardasi nuqsonidan shishib chiqib (ko‘pincha muguz pardasi yarasida kuzatiladi) qolishi.

Ko‘z rangdor pardasi va kiprik (siliar) tanasining yallig‘lanishi.

Xavfli o‘smali rangdor parda, kiprikli tana va ko‘zning oq pardasining bir qismini xirurgik operatsiya yo‘li bilan qirqib olish.

ИРИДОШИЗИС – IRIDOSCHISIS – кўз рангдор парда тўқимасининг патологик ҳолатда қаватларга ажралиб кетиши.

ИРИС – IRIS – РАНГДОР ПАРДА – марказида юмалоқ тешиги (корачиғи) бўлиб, гавҳарнинг олд юзасида сирпаниб турадиган рангли кўз пардаси.

ИРИТ – IRITIS – кўз рангдор пардасининг яллиғланиши.

ИРРАДИАЦИЯ – IRRADIATIO – ТАРҚАЛИШ – 1) оғриқнинг шикастланган соҳадан ёки касал аъзодан бошқа томонларга тарқалиши; 2) кўзғалишнинг иррадиацияси – мия пўстлоқ ҳужайраларида юзага келган кўзгалувчанлик (ва тормозлаш) жараёнларининг бош мия яримшарларида тарқалиши; 3) нурланиш – нур энергиясининг таъсири, ионлаштирувчи нурлар таъсири, радиоактив моддалар таъсири.

ИСПАРИНА – PERSPIRATIO – тери орқали нафас олиш; тер безлари ҳамда тери орқали сувнинг чиқарилиши.

ИСПЫТАНИЕ – ТАДҚИҚОТ – илмий нуқтаи назардан қўйилган тажриба; текшириладиган ҳодисани аниқ ҳисобга олинadиган шароитларда кузатиш.

ИССЕЧЕНИЕ – EXCISIO – КЕСИБ ТАШЛАШ – аъзо ёки тўқиманинг касалланиши оқибатида ўзгаришга учраган қисмини жарроҳлик йўли билан кесиб олиб ташлаш (соғлом тўқималар чегарасигача).

ИСТЕРИФОРМНЫЕ РАССТРОЙСТВА – ИСТЕРИК ТУРДАГИ БУЗИЛИШЛАР – истерия кўринишларига ўхшаш, лекин бошқа касалликларда юзага чиқадиган ҳаракат, сенсор ва вегетатив бузилишлар.

ИСТЕРИЯ – HYSTERIA – ЖАЗАВА – нерв системасининг функционал характердаги касаллиги, руҳий ўзгаришларнинг бир тури.

ИСТЕРОКАТАЛЕПСИЯ – HYSTEROCATALEPSIA – АСАБИЙ ТУТҚАНОҚ – истерик тутқаноқ, каталептик ҳаракатсизлик билан ўтади.

Ko‘z rangdor parda to‘qimasining patologik holatda qavatlariga ajralib ketishi.

RANGDOR PARDA – markazida yumaloq teshigi (qorachig‘i) bo‘lib, gavharning old yuzasida sirpanib turadigan rangli ko‘z pardasi.

Ko‘z rangdor pardasining yallig‘lanishi.

TARQALISH – 1) og‘riqning shikastlangan sohadan yoki kasal a‘zodan boshqa tomonlarga tarqalishi; 2) qo‘zg‘alishning irradiatsiyasi – miya po‘stloq hujayralarida yuzaga kelgan qo‘zg‘aluvchanlik (va tormozlash) jarayonlarining bosh miya yarimsharlarida tarqalishi; 3) nurlanish – nur energiyasining ta‘siri, ionlashtiruvchi nurlar ta‘siri, radioaktiv moddalar ta‘siri.

Teri orqali nafas olish; ter bezlari hamda teri orqali suvning chiqarilishi.

TADQIQOT – ilmiy nuqtayi nazardan qo‘yilgan tajriba; tekshiriladigan hodisani aniq hisobga olinadigan sharoitlarda kuzatish.

KESIB TASHLASH – a‘zo yoki to‘qimaning kasallanishi oqibatida o‘zgarishga uchragan qismini jarrohlik yo‘li bilan kesib olib tashlash (sog‘lom to‘qimalar chegarasigacha).

ISTERIK TURDAGI BUZILISHLAR – isteriya ko‘rinishlariga o‘xshash, lekin boshqa kasalliklarda yuzaga chiqadigan harakat, sensor va vegetativ buzilishlar.

JAZAVA – nerv sistemasining funksional xarakterdagi kasalligi, ruhiy o‘zgarishlarning bir turi.

ASABIY TUTQANOQ – isterik tutqanoq, kateptik harakatsizlik bilan o‘tadi.

ИСТЕРОНЕВРАСТЕНИЯ – HYSTERO-NEURASTHENIA – жазава касаллиги натижасида нерв системасининг функционал заифланиши; жисмоний ва ақлий фаолиятнинг сусайиб кетиши.

ИСТЕРОЭПИЛЕПСИЯ – HYSTEROEPI-
LEPSIA – тутқанок касаллиги белгиларининг
рўй бериши билан кузатиладиган истерия.

ИСТЕЧЕНИЕ (эффузия) – EFFUSIO –
ҚУЙИЛИШ (эффузия) – қон ёки лимфатик
 томирлардан суюқликнинг тўқимага ёки
 бўшлиққа қуйилиши.

ИСТИННЫЙ – VERA – ҲАҚИҚИЙ.

И. сустав – Ҳақиқий бўғим.

ИСТОРИЯ БОЛЕЗНИ – CURSUS MORBI –
КАСАЛЛИК ТАРИХИ – шифохонада ёки
амбулаторияда даволанаётган ҳар бир
беморга тузиладиган асосий бирламчи тиб-
бий ҳужжат.

ИСТОЩЕНИЕ – ОЗИШ, ТОЛИҚИШ – аъзолар, системалар ишининг ёки умуман организм фаолиятининг пасайиши билан ифодаланадиган ҳолат. Сабаблари: оғир меҳнат, стресслар, сурункали оғир касалликлар, очлик ва бошқа сабаблар.

ИХТИОЗ – ICHTHYOSIS – БАЛИҚ ТАҢ-
ГАЧАСИ – баданнинг териси қуриб,
шўрлаши натижасида балиқ терисига ўхшаб
тангача-тангача бўлиб қолиши; туғма тери
касаллиги.

ИШЕМИЯ – ISCHAEMIA – МАҲАЛЛИЙ КАМҚОНЛИК – организмнинг айрим бўлагида, аъзо ёки тўқимада қоннинг кам бўлиш ҳолати.

ИШИАЛЬГИЯ – ISCHIALGIA – куймич нерв толаси невралгияси.

ИШИАС – гр. ISCHIAS – ҚУЙМИЧ НЕР-
ВИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – куймич
(ўтиргич) нервнинг яллиғланиши туфайли
пайдо бўлган оғриқ.

ИШУРИЯ – ISCHURIA – ҳар хил сабабларга кўра сийдик тўхташи, қовуқ сийдикдан бўшай олмайди.

ISTERONEVRASTENIYA – jazava kasalligi natijasida nerv sistemasining funksional zaiflanishi; jismoniy va aqliy faoliyatning susayib ketishi.

Tutqanoq kasalligi belgilarining ro'y berishi bilan kuzatiladigan isteriya.

QUYILISH (effuziya) – qon yoki limfatik tomirlardan suyuqlikning to‘qimaga yoki bo‘shliqqa quyilishi.

HAQIQIY.

Haqiqiy bo'g'im.

KASALLIK TARIXI – shifoxonada yoki ambulatoriyada davolanayotgan har bir bemorga tuziladigan asosiy birlamchi tibbiy hujjat.

OZISH, TOLIQISH – aʼzolar, sistemalar ishining yoki umuman organizm faoliyatining pasayishi bilan ifodaladigan holat. Sabablari: ogʻir mehnat, stresslar, surunkali ogʻir kasalliklar, ochlik va boshqa sabablar.

BALIQ TANGACHASI – badanning terisi qurib, sho‘rlashi natijasida baliq terisiga o‘xshab tangacha-tangacha bo‘lib qolishi; tug‘ma teri kasalligi.

MAHALLIY KAMQONLIK – organ-
nizmning ayrim bo‘lagida, a’zo yoki
to‘qimada qonning kam bo‘lish holati.

Quymich nerv tolasi nevralgiyasi.

QUYMICH NERVINING YALLIG‘-
LANISHI – quymich (o‘tirg‘ich) ner-
vining yallig‘lanishi tufayli paydo
bo‘lgan og‘riq.

Har xil sabablarga ko'ra siydik to'xtashi, qovuq siydikdan bo'shay olmaydi.

Й

ЙЕЮНОСТОМИЯ – JEJUNOSTOMIA – оч ичакни операция йўли билан тешиб фистула ҳосил қилиш.

ЙОГА – ЙОГА – қадимий Ҳиндистон маънавий тизими фалсафасининг ташкилий элементи бўлиб, у рухий ва жисмоний шуғулланиш усуллари орқали эришиладиган ўз-ўзини англаш ҳақидаги таълимот. Й. даволаш ва ташхислаш мақсадида қўллаш физиологик жиҳатдан етарлича асосланмаган, баъзи ҳолларда эса хавфли.

ЙОДОПСИН – IODOPSINUM – кўз тўр пардасининг колбасимон хужайрасидаги кўриш пигменти, рангли кўриш жараёнида иштирок этади.

К

КАВЕРНА – CAVERNA – БЎШЛИҚ – бирор аъзонинг қисман тўқимаси ўлиб ва ўлган масса суюқланиб кетиши ва ажралиб чиқиши натижасида ҳосил бўладиган бўшлиқ. Масалан: ўпка силидаги каверна.

КАВЕРНИТ – CAVERNITIS – ОЛАТҒОВАК ТАНАЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

КАДЫК – PROMINENTIA LARYNGEA – КЕКИРДАК, ОДАМ АТО ОЛМАСИ – бўйиннинг олдинги юзасида қалқонсимон тоғайдан тузилган, аниқ кўриниб турадиган дўнглиги, айниқса эркакларда яққол кўриниб туради.

КАЛ – FAECES – НАЖАС, ахлат – дефекацияда йўғон ичакнинг пастки бўлиmidан чиқадиган масса.

КАЛА-АЗАР – KALA-AZAR – ЛЕЙШМАНИЙЛАР (бир хужайрали паразитлар) КЕЛТИРИБ ЧИҚАРАДИГАН ОҒИР КАСАЛЛИК – талок, жигар, лимфатик тугунлар зарар кўради ва танага шиш келади.

КАЛИЦЕС – CALYCES – БУЙРАК ЖОМИ КОСАЧАЛАРИ.

КАЛЬКАНОДИНИЯ – CALCANODYNIA – товон соҳасидаги оғриқ, масалан, суяк шпоралар мавжуд бўлганда.

Och ichakni operatsiya yo'li bilan teshib fistula hosil qilish.

YOGA – qadimiy Hindiston ma'naviy tizimi falsafasining tashkiliy elementi bo'lib, u ruhiy va jismoniy shug'ullanish usullari orqali erishiladigan o'z-o'zini anglash haqidagi ta'limot. Y. davolash va tashxislash maqsadida qo'llash fiziologik jihatdan yetarlicha asoslanmagan, ba'zi hollarda esa xavfli. Ko'z to'r pardasining kolbasimon hujayrasidagi ko'rish pigmenti, rangli ko'rish jarayonida ishtirok etadi.

BO'SHLIQ – biror a'zoning qisman to'qimasi o'lib va o'lgan massa suyuqlanib ketishi va ajralib chiqishi natijasida hosil bo'ladigan bo'shliq. Masalan: o'pka silidagi kaverna. OLAT G'OVAK TANALARINING YALLIG'LANISHI.

KEKIRDAK, ODAM ATO OLMA-SI – bo'yinning oldingi yuzasida qalqonsimon tog'aydan tuzilgan, aniq ko'rinib turadigan do'nligi, ayniqsa erkaklarda yaqqol ko'rinib turadi.

NAJAS, axlat – defekatsiyada yo'g'on ichakning pastki bo'limidan chiqadigan massa.

LEYSHMANIYLAR (bir hujayrali parazitlar) KELTIRIB CHIQARADIGAN OG'IR KASALLIK – taloq, jigar, limfatik tugunlar zarar ko'radi va tanaga shish keladi.

BUYRAK JOMI KOSACHALARI.

Tovon sohasidagi og'riq, masalan, suyak shporalar mavjud bo'lganda.

КАЛЬКУЛЕЗ – CALCULOSIS – ТОШ
ҲОСИЛ БЎЛИШИ – буйрак жомиди, ўт
пуфагида ёки қовуқда тош ҳосил бўлиши.

КАЛЬЦИНОЗ – CALCINOSIS – баъзи
касалликларда тўқима ва аъзолардаги
кальций тузларининг эриган ҳолатдан чўкма
ҳолатга ўтиши.

КАМБАЛОВИДНАЯ МЫШЦА – SOLEUS
(MUSCULIS – КАМБАЛАСИМОН МУ-
ШАК.

**КАМЕНИСТАЯ ЧАСТЬ ВИСОЧ-
НОЙ КОСТИ** – PARS PETROSA OSSIS
TEMPORALIS – ЧАККА СУЯГИНИНГ
ҚАТТИҚ ҚИСМИ.

КАМЕНИСТО-ЗАТЫЛОЧНЫЙ – PET-
ROOCCIPITALIS – ЧАККА СУЯГИНИНГ
ҚАТТИҚ ҚИСМИ БИЛАН ЭНСАГА
ТЕГИШЛИ.

КАМЕНИСТО-КЛИНОВИДНЫЙ – PET-
ROSPHENOIDALIS – ЧАККА СУЯГИНИНГ
ҚАТТИҚ ҚИСМИ БИЛАН ПОНАСИМОН
СУЯККА ТЕГИШЛИ.

КАМЕРА – CAMERA – ХОНА – катак,
бўшлиқ, мас., кўзда (кўз соққасининг олди
ва орқа камералари), юракда ва бошқа
аъзоларда бўлади.

К. глаза – Кўз камераси – кўз соққаси ичи-
даги бўшлиқ.

КАМНЕДРОБЛЕНИЕ – LITHOTRIPSIA –
ТОШ МАЙДАЛАШ – қовуқдаги конкремент
(тош)ларни майдалаб, сўнгра қовуқни ювиб,
тошларни олиб ташлаш жарроҳлик амалиёти.

КАНАЛЕЦ – CANALICULUS – НАЙЧА,
КАНАЛЧА (кичкина канал).

КАНАЛЬЦЕВАЯ ПРОБА ГЛАЗА – КЎЗ
КАНАЛЛАРИНИНГ СИНАМАСИ – кўз
ёши йўллари текшириш усули.

КАНАТИК – FUNICULUS – ТИЗИМЧА,
ЧИЛВИР.

КАНДИДАМИКОЗ – CANDIDOMYCOSIS –
КАНДИДАМИКОЗ – *Candida* туркумига
кирувчи замбуруғлар келтириб чиқарадиган
касаллик; бунда тери, тирноқлар, шиллик
пардалар, ички аъзолар зарарланади.

TOSH HOSIL BO'LISHI – buyrak
jomida, o't pufagida yoki qovuqda
tosh hosil bo'lishi.

Ba'zi kasalliklarda to'qima va
a'zoldagi kalsiy tuzlarining erigan
holatdan cho'kma holatga o'tishi.

KAMBALASIMON MUSHAK.

**CHAKKA SUYAGINING QATTIQ
QISMI.**

**CHAKKA SUYAGINING QATTIQ
QISMI BILAN ENSAGA TEGISHLI.**

**CHAKKA SUYAGINING QAT-
TIQ QISMI BILAN PONASIMON
SUYAKKA TEGISHLI.**

XONA – katak, bo'shliq, mas.,
ko'zda (ko'z soqqasining old va
orqa kameralari), yurakda va boshqa
a'zolda bo'ladi.

Ko'z kamerasi – ko'z soqqasi ichidagi
bo'shliq.

TOSH MAYDALASH – qovuqdagi
konkrement (tosh)larni maydalab,
so'ngra qovuqni yuvib, toshlarni olib
tashlash jarrohlik amaliyoti.

NAYCHA, KANALCHA (kichkina
kanal).

**KO'Z KANALLARINING SINAMA-
SI** – ko'z yoshi yo'llarini tekshirish
usuli.

TIZIMCHA, CHILVIR.

KANDIDAMIKOZ – *Candida* turku-
miga kiruvchi zamburug'lar keltirib
chiqaradigan kasallik; bunda тери,
tirnoqlar, shilliq pardalar, ichki a'zolar
zararlanadi.

КАНТОПЛАСТИКА – ACANTOPLASTICA – ПЛАСТИК ОПЕРАЦИЯ – кўз тиркишини узайтириш ва кенгайтириш учун қовоқларнинг чакка томондаги бирикмасини кесиш пластик операцияси ҳисобланади.

КАНЦЕРОГЕННЫЕ ВЕЩЕСТВА – КАНЦЕРОГЕН МОДДАЛАР – организмга таъсир қилганида саратон ва бошқа хавфли ҳамда хавфсиз ўсмаларни келтириб чиқарадиган ҳар хил кимёвий табиятга эга моддалар.

КАПИЛЛЯР(-Ы) – CAPILLARES – КАПИЛЛЯР(-ЛАР) – ҳайвонлар ва одамнинг қон томир системасининг кўп қисмини ташкил қиладиган энг ингичка қон томирлар.

КАПЛЯ – GUTTA – ТОМЧИ – суюқ дориларни ичга ва сиртга ишлатиш ва ректал (тўғри ичакка) юбориш учун қўлланадиган дори шакли. Дозаси томчилар билан ўлчанади.

КАПСУЛА – CAPSULA – ФИЛОФ – 1) аъзо ёки бактерияларни ўраб турувчи бириктирувчи тўқимадан иборат парда; бирор бир аъзо ёки унинг бир қисмини ўраб олган қобик; 2) суюқ ва кукунсимон, кўпинча аччиқ ва нохуш ҳидли дорилар ўралган қобик; у қоғоз, желатина, крахмалдан ясалди.

КАРБУНКУЛ – CARBUNCULUS – ХЎП-ПОЗ – соч қопчалари ва ёғ безларидан келиб чиқадиган тери ва тери ости тўқимасининг тарқоқ йирингли-некротик яллиғланиши.

КАРДИАЛЬГИЯ – CARDIALGIA – юрак соҳасидаги оғриқ.

КАРДИОЛИЗ – CARDIOLYSIS – ЁПИШ-ҚОҚ ПЕРИКАРДИТ КАСАЛЛИГИ – ёпишқоқ перикардит касаллиги оқибатида юракнинг атрофида битиб қолган чандиқларни операция қилиб, кесиб, юракни озод қилиш.

КАРДИОЛОГИЯ – CARDIOLOGIA – ЮРАК КАСАЛЛИКЛАРИ ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ.

ПЛАСТИК ОПЕРАТСИЯ – ko'z tirqishini uzaytirish va kengaytirish uchun qovoqlarning chakka tomondagi birikmasini kesish plastik operatsiyasi hisoblanadi.

KANSEROGEN MODDALAR – organizmga ta'sir qilganida saraton va boshqa xavfli hamda xavfsiz o'smalarni keltirib chiqaradigan har xil kimyoviy tabiatga ega moddalar.

KAPILLAR(-LAR) – hayvonlar va odamning qon tomir sistemasining ko'p qismini tashkil qiladigan eng ingichka qon tomirlar.

TOMCHI – suyuq dorilarni ichga va sirtga ishlatish va rektal (to'g'ri ichakka) yuborish uchun qo'llanadigan dori shakli. Dozasi tomchilar bilan o'lchanadi.

G'ILOF – 1) a'zo yoki bakteriyalarni o'rab turuvchi biriktiruvchi to'qimadan iborat parda; biror bir a'zo yoki uning bir qismini o'rab olgan qobiq; 2) suyuq va kukunsimon, ko'pincha achchiq va noxush hidli dorilar o'ralgan qobiq; u qog'oz, jelatina, kraxmaldan yasaladi.

HO'PPOZ – soch qopchalari va yog' bezlaridan kelib chiqadigan тери va тери ости to'qimasining tarqoq yiringli-nekrotik yallig'lanishi.

Yurak sohasidagi og'riq.

YOPIHQOQ PERIKARDIT KASALLIGI – yopishqoq perikardit kasalligi oqibatida yurakning atrofida bitib qolgan chandiqlarni operatsiya qilib, kesib, yurakni ozod qilish.

YURAK KASALLIKLARI HAQIDAGI TA'LIMOT.

КАРДИОПАТИЯ – CARDIOPATHIA – умуман, юрак касаллиги; бу термин миокарддаги патологик жараённинг моҳиятини аниқлаш мумкин бўлмаган пайтда ишлатилади.

КАРДИОПЛЕГИЯ – CARDIOPLEGIA – сунъий равишда юрак фаолиятини вақтинча тўхтатиш. Юракни операция қилишда қўлланади.

КАРДИОСКЛЕРОЗ – CARDIOSCLEROSIS – яллиғланиш ёки қон айланиш етарли бўлмаслиги оқибатида юракнинг мушак қатламида бириктирувчи тўқима (кейин чандик) ривожланиши билан боғлиқ патологик ҳолат.

КАРДИОСПАЗМ – CARDIOSPASMUS – қизилўнғачнинг меъдага кирадиган қисми – кардиянинг торайиб қолиши (органик стриктурасиз), қизилўнғачнинг юқори бўлимлари кенгайиб қолади.

КАРДИОСТЕНОЗ – CARDIOSTENOSIS – тўқималарнинг морфологик ўзгаришлари (ўсмалар, тортмалар, чандиқлар) натижасида ошқозон кардиал тешигининг торайиши.

КАРДИОФОБИЯ – CARDIOPHOBIA – юрак касаллигига йўлиқиб, ўлиб қолиш ваҳимаси.

КАРДИОЦЕНТЕЗ – CARDIOCENTESIS – юракка санчиш (игна билан), юракни пункция қилиш.

КАРДИЯ – CARDIA – меъданинг қизилўнғач билан туташган ери; у ердан овқат ошқозонга ўтади.

КАРЦИНОМА – CARCINOMA – рак; ясси ёки без эпителийсидан ривожланадиган хавфли ўсма; тез ўсиши, емирувчи хусусияти, ярага айланишга мойиллиги, метастазлар ҳосил қилиши ва қайталаниши билан ажралиб туради.

КАСТРАЦИЯ – CASTRATIO – жинсий безларни хирургик йўл билан олиб ташлаш ёки бошқа усуллар билан шу безлар фаолиятини тўхтатиш.

Umuman, yurak kasalligi; bu termin miokarddagi patologik jarayonning mohiyatini aniqlash mumkin bo'lmagan paytda ishlatiladi.

Sun'iy ravishda yurak faoliyatini vaqtincha to'xtatish. Yurakni operatsiya qilishda qo'llanadi.

Yallig'lanish yoki qon aylanish yetarli bo'lmasligi oqibatida yurakning mu-shak qatlamida biriktiruvchi to'qima (keyin chandiq) rivojlanishi bilan bog'liq patologik holat.

Qizilo'ngachning me'daga kiradigan qismi – kardiyaning torayib qolishi (organik strikturasiz), qizilo'ngachning yuqori bo'limlari kengayib qoladi.

To'qimalarning morfologik o'zgarishlari (o'smalar, tortmalar, chandiqlar) natijasida oshqozon kardial teshigining torayishi.

Yurak kasalligiga yo'liqib qolish vahi-masi.

Yurakka sanchish (igna bilan), yurakni punksiya qilish.

Me'daning qizilo'ngach bilan tutashgan yeri; u yerdan ovqat osh-qozonga o'tadi.

Rak; yassi yoki bez epiteliysidan rivojlanadigan xavfli o'sma; tez o'sishi, yemiruvchi xususiyati, yaraga aylanishga moyilligi, metastazlar hosil qilishi va qaytalanishi bilan ajralib turadi.

Jinsiy bezlarni xirurgik yo'l bilan olib tashlash yoki boshqa usullar bilan shu bezlar faoliyatini to'xtatish.

КАТАБОЛИЗМ – KATABOLE – организмда мураккаб органик моддаларнинг ферментлар иштирокида парчаланиши.

КАТАЛЕПСИЯ – CATALEPSIA – танага ёки қўл-оёқларга сунъий равишда берилган вазиятнинг узоқ вақт давомида сақланиши; ихтиёрий ҳаракатлар йўқолиши билан кечади; паркинсонизмда, шизофрения, истерия, гипнозда кузатилади.

КАТАЛИЗАТОР – CATALYSATOR – маълум кимёвий реакцияни тезлатадиган модда, бироқ ўзи реакцияда пайдо бўладиган маҳсулотларда иштирок этмайди.

КАТАПЛЕКСИЯ – CATAPLEXIA – ўзига хос хуруж (тутқанок), одатда вақти-вақти билан ҳис-туйғулар таъсирида келиб чиқади ва мушак таранглиги, ҳаракатлар (эс-хуш сақланган ҳолда) ва пай рефлекслари йўқолиши билан таърифланади.

КАТАР – CATARRHUS – ЯЛЛИҒЛАНИШ – шиллиқ парданинг экссудат (серозли экссудат) ҳосил бўлиши билан ўтадиган яллиғланиши.

К. весенний – БАҲОРГИ Я. – одатда баҳор фаслида пайдо бўладиган кўз шиллиқ пардасининг сурункали яллиғланиши, кўзлар қичиши, кўёшдан қўрқиш, ёш оқиши билан ўтади.

КАТАРАКТА – CATARACTA – кўз гавхарининг хира тортиши, кўриш қобилятининг пасайиши.

КАТАТОНИЯ – KATATONIA – ҳаракат бузилиши синдромларидан бири бўлиб, икки қарама-қарши бузилишлар – кататоник ступор ва кататоник қўзғалиш кўринишида намоён бўлиши мумкин. Кататоник ступор ҳаракатсизлик, мушак тонусининг ошиши ва мутизм (жимлик) билан намоён бўлади. Кататоник қўзғалишда стереотип, маъносиз импульсив ҳаракатлар кузатилади, нутқ узук-юлук, бемор бир сўзни ёки атрофдагиларнинг сўзларини қайтараверади.

КАТЕТЕР – CATHETER – КАТЕТЕР – найсимон шаклдаги, металл, шиша, эбонит, юмшоқ резина, силикон ва пластмассадан тайёрланган асбоб.

Организмда мураккаб органик моддаларнинг ферментлар иштирокida парчаланishi.

Tanaga yoki qoʻl-oyoqlarga sunʼiy ravishda berilgan vaziyatning uzoq vaqt davomida saqlanishi; ixtiyoriy harakatlar yoʻqolishi bilan kechadi; parkinsonizm, shizofreniya, isteriya, gipnozda kuzatiladi.

Maʼlum kimyoviy reaksiyani tezlatadigan modda, biroq oʻzi reaksiyada paydo boʻladigan mahsulotlarda ishtirok etmaydi.

Oʻziga xos xuruj (tutqanoq), odatda vaqti-vaqti bilan his-tuygʻular taʼsirida kelib chiqadi va mushak tarangligi, harakatlar (es-hush saqlangan holda) va pay reflekslari yoʻqolishi bilan taʼriflanadi.

YALLIGʻLANISH – shilliq pardaning ekssudat (serozli ekssudat) hosil boʻlishi bilan oʻtadigan yalligʻlanishi.

Bahorgi y. – odatda bahor faslida paydo boʻladigan koʻz shilliq pardasining surunkali yalligʻlanishi, koʻzlar qichishi, quyoshdan qoʻrqish, yosh oqishi bilan oʻtadi.

Koʻz gavharining xira tortishi, koʻrish qobiliyatining pasayishi.

KATATONIA – harakat buzilishi sindromlaridan biri boʻlib, ikki qarama-qarshi buzilishlar – katatonik stupor va katatonik qoʻzgʻalish koʻrinishida namoyon boʻlishi mumkin. Katatonik stupor harakatsizlik, mushak tonusining oshishi va mutizm (jimlik) bilan namoyon boʻladi. Katatonik qoʻzgʻalishda stereotip, maʼnosiz impulsiv harakatlar kuzatiladi, nutq uzuq-yuluq, bemor bir soʻzni yoki atrofdagilarning soʻzlarini qaytaraveradi.

KATETER – naysimon shakldagi, metall, shisha, ebonit, yumshoq rezina, silikon va plastmassadan tayyorlangan asbob.

КАТЕТЕРИЗАЦИЯ – CATHETERISATSIO – КАТЕТЕРЛАШ – организмнинг канал ва бўшлиқларига уни бўшатиш, ювиш ёки дори юбориш учун катетер киргизиш.

КАУДАЛЬНЫЙ – CAUDALIS – тананинг орқа томони охирида жойлашган дум томон, пастки томон.

КАУЗАЛЬГИЯ («горящая боль», жгучая боль) – CAUSALGIA – АЧИБ ОҒРИШ – «куйдирадиган оғрик», жароҳатланганда (ўқ-снаряддан яраланганда) рўй берадиган невралгиянинг ўзига хос шакли. Периферик нерв томирлари жароҳатланганда рўй беради.

КАХЕКСИЯ – CACHEXIA – Чўп устихон – тинкани куритадиган ҳар хил касалликларда, сурункали заҳарланишларда, озиқланиш тўла сифатли бўлмаганда рўй берадиган клиник-анатомик синдром; ҳаддан ташқари озиш, жисмоний бўшашиш ва умумий астения ҳолатлари билан таърифланади.

КАШЕЛЬ – TUSSIS – ЙЎТАЛ – рефлектор ҳодиса, бронх, ҳиқилдоқ шиллиқ пардаларининг таъсирланиш белгиси.

КВАДРИПЛЕГИЯ (тетраплегия) – QUADRIPLÉGIA – қўл-оёқларнинг фалажи; орқа миёна касалликларида кузатилади.

КЕРАТИТ – KERATITIS – кўз шох пардасининг яллиғланиши.

КЕРАТОДЕРМИЯ – KERATODERMIA – мугузланиш соҳалари, асосан, кафт ва товонда жойлашган кератоз тери касаллиги. Кафт ва товон терисининг айрим жойлари қалинлашади.

КЕСАРЕВО СЕЧЕНИЕ – SECTIO CAESAREAE – КЕСАРЧА КЕСИШ – жарроҳлик операциyasi; акушерлик амалиётида қориннинг олди деворини ва бачадонни кесиб, ҳомила ва йўлдошини олиш.

КЕТОАЦИДОЗ – KETOACIDOSIS – қонда ортиқча кетон таналар (сиркаацетат, β-оксимой кислота ва ацетон) мавжуд бўлиши туфайли ривожланадиган ацидоз.

КИНЕЗИТЕРАПИЯ – KINESITHERAPIA – фаол ва нофаол ҳаракатлар билан даволаш; даволаш гимнастикаси.

KATETERLASH – organizmning kanal va bo'shliqlariga uni bo'shatish, yuvish yoki дори yuborish uchun kатeter kirgizish.

Tananing orqa tomoni oxirida joylashgan dum tomon, pastki tomon.

ACHIB OG'RISH – «kuydiradigan og'riq», jarohatlanganda (o'q-sna-ryaddan yaralanganda) ro'y beradigan nevrologiyaning o'ziga xos shakli. Periferik nerv tomirlari jarohatlan-ganda ro'y beradi.

Cho'p ustixon – tinkani quritadigan har xil kasalliklarda, surunkali za-harlanishlarda, oziqlanish to'la sifatli bo'lmaganda ro'y beradigan klinik-anatomik sindrom; haddan tashqari ozish, jismoniy bo'shashish va umumiy asteniya holatlari bilan ta'riflanadi.

YO'TAL – reflektor hodisa, bronx, hi-qildoq shilliq pardalarining ta'sirlanish belgisi.

Qo'l-oyoqlarning falaji; orqa miya kasalliklarida kuzatiladi.

Ko'z shox pardasining yallig'lanishi.

Muguzlanish sohalari, asosan, kaft va tovonda joylashgan keratoz teri kasalligi. Kaft va tovon terisining ayrim joylari qalinlashadi.

KESARCHA KESISH – jarrohlik operatsiyasi; akusherlik amaliyotida qorinning oldi devorini va bachadonni kesib, homila va yo'ldoshini olish.

Qonda ortiqcha keton tanalar (sirkaaцetat, β-oxsimoy kislota va aseton) mavjud bo'lishi tufayli rivoj-lanadigan atsidoz.

Faol va nоfaol harakatlar bilan da-volash; davolash gimnastikasi.

КИНЕСТЕЗИЯ (мышечное чувство) – KINAESTHESIA – МУШАК СЕЗИШИ – тананинг бирорта қисми ҳолатини ёки ҳаракат йўналишини сезиш.

К. речевая – Нутқ шаклланишида иштирок этувчи аъзоларнинг ҳолати ва сурилишини ҳис қилиш.

КИНОФОБИЯ – KYNOPHOBIA – ШИЛ-КИМ ҚЎРҚУВ – итлардан, итларнинг тишлашидан қўрқиш.

КИСЛОРОДНАЯ ТЕРАПИЯ (оксигенотерапия) – OXYGENOTHERAPIA – КИСЛОРОД ТЕРАПИЯСИ (оксигенотерапия) – кислородни даволаш мақсадларида ишлатиш.

КИСТА – CYSTIS – ҳар хил аъзоларда ва тўқималарда вужудга келадиган, деворга эга бўлган ва бирор модда билан тўлган патологик бўшлиқ.

КИСТОГРАНУЛЕМА – CYSTOGRANULOMA – суюқ ёки ярим суюқ модда сақловчи кичик бўшлиққа эга тиш гранулемаси.

КИСТЬ – MANUS – ПАНЖА – қўлнинг билакдан пастда жойлашган дистал (сўнги) қисми.

КИФОЗ – KYPHOSIS – КИФОЗ – умуртқа поғонасининг одатда кўкрак бўшлиғининг орқага чиққан дўнг ва хиёл компенсатор лордоз билан бир текис букилиши.

КИФОЛОРДОЗ – KYPHOLORDOSIS – КИФОЛОРДОЗ – умуртқа поғонасининг S-симон эгилиши – унда кўкрак ва думғаз қисмларида кифоз, бўйин ҳамда бел қисмларида лордоз бўлади.

КИФОСКОЛИОЗ – KYPHOSCOLIOSIS – умуртқа поғонасининг олдинга ва ёнга қараб эгилиб қолиши.

КИШЕЧНИК – INTESTINUM – ИЧАКЛАР – меъданинг чиқиш қисмидан бошлаб орқа чиқарув тешигига қадар овқат ҳазм қилиш каналининг энг катта қисми.

КИШЕЧНЫЙ СОК – SUCCUS ENTERICUS – ИЧАК ШИРАСИ – ингичка ва йўғон ичакнинг шиллиқ қавати ишлаб чиқарадиган секрет.

MUSHAK SEZISHI – тананинг бирорта қисми ҳолатини ёки ҳаракат йўналишини сезиш.

Нутқ шаклланишида иштирок этувчи аъзоларнинг ҳолати ва сурилишини ҳис қилиш.

SHILQIM QO'RQUV – итлардан, итларнинг тишлашидан қўрқиш.

KISLOROD TERAPIYASI (оксигенотерапия) – kislородni davolash maqsadlarida ishlatish.

Har xil a'zolarда va to'qimalarda vujudga keladigan, devorga ega bo'lgan va biror modda bilan to'lgan patologik bo'shliq.

Suyuq yoki yarim suyuq modda saqlovchi kichik bo'shliqqa ega tish granulemasi.

PANJA – qo'lining bilakdan pastda joylashgan distal (so'nggi) qismi.

KIFOZ – umurtqa pog'onasining odatda ko'krak bo'shlig'ining orqaga chiqqan do'ng va xiyol kompensator lordoz bilan bir tekis bukilishi.

KIFOLORDOZ – umurtqa pog'onasining S-simon egilishi – unda ko'krak va dumg'aza qismlarida kifoz, bo'yin hamda bel qismlarida lordoz bo'ladi.

Umurtqa pog'onasining oldinga va yonga qarab egilib qolishi.

ICHAKLAR – me'daning chiqish qismidan boshlab orqa chiqaruv teshigiga qadar ovqat hazm qilish kanalining eng katta qismi.

ICHAK SHIRASI – ingichka va yo'g'on ichakning shilliq qavati ishlab chiqaradigan sekret.

КИШКА – ИЧАК.

КЛАВУС – CLAVUS – ҚАДОҚ.

КЛАПАН – VALVA – юрак ва вена қопқоғи. Ичи ковак аъзонинг ички бурмаларидан ҳосил бўлган қисми. Ичидаги нарсаларнинг тескари ҳаракатига тўскинлик қилади.

КЛЕЙДОТОМИЯ – гр. CLEIDOTOMIA – ўмров суягини кесиш. Кўпроқ ўлик болани бачадондан олишда ишлатиладиган операция.

КЛЕПТОМАНИЯ – CLEPTOMANIA – бемақсад ўғриликка мойил бўлиш, руҳий касаллик.

КЛЕТКА – CELLULA – ХУЖАЙРА – икки асосий қисм – цитоплазма ва ядро (мағиз)дан ташкил топган ва барча ҳайвон ва ўсимлик организмнинг тузилиши, тараққиёти ва фаолиятининг асоси бўлган энг оддий жонли система.

КЛЕТКИ БОКАЛОВИДНЫЕ – CELLULAE – ҚАДАҲСИМОН ХУЖАЙРАЛАР – ичак эпителийсидаги бир хужайрали, шиллиқ ишлаб чиқарадиган безлар.

КЛИЗМА – CLYSMA – ХЎҚНА – тўғри ичакни ювиш учун унга махсус асбоб билан бирор суюқликни юбориш.

КЛИМАКС – CLIMAX – климактерик – аёллар ҳаётидаги жинсий етуқликдан тухумдон фаолиятининг тўхташига олиб келадиган ўтиш даври.

КЛИМАКТЕРИЙ – гр. CLIMASTERIUM – ҳайздан қолиш, хотинлар ҳаётида ҳайз кўриш функциясининг тамомила тўхташга ўтиш даври. Кўпчилик хотинларда ҳайз тўхташи 45 ёшдан бошланади, бу физиологик ҳодисадир.

КЛИМАТОПРОФИЛАКТИКА – иқлим омилларининг одамга патологик таъсирининг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар йиғиндиси.

КЛИМАТОТЕРАПИЯ – CLIMATOTHERAPIA – иқлим шароити билан даволаш; даволаш мақсадида маҳаллий иқлимнинг ўзига хос хусусиятларидан фойдаланиш.

ИЧАК.

QADOQ.

Yurak va vena qopqog'i. Ichi kovak a'zoning ichki burmalaridan hosil bo'lgan qismi. Ichidagi narsalarning teskari harakatiga to'sqinlik qiladi.

O'mrov suyagini kesish. Ko'proq o'lik bolani bachadondan olishda ishlatiladigan operatsiya.

Bemaqsad o'g'rilikka moyil bo'lish, ruhiy kasallik.

HUJAYRA – ikki asosiy qism – sitoplazma va yadro (mag'iz)dan tashkil topgan va barcha hayvon va o'simlik organizmining tuzilishi, taraqqiyoti va faoliyatining asosi bo'lgan eng oddiy jonli sistema.

QADAHSIMON HUJAYRALAR – ichak epiteliysidagi bir hujayrali, shilliq ishlab chiqaradigan bezlar.

HO'QNA – to'g'ri ichakni yuvish uchun unga maxsus asbob bilan biror suyuqlikni yuborish.

Ayollar hayotidagi jinsiy yetuklikdan tuxumdon faoliyatining to'xtashiga olib keladigan o'tish davri.

Hayzdan qolish, xotinlar hayotida hayz ko'rish funksiyasining tamomila to'xtashga o'tish davri. Ko'pchilik xotinlarda hayz to'xtashi 45 yoshdan boshlanadi, bu fiziologik hodisadir.

Iqlim omillarining odamga patologik ta'sirining oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar yig'indisi.

Iqlim sharoiti bilan davolash; davolash maqsadida mahalliy iqlimning o'ziga xos xususiyatlaridan foydalanish.

КЛИНИКА – CLINICA – КЛИНИКА – илмий текшириш муассасаси ёки олий тиббиёт ўқув юрти таркибига кирувчи даволаш-профилактика (ўқитиш мақсадларига ҳам хизмат қилувчи) муассасаси.

КЛИНИЧЕСКАЯ КАРТИНА – КЛИНИК МАНЗАРА – касаллик белгиларининг йиғиндиси.

КЛИНОВИДНО-НЁБНЫЙ – SPHENOPALATINUS – ПОНАСИМОН СУЯК ВА ТАНГЛАЙГА ТЕГИШЛИ.

КЛИНОВИДНЫЙ – SPHENOIDALIS – ПОНАСИМОН.

КЛИТОР – CLITORIS – ДИЛОҚ – аёллар ташқи жинсий аъзосининг қисми.

КЛОНУС – гр. CLONUS – пай рефлексларининг ғоят ортиб кетиши натижасида товон, тизза қопқоғи ва панжа пайларининг чўзилишига жавобан мушакларнинг тез-тез ритмик қисқариши; клонуслар нерв системасининг (пирамида йўли) органик касалликларида учрайди.

КЛЮВ – ROSTRUM – ТУМШУҚ.

КЛЮВОВИДНЫЙ – CORACOIDES – ТУМШУҚСИМОН.

КЛЮЧИЧНО-ГРУДНОЙ – CLAVIPECTORALIS – ЎМРОВ-ТЎШГА ТЕГИШЛИ.

КЛЮЧИЦА – CLAVICULA – ЎМРОВ – одамда тўш билан куракни боғлайдиган елка камарининг жуфт суяги.

КЛЮЧИЧНЫЙ – CLAVICULARIS – ЎМРОВГА ТЕГИШЛИ.

КОАГУЛОПАТИЯ – COAGULOPATHIA – КОАГУЛОПАТИЯ – қон ивиш системаси фаолиятининг бузилиши.

КОАГУЛЯЦИЯ – COAGULATIO – КОАГУЛЯЦИЯ – 1) ҳийла катта агрегатлар ҳосил қилиб суюқ ёки газсимон дисперс системаларда заррачаларнинг ёпишиб қолиши.

КОЖА – CUTIS – ТЕРИ – ҳайвон ва одам танасини сиртдан қоплаган аъзо.

KLINIKА – ilmiy tekshirish muassasasi yoki oliy tibbiyot o‘quv yurti tarkibiga kiruvchi davolash-profilaktika (o‘qitish maqsadlariga ham xizmat qiluvchi) muassasasi.

KLINIK MANZARA – kasallik belgilarining yig‘indisi.

PONASIMON SUYAK VA TANG-LAYGA TEGISHLI.

PONASIMON.

DILOQ – ayollar tashqi jinsiy a‘zosining qismi.

Pay reflekslarining g‘oyat ortib ketishi natijasida tovon, tizza qopqog‘i va panja paylarining cho‘zilishiga javoban mushaklarning tez-tez ritmik qisqarishi; klonuslar nerv sistemasining (piramida yo‘li) organik kasalliklarida uchraydi.

TUMSHUQ.

TUMSHUQSIMON.

O‘MROV-TO‘SHGA TEGISHLI.

O‘MROV – odamda to‘sh bilan kurakni bog‘laydigan yelka kamarining juft suyagi.

O‘MROVGA TEGISHLI.

KOAGULOPATIYA – qon ivish sistemasi faoliyatining buzilishi.

KOAGULATSIYA – 1) hiyla katta agregatlar hosil qilib suyuq yoki gazsimon dispers sistemalarda zarrachalarning yopishib qolishi.

TERI – hayvon va odam tanasini sirt-dan qoplagan a‘zo.

КОЖНАЯ ЗОЛОТУХА – SCROFULODERMA – ТЕРИ СИЛИНИНГ ҲАР ХИЛ КЎРИНИШЛАРИДАН БИРИ – сил микроблари таъсирида терида пушти ёки рангли қаттиқ папулалар ҳосил бўлади; одатда папулалар некрозга учраб, кейинчалик ўрни чандик бўлиб қолади.

КОЖИЦА – EPIDERMIS – ПЎСТ, УСТПАРДА.
КОЖНЫЕ БОЛЕЗНИ – MORBICUTANEI – ТЕРИ КАСАЛЛИКЛАРИ – патологик ўзгаришлар билан таърифланадиган, келиб чиқиш сабаблари ва ривожланиши ҳар хил бўлган одам ва ҳайвонларнинг териси ва ортиқлари (тирноқлар, сочлар)нинг касалликлари туркуми.

КОЖНЫЕ РЕАКЦИИ – CUTIREACTIONES – ТЕРИ РЕАКЦИЯЛАРИ – терига хос бўлмаган (механик, кимёвий, физик ёки биологик) таъсирловчи омиллар ёки махсус аллергенлар таъсири натижасида келиб чиқадиган яллиғланиш реакциялари.

КОЖНЫЙ – ТЕРИГА ТЕГИШЛИ.

КОЗЕЛОК – TRAGUS – ҚУЛОҚ СУПАЧА-СИ – қулоқ ташқи тешиги олдида тоғайдан иборат анатомик тузилма.

КОИТОФОБИЯ – COITORNOBIA – ЖИМОЪДАН ҚЎРҚИШ – шилқим қўркув – жимоъдан қўрқиш. Онгида ўрнашиб қолган қўркув – жинсий алоқадан қўрқиш.

КОИТУС – COITUS – ЖИМОЪ – икки шахснинг жинсий лаззат олиш ҳамда авлодни давом эттириш мақсадидаги жинсий алоқаси.

КОКАИНИЗМ – COCAINISMUS – кокаинга ўрганиш, кокаин бангилиги; узоқ вақт кокаин қабул қилиш орқасидан келиб чиқадиган руҳий касаллик.

КОККИ – гр. COCCUS – ДУМАЛОҚ ШАКЛДАГИ БАКТЕРИЯЛАР.

КОКЛЮШ – PERTUSSIS – КЎК ЙЎТАЛ – болаларнинг ўткир юкумли касаллиги, йўтал билан кечади.

КОКСАЛЬГИЯ – COXALGIA – чаноқ-сон бўғимининг оғриши; кўпинча шамоллаш ёки шикастланиш натижасида келиб чиқади.

ТЕРИ СИЛИНИНГ ҲАР ХИЛ КЎРИНИШЛАРИДАН БИРИ – sil mikroblari ta'sirida terida pushti yoki rangli qattiq papulalar hosil bo'ladi; odatda papulalar nekrozga uchrab, keyinchalik o'rni chandiq bo'lib qoladi.

ПО‘ST, USTPARDA.

ТЕРИ КАСАЛЛИКЛАРИ – patologik o'zgarishlar bilan ta'riflanadigan, kelib chiqish sabablari va rivojlanishi har xil bo'lgan odam va hayvonlarning terisi va ortiqlari (tirnoqlar, sochlar) ning kasalliklari turkumi.

ТЕРИ РЕАКСИЯЛАРИ – teriga xos bo'lmagan (mexanik, kimyoviy, fizik yoki biologik) ta'sirlovchi omillar yoki maxsus allergenlar ta'siri natijasida kelib chiqadigan yallig'lanish reaksiyalari.

ТЕРИГА ТЕГИШЛИ.

ҚУЛОҚ СУПАЧАСИ – quloq tashqi teshigi oldida tog'aydan iborat anatomik tuzilma.

ЖИМО‘ДАН ҚО‘РҚИШ – shilqim qo'rquv – jimo'dan qo'rqish. Ongida o'rnashib qolgan qo'rquv – jinsiy aloqadan qo'rqish.

ЖИМО‘ – ikki shaxsning jinsiy lazzat olish hamda avlodni davom ettirish maqsadidagi jinsiy aloqasi.

Kokainga o'rganish, kokain bangiligi; uzoq vaqt kokain qabul qilish orqasidan kelib chiqadigan ruhiy kasallik.

ДУМАЛОҚ ШАКЛДАГИ БАКТЕРИЯЛАР.

КО‘К YO‘TAL – bolalarning o'tkir yuqumli kasalligi, yo'tal bilan kechadi.

Chanoq-son bo'g'imining og'rishi; ko'pincha shamollash yoki shikastlanish natijasida kelib chiqadi.

КОКСИТ – COXITIS – ЧАНОҚ-СОН БЎҒИМИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

КОКСОТОМИЯ – COXOTOMIA – ЧАНОҚ-СОН БЎҒИМИНИ ЁРИБ ОЧИШ.

КОЛБОЧКИ СЕТЧАТКИ – CONII – ТЎР ПАРДА КОЛБА ХУЖАЙРАЛАРИ – тўр парда фоторецептор хужайраларининг колбасимон периферик ўсимтаси.

КОЛЕСОВИДНЫЙ – TROCHOIDES – ГИЛДИРАКСИМОН.

КОЛЕНЦЕ – GENICULUM – ТИЗЗАЧА.

КОЛЕНЧАТЫЙ – GENICULATUS – ТИЗЗАЛИ.

КОЛИКА – COLICA – САНЧИҚ – қаттиқ оғриқ, санчиқли оғриқ.

КОЛИКА РЕНАЛИС – гр. COLICA RENALIS – БУЙРАК САНЧИҒИ.

К. аппендикулярная – Аппендикуляр санчиқ – кўричак ва чувалчангсимон ўсимтаннинг спастик санчиқли оғриқ бериши. Масалан, сурункали аппендицит касаллигида.

К. желчекаменная – ЎТ-ТОШ САНЧИҒИ – ўт тошлари ўт йўлларида ўтганда ўт пуфаги соҳасида пайдо бўладиган кучли санчиқли оғриқ.

К. кишечная – ИЧАК САНЧИҒИ – чамбар ичак ёки ичакнинг ҳар қандай бoшқа қисмида дard тутгандай оғриқ пайдо бўлиши.

К. почечная – БУЙРАК САНЧИҒИ – буйрак тошлари туфайли пайдо бўлади.

К. свинцовая – ҚЎРҒОШИНЛИ САНЧИҚ – Қўрғошин санчиғи – қўрғошин санчиғи билан ўткир ёки сурункали захарланиш натижасида ошқозон ва ичакларнинг силлиқ мушаклари ва қон томirlари кучли қисқариши сабабли келиб чиқадиган санчиқ. Қорин деворлари ҳам таранглашади.

КОЛИТ – COLITIS – ҚУЛАНЖ – йўғон ичак шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

CHANOQ-SON BO'G'IMINING YALLIG'LANISHI.

CHANOQ-SON BO'G'IMINI YORIB OCHISH.

TO'R PARDA KOLBA HUJAYRALARI – to'r parda fotoretseptor hujayralarining kolbasimon periferik o'simtasi.

G'ILDIRAKSIMON.

TIZZACHA.

TIZZALI.

SANCHIQ – qattiq og'riq, sanchiqli og'riq.

BUYRAK SANCHIG'I.

Appendikular sanchiq – ko'richak va chuvalchangsimon o'simtaning spastik sanchiqli og'riq berishi. Masalan, surunkali appenditsit kasalligida.

O'T-TOSH SANCHIG'I – o't toshlari o't yo'llaridan o'tganda o't pu-fagi sohasida paydo bo'ladigan kuchli sanchiqli og'riq.

ICHAK SANCHIG'I – chambar ichak yoki ichakning har qanday boshqa qismida dard tutganday og'riq paydo bo'lishi.

BUYRAK SANCHIG'I – buyrak toshlari tufayli paydo bo'ladi.

QO'RG'OSHINLI SANCHIQ – Qo'rg'oshin sanchig'i – qo'rg'oshin sanchig'i bilan o'tkir yoki surunkali zaxarlanish natijasida oshqozon va ichaklarning silliq mushaklari va qon tomirlari kuchli qisqarishi sababli kelib chiqadigan sanchiq. Qorin devorlari ham taranglashadi.

QULANJ – yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi.

КОЛЛАПС – COLLAPSUS – юрак фаолиятининг кескин сусайиб кетиши ва томирлар тонусининг пасайишидан келиб чиқадиган ҳолат. Бош миё гипоксияси, ҳаёт фаолиятининг пасайиб кетиши.

КОЛЛАТЕРАЛЬНЫЙ–COLLATERALIS– ёндаги, ён томонда жойлашган, айланма қўшимча йўл (қон томир, асаб толаси).

КОЛУМ КОНИКУМ – COLLUM CONI-CUM – бачадон бўйнининг цилиндр ҳолати-да бўлмасдан бузилган ҳолати (конус шаклида бўлиши).

КОЛОПЕКСИЯ – COLOPEXIA – йўғон ичакнинг бирор бўлимини сунъий равишда қорин деворининг тегишли жойига бириктириб қўйиш, масалан, колоптоз (чамбар ичакнинг осилиб тушиши) ҳолатларида.

КОЛОСПАЗМ – COLOSPASMUS – йўғон ичак қисилиши, мушаклар тонусининг ошиши.

КОЛОСТОМИЯ – COLOSTOMIA – йўғон ичакнинг бирор қисмидан операция йўли билан йўл очиб қўйиш.

КОЛОСТРУМ (молозиво) – COLOS-TRUM – ОФИЗ СУТИ – ҳомиладорликнинг иккинчи ярми даврида ва туққандан сўнг 2–3-кунлари бироз микдорда кўкрак безларидан чиқадиган секрет; нормал аёл сутига қараганда унда казеин кам, альбумин кўп бўлади.

КОЛЬПОКЕРАТОЗ–COLPOKERATOSIS– қин шиллиқ қаватининг ҳаддан ортиқ муғузланиши.

КОЛЬПОКЛЕЙЗИС–гр. COLPOCLEISIS– қин оралиғини ёпиш операцияси.

КОЛЬПОПЕРИНЕОРАФИЯ – қин ва чот ёриқлари ва кесимларини тикиш.

КОЛЬПОСКОПИЯ – COLPOSCOPIA – ёритадиган асбоблар билан аёллар жинсий аъзоларини текшириш усули; эндоскопиянинг бир тури.

КОЛЬПОТОМИЯ–COLPOTOMIA–қорин бўшлиғини дилоқ орқали кесиш; ташхис ёки даволаш мақсади билан гинекология амалиётида ишлатилади.

Yurak faoliyatining keskin susayib ketishi va tomirlar tonusining pasayishidan kelib chiqadigan holat. Bosh miya gipoksiyasi, hayot faoliyatining pasayib ketishi.

Yondagi, yon tomonda joylashgan, aylanma qo'shimcha yo'l (qon tomir, asab tolasi).

Bachadon bo'ynining silindr holatida bo'lmasdan buzilgan holati (konus shaklida bo'lishi).

Yo'g'on ichakning biror bo'limini sun'iy ravishda qorin devorining tegishli joyiga biriktirib qo'yish, masalan, koloptoz (chambar ichakning osilib tushishi) holatlarida.

Yo'g'on ichak qisilishi, mushaklar tonusining oshishi.

Yo'g'on ichakning biror qismidan operatsiya yo'li bilan yo'l ochib qo'yish.

OG'IZ SUTI – homiladorlikning ikkinchi yarmi davrida va tuqqandan so'ng 2–3-kunlari biroz miqdorda ko'krak bezlaridan chiqadigan sekret; normal ayol sutiga qaraganda unda kazein kam, albumin ko'p bo'ladi.

Qin shilliq qavatining haddan ortiq muguzlanishi.

Qin oralig'ini yopish operatsiyasi.

Qin va chot yoriqlari va kesimlarini tikish.

Yoritadigan asboblardan ayollar jinsiy a'zolarini tekshirish usuli; endoskopiyaning bir turi.

Qorin bo'shlig'ini diloq orqali kesish; tashxis yoki davolash maqsadi bilan ginekologiya amaliyotida ishlatiladi.

КОМА – СОМА – БУТУНЛАЙ ҲУШДАН КЕТИШ – организм фаолиятини бошқариш бузилади.

К. диабетическая – Диабетик кома – қанд касаллигига дучор бўлган одамга инсулин юбориб туриш тўхтатилганда, овқатланиш тартиби қўпол бузилганда, ўткир юкумли касалликда ёки жароҳатланганда келиб чиқади.

КОМЕДОН – COMEDON – ҲУСНБУЗАР – ёғ безларида ёғ ҳосилалари тикилиб қолишидан терида тугунчалар (кисталар) ҳосил бўлиши.

КОМИССУРА – COMISSURA – БИРЛАШИШ, ҚЎШИЛИШ.

КОММОЦИЯ – COMMOTIO – СИЛКИНИШ.

КОМПЕНСАЦИЯ – COMPENSATIO – МУВОЗАНАТЛАШТИРИШ – организмда касаллик сабабли юз берган бузилишларни тегишли мосламаларни ривожлантириш йўли билан тўғрилаш, изга солиш, масалан, клапанлардаги нуқсонларда юрак мушагининг гипертрофияси.

КОМПЛЕКЦИЯ – HABITUS – ОДАМНИНГ ТАШҚИ ҚИЁФАСИ: тана тузилиши, қомати, тери ранги, юз тузилиши ва б.; шуларга қараб одам соғлиғи, касаллик бориёқлиги, бирор бир касалликка мойиллиги ҳақида бир қарорга келиш мумкин.

КОНВЕРГЕНЦИЯ – CONVERGENTIA – БИР-БИРИГА ЯҚИНЛАШИШ.

К. глаз – КЎЗ КОНВЕРГЕНЦИЯСИ – яқинлашиш, кўзнинг иккала оптик ўқининг яқинлашиши.

КОНВУЛЬСИЯ – CONVULSIO – катта гуруҳ мушакларнинг ихтиёрсиз қисқариши, тортишиб қолиши.

КОНГЕСТИЯ – CONGESTIO – қоннинг (артериал қоннинг) қуйилиб келиши, фаол гиперемия, яллиғланиш гиперемияси.

КОНДЕНСАЦИЯ – CONDENSATIO – 1) органик бирикмалар ўртасидаги реакция, бунда кичкина молекулалардан каттароқлари ҳосил бўлади; 2) буғ ёки газларнинг суяқ ҳолатга ўтиши.

BUTUNLAY HUSHDAN KETISH – organizm faoliyatini boshqarish buziladi.

DIABETIK KOMA – qand kasalligiga duchor boʻlgan odamga insulin yuborib turish toʻxtatilganda, ovqatlanish tartibi qoʻpol buzilganda, oʻtkir yuqumli kasallikda yoki jarohatlanganda kelib chiqadi.

HUSNBUZAR – yogʻ bezlarida yogʻ hosilalari tiqilib qolishidan terida tugunchalar hosil boʻlishi.

BIRLASHISH, QOʻSHILISH.

SILKINISH.

MUVOZANATLASHTIRISH – organizmda kasallik sababli yuz bergan buzilishlarni tegishli moslamalarni rivojlantirish yoʻli bilan toʻgʻrilash, izga solish, masalan, klapanlardagi nuqsonlarda yurak mushagining gipertrofiyasi.

ODAMNING TASHQI QIYOFASI: tana tuzilishi, qomati, teri rangi, yuz tuzilishi va b.; shularga qarab odam sogʻligʻi, kasallik bor-yoʻqligi, biror bir kasallikka moyilligi haqida bir qarorga kelish mumkin.

BIR-BIRIGA YAQINLASHISH.

KOʻZ KONVERGENSIYASI – yaqinlashish, koʻzning ikkala optik oʻqining yaqinlashishi.

Katta guruh mushaklarning ixtiyorsiz qisqarishi, tortishib qolishi.

Qonning (arterial qonning) quyilib kelishi, faol giperemiya, yalligʻlanish giperemiyasi.

1) organik birikmalar oʻrtasidagi reaksiya, bunda kichkina molekulalardan kattaroqlari hosil boʻladi; 2) bugʻ yoki gazlarning suyuq holatga oʻtishi.

КОНДИЛОМА – CONDYLOMA – шиллик парда ёки терининг яллиғланишидан пайдо бўлган сўрғичсимон ўсимталар.

КОНСЕРВИРОВАНИЕ КРОВИ – CONSERVATIO SANGUINIS – ҚОННИ КОНСЕРВЛАШ – қонни узоқ муддат давомида физиологик жиҳатдан сифати сақланган ва қуйиш учун яроқли ҳолатда организмдан ташқарида сақлаш.

КОНСИЛИУМ – CONSILIUM – КОНСИЛИУМ – касалнинг аҳволини аниқлаш, диагноз қўйиш ва уни даволаш чораларини белгилаш, шунингдек, касаллик оқибатини билиш учун бир неча шифокорларнинг кенгаши.

КОНСКИЙ ХВОСТ – CAUDA EQUINA – ОТ ДУМИ – орқа миyaning охириги асаб илдизчалари.

КОНСТИТУЦИЯ – CONSTITUTIO – КОНСТИТУЦИЯ – организмнинг функционал ва морфологик хусусиятларининг мажмуаси.

КОНТАГИЙ – CONTAGIUM – ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИК ҚЎЗҒАТУВЧИСИ.

КОНТАКТ – CONTACTUS – ТЕГИШ, ТЕГИБ ЎТИШ.

КОНТАМИНАЦИЯ – CONTAMINATIO – 1) инфекцион моддалар орқали юқтириш; 2) сўз ва жумлаларнинг қўшилиб кетиши (рухий касалликларда).

КОНТРАИНДИКАЦИЯ – CONTRAINDICATIO – МОНЕЛИК – бирор даволаш усули (амалиёт усули, дори билан даволаш усули)нинг нотўғрилигини кўрсатувчи ҳолат.

КОНТРАКТУРА – CONTRACTURA – юмшоқ тўқималар (тери, мушак, бойлам, фасция ёки асаблар)нинг шикастланиши оқибатида бўғим ҳаракатининг чегараланиб қолиши.

КОНТРАЦЕПЦИЯ – CONTRACEPTIO – бўйида бўлишнинг (хомиладорликнинг) олдини олиш, сунъий воситалар билан тухумни уруғланишдан сақлаш.

КОНТУЗИЯ МОЗГА – CONTUSIO – МИЯ КОНТУЗИЯСИ – миyaning лат ейиши, миЯ тўқимасининг шикастланиши.

Shilliq parda yoki terining yallig‘lanishidan paydo bo‘lgan so‘rg‘ichsimon o‘simtalar.

QONNI KONSERVLASH – qonni uzoq muddat davomida fiziologik jihatdan sifati saqlangan va quyish uchun yaroqli holatda organizmdan tashqarida saqlash.

KONSILIUM – kasalning ahvolini aniqlash va uni davolash choralarini belgilash, shuningdek, kasallik oqibatini bilish uchun bir necha shifokorlarining kengashi.

OT DUMI – orqa miyaning oxirgi asab ildizchalari.

KONSTITUTSIYA – organizmning funksional va morfologik xususiyatlarining majmuasi.

YUQIMLI KASALLIK QO‘ZG‘A-TUVCHISI.

TEGISH, TEGIB O‘TISH.

Infeksion moddalar orqali yuqtirish; 2) so‘z va jumalarning qo‘shilib ketishi (ruhiy kasalliklarda).

MONELIK – biror davolash usuli (amaliyot usuli, дори билан davolash usuli)ning noto‘g‘riligini ko‘rsatuvchi holat.

Yumshoq to‘qimalar (teri, mushak, boylam, fassiya yoki asablar)ning shikastlanishi oqibatida bo‘g‘im harakatining chegaralanib qolishi.

Bo‘yida bo‘lishning (homiladorlikning) oldini olish, sun‘iy vositalar bilan tuxumni urug‘lanishdan saqlash.

MIYA KONTUZIYASI – miyaning lat yeyishi, miya to‘qimasining shikastlanishi.

КОНУС – CONUS – Аста-секин торайиб борган жой.

К. миопический – яқиндан кўриш конуси – кўз тубидаги ўроқсимон нарса.

КОНЦЕНТРАЦИЯ – CONCENTRATIO – кимёда – маълум ҳажмдаги суюқликда эритилган модда миқдори ва шунга кўра эритманинг куюқ-суюқлиги.

КОНЬЮНКТИВА – CONJUNCTIVA – КЎЗНИНГ БИРИКТИРУВЧИ ПАРДАСИ.

КОНЬЮНКТИВИТ – CONJUNCTIVITIS – КЎЗ БИРИКТИРУВЧИ ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

КООРДИНАЦИЯ – COORDINATIO – МОСЛАШИШ – турли хил мушакларнинг мувофиқлашган ҳаракати.

КОПИОПИЯ – COPIOPIA – диққатни бирор-бир нарсага қаратганда чарчаганлик ва кўзларда ачишиш ва оғриқни тезда сезиш; масалан: неврастенияда.

КОПРОЛАЛИЯ – COPROLALIA – БАД-СЎЗ – кўполсўз бўлиш, сўқиниб гапириш.

КОПРОЛИТ – COPROLITHUS – ахлат тоши; тўғри ичакда йиғилиб, тош сингари қотиб қолган нажас.

КОПРОЛОГИЯ – COPROLOGIA – нажас текширишга таалуқли таълим.

КОПРОСТАЗ – COPROSTASIS – ЙЎҒОН ИЧАКДА НАЖАСНИНГ УЗОҚ МУДДАТ ТУТИЛИБ ҚОЛИШИ.

КОПРОФЕМИЯ – COPROPHEMIA – ЖИНСИЙ МАЙЛНИНГ БУЗИЛИШИ – жинсий қониқиш қарама-қарши жинс вакили ҳузурида ножўя сўзларни айтиш орқали ҳосил қилинади.

КОПУЛЯЦИЯ – COPULATIO – 1) жинсий кўшилиш; иккита ҳужайранинг (гаметаларнинг) тўла кўшилиши; 2) ҳайвонларнинг жинсий алоқаси.

КОПЧИК – СОССУХ – ДУМ СУЯГИ – одам умуртқа поғонасининг пастки охириги қисми.

Asta-sekin torayib borgan joy.

Yaqindan ko‘rish konusi – ko‘z tubidagi o‘roqsimon narsa.

Kimyoda – ma‘lum hajmdagi suyuqlikda eritilgan modda miqdori va shunga ko‘ra eritmaning quyuq-suyuqligi.

KO‘ZNING BIRIKTIRUVCHI PARDASI.

KO‘Z BIRIKTIRUVCHI PARDASINING YALLIG‘LANISHI.

MOSLASHISH – turli xil mushaklarning muvofiqlashgan harakati.

Diqqatni biror-bir narsaga qaratganda charchaganlik va ko‘zlarda achishish va og‘riqni tezda sezish; masalan: nevrasteniyada.

BADSO‘Z – qo‘polso‘z bo‘lish, so‘kinib gapirish.

Axlat toshi; to‘g‘ri ichakda yig‘ilib, tosh singari qotib qolgan najas.

Najas tekshirishga taalluqli ta‘limot.

YO‘G‘ON ICHAKDA NAJASNING UZOQ MUDDAT TUTILIB QOLISHI.

JINSIY MAYLNING BUZILISHI – jinsiy qoniqish qarama-qarshi jins vakili huzurida nojo‘ya so‘zlarni aytish orqali hosil qilinadi.

1) Jinsiy qo‘shilish; ikkita hujayraning (gametalarning) to‘la qo‘shilishi; 2) hayvonlarning jinsiy aloqasi.

DUM SUYAGI – odam umurtqa pog‘onasining pastki oxirgi qismi.

КОРИУМ (дерма) – CORIUM – КОРИУМ (дерма) – эпидермия остида жойлашган, ўзида кўплаб қон томирлари ва нервлар сақлайдиган ҳақиқий тери қавати.

КОРА, КОРКА – CORTEX – ПЎСТЛОҚ, ҚОБИҚ.

КОРЕНЬ – RADIX – ИЛДИЗ.

КОРЕШОК – RADICULA – ИЛДИЗЧА.

КОРКОВЫЙ – CORTICALIS – Пўстлоққа тегишли, пўстлоқли, қобиқли.

КОРНЕА – CORNEA – КОРНЕА – кўзнинг шох пардаси; кўз соққаси олд юзасининг тиниқ пардаси.

КОРОНА (ВЕНЕЦ) – CORONA – ТОЖ.

К. ресничного тела – Киприкли тананинг тожсимон гардиши.

КОРОНАРИТ – CORONARITIS – ЮРАК ТОЖ АРТЕРИЯЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

КОРОНАРНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA CORONARIA – КОРОНАР ЕТИШМОВЧИЛИК – тарқоқ ёки маҳаллий ишемияга олиб келувчи, юрак тож томирларидаги қон айланишининг миокарднинг кислородга бўлган эҳтиёжини қондиrolмаслиги.

КОРОНАРОСКЛЕРОЗ – CORONAROSCLEROSIS – ЮРАК ТОЖ АРТЕРИЯЛАРИНИНГ СКЛЕРОЗИ.

КОРОНАРОСПАЗМ – CORONAROSPASMUS – артериал томир девори силлиқ мушаклари тоник қисқариши натижасида юрак тож артериаларининг вақтинчалик тарайишидир.

КОРОНАРОТРОМБОЗ – CORONAROTROMBOSIS – юрак тож артериаларининг тиқини.

КОРОНКА ЗУБА – CORONA DENTIS – ТИШНИНГ МИЛК ҚИРРАСИДАН ОҒИЗ ИЧИГА ЧИҚИБ ТУРАДИГАН ҚИСМИ.

KORIUM (derma) – epidermiya ostida joylashgan, oʻzida koʻplab qon tomirlari va nervlar saqlaydigan haqiqiy teri qavati.

POʻSTLOQ, QOBIQ.

ILDIZ.

ILDIZCHA.

Poʻstloqqa tegishli, poʻstloqli, qobiqli.

KORNEA – koʻzning shox pardasi; koʻz soqqasi old yuzasining tiniq pardasi.

TOJ.

Kiprikli tananing tojsimon gardishi.

YURAK TOJ ARTERIYALARINING YALLIGʻLANISHI.

KORONAR YETISHMOVCHILIK – tarqoq yoki mahalliy ishemiyaga olib keluvchi, yurak toj tomirlaridagi qon aylanishining miokardning kislorodga boʻlgan ehtiyojini qondirolmasligi.

YURAK TOJ ARTERIYALARINING SKLEROZI.

Arterial tomir devori silliq mushaklari tonik qisqarishi natijasida yurak toj arteriyalarining vaqtinchalik torayishidir.

Yurak toj arteriyalarining tiqini.

TISHNING MILK QIRRASIDAN OGʻIZ ICHIGA CHIQIB TURADIGAN QISMI.

КОРРЕКЦИЯ ЗРЕНИЯ – CORRECTIO OCULI – КЎРИШНИ КОРРЕКЦИЯЛАШ – махсус линзали ойнаклар ёрдамида кўзнинг кўриш имкониятини ошириш. Хирургик операция ёки техник воситалар (оптик, электрон-оптик, техникавий ёруғлик) ёрдамида кўзнинг оптик, анатомик ёки функционал нуқсонларини бартараф этиб кўзнинг кўриш имкониятини (ўткирлигини) ошириш.

К. миопии – МИОПИЯ КОРРЕКЦИЯСИ – кўзнинг миопик (яқиндан кўриш) аномалиясини (нуқсонини) коррекция қилиш.

КОРРЕЛЯЦИЯ – CORRELATIO – ЎЗАРО МУНОСАБАТ, ЎЗАРО ҲАРАКАТ.

КОРРЕСПОНДИРУЮЩИЕ ТОЧКИ СЕТЧАТКИ – ТЎР ПАРДАНИНГ БИР ХИЛ НУҚТАЛАРИ – ўнг ва чап тўр пардасидаги бир хил нуқталарнинг умумий номи. Сариқ тананинг марказий чуқурчаларига нисбатан улар қуйидагича жойлашган: улардаги фоторецептор хужайралар бир вақтда қўзғатилганда, ёруғлик манбаи бинокуляр кўриш майдонининг бир нуқтасига мос келади (иккита бўлиб кўринмайди).

КОСОГЛАЗИЕ – STRABISMUS – ФИЛАЙЛИК – қўш (бинокуляр) кўриш йўқлигида қўрув ўқларидан бирининг умумий фиксация нуқтасидан четга чиқиши.

К. альтернирующее – Strabismus alternans – АЛЬТЕРНИРЛОВЧИ ФИЛАЙЛИК – дам ўнг, дам чап кўзнинг ғилай бўлиши.

К. содружественное – Strabismus concomitans – ҲАМКОРЛИҚДАГИ ФИЛАЙЛИК – иккала кўзнинг бурун ёки чакка томонга қараб турадиган ҳамкорликдаги ғилайлиги.

КОСОГОЛОВОСТЬ – PLAGIOCEPHALIA – ҚИЙШИҚ БОШ – калланинг бир ярми катталашиб асимметрик бўлиши натижасида бошнинг қийшайиб қолиши.

КОСОЛАПОСТЬ – TALIPES – МАЙМОҚЛИК – оёқ панжасининг ҳам шакли, ҳам катталиги ўзгарган мураккаб деформацияси.

КО‘РИШНИ КОРРЕКСИЯЛАШ – maxsus linzali oynaklar yordamida ko‘zning ko‘rish imkoniyatini oshirish. Xirurgik operatsiya yoki texnik vositalar (optik, elektron-optik, texnikaviy yorug‘lik) yordamida ko‘zning optik, anatomik yoki funksional nuqsonlarini bartaraf etib ko‘zning ko‘rish imkoniyatini (o‘tkirligini) oshirish.

МИОПИЯ КОРРЕКСИЯСИ – ko‘zning miopik (yaqindan ko‘rish) anomaliyasini (nuqsonini) korreksiya qilish.

О‘ЗАРО МУНОСАБАТ, О‘ЗАРО ҲАРАКАТ.

ТО‘Р ПАРДАНИНГ БИР ХИЛ НУҚТАЛАРИ – o‘ng va chap to‘r pardasidagi bir xil nuqtalarning umumiy nomi. Sariq tananing markaziy chuqurchalariga nisbatan ular quyidagicha joylashgan: ulardagi fotoretseptor hujayralar bir vaqtda qo‘zg‘atilganda, yorug‘lik manbayi binokular ko‘rish maydonining bir nuqtasiga mos keladi (ya‘ni ikkita bo‘lib ko‘rinmaydi).

Г‘ИЛАЙЛИК – qo‘sh (binokular) ko‘rish yo‘qligida ko‘ruv o‘qlaridan birining umumiy fiksatsiya nuqtasidan chetga chiqishi.

АЛТЕРНИРЛОВЧИ Г‘ИЛАЙЛИК – dam o‘ng, dam chap ko‘zning g‘ilay bo‘lishi.

ҲАМКОРЛИҚДАГИ Г‘ИЛАЙЛИК – ikkala ko‘zning burun yoki chakka tomonga qarab turadigan hamkorlikdagi g‘ilayligi.

ҚИЙШИҚ БОШ – kallaning bir yarmi kattalashib asimmetrik bo‘lishi natijasida boshning qiyshayib qolishi.

МАЙМОҚЛИК – oyoq panjasining ham shakli, ham kattaligi o‘zgargan murakkab deformatsiyasi.

КОСТИ – OSSA – СУЯКЛАР.

КОСТНЫЙ – OSSEUS – СУЯККА ТЕГИШЛИ.

КОСТЬ – OS – СУЯК – таянч аъзоси, шунингдек, минерал тузлар ва қисман оқсиллар йиғилиб турадиган тўқима. Скелетнинг таркибий қисми.

КОФОТЕРАПИЯ – KORNOTHERAPIA – қулоғи яхши эшитмайдиган ва қарларда эшитишни яхшилаш мақсадида ўтказиладиган терапевтик чора-тадбирлар мажмуаси.

КОХЛЕОПАТИЯ – COCHLEOPATHIA – спирал (кортиев) аъзосининг шикастланиши билан кузатиладиган ички қулоқ яллиғланишсиз касалликларининг умумий номи; ўсиб боровчи перцептив қарлик билан тавсифланади.

КОШАЧЬЕ МУРЛЫКАНЬЕ – FREMISEMENT SATAIRE – «МУШУК ХИРИЛЛАШИ» – юрак клапани пардаларининг асоси ёпишган тешикларнинг торайиши натижасида юрак соҳасини қўл билан ушлаганда сезиладиган махсус дириллаш.

КРАЙНЯЯ ПЛОТЬ – PREPUTIUM – КЕРТМАК – Олатнинг бошини қоплаб турувчи тери бурмаси.

КРАНИАЛЬНЫЙ – CRANIALIS – каллага оид, каллага тегишли; тананинг бош қисмида жойлашган.

КРАНИОГРАФИЯ – CRANIOGRAPHIA – калла суягини дастлаб контраст модда юбормасдан рентгенография қилиш.

КРАНИОДИСПЛАЗИЯ – CRANIODYSPLASIA – калла суяги ривожланиш аномалияларининг умумий номи.

КРАНИОКЛАЗИЯ – CRANIOCLASIA – туғиш вақтида ҳомиланинг бошини краниокласт билан қисиб тортиб чиқариш операцияси.

КРАНИОТАБЕС – CRANIOTABES – кичик лиқилдоқ соҳасидаги ва ламбдасимон чок олдидаги энса суяк тангачасининг юмшаши, кўкрак ёшидаги болаларда рахитнинг энг биринчи белгиси.

SUYAKLAR.

SUYAKKA TEGISHLI.

SUYAK – tayanch aʼzosi, shuningdek, mineral tuzlar va qisman oqsillar yigʻilib turadigan toʻqima. Skeletning tarkibiy qismi.

Qulogʻi yaxshi eshitmaydigan va karlarda eshitishni yaxshilash maqsadida oʻtkaziladigan terapevtik chora-tadbirlar majmuasi.

Spiral (kortiyev) aʼzosining shikastlanishi bilan kuzatiladigan ichki quloq yalligʻlanishsiz kasalliklarining umumiy nomi; oʻsib boruvchi perseptiv karlik bilan tavsiflanadi.

«MUSHUK XIRILLASHI» – yurak klapani pardalarining asosi yopishgan teshiklarning torayishi natijasida yurak sohasini qoʻl bilan ushlaganda seziladigan maxsus dirillash.

KERTMAK – Olatning boshini qoplab turuvchi teri burmasi.

Kallaga oid, kallaga tegishli; tananing bosh qismida joylashgan.

Kalla suyagini dastlab kontrast modda yubormasdan rentgenografiya qilish.

Kalla suyagi rivojlanish anomaliyalarining umumiy nomi.

Tugʻish vaqtida homilaning boshini kranioklast bilan qisib tortib chiqarish operatsiyasi.

Kichik liqildoq sohasidagi va lambdasimon chok oldidagi ensa suyak tangachasining yumshashi, koʻkrak yoshidagi bolalarda raxitning eng birinchi belgisi.

КРАПИВНАЯ ЛИХОРАДКА – URTI-CARIA – ЭШАКЕМ – терида, баъзан шиллик пардаларда тўсатдан тарқаладиган қичима ва тошмалар пайдо бўлиши билан таърифланадиган аллергия табиатига хос касаллик.

КРАСНОЕ КРОВЯНОЕ ТЕЛЬЦЕ – ҚИЗИЛ ҚОН ТАНАЧАЛАРИ – таркибида гемоглобин мавжуд бўлган қоннинг ядросиз шаклли элементи.

КРАСНУХА – RUBEOLA – ҚИЗИЛЧА – болаларнинг ўткир юқумли касаллиги; баданга тошма тошиши, энса ёки бўйин лимфа безларининг катталашуви билан таърифланади. Дерматроп вирус кўзгатади.

КРАХМАЛ – AMYLUM – кенг тарқалган ўсимлик полисахариди.

КРЕМАСТЕР – CREMASTER – ЁРҒОҚНИ КЎТАРУВЧИ (ТУТИБ ТУРУВЧИ) МУШАК.

КРЕСТЕЦ – SACRUM – ДУМҒАЗА – умуртқа поғонасининг бўлими, чанокнинг таркибий қисми бўлиб, унинг орқа деворини ташкил қилади.

КРЕСТЦОВО-БУГОРКОВЫЙ – SACRO-TUBEROSUS – ДУМҒАЗА-ДЎМБОҚҚА ТЕГИШЛИ.

КРЕСТЦОВО-КОПЧИКОВЫЙ – SACROCOCCEGEUS – ДУМҒАЗА-ДУМҒА ТЕГИШЛИ.

КРЕСТЦОВО-ПОДВЗДОШНЫЙ – SACROILIACUS – ДУМҒАЗА ВА ЁНБОШГА ТЕГИШЛИ.

КРЕСТЦОВО-ПОЯСНИЧНЫЙ – SACROLUMBALIS – ДУМҒАЗА ВА БЕЛГА ТЕГИШЛИ.

КРЕСТЦОВЫЙ – SACRALIS – ДУМҒАЗАГА ТЕГИШЛИ, ДУМҒАЗАНИКИ.

КРЕТИНИЗМ – CRETINISMUS – жисмоний ва руҳий ривожланишнинг тўхталиши билан таърифланади ва бунда қалқонсимон без фаолияти бузилган бўлади.

КРИВИЗНА (ИЗГИБ) – CURVATURA – ЭГРИЛИК, БУКИЛГАН ЖОЙ, БУКМА.

ESHAKYEM – terida, baʼzan shilliq pardalarda toʻsatdan tarqaladigan qichima va toshmalar paydo boʻlishi bilan taʼriflanadigan allergiya tabiatiga xos kasallik.

QIZIL QON TANACHALARI – tarkibida gemoglobin mavjud boʻlgan qonning yadrosiz shaklli elementi.

QIZILCHA – bolalarning oʻtkir yuqumli kasalligi; badanga toshma toshishi, ensa yoki boʻyin limfa bezlarining kattalashuvi bilan taʼriflanadi. Dermatrop virus qoʻzgʻatadi.

Keng tarqalgan oʻsimlik polisaxaridi.

YORGʻOQNI KOʻTARUVCHI (TUTIB TURUVCHI) MUSHAK.

DUMGʻAZA – umurtqa pogʻonasining boʻlimi, chanoqning tarkibiy qismi boʻlib, uning orqa devorini tashkil qiladi.

DUMGʻAZA-DOʻMBOQQA TEGISHLI.

DUMGʻAZA-DUMGA TEGISHLI.

DUMGʻAZA VA YONBOSHGA TEGISHLI.

DUMGʻAZA VA BELGA TEGISHLI.

DUMGʻAZAGA TEGISHLI, DUMGʻAZANIKI.

Jismoniy va ruhiy rivojlanishning toʻxtalishi bilan taʼriflanadi va bunda qalqonsimon bez faoliyati buzilgan boʻladi.

EGRILIK, BUKILGAN JOY, BUKMA.

КРИВОШЕЯ – TORTICOLLIS – ҚИЙШИҚ БЎЙИН – бўйиннинг деформациялари, клиникаси, этиологияси ва патогенези ҳар хил, лекин ягона асосий симптом бўлган – калланинг нотўғри жойлашуви билан намоён бўлади.

КРИЗИС – CRISIS – бурилиш нуқтаси – патологик жараён кечишининг кескин ўзгариши, янги симптомлар пайдо бўлиши ёки эски симптомларнинг кучайиши.

КРИЗОДЕРМА – CHRYSODERMA – олтин препаратларини (ичга ёки мушак ичига) қабул қилиш билан боғлиқ ва полиморф тошмалар mavjudligi билан тавсифланадиган дерматоз.

КРИОТЕРАПИЯ – CRYOTHERAPIA – муз билан даволаш, лат эган жойга совуқ (муз) қўйиш.

КРИОЭКСТРАКЦИЯ КАТАРАКТЫ – CRYOEXTRACTIO CATARACTAE – Лойқаланган кўз гавҳарини музлатиш ёрдамида олиб ташлаш.

КРИПТИТ – CRYPTITIS – орқа чиқарув (анал) пазухаларининг яллиғланиши.

КРИПТОМНЕЗИЯ – CRYPTOMNESIA – КРИПТОМНЕЗИЯ – хотира бузилишларидан бири бўлиб, бемор ҳақиқатда рўй берган воқеалар тўғрисидаги маълумотларни кинода кўрган, китобда ўқиган, бировдан эшитган, тушида кўрган воқеалардан фарқлай олиш қобилиятини йўқотади.

КРИПТОРХИЗМ – CRYPTORCHISMUS – бир ёки иккала мойак ёрғоққа тушмасдан дастлаб жойлашган ерида (буйраklarнинг пастки чегарасидан чов йўлининг ташқи тешигига қадар жойда) ушланиб қолиши билан таърифланадиган ривожланиш аномалияси.

КРИПТОФАЛЪМ – CRYPTOPHTALMUS – қовоқлар, кўз соққасининг ва кўз ёриғининг туғма нуқсонлари.

QIYSHIQ BO'YIN – bo'yinning deformatsiyalari, klinikasi, etiologiyasi va patogenezi har xil, lekin yagona asosiy simptom bo'lgan – kallaning noto'g'ri joylashuvi bilan namoyon bo'ladi.

Burilish nuqtasi – patologik jarayon kechishining keskin o'zgarishi, yangi simptomlar paydo bo'lishi yoki eski simptomlarning kuchayishi.

Oltin preparatlarini (ichga yoki mushak ichiga) qabul qilish bilan bog'liq va polimorf toshmalar mavjudligi bilan tavsiflanadigan dermatoz.

Muz bilan davolash, lat yegan joyga sovuq (muz) qo'yish.

Loyqalangan ko'z gavharini muzlatish yordamida olib tashlash.

Orqa chiqaruv (anal) pazuxalarining yallig'lanishi.

Xotira buzilishlaridan biri bo'lib, bemor haqiqatda ro'y bergan voqealar to'g'risidagi ma'lumotlarni kinoda ko'rgan, kitobda o'qigan, bировdan eshitgan, tushida ko'rgan voqealardan farqlay olish qobiliyatini yo'qotadi.

Bir yoki ikkala moyak yorg'oqqa tushmasdan dastlab joylashgan yerida (buyraklarning pastki chegarasidan chov yo'lining tashqi teshigiga qadar joyda) ushlanib qolishi bilan ta'riflanadigan rivojlanish anomaliyasi.

Qovoqlar, ko'z soqqasining va ko'z yorig'ining tug'ma nuqsonlari.

КРОВЕНОСНАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA SANGUINEA – ҚОН ТАШУВЧИ СИСТЕМА – организмнинг барча қисмларига озиқ моддалар ва кислород тутган қонни етказадиган ҳар хил диаметрли каналлар (найчалар) тизими.

КРОВЕНОСНЫЕ СОСУДЫ – VASA SANGUINEA – ҚОН ТОМИРЛАР – калибри ҳар хил найлардан иборат берк система. Шу система орқали қон юракдан танага ва танадан юракка оқади.

КРОВЕТВОРЕНИЕ (гемопоз) – НАЕМОРОESIS – ҚОН ЯРАТИЛИШИ (гемопоз) – қон ҳужайраларининг ҳосил бўлиши, ривожланиши ва етилиши.

КРОВОИЗЛИЯНИЕ – НАЕМОRRHAGIA – ҚОН ҚУЙИЛИШИ – организм бўшлиқларига ёки тўқимасига томирлардан оққан қоннинг шимилиши ва қўйилиши.

КРОВООБРАЩЕНИЕ – CIRCULATIO – ҚОН АЙЛАНИШИ – қоннинг томирлар системасидаги ҳаракати.

КРОВОПОДТЕК (синяк, экхимоз) – SUFFUSIO – ҚОНТАЛАШ (кўқариш, экхимоз) – кўпинча лат еган жойларда тери, шиллиқ пардаларга қоннинг шимилиши ёки қоннинг сероз пардалар остига йиғилиши.

КРОВОПУСКАНИЕ – MISSIO SANGUINIS – ҚОН ЧИҚАРИШ – венани игна билан тешиш (венопункция) ёки венани кесиш (веносекция) усули билан қон томирдан маълум микдорда қон олиш.

КРОВОСНАБЖЕНИЕ – CIRCULATIO SANGUINIS – ҚОН БИЛАН ТАЪМИНЛАНИШ – аъзо ёки тананинг бир қисмига артериал қоннинг кириши.

КРОВОТЕЧЕНИЕ – НАЕМОRRHAGIA – ҚОНАШ – қон томирларидан қон оқиши, қон кетиши.

КРОВОХАРКАНЬЕ – НАЕМОРТНОЕ – ҚОН ТУПУРИШ – қоннинг бронхиал йўллардан ёки ўпкадан ажраб чиқиши.

КРОВЬ – SANGUIS – ҚОН.

ҚОН ТАШУВЧИ СИСТЕМА – организмнинг барча қисмларига озиқ моддалар ва кислород тутган қонни етказадиган ҳар хил диаметрли каналлар (найчалар) тизими.

ҚОН ТОМИРЛАР – калибри ҳар хил найлардан иборат берк система. Шу система орқали қон юракдан танага ва танадан юракка оқади.

ҚОН ЯРАТИЛИШИ (гемопоз) – қон ҳужайраларининг ҳосил бўлиши, ривожланиши ва етилиши.

ҚОН ҚУЙИЛИШИ – организм бо‘шлиқларига yoki то‘қимасига томirlардан оққан қоннинг шимilиши va қуйилиши.

ҚОН АЙЛАНИШИ – қоннинг томirlар системасидagi ҳаракати.

ҚОНТАЛАШ (ko‘karish, ekximoz) – ko‘pincha lat yegan joylarda тери, shilliq pardalarga қоннинг шимilиши yoki қоннинг seroz pardalar ostiga yig‘ilishi.

ҚОН ЧИҚАРИШ – venани igna билан teshish (venopunksiya) yoki venани kesish (venoseksiya) usuli bilan қон томirdan ma‘lum miqdorda қон olish.

ҚОН БИЛАН ТАЪМИНЛАНИШ – a‘zo yoki tananing bir qismiga arterial қоннинг kirishi.

ҚОНАШ – қон томirlарidan қон oqishi, қон ketishi.

ҚОН ТУПУРИШ – қоннинг bronxial yo‘llardan yoki o‘pkalardan ajrab chiqishi.

ҚОН.

КРОВЯНОЕ ДЕПО – ҚОН ДЕПОСИ – томирларида вақтинча қон тўпланиб турадиган аъзо ёки тўқималарнинг умумий номи, зарур бўлганда айланаётган қон ҳажмини тезда оширишга имкон беради.

КРУЖОЧЕК – AREOLA – КИЧИК ДОИРАЧА.

КРУСТА – CRUSTA – қобик, пуфакчани ўраб турувчи парда, пуфакча ёрилгандан сўнг, яра битгандан кейин ўрнида қоладиган пўстлоқ.

КРЫЛО – ALA – ҚАНОТ.

КРЫЛОВИДНАЯ ПЛЕВА – PTERYGIUM – МУГУЗ ПАРДА ЧЕТИДА ҚАНОТГА ЎХШАБ ЎСГАН ЮПҚА ПАРДА.

КРЫЛОВИДНЫЙ – ALARIS – ҚАНОТ-СИМОН.

КРЫЛО-НЕБНЫЙ – PTERYGOIDEUS – ҚАНОТСИМОН ЎСИҚЧА БИЛАН ТАНГЛАЙГА ТЕГИШЛИ.

КРЫША – TEGMAN – ТОМ, УСТПАНА.

КРЫШЕЧКА – OPERCULUM – ҚОПҚОҚЧА.

КРЫШКА ЧЕРЕПА – CALVARIA – КАЛЛА ҚОПҚОҒИ.

КРЮЧКОВАТЫЙ, С КРЮЧКОМ – HAMATUS – ИЛМОҚЛИ, ИЛГАКЛИ, ҚАРМОҚЛИ.

КРЮЧОК – HAMUS – ИЛМОҚ, ИЛГАК, ҚАРМОҚ.

КРЮЧКОВИДНЫЙ – UNCINATUS – ИЛМОҚСИМОН, ҚАРМОҚСИМОН.

КРЮЧОЧЕК – HAMULUS – ИЛМОҚЧА, ҚАРМОҚЧА.

КСАНТЕЛАЗМА ВЕК – XANTHELASMA PALPEBRAE – юқори қовоқ терисида ясси, бироз бўртиб чиққан бляшка кўринишидаги ксантома.

КСАНТОМА – XANTHOMA – ксантом хужайралардан ташкил топган сариқ рангли ўсма.

КСАНТОМАТОЗ – XANTHOMATOSIS – турли аъзоларда ксантома хужайралари пайдо бўлиши билан тавсифланувчи касаллик.

QON DEPOSI – томirlarida vaqtincha qon to‘planib turadigan a‘zo yoki to‘qimalarning umumiy nomi, zarur bo‘lganda aylanayotgan qon hajmini tezda oshirishga imkon beradi.

KICHIK DOIRACHA.

Qobiq, pufakchani o‘rab turuvchi parda pufakcha yorilgandan so‘ng, yara bitgandan keyin o‘rnida qoladigan po‘stloq.

QANOT.

MUGUZ PARDA CHETIDA QANOTGA O‘XSHAB O‘SGAN YUPQA PARDA.

QANOTSIMON.

QANOTSIMON O‘SIQCHA BILAN TANGLAYGA TEGISHLI.

TOM, USTPANA.

QOPQOQCHA.

KALLA QOPQOG‘I.

ILMOQLI, ILGAKLI, QARMOQLI.

ILMOQ, ILGAK, QARMOQ.

ILMOQSIMON, QARMOQSIMON.

ILMOQCHA, QARMOQCHA.

Yuqori qovoq terisida yassi, biroz bo‘rtib chiqqan blyashka ko‘rinishidagi ksantoma.

Ksantom hujayralardan tashkil topgan sariq rangli o‘sma.

Turli a‘zolarida ksantoma hujayralari paydo bo‘lishi bilan tavsiflanuvchi kasallik.

КСАНТОПСИЯ – XANTHOPSIA – ҳамма нарсанинг сариқ рангда кўриниши. Пикрин кислотаси, сантонин, амилнитрит билан захарланиш симптоми; сариқ касаллиги ва бошқа патологик ҳолатларда кузатилади.

КСАНТОХРОМИЯ–XANTHOCHROMIA– терининг ёки орқа мия суюқлигининг сарғиш рангда бўлиши.

КСАНТОЭРИТРОДЕРМИЯ – XANTHO-ERYTHRODERMIA – терида холестерин ёки липидлар тўпланиши натижасида унинг диффуз равишда сариқ рангга бўялиши.

КСЕНОЛАЛИЯ – XENOLALIA – товушлар ўзгариши билан кузатиладиган нутқ бузилиши натижасида у хорижий тилга ўхшаб қолади; экстрапирамидал тизим шикастланишида кузатилади.

КСЕРОДЕРМА (ксеродермия) – XERODERMA – ТЕРИНИНГ ҚУРУҚЛИГИ, ИХТИОЗНИНГ ЕНГИЛ ХИЛИ.

КСЕРОЗ – XEROSIS – ёғ ишлаб чиқаришнинг камайиши оқибатида келиб чиққан терининг қуруқлиги.

КСЕРОСТОМИЯ – XEROSTOMIA – сўлак безлари, оғиз бўшлиғининг шиллиқ безлари фаолиятининг бузилиши натижасида оғизнинг қуриши.

КСЕРОФТАЛЬМИЯ–XEROPHTHALMIA– кўз қуруқлиги – трофика (озиқланиш) бузилиши билан боғлиқ кўзнинг шиллиқ пардаси ва мугуз қаватининг ўзига хос ўзгариши.

КУМУЛЯЦИЯ – CUMULATIO – ТўПЛАНИШ – беморга берилаётган ортиқча дорининг организмда тўпланиши.

КУПЕРА ЖЕЛЕЗЫ – GLANDULAE BULBOURETHRALES (COWPERI) – КУПЕР БЕЗЛАРИ – уретра пиёзчасининг эпик учида жойлашган жуфт безли аъзо.

КУПЕРИТ – COWPERITIS – КУПЕР БЕЗЛАРИНИНГ ЯЛИЛГЛАНИШИ.

КУРИНАЯ СЛЕПОТА – ШАБКЎРЛИК.

КУРОРТОЛОГИЯ – CURORTOLOGIA – табиатнинг даво омилларини (иқлим, бальнеологик ва ҳ.к.) ва уларнинг соғлом ҳамда касал организмга таъсирини ўрганадиган фан.

Ҳамма нарсанинг сариқ рангда ко‘риниши. Пикрин кислотаси, сантонин, амилнитрит билан захарланиш симптоми; сариқ касаллиги ва бoshqa патологик ҳолатларда кузатилади.

Terining yoki orqa miya suyuqligining sarg‘ish rangda bo‘lishi.

Terida xolesterin yoki lipidlar to‘planishi natijasida uning diffuz ravishda sariq rangga bo‘yalishi.

Tovushlar o‘zgarishi bilan kuzatiladigan nutq buzilishi natijasida u xorijiy tilga o‘xshab qoladi; ekstrapiramidal tizim shikastlanishida kuzatiladi.

TERINING QURUQLIGI, IXTIOZNING YENGIL XILI.

Yog‘ ishlab chiqarishning kamayishi oqibatida kelib chiqqan terining quruqligi.

So‘lak bezlari, og‘iz bo‘shlig‘ining shilliq bezlari faoliyatining buzilishi natijasida og‘izning qurishi.

Ko‘z quruqligi – trofika (oziqlanish) buzilishi bilan bog‘liq ko‘zning shilliq pardasi va muguz qavatining o‘ziga xos o‘zgarishi.

TO‘PLANISH – bemorga berilayotgan ortiqcha dorining organizmda to‘planishi.

KUPER BEZLARI – uretra piyozchasining yopiq uchida joylashgan juft bezli a‘zo.

KUPER BEZLARINING YALILGLANISHI.

SHABKO‘RLIK.

Tabiatning davo omillarini (iqlim, balneologik va h.k.) va ularning sog‘lom hamda kasal organizmga ta‘sirini o‘rganadigan fan.

КУРОРТОТЕРАПИЯ – табиий омиллардан фойдаланишга асосланган курортдаги даволаш тadbirlari majmuasi.

КУЧА – CUMULUS – ТЎДА.

КЮРИТЕРАПИЯ (радиотерапия) – CURI-THERAPIA – РАДИОТЕРАПИЯ – табиий ва сунъий радиоактив моддалар билан даволаш; нурлар билан даволашнинг бир хили.

Л

ЛАБИРИНТ – LABYRINTHUS – кулоқнинг ички қисми. Суяк ва ички кулоқнинг ноғора пардасидан тuzilgan.

ЛАБИРИНТИТ – LABYRINTHITIS – ички кулоқнинг яллиғланиши.

ЛАБИРИНТОПАТИЯ – LABYRINTOPATHIA – ички кулоқ ярим доира найчаларининг бошланғич ва кириш қисмларидаги турли касалликларни ifodalovchi atama; лабиринтопатия бош айланиш, қусиш, мувозанатни йўқотиш ва бошқа бир қанча аломатлар билан кuzatiladi.

ЛАДОННЫЙ – PALMARIS – КАФТГА ТЕГИШЛИ.

ЛАДОНЬ – PALMA MANUS – КАФТ – панжанинг билак-панжа бўғими билан бармоқлар оралигининг ички томони.

ЛАДЬВЕДНЫЙ – NAVICULARIS – ҚАЙИҚСИМОН.

ЛАКТАЦИЯ (молокоотделение) – LACTATIO – СУТ ЧИҚАРИШ – 1) кўкрак безларидан сут чиқиши; 2) эмизиш даври.

ЛАКТОЗУРИЯ – LACTOSURIA – ЛАКТОЗАНИНГ СИЙДИКДА ПАЙДО БЎЛИШИ – ҳомиладорликнинг охириги кунларида ва туғруқдан кейинги биринчи кунларда учрайди.

ЛАКТОТЕРАПИЯ – LACTOTHERAPIA – СУТ БИЛАН ДАВОЛАШ – протеин муолажанинг ҳар хил тури; маълум схема бўйича тери остига ёки мушак орасига стерилланган сутни юбориш билан ҳамда сутни оғиз орқали ичиб, баъзи касалликларни даволаш.

Tabiiy omillardan foydalanishga asoslangan kurortdagi davolash tadbirlari majmuasi.

TO‘DA.

RADIOTERAPIYA – tabiiy va sun’iy radioaktiv moddalar bilan davolash; nurlar bilan davolashning bir xili.

Quloqning ichki qismi. Suyak va ichki quloqning nog‘ora pardasidan tuzilgan.

Ichki quloqning yallig‘lanishi.

Ichki quloq yarim doira naychalarining boshlang‘ich va kirish qismlaridagi turli kasalliklarni ifodalovchi atama; labirintopatiya bosh aylanish, qusish, muvozanatni yo‘qotish va boshqa bir qancha alomatlar bilan kuzatiladi.

KAFTGA TEGISHLI.

KAFT – panjaning bilak-panja bo‘g‘imi bilan barmoqlar oralig‘ining ichki tomoni.

QAYIQSIMON.

SUT CHIQARISH – 1) ko‘krak bezlaridan sut chiqishi; 2) emizish davri.

LAKTOZANING SIYDIKDA PAYDO BO‘LISHI – homiladorlikning oxirgi kunlarida va tug‘uruqdan keyingi birinchi kunlarda uchraydi.

SUT BILAN DAVOLASH – protein muolajaning har xil turi; ma‘lum sxema bo‘yicha teri ostiga yoki mushak orasiga sterillangan sutni yuborish bilan hamda sutni og‘iz orqali ichib, ba‘zi kasalliklarni davolash.

ЛАКУНА – LACUNA – 1) кичик чуқурча, чуқурлик; 2) бўш жой.

ЛАПАРОТОМИЯ – LAPAROTOMIA – **ҚОРИННИ КЕСИШ** – қорин бўшлиғини очиш.

ЛАРИНГАЛЬГИЯ – LARYNGALGIA – **ҲИҚИЛДОҚ ОҒРИҒИ**.

ЛАРИНГИТ – LARYNGITIS – **ҲИҚИЛДОҚ ЯЛЛИҒЛАНИШИ**.

ЛАРИНГОЛОГИЯ – LARYNGOLOGIA – **ҲИҚИЛДОҚ КАСАЛЛИКЛАРИНИ ЎРҒАНУВЧИ ФАН** – клиник тиббиётнинг ҳиқилдоқ касалликларини ўрганувчи бир соҳаси.

ЛАРИНГОРРАГИЯ – LARYNGORRHAGIA – **ҲИҚИЛДОҚДАН ҚОН ОҚИШИ**.

ЛАРИНГОСКОПИЯ – LARYNGOSCOPIA – ҳиқилдоқни махсус кўзгу ва бошқа асбоблар ёрдамида кўздан кечириш усули.

ЛАРИНГОСТЕНОЗ – LARYNGOSTENOSIS – **ҲИҚИЛДОҚ СТЕНОЗИ** – ҳиқилдоқ торайиши ёки батамом беркилиб кетиши.

ЛАРИНГОТОМИЯ – LARYNGOTOMIA – ҳиқилдоқни амалиёт йўли билан очиш.

ЛАРИНГОТРАХЕИТ – LARYNGOTRACHEITIS – ҳиқилдоқ ва кекирдакнинг бир вақтда яллиғланиши.

ЛАРИНГОФТИЗИС – гр. LARYNGORHTHISIS – **ҲИҚИЛДОҚ СИЛИ**.

ЛАТЕРОВЕРСИЯ МАТКИ – LATEROVERSIO UTERI – бачадоннинг ўрта текисликдан ўнгга ёки чапга сурилиш ҳолатидир.

ЛЕВАТОР – LEVATOR – **КУРАКНИ КЎТАРУВЧИ МУШАК**.

ЛЕГКИЕ – PULMONES – **ЎПКА** – кўкрак қафаси бўшлиғининг ўнг ва чап яримларида плевранинг сероз халталарида жойлашган кўш нафас олиш аъзоси.

ЛЕГОЧНО-СЕРДЕЧНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA CARDIOPULMONALIS – **ЎПКА-ЮРАК ЕТИШМОВЧИЛИГИ** – ўпка касаллиги ёки унинг шикастланиши сабабли юрак фаолияти бузилиши натижасида кузатиладиган ҳолат.

1) Kichik chuqurcha, chuqurlik; 2) bo'sh joy.

QORINNI KESISH – qorin bo'shlig'ini ochish.

HIQILDOQ OG'RIĞ'I.

HIQILDOQ YALLIG'LANISHI.

HIQILDOQ KASALLIKLARINI O'RGANUVCHI FAN – klinik tibbiyotning hiqildoq kasalliklarini o'rganuvchi bir sohasi.

HIQILDOQDAN QON OQISHI.

Hiqildoqni maxsus ko'zgu va boshqa asboblار yordamida ko'zdan kechirish usuli.

HIQILDOQ STENOZI – hiqildoq torayishi yoki batamom berkilib ketishi.

Hiqildoqni amaliyot yo'li bilan ochish.

Hiqildoq va kekirdakning bir vaqtda yallig'lanishi.

HIQILDOQ SILI.

Bachadonning o'rta tekislikdan o'ngga yoki chapga surilish holatidir.

KURAKNI KO'TARUVCHI MU-SHAK.

O'PKA – ko'krak qafasi bo'shlig'ining o'ng va chap yarimlarida plevraning seroz xaltalarida joylashgan qo'sh nafas olish a'zosi.

O'PKA-YURAK YETISHMOVCHILIGI – o'pka kasalligi yoki uning shikastlanishi sababli yurak faoliyati buzilishi natijasida kuzatiladigan holat.

ЛЕЙКЕМИЯ (белокровие) – LEUKAEMIA – ОҚҚОНЛИК – система касаллиги бўлиб, оқ қон таначалари ҳосил қиладиган тўқималарнинг ўсиб кўпайиб кетиши билан таърифланади.

ЛЕЙКОДЕРМА – LEUCODERMA – пигментнинг кам бўлиши ёки йўқолиб кетиши билан боғлиқ терининг дисхромияси (рангининг бузилиши). Натижада тананинг айрим ерлари ёки соч оқаради.

ЛЕЙКОЗ(-Ы) – LEUCOSIS – ЛЕЙКОЗ (-ЛАР) – ретикуляр строма дастлабки ҳужайраларининг авж олувчи гиперпластик ва метапластик ўсиб қалинлашиши ҳамда уларнинг қон паренхимасининг турли ҳужайраларига дастлаб ўтиши билан ифодаланадиган тизим касалликлари. Лейкозларнинг лейкомик (лейкоз ҳужайралари кўп миқдорда), сублейкемик, лейкопеник ва алейкемик (периферик қонда лейкомик ҳужайралар пайдо бўлмайди) турлари тафовут қилинади.

ЛЕЙКОЛИЗ – LEUCOLYSIS – ҳар хил захарли моддалар ёки ионизацияланадиган нурлар таъсири остида, физиологик ўлим натижасида оқ қон таначаларининг парчаланishi, эриб кетиши.

ЛЕЙКОМА – LEUCOMA – «КЎЗ ГУЛИ» – мугуз пардада пайдо бўладиган оқ доғ. Кўпчилик лейкомалар мугуз парда яллиғланиши ёки кесилгандан сўнг унда пайдо бўлган чандиқлар натижасида ҳосил бўлади.

ЛЕЙКОНИХИЯ – LEUCONYCHIA – тирноқларда оқ доғлар пайдо бўлиши билан таърифланадиган касаллик.

ЛЕЙКОПЕНИЯ – LEUCOPENIA – периферик қонда лейкоцитлар сонининг камайishi. 1 мкл да 4000 донадан кам.

ЛЕЙКОПЛАКИЯ – LEUCOPLAKIA – шиллиқ парданинг дистрофик ўзгариши; эпителийнинг маълум миқдорда мугузланиши билан кечади; саратон олди ҳолати.

ОҚҚОНЛИК – система касаллиги бўлиб, оқ қон таначалари ҳосил қиладиган то'қималарнинг о'сib ko'payib ketishi билан та'рифланади.

Pigmentning kam bo'lishi yoki yo'qolib ketishi bilan bog'liq terining disxromiyasi (rangingin buzilishi). Natijada tananing ayrim yerlari yoki soch oqaradi.

LEYKOZ(-LAR) – retikular stroma dastlabki hujayralarining avj oluvchi giperplastik va metaplastik o'sib qalinlashishi hamda ularning qon parenximasining turli hujayralariga dastlab o'tishi bilan ifodalanadigan sistema kasalliklari. Leykozlarning leykemik (leykoz hujayralari ko'p miqdorda), subleykemik, leykopenik va aleykemik (periferik qonda leykemik hujayralar paydo bo'lmaydi) turlari tafovut qilinadi.

Har xil zaharli moddalar yoki ionizatsiyalanadigan nurlar ta'siri ostida, fiziologik o'lim natijasida oq qon tanachalarining parchalanishi, erib ketishi.

«KO'Z GULI» – muguz pardada paydo bo'ladigan oq dog'. Ko'pchilik leykomalar muguz parda yallig'lanishi yoki kesilgandan so'ng unda paydo bo'lgan chandiqlar natijasida hosil bo'ladi.

Tirnoqlarda oq dog'lar paydo bo'lishi bilan ta'riflanadigan kasallik.

Periferik qonda leykotsitlar sonining kamayishi. 1 mkl da 4000 donadan kam.

Shilliq pardaning distrofik o'zgarishi; epiteliyning ma'lum miqdorda muguzlanishi bilan kechadi; saraton oldi holati

ЛЕЙКОТОМИЯ – LEUCOTOMIA – мия ичида жойлашган патологик жараён ўчоғига йўл очиш мақсадида ёки бош миyanинг ўтказув йўллари кесиб учун бош миyanинг оқ тўқимасини (моддасини) операция йўли билан кесиб очиш.

ЛЕЙКОЦИТАРНАЯ ФОРМУЛА – FORMULA LEUCOCYTARIA – ЛЕЙКОЦИТАР ФОРМУЛА – қондаги оқ қон таначалари; нейтрофиллар, эозинофиллар, базофиллар, лимфоцитлар, моноцитларнинг фоизлардаги нисбати.

ЛЕЙКОЦИТОЗ – LEUCOCYTOSIS – ЛЕЙКОЦИТОЗ – периферик қонда лейкоцитлар сонининг ортиб кетиши. Одатда 1 мкл да 10 000 данадан ортиқ бўлиши.

ЛЕЙКОЦИТ(-Ы) – LEUCOCYTUS – ЛЕЙКОЦИТ(-ЛАР) – қондаги оқ, аникроғи, рангсиз таначалар, одам ва ҳайвонлар қони шаклли элементларининг бир хили, ядроси бор.

ЛЕЙКОЭНЦЕФАЛИТ – LEUCOENCEPHALITIS – бош мия асосан оқ моддасининг шикастланиши билан кечувчи энцефалит.

ЛЕЙОМИОМА – LEIOMYOMA – силлик мушак толаларидан ҳосил бўладиган хавфсиз ўсма.

ЛЕЙОМИОСАРКОМА – LEIOMYOSARCOMA – силлик мушак тўқимасидан ривожланадиган хавфли ўсма.

ЛЕЙШМАНИОЗ(-Ы) – LEISCHMANIOSES – одам ва ҳайвонларнинг протозой трансмиссив касалликлари гуруҳи, лейшманиялар келтириб чиқаради.

ЛЕКАРСТВЕННАЯ НЕПЕРЕНОСИМОСТЬ – ДОРИ ВОСИТАЛАРИНИ КЎТАРА ОЛМАСЛИК – дори воситасига индивидуал ўта сезгирлик; яъни дори воситаси терапевтик ёки ундан кичик дозаларда организмга ноҳуш таъсир қилади.

ЛЕКАРСТВЕННЫЕ БОЛЕЗНИ – MORBI MEDICAMENTOSI – ДОРИ КАСАЛЛИКЛАРИ – маълум дориларни айрим шахсларнинг кўтара олмаслик ёки шу дориларга ҳаддан ортиқча сезувчанлик натижасида ривожланадиган касалликлар.

Мия ичида жойлашган патологик jarayon o'chog'iga yo'l ochish maqsadida yoki bosh miyaning o'tkazuv yo'llarini kesish uchun bosh miyaning oq to'qimasini (moddasini) operatsiya yo'li bilan kesib ochish.

LEYKOTSITAR FORMULA – qondagi oq qon tanachalari; neytrofillar, eozinofillar, bazofillar, limfotsitlar, monotsitlarning foizlardagi nisbati.

LEYKOTSITOZ – periferik qonda leykotsitlar sonining ortib ketishi. Odatda 1 mkl da 10 000 donadan ortiq bo'lishi.

LEYKOTSIT(-LAR) – qondagi oq, aniqrog'i, rangsiz tanachalar, odam va hayvonlar qoni shaklli elementlarining bir xili, yadrosi bor.

Bosh miya asosan oq moddasining shikastlanishi bilan kechuvchi ensfalit.

Silliqliq mushak tolalaridan hosil bo'ladigan xavfsiz o'sma.

Silliqliq mushak to'qimasidan rivojlanadigan xavfli o'sma.

Odam va hayvonlarning protozoy transmissiv kasalliklari guruhi, leyshmaniyalar keltirib chiqaradi.

DORI VOSITALARINI KO'TARA OLMASLIK – dori vositasiga individual o'ta sezgirlik; ya'ni dori vositasi terapevtik yoki undan kichik dozalarda organizmga noxush ta'sir qiladi.

DORI KASALLIKLARI – ma'lum dorilarni ayrim shaxslarning ko'tara olmaslik yoki shu dorilarga haddan ortiqcha sezuvchanlik natijasida rivojlanadigan kasalliklar.

ЛЕПРА – LEPRA – **МОХОВ** – фақат одамларда учрайдиган ва *Mycobacterium leprae* қўзғатадиган сурункали инфекцион касаллик.

ЛЕПРОЗОРИЙ – LEPROSORIUM – мохов касаллигига учраганларнинг яшаши ва даволаниши учун ажратилган махсус жой, муассаса.

ЛЕПРОМА – LEPROMA – мохов касаллигида ривожланадиган хужайра ва тўқималардан иборат лепроз тугун.

ЛЕПТОМЕНИНГИТ – LEPTOMENINGITIS – бош ва орқа миyaning ўргимчак тўрисимон ва юмшоқ пардаларининг яллиғланиши.

ЛЕТАРГИЯ – LETHARGIA – патологик уйку; бу ҳолатдаги одамда ҳаётнинг ҳамма аломатлари сусайиб, модда алмашинуви пасаяди, ҳаракати йўқолади ва таъсирловчиларга бепарқ бўлади. Бир неча соатдан бир неча кунгача давом этиши мумкин.

ЛЕЧЕБНАЯ ГИМНАСТИКА – KINESITHERAPIA – **ДАВО БАДАНТАРБИЯ** – фаол ва пассив ҳаракатлар билан даволаш; даволаш бадантарбиянинг асоси ҳисобланади.

ЛЕЧЕНИЕ – CURA – **ДАВОЛАШ** – касал одамнинг саломатлигини тиклаш ва тортаётган азобини бартараф этиш ёки енгиллатиш мақсадида қўриладиган чоратadbirlar мажмуаси.

ЛИБИДО – LIBIDO – **ЖИНСИЙ ИНТИЛИШ**, жинсий иштиёқ.

ЛИГАМЕНТ – LIGAMENTITIS – **БОЙЛАМЛАР** – пишиқ фиброз бириктирувчи тўқимадан иборат бўлиб, скелет қисмлари ва аъзоларни боғлаб турадиган тортмалар, пластинкалар ва б. тузилмалар; сероз қопламалар дупликатураси ҳисобланади.

ЛИГАТУРА – LIGATUR – **ЛИГАТУРА** – қон оқишини тўхтатиш учун қон томирни боғлайдиган материал.

МОХОВ – faqat odamlarda uchraydigan va *Mycobacterium leprae* qo'zg'atadigan surunkali infeksiyon kasallik.

Moxov kasalligiga uchraganlarning yashashi va davolanishi uchun ajratilgan maxsus joy, muassasa.

Moxov kasalligida rivojlanadigan hujayra va to'qimalardan iborat leproz tugun.

Bosh va orqa miyaning o'rgimchak to'risimon va yumshoq pardalarining yallig'lanishi.

Patologik uyqu; bu holatdagi odamda hayotning hamma alomatlari susayib, modda almashinuvi pasayadi, harakati yo'qoladi va ta'sirlovchilarga befarq bo'ladi. Bir necha soatdan bir necha kungacha davom etishi mumkin.

ДАВО БАДАНТАРБИЯ – faol va passiv harakatlar bilan davolash; davolash badantarbiyaning asosi hisoblanadi.

ДАВОЛАШ – kasal odamning salomatligini tiklash va tortayotgan azobini bartaraf etish yoki yengillatish maqsadida ko'riladigan chora-tadbirlar majmuasi.

ЖИНСИЙ ИНТИЛИШ, jinsiy ishtiyoq.

БОЙЛАМЛАР – pishiq fibroz biriktiruvchi to'qimadan iborat bo'lib, skelet qismlari va a'zolari bog'lab turadigan tortmalar, plastinkalar va b. tuzilmalar; seroz qoplamalar duplikaturasi hisoblanadi.

ЛИГАТУРА – qon oqishini to'xtatish uchun qon tomirni bog'laydigan material.

ЛИЕНИТ (спленит) – LIENITIS – ТАЛОҚ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЛИЗИН(-Ы) – LYSINA – бактерия ва бегона ҳужайра элементларини эритиб юборадиган ёки емирадиган иммун таначалар.

ЛИЗИС – LYSIS – 1) иситмали касалликларда ҳароратнинг секин-аста пасайиши; **2)** бактерия ҳужайраси ёки бошқа ҳужайраларнинг фермент, кислота, ишқор, иммун моддалар таъсирида эриб, йўқ бўлиши.

ЛИМАНОТЕРАПИЯ – LYCANTHROPIA – денгиз лиманларининг балчиғи билан таъсир қилиб организмни даволаш.

ЛИМБИЧЕСКАЯ ОБЛАСТЬ – REGIO LIMBICA – ЛИМБИК СОҶА – бош миёна катта ярим шарларининг белбоғсимон ва паразиппокампал эгатларини эгалловчи қисми, лимбик тизим таркибига киради.

ЛИМФА – LYMPHA – ЛИМФА – ҳужайралар орасидаги ва лимфатик томирлари ичидаги рангсиз суюқлик.

ЛИМФАДЕНИТ – LYMPHADENITIS – лимфатик тугунларнинг ўткир ёки сурункали яллиғланиши.

ЛИМФАДЕНОЗ – LYMPHADENOSIS – ретикулоэндотелиал тўқима ҳужайралари касаллиги. Кўпроқ лейкозларда учрайди.

ЛИМФАДЕНОМА – LYMPHADENOMA – лимфоид ва без тўқималардан тузилган хавфсиз ўсма.

ЛИМФАНГИОМА – LYMPHANGIOMA – лимфатик томирлардан ҳосил бўлган ўсма; лимфатик томирлар ривожланишининг иллати. Хавфсиз ўсма.

ЛИМФАНГИОМИОМА – LYMPHANGIOMYOMA – кенгайган лимфа тешикларни ўраб турувчи, эндотелий билан қопланган, силлиқ мушак толалари тутамларидан ташкил топган яхши сифатли ўсма.

ЛИМФАНГИОСАРКОМА – LIMPHANGIOSARKOMA – лимфа томирлари элементларидан ҳосил бўлган хавфли ўсма.

LIYENIT (splenit) – TALOQ YALLIG‘LANISHI.

Bakteriya va begona hujayra elementlarini eritib yuboradigan yoki yemiradigan immun tanachalar.

1) isitmali kasalliklarda haroratning sekin-asta pasayishi; 2) bakteriya hujayrasi yoki boshqa hujayralarning ferment, kislota, ishqor, immun moddalar taʼsirida erib, yoʻq boʻlishi.

Dengiz limanlarining balchigʻi bilan taʼsir qilib organizmni davolash.

LIMBIK SOHA – bosh miya katta yarim sharlarining belbogʻsimon va paragippokampal egatlarini egallovchi qismi, limbik tizim tarkibiga kiradi.

Hujayralar orasidagi va limfatik tomirlari ichidagi rangsiz suyuqlik.

Limfatik tugunlarning oʻtkir yoki su-runkali yalligʻlanishi.

Retikuloendotelial toʻqima hujayralari kasalligi. Koʻproq leykozlarda uchraydi.

Limfoid va bez toʻqimalardan tuzilgan xavfsiz oʻsma.

Limfatik tomirlardan hosil boʻlgan oʻsma; limfatik tomirlar rivojlanishining illati. Xavfsiz oʻsma.

Kengaygan limfa teshiklarni oʻrab turuvchi, endoteliy bilan qoplangan, silliq mushak tolalari tutamlaridan tashkil topgan yaxshi Xavfsiz oʻsma.

Limfa tomirlari elementlaridan hosil boʻlgan xavfli oʻsma.

ЛИМФАНГИТ – LYMPHANGITIS – ЛИМФАТИК ТОМИРЛАРНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЛИМФАТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА – LYMPHATICUM – ЛИМФАТИК ТУГУНЛАР ЖОЙЛАШГАН ТОМИРЛАР СИСТЕМАСИ – тана аъзоларини веналар билан биргаликда дренаж билан таъминлайдиган, йўлида лимфатик тугунлар жойлашган томирлар системаси.

ЛИМФАТИЧЕСКИЕ СОСУДЫ – VASA LYMPHATICA – бош ва орқа миядан ташқари барча аъзоларнинг ичига кирган энг майда эндотелиал найчалар бўлиб, лимфатик капиллярлардан бошланади. Улар клапанлар билан таъминланган лимфатик системанинг юпқа деворли томирларидир.

ЛИМФАТИЧЕСКИЕ УЗЛЫ – NODI LYMPHATICI – юмшоқ пушти-кулранг, шакли юмалоқ, овалсимон, урчуқсимон, яримойсимон ёки ловиясимон, катта-кичиклиги ҳар хил, лимфа томирлар йўлида жойлашган қон (лимфоцитопоез) ва антитаналар ҳосил қиладиган муҳим аъзолар.

ЛИМФОМА – LIMPHOMA – лимфод тўқиманинг маҳаллий яллиғланиш ва кўпайиш реакцияси, бунда лимфоцитлардан ташкил топган тугунчалар ҳосил бўлади.

ЛИМФООБРАЗОВАНИЕ – ЛИМФА ҲОСИЛ БЎЛИШИ – тўқима суюқлигининг лимфа капиллярларига сўрилиш жараёни.

ЛИМФООБРАЩЕНИЕ – ЛИМФА АЙЛАНИШИ – лимфанинг махсус томирлар ва тўқималараро бўшлиқларда оқиб юриши. Бу ҳолат баъзи лимфатик томирлар деворларининг ритмик қисқариши, кўкрак бўшлиғидаги манфий босим, мушаклар қисқариши натижасида лимфа томирларининг босилиши ҳамда лимфа клапанлари борлиги туфайли амалга ошади.

ЛИМФООТТОК – ЛИМФА ОҚИШИ – лимфанинг лимфа томирлари бўйлаб вена томирларига оқиб ўтиши.

LIMFATIK TOMIRLARNING YALLIG'LANISHI.

LIMFATIK TUGUNLAR JOYLASHGAN TOMIRLAR SISTEMASI – tana a'zolarini venalar bilan birgalikda drenaj bilan ta'minlaydigan, yo'lida limfatik tugunlar joylashgan tomirlar sistemasi.

Bosh va orqa miyadan tashqari barcha a'zolarning ichiga kirgan eng mayda endotelial naychalar bo'lib, limfatik kapillarlardan boshlanadi. Ular klapanlar bilan ta'minlangan limfatik sistemaning yupqa devorli tomirlaridir.

Yumshoq pushti-kulrang, shakli yumaloq, ovalsimon, urchuqsimon, yarimoysimon yoki loviyasimon, katta-kichikligi har xil, limfa tomirlar yo'lida joylashgan qon (limfotsitopoez) va antitanalar hosil qiladigan muhim a'zolar.

Limfoid to'qimaning mahalliy yallig'lanish va ko'payish reaksiyasi, bunda limfotsitlardan tashkil topgan tugunchalar hosil bo'ladi.

LIMFA HOSIL BO'LISHI – to'qima suyuqligining limfa kapillarlariga so'rilish jarayoni.

LIMFA AYLANISHI – limfaning maxsus tomirlar va to'qimalararo bo'shliqlarda oqib yurishi. Bu holat ba'zi limfatik tomirlar devorlarining ritmik qisqarishi, ko'krak bo'shlig'ida gi manfiy bosim, mushaklar qisqarishi natijasida limfa tomirlarining bosilishi hamda limfa klapanlari borligi tufayli amalga oshadi.

LIMFA OQISHI – limfaning limfa tomirlari bo'ylab vena tomirlariga oqib o'tishi.

ЛИМФОПЕНИЯ – LYMPHOPENIA – периферик қонда лимфоцитлар сонининг камайиши.

ЛИМФОПЛЕТОРА – лимфа томирларидаги лимфа миқдорининг ошиши.

ЛИМФОРЕЯ – лимфанинг лимфа томирларидан атроф тўқималарига, тана бўшлиғига ёки ташқарига оқиши.

ЛИМФОСТАЗ – LYMPHOSTASIS – лимфа оқимининг тўхтаб қолиши.

ЛИМФОЦИТОЗ – LYMPHOCYTOSIS – ЛИМФОЦИТОЗ – периферик қонда лимфоцитлар сонининг кўпайиши; сурункали юкумли касалликларда кузатилади.

ЛИМФОЦИТ(-Ы) – LYMPHOCYTI – ЛИМФОЦИТ(-ЛАР) – лимфоид тўқималарда ривожланадиган оқ, аниқроғи рангсиз, қон хужайралар. Талоқда, лимфа тугунларида, суяк илигида ишлаб чиқарилади. Иммуно реакцияларда иштирок этади.

ЛИНЗА КОНТАКТНАЯ – КОНТАКТ ЛИНЗА – кўриш қобилиятини коррекциялаш учун юпка линза. Бевосита кўз олмасининг устига ўрнатилади.

ЛИНЗЫ ОЧКОВЫЕ – LENS – КЎЗОЙНАК ЛИНЗАЛАРИ, шакли юмалоқ, қабарик ёки ясси – кўзойнак учун ишлатиладиган линзаларнинг умумий номи; улар кўриш қобилияти коррекцияси учун, айрим кўз касалликларида ишлатилади.

ЛИОДЕРМИЯ – LIODERMIA – терининг невроген атрофияси. Нерв функцияси сусайганда ривожланади. Тери юпкалашиб, мумсимон ялтироқ бўлиб қолади.

ЛИОФИЛИЗАЦИЯ – LIOPHILISATIO – гистологик ва цитологик объектларни тез фиксация қилиш учун «музлатиш – қуритиш» усули. Биологик моддалар (қон плазмаси, зардоб, антитоксин, антибиотик, витамин ва бошқа)дан қуруқ турғун препаратлар олишда қўлланади.

Периферик қонда лимфоситлар сонининг камайиши.

Лимфа томirlaridagi лимфа миқдорининг оshishi.

Limfaning лимфа томirlaridan атроф to‘qimalariga, tana bo‘shlig‘iga yoki tashqariga oqishi.

Лимфа оқимининг to‘xtab qolishi.

LIMFOTSITOZ – periferik qonda limfotsitlar sonining ko‘payishi; surunkali yuqumli kasalliklarda kuzatiladi.

LIMFOTSIT(-LAR) – limfoid to‘qimalarda rivojlanadigan oq, aniqrog‘i rangsiz qon hujayralar. Taloqda, limfa tugunlarida, suyak iligida ishlab chiqariladi. Immun reaksiyalarda ishtirok etadi.

KONTAKT LINZA – ko‘rish qobiliyatini korreksiyalash uchun yupqa linza. Bevosita ko‘z olmasining ustiga o‘rnatiladi.

KO‘ZOYNAK LINZALARI, shakli yumaloq, qabariq yoki yassi – ko‘zoynak uchun ishlatiladigan linzalarning umumiy nomi; ular ko‘rish qobiliyati korreksiyasi uchun, ayrim ko‘z kasalliklarida ishlatiladi.

Terining nevrogen atrofiyasi. Nerv funksiyasi susayganda rivojlanadi. Teri yupqalashib, mumsimon yaltiroq bo‘lib qoladi.

Gistologik va sitologik obyektlarni tez fiksatsiya qilish uchun «muzlatish – quritish» usuli. Biologik moddalar (qon plazmasi, zardob, antitoksin, antibiotik, vitamin va boshqa) dan quruq turg‘un preparatlar olishda qo‘llanadi.

ЛИПЕМИЯ – LIPAEMLIA – том маънода қонда мой бўлиши демакдир, лекин одатда липемия сўзи билан қонда кўп миқдорда мой бўлиши ифодаланади.

ЛИПИД(-Ы) – LIPIDA – ёғ ҳамда ёғсимон моддалардан иборат органик моддалар гуруҳи.

ЛИПОМА – LIPOMA – ёғ тўқимасидан ривожланадиган хавфсиз ўсма.

ЛИПОМАТОЗ – LIPOMATOSIS – ёғ оксидланиши жараёни сусайиши билан кечадиган умумий модда алмашинуви бузилиши оқибатида ҳужайралар ва тўқималарда ёғнинг кўп миқдорда тўпланиб қолиши.

ЛИПОСАРКОМА – LIPOSARCOMA – ёғ тўқимасидан ривожланадиган хавфли ўсма.

ЛИСТОК ЗАРОДЫШЕВЫЙ – ENDO-DERMA – ИЧКИ МУРТАК ЯПРОҚЧАСИ – ҳазм системаси, қовуқ, уретра ва ҳ.к. эпителиysi ҳосил бўладиган гаструланинг ички япроқчаси.

ЛИТИАЗ – LITHIASIS – тош касаллиги; асосан буйракларда, қовуқда ва ўт пуфагида тошлар ҳосил бўлиши.

ЛИТОТОМИЯ – LITHOTOMIA – ўт пуфаги, қовуқ, буйрак ва бошқа аъзоларда пайдо бўлган тош(лар)ни операция йўли билан олиб ташлаш.

ЛИТОТРИПСИЯ – LITHOTRIPSIA – ТОШНИ МАЙДАЛАШ – махсус асбоб (литотриптор) ёрдамида сийдик йўлларидаги, қовуқдаги тошни майдалаб олиб ташлаш.

ЛИХЕНИЗАЦИЯ – тошмаларнинг иккиламчи морфологик элементи; терининг бирданига қалинлашиши, суръатининг кучайиши ва пигментациянинг бузилиши билан тавсифланади.

ЛИХОРАДКА – FEBRIS – ИСИТМА – турли хил омиллар (инфекциялар ва б.) таъсирида келиб чиқадиган ҳароратнинг кўтарилиши билан таърифланадиган организм реакцияси.

Tom ma'noda qonda moy bo'lishi demakdir, lekin odatda lipemiya so'zi bilan qonda ko'p miqdorda moy bo'lishi ifodalanadi.

Yog' hamda yog'simon moddalardan iborat organik moddalar guruhi.

Yog' to'qimasidan rivojlanadigan xavfsiz o'sma.

Yog' oksidlanishi jarayoni susayishi bilan kechadigan umumiy modda almashinuvi buzilishi oqibatida hujayralar va to'qimalarda yog'ning ko'p miqdorda to'planib qolishi.

Yog' to'qimasidan rivojlanadigan xavfli o'sma.

ICHKI MURTAK YAPROQCHASI – hazm sistemasi, qovuq, uretra va h. k. epiteliysi hosil bo'ladigan gastrulaning ichki yaproqchasi.

Tosh kasalligi; asosan buyraklarda, qovuqda va o't pufagida toshlar hosil bo'lishi.

O't pufagi, qovuq, buyrak va boshqa a'zolarida paydo bo'lgan tosh(lar)ni operatsiya yo'li bilan olib tashlash.

TOSHNI MAYDALASH – maxsus asbob (litotriptor) yordamida siydik yo'llaridagi, qovuqdagi toshni maydalab olib tashlash.

Toshmalarning ikkilamchi morfologik elementi; terining birdaniga qalinlashishi, sur'atining kuchayishi va pigmentatsiyaning buzilishi bilan tavsiflanadi.

ISITMA – turli xil omillar (infeksiyalar va b.) ta'sirida kelib chiqadigan haroratning ko'tarilishi bilan ta'riflanadigan organizm reaksiyasi.

Л. паппатачи (москитная лихорадка) – ПАППАТАЧИ ИСИТМАСИ – флоботом туркумига кирувчи майда чивинлардан юқадиган хавфли инфекцияли касаллик.

ЛИЦО – FACIES – ЮЗ (бет) – одам бошининг олд бўлими.

ЛИЧНОСТЬ – ШАХС – муайян ижтимоий тузумнинг аъзоси ҳисобланган онгли мавжудот дунёқараш, хулқи, психологик белгилар йиғиндисининг турғунлиги билан тавсифланади. Бу белгилар барча туғма, орттирилган биологик заминлар асосида муайян ижтимоий шароитлар таъсирида шаклланади.

ЛИШАЙ – HERPES – ТЕМИРАТКИ – терида хиёл қизарган пуфакчалар пайдо бўлиши.

Л.пузырчатый – Herpes – Учук тошиш – вирусли тери касалликлари; морфологик жиҳатдан қизарган терида ва (ёки) шиллик қаватларда тўда-тўда пуфакчалар тошиши билан таърифланади.

ЛОБ – FRONS – ПЕШОНА – бошнинг олд бўлими, пешона суяги ҳосил қилган.

ЛОГОКЛОНИЯ – гр. LOGOCLONIA – тез ва тартибсиз ҳаракат, кўпроқ сўз охиридаги бир бўғин ё бир товущининг кўп марта қайтарилиши.

ЛОГОНЕВРОЗ – LOGONEUROSIS – ДУДУҚЛАНИШ – невроз сабабли нутқнинг бузилиши.

ЛОГОПАТИЯ – LOGOPATHIA – НУТҚНИНГ БУЗИЛИШИ – эшитув ва нутқ аппаратларининг периферик қисми шикастланишидан, марказий нерв системасининг органик шикастланишидан ва нутқ ривожланмай қолишидан келиб чиқадиган нутқнинг бузилиши.

ЛОГОПЕДИЯ – LOGOPAEDIA – дефектологиянинг болалар нутқининг тўғрилигини, нуқсонларининг олдини олиш ва бартараф этишни ўрганадиган бир бўлими.

PAPPATACHI ISITMASI – флоботом туркумига кирувчи майда чивинлардан уқадиган хавфли инфексийали касаллик.

YUZ (bet) – odam boshining old bo‘limi.

SHAXS – muayyan ijtimoiy tuzumning aʼzosi hisoblangan ongli mavjudot dunyoqarashi, xulqi, psixologik belgilar yigʻindisining turgʻunligi bilan tavsiflanadi. Bu belgilar barcha tugʻma, orttirilgan biologik zaminlar asosida muayyan ijtimoiy sharoitlar taʼsirida shakllanadi.

TEMIRATKI – terida xiyol qizargan pufakchalar paydo boʻlishi.

Uchuq toshish – virusli teri kasalliklari; morfologik jihatdan qizargan terida va (yoki) shilliq qavatlarida toʻda-toʻda pufakchalar toshishi bilan taʼriflanadi.

PESHONA – boshning old bo‘limi, peshona suyagi hosil qilgan.

Tez va tartibsiz harakat, ko‘proq so‘z oxiridagi bir bo‘g‘in yo bir tovushning ko‘p marta qaytarilishi.

DUDUQLANISH – невроз sababli nutqning buzilishi.

NUTQNING BUZILISHI – eshituv va nutq apparatlarining periferik qismi shikastlanishidan, markaziy nerv sistemasining organik shikastlanishidan va nutq rivojlanmay qolishidan kelib chiqadigan nutqning buzilishi.

Defektologiyaning bolalar nutqining to‘g‘riligini, nuqsonlarining oldini olish va bartaraf etishni o‘rganadigan bir bo‘limi.

ЛОГОТЕРАПИЯ – рухий даволаш тури – беморга касалликнинг муқаррарлиги, моҳиятини тушуниб етишига қаратилган.

ЛОДЫЖКА – MALLEOLUS – ТЎПИҚ.

ЛОЖЬЕ ГРЫЖА – СОХТА ЧУРРА – лаку-нар бойламдаги бўшлиқ орқали чиқувчи сон чурраси.

ЛОКАЛИЗАЦИЯ – LOCALISATIO – бир жойга тўпланиш, маълум жойда жойлашиш.

ЛОКОТЬ – CUBITUS – ТИРСАК.

ЛОКТЕВАЯ КОСТЬ – ULNA – ТИРСАК СУЯГИ.

ЛОКТЕВОЙ – CUBITALIS – ТИРСАККА ТЕГИШЛИ, ТИРСАКНИКИ.

ЛОКТЕВОЙ ОТРОСТОК – OLECRANON – ТИРСАК ЎСИҒИ.

ЛОННОЕ СОЧЛЕНИЕ – SYMPHYSIS PUBICAE SYMPHYSIS OSSIIUM PUBIS – ҚОВ БИТИШМАСИ – чаноқ таркибига кирадиган иккала қов суяқларининг қўшилиши.

ЛОНО – PUBIS – ҚОВ.

ЛОПАТКА – SCAPULA – КУРАК.

ЛОПАТОЧНО-КЛЮЧИЧНЫЙ – ОМОСCLAVICULARIS – КУРАК ВА ЎМРОВГА ТЕГИШЛИ.

ЛОПАТОЧНО-ПОДЪЯЗЫЧНЫЙ – ОМОНУOIDEUS – КУРАК ВА ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ЛОПАТОЧНО-ТРАПЕЦИЕВИДНЫЙ – ОМОТРАPEZOIDEUS – КУРАК ВА ТРАПЕЦИЯСИМОН МУШАККА ТЕГИШЛИ.

ЛОПАТОЧНО-ТРАХЕЙНЫЙ – ОМОТРАCHEALIS – КУРАК ВА КЕКИРДАККА ТЕГИШЛИ.

ЛОПАТОЧНЫЙ – SCAPULARIS – КУРАККА ТЕГИШЛИ, КУРАКНИКИ.

ЛОРДОЗ – LORDOSIS – умуртқа поғонасининг бўртмаси, олдга чиққан, сагиттал йўналишдаги қийшайиши.

Ruhiy davolash turi – bemorga kasallikning muqarrarlighi, mohiyatini tushunib yetishiga qaratilgan.

TO‘PIQ.

SOXTA CHURRA – lakunar boy-lamdagi bo‘shliq orqali chiquvchi son churrasi.

Bir joyga to‘planish, ma’lum joyda joylashish.

TIRSAK.

TIRSAK SUYAGI.

TIRSAKKA TEGISHLI, TIRSAKNIKI.

TIRSAK O‘SIG‘I.

QOV BITISHMASI – chanoq tarkibi-ga kiradigan ikkala qov suyaklarining qo‘shilishi.

QOV.

KURAK.

KURAK VA O‘MROVGA TEGISH-LI.

KURAK VA TIL OSTI SUYAGIGA TEGISHLI.

KURAK VA TRAPETSIYASIMON MUSHAKKA TEGISHLI.

KURAK VA KEKIRDAKKA TE-GISHLI.

KURAKKA TEGISHLI, KURAK-NIKI.

Umurtqa pog‘onasining bo‘rtmasi, oldga chiqqan, sagittal yo‘nalishdagi qiyshayishi.

ЛОХИИ – LOCHIA – туғурукдан сўнг бачадон шикастланган юзасининг битиши ва қайта ривожланишидан ҳосил бўладиган ажратма чиқиндиларнинг чиқиши.

ЛУЖА (углубление с водой) – LACUNA – КЎЛЧА, КЎЛОБЧА (сувли чуқурча).

ЛУКОВИЦА (утолщение, вздутие) – BULBIS – ПИЁЗГА ЎХШАБ ЙЎҒОНЛАШГАН (шишган) ЖОЙ.

Л. двенадцатиперстной кишки – Ўн икки бармоқ ичак пиёзчаси – ўн икки бармоқ ичакнинг кенгайган юқори қисми, рентгенда асоси ошқозон тутқичига қараган учбурчак кўринишида бўлади.

ЛУНОЧКА, ЛУНКА – LANULA – БОТИҚЧА.

ЛУЧЕВАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS RADIATIONALIS – НУР КАСАЛЛИГИ – организм фаолиятининг ионлаштирувчи нурлар (альфа-, бетта-, гамма-нурлар, нейтронлар)нинг умумий шикастловчи таъсири оқибатида келиб чиқадиган бузилиши.

ЛУЧЕВАЯ КОСТЬ – RADIUS – БИЛАК СУЯГИ.

ЛУЧЕВОЙ – RADIALIS – БИЛАК СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ЛУЧИСТЫЙ – RADIATUS – ШУЪЛАСИМОН, ШУЪЛАГА ЎХШАБ ЁЙИЛГАН.

ЛЮКСАЦИЯ – LUXATIO – ЛЮКСАЦИЯ, ЖОЙДАН ЧИҚИШ – бўғимларда туташган икки суякнинг бир-биридан физиологик ҳаракатчанлик ҳолатидан батамом ажраши, бўғимлар функциясининг бузилиши.

Л. зубов – тишларнинг қимирлаб қолиши – жароҳат ёки пародонтнинг дистрофик ўзгаришлари натижасида юзага келади.

ЛЮКСАЦИЯ ТЕСТИС – гр. LUXATIO TESTIS – ТУХУМНИНГ ЧИҚИШИ.

ЛЮМБАГО – LUMBAGO – белда тўсатдан қаттиқ оғриқ пайдо бўлиши. Кўпинча бел-думғаза умуртқалараро дискининг остеохондрози сабабли пайдо бўлади.

ЛЮМБАГО-ИШИАС – гр. LUMBAGO-ISCHIAS – люмбаго ва куймич нервининг яллиғланиши билан бирга намоён бўлиши.

Tug‘uruqdan so‘ng bachadon shikastlangan yuzasining bitishi va qayta rivojlanishidan hosil bo‘ladigan ajratma chiqindilarning chiqishi.

KO‘LCHA, KO‘LOBCHA (suvli chuqurcha).

PIYOZGA O‘XSHAB YO‘G‘ONLASHGAN (shishgan) JOY.

O‘n ikki barmoq ichak piyozchasi – o‘n ikki barmoq ichakning kengaygan yuqori qismi, rentgenda asosi oshqozon tutqichiga qaragan uchburchak ko‘rinishida bo‘ladi.

BOTIQCHA.

NUR KASALLIGI – organizm faoliyatining ionlashtiruvchi nurlar (alfa-, betta-, gamma-nurlar, neytronlar)ning umumiy shikastlovchi ta’siri oqibatida kelib chiqadigan buzilishi.

BILAK SUYAGI.

BILAK SUYAGIGA TEGISHLI.

SHU‘LASIMON, SHU‘LAGA O‘XSHAB YOYILGAN.

LYUKSATSIYA,JOYDANCHIQISH–bo‘g‘imlarda tutashgan ikki suyakning bir-biridan fiziologik harakatchanlik holatidan batamom ajrashishi, bo‘g‘imlar funksiyasining buzilishi.

Tishlarning qimirlab qolishi – jarohat yoki parodontning distrofik o‘zgarishlari natijasida yuzaga keladi.

TUXUMNING CHIQISHI.

Belda to‘satdan qattiq og‘riq paydo bo‘lishi. Ko‘pincha bel-dumg‘aza umurtqalararo diskining osteoxondrozi sababli paydo bo‘ladi.

Lyumbago va quymich nervining yallig‘lanishi bilan birga namoyon bo‘lishi.

ЛЮМБАЛГИЯ – бел оғриғи шу соҳадаги нерв ёки мушакларнинг таъсирланишидан юзага келади.

ЛЮПОМА – оддий волчанкали тошманинг бирламчи морфологик элементи, қўнғир-қизил рангдаги юмшоқ катта дўмбоқча кўринишида бўлиб, силнинг кичик дўмбоқчаларининг тўпланишидан ҳосил бўлади.

ЛЮПУС-АРТРИТ – аксарият кафт кичик бўғимлар полиартрити, системали қизил волчанканинг ўткир даврида дастлабки белгиси бўлади, синовиал суюқликда антинуклар, антитаналар ва волчанка ҳужайралари бўлади.

ЛЮПУС-НЕФРИТ – системали қизил волчанкада калавалар базал мембранасининг қалинлашиши кўринишида буйрак тўқимасининг шикастланиши, фибрин чўкиши, гиалин тромблар, гематоксилин танаалар борлиғи «симли илгак» феномени.

ЛЮПУС-ПНЕВМОНИТ – системали қизил волчанкада ўпкаларнинг яллиғланиши, васкулит ёки атипик пневмония кўринишида бўлади.

ЛЮТЕОМА – тухумдон гормонал-актив ўсмаси, прогестерон ва эстроген ажратади, аменорея, гипертрихоз, клитор гипертрофияси кузатилади.

ЛЯМБЛИОЗ – LAMBLIOSIS – ингичка ичак, ўт йўллари, жигарда паразитлик қилувчи энг содда ичак паразитлари – лямблиялар келтириб чиқарадиган касаллик.

М

МАДАРОЗ – MADAROSIS – қовоқлар киприклик қирраларининг сурункали яллиғланиши, киприклар тушиб кетади.

МАКРОГЛОССИЯ – MACROGLOSSIA – тилнинг лимфангиэктазия ёки мушаклар гипертрофияси натижасида туғма ёки орттирилган катталаниши.

МАКРОМАСТИЯ – MACROMASTIA – аномал катта сут безлари.

Bel og'rig'i shu sohadagi nerv yoki mushaklarning ta'sirlanishidan yuzaga keladi.

Oddiy volchankali toshmaning birlamchi morfologik elementi, qo'ng'ir-qizil rangdagi yumshoq katta do'mboqcha ko'rinishida bo'lib, silning kichik do'mboqchalarining to'planishidan hosil bo'ladi.

Aksariyat kaft kichik bo'g'imlar poliartriti, sistemali qizil volchan-kaning o'tkir davrida dastlabki belgisi bo'ladi, sinovial suyuqlikda antinuklar, antitanalar va volchanka hujayralari bo'ladi.

Sistemali qizil volchankada kalavalar bazal membranasining qalinlashishi ko'rinishida buyrak to'qimasining shikastlanishi, fibrin cho'kishi, gialin tromblar, gematoksilin tanachalar borlig'i «simli ilgak» fenomeni.

Sistemali qizil volchankada o'pkalarning yallig'lanishi, vaskulit yoki atipik pnevmoniya ko'rinishida bo'ladi.

Tuxumdon gormonal-aktiv o'smasi, progesteron va estrogen ajratadi, amenoreya, gipertrixoz, klitor gipertrofiyasi kuzatiladi.

Ingichka ichak, o't yo'llari, jigarda parazitlik qiluvchi eng sodda ichak parazitlari – lambliyalar keltirib chiqaradigan kasallik.

Qovoqlar kipriklik qirralarining su-runkali yallig'lanishi, kipriklar tushib ketadi.

Tilning limfangiektaziya yoki mu-shaklar gipertrofiyasi natijasida tug'ma yoki orttirilgan kattalashishi.

Anomal katta sut bezlari.

МАКРОМЕЛИЯ – MACROMELIA – қўл-оёқларнинг ҳаддан ташқари узун бўлиши.

МАКРОНИХИЯ – MACRONYCHIA – тирноқ соҳасининг патологик катталашуви, мас., аномал ривожланиш натижаси.

МАКРОПОДИЯ – MACROPODIA – аномал ривожланиш: оёқларнинг ўта узун бўлиши.

МАКРОТИЯ – MACROTIA – аномал ривожланиш: қулоқ супрасининг ўта катта бўлиши.

МАКРОФАГИ – MAKROPHAGUS – микроб ва ёт заррачаларни қамраб олиш ва ҳазм қилиб юбориш қобилиятига эга бўлган йирик хужайралар (гистоцитлар, ретикуло-эндотелиал системанинг хужайралари, лимфоцит ва моноцитлар).

МАКРОФОНИЯ – MACROPHONIA – баланд овозда гапириш, эшитиш қобилияти пасайганда кузатилади.

МАКРОХЕИЛИЯ – MAKROSCHEILIA – лаблар ҳажмининг катталашуви.

МАКРОЦЕФАЛИЯ – MACROCEPHALIA – калланинг бир меъёрга текис (пропорционал) бош истисқосисиз катталашуви.

МАКУЛА – MACULA – ДОҒ – нормал тери рангининг ўзгариши, тошманинг бирламчи морфологик элементи.

МАКУЛИТ – MACULITIS – кўз тўр пардаси ва томирли пардасининг сариқ доғ соҳасида яллиғланиш.

МАКУЛОПАТИЯ – MACULOPATHIA – сариқ доғ жароҳатларининг умумий номланиши.

МАЛАЯ ХОРЕЯ – гр. CHOREA MINOR – инфекцион-токсик касаллик бўлиб, кўплаб мушакларнинг пала-партиш, тартибсиз ҳаракатлари кучайиб кетади.

МАЛЛЕУС – MALLEUS сап – МАНҚА – қишлоқ хўжалик ҳайвонларидан юқадиган, зоонозонлар гуруҳига кирадиган инфекцияли касаллик.

МАЛОБЕРЦОВАЯ КОСТЬ – FIBULA – КИЧИК БОЛДИР СУЯГИ.

Қо‘л-oyoqlarning haddan tashqari uzun bo‘lishi.

Tirnoq sohasining patologik kattalashuvi, mas., anomal rivojlanish natijasi.

Anomal rivojlanish: oyoqlarning o‘ta uzun bo‘lishi.

Anomal rivojlanish: quloq suprasining o‘ta katta bo‘lishi.

Mikrob va yot zarrachalarni qamrab olish va hazm qilib yuborish qobiliyatiga ega bo‘lgan yirik hujayralar (gistsotsitlar, retikulo-endotelial sistemaning hujayralari, limfotsit va monotsitlar).

Baland ovozda gapirish, eshitish qobiliyati pasayganda kuzatiladi.

Lablar hajmining kattalashuvi.

Kallaning bir me’yorda tekis (proportional) bosh istisqosisiz kattalashuvi.

DOG‘ – normal teri rangining o‘zgarishi, toshmaning birlamchi morfologik elementi.

Ko‘z to‘r pardasi va tomirli pardasining sariq dog‘ sohasida yallig‘lanish.

Sariq dog‘ jarohatlarining umumiy nomlanishi.

Infeksion-toksik kasallik bo‘lib, ko‘plab mushaklarning pala-partish, tartibsiz harakatlari kuchayib ketadi.

MANQA – qishloq xo‘jalik hayvonlaridan yuqadigan, zoonozonlar guruhiga kiradigan infeksiyali kasallik.

KICHIK BOLDIR SUYAGI.

МАЛОГОЛОВЫЙ – MICROCEPHALUS – КИЧИК БОШЛИ.

МАЛОКРОВИЕ – ANAEMIA – КАМҚОНЛИК – ҳажм бирлигида қонда эритроцитлар ва гемоглобин камайиши билан таърифланадиган ҳолат, камқонлик.

МАЛЫЙ КОРЕННОЙ ЗУБ – PREMO-LARIS – КИЧИК ОЗИҚ ТИШ.

МАЛЯРИЯ – MALARIA – БЕЗГАК – одамнинг бир-бирига яқин протозой касалликлари гуруҳи; уларнинг қўзғатувчилари *Plasmodium* туркумидаги тўрт хил гемоспоридийлардир.

МАЛЯЦИЯ – MALASIA – ЮМШАШ ЖАРАЁНИ, мас., тўқима, суяк, миянинг юмшаши.

МАМИЛЛА – MAMILLA – КЎКРАК СЎРҒИЧИ.

МАНИАКАЛЬНАЯ ТРИАДА – МАНИАКАЛ УЧЛИК – маниакал синдромининг учта асосий таркибий компоненти: юқори кўтаринки кайфият, фикрлашнинг тезлашуви, ҳаддан ташқари ҳаракат фаоллиги.

МАНИФЕСТАЦИЯ БОЛЕЗНИ – MANIFESTATIO – КАСАЛЛИК НАМОЙИШИ – касалликни белгиларсиз, яширин даврдан кейин, ривожланган клиник белгиларининг юзага чиқиши.

МАНИЯ – MANIA – МАНИЯ – 1) маниакал синдром, умумий қўзғалиш ва руҳий жараёнларнинг тезлашуви билан таърифланадиган ҳолат; 2) мураккаб сўзларда бирор нарсага ортиқча ружу қилиш, истак пайдо бўлиши, мас., наркотик моддаларга (наркомания).

МАНТУ РЕАКЦИЯ (туберкулиновая проба) – MANTOUX TESTUM SIVE REACTIO – МАНТУ РЕАКЦИЯСИ (туберкулинли синама) – аллергия диагностик синамалардан бири, сил касаллигини аниқлаш учун ишлатилади. Тери остига туберкулин юборилади.

МАРАЗ – йиринг олган, фасод боғлаган яра.

КИЧИК БОШЛИ.

КАМҚОНЛИК – ҳажм бирлигида қонда эритроцитлар ва гемоглобин камайиши билан таърифланган ҳолат, камқонлик.

КИЧИК ОЗИҚ ТИШ.

БЕЗГАК – одамнинг бир-бирига яқин протозой касалликлари гуруҳи; уларнинг қўзғатувчилари *Plasmodium* туркумидаги то'рт хил гемоспоридийлардир.

YUMSHASH JARAYONI, мас., то'қима, суяк, миyaning yumshashi.

КО'КРАК СО'РҒИЧИ.

Maniakal sindromining uchta asosiy tarkibiy komponenti: yuqori ko'tarinki kayfiyat, fikrlashning tezlashuvi, haddan tashqari harakat faolligi.

KASALLIK NAMOYISHI – kasallikni belgilarsiz, yashirin davridan keyin, rivojlangan klinik belgilarining yuzaga chiqishi.

MANIYA – 1) maniakal sindrom, umumiy qo'zg'alish va ruhiy jarayonlarning tezlashuvi bilan ta'riflanadigan holat; 2) murakkab so'zlarda biror narsaga ortiqcha ruju qilish, istak paydo bo'lishi, mas., narkotik moddalarga (narkomaniya).

MANTU REAKSIYASI (tuberkulinli sinama) – allergik diagnostik sinamalardan biri, sil kasalligini aniqlash uchun ishlatiladi. Teri ostiga tuberkulin yuboriladi.

MARAZ – yiring olgan, fasod bog'lagan yara.

МАРАЗМ – MARASMUS – узоқ ва мадорни қуритадиган касаллик, қарилик натижасида организмнинг ҳаддан ташқари ҳолдан тойиши ва кучсизланиши, қуриши (аъзолар ва системалар атрофияси).

МАРЕОТИТ – MAREOTITIS – чўмилаётган ва сузаётган, шўнғиётган киши қулоғининг ташқи эшитиш йўлига босим тўсатдан ошиб кетиб, сув кириши натижасида рўй берган касаллик. Мареотит аломатлари қулоқнинг ташқи эшитиш йўли яллиғланиши белгиларига ўхшайди.

МАСКУЛИНИЗАЦИЯ – MASCULINISATIO – иккиламчи эркаклик жинсий аломатларининг аёлларда ривожланиши.

МАССАЖ – фр. MASSAGE – МАССАЖ – бадан юзасини бир меъёрда механик таъсирловчи куч билан уқалашдан иборат даволаш усули.

МАСТИТ – MASTITIS – СУТ БЕЗИ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МАСТОДИНИЯ – MASTODYNIA – СУТ БЕЗИ ОҒРИҒИ – ёш аёлларда невроз ҳолатларида, ҳайз кўришдан олдин учрайди.

МАСТОИДИТ – MASTOIDITIS – сўргичсимон ўсиқча катакчаларининг, улар орасидаги суяк тўсиқчаларининг, баъзан эса ўсиқча пўстлоқ қаватининг ҳам яллиғланиши.

МАСТОПАТИЯ – MASTOPATHIA – сут безининг умумий касаллиги, гормонлар бошқарувининг бузилиши, безнинг каттиклашуви, тўқималарнинг маҳаллий гипертрофиясида ва (ёки) атрофиясида.

МАСТУРБАЦИЯ – MASTURBATIO – КАПАКИ – жинсий қониқишга эришиш учун одам (бу эркак ҳам, аёл ҳам бўлиши мумкин) ўзининг жинсий аъзоларини стимуляция қилиши; кўпинча оргазм билан тугайди.

МАТКА – UTERUS – БАЧАДОН – аёлларнинг кичик чаноқ бўшлиғида жойлашган ҳомила сақловчи мушакли ковак аъзоси.

Uzoq va madorni quritadigan kasallik, qarilik natijasida organizmning haddan tashqari holdan toyishi va kuchsizlanishi, qurishi (a'zolar va sistemalar atrofiyasi).

Cho'milayotgan va suzayotgan, sho'ng'iyotgan kishi qulog'ining tashqi eshitish yo'liga bosim to'satdan oshib ketib, suv kirishi natijasida ro'y bergan kasallik. Mareotit alomatlari quloqning tashqi eshitish yo'li yallig'lanishi belgilariga o'xshaydi.

Ikkilamchi erkaklik jinsiy alomatlarining ayollarda rivojlanishi.

MASSAJ – badan yuzasini bir me'yorda mexanik ta'sirlovchi kuch bilan uqalashdan iborat davolash usuli.

SUT BEZI YALLIG'LANISHI.

SUT BEZI OG'RIG'I – yosh ayollarda nevroz holotlarida, hayz ko'rishdan oldin uchraydi.

So'rg'ichsimon o'siqcha katakchalarining, ular orasidagi suyak to'siqchalarning, ba'zan esa o'siqcha po'stloq qavatining ham yallig'lanishi.

Sut bezining umumiy kasalligi, gormonlar boshqaruvining buzilishi, bezning qattiqlashuvi, to'qimalarning mahalliy gipertrofiyasida va (yoki) atrofiyasida.

KAPAKI – jinsiy qoniqishga erishish uchun odam (bu erkak ham, ayol ham bo'lishi mumkin) o'zining jinsiy a'zolarini stimulatsiya qilishi; ko'pincha orgazm bilan tugaydi.

BACHADON – ayollarning kichik chanoq bo'shlig'ida joylashgan homila saqlovchi mushakli kovak a'zosi.

МАЦЕРАЦИЯ – MASERATIO – қаттиқ жисмнинг суюқлик шимиши натижасида юмшаши.

МЕАТОТОМИЯ – MEATOTOMIA – СИЙДИК ЧИҚАРУВЧИ КАНАЛ УЧЕНИ КЕСИШ АМАЛИЁТИ.

МЕГАКАРИОЦИТ(-Ы) – MEGACARYOCYTUS – ичида бир неча сегментларга бўлинган битта катта ядро ёки бир неча ядроси бор кўмикнинг улкан тромбоцитопоз хужайралари.

МЕГАКОЛОН – MEGACOLON – одам йўғон ичагининг қисман ёки борица бошидан охиригача катталашуви.

МЕГАЛОСПЛЕНИЯ – MEGALOSPLENIA – талокнинг ҳаддан ортиқ катта бўлиши; кўпинча қон касалликларида пайдо бўлади.

МЕГАЛОЭСТЕЗИЯ – MEGALOAESTHESIA – сезувчанликнинг бузилиши – бунда пайпасланган жисм ҳақиқий ўлчовига нисбатан катта бўлиб сезилади.

МЕДИАСТИНИТ – MEDIASTINITIS – КЎКС ОРАЛИҒИ ТЎҚИМАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ; жуда хавфли касаллик.

МЕДИАСТИНОГРАФИЯ – MEDIASTINOGRAPHIA – кўкс оралиғини ва унинг аъзоларини контраст модда юбориб рентгенологик текшириш усули.

МЕДИАСТИНОПЕРИКАРДИТ – кўкс оралиғи тўқимаси ва перикарднинг кўшилиб яллиғланиши, одатда перикардитнинг асорати бўлади.

МЕДИАСТИНУМ (средостение) – MEDIASTINUM – КЎКС ОРАЛИҒИ) – ўнг ва чап ўпкалар орасидаги аъзолар жойлашган кўкрак қафасининг ўрта қисми: олди қисмида – юрак, бўқоқ (айрисимон) беги, қон томирлар, диафрагманинг нерв толалари жойлашган; орқа қисмида қизилўнгач, аортанинг кўкрак қисми, адашган нерв толалари, *ductus thoracicus*, *truncus sympathicus* ва бошқалар жойлашган.

Qattiq jismning suyuqlik shimishi natijasida yumshashi.

SIYDIK CHIQARUVCHI KANAL UCHINI KESISH AMALIYOTI.

Ichida bir necha segmentlarga bo'lingan bitta katta yadro yoki bir necha yadrosi bor ko'mikning ulkan trombositopoez hujayralari.

Odam yo'g'on ichagining qisman yoki boricha boshidan oxirigacha kattalashuvi.

Taloqning haddan ortiq katta bo'lishi; ko'pincha qon kasalliklarida paydo bo'ladi.

Sezuvchanlikning buzilishi – bunda paypaslangan jism haqiqiy o'lvoviga nisbatan katta bo'lib seziladi.

KO'KS ORALIG'I TO'QIMASINING YALLIG'LANISHI; juda xavfli kasallik.

Ko'ks oralig'ini va uning a'zolarini kontrast modda yuborib rentgenologik tekshirish usuli.

Ko'ks oralig'i to'qimasi va perikardning qo'shib yallig'lanishi, odatda perikarditning asorati bo'ladi.

KO'KS ORALIG'I – o'ng va chap o'pkalar orasidagi a'zolar joylashgan ko'krak qafasining o'rta qismi: oldi qismida – yurak, bo'qoq (ayrisimon) bezi, qon tomirlar, diafragmaning nerv tolalari joylashgan; orqa qismida qizilo'ngach, aortaning ko'krak qismi, adashgan nerv tolalari, *dictus thoracicus*, *truncus sympathicus* va boshqalar joylashgan.

МЕДИАСТИНОТОМИЯ – MEDIASTINOTOMIA – кўкс оралиғининг олд ёки орқа қисмини операция йўли билан очиш.

МЕДИКО-ГЕНЕТИЧЕСКАЯ КОНСУЛЬТАЦИЯ – CONSULTATIO MEDICO GENETICA – ТИББИЙ-ГЕНЕТИК КОНСУЛЬТАЦИЯ – тиббий ёрдамнинг тиббий генетика ва одам генетикаси ютуқларига асосланган ва ҳозирги замон соғлиқни сақлашининг профилактик йўналишини ривожлантираётган янги шакли.

МЕДИЦИНА – MEDICINA – ТИББИЁТ – касалликларни аниқлаш, даволаш ва олдини олиш, одамларнинг саломатлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш, меҳнат қobiliятларини ошириш ҳамда улар умрини узайтиришга қаратилган илмий билим ва амалий тadbirlar системаси.

МЕДИЦИНСКАЯ ДЕОНТОЛОГИЯ – ТИББИЙ ДЕОНТОЛОГИЯ – тиббиёт ходимининг касбий фаолиятини бажаришда, яъни даволаш билан боғлиқ бўлган ахлоқ ақидалари.

М. помощь – ТИББИЙ ЁРДАМ – даволаш-профилактик тadbirlar йиғиндиси; касалликлар, жароҳат, заҳарланиш, туғилиш вақтида тиббий маълумоти (олий ёки ўрта) бор ходим томонидан бажарилади.

М. сестра – ТИББИЙ ҲАМШИРА – ўрта тиббий маълумотли мутахассис-врач раҳбарлигида даволаш-профилактик ёки болалар муассасаларида ишлайди.

М. с. главная больницы – БОШ ҲАМШИРА – тиббий ҳамшира – шифохонада меҳнатни ташкил қилиш, ўрта ва кичик тиббий ходимлар малакасини ошириш масалалари билан шуғулланади, уларнинг иш фаолиятини текшириб туради, бosh шифокор ва унинг ўринбосарига бўйсунди.

М. с. операционная – ЖАРРОҲЛИК ТИББИЙ ҲАМШИРАСИ – жарроҳлик муолажаси бажарилишида жарроҳга ёрдам беради, жарроҳлик асбoblari, тикиш, боғлаш, чойшаб анжомларининг зарарсизлигини таъминлайди.

Ко'кс oralig'ining old yoki orqa qismini operatsiya yo'li bilan ochish.

TIBBIY-GENETIK KONSULTATSIYA – tibbiy yordamning tibbiy genetika va odam genetikasi yutuqlariga asoslangan va hozirgi zamon sog'liqni saqlashining profilaktik yo'nalishini rivojlantirayotgan yangi shakli.

TIBBIYOT – kasalliklarni aniqlash, davolash va oldini olish, odamlarning salomatligini saqlash va mustahkamlash, mehnat qobiliyatlarini oshirish hamda ular umrini uzaytirishga qaratilgan ilmiy bilim va amaliy tadbirlar sistemasi.

TIBBIY DEONTOLOGIYA – tibbiyot xodimining kasbiy faoliyatini bajarishda, ya'ni davolash bilan bog'liq bo'lgan axloq aqidalari.

TIBBIY YORDAM – davolash-profilaktik tadbirlar yig'indisi; kasalliklar, jarohat, zaharlanish, tug'ilish vaqtida tibbiy ma'lumoti (oliy yoki o'rta) bor xodim tomonidan bajariladi.

TIBBIY HAMSHIRA – o'rta tibbiy ma'lumotli mutaxassis-vrach rahbarligida davolash-profilaktik yoki bolalar muassasalarida ishlaydi.

BOSH HAMSHIRA – tibbiy hamshira – shifoxonada mehnatni tashkil qilish, o'rta va kichik tibbiy xodimlar malakasini oshirish masalalari bilan shug'ullanadi, ularning ish faoliyatini tekshirib turadi, bosh shifokor va uning o'rinbosariga bo'ysunadi.

JARROHLIK TIBBIY HAMSHIRASI – jarrohlik muolajasi bajarilishida jarrohga yordam beradi, jarrohlik asboblari, tikish, bog'lash, choyshab anjomlarining zararsizligini ta'minlaydi.

М. с. палатная – ПАЛАТА ТИББИЙ ҲАМШИРАСИ – даволаш-профилактик муассасасида, ўзига берkitилган палатада беморларга шифокор буюрган муолажани бажаради, беморлар ҳолидан хабардор бўлади, парвариш қилади, овқатларини ташкил қилади.

М. с. старшая – КАТТА ҲАМШИРА – бўлим мудирига маъмурий-хўжалик масалаларида, палата тиббий ҳамшираси ва кичик тиббий ходимлар ишини назорат қилиш билан ёрдам беради.

М. с. участковая – УЧАСТКА ТИББИЙ ҲАМШИРАСИ – амбулатория-поликлиникада участка шифокори ёрдамчиси, бемор қабул қилинишида уй шароитида даво муолажалари бажаришда, профилактик ишларнинг бажарилишида иштирок этади.

М. с. участковая детская – БОЛАЛАР УЧАСТКА ТИББИЙ ҲАМШИРАСИ – болалар поликлиникаси ёки болалар шифохонаси поликлиника бўлими тиббий ҳамшираси.

М. с. цеховая – ЦЕХ УЧАСТКА ТИББИЙ ҲАМШИРАСИ – шифокорлик участкасига бirkитилган тиббий ҳамшира, цех участка шифокорига ёрдам беради, цех санитар ҳолати, иш шароитини кузатади, биринчи тиббий ёрдам кўрсатади.

МЕДИЦИНСКИЕ КАДР(-Ы) – фр. Cadres – ТИББИЙ ХОДИМЛАР – соғлиқни сақлаш, тиббиёт соҳасида махсус касбий тайёргарликдан ўтган мутахассислар йиғиндиси (шифокорлар, провизорлар, ўрта фармацевтик ва тиббий кичик тиббий ходимлар).

МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ – MEDICALIS INSTRUMENTARIUM – ТИББИЙ АСБОБ-УСКУНАЛАР – тиббиётнинг ҳар хил соҳаларида диагностика ва даволаш муолажаларини амалга оширишга имкон берадиган механик мосламалар.

PALATA TIBBIY HAMSHIRASI – davolash-profilaktik muassasasida, o‘ziga berkitilgan palatada bemorlarga shifokor buyurgan muolajani bajaradi, bemorlar holidan xabardor bo‘ladi, parvarish qiladi, ovqatlarini tashkil qiladi.

KATTA HAMSHIRA – bo‘lim mudiriga ma‘muriy-xo‘jalik masalalarida, palata tibbiy hamshirasi va kichik tibbiy xodimlar ishini nazorat qilish bilan yordam beradi.

UCHASTKA TIBBIY HAMSHIRASI – ambulatoriya-poliklinikada uchastka shifokori yordamchisi, bemor qabul qilinishida uy sharoitida davo muolajalari bajarishda, profilaktik ishlarning bajarilishida ishtirok etadi.

BOLALAR UCHASTKA TIBBIY HAMSHIRASI – bolalar poliklinikasi yoki bolalar shifoxonasi poliklinika bo‘limi tibbiy hamshirasi.

SEX UCHASTKA TIBBIY HAMSHIRASI – shifokorlik uchastkasiga birkitilgan tibbiy hamshira, sex uchastka shifokoriga yordam beradi, sex sanitar holati, ish sharoitini kuzatadi, birinchi tibbiy yordam ko‘rsatadi.

TIBBIY XODIMLAR – sog‘liqni saqlash, tibbiyot sohasida maxsus kasbiy tayyorgarlikdan o‘tgan mutaxassislar yig‘indisi (shifokorlar, provizorlar, o‘rta farmatsevtik va tibbiy kichik tibbiy xodimlar).

TIBBIY ASBOB-USKUNALAR – tibbiyotning har xil sohalarida diagnostik va davolash muolajalarini amalga oshirishga imkon beradigan mexanik moslamalar.

М. осмотр – ТИББИЙ КЎРИК – аҳолининг ҳар хил қатламлари, ишлаб чиқариш ва ўқув жамоалари, айрим шахсларнинг саломатлигини аниқлаш, касалликни эрта аниқлаш мақсадида тиббий текширувдан ўтказиш.

МЕДИЦИНСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ТИББИЙ МАЪЛУМОТ – 1) тиббий кадрларни тайёрлаш, малакасини ошириш тизими; 2) шифокорлар ва ўрта тиббий ходимлар учун зарур билим ва тажрибалар йиғиндиси.

М. правонарушение – ТИББИЙ ҚОНУНБУЗАРЛИК – қонун ва махсус ҳужжатлар билан белгиланган қоидалар, касбий мажбуриятларнинг тиббий ходимлар томонидан бузилиши.

М. преступление – ТИББИЙ ЖИНОЯТ – тиббиёт ходимининг ўз касбидан ёки касбий лавозимидан фойдаланиб зарар етказиши ёки ёрдам бермаслиги натижасида, жиноят белгилари мавжуд бўлган, жамият учун хавф туғдирадиган ва жиноий жавобгарликка тортиладиган ҳаракатлар.

МЕДУЛЛИЗАЦИЯ КОСТИ – MEDULLISATIO OSSIS – СУЯКНИНГ ЮМШАШИ – патологик жараён – суякнинг қаттиқ қисмида ғоваксимон қатламнинг пайдо бўлиши – юмшаши.

МЕЖБУГОРКОВЫЙ – INTERTUBERCULARIS – ДЎМБОҚЛАР ОРАЛИҒИДАГИ.

МЕЖВЕРТЕЛЬНЫЙ – INTERTROCHANTERICUS – КЎСТЛАР ОРАЛИҒИДАГИ.

МЕЖДОЛЕВОЙ – INTERLOBARIS – БЎЛАКЛАР ОРАЛИҒИДАГИ.

МЕЖДОЛЕЧКОВЫЙ – INTERLOBULARIS – БЎЛАКЧАЛАР ОРАСИДАГИ.

МЕЖДУ-, МЕЖ- (приставка) – INTER – ОРА, ОРАЛИҚ МАЪНОСИНИ ИФОДАЛОВЧИ ОЛД ҚЎШИМЧА.

МЕЖДУ ПОПЕРЕЧНЫМИ ОТРОСТКАМИ – INTERTRANSVERSARIUS – КЎНДАЛАНГ ЎСИҚЧАЛАР ОРАСИДАГИ.

TIBBIY KO‘RIK – aholining har xil qatlamlari, ishlab chiqarish va o‘quv jamoalari, ayrim shaxslarning salomatligini aniqlash, kasallikni erta aniqlash maqsadida tibbiy tekshiruvdan o‘tkazish.

TIBBIY MA‘LUMOT – 1) tibbiy kadrlarni tayyorlash, malakasini oshirish tizimi; 2) shifokorlar va o‘rta tibbiy xodimlar uchun zarur bilim va tajribalar yig‘indisi.

TIBBIY QONUNBUZARLIK – qonun va maxsus hujjatlar bilan belgilangan qoidalar, kasbiy majburiyatlarning tibbiy xodimlar tomonidan buzilishi.

TIBBIY JINOYAT – tibbiyot xodimining o‘z kasbidan yoki kasbiy lavozimidan foydalanib zarar yetkazishi yoki yordam bermasligi natijasida, jinoyat belgilari mavjud bo‘lgan, jamiyat uchun xavf tug‘diradigan va jinoiy javobgarlikka tortiladigan harakatlar.

SUYAKNING YUMSHASHI – patologik jarayon – suyakning qattiq qismida g‘ovaksimon qatlamning paydo bo‘lishi – yumshashi.

DO‘MBOQLAR ORALIG‘IDAGI.

KO‘STLAR ORALIG‘IDAGI.

BO‘LAKLAR ORALIG‘IDAGI.

BO‘LAKCHALAR ORASIDAGI.

ORA, ORALIQ MA‘NOSINI IFODALOVCHI OLD QO‘SHIMCHA.

KO‘NDALANG O‘SIQCHALAR ORASIDAGI.

МЕЖЗАПЯСТНЫЙ – INTERCARPEUS – КАФТ УСТИ СУЯКЛАРИ ОРАЛИФИДАГИ.	КАФТ УСТИ СУЯКЛАРИ ОРАЛИГ'ИДАГИ.
МЕЖКОСТНЫЙ – INTEROSSIIUS – СУЯКЛАР ОРАСИДАГИ.	СУЯКЛАР ОРАСИДАГИ.
МЕЖКЛЮЧИЧНЫЙ – INTERCLAVICULARIS – ЎМРОВЛАР ОРАСИДАГИ.	О'МРОВЛАР ОРАСИДАГИ.
МЕЖЛЕСТНИЧНЫЙ – INTERSCALENUS – НАРВОНСИМОН МУШАКЛАР ОРАЛИФИДАГИ.	NARVONSIMON MUSHAKLAR ORALIG'IDAGI.
МЕЖМЫШЕЧНЫЙ – INTERMUSCULARIS – МУШАКЛАР ОРАЛИФИДАГИ.	MUSHAKLAR ORALIG'IDAGI.
МЕЖМЫШЕЦЕЛКОВЫЙ – INTERCONDYLOIDEUS – ДЎНГЛАР ОРАСИДАГИ.	DO'NGLAR ORASIDAGI.
МЕЖНЕЙРОННЫЕ СВЯЗИ – НЕЙРОНЛАРАРО БОҒЛАНИШЛАР – синапслар ёрдамида амалга ошириладиган нейронлар ўртасидаги (аксоносоматик, аксонодендритик, аксоаксонал, дендродендритик) алоқалар.	NEYRONLARARO BOG'LANISHLAR – sinapslar yordamida amalga oshiriladigan neyronlar o'rtasidagi (aksonosomatik, aksonodendritik, akso-noaksonal dendrodendritik) aloqalar.
МЕЖНОЖКОВЫЙ – INTERCRURALIS – ОЎҚЧАЛАР ОРАСИДАГИ.	OYOQCHALAR ORASIDAGI.
МЕЖОСТИСТЫЙ – INTERSPINALIS – ҚИРРАЛАР ОРАЛИФИДАГИ.	QIRRALAR ORALIG'IDAGI.
МЕЖПЛЕВРАЛЬНЫЙ – INTERPLEURICUS – ПЛЕВРА ОРАЛИФИДАГИ.	PLEVRA ORALIG'IDAGI.
МЕЖРЕБЕРНЫЙ – INTERCOSTALIS – ҚОВУРҒАЛАР ОРАЛИФИДАГИ.	QOVURG'ALAR ORALIG'IDAGI.
МЕЖСУСТАВНОЙ – INTERARTICULARIS – БЎҒИМЛАР ОРАСИДАГИ.	BO'G'IMLAR ORASIDAGI.
МЕЖСУХОЖИЛЬНЫЕ СЕКЦИИ – INTERSECTIONIS TENDINEAE – ПАЙЛАР ОРАЛИФИДАГИ БЎЛИНМАЛАР.	PAYLAR ORALIG'IDAGI BO'LINMALAR.
МЕЖУТОЧНЫЙ МОЗГ – DIENCEPHALON – ОРАЛИҚ МИЯ – бош мианинг ўрта ва охири (катта) миЯ оралиғида жойлашган бўлими.	ORALIQ MIYA – bosh miyaning o'rta va oxirgi (katta) miya oralig'ida joylashgan bo'limi.
МЕЖЯЧЕЕЧНЫЙ – INTERALVIOLARIS – КАТАКЧАЛАР ЁКИ ПУФАКЧАЛАР ОРАЛИФИДАГИ.	KATAKCHALAR YOKI PUFACHALAR ORALIG'IDAGI.
МЕЗАОРТИТ – MESAORTITIS – аорта деворининг (ўрта ва ташқи қаватларининг) яллиғланиши аорта кенгайишига олиб келади.	MEZAORTIT – aorta devorining (o'rta va tashqi qavatlarining) yallig'lanishi aorta kengayishiga olib keladi.

МЕЗАРТЕРИИТ – MESARTERITIS – АРТЕРИЯ ДЕВОРИ ЎРТА ҚАВАТИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МЕЗЕНТЕРИИТ – MESENTERITIS – МЕЗЕНТЕРИТ – ичак тутқичининг яллиғланиши.

МЕЗЕНТЕРИУМ (мезентерий, брыжейка) – MESENTERIUM – ИЧАК TUTQICH (мезентерий) – қориндаги ҳар бир аъзо оёқчасини қоплаб қорин деворига бириктириб турадиган қорин пардасининг бурмаси.

МЕЗОАДЕНИТ (мезентерии́т) – MESOADENITIS – ичак тутқичлар (чарви) лимфатик безларининг яллиғланиши; болалик ва ёшлик даврида учрайди. Бунга кўпинча сил касаллиги сабаб бўлади.

МЕЗОБРОНХИТ – MESOBRONCHITIS – БРОНХЛАР МУШАК ЁКИ ШИЛЛИҚ ОСТИ ҚАВАТИ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МЕЗОГАСТРАЛГИЯ – MESOGASTRALGIA – қориннинг ўрта қисмида сезиладиган оғриқ.

МЕЗОГАСТРИЙ – MESOGASTRIUM – МЕЪДА TUTQICHI, қориннинг ўрта қисми.

МЕЗОИЛЕИТ – MESOILEITIS – ЁНБОШ ИЧАК TUTQICHI ЯЛЛИҒЛАНИШИ – энтерит ёки колит белгилари пайдо бўлади, ичакнинг қисман тутилиши билан асоратланади.

МЕЗОСИГМОИДИТ – MESOSIGMOIDITIS – сигмасимон ичак тутқичининг яллиғланиши.

МЕЗОТИМПАНИТ – MESOTYMPANITIS – ўрта қулоқнинг сурункали йирингли яллиғланиши, бунда қулоқдан йиринг оқади. Ногора парда тешилади. Грануляцион тўқималар ўсиб, полиплар пайдо бўлиши мумкин.

МЕЛАНОДЕРМИЯ – гр. MELANODERMIA – терида меланин пигментининг кўпайиб кетиши.

МЕНИНГИТ – MENINGITIS – МЕНИНГИТ – бош ва орқа миё пардаларининг яллиғланиши. Вирусли ёки бактерияли инфекция сабаб бўлади.

АРТЕРИЯ ДЕВОРИ О'РТА ҚАВАТИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

MEZENTERIIT – ичак тутқичининг яллиғланиши.

ICHAK TUTQICH (mezenteriy) – қориндаги ҳар бир аъзо оёқчасини қоплаб қорин деворига бириктириб турадиган қорин пардасининг бурмаси.

MEZOADENIT (mezenteriít) – ичак тутқичлар (charvi) limfatik bezlarining yallig‘lanishi; bolalik va yoshlik davrida uchraydi. Bunga ko‘pincha sil kasalligi sabab bo‘ladi.

BRONXLAR MUSHAK YOKI SHILLIQ OSTI QAVATI YALLIG‘LANISHI.

Qorinning o‘rta qismida seziladigan og‘riq.

ME‘DA TUTQICHI, qorinning o‘rta qismi.

YONBOSH ICHAK TUTQICHI YALLIG‘LANISHI – enterit yoki kolit belgilari paydo bo‘ladi, ichakning qisman tutilishi bilan asoratlanadi.

Sigmasimon ichak tutqichning yallig‘lanishi.

O‘rta quloqning surunkali yiringli yallig‘lanishi, bunda quloqdan yiring oqadi. Nog‘ora parda teshiladi. Granulatsion to‘qimalar o‘sib, poliplar paydo bo‘lishi mumkin.

Terida melanin pigmentining ko‘payib ketishi.

MENINGIT – bosh va orqa miya par-dalarining yallig‘lanishi. Virusli yoki bakteriyali infeksiya sabab bo‘ladi.

МЕНИНГОКОКК – MENINGOCOCCUS – микрококкларга мансуб, эпидемик цереброспинал менингитни келтириб чиқарадиган диплококк.

МЕНИНГОМИЕЛИТ – MENINGOMYE-LITIS – бош ва орқа миё пардаларининг бир вақтда яллиғланиб шикастланиши.

МЕНИНГОРАДИКУЛИТ – MENINGORADICULITIS – орқа миё пардаси ва нервларнинг умуртқа оралиғидан чиқиш ёки кириш жойдан яллиғланиши. Бунга захм, сил, сўзак ва б. юқумли касалликлар сабаб бўлади.

МЕНИНГОРАДИКУЛОНЕВРИТ – MENINGORADICULONEURITIS – орқа миё пардаси, нервлари ва уларнинг толаларининг бир вақтда яллиғланиши.

МЕНИНГОРАДИКУЛОЦЕЛЕ – MENINGORADICULOCELE – орқа миё чурраси, чурра халтасида орқа миё суюқлиги ва орқа миё нервларининг толалари бор бўлади.

МЕНИНГОЭНЦЕФАЛИТ – MENINGO-ENCEPHALITIS – бош миёга ўтадиган миё пардалари яллиғланиши.

МЕНИСК – MENISCUS – БЎҒИМЛАРАРО ТОЛА-ТОҒАЙЛИ, ЯРИМОЙ ШАКЛИГА ЭҒА ПЛАСТИНКА.

МЕНОМЕТРОРРАГИЯ – MENOMETRORRHAGIA – ҳайз вақтида ва ҳайз вақтига боғлиқ бўлмаган ҳолда бачадондан меъеридан ортиқ қон кетиши.

МЕНОПАУЗА – MENOPAUZA – ҲАЙЗ КЎРИШНИНГ ТЎХТАШИ.

МЕНОРРАГИЯ – MENORRHAGIA – ҳайз қонининг ҳаддан ташқари кўп келиши.

МЕНОФОБИЯ – MENOPHOBIA – ҚЎРҚУВ ВАСВАСАСИ – ҳайз ёки ҳайз билан боғлиқ нохушликлардан қўрқиш.

МЕНСТРУАЛЬНЫЙ ЦИКЛ – ҲАЙЗ КЎРИШ ЦИКЛИ (даври) – аёллар ҳайз кўришининг биринчи кунидан кейинги ҳайзнинг биринчи кунигача бўлган даврда организмда умумий ўзгаришлар билан бирга жинсий тизимда бирин-кетин ривожланадиган ўзгаришлар йиғиндиси.

Микрококкларга мансуб, эпидемик се-реброspinal менингитни келтириб чиқарадиган диплококк.

Бoш ва орқа миё пардаларининг бир вақтда yаллиғ‘ланиб шикастланиши.

Орқа миё пардаси ва нервларнинг умуртқа оралиғ‘идан чиқиш yoki кириш joyидан yаллиғ‘ланиши. Bунга захм, сил, so‘zak ва б. yуқумли касалликлар sabab bo‘ladi.

Орқа миё пардаси, нервлари ва ularning tolalarining бир вақтда yаллиғ‘ланиши.

Орқа миё churrasi, churra xaltasida орқа миё suyuqligi ва орқа миё нервларининг tolalari bor bo‘ladi.

Бoш miyaga o‘tadigan миё pardalari yаллиғ‘ланиши.

BO‘G‘IMLARARO TOLA-TOG‘AYLI, YARIMOY SHAKLIGA EGA PLASTINKA.

Hayz vaqtida va hayz vaqtiga bog‘liq bo‘lmagan holda bachadondan me‘yoridan ortiq qon ketishi.

HAYZ KO‘RISHNING TO‘XTASHI.

Hayz qonining haddan tashqari ko‘p kelishi.

QO‘RQUV VASVASASI – hayz yoki hayz bilan bog‘liq noxushliklardan qo‘rqish.

Hayz ko‘rish sikli (davri) – ayollar hayz ko‘rishining birinchi kунidan keyingi hayzning birinchi kунigacha bo‘lgan davrda organizmda umumiy o‘zgarishlar bilan birga jinsiy tizimda birin-ketin rivojlanadigan o‘zgarishlar yig‘indisi.

МЕНСТРУАЦИЯ – MENSTRUATIO – ҲАЙЗ – киз раста бўлгач ва аёллар жинсий етилган даврида бачадонидан мунтазам равишда (ҳар 21–30 кунда) қонли чиқиндилар келиб туриши.

МЕРЦАТЕЛЬНАЯ АРИТМИЯ – FIBRILLATIO ATRIORUM – ТИТРОҚ АРИТМИЯ – юрак бўлмачалари иши бузилишидан келиб чиқадиган юрак қисқариш ритми бузилишининг бир тури.

МЕТАБОЛИЗМ – METABOLISMUS – моддалар алмашинуви; тирик организмда рўй берадиган ассимиляция ва диссимиляция жараёнларидан ташкил топган кимёвий ўзгаришлар мажмуаси.

МЕТАБОЛИТ(-Ы) – METABOLITA – организмда моддалар алмашинуви жараёнида кимёвий ўзгаришларга учрайдиган моддалар.

МЕТАБОЛИЧЕСКАЯ ВОДА – сув, организмда моддалар алмашинуvidан ҳосил бўлади.

МЕТАКАРПУС – METACARPUS – қўл панжасининг қисми бўлиб, бешта суякдан иборат. Асослари билан билак ости суякларига, бошчалари билан эса бармоқларнинг биринчи фалангаларига уланади. Билак ости суяклари (запястье) – 8 донa суякчалар.

МЕТАПЛАЗИЯ – METAPLASIA – тўқима хилининг (эпителиал, бириктирувчи) турғун ўзгариши, баъзан ҳар хил таъсирловчилар таъсирида тўқиманинг функционал ва морфологик сифатлари ўзгариб туриши унинг турга мансублигининг ўзгаришига олиб келади.

МЕТАСТАЗ – METASTASIS – СУРИЛИШ; 1) касаллик қўзғатувчининг ўсма ҳужайраларининг бошланғич ўчоқдан организмнинг бошқа жойига қон ёки лимфа билан ўтиши; 2) бу ўтиш натижасида ҳосил бўлган иккиламчи касаллик ўчоғи.

МЕТАФИЗИТ – METAPHYSITIS – найсимон суяклар метафизи соҳасида яллиғланиш ёки склеротик ўзгаришлар кузатилади, суяк парда ҳам яллиғланади.

HAYZ – qiz rasta bo'lgach va ayollar jinsiy yetilgan davrida bachadonidan muntazam ravishda (har 21–30 kunda) qonli chiqindilar kelib turishi.

TITROQ ARITMIYA – yurak bo'lmachalari ishi buzilishidan kelib chiqadigan yurak qisqarish ritmi buzilishining bir turi.

Moddalar almashinuvi; tirik organizmda ro'y beradigan assimitatsiya va dissimitatsiya jarayonlaridan tashkil topgan kimyoviy o'zgarishlar majmuasi.

Organizmda moddalar almashinuvi jarayonlarida kimyoviy o'zgarishlarga uchraydigan moddalar.

Suv, organizmda moddalar almashinuvidan hosil bo'ladi.

Qo'l panjasining qismi bo'lib beshta suyakdan iborat. Asoslari bilan bilak oсти suyaklariga, boshchalari bilan esa barmoqlarning birinchi falangalariga ulanadi. Bilak oсти suyaklari (zapyas-tye) – 8 dona suyakchalar.

To'qima xilining (epitelial, biriktiruvchi) turg'un o'zgarishi, ba'zan har xil ta'sirlovchilar ta'sirida to'qi-maning funksional va morfologik sifatlari o'zgarib turishi uning turga mansubligining o'zgarishiga olib keladi.

METASTAZ – surilish, o'tish; 1) kasallik qo'zg'atuvchining o'sma hujayralarining boshlang'ich o'choqdan organizmning boshqa joyiga qon yoki limfa bilan o'tishi; 2) bu o'tish natijasida hosil bo'lgan ikkilamchi kasallik o'chog'i.

Naysimon suyaklar metafizi sohasida yallig'lanish yoki sklerotik o'zgarishlar kuzatiladi, suyak parda ham yallig'lanadi.

МЕТАЭПИФИЗЕОЛИЗ – METAEPIPHYSEOLYSIS – эпифизнинг ўстирувчи тоғай чизигига нисбатан кўндаланг йўналишга силжиб синиши; болалар ва ўсмирларда суякланиш жараёни тугагунга қадар кузатилади.

МЕТЕОЛАБИЛЬНОСТЬ – об-ҳаво ўзгаришига қараб организмнинг юқори сезувчанлиги; кўпроқ сурункали касалликларда, чарчаганда, меҳнат ва дам олиш меъёри бузилганда кузатилади.

МЕТЕОПАТИЧЕСКАЯ РЕАКЦИЯ – организм қайси бир функционал тизимида патологик реакция мавжудлиги, баъзи метеорологик омиллар ёки об-ҳаво, умуман ўрганган иқлим ўзгаришида юзага келади.

МЕТЕОПАТИЯ – МЕТЕОРАТИЯ – яшаб турган иқлимда об-ҳаво ўзгариши билан организм умумий ҳолатининг ўзгариши.

МЕТЕОРИЗМ – METEORISMUS – ҚОРИН ДАМ БЎЛИШИ – ҳазм йўлида кўп ел (газ) тўпланиши; бир қанча касалликларнинг тез учраб турадиган белгиси.

МЕТОДЫ ВРАЧЕБНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ – METHODI EXAMINATIONIS MEDICI – ШИФОКОР ТЕКШИРУВ УСЛУБЛАРИ – соғлом ёки касал одамни текшириш усуллари: сиҳат-саломатлик, диагноз, прогностни аниқлаш ва рационал даво буюриш ҳамда профилактик тадбирлар кўриш мақсадида шифокор томонидан қўлланилади.

МЕТРИТ – METRITIS – БАЧАДОН МУШАК ҚАВАТИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МЕТРОТРОМБОФЛЕБИТ – METROTHROMBOPHLEBITIS – бачадон веналарининг яллиғланиши (веналар тромбози билан).

МЕТРОФЛЕБИТ – METROPHLEBITIS – туғруқдан сўнг чиқадиган иситмадан бачадон веналарининг яллиғланиши.

МЕТРОФЛЕБОТРОМБОЗ – METROPHLEBOTROMBOSIS – бачадон венаси тромбози (шиллик ва мушак қатламлари бирга яллиғланиши).

Epifizning oʻstiruvchi togʻay chizigʻiga nisbatan koʻndalang yoʻnalishga siljib sinishi; bolalar va oʻsmirlarda suyaklanish jarayoni tugagunga qadar kuzatiladi.

Ob-havo oʻzgarishiga qarab organizmning yuqori sezuvchanligi; koʻproq surunkali kasalliklarda, charchaganda, mehnat va dam olish meʼyori buzilganda kuzatiladi.

Organizm qaysi bir funksional tizimida patologik reaksiya mavjudligi, baʼzi meteorologik omillar yoki ob-havo, umuman oʻrgangan iqlim oʻzgarishida yuzaga keladi.

Yashab turgan iqlimda ob-havo oʻzgarishi bilan organizm umumiy holatining oʻzgarishi.

QORIN DAM BOʻLISHI – hazm yoʻlida koʻp yel (gaz) toʻplanishi; bir qancha kasalliklarning tez uchrab turadigan belgisi.

SHIFOKOR TEKSHIRUV USLUBLARI – sogʻlom yoki kasal odamni tekshirish usullari: sihat-salomatlik, diagnoz, prognozni aniqlash va ratsional davo buyurish hamda profilaktik tadbirlar koʻrish maqsadida shifokor tomonidan qoʻllaniladi.

BACHADON MUSHAK QAVATINING YALLIGʻLANISHI.

Bachadon venalarining yalligʻlanishi (venalar trombozi bilan).

Tugʻuruqdan soʻng chiqadigan isitmadan bachadon venalarining yalligʻlanishi.

Bachadon venasi trombozi (shilliq va mushak qatlamlari birga yalligʻlanishi).

МЕТРОЭНДОМЕТРИТ – METROENDO-METRITIS – бачадон танасининг яллиғланиши.

МЕХАНОТЕРАПИЯ – MECHANOTHERAPIA – махсус аппаратлар ёрдамида жисмоний машқлар қилдириб даволаш.

МЕХАНОФОСФЕН – ёруғлик яракланишини сезиш (фосфен), куч билан (уриш, босиш) кўз олмасини таъсирлаганда юзага келади.

МЕШОК – SACCUS – ҚОП, ХАЛТА.

МЕШОТЧАТЫЙ – UTRICULARIS – ХАЛТАЧАЛИ.

МЕШОЧЕК – SACCULUS – ХАЛТАЧА.

МЕШОЧЕК-ПУЗЫРЕК – FOLLICULUS – ПУФАКЧАГА ЎХШАГАН ХАЛТАЧА (ПУФАКЧА).

МЕЧ – XIPHOS – ХАНЖАР.

МЕЧЕВИДНЫЙ – XIPHOIDEUS – ХАНЖАРСИМОН, ХАНЖАРГА ЎХШАГАН.

МИАЛЬГИЯ – MYIALGIA – мушаклардаги кучи ва хусусияти ҳар хил оғриқлар хуружи.

МИАСТЕНИЯ – MYASTHENIA – мушакларнинг бўшашиши ва патологик толиқиши билан ифодаланадиган касаллик.

МИАТОНИЯ – MYATONIA – фаол ҳаракатларнинг кескин чегараланиши, кўпинча бутунлай йўқолиши билан ифодаланадиган туғма касаллик.

МИГАНИЕ – NICTITATIO – КЎЗНИ ПИРИЛЛАТИШ – ковоқларни тез-тез юмиб, очиш.

МИГРАЦИЯ – MIGRATIO – кўчиб юриш, сурилиш.

МИГРЕНЬ – MIGRAINE – бош оғриғи, кўпинча бошнинг ярми қаттиқ оғрийди. Миа томирларининг кескин торайиши натижасида хуружлар, кўнгил айниши ва қайт қилиш кузатилади.

МИДРИАЗ – MYDRIASIS – КЎЗ ҚОРАЧИГИНИНГ ҲАРАКАТДАН ТЎХТАБ, КЕНГАЙИШИ.

Bachadon tanasining yallig‘lanishi.

Maxsus apparatlar yordamida jismoniy mashqlar qildirib davolash.

Yorug‘lik yaraqlanishini sezish (fosfen), kuch bilan (urish, bosish) ko‘z olmasini ta‘sirlaganda yuzaga keladi.

QOP, XALTA.

XALTACHALI.

XALTACHA.

PUFAKCHAGA O‘XSHAGAN XALTACHA (PUFAKCHA).

XANJAR.

XANJARSIMON, XANJARGA O‘XSHAGAN.

Mushaklardagi kuchi va xususiyati har xil og‘riqlar xuruji.

Mushaklarning bo‘shashishi va patologik toliqishi bilan ifodalanadigan kasallik.

Faol harakatlarning keskin chegaralanishi, ko‘pincha butunlay yo‘qolishi bilan ifodalanadigan tug‘ma kasallik.

KO‘ZNI PIRILLATISH – qovoqlarni tez-tez yumib, ochish.

Ko‘chib yurish, surilish.

Bosh og‘rig‘i, ko‘pincha boshning yarmi qattiq og‘riydi. Miya tomirlarining keskin torayishi natijasida xurujlar, ko‘ngil aynishi va qayt qilish kuzatiladi.

KO‘Z QORACHIG‘NING HARA-KATDAN TO‘XTAB, KENGAYISHI.

МИЕЛИН – MYELINUM – нерв толаларининг ёғсимон моддалар ва оксиллардан ташкил топган миелин пардасининг асосий таркибий қисми.

МИКОЗЫ – MYCOSES – одам ва ҳайвонларнинг замбуруғли касалликлари.

МИКРОАНЕВРИЗМА(-Ы) – КИЧИК АНЕВРИЗМА(-ЛАР).

МИКРОБ(-Ы) – MICROBE – МИКРОБ (-ЛАР) – кўз билан кўриб бўлмайдиган, жуда кичик ҳар қандай организм. Бактериялар, айрим замбуруғлар, микоплазмалар, содда ҳайвонлар, риккетсиялар ва вируслар, микробларга мансуб организмлардир.

МИКРОБАЗИЯ – MICROBASIA – оёқларни ердан узмасдан кичик қадам ташлаб юриш; бош мианинг баъзи бир органик жароҳатларида кузатилади.

МИКРОБИОЛОГИЯ – MICROBIOLOGIA – МИКРОБИОЛОГИЯ – кўз билан кўриб бўлмайдиган жуда майда, тирик мавжудотлар – микроблар тўғрисидаги фан.

МИКРОГЕМАТУРИЯ – MICROHAEMATURIA – сийдикда эритроцитлар мавжудлиги бор, фақат микроскопда текширилганда аниқланади.

МИКРОИНСУЛЬТ – MICROINSULTUS – мианинг кичик бир қисмида қон айланишининг тўсатдан, қисқа муддатда бузилиши; миёда кичик ўчоқли инфаркт ёки қон қуйилиши билан ифодаланadi. Суткадан ортиқ чўзилиши мумкин бўлган ўчоқли неврологик симптомлар билан характерланади.

МИКРОИНФАРКТ МИОКАРДА – MICROINFARCTUS MYOCARDII – МИОКАРД ИНФАРКТИ – юрак мушагининг кичик бир қисмига тўсатдан қон бормай қолиши натижасида юрак фаолиятининг бузилиши.

МИКРОЛИТИАЗ – MICROLITHIASIS – организмда қўплаб кичик ҳажмдаги тошларнинг пайдо бўлиши.

Nerv tolalarining yog‘simon moddalar va oqsillardan tashkil topgan miyelin pardasining asosiy tarkibiy qismi.

Odam va hayvonlarning zamburug‘li kasalliklari.

KICHIK ANEVRIZMA(-LAR).

MIKROB(-LAR) – ko‘z bilan ko‘rib bo‘lmaydigan, juda kichik har qanday organizm. Bakteriyalar, ayrim zamburug‘lar, mikoplazmalar, sodda hayvonlar, rikketsiyalar va viruslar, mikroblarga mansub organizmlardir.

Oyoqlarni yerdan uzmasdan kichik qadam tashlab yurish; bosh miyaning ba‘zi bir organik jarohatlarida kuzatiladi.

MIKROBIOLOGIYA – ko‘z bilan ko‘rib bo‘lmaydigan juda mayda, tirik mavjudotlar – mikroblar to‘g‘risidagi fan.

Siydikda eritrositlar bor, faqat mikroskopda tekshirganda siydikda eritrotsitlarni ko‘rish mumkin.

Miyaning kichik bir qismida qon aylanishining to‘satdan, qisqa muddatda buzilishi; miyada kichik o‘choqli infarkt yoki qon quyilishi bilan ifodalanadi. Sutkadan ortiq cho‘zilishi mumkin bo‘lgan o‘choqli neurologik simptomlar bilan xarakterlanadi.

MIOKARD INFARKTI – yurak mushagining kichik bir qismiga to‘satdan qon bormay qolishi natijasida yurak faoliyatining buzilishi.

Organizmда ko‘plab kichik hajmdagi toshlarning paydo bo‘lishi.

МИКРОМАНИПУЛЯЦИЯ – MICROMANIPULATIO – тирик хужайраларни текшириш усуллари мажмуаси бўлиб, махсус асбоб – микроманипулятор ёрдамида амалга оширилади.

МИКРОНЕКРОЗ – MICRONECROSIS – микроскопик ҳажмдаги некроз ўчоғи.

МИКРОПЕРФОРАЦИЯ – MICROPERFORATIO – ковак аъзо деворининг нуқта сингари тешилиб бузилиши.

МИКРОСКОП – MICROSCOPIUM – МИКРОСКОП – кўз билан бевосита текшириб бўлмайдиган майда нарсаларни кўриш учун ишлатиладиган оптик асбоб.

МИКРОСФИГМИЯ – MICROSPHYGMIA – пульсинг кучсизлиги, артерия торайганда ёки текширилган соҳадан юқорида катта артерия – вена анастомози мавжудлиги сабаб бўлади.

МИКРОТРАВМА – MICROTRAUMA – МИКРОЖАРОҲАТ (МАЙДА ЖАРОҲАТ) – кўзга кўринмайдиган жароҳат, бир маротабали ёки кўп маротабали таъсир ёки бир хил кўп маротабали кучсиз, аммо тўқималарнинг физик қаршилигининг меъёридан юқори ва тўқималар функция ва структурасининг бузилишига олиб келувчи қандайдир таъсир натижасида пайдо бўладиган жароҳат.

МИКРОФТАЛЬМ – MICROPHthalmus – кўзнинг аномалик ривожланиши: кўз соқасининг туғма кичиклиги.

МИКРОХИРУРГИЯ (микроскопическая хирургия клетки) – MICROCHIRURGIA – МИКРОЖАРҲОҲЛИК (хужайраларнинг микроскоп жарроҳлиги) – цитологик текширувларда методик усуллар мажмуаси. Шу усуллар билан хужайрада ҳар хил операциялар ўтказилади: дорилар юборилади, хужайранинг таркибий қисмлари кесиб олиб ташланади ёки бошқа жойга кўчириб ўтказилади, хужайра кесилади, игна санчилади.

Тирик ҳужайраларни текшириш усуллари мажмуаси бўлиб, махсус асбоб – микроманипулятор ёрдамида амалга оширилади.

Микроскопик ҳажмдаги некроз о'chog'i.

Kovak a'zo devorining nuqta singari teshilib buzilishi.

MIKROSKOP – ko'z bilan bevosita tekshirib bo'lmaydigan mayda narsalarni ko'rish uchun ishlatiladigan optik asbob.

Pulsning kuchsizligi, arteriya torayganda yoki tekshirilgan sohadan yuqorida katta arteriya – vena anastomози mavjudligi sabab bo'ladi.

MIKROJAROHAT (MAYDA JAROHAT) – ko'zga ko'rinmaydigan jarohat, bir marotabali yoki ko'p marotabali ta'sir yoki bir xil ko'p marotabali kuchsiz, ammo to'qimalarning fizik qarshiligining me'yoridan yuqori va to'qimalar funksiya va strukturasiyining buzilishiga olib keluvchi qandaydir ta'sir natijasida paydo bo'ladigan jarohat.

Ko'zning anomalik rivojlanishi: ko'z soqqasining tug'ma kichikligi.

MIKROJARROHLIK (hujayralarning mikroskop jarrohligi) – sitologik tekshiruvlarda metodik usullar majmuasi. Shu usullar bilan hujayrada har xil operatsiyalar o'tkaziladi: dorilar yuboriladi, hujayraning tarkibiy qismlari kesib olib tashlanadi yoki boshqa joyga ko'chirib o'tqaziladi, hujayra kesiladi, igna sanchiladi.

МИКРОЦИСТИС – гр. MICROCYSTIS – ковуқ сифимининг қисқариши.

МИКРОЭЛЕМЕНТ(-Ы) – MICROELEMENTA – МИКРОЭЛЕМЕНТ(-ЛАР) – ўсимлик ва ҳайвонлар организмда жуда кам миқдорда бўладиган кимёвий элементлар.

МИКРОЭНЦЕФАЛИЯ – MICROENCEPHALIA – бош миянинг кичик ҳажмда бўлиб қолиши.

МИКРОЭСТЕЗИЯ – MICROAESTHESIA – текканда сезишнинг бузилиши, бунда пайпаслаб кўрилган предмет ўз ҳажмига нисбатан кичик бўлиб туюлади, терининг тегиб турган соҳаси аслига нисбатан кичик бўлиб туюлади; бу таламус ёки бош мия марказдан кейинги бурмачалари жароҳатида кузатилади.

МИКСАДЕНИТ – MIXADENITIS – БЕЗЛАРНИНГ ШИЛЛИҚЛИ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МИКСЕДЕМА – MYXOEDEMA – ШИЛЛИҚЛИ ШИШ – қалқонсимон без фаолитининг издан чиқиши ёки сусайиши натижасида келиб чиқадиган касаллик. Тери ва тери ости тўқималарининг қуруқ, қаттиқ мум рангидаги ўсмаси.

МИКСОМА – MYXOMA – бириктирувчи тўқимадан келиб чиқадиган ва жуда кўп шиллиғи бор ўсма.

МИКСТУРА – MIXTURA – аралашма суюқ дори, эритувчи ва унда эриган иккита ёки бир неча дори моддалардан иборат.

МИЛИАРИЯ – MILIARIA – ТАРИҚСИМОН ТОШМА – тўсатдан тошиб, терлаш вақтида пайдо бўладиган тошмалар гуруҳининг умумий номи.

МИМИКА – FACIES EXPRESSIONIS – ТАҚЛИД – юз мушакларининг ички туйғу ва кайфиятларни ифодалайдиган ҳаракатлари.

МИМОГОВОРЕНИЕ – МАЪНИСИЗ ГАПИРИШ – руҳий бузилиш, бемор тушуниш имконияти бўлишига қарамасдан берилган савол ва вазифага нотўғри, ўйламасдан бемаъни жавоблар беради.

Қовуқ сиг‘имининг қисқариши.

МИКРОЭЛЕМЕНТ(-ЛАР) – о‘симлик ва ҳайвонлар организмда жуда кам миқдорда бўладиган кимёвий элементлар.

Бoш миyanинг кичик ҳажмда бўлиб қoлиши.

Текканда сезишнинг бузилиши, бунда пайпаслаб кo‘рилган предмет o‘z ҳажмига нисбатан кичик бўлиб туюлади, терининг тегиб турган соҳаси аслига нисбатан кичик бўлиб туюлади; бу таламус yoki бoш миya мaркaздaн кейинги бурмачалари жарoҳaтидa кузaтилaди.

BEZLARNING SHILLIQLI YALLIG‘LANISHI.

SHILLIQLI SHISH – қaлқoнсимон без faoлиyaтaнинг издaн чиқиши yoki сусayиши нaтijaсидa кeлиб чиқaдигaн кaсaллик. Terи va terи oсти to‘qимaлaрининг қуруқ, қaттiқ мум рaнгидaгi o‘смaси.

Bириктирувчи to‘qимaдaн кeлиб чиқaдигaн va жуда кo‘п шиллиғ‘и бoр o‘смa.

Aрaлaшмa суюқ дoри, eритувчи va unda eригaн иккитa yoki бир нечa дoри мoддaлaрдaн ибoрaт.

TARIQSIMON TOSHMA – to‘satdan toshib, terlash vaqtida paydo bo‘ladigan toshmalar guruhining umumiy nomi.

TAQLID – yuz mushaklarining ichki tuyg‘u va kayfiyatlarni ifodalaydigan harakatlari.

MA’NISIZ GAPIRISH – ruhiy buzilish, bemor tushunish imkoniyati bo‘lishiga qaramasdan berilgan savol va vazifaga noto‘g‘ri, o‘ylamasdan bema’ni javoblar beradi.

МИНДАЛИНЫ – TONSILLAE – МУРТАКЛАР – юқори нафас йўлларининг шиллик пардасида жойлашган йirik лимфаденоид тўқима тўплами.

МИОДИСТРОФИЯ – MYODYSTROPHIA – мушак тўқимадаги дистрофик ўзгаришларнинг умумий номи.

МИОЗ – MIOSIS – ҚОРАЧИҚНИНГ ТОРАЙИШИ.

МИОЗИТ – MYOSITIS – скелет мушакларининг яллиғланиши.

МИОКАРД – MYOCARDIUM – ЮРАК МУШАГИ – юрак деворининг мушак қавати.

МИОКАРДИОДИСТРОФИЯ – MYOCARDIODYSTROPHIA – миокарднинг кимёвий ва коллоид-кимёвий тузилишининг барча патологик бузилишларини ифодалайдиган тушунча.

МИОКАРДИОФИБРОЗ – MYOCARDIOFIBROSIS – кардиосклероз, миокардда тарқалган ҳолда ёки катта тугун сифатида толали қўшимча тўқималарнинг пайдо бўлиши билан характерланади.

МИОКАРДИТ – MYOCARDITIS – ЮРАК МУШАКЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МИОЛИЗ – MYOLYSIS – ЭРИШ – ўлган мушак толаларининг (мушак хужайраларининг) эриб оқиши.

МИОЛОГИЯ – MYOLOGIA – МУШАКЛАР ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ – анатомиянинг ҳаракат аппаратининг фаол тузилмалари бўлган скелет мушакларини ўрганадиган бўлими.

МИОМА – MYOMA – МУШАК ТЎҚИМАСИДАН ТАШКИЛ ТОПГАН ХАВФСИЗ ЎСМА.

МИОМЕТРИЙ – MYOMETRIUM – БАЧАДОН ДЕВОРИНИНГ МУШАК ҚАВАТИ.

МИОМАЛЯЦИЯ – MYOMALACIA – мушакларнинг юмшаши.

МИОПАРАЛИЧ – MYOPARALYSIS – мушак фалажи, шол.

MURTAKLAR – yuqori nafas yo‘llarining shilliq pardasida joylashgan yirik limfadenoid to‘qima to‘plami.

Mushak to‘qimadagi distrofik o‘zgarishlarning umumiy nomi.

QORACHIQNING TORAYISHI.

Skelet mushaklarining yallig‘lanishi.

YURAK MUSHAGI – yurak devorining mushak qavati.

Miokardning kimyoviy va kolloid-kimyoviy tuzilishining barcha patologik buzilishlarini ifodalaydigan tushuncha.

Kardioskleroz, miokardda tarqalgan holda yoki katta tugun sifatida tolali qo‘shimcha to‘qimalarning paydo bo‘lishi bilan xarakterlanadi.

YURAK MUSHAKLARINING YALLIG‘LANISHI.

ERISH – o‘lgan mushak tolalarining (mushak hujayralarining) erib oqishi.

MUSHAKLAR HAQIDAGI TA‘LIMOT – anatomiyaning harakat apparatining faol tuzilmalari bo‘lgan skelet mushaklarini o‘rganadigan bo‘limi.

MUSHAK TO‘QIMASIDAN TASHKIL TOPGAN XAVFSIZ O‘SMA.

BACHADON DEVORINING MUSHAK QAVATI.

Mushaklarning yumshashi.

Mushak falaji, shol.

МИОПАТИЯ – MYOPATHIA – мушакларнинг авж олиб борадиган атрофияси тонус пасайиши, фаол ҳаракатлар камлиги.

МИОПИЯ – MYOPIA – УЗОҚНИ КЎРА ОЛМАСЛИК.

МИОРЕКСИС – MYORRHESIS – МУШАК УЗИЛИШИ.

МИОСАРКОМА – MYOSARCOMA – МУШАК ТЎҚИМАСИДАН ҲОСИЛ БЎЛАДИГАН ХАВФЛИ ЎСМА.

МИОСПАЗМ – MYOSPASMUS – МУШАКЛАРНИНГ ТОРТИШИБ ҚИСҚАРИШИ, МУШАКЛАР ЧАНГАГИ.

МИОФИБРИЛЛ(-Ы) – MYOFIBRILLIAE – силлиқ ва кўндаланг-тарғил мушак толарининг барча цитоплазмалари бўйлаб ўтадиган толачалар. Мушак тўқимасининг қисқарувчи элементлари.

МИОЭНДОКАРДИТ – MYOENDOCARDITIS – юрак эндокарди (ички қавати) билан миокарди (мушак қавати)нинг бир вақтда яллиғланиши.

МИРИНГИТ – MYRINGITIS – НОҒОРА ПАРДАНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

МИТОЗ (кариокинез, непрямоe деление) – MITOSIS – НОТЎҒРИ БЎЛИНИШ (кариокинез) – ўсимлик, ҳайвон ва одам ҳужайралари ядроларининг бўлиниш усулларидан бири.

МИТОТИЧЕСКИЙ ЦИКЛ – CYCLUS MITOTICUS – битта ҳужайрадан иккита янги-си ҳосил бўладиган жараёнлар мажмуаси.

МИТОХОНДРИИ – MITOCHONDRIA – МИТОХОНДРИЯЛАР – цитоплазмада бўладиган ва майда доначалар, таёқчалар ёки ипчалар шаклига эга бўлган ҳужайранинг муҳим органоеиди. Энергияни ҳосил қилиш ва тўплашда иштирок этадиган ферментлар бор.

МИТРАЛЬНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA MITRALIS – МИТРАЛ НУҚСОНЛИГИ.

Mushaklarning avj olib boradigan atrofiyasi, tonus pasayishi, faol harakatlar kamligi.

UZOQNI KO‘RA OLMASLIK.

MUSHAK UZILISHI.

MUSHAK TO‘QIMASIDAN HOSIL BO‘LADIGAN XAVFLI O‘SMA.

MUSHAKLARNING TORTISHIB QISQARISHI, MUSHAKLAR CHANGAGI.

Silliq va ko‘ndalang-targ‘il mushak tolalarining barcha sitoplazmalari bo‘ylab o‘tadigan tolachalar. Mushak to‘qimasining qisqaruvchi elementlari.

Yurak endokardi (ichki qavati) bilan miokardi (mushak qavati)ning bir vaqtda yallig‘lanishi.

NOG‘ORA PARDANING YALLIG‘LANISHI.

NOTO‘G‘RI BO‘LINISH (kariokinez) – o‘simlik, hayvon va odam hujayralari yadrolarining bo‘linish usullaridan biri.

Bitta hujayradan ikkita yangisi hosil bo‘ladigan jarayonlar majmuasi.

MITOXONDRIYALAR – sitoplazmada bo‘ladigan va mayda donachalar, tayoqchalar yoki ipchalar shakliga ega bo‘lgan hujayraning muhim organoeidi. Energiyani hosil qilish va to‘plashda ishtirok etadigan fermentlar bor.

MITRAL NUQSONLIGI.

МЛЕЧНЫЙ СОК – СУТСИМОН ШИРА – сут шираси; қорин бўшлиғининг лимфа томирлари бўйлаб ичаклардан кўкрак йўлига оқадиган сутсимон оқ (таркибида ёғлари борлигидан) суюқлик.

МНЕМАСТЕНИЯ – MNEMASTHENIA – ХОТИРАНИНГ СУСАЙИШИ.

МНЕМОНИКА – гр. MNEMONICA – сунъий ассоциациялар ҳосил қилиш йўли билан эсда қолдиришни енгиллаштирувчи услублар системаси.

МНИТЕЛЬНОСТЬ – ВАҲИМАЧИЛИК – ҳар хил ҳолатларга кўркув ҳимоясининг юқори мойиллиги, мас., ўзининг ёки яқинларининг соғлиғига.

МОДИФИКАЦИЯ (изменение, видоизменение) – MODIFICATIO – ЎЗГАРИШ, ТУР ЎЗГАРИШИ – индивидуал ҳаётда атрофдаги муҳит таъсирларига жавобан хусусиятлар ва белгиларнинг ўзгариши.

МОЗГ – MEDULLA – МИЯ.

МОЗГОВАЯ ГРЫЖА – ENCEPHALOCЕLE – МИЯ ЧУРРАСИ.

МОЗГОВЫЕ ОБОЛОЧКИ – MEDULLA TUNICA – МИЯ ПАРДАЛАРИ – бош ва орқа миани қоплаб турадиган пардалар.

МОЗЖЕЧКОВО – СПИННОМОЗГОВАЯ ЦИСТЕРНА – CISTERNA LOSPINALIS CEREBEL – МИЯЧА ВА ОРҚА МИЯ ҲАВЗАСИ.

МОЗЖЕЧОК – CEREBELLUM – МИЯЧА – бош мианинг таркибий қисми.

МОЗОЛИ – CALLI – ҚАДОҚЛАР – одам қўл ва оёғининг ишқаланиб ва босилиб турадиган жойларидаги терининг қалинлашуви.

МОЗОЛИСТОЕ ТЕЛО – CORPUS CALLOSUM – ҚАДОҚ ТАНА.

МОЗОЛИСТЫЙ – CALLOSUS – ҚАДОҚЛИ, ҚАДОҚЛАНГАН, ҚАВАРГАН.

МОЗОЛЬ КОСТНАЯ – CALLUS – СУЯК ҚАДОҒИ – синган суякнинг битиб кетган жойида янги ҳосил бўлган суяк тўқима.

SUTSIMON SHIRA – sut shirasi; qorin bo'shlig'ining limfa tomirlari bo'ylab ichaklardan ko'krak yo'liga oqadigan sutsimon oq (tarkibida yog'lari borligidan) suyuqlik.

XOTIRANING SUSAYISHI.

Sun'iy assotsiatsiyalar hosil qilish yo'li bilan esda qoldirishni yengillashtiruvchi uslublar sistemasi.

VAHIMACHILIK – har xil holatlarga qo'rquv himoyasining yuqori moyilligi, mas., o'zining yoki yaqinlarining sog'lig'iga.

O'ZGARISH, TUR O'ZGARISHI – individual hayotda atrofda muhit ta'sirlariga javoban xususiyatlar va belgilarning o'zgarishi.

MIYA.

MIYA CHURRASI.

MIYA PARDALARI – bosh va orqa miyani qoplab turadigan pardalar.

MIYACHA VA ORQA MIYA HAVZASI.

MIYACHA – bosh miyaning tarkibiy qismi.

QADOQLAR – odam qo'l va oyog'ining ishqalanib va bosilib turadigan joylaridagi terining qalinlashuvi. QADOQ TANA.

QADOQLI, QADOQLANGAN, QAVARGAN.

SUYAK QADOG'I – singan suyakning bitib ketgan joyida yangi hosil bo'lgan suyak to'qima.

МОКРОТА – SPUTUM – БАЛҒАМ – йўталганда нафас йўлларида чикадиган патологик секрет.

МОЛЕКУЛА – MOLECULA – МОЛЕКУЛА – модданинг мустақил яшаш лаёқати ва мазкур модданинг кимёвий хоссаларига эга бўлган кичик зарраси.

МОЛЕКУЛЯРНАЯ ГЕНЕТИКА – GENETICA MOLECULARIS – МОЛЕКУЛЯР ГЕНЕТИКА – генетика ва молекуляр биологиянинг бўлими; генетик ахборотнинг суб хужайра, молекуляр даражада ўтишини текшириш йўли билан тирик мавжудотлар ирсияти ва ўзгарувчанлигининг моддий асосларини, шунингдек бу ахборотни сақлаш усулини билишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган бўлими.

МОЛЕКУЛЯРНЫЕ БОЛЕЗНИ – MORBI MOLECULARIS – МОЛЕКУЛЯР КАСАЛЛИКЛАР – метаболизмнинг туғма хатолари. Моддалар алмашинувининг ирсий бузилишларига боғлиқ бўлган касалликлар.

МОЛИМЕН – MOLIMEN – ЗҲР БЕРИШ, КУЧАНИШ.

МОЛОЗИВО – COLOSTRUM – ОҒИЗ СУТИ.

МОЛОКО – LAC, LACTUS – СУТ – чақалоқларни физиологик озиклантириш учун сутэмизувчи ҳайвонлар ва одам сут безларининг секрет.

МОЛОТОЧЕК – MALLEUS – БОЛҒАЧА – ноғора бўшлиғидаги эшитув суякчаларидан бири.

МОЛОЧНИЦА – STOMATITIS – ТИЛ ОҚАРИШИ – шиллиқ парда (асосан оғиз бўшлиғи шиллиқ пардаси) касаллиги: ачитқисимон замбуруғлар қўзғатади.

МОНАРТРИТ – MONARTHROSIS – кўпинча сўзак ёки сил туфайли фақат битта бўғимнинг яллиғланиши.

МОНОИДЕИЗМ в психиатрии – MONOIDEISMUS – психиатрияда – бемор онгида бирон-бир ҳолат ёки ғоянинг юқори ўрин эгаллаши.

BALG‘AM – yo‘talganda nafas yo‘llaridan chiqadigan patologik sekret.

MOLEKULA – moddaning mustaqil yashash layoqatiga va mazkur moddaning kimyoviy xossalariga ega bo‘lgan kichik zarrasi.

MOLEKULAR GENETIKA – genetika va molekular biologiyaning bo‘limi; genetik axborotning sub hujayra, molekular darajada o‘tishini tekshirish yo‘li bilan tirik mavjudotlar irsiyati va o‘zgaruvchanligining moddiy asoslarini, shuningdek bu axborotni saqlash usulini bilishni o‘z oldiga maqsad qilib qo‘ygan bo‘limi.

MOLEKULAR KASALLIKLAR – metabolizmning tug‘ma xatolari. Moddalar almashinuvining irsiy buzilishlariga bog‘liq bo‘lgan kasalliklar.

ZO‘R BERISH, KUCHANISH.

OG‘IZ SUTI

SUT – chaqaloqlarni fiziologik oziqlantirish uchun sutemizuvchi hayvonlar va odam sut bezlarining sekret.

BOLG‘ACHA – nog‘ora bo‘shlig‘idagi eshituv suyakchalaridan biri.

TIL OQARISHI – shilliq parda (asosan og‘iz bo‘shlig‘i shilliq pardasi) kasalligi: achitqisimon zamburug‘lar qo‘zg‘atadi.

Ko‘pincha so‘zak yoki sil tufayli faqat bitta bo‘g‘imning yallig‘lanishi.

Psixiatriyada – bemor ongida biron-bir holat yoki g‘oyaning yuqori o‘rin egallashi.

МОНОПАРЕЗ – MONOPARESIS – фалажнинг енгил шакли, ҳаракат қисман сақланади.

МОНОПЛЕГИЯ – MONOPLEGIA – битта оёқ-қўл ёки фақат битта мушак гуруҳининг фалажланиши.

МОНОРХИЗМ – MONORCHISMUS – БИР МОЯКНИНГ ТУҒМА ЙЎҚЛИГИ.

МОНОФОБИЯ – MONOPHOBIA – ЁЛҒИЗЛИКДАН ҚЎРҚИШ.

МОНОХОРЕЯ – MONOCHOREA – хореянинг бир тури, ихтиёрсиз тана ҳаракатларининг бир қўлда ёки оёқда бўлиши.

МОНОЦИТ(-Ы) – MONOCYTUS – МОНОЦИТ(-ЛАР) – оқ қон таначалари (лейкоцитлар) хилларидан бири; цитоплазмаси нисбатан кенг жиякли ва ядроси марказида ёки четрокда жойлашган энг катта оқ қон таначаси. Қоннинг энг фаол фагоцитларидан бири.

МОНОЦИТОЗ – MONOCYTOSIS – периферик қонда моноцитлар сонининг 8% дан кўп бўлиши, сурункали лейкопенияларда айниқса яққол кўринади.

МОРБИЛЛИ – MORBILLI – ҚИЗАМИҚ – қизамиқ, асосан, ёш болаларда учрайдиган ўткир юқумли вирус орқали юқадиган касаллик.

МОРСКАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS NAUTICUS – ДЕНГИЗ КАСАЛЛИГИ – денгизда тўлқин турганда кема чайқалиб, мувозанат бузилиши натижасида рўй берадиган ҳолат. Бунда ранг оқаради, совуқ тер чиқади, ҳаддан ташқари кўп сўлак ажралади, кишининг кўнгли айниб қайт қилади ва умуман тинкаси қуриydi.

МОРФИН – MORPHINUM – МОРФИН – афюн (қора дори)нинг асосий алкалоиди, унда мекон, сут ва сульфат кислоталар тўзлари ҳолида бўлиб, миқдори 8–25% (ўртача 10%)ни ташкил этади.

МОРФИНИЗМ – MORPHINISMUS – бангиликнинг бир хили, морфин билан сурункали заҳарланиш натижасида рўй берадиган руҳий ва жисмоний патологик ҳодисалар мажмуаси.

Falajning yengil shakli, harakat qisman saqlanadi.

Bitta oyoq-qo‘l yoki faqat bitta mushak guruhining falajlanishi.

BIR MOYAKNING TUG‘MA YO‘QLIGI.

YOLG‘IZLIKDAN QO‘RQISH.

Xoreyaning bir turi, ixtiyorsiz tana harakatlarining bir qo‘lda yoki oyoqda bo‘lishi.

MONOTSIT(-LAR) – oq qon tanachalari (leykotsitlar) xillaridan biri; sitoplazmasi nisbatan keng jiyakli va yadrosi markazida yoki chetroqda joylashgan eng katta oq qon tanachasi. Qonning eng faol fagotsitlaridan biri.

Periferik qonda monotsitlar sonining 8% dan ko‘p bo‘lishi, surunkali leykopeniyalarda ayniqsa yaqqol ko‘rinadi.

QIZAMIQ – qizamiq, asosan, yosh bolalarda uchraydigan o‘tkir yuqumli virus orqali yuqadigan kasallik.

DENGIZ KASALLIGI – dengizda to‘lqin turganda kema chayqalib, muvozanat buzilishi natijasida ro‘y beradigan holat. Bunda rang oqaradi, sovuq ter chiqadi, haddan tashqari ko‘p so‘lak ajraladi, kishining ko‘ngli aynib qayt qiladi va umuman tinkasi quriydi.

MORFIN – afyun (qora dori)ning asosiy alkaloidi, unda mekon, sut va sulfat kislotalar tuzlari holida bo‘lib, miqdori 8–25% (o‘rtacha 10%)ni tashkil etadi.

Bangilikning bir xili, morfin bilan surunkali zaharlanish natijasida ro‘y beradigan ruhiy va jismoniy patologik hodisalar majmuasi.

МОРФОЛОГИЯ – MORPHOLOGIA – организмларнинг онто- ва филогенетик тараққиётида шакли ва тузилиши тўғрисидаги таълимот.

МОРЩИНА – RUGA – АЖИН.

МОТИВАЦИЯ – англ. MOTIVATION – мия тузилмалари фаоллашиши натижасида туғиладиган, одамларнинг ўз эҳтиёжларини бажариш учун йўналтирилган ҳаракатларга чорлайдиган субъектив тусга эга ҳолат.

МОЧА – URINA – СИЙДИК – тирик организмларда буйрак ишлаб чиқарадиган, организмдан сийдик чиқариш йўллари системаси орқали чиқариб юбориладиган суяқ маҳсулот.

МОЧЕВАЯ КИСЛОТА – ACIDUM URINARIUM – СИЙДИК КИСЛОТА, УРАТ КИСЛОТА – организмда пуринлар алмашинувнинг охириги маҳсулоти.

МОЧЕВЫЕ КАМНИ – CALCULI URINARI – СИЙДИК ТОШЛАРИ – буйрак-тош касаллигида сийдик чиқариш йўлларида ҳосил бўладиган конкрементлар.

МОЧЕВЫЕ ОРГАНЫ – ORGANA UROETICA – СИЙДИК АЪЗОЛАРИ – сийдик билан сув ва минерал тузларни чиқаришда иштирок этадиган ва қон ҳамда тўқималарда сув ва туз мувозанатини маълум даражада ушлаб турадиган аъзолар системаси.

МОЧЕГОННЫЕ СРЕДСТВА – DIURETICA – СИЙДИК ҲАЙДОВЧИ ДОРИ-ДАРМОНЛАР (диуретиклар) – сийдик чиқишини кучайтирадиган ва тўқималар ҳамда сероз бўшлиқларда суюқлик миқдорини камайтирадиган дори-дармонлар.

МОЧЕИЗНУРЕНИЕ – DIABETES – КЎП СИЙИШ.

МОЧЕИСПУСКАНИЕ – URESIS – СИЙИШ – вақти-вақти билан қовуқни бўшатишга доир рефлектор акт.

МОЧЕИСПУСКАТЕЛЬНЫЙ КАНАЛ – URETHRA – СИЙДИК ЧИҚАРИШ КАНАЛИ – организмдан сийдик чиқиб кетадиган йўл; қовуқнинг давоми.

Organizmlarning onto- va filogenetik taraqqiyotida shakli va tuzilishi to‘g‘risidagi ta‘limot.

AJIN.

Miya tuzilmalari faollashishi natijasida tug‘iladigan, odamlarni o‘z ehtiyojlarini bajarish uchun yo‘naltirilgan harakatlarga chorlaydigan subyektiv tusga ega holat.

SIYDIK – tirik organizmlarda buyrak ishab chiqaradigan, organizmdan siydik chiqarish yo‘llari sistemasi orqali chiqarib yuboriladigan suyuq mahsulot.

SIYDIK KISLOTA, URAT KISLOTA – organizmda purinlar almashinuvinining oxirgi mahsuloti.

SIYDIK TOSHLARI – buyrak-tosh kasalligida siydik chiqarish yo‘llarida hosil bo‘ladigan konkrementlar.

SIYDIK A‘ZOLARI – siydik bilan suv va mineral tuzlarni chiqarishda ishtirok etadigan va qon hamda to‘qimalarda suv va tuz muvozanatini ma‘lum darajada ushlab turadigan a‘zolar sistemasi.

SIYDIK HAYDOVCHI DORI-DARMONLAR (diuretiklar) – siydik chiqishini kuchaytiradigan va to‘qimalar hamda seroz bo‘shliqlarda suyuqlik miqdorini kamaytiradigan дори-дармонлар.

КО‘П СИЙИШ.

SIYISH – vaqti-vaqti bilan qovuqni bo‘shatishga doir reflektor akt.

SIYDIK CHIQARISH KANALI – organizmdan siydik chiqib ketadigan yo‘l; qovuqning davomi.

МОЧЕКАМЕННАЯ БОЛЕЗНЬ – UROLITHIASIS – СИЙДИК-ТОШ КАСАЛЛИГИ – сийдик йўлларида тошлар ҳосил бўлиши билан ўтадиган касаллик.

МОЧЕКРОВИЕ – URAEMIA – ҚОН СИЙИШ – буйрак фаолиятининг бузилиши натижасида қонда азотли чиқиндилар тўпланиб қолиши, ацидоз, электролит, сув алмашинуви ва осмотик мувозанат бузилиши билан таърифланадиган патологик ҳолат клиникаси: мадорсизлик, бепарволик, бақрайиб қолиш, тана ҳарорати пасайиши, қон босими кўтарилиши кузатилади. Кома бўлиши мумкин.

МОЧЕОБРАЗОВАНИЕ – UROPOIESIS – СИЙДИК ҲОСИЛ БЎЛИШИ – буйракларда қон плазмасидан сийдик ҳосил бўлиши жараёни. Организмдан моддалар алмашинуви чиқиндилари, ортикча тузлар, шунингдек, сув ва ёт нарсаларнинг чиқиб кетишини таъминлайди.

МОЧЕОТДЕЛЕНИЕ – СИЙДИК АЖРАЛИШИ.

МОЧЕПОЛОВАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA UROGENITALE – СИЙДИК-ТАНОСИЛ СИСТЕМАСИ – ҳайвонлар ва одамда анатомик ҳамда функционал жиҳатдан бири-бири билан боғланган чиқарув аъзолари ва жинсий аъзолар мажмуаси.

МОЧЕТОЧНИК – URETER – СИЙДИК ЙЎЛИ – буйрак жомидан қовуққа сийдик тушадиган йўл.

МОШОНКА – SCROTUM – ЁРҒОҚ – тери-мушакдан иборат халтасимон тузилма, оралиқнинг олд соҳасида жойлашган, қорин деворининг редукцияланган олдинги қисми.

МОШОНОЧНЫЙ – SCROTALIS – ЁРҒОҚҚА ТЕГИШЛИ.

МУМИФИКАЦИЯ – MUMIFICATIO – МУМИФИКАЦИЯ – мурданинг қуриши ёки тирик организмдаги ўлган айрим қисмларнинг қуриб қолиши.

СИЙДИК-ТОШ КАСАЛЛИГИ – сийдик yo‘llarida toshlar hosil bo‘lishi bilan o‘tadigan kasallik.

ҚОН СИЙИШ – buyrak faoliyatining buzilishi natijasida qonda azotli chiqindilar to‘planib qolishi, asidoz, elektrolit, suv almashinuvi va osmotik muvozanat buzilishi bilan ta’riflanadigan patologik holat klinikasi: madorsizlik, beparvolik, baqrayib qolish, tana harorati pasayishi, qon bosimi ko‘tarilishi kuzatiladi. Koma bo‘lishi mumkin.

СИЙДИК ҲОСИЛ БО‘ЛИШИ – buyraklarda qon plazmasidan siydik hosil bo‘lishi jarayoni. Organizmdan moddalar almashinuvi chiqindilari, ortiqcha tuзlar, shuningdek, suv va yot narsalarning chiqib ketishini ta’minlaydi.

СИЙДИК АЖРАЛИШИ.

СИЙДИК-ТАНОСИЛ СИСТЕМАСИ – hayvonlar va odamda anatomik hamda funksional jihatdan bir-biri bilan bog‘langan chiqaruv a‘zolari va jinsiy a‘zolar majmuasi.

СИЙДИК YO‘LI – buyrak jomidan qovuqqa siydik tushadigan yo‘l.

YORG‘OQ – тери-mushakdan iborat xaltasimon tuzilma, oraliqning old sohasida joylashgan, qorin devorining reduksiyalangan oldingi qismi.

YORG‘OQQA TEGISHLI.

МУМИФИКАТСИЯ – murdaning qurishi yoki tirik organizmdagi o‘lgan ayrim qismlarning qurib qolishi.

МУТАГЕНЕЗ – MUTAGENESIS – табиий (ўз-ўзидан) ёки ҳар хил физикавий ёки химىвий омиллар (мутагенлар) таъсири остида ирсий ўзгаришлар (мутациялар) келиб чиқиш жараёни.

МУТАЦИЯ – MUTATIO – организмда вужудга келадиган ҳар қандай ирсий ўзгаришлар.

МУТИЗМ – MUTISMUS – МУТИЗМ – шикастланмаган нутқ аппаратида эга бўлган шахснинг оғзаки мулоқотга кирмаслиги.

МУЦИН – MUCINUM – шилимшиқнинг асосий таркибий қисми, шиллиқ модда: сўлак, шиллиқ тўқималарда бўладиган глюкопротеид.

МУЦИНОЗ КОЖИ – MUCINOSIS CUTIS – ТЕРИ МУЦИНОЗИ – дерматоз, тери фолликулалари ва бириктирувчи тўқимада муцин йиғилиб қолиши сабабли юзага келган тери касаллиги.

МЫС – PROMONTORIUM – охири бел умурткаси билан думғаза суяги ўртасидаги суякнинг бўртиб чиққан жойи.

МЫШЕЧНАЯ ОБОЛОЧКА МОШОНКИ – TUNICA DARTOS – ЁРҲОҚНИНГ МУШАК ҚАВАТИ.

МЫШЕЧНАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA MUSCULORUM – МУШАК СИСТЕМАСИ – эволюция жараёнида организмнинг ҳаётий муҳим функцияларидан бири – тана, унинг бўлаклари ва аъзоларини ҳаракатга келтирадиган тўқимали тузилмалар мажмуаси.

МЫШЕЧНЫЙ СЛОЙ СЕРДЦА – MYOCARDIUM – ЮРАКНИНГ МУШАК ҚАВАТИ.

МЫШЕЧНАЯ ТКАНЬ – TELA MUSCULORUM – МУШАК ТЎҚИМА – гистологияда қабул қилинган асосий тўртта тўқима гуруҳларидан бири; кўп ҳужайрали ҳайвонлар ва одамда ҳаракатланиш функциясини таъминлаб беради.

Tabiiy (o‘z-o‘zidan) yoki har xil fizikaviy yoki kimyoviy omillar (mutagenlar) ta‘siri ostida irsiy o‘zgarishlar (mutatsiyalar) kelib chiqish jarayoni.

Organizmida vujudga keladigan har qanday irsiy o‘zgarishlar.

MUTIZM – shikastlanmagan nutq apparatiga ega bo‘lgan shaxsning og‘zaki muloqotga kirmasligi.

Shilimshiqning asosiy tarkibiy qismi, shilliq modda: so‘lak, shilliq to‘qimalarda bo‘ladigan glukoproteid.

TERI MUTSINOZI – dermatoz, teri follikulalari va biriktiruvchi to‘qimada mutsin yig‘ilib qolishi sababli yuzaga kelgan teri kasalligi.

Oxirgi bel umurtqasi bilan dumg‘aza suyagi o‘rtasidagi suyakning bo‘rtib chiqqan joyi.

YORG‘OQNING MUSHAK QAVATI.

MUSHAK SISTEMASI – evolutsiya jarayonida organizmning hayotiy muhim funksiyalaridan birini – tana, uning bo‘laklari va a‘zolarini harakatga keltiradigan to‘qimali tuzilmalar majmuasi.

YURAKNING MUSHAK QAVATI.

MUSHAK TO‘QIMA – gistologiyada qabul qilingan asosiy to‘rtta to‘qima guruhlaridan biri; ko‘p hujayrali hayvonlar va odamda harakatlanish funksiyasini ta‘minlab beradi.

МЫШЦ(-Ы) – MUSCULI – МУШАК (-ЛАР) – бир бутун организм ва унинг айрим аъзоларининг ҳаракат функциясини бажарадиган тана аъзолари.

МЫЩЕЛОК – CONDALUS – ДЎНГ – узун суяклар охиридаги юмалоқ дўнгликлар.

МЯГКОЕ НЁБО – PALATUM MOLLE – ЮМШОҚ ТАНГЛАЙ.

МЯКОТНЫЙ – PULPOSUS – ЭТЛИ, ЮМШОҚ МОДДАЛИ.

МЯКОТЬ – PULPA – ЭТ, ЮМШОҚ МОДДА.

MUSHAK(-LAR) – bir butun organizm va uning ayrim aʼzolarining harakat funksiyasini bajaradigan tana aʼzolari.

DO'NG – uzun suyaklar oxiridagi yumaloq do'ngliklar.

YUMSHOQ TANGLAY.

ETLI, YUMSHOQ MODDALI.

ET, YUMSHOQ MODDA.

Н

НАБОР ХРОМОСОМ – ХРОМОСОМАЛАР ТЎПЛАМИ – хужайрадаги хромосомалар йиғиндиси.

НАБУХАНИЕ ГОЛОВНОГО МОЗГА – INTUMESCENTIA CEREBRI – БОШ МИЯ ШИШИ – сув (аникроғи, сув-туз) алмашинувининг ўзига хос бузилиши. Бош мија ҳажмининг анчагина катталашишига олиб келади.

НАГНОЕНИЕ – SUPPURATIO – ЙИРИНГ-ЛАШ – яллиғланиш ўчоғида йиринг пайдо бўлиши.

НАД – SUPRA – УСТИ – устида, тепасида маъносини ифодаловчи олд кўшимча (ноғора парда устидаги бўшлиқ).

НАДАРТЕРИАЛЬНЫЙ – EPARTERIALIS – АРТЕРИЯ УСТИДАГИ.

НАДБРОВНЫЙ – SUPERCILIARIS – ҚОШ УСТИДАГИ.

НАДБРЮШИННЫЙ – SUPRAPERITONEALIS – ҚОРИН ПАРДАСИ УСТИДАГИ.

НАДВЛАГАЛИЩНЫЙ – SUPRAVAGINALIS – ҚИН (ДИЛОҚ) УСТИДАГИ, ҚИНДАН ЮҚОРИ ТУРУВЧИ.

НАДГЛАЗНИЧНЫЙ – SUPRAORBITALIS – КЎЗ КОСАСИ УСТИДАГИ.

НАДГОРТАНИК – EPIGLOTTIS – ХИ-ҚИЛДОҚ ҚОПҚОҒИ – хиқилдоқ қопқоғи тоғайи; ютинганда у хиқилдоқ оғзини ёпади.

XROMOSOMALAR TO'PLAMI – hujayradagi xromosomalar yig'indisi.

BOSH MIYA SHISHI – suv (anikrog'i, suv-tuz) almashinuvining o'ziga xos buzilishi. Bosh miya hajmining anchagina kattalashishiga olib keladi.

YIRINGLASH – yallig'lanish o'cho-g'ida yiring paydo bo'lishi.

USTI – ustida, tepasida ma'nosini ifodalovchi old qo'shimcha (nog'ora parda ustidagi bo'shliq).

ARTERIYA USTIDAGI.

QOSH USTIDAGI.

QORIN PARDASI USTIDAGI.

QIN (DILOQ) USTIDAGI, QINDAN YUQORI TURUVCHI.

KO'Z KOSASI USTIDAGI.

HIQILDOQ QOPQOG'I – hiqildoq qopqog'i tog'ayi; yutinganda u hiqildoq og'zini yopadi.

НАДГОРТАННЫЙ – EPIGLOTTICUS – ХИКИЛДОҚ ҚОПҚОҒИГА ТЕГИШЛИ.	HIQILDOQ QOPQOG‘IGA TEGISHLI.
НАДГРУДИННЫЙ – SUPRASTERNALIS – ТЎШДАН ЮҚОРИДАГИ.	TO‘SHDAN YUQORIDAGI.
НАДЖЕЛУДОЧНЫЙ – SUPRAVENTRICULARIS – МЕЪДА (ОШҚОЗОН) УСТИДАГИ.	ME‘DA (OSHQOZON) USTIDAGI.
НАДКЛЮЧИЧНЫЙ – SUPRACLAVICULARIS – ЎМРОВ УСТИДАГИ.	O‘MROV USTIDAGI.
НАДКОЛЕННАЯ КОСТЬ – PATELLA (ЧАШКА) – ТИЗЗА ҚОПҚОҒИ.	TIZZA QOPQOG‘I.
НАДКОСТНИЦА – PERIOSTUM – СУЯК ПАРДАСИ.	SUYAK PARDASI.
НАДКОСТНИЦЫ ЗУБНЫХ КОРНЕЙ – PERIODONTIUM – ТИШ ИЛДИЗЛАРИНИ ЎРАГАН ПАРДА.	TISH ILDIZLARINI O‘RAGAN PARDA.
НАДКРАЕВОЙ – SUPRAMARGINALIS – ҚИРҒОҚ (ЧЕТ) УСТИДАГИ.	QIRG‘OQ (CHET) USTIDAGI.
НАДЛОБКОВЫЙ – SUPRAPUBICUS – ҚОВ УСТИДАГИ, ҚОВДАН ЮҚОРИДАГИ.	QOV USTIDAGI, QOVDAN YUQORIDAGI.
НАДЛЮПАТОЧНЫЙ – SUPRASCAPULARIS – КУРАК УСТИДАГИ.	KURAK USTIDAGI.
НАДМЫШЕЛКОВЫЙ – SUPRACONDYLOIDEUS – ДЎНГДАН ЮҚОРИДА ТУРУВЧИ.	DO‘NGDAN YUQORIDA TURUVCHI.
НАДМЫШЕЛОК – EPICONDYLIS – ДЎНГ УСТИДАГИ КЎТАРИЛГАН ЖОЙ.	DO‘NG USTIDAGI KO‘TARILGAN JOY.
НАДОСТНЫЙ – SUPRASPINALIS – ҚИРРА (ҚИРРАЛИ ЎСИҚ) УСТИДАГИ.	QIRRA (QIRRALI O‘SIQ) USTIDAGI.
НАДПЕРЕНОСЬЕ – GLABELLA – ҚАНШАР (икки қош ўртаси).	QANSHAR (ikki qosh o‘rtasi).
НАДПОЧЕЧНИКИ – GLANDULA SUPARRENALIS – БУЙРАК УСТИ БЕЗЛАРИ – ички секреция безларига кирадиган жуфт аъзолар. Бир қанча гормонлар ишлаб чиқаради.	BUYRAK USTI BEZLARI – ichki sekretiya bezlariga kiradigan juft a‘zolar. Bir qancha gormonlar ishlab chiqaradi.
НАДПОЧЕЧНЫЙ – SUPRARENALIS – БУЙРАК ТЕПАСИДАГИ, БУЙРАК ЁНИДАГИ (ЯҚИНИДАГИ).	BUYRAK TEPASIDAGI, BUYRAK YONIDAGI (YAQINIDAGI).
НАДПУЗЫРНЫЙ – SUPRAVESICULIS – ПУФАКДАН ЮҚОРИДАГИ.	PUFAKDAN YUQORIDAGI.

НАДПУПОЧНЫЙ – SUPRAUMBILICALIS – КИНДИКДАН ЮКОРИДАГИ.

НАДХРЯШНИЦА – PERICHONDRIUM – ТОҒАЙ ПАРДАСИ – тоғай устини қоплаб турадиган парда; тоғайнинг бириктирувчи тўқима пардаси.

НАДПЯТОЧНАЯ (ТАРАННАЯ) КОСТЬ – TALUS – ОШИҚ (ТОВОН УСТИ СУЯГИ).

НАД ТВЕРДОЙ МОЗГОВОЙ ОБОЛОЧКОЙ – EPIDURALIS – МИЯНИНГ ҚАЛИН ПАРДАСИ УСТИДАГИ.

НАДЧЕЛЮСТНОЙ – SUPRAMAXILLARIS – ЖАҒ УСТИДАГИ, ЖАҒДАН ЮКОРИДАГИ.

НАДЧЕРЕПНОЙ (расположенный на черепе) – EPICRANIUS – КАЛЛА УСТИДАГИ (калла суягида жойлашган).

НАДЧРЕВНАЯ ОБЛАСТЬ – EPIGASTRIUM (пространство между пупком и мечевидным отростком грудины) – ҚОРИН УСТИ СОҲАСИ (киндик билан тўш суягининг ханжарсимон ўсиқчаси орасидаги соҳа).

НАДЧРЕВНЫЙ – EPIGASTRICUS – ҚОРИН (ҚУРСОҚ) УСТИДАГИ – қорин устига тегишли.

НАЗОФАРИНГИТ – NAZOPHARYNGITIS – БУРУН-ҲАЛҚУМ ШИЛЛИҚ ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

НАИВЫСШИЙ – SUPREMUS – ЭНГ ЮКОРИДАГИ.

НАКЛОН (матки) ВПЕРЕД – RETROVERSIO – ОЛДИНГА ТОМОН ЭНГАШИШ (бачадоннинг).

НАКЛОНЕНИЕ – INCLINATIO – НИШАБ, ЭНГАШИШ.

НАКЛОНЕНИЕ НАЗАД – RETROVERSIO – ОРҚАГА ЭНГАШИШ.

НАКОВАЛЬНЯ – INCUS – САНДОН, сандонсимон суякча – эшитув суяги. Ўрта кулоқ бўшлиғида жойлашган.

KINDIKDAN YUQORIDAGI.

TOG‘AY PARDASI – tog‘ay ustini qoplab turadigan parda; tog‘ayning biriktiruvchi to‘qima pardasi.

OSHIQ (TOVON USTI SUYAGI).

MIYANING QALIN PARDASI USTIDAGI.

JAG‘ USTIDAGI, JAG‘DAN YUQORIDAGI.

KALLA USTIDAGI (kalla suyagida joylashgan).

QORIN USTI SOHASI (kindik bilan to‘sh suyagining xanjarsimon o‘siqchasi orasidagi soha).

Qorin (qursoq) ustidagi, qorin ustiga tegishli.

BURUN-HALQUM SHILLIQ PARDASINING YALLIG‘LANISHI.

ENG YUQORIDAGI.

OLDINGA TOMON ENGASHISH (bachadonning).

NISHAB, ENGASHISH.

ORQAGA ENGASHISH.

SANDON, sandonsimon suyakcha – eshituv suyagi. O‘rta quloq bo‘shlig‘ida joylashgan.

НАНИЗМ – гр. NANISMUS – ПАКАНАЛИК, МИТТИЛИК – наносомия – жисмоний ўсишдан қолиш. Аёллар бўйининг 121 см дан, эркаклар бўйининг эса 130 см дан паст бўлиши нанизм деб аталади.

НАПРЯГАЮЩИЙ – TENSOR – ТАРАНГЛОВЧИ.

НАРКОЗ – NARCOSIS – НАРКОЗ – кимёвий моддалар ёки физикавий агентлар таъсирида пайдо қилинган ва сезувчанлик, эс-хуш ҳамда ихтиёрий ҳаракатларнинг йўқолиши билан ўтадиган ҳар хил даражадаги сунъий уйқу ҳолати.

НАРКОМАНИЯ – NARCOMANIA – наркотик моддалар, гиёҳларга ўрганиш, бангилик, гиёҳвандлик.

НАРКОПСИХОТЕРАПИЯ – NARCOPSYCHOTHERAPIA – психотерапияни беморга психотроп моддалар таъсири остида ўтказиш, зўриқиш, қўрқув, ваҳимадан халос қилади, хотиржамликни оширади.

НАРКОТИЧЕКИЕ СРЕДСТВА – NARCOTICA – НАРКОТИК ВОСИТАЛАР – марказий нерв системасигагина таъсир қилиш хусусиятига эга бўлган фармакологик моддалар гуруҳи.

НАРОСТ – TUBER – ҒУДДА, БЎРТИҚ.

НАРУЖНАЯ НАДКОСТНИЦА ЧЕРЕПА – PERICRANIUM – КАЛЛА СУЯКЛАРИНИ СИРТДАН ҚОПЛАГАН ПАРДА.

НАРУЖНЫЕ ПОЛОВЫЕ ОРГАНЫ ЖЕНЩИНЫ – PUDENTUM FEMINUM – АЁЛЛАРНИНГ ТАШҚИ ЖИНСИЙ АЪЗОЛАРИ.

НАРУЖНЫЙ КОНЕЦ ОСТИ ЛОПАТКИ – ACROMION – КУРАК СУЯГИ ҚИРРАСИНИНГ ТАШҚИ УЧИ.

НАРУЖНЫЙ ЛИСТОК ЗАРОДЫШЕВОЙ ОБОЛОЧКИ – ECTODERMA – ПУШТ (ЭМБРИОН) ҚОБИҒИНИНГ ТАШҚИ ВАРАҒИ.

НАРУЖНЫЙ ПОЛОВОЙ ЧЛЕН МУЖЧИНЫ – PENIS – ЭРЛИК ОЛАТИ.

ПАКАНАЛИК, МИТТИЛИК – nanosomiya – jismoniy oʻsishdan qolish. Ayollar boʻyining 121 sm dan, erkaklar boʻyining esa 130 sm dan past boʻlishi nanizm deb ataladi.

TARANGLOVCHI.

NARKOZ – kimyoviy moddalar yoki fizikaviy agentlar taʼsirida paydo qilingan va sezuvchanlik, es-hush hamda ixtiyoriy harakatlarning yoʻqolishi bilan oʻtadigan har xil darajadagi sunʼiy uyqu holati.

Narkotik moddalar, giyohlarga oʻrganish, bangilik, giyohvandlik.

Psixoterapiyani bemorga psixotrop moddalar taʼsiri ostida oʻtkazish, zoʻriqish, qoʻrquv, vahimadan xalos qiladi, xotirjamlikni oshiradi.

NARKOTIK VOSITALAR – markaziy nerv sistemasigagina taʼsir qilish xususiyatiga ega boʻlgan farmakologik moddalar guruhi.

GʻUDDA, BOʻRTIQ.

KALLA SUYAKLARINI SIRT DAN QOPLAGAN PARDA.

AYOLLARNING TASHQI JINSIY AʼZOLARI.

KURAK SUYAGI QIRRASINING TASHQI UCHI.

PUSHT (EMBRION) QOBIGʻINING TASHQI VARAGʻI.

ERLIK OLATI.

НАРУЖНЫЙ СЛОЙ СТЕНКИ КРОВЕНОСНОГО СОСУДА – ADVENTITIA – ҚОН ТОМИРИ ДЕВОРИНИНГ ТАШҚИ ҚАВАТИ.

НАСЛЕДСТВЕННАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS HEREDITARIUS – ИРСИЙ КАСАЛЛИК – биологик мутацияда геннинг молекуляр тузилиши ўзгариши натижасида пайдо бўладиган касаллик.

НАСЛЕДСТВЕННОСТЬ – HEREDITAS – ИРСИЯТ – тирик жонзотларнинг умумий хислати – болаларнинг ота-оналарига ўхшаш бўлиши билан ифодаланadi.

Н. клетки – **Хужайра ирсияти** – киз хужайраларда она хужайранинг бир хил ёки ўхшаш белгилари пайдо бўлиши. Бу ҳодиса асосида ҳар бир хужайра бўлинишида ДНКнинг авторепродукцияси ва ирсий ахборотнинг ўтказилиши ётади.

НАСМОРК – RHINITIS – ТУМОВ – бурун шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

НАСТОЙ – INFUSUM – ДАМЛАМА – суюқ дори тури, доривор ўсимлик майдаланиб, тозалab сув ҳаммомида қиздирилади, совутилиб сузилади, шу билан қайнатмадан фарқ қилади. Д. тайёрлашда керакли суюқлик совигандан сўнг сузиш амалга оширилади.

НАСТОЙКИ – TINCTURAE – ўсимликлар ёки камдан-кам ҳолатларда ҳайвонлар хомашёсидан олинadиган таъсир этувчи моддаларнинг спиртли, спирт-сувли ва спирт-эфирли суюқ ажратмалари.

НАТЕЧНИК – ЙИРИНГ ЙИҒИНДИСИ – йирингнинг йирингли яллиғланиш манбаидан ташқарида йиғилиши; умуртқа поғонаси оқмасида йирингнинг мушаклар орасига тўпланиши. Кўпинча суяк-бўғим силида учрайди.

НАТЯЖЕНИЕ ВТОРИЧНОЕ – INTENTIO. Sanato per secundam intentionem aut per granulationem – ИККИЛАМЧИ БИТИШ – яра четларининг иккиламчи (грануляциялар пайдо бўлиши орқали) яқинлашиши натижасида яранинг чандиқланиб битиши.

QON TOMIRI DEVORINING TASHQI QAVATI.

IRSIY KASALLIK – biologik mutatsiyada genning molekular tuzilishi o'zgarishi natijasida paydo bo'ladigan kasallik.

IRSIYAT – tirik jonzotlarning umumiy xislati – bolalarning ota-onalariga o'xshash bo'lishi bilan ifodalanadi.

Hujayra irsiyati – qiz hujayralarda ona hujayraning bir xil yoki o'xshash belgilari paydo bo'lishi. Bu hodisa asosida har bir hujayra bo'linishida DNKning avtoreproduksiyasi va irsiy axborotning o'tkazilishi yotadi.

TUMOV – burun shilliq pardasining yallig'lanishi.

DAMLAMA – suyuq dori turi, dorivor o'simlik maydalanib, tozalab suv hammomida qizdiriladi, sovutilib suziladi, shu bilan qaynatmadan farq qiladi. D. tayyorlashda kerakli suyuqlik sovigandan so'ng suzish amalga oshiriladi.

O'simliklar yoki kamdan kam holatlarda hayvonlar xomashyosidan olinadigan ta'sir etuvchi moddalarning spirtli, spirt-suvli va spirt-efirli suyuq ajratmalari.

YIRING YIG'INDISI – yiringning yiringli yallig'lanish manbayidan tashqarida yig'ilishi; umurtqa pog'onasi oqmasida yiringning mushaklar orasiga to'planishi. Ko'pincha suyak-bo'g'im silida uchraydi.

IKKILAMCHI BITISH – yara chetlarining ikkilamchi (granulatsiyalar paydo bo'lishi orqali) yaqinlashishi natijasida yaraning chandiqlanib bitishi.

НЁБО – PALATUM – ТАНГЛАЙ – оғиз бўшлиғини бурун бўшлиқлари ва халқумдан ажратиб турадиган тузилма. Қаттиқ ва юмшоқ танглай бўлади.

НЕВМЕНЯЕМОСТЬ – АҚЛИ НОРАСОЛИК – ижтимоий хавфли қилмишни содир қилиш вақтида шахснинг руҳий касаллиги туфайли ўз ҳаракатларининг (ҳаракатсизлигининг) аҳамиятини англай олмайдиган ёки уларни бoshқара олмайдиган ҳолати. Ақли норасолик икки мезон (тиббий-биологик ва юридик мезон) орқали аниқланади.

НЕВОСПРИИМЧИВЫЙ – IMMUNIS – ЮҚТИРМАЙДИГАН – иммун, касал юқишдан иммунитет билан ҳимоя қилинган.

НЕВРАЛГИЯ – NEURALGIA – периферик нервлар функциясининг бузилиши натижасида пайдо бўладиган оғриқ.

НЕВРАПРАКСИЯ – NEURAPRAXIA – нервнинг ёпиқ жароҳати – эзилиши, вақтинчалик увишиши, мушак кучининг камайиши кузатилади.

НЕВРАСТЕНИЯ – NEURASTHENIA – нерв системасининг ўта чарчаши натижасида функционал бузилиши, неврознинг бир тури.

НЕВРИНОМА – NEURINOMA – нерв пояларининг Шванн пардаси хужайраларидан келиб чиқадиган хавфсиз ўсма.

НЕВРИТ(Ы) – NEURITIDES – нервларнинг яллиғланиши.

НЕВРОГЛИОМА – NEUROGLIOMA – невроглиядан пайдо бўладиган хавфсиз ўсма.

НЕВРОГЛИЯ – NEUROGLIA – марказий нерв системасининг тўқимаси; таянч, ҳимоя ва трофик функцияларни бажариб, нерв импульсларининг келиб чиқишида ва ўтказишда иштирок этади.

НЕВРОЗ(-Ы) – NEUROSES – НЕВРОЗЛАР – руҳиятни шикастловчи омилларнинг таъсири натижасида ривожланадиган функционал руҳий касалликлари гуруҳи.

TANGLAY – og‘iz bo‘shlig‘ini bu-run bo‘shliqlari va halqumdan ajratib turadigan tuzilma. Qattiq va yumshoq tanglay bo‘ladi.

ESSIZLIK, ESNI YO‘QOTISH – ijtimoiy xavfli qilmishni sodir qilish vaqtida shaxsning ruhiy kasalligi tufayli o‘z harakatlarining (harakatsizligining) ahamiyatini anglay olmaydigan yoki ularni boshqara olmaydigan holati. Aqli norasolik ikki mezon (tibbiy-biologik va yuridik mezon) orqali aniqlanadi.

YUQTIRMAYDIGAN – immun, kasal yuqishdan immunitet bilan himoya qilingan.

Periferik nervlar funksiyasining buzilishi natijasida paydo bo‘ladigan og‘riq.

Nervning yopiq jarohati – ezilishi, vaqtinchalik uvishishi, mushak kuchining kamayishi kuzatiladi.

Nerv sistemasining o‘ta charchashi natijasida funksional buzilishi, nevrozning bir turi.

Nerv poyalarining Shvann pardasi hujayralaridan kelib chiqadigan xavfsiz o‘sma.

Nervlarning yallig‘lanishi.

Nevrogliyadan paydo bo‘ladigan xavfsiz o‘sma.

Markaziy nerv sistemasining to‘qimasi; tayanch, himoya va trofik funksiyalarni bajarib, nerv impulslarining kelib chiqishida va o‘tkazishda ishtirok etadi.

Ruhiyatni shikastlovchi omillarning ta‘siri natijasida rivojlanadigan funksional ruhiy kasalliklari guruhi.

НЕВРОЛОГИЯ – NEUROLOGIA – тиббиёт фанининг нерв системасининг ривожланиши, тузилиши, функцияси, касалликлари ва уларни даволашни ўрганадиган бўлими.

НЕВРОМА – NEUROMA – нерв системасининг элементлари билан боғлиқ бўлган ҳар хил ўсмаларнинг умумий номи.

НЕВРОПАТИЯ – NEUROPATHIA – вегетатив нерв системасининг қўзғалиш бўсағаси пасайиб кетадиган туғма дисфункцияси оқибатида келиб чиқадиган ҳолат. Ҳаракат ва сезиш фаолиятининг бузилиши, мушаклар тонусининг пасайиши ва бошқа ўзгаришлар.

НЕВРОПАТОЛОГИЯ – NEUROPATHOLOGIA – неврологиянинг нерв касалликларининг келиб чиқиш сабаблари ва механизмлари, диагностика усуллари, даволаш ва олдини олиш йўллари ўрганадиган бўлими.

НЕВРОТОМИЯ – NEUROTOMIA – амалиёт йўли билан нервни кесиш.

НЕВРОФИБРОМА – NEUROFIBROMA – периферик нерв толалари пардасидан ўсиб чиқадиган ўсма.

НЕВРОФИБРОМАТОЗ – NEUROFIBROMATOSIS – НЕВРОФИБРОМАТОЗ – кўпинча тери, суяклар, ички секреция безларида учрайдиган нерв каналларининг кўп сонли ўсмалари.

НЕГАТИВИЗМ – NEGATIVISMUS – НЕГАТИВИЗМ – ироданинг специфик бузилишларидан бири. Нофаол негативизмда бемор талаб қилинаётган ҳаракатни бажармайди. Фаол негативизмда бемор талаб қилинаётган ҳаракатнинг аксини қилади.

НЕДЕРЖАНИЕ АФФЕКТА – INCONTINENTIA AFFECTUS – ҲИС-ҲАЯЖОННИ ЯШИРА ОЛМАСЛИК – арзимас баҳоналарда ҳам ўзини тута олмаслик реакцияси (йиғлоқилик, аччиқ қилиш ва б.).

НЕДЕРЖАНИЕ МОЧИ – СИЙДИК ТУТОЛМАСЛИК – сийиш истаги бўлмаса ҳам, беихтиёр сийдик оқиб туриши.

Тиббиёт фанининг нерв системасининг ривожланиши, тuzилиши, функцияси, касалликлари ва уларни даволашни о'rganadigan bo'limi.

Nerv sistemasining elementlari bilan bog'liq bo'lgan har xil o'smalarning umumiy nomi.

Vegetativ nerv sistemasining qo'zg'alish bo'sag'asi pasayib ketadigan tug'ma disfunksiyasi oqibatida kelib chiqadigan holat. Harakat va sezish faoliyatining buzilishi, mushaklar tonusining pasayishi va boshqa o'zgarishlar.

Nevrologiyaning nerv kasalliklarining kelib chiqish sabablari va mexanizmlari, diagnostika usullari, davolash va oldini olish yo'llarini o'rganadigan bo'limi.

Amaliyot yo'li bilan nervni kesish.

Periferik nerv tolalari pardasidan o'sib chiqadigan o'sma.

NEUROFIBROMATOZ – ko'pincha teri, suyaklar, ichki sekretiya bezlarida uchraydigan nerv kanallarining ko'p sonli o'smalari.

NEGATIVIZM – irodaning spetsifik buzilishlaridan biri. Nofaol negativizmда bемor talab qilinayotgan harakatni bajarmaydi. Faol negativizmда bемor talab qilinayotgan harakatning aksini qiladi.

HIS-HAYAJONNI YASHIRA OLMASLIK – arzimas bahonalarda ham o'zini tuta olmaslik reaksiyasi (yig'loqilik, achchiq qilish va b.).

SIYDIK TUTOLMASLIK – siyish istagi bo'lmasa ham, beixtiyor siydik oqib turishi.

НЕДОМОГАНИЕ – INDISPOSITIO – БЕ-ТОБЛИК – лоҳаслик, касалмандлик, енгил касаллик.

НЕДОНАШИВАНИЕ – PRAEMATURITAS ATIS – ЧАЛА ТУҒИШ – ҳомиладорликнинг муддатидан олдин тўхтатилиши, бунда бола чала туғилади.

НЕДОСТАТОК–DEFECTUS – ЕТИШМОВЧИЛИК.

НЕДОРАЗВИТОСТЬ – РИВОЖЛАНМАГАН.

НЕЖНЫЙ – GRACILES – НОЗИК, КЕЛИШГАН.

НЕЙРОАЛЛЕРГИЯ – NEUROALLERGIA – нерв тўқимасининг аллергия, кўпинча аутоаллергия реакцияси, аксарият тўқиманинг ўзидан ҳосил бўлади.

НЕЙРОГОРМОН(-Ы) – NEUROHORMONA – нейросекретлар, алоҳида нейронлар – гипоталамус нейросекретор ҳужайралари ишлаб чиқарадиган физиологик фаол моддалар.

НЕЙРОДЕРМАТОМИОЗИТ – NEURODERMATOMYOSITIS – периферик ва марказий нерв системаси жароҳатининг аниқ, чуқур ривожланган белгилари билан намоён бўлувчи дерматомиозит.

НЕЙРОДЕРМИТ – NEURODERMITIS – нейродерматоз, терида қичишиш, майда пуфакчалар – тошмалар ҳосил бўлади, бир-бирига қўшилиб тошмалар ўчоғи ҳосил бўлади.

НЕЙРОИНФЕКЦИЯ–NEUROINFECTIO – нерв системасидаги инфекция касалликларнинг умумий номи, касаллик чақирувчи микроб, вирус кўпинча марказий нерв тизимида жойлашган бўлиб, жароҳатланган соҳага хос клиник белгилар пайдо бўлади.

НЕЙРОЛЕЙКОЗ – NEUROLEUCOSIS – лейкозда МНС жароҳатланишининг умумий номланиши.

НЕЙРОЛЕПТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА – НЕЙРОЛЕПТИК ВОСИТАЛАР (нейролептиklar, нейролептик воситалар, антипсихотик моддалар, катта транквилизаторлар) – нерв системасининг кўпгина функциясига ўзига хос сусайтирувчи таъсир кўрсатувчи фармакологик фаол моддалар гуруҳи.

BETOBLIK – lohaslik, kasalmandlik, yengil kasallik.

CHALA TUG'ISH – homiladorlikning muddatidan oldin to'xtatilishi, bunda bola chala tug'iladi.

YETISHMOVCHILIK.

RIVOJLANMAGAN.

NOZIK, KELISHGAN.

Nerv to'qimasining allergik, ko'pincha autoallergik reaksiyasi, aksariyat to'qimaning o'zidan hosil bo'ladi.

Neyrosekretlar, alohida neyronlar – gipotalamus neyrosekretor hujayralari ishlab chiqaradigan fiziologik faol moddalar.

Periferik va markaziy nerv sistemasi jarohatining aniq, chuqur rivojlangan belgilari bilan namoyon bo'luvchi dermatomiozit.

Neyrodermatoz, terida qichishish, mayda pufakchalar – toshmalar hosil bo'ladi, bir-biriga qo'shib toshmalar o'chog'i hosil bo'ladi.

Nerv sistemasidagi infeksiyon kasalliklarning umumiy nomi, kasallik chaqiruvchi mikroby virus ko'pincha markaziy nerv tizimida joylashgan bo'lib, jarohatlangan sohaga xos klinik belgilar paydo bo'ladi.

Leykozda MNS jarohatlanishining umumiy nomlanishi.

NEUROLEPTIK VOSITALAR (neuroleptiklar, neyroleptik vositalar, antipsixotik moddalar, katta trankvilizatorlar) – nerv sistemasining ko'pgina funksiyasiga o'ziga xos susaytiruvchi ta'sir ko'rsatuvchi farmakologik faol moddalar guruhi.

НЕЙРОЛИПОМА – NEUROLIPOMA – липома, МНСнинг, кўпинча, қадоқсимон танаси, томирлар тўқимаси ва бош миё тўр пардаси остидаги бўшлиқларда учрайди.

НЕЙРОН – NEURONUM – НЕРВ ХУЖАЙРАСИ – нерв системасининг структура ва функционал бирлиги.

НЕЙРОПЛАЗМА – NEUROPLASMA – нерв хужайраларининг цитоплазмаси.

НЕЙРОПСИХОЛОГИЯ – NEUROPSYCHOLOGIA – психологиянинг миёга боғлиқ рухий жараёнлар ва уларнинг бош миёнинг алоҳида системалари билан алоқасини ўрганадиган бўлими.

НЕЙРОРЕВМАТИЗМ – NEURORHEUMATISMUS – нерв системасининг ревматизм оқибатида жароҳатланишларининг умумий номи.

НЕЙРОРЕТИНИТ – NEURORETINITIS – кўрув нерви билан тўр парданинг бирга яллиғланиши.

НЕЙРОРЕТИНОПАТИЯ – NEURORETINOPATHIA – кўрув нерви ва тўр парданинг бирга яллиғланишсиз шикастланишларининг умумий номи.

НЕЙРОСЕКРЕЦИЯ – NEUROSECRETIO – баъзи нерв хужайралари (гипоталамус олди нейронлари)нинг гормонлар типидagi биологик фаол моддаларни ҳосил қилиш лаёқати. Бу моддалар хужайраларнинг цитоплазмаси, ўсимталарида пайдо бўлади.

НЕЙРОСИФИЛИС – NEUROSYPHILIS – нерв системасининг сифилисда жароҳатланишининг умумий номи.

НЕЙРОФИБРИЛЛ(-Ы) – NEUROFIBRILLA – нерв хужайралари цитоплазмасининг мукаммаллашган қисмидан иборат ипсимон метаплазматик тузилмалар ёки махсус органоидлар.

НЕЙРОФИЗИОЛОГИЯ – NEUROPHYSIOLOGIA – физиологиянинг нерв системаси функциясини ўрганадиган бўлими.

Lipoma, MNSning, ko‘pincha, qadoqsimon tanasi, tomirlar to‘qimasi va bosh miya to‘r pardasi ostidagi bo‘shliqlarda uchraydi.

NERV HUYAYRASI – nerv sistemasining struktura va funksional birligi.

Nerv hujayralarining sitoplazmasi.

Psixologiyaning miyaga bog‘liq ruhiy jarayonlar va ularning bosh miyaning alohida sistemalari bilan aloqasini o‘rganadigan bo‘limi.

Nerv sistemasining revmatizm oqibatida jarohatlanishlarining umumiy nomi.

Ko‘ruv nervi bilan to‘r pardaning birga yallig‘lanishi.

Ko‘ruv nervi va to‘r pardaning birga yallig‘lanishsiz shikastlanishlarining umumiy nomi.

NEYROSEKRETSIYA – ba‘zi nerv hujayralari (gipotalamus oldi neyronlari)ning gormonlar tipidagi biologik faol moddalarni hosil qilish layoqati. Bu moddalar hujayralarning sitoplazmasi, o‘simtalarida paydo bo‘ladi.

Nerv sistemasining sifilisda jarohatlanishining umumiy nomi.

Nerv hujayralari sitoplazmasining mukammallashgan qismidan iborat ipsimon metaplazmatik tuzilmalar yoki maxsus organoidlar.

Fiziologiyaning nerv sistemasi funksiyasini o‘rganadigan bo‘limi.

НЕЙРОХИМИЯ – НЕЙРОКИМЕ – нерв системасининг биокимёси; нерв тўқимасининг кимёвий таркибини ва унда моддалар алмашинуви хусусиятини ўрганади.

НЕЙТРОФИЛ(-Ы) – NEUTROPHILUS – оқ қон шаклли элементларнинг тур-хили – гранулоцитлар, ядроси сегментлардан иборат доначали лейкоцитлар. Цитоплазмасининг доначалари нейтрофил хусусиятига эга.

НЕКРОЗ – NECROSIS – тирик организм бир қисмининг ёки тўқималар, аъзолар қисмларининг ўлиши.

НЕКРОНЕФРОЗ – гр. NECRONEPHROSIS – буйрак каналчалари эпителийсининг некрозланиши ва буйрак коптокчаларининг бироз бузилиши билан кечадиган дегенератив ўзгариш.

НЕНОРМАЛЬНОСТЬ – ANOMALIA – ҒАЙРИТАБИЙЛИК, ОДАТДАГИДАН БОШҚАЧА БЎЛИШ.

НЕОАРТРОЗ – NEOARTHROSIS – янги бўғим, узоқ вақт давомида суяк бўғимдан чиқиб бошқа жойда жойлашиб қолса ёки бўғим ичида синса, бошқа жойда бошқа бўғим ҳосил бўлади.

НЕОНАТОЛОГИЯ – педиатрия фанининг чақалоқлар физиологияси ва касалликлари билан шуғулланадиган бўлими.

НЕПРАВИЛЬНОСТЬ – ABERRATIO – НОТЎҒРИЛИК.

НЕПРАВИЛЬНЫЙ – ABERRANS – НОТЎҒРИ.

НЕПРАВИЛЬНЫЙ РОСТ РЕСНИЦ – КИПРИКЛАРНИНГ НОТЎҒРИ (ТЕСКАРИ) ЎСИШИ.

НЕПОДВИЖНОСТЬ ЗРАЧКОВ – IMMOBILITAS PUPILLARUM – ҚОРАЧИҚ ФАЛАЖИ – қорачиқнинг торайиб-кенгайиш қобилиятининг йўқолиши.

НЕПРОХОДИМОСТЬ КИШЕЧНИКА – ILEUS – ИЧАК ТУТИЛИШИ – ичакдаги нарсаларнинг меъдадан орқа чиқарув тешигига томон сурилишининг тўхташи билан ифодаланадиган ўта хавфли синдром.

NEYROKIMYO – nerv sistemasi-ning biokimyosi; nerv to‘qimasining kimyoviy tarkibini va unda moddalar almashinuvi xususiyatini o‘rganadi.

Oq qon shaklli elementlarning turxili – granulotsitlar, yadrosi segmentlardan iborat donachali leykotsitlar. Sitoplazmasining donachalari neytrofil xususiyatiga ega.

Tirik organizm bir qismining yoki to‘qimalar, a‘zolar qismlarining o‘lishi.

Buyrak kanalchalari epiteliysining nekrozlanishi va buyrak koptokchalarining biroz buzilishi bilan kechadigan degenerativ o‘zgarish.

G‘AYRITABIYLIK, ODATDAGIDAN BOSHQACHA BO‘LISH.

Yangi bo‘g‘im, uzoq vaqt davomida suyak bo‘g‘imdan chiqib boshqa joyda joylashib qolsa yoki bo‘g‘im ichida sinsa, boshqa joyda boshqa bo‘g‘im hosil bo‘ladi.

Pediatriya fanining chaqaloqlar fiziologiyasi va kasalliklari bilan shug‘ullanadigan bo‘limi.

NOTO‘G‘RILIK.

NOTO‘G‘RI.

KIPRIKLARNING NOTO‘G‘RI (TESKARI) O‘SISHI.

QORACHIQ FALAJI – qorachiqning torayib-kengayish qobiliyatining yo‘qolishi.

ICHAK TUTILISHI – ichakdagi narsalarning me‘dadan orqa chiqaruv te-shigiga tomon surilishining to‘xtashi bilan ifodalanadigan o‘ta xavfli sin-drom.

НЕРВЫ – NERVUS – НЕРВЛАР – бош миё, орқа миё ва нерв тугунларини гавданнинг бошқа аъзо тўқималари билан боғлайдиган, асосан, нерв толалари тугунидан иборат мураккаб анатомик тuzилма.

НЕРВ ЗРИТЕЛЬНЫЙ – NERVUS OPTICUS – КЎРУВ НЕРВИ.

НЕРВИЗМ – NERVISMUS – одам организмида рўй берадиган физиологик фаолият ҳамда жараёнларнинг бошқарилишида нерв системаси аҳамиятининг устунлиги тўғрисидаги ғоя.

НЕРВНАЯ КЛЕТКА – CELLULA NERVOSUS – НЕРВ ХУЖАЙРАСИ – нерв системасининг асосий структура-функционал бирлиги; у нерв импульсларини генерация қилади, қабул қилади, узатади ва шу йўл билан ахборотни тананинг бир қисмидан иккинчи қисмига узатади.

НЕРВНАЯ СИСТЕМА – SISTEMA NERVOSUM – НЕРВ СИСТЕМАСИ – ҳайвонлар ва одам организмида барча аъзолар ва системалар фаолиятини бирлаштириб турадиган нерв хужайралари ва уларнинг ўсимталари мажмуаси.

НЕРВНАЯ ТКАНЬ – TEXTUS NERVOSUS – НЕРВ ТЎҚИМАСИ – нерв системасининг организмда таъсирланишларни қабул қилиш ва қўзғалишни ўтказиш функцияларини бажарадиган асосий тўқимаси.

НЕРВНОЕ ОКОНЧАНИЕ – TERMINATIONES NERVORUM – НЕРВ ОХИРЛАРИ – нерв хужайралари ўсимталарининг алоҳида йўл билан ташкил топган охириги тармоқлари.

НЕРВНЫЕ ВОЛОКНА – NEURIFIBRAE – НЕРВ ТОЛАЛАРИ – нерв хужайраларининг махсус пардаси бўлган ўсимталари.

НЕРОВНЫЙ – ASPER – НОТЕКИС.

НЕСГИБАЕМОСТЬ КОНЕЧНОСТИ В СУСТАВАХ – ANKYLOSIS – БЎҒИМЛАРНИНГ БУКИЛМАЙДИГАН БЎЛИБ ҚОЛИШИ.

NERVLAR – bosh miya, orqa miya va nerv tugunlarini boshqa a'zo to'qimalari bilan bog'laydigan, asosan nerv tolalari tugunidan iborat murakkab anatomik tuzilma.

KO'RUV NERVI.

Odam organizmida ro'y beradigan fiziologik faoliyat hamda jarayonlarning boshqarilishida nerv sistemasi ahamiyatining ustunligi to'g'risidagi g'oya.

NERV HUYAYRASI – nerv sistemasi asosiy struktura-funksional birligi; u nerv impulslerini generatsiya qiladi, qabul qiladi, uzatadi va shu yo'l bilan axborotni tananing bir qismidan ikkinchi qismiga uzatadi.

NERV SISTEMASI – hayvonlar va odam organizmida barcha a'zolar va sistemalar faoliyatini birlashtirib turadigan nerv hujayralari va ularning o'simtalari majmuasi.

NERV TO'QIMASI – nerv sistemasi ning organizmda ta'sirlanishlarni qabul qilish va qo'zg'alishni o'tkazish funksiyalarini bajaradigan asosiy to'qimasi.

NERV OXIRLARI – nerv hujayralari o'simtlarining alohida yo'l bilan tashkil topgan oxirgi tarmoqlari.

NERV TOLALARI – nerv hujayralarining maxsus pardasi bo'lgan o'simtalari.

NOTEKIS.

BO'G'IMLARINING BUKILMAYDIGAN BO'LIB QOLISHI.

НЕСУЩИЙ СЕМЯ – SEMINIFER – УРУҒ ОЛИБ КЕЛУВЧИ.

НЕФРИТ – NEPHRISTIS – буйракларнинг яллиғланиши.

НЕФРОЗ – NEPHROSIS – буйрак найчалари эпителийсининг дистрофияси ва ўлиши билан ўтадиган буйрак касаллиги.

НЕФРОЗОНЕФРИТ – NEPHROSONE-PHRITIS – буйраклар липоид дистрофиясининг диффуз гломерулонефрит билан бирга кечиши. Бунда ҳам нефрит, ҳам нефроз белгилари бўлади.

НЕФРОКАЛЬЦИНОЗ – NEPHROCALCINOSIS – буйракларнинг дистрофик зарарланиши бўлиб, паренхимасида кальцийнинг эримайдиган тузлари тўпланиб қолиши натижасида буйрак етишмовчилиги ривожланиб нефросклерозга олиб келади; Д гипервитаминози, гиперпаратиреоз ҳамда кальций-фосфат алмашинуви ва кислота-ишқорий мувозанат бузилганда кузатилади.

НЕФРОЛИТ – NEPHROLIT – ПОЧЕЧНЫЙ КАМЕНЬ – БУЙРАК ТОШИ.

НЕФРОЛИТИАЗ – NEPHROLITHIASIS – буйрак тоши касаллиги; кўпинча буйрак жомиди ва камдан-кам буйракнинг ўзиди (буйрак найларида) конкрементлар (қум ёки тошлар) пайдо бўлиши билан ўтадиган касаллик.

НЕФРОЛИТОТОМИЯ – NEPHROLITHOTOMIA – буйрак тошларини олиб ташлаш; буйракни операция қилиб кесиш, тошларни олиб ташлаш.

НЕФРОЛОГИЯ – NEPHROLOGIA – НЕФРОЛОГИЯ – тиббиётнинг буйраклар касалликлари (сабаблари, келиб чиқиши, клиникаси, давоси ва олдини олиш)ни ўрганадиган бўлими.

НЕФРОМА – NEPHROMA – буйракнинг хавфли ўсмаси.

НЕФРОПАТИЯ – NEPHROPATHIA – буйракларнинг хилма-хил касалликларини белгилаш учун қўлланадиган термин.

URUG‘ OLIB KELUVCHI.

Buyraklarning yallig‘lanishi.

Buyrak naychalari epiteliysining distrofiyasi va o‘lishi bilan o‘tadigan buyrak kasalligi.

Buyraklar lipoid distrofiyasining diffuz glomerulonefrit bilan birga kechishi. Bunda ham nefrit, ham nefroz belgilari bo‘ladi.

Buyraklarning distrofik zararlanishi bo‘lib, parenximasida kalsiyning erimaydigan tuzlari to‘planib qolishi natijasida buyrak yetishmovchiligi rivojlanib nefrosklerozga olib keladi; D gipervitamiноzi, giperparatireoz hamda kalsiy-fosfat almashinuvi va kislota-ishqoriy muvozanat buzilganda kuzatiladi.

Buyrak toshi.

Buyrak toshi kasalligi; ko‘pincha buyrak jomida va kamdan kam buyrakning o‘zida (buyrak naylarida) konkretlar (qum yoki toshlar) paydo bo‘lishi bilan o‘tadigan kasallik.

Buyrak toshlarini olib tashlash; buyrakni operatsiya qilib kesib, toshlarni olib tashlash.

NEFROLOGIYA – tibbiyotning buyraklar kasalliklari (sabablari, kelib chiqishi, klinikasi, davosi va oldini olish)ni o‘rganadigan bo‘limi.

Buyrakning xavfli o‘smasi.

Buyraklarning xilma-xil kasalliklarini belgilash uchun qo‘llanadigan termin.

НЕФРОПЕКСИЯ – NEPHROPEXIA – сайёр (ҳаракатчан) ёки тушиб кетган буйракни оператив йўл билан мустаҳкамлаш (тикиб қўйиш).

НЕФРОПТОЗ – NEPHROPTOSIS – буйракнинг паст жойланиши, ҳаракатчан буйрак, сайёр буйрак. Буйракни ушлаб турадиган боғламларнинг бўшлиғи.

НЕФРОРРАГИЯ – NEPHRORRHAGIA – буйракдан қон оқиши, буйрак геморрагияси.

НЕФРОСКЛЕРОЗ – NEPHROSCLEROSIS – бириктирувчи тўқима ўсиб кетиши натижасида буйракларнинг қаттиқлашиши ва бужмайиши.

НЕФРОСТОМИЯ – NEPHROSTOMIA – буйракда операция йўли билан ташқарига тешик (свищ) очиш.

НЕФРОТИЧЕСКИЙ СИНДРОМ – SYNDROMUM NEPHROTICUM – буйракнинг протеинурияга (сийдик билан суткада 5 г дан кўпроқ оқсил йўқолиши), оқсил-ёғ алмашинувининг бузилиши ва шиш пайдо бўлишига олиб келадиган шикастланишлар гуруҳининг номланиши.

НЕФРОТОМИЯ – NEPHROTOMIA – буйракни буйрак жомигача кесиш (дренаж қўйиш ёки тошларни олиб ташлаш мақсадида).

НЕФРОЦИРРОЗ – NEPHROCIRRHOISIS – буйракларнинг бужмайиши, бужмайган буйрак.

НЕФРЭКТАЗИЯ – гр. NEPHRECTASIA – буйрак найчаларининг кенгайиб кетиши.

НЕФРЭКТОМИЯ – NEPHRECTOMIA – буйракларни олиб ташлаш.

НЁБНО-ГЛОТОЧНЫЙ – PALATOPHARYNGEUS – ТАНГЛАЙ ВА ЮТҚИН ЎРТАСИДАГИ, ТАНГЛАЙ-ЮТҚИНГА ТЕГИШЛИ.

НЁБНО-ЯЗЫЧНЫЙ – PALATOGLOSSUS – ТАНГЛАЙ ВА ТИЛГА ТЕГИШЛИ, ТАНГЛАЙ-ТИЛ ЎРТАСИДАГИ.

Sayyor (harakatchan) yoki tushib ketgan buyrakni operativ yoʻl bilan mustahkamlash (tikib qoʻyish).

Buyrakning past joylanishi, harakatchan buyrak, sayyor buyrak. Buyrakni ushlab turadigan bogʻlamlarining boʻshligʻi.

Buyrakdan qon oqishi, buyrak gemorragiyasi.

Biriktiruvchi toʻqima oʻsib ketishi natijasida buyraklarning qattiqlashishi va bujmayishi.

Buyrakda operatsiya yoʻli bilan tashqariga teshik (svishch) ochish.

Buyrakning proteinuriyaga (siydik bilan sutkada 5 g dan koʻproq oqsil yoʻqolishi), oqsil-yogʻ almashinuvinining buzilishi va shish paydo boʻlishiga olib keladigan shikastlanishlar guruhining nomlanishi.

Buyrakni buyrak jomigacha kesish (drenaj qoʻyish yoki toshlarni olib tashlash maqsadida).

Buyraklarning bujmayishi, bujmaygan buyrak.

Buyrak naychalarining kengayib ketishi.

Buyraklarni olib tashlash.

TANGLAY VA YUTQIN OʻRTASIDAGI, TANGLAY-YUTQINGA TEGISHLI.

TANGLAY VA TILGA TEGISHLI, TANGLAY-TIL OʻRTASIDAGI.

НЁБНЫЙ – PALATINUS – ТАНГЛАЙГА ТЕГИШЛИ, ТАНГЛАЙНИКИ.

НЁБО – PALATUM – ТАНГЛАЙ.

НИЖНЕЕ ВЕКО – PALPEBRA – ПАСТКИ ҚОВОҚ.

НИЖНЕЧЕЛЮСТНОЙ – MANDIBULARIS – ПАСТКИ ЖАҒГА ТЕГИШЛИ.

НИЖНИЙ – INFERIOR – ПАСТКИ.

НИЖНЯЯ КОНЕЧНОСТЬ – MEMBRUM INFERIUS – ОЁҚ.

НИЖНЯЯ ЧЕЛЮСТЬ – MANDIBULA – ПАСТКИ ЖАҒ.

НИКОТИНИЗМ – NICOTINISMUS – никотиндан сурункали захарланиш.

НИКТАЛЬГИЯ – NYCTALGIA – тунги оғрик; фақат тунда ухлаб ётганда пайдо бўладиган оғрик.

НИКТОФОБИЯ – NYCTOPHOBIA – мияда ўтириб қолган ҳис – қоронғиликдан қўрқиш.

НИКТУРИЯ – NYCTURIA – асосан кечаси сийишдан иборат патологик симптом. Масалан, юрак касаллигида.

НИСТАГМ – NYSTAGMUS – кўз соққаларининг ҳадеб ҳаракат қилавериши (кўзнинг титраши).

НИСХОДЯЩИЙ – DESCENDENS – ТУШУВЧИ, ПАСТГА ЎНАЛУВЧИ, ПАСТГА ТУШУВЧИ.

НИТЬ – FILUM – ИП.

НИТЕВИДНЫЙ – FILIFORMIS – ИП-СИМОН, ИП ШАКЛИДАГИ, ИПГА ЎХШАГАН, ИП СИНГАРИ ИНГИЧКА.

НОВООБРАЗОВАНИЕ – NEOPLASMA – ЎСМА.

Н. доброкачественное – ХАВФС ИЗ ЎСМА – метастазаларсиз ва операция қилиб олиб ташлангандан сўнг қайта пайдо бўлмайдиган ўсма.

Н. злокачественное – ХАВФЛИ ЎСМА – метастазалар берадиган ва операция қилиб олиб ташлангандан сўнг яна пайдо бўладиган ўсма.

TANGLAYGA TEGISHLI, TANG-LAYNIKI.

TANGLAY.

PASTKI QOVOQ.

PASTKI JAG‘GA TEGISHLI.

PASTKI.

OYOQ.

PASTKI JAG‘.

Nikotindan surunkali zaharlanish.

Tungi og‘riq; faqat tunda uxlab yotganda paydo bo‘ladigan og‘riq.

Miyada o‘tirib qolgan his – qorong‘ilikdan qo‘rqish.

Asosan kechasi siyishdan iborat patologik simptom. Masalan, yurak kasalligida.

Ko‘z soqqalarining hadeb harakat qilaverishi (ko‘zning titrashi).

TUSHUVCHI, PASTGA YO‘NALUVCHI, PASTGA TUSHUVCHI.

IP.

IPSIMON, IP SHAKLIDAGI, IPGA O‘XSHAGAN, IP SINGARI INGICHKA.

O‘SMA.

XAVFSIZ O‘SMA – metastazalarsiz va operatsiya qilib olib tashlangandan so‘ng qayta paydo bo‘lmaydigan o‘sma.

XAVFLI O‘SMA – metastazalar bera-digan va operatsiya qilib olib tashlan-gandan so‘ng yana paydo bo‘ladigan o‘sma.

НОВОРЖДЕННЫЙ – NEONATUS – ЧАҚАЛОҚ – туғилган лаҳзадан то 28 кунлик оралиғидаги бола.

НОГА – PES – ОЁҚ – (одамда) таянч ва ҳаракат аъзоси.

НОГОТЬ – UNGUIS – ТИРНОҚ – оёқ-қўл бармоқлари терисининг ортиғи; унинг асосий қисми дистал фаланга ташқи сатҳининг олдинги қисмини қопловчи қаттиқ мугуз пластинкадан иборат.

НОГТЕВАЯ ЛУНОЧКА – LUNULA – ТИРНОҚ ОЙНАЧАСИ – тирноқ илдизининг бир қисми, юмшоқ тўқима қиррасидан чиқиб турадиган яримойсимон, оқимтир кўринишда бўлади.

НОГТЕВАЯ ПЛАСТИНА – LAMINA UNGUIS – ТИРНОҚ ПЛАСТИНКАСИ – тирноқнинг асосий қисми, ўз ўрнида мугуз тангачалар орқали мустаҳкам ёпишиб туради.

НОГТЕВОЕ ЛОЖЕ – MATRIX UNGUIS – ТИРНОҚ ЎРНИ – тирноқ жойлашган бириктувчи тўқима қавати.

НОЖКА – CRUS – ОЁҚЧА.

НОЗДРИ – NARES – БУРУН ТЕШИКЛАРИ.

НОЗОКОМИАЛЬНАЯ – гр. NOSOCOMIUM инфекция – Шифохона ичи инфекциси – беморга даволаш муассасасида (шифохона) юққан ҳар қандай юқумли касаллик.

НОЗОЛОГИЯ – NOSOLOGIA – касаллик (лар) ҳақидаги фан.

НОЗОФОБИЯ – NOSOPHOBIA – касал бўлиб қолишдан қўрқиш васвасаси.

НОМА (водяной рак) – NOMA – нам гангренининг ўзига хос формаси; юқумли касалликлар вақтида ёки ундан кейин силласи қуриган кишиларда пайдо бўладиган касаллик. Кўпроқ юз тўқималарини зарарлайди.

НОМЕНКЛАТУРА – NOMENCLATURA – бирон соҳада (мутахассисликда) ишлатиладиган терминлар мажмуаси.

ЧАҚАЛОҚ – tug‘ilgan lahzadan to 28 kunlik oralig‘idagi bola.

ОҲОҚ – (odamda) tayanch va harakat a‘zosi.

ТИРНОҚ – oyoq-qo‘l barmoqlari terisining ortig‘i; uning asosiy qismi distal falanga tashqi sathining oldingi qismini qoplovchi qattiq muguz plastinkadan iborat.

ТИРНОҚ ОЙНАЧАСИ – tirnoq ildizining bir qismi, yumshoq to‘qima qirrasidan chiqib turadigan yarimoysimon, oqimtir ko‘rinishda bo‘ladi.

ТИРНОҚ ПЛАСТИКАСИ – tirnoqning asosiy qismi, o‘z o‘rnida muguz tangachalar orqali mustahkam yopishib turadi.

ТИРНОҚ О‘РНИ – tirnoq joylashgan biriktiruvchi to‘qima qavati.

ОҲОҚЧА.

БУРУН ТЕШИКЛАРИ.

Shifoxona ichi infeksiyasi – bemorga davolash muassasasida (shifoxonada) yuqqan har qanday yuqumli kasallik.

Kasallik(lar) haqidagi fan.

Kasal bo‘lib qolishdan qo‘rqish vasvasasi.

Nam gangrenaning o‘ziga xos formasi; yuqumli kasalliklar vaqtida yoki undan keyin sillasi qurigan kishilarda paydo bo‘ladigan kasallik. Ko‘proq yuz to‘qimalarini zararlaydi.

Biron sohada (mutaxassislikda) ishlatiladigan terminlar majmuasi.

НОРМА – NORMA – МЕЪЁР – биология ва тиббиётда организмнинг энг мақбул ривожланиши ва ишлаб туриши.

НОРМАТИВЫ В ЗДРАВООХРАНЕНИИ – СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИНГ НОРМАТИВЛАРИ – миқдорий ҳисоб кўрсаткичлари, белгиланган маблағ жамғармаси (даволаш-профилактик, санитар-эпидемиологик муассасалар, дорихоналар, шифохона ўринлари, санаторий-профилакторий, тиббий ходимларга, жихозларга, дори-дармон, транспорт ва б.) аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш учун зарур бўлган, соғлиқни сақлашнинг ривожланган босқичдаги вазифалари ва имкониятидан келиб чиқади.

НОРМОВОЛЕМИЯ – NORMOVOLAEMIA – организмдаги қоннинг нормал ҳажми; организм оғирлигининг 1/13 қисмини ташкил этади.

НОРМОГЕНЕЗ – нормал ривожланиш, ҳеч қандай камчиликсиз ривожланиш.

НОС – NASUS – БУРУН – ҳид, ис билиш аъзоси; нафас йўллариининг бошланғич қисми.

НОСИТЕЛЬСТВО ИНФЕКЦИИ – ИНФЕКЦИЯ ТАШУВЧАНЛИК (бактерия ташувчанлик) – юқумли касалликнинг кўзга кўринарли белгилари бўлмаса-да, одамнинг шу касаллик қўзғатувчисини ташиб юриши ва уни ажратиб туриши.

НОСОВОЙ – NASALIS – БУРУНГА ТЕГИШЛИ.

НОСОГЛОТКА – EPIPHARYNX – БУРУН-ҲАЛҚУМ – ҳалқум (ютқин)нинг юқори қисми.

НОСО-ГУБНОЙ – NASOLABIALIS – БУРУН ВА ЛАБГА ТЕГИШЛИ.

НОСО-ЛОБНЫЙ – NASOFRONTALIS – БУРУН ВА ПЕШОНАГА ТЕГИШЛИ.

НОСО-НЁБНЫЙ – NASOPALATINUS – БУРУН ВА ТАНГЛАЙГА ТЕГИШЛИ.

НОСО-РЕСНИЧНЫЙ – NASOCILIARIS – БУРУН ВА КИПРИККА ТЕГИШЛИ.

МЕ'YOR – biologiya va tibbiyotda organizmning eng maqbul rivojlanishi va ishlab turishi.

SOG'LIQNI SAQLASHNING NORMATIVLARI – miqdoriy hisob ko'rsatkichlari, belgilangan mablag' jamg'armasi (davolash-profilaktik, sanitar-epidemiologik muassasalar, dorixonalar, shifoxona o'rinlari, sanatoriy-profilaktoriy, tibbiy xodimlarga, jihozlariga, dori-darmon, transport va b.) aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish uchun zarur bo'lgan, sog'liqni saqlashning rivojlangan bosqichdagi vazifalari va imkoniyatidan kelib chiqadi.

Organizmdagi qonning normal hajmi; organizm og'irligining 1/13 qismini tashkil etadi.

Normal rivojlanish, hech qanday kamchiliksiz rivojlanish.

BURUN – hid, is bilish a'zosi va nafas yo'llarining boshlang'ich qismi.

INFEKSIYA TASHUVCHANLIK (bakteriya tashuvchanlik) – yuqumli kasallikning ko'zga ko'rinarli belgilari bo'lmasa-da, odamning shu kasallik qo'zg'atuvchisini tashib yurishi va uni ajratib turishi.

BURUNGA TEGISHLI.

BURUN-HALQUM – halqum (yutqin)ning yuqori qismi.

BURUN VA LABGA TEGISHLI.

BURUN VA PESHONAGA TEGISHLI.

BURUN VA TANGLAYGA TEGISHLI.

BURUN VA KIPRIKKA TEGISHLI.

НОСО-СЛЕЗНЫЙ – NASOLACRIMALIS – БУРУН ВА КЎЗ ЁШИ СУЯГИГА (ЁКИ БЕЗИГА) ТЕГИШЛИ.

НОСТАЛЬГИЯ – NOSTALGIA – НОСТАЛЬГИЯ – ўз уйи, ватанини, воқеа-ҳодисаларни соғиниш натижасида келиб чиқадиган реактив ҳолатнинг шакли.

НУКЛЕОПРОТЕИД(-Ы) – NUCLEOPROTEIDA – таркибига оддий оксиллар ва нуклеин кислоталар кирувчи мураккаб оксиллар.

О

ОБВОЛАКИВАЮЩИЕ СРЕДСТВА – MUCILAGINOSA (REMEDIA) – ЎРАБ ОЛУВЧИ ВОСИТАЛАР – сув билан коллоид эритмалар ҳосил қилиб, тўқимага текканида уни пўст каби ўраб оладиган моддалар гуруҳи (крахмал, алюминий гидроксид, алмагель, магний трисиликат, зиғир уруғи ва б.).

ОБЕЗБОЛИВАНИЕ – ОҒРИҚ СЕЗГИСИНИ ЙЎҚОТИШ.

О. общее – Умумий оғриқсизлантириш.

О. родов – Туғуруқни оғриқсизлантириш – туғишда оғриқ сезгисини камайтиришга қаратилган тadbirlar мажмуаси.

ОБЕЗБОЛИВАЮЩИЕ СРЕДСТВА (анальгетики) – ANALGETICA – ОҒРИҚСИЗЛАНТИРУВЧИ ВОСИТАЛАР (анальгетиклар) – кимёвий тузилиши ҳар хил бўлиб, оғриқ қолдирувчи дорилар гуруҳи.

ОБЕЗВОЖИВАНИЕ ОРГАНИЗМА – EXSICCOSIS – ОРГАНИЗМНИНГ СУВ-СИЗЛАНИШИ – организмнинг физиологик нормадан паст даражагача сув йўқотиши.

ОБЕССОЛИВАНИЕ ОРГАНИЗМА – DESOLINATIO – ОРГАНИЗМНИНГ ТУЗСИЗЛАНИШИ – баъзи касалликларда туз-сув алмашинувининг бузилиши, узоқ ва кўп терлаш натижасида организмда туз (айникса, ош тузи) миқдорининг камайиши (ич кетиши, тўхтовсиз қусиш, айрим дориларни қабул қилиш натижасида).

BURUN VA KO'Z YOSHI SU-YAGIGA (YOKI BEZIGA) TEGISHLI.

NOSTALGIYA – o'z uyi, vatanini, voqea-hodisalarni sog'inish natijasida kelib chiqadigan reaktiv holatning shakli.

Tarkibiga oddiy oqsillar va nuklein kislotalar kiruvchi murakkab oqsillar.

O'RAB OLUVCHI VOSITALAR – suv bilan kolloid eritmalar hosil qilib, to'qimaga tekkanida uni po'st kabi o'rab oladigan moddalar guruhi (kraxmal, aluminiy gidroksid, almagel, magniy trisilikat, zig'ir urug'i va b.).

OG'RIQ SEZGISINI YO'QOTISH.

Umumiy og'riqsizlantirish.

Tug'uruqni og'riqsizlantirish – tug'ishda og'riq sezgisini kamaytirishga qaratilgan tadbirlar majmuasi.

OG'RIQSIZLANTIRUVCHI VOSITALAR (analgetiklar) – kimyoviy tuzilishi har xil bo'lib, og'riq qoldiruvchi dorilar guruhi.

ORGANIZMNING SUVSIZLANISHI – organizmning fiziologik normadan past darajagacha suv yo'qotishi.

ORGANIZMNING TUZSIZLANISHI – ba'zi kasalliklarda tuz-suv almashinuvinin buzilishi, uzoq va ko'p terlash natijasida organizmda tuz (ayniqsa, osh tuzi) miqdorining kamayishi (ich ketishi, to'xtovsiz qu-sish, ayrim dorilarni qabul qilish natijasida).

ОБЛАЧКО РОГОВИЦЫ – NUBECULACORNEAE – **ШОХ ПАРДА СОЯСИ** – шох парда-нинг қисман, ярим-тиниқ чандикли хиралашуви, оддий кўз билан кўриб бўлмайди, микроскопда кўринади, фақат ёндан бериладиган ёруғлик нури ёрдамида биомикроскопда аниқланади.

ОБЛИТЕРАЦИЯ – OBLITERATIO – бирор аъзо, томир бўшлиғи канали ёки тешигининг битиб қолиши.

ОБЛУЧЕНИЕ ОРГАНИЗМА – IRRADIATIO ORGANISMI – **ОРГАНИЗМНИНГ НУРЛАНИШИ** – организмга махсус нур турлари билан таъсир қилиши.

ОБЛЫСЕНИЕ – ALOPECIA – **СОЧ ТЎКИЛИШИ**.

ОБМАН ЧУВСТВ – ЁЛҒОН СЕЗГИ.

ОБМЕН ВЕЩЕСТВ – МОДДА АЛМАШУВ.

ОБМОРОК – SYNCOPЕ – **ҲУШДАН КЕТИШ** – миянинг ўткир камқонлигидан келиб чиқадиган, қисқа муддатга тўсатдан ҳушдан кетиш.

ОБОДОК (кайма) – LUMBUS – **ЖИЯК, ҲОШИЯ**.

ОБОДОЧНЫЙ (толсто-кишечный) – COLICUS – **ЧАМБАР ИЧАККА ТЕГИШЛИ**.

ОБОЛОЧКА (покров, плева) – TUNICA – **ПАРДА (қобиқ, қават, қатлам)** – қоплаб ёки ўраб оладиган тўқима қатлами ёки мембрана (парда), аниқроғи – томир девори ёки бошқа найсимон тузилманинг қатламларидан бири.

О. (внутренняя) СЕРДЦА – ENDOCARDIUM – **ЮРАКНИНГ ИЧКИ ПАРДАСИ**.

ОБОНЯНИЕ – OLFACTUS – **ҲИД СЕЗИШ** – ҳайвонлар ва одамнинг ҳар хил ҳидли моддалар ҳидини сезиш ва ажрата олиш хусусияти.

ОБОНЯТЕЛЬНЫЙ – OLFACTORIUS – **ҲИДЛАЙДИГАН, ИСКАЙДИГАН**.

SHOX PARDA SOYASI – шох парда-нинг қисман, ярим тиниқ чандикли хиралашуви, оддий ко‘з билан ко‘риб бо‘лмайди, микроскопда ко‘ринadi, faqat yondan beriladigan yorug‘lik nuri yordamida biomikroskopda aniqlanadi.

Biror a‘zo, tomir bo‘shlig‘i kanali yoki teshigining bitib qolishi.

ORGANIZMNING NURLANISHI – organizmga maxsus nur turlari bilan ta‘sir qilishi.

SOCH TO‘KILISHI.

YOLG‘ON SEZGI.

MODDA ALMASHUV.

HUSHDAN KETISH – miyaning o‘tkir kamqonligidan kelib chiqadigan, qisqa muddatga to‘satdan hushdan ketish.

LIYAK, HOSHIYA.

CHAMBAR ICHAKKA TEGISHLI.

PARDA (qobiq, qavat, qatlam) – qoplab yoki o‘rab oladigan to‘qima qatlami yoki membrana (parда), aniqro- g‘i – tomir devori yoki boshqa naysi- mon tuzilmaning qatlamlaridan biri.

YURAKNING ICHKI PARDASI.

HID SEZISH – hayvonlar va odam- ning har xil hidli moddalar hidini sezish va ajrata olish xususiyati.

HIDLAYDIGAN, ISKAYDIGAN.

ОБОРУДОВАНИЕ В МЕДИЦИНЕ – ТИБ-
БИЁТ ЖИҲОЗЛАРИ – тиббий техника ас-
боблари; беморни парваришлаш, даволаш
ва диагностика тadbirlарини олиб бориш
учун беморлар ва тиббий ходимларга зарур
шароит яратиб беради.

ОБОСТРЕНИЕ – EXACERBATIO – ЗЎ-
РАЙИШ – сурункали касаллик босқичи.
Эски симптомлар кучаяди ёки янгилари пай-
до бўлади.

ОБСЕРВАЦИЯ – OBSERVATIO – НАЗО-
РАТ ҚИЛИШ – юқумли касаллиги бор деб
шубҳа қилинган соғлом кишиларни кузатиб,
назорат қилиб бориш учун ажратиб қўйиш.

ОБСТИПАЦИЯ – OBSTIPATIO – ҚАБ-
ЗИЯТ – йўғон ичакда ахлатнинг қотиб, узок
вақт туриб қолиши, ич келмаслиги.

ОБТУРАТОР – OBTURATOR – ЁПҚИЧ
МУШАК, ёпувчи.

ОВУЛЯЦИЯ – OVULATIO – тухумдондан
най бўшлиғига тухум хужайра (аёл жинсий
хужайраси)нинг чиқиши.

ОГИБАЮЩИЙ – CIRCUMFLEXUS – АЙ-
ЛАНИБ ЎТУВЧИ.

ОГЛУШЕНИЕ – CAROSIS – ҚУЛОҚ БИ-
ТИБ ҚОЛИШИ – эс-хушнинг бузилиши ёки
хиралашуви синдромларидан бири.

ОГРАДА – CLAUSTRUM – ТЎСИҚ, FOB –
бош миядаги кулранг модданинг тасмаси,
ташқи капсуладан латерал томон жойлашган.

ОДЕРЖИМОСТЬ – САВДОЙИЛИК –
шахснинг душманликка ва енгиб бўл-
майдиган кучга бўйсуниш ҳисси билан
таърифланадиган алоҳида руҳий ҳолатлар
гурухи.

ОДИНОФАГИЯ – ODYNOPHAGIA – ют-
ганда оғриқ бўлиши.

ОДОНТАЛЬГИЯ – ODONTALGIA – тиш-
лардаги оғриқ.

ОДОНТИТ – ODONTITIS – тишнинг яллиғ-
ланиши.

TIBBIYOT JIHOZLARI – tib-
biy texnika asboblari; bemorni
parvarishlash, davolash va diagnostika
tadbirlarini olib borish uchun bemorlar
va tibbiy xodimlarga zarur sharoit
yaratib beradi.

ZO‘RAYISH – surunkali kasallik
bosqichi. Eski simptomlar kuchayadi
yoki yangilari paydo bo‘ladi.

NAZORAT QILISH – yuqumli
kasalligi bor deb shubha qilingan
sog‘lom kishilarni kuzatib, nazorat
qilib borish uchun ajratib qo‘yish.

QABZIYAT – yo‘g‘on ichakda
axlatning qotib, uzoq vaqt turib qolishi,
ich kelmasligi.

YOPQICH MUSHAK, yopuvchi.

Tuxumdondan nay bo‘shlig‘iga tuxum
hujayra (ayol jinsiy hujayrasi)ning
chiqishi.

AYLANIB O‘TUVCHI.

QULOQ BITIB QOLISHI – es-hush-
ning buzilishi yoki xiralashuvi sin-
dromlaridan biri.

TO‘SIQ, G‘OV – bosh miyadagi kul-
rang moddaning tasmasi, tashqi kapsu-
ladan lateral tomon joylashgan.

SAVDOYILIK – shaxsning dushman-
likka va yengib bo‘lmaydigan kuchga
bo‘ysunish hissi bilan ta‘riflanadigan
alohida ruhiy holatlar guruhi.

Yutganda og‘riq bo‘lishi.

Tishlardagi og‘riq.

Tishning yallig‘lanishi.

ОДОНТОЛОГИЯ – ODONTOLOGIA – тиш касалликлари ва уларни даволаш ҳақидаги таълимот; стоматология бўлими.

ОДЫШКА – DYSPNOE – НАФАС ҚИ-СИШИ – қийналиб нафас олиш, нафас олиш тезлиги ва чуқурлигининг бузилиши; ҳаво етишмаслик ҳисси билан кечади.

ОЖИВЛЕНИЕ ОРГАНИЗМА – REANIMATIO – ОРГАНИЗМНИ ТИРИЛТИРИШ – яшаш қобилятига эга организмнинг тасодифий сабаблар (қон йўқотиш, шок ва б.) туфайли сўниб бораётган ёки ҳозиргина сўнган функцияларини тиклашга қаратилган даво чора-тадбирлари комплекси.

ОЖИРЕНИЕ – ADIPOSITA – СЕМИРИШ – ёғнинг (айниқса, тери остида) кўп миқдорда тўпланиб қолиши. Одамнинг вазни унинг нормал вазнидан 20% дан юқори бўлса ва вазни ошиши давом этаверса, у семизликдан азият чекади деб ҳисобланади.

ОЖОГ – COMBUSTIO – КУЙИШ – юқори температура (термик куйиш), кимёвий моддалар (кучли кислоталар, ўювчи ишқорлар – кимёвий куйиш), электр токи (электрдан куйиш) ва ионизация қилувчи нурлар (нурдан куйиш) таъсирида тери, шиллиқ пардалар ва улар остидаги тўқималарнинг шикастланиши).

ОЗДОРОВЛЕНИЕ – SANATIO – СОҒЛОМ-ЛАШТИРИШ – аъзоларда функционал бузилишлар ва патологик ўзгаришларни аниқлаш, бартараф этиш ва профилактика-сига йўналтирилган соғломлаштириш тадбирлари мажмуаси.

ОЗЕНА (вонючий насморк) – OZAENA – САССИҚ ТУМОВ – бурун бўшлиғининг сункали касаллиги.

ОЗЕРО СЛЕЗНОЕ – LACUS LACRIMALIS – КЎЗ ЁШИ КЎЛИ.

ОЗНОБ – FRIGUS – ЭТ УВИШИШИ, жунжикиш – юза (тери) қон томirlари торайиши туфайли совуқ сезиш, қалтираш; мушак титраши билан ўтади.

Tish kasalliklari va ularni davolash haqidagi ta'limot; stomatologiya bo'limi.

NAFAS QISISHI – qiyinalib nafas olish, nafas olish tezligi va chuqurligining buzilishi; havo yetishmaslik hissi bilan kechadi.

ORGANIZMNI TIRILTIRISH – yashash qobiliyatiga ega organizmning tasodifiy sabablar (qon yo'qotish, shok va b.) tufayli so'nib borayotgan yoki hozirgina so'ngan funksiyalarini tiklashga qaratilgan davo chora-tadbirlari kompleksi.

SEMIRISH – yog'ning (ayniqsa, тери ostida) ko'p miqdorda to'planib qolishi. Odamning vazni uning normal vaznidan 20% dan yuqori bo'lsa va vazni oshishi davom etaversa, u semizlikdan aziyat chekadi deb hisoblanadi.

KUYISH – yuqori temperatura (termik kuyish), kimyoviy moddalar (kuchli kislotalar, o'yuvchi ishqorlar – kimyoviy kuyish), elektr toki (elektrdan kuyish) va ionizatsiya qiluvchi nurlar (nurdan kuyish) ta'sirida тери, shilliq pardalar va ular ostidagi to'qimalarning shikastlanishi).

SOG'LOMLASHTIRISH – a'zolarida funksional buzilishlar va patologik o'zgarishlarni aniqlash, bartaraf etish va profilaktikasiga yo'naltirilgan sog'lomlashtirish tadbirlari majmuasi.

SASSIQ TUMOV – burun bo'shlig'ining surunkali kasalligi.

KO'Z YOSHI KO'LI.

ET UVISHISHI, junjikish – yuza (тери) qon tomirlari torayishi tufayli sovuq sezish, qaltirash; mushak titrashi bilan o'tadi.

ОЗНОБЛЕНИЕ – PERNIO – СОВУҚ УРИШИ, СОВУҚ ТЕГИШИ – совуқ таъсирида терининг сурункали яллиғланиши, кўпроқ оёқ-қўл бармоқларида, товонда, кулоқ, бурунда бўлади. Эпидермис қорамтир-кўк рангда шишади ва осон яраланувчи бўлиб қолади, шикастланганда жуда секин тузаладиган яра ҳосил қилади.

ОККЛЮЗИЯ ЗРАЧКА – OCCLUSIO PUPILLAE OCULI – ҚОРАЧИҚНИНГ БЕКИЛИБ ҚОЛИШИ.

ОКОЛОГРУДИННЫЙ – PARASTERNALIS – ТЎШ СУЯГИГА (ТЎШГА) ЯҚИН.

ОКОЛОМАТОЧНАЯ – PARAMETRIUM – БАЧАДОН ЯҚИНИДАГИ (АТРОФИДАГИ).

ОКОЛОПУПОЧНЫЙ – PARAUMBILICALIS – КИНДИК ЯҚИНИДАГИ.

ОКОЛОСЕРДЕЧНАЯ СУМКА – PERICARDIUM – ЮРАК ХАЛТАСИ.

ОКОЛОСИМПАТИЧЕСКИЙ – PARASYMPATHICUS – СИМПАТИК НЕРВ ЯҚИНИДАГИ.

ОКОЛОУЗЛИЕ – PARAGANGLION – ТУГУН ЯҚИНИДАГИ.

ОКОЛОУШНАЯ ЖЕЛЕЗА – PAROTIS – ҚУЛОҚ ОЛДИ БЕЗИ – сўлак безларининг энг каттаси.

ОКОЛОЩИТОВИДНЫЕ ЖЕЛЕЗ(-Ы) – GLANDULAE PARATHYREOIDEAE – ҚАЛҚОНСИМОН БЕЗ ОЛДИ БЕЗ(-ЛАР) – махсус гормон ишлаб чиқарадиган ички секреция безлари.

ОКОСТЕНЕНИЕ – OSSIFICATIO – СУЯКЛАНИШ – суяк ҳосил бўлиш жараёни.

ОКРАСКА МИКРООРГАНИЗМОВ – COLOR MICROORGANISMORUM – МИКРООРГАНИЗМЛАРНИ БЎЯШ – микробларни топиш ва ўрганиш учун қўлланиладиган усуллар комплекси.

ОКСАЛУРИЯ – гр. OXALURIA – ОКСАЛУРИЯ – оксалат тузларининг сийдик билан кўп ажралиши.

SOVUQ URISHI, SOVUQ TEGISHI – совуқ таъсирида терининг сурункали yalligʻlanishi, koʻproq oyoq-qoʻl bar-moqlarida, tovonda, quloq, burunda boʻladi. Epidermis qoramtir-koʻk rangda shishadi va oson yaralanuvchi boʻlib qoladi, shikastlanganda juda sekin tuzaladigan yara hosil qiladi.

QORACHIQLNING BEKILIB QOLISHI.

TOʻSH SUYAGIGA (TOʻSHGA) YAQIN.

BACHADON YAQINIDAGI (ATROFIDAGI).

KINDIK YAQINIDAGI.

YURAK XALTASI.

SIMPATIK NERV YAQINIDAGI.

TUGUN YAQINIDAGI.

QULOQ OLDI BEZI – soʻlak bezlari-ning eng kattasi.

QALQONSIMON BEZ OLDI BEZ (-LAR) – maxsus gormon ishlab chiqaradigan ichki sekretiya bezlari.

SUYAKLANISH – suyak hosil boʻlish jarayoni.

MIKROORGANIZMLARNI BOʻYASH – mikroblarni topish va oʻrganish uchun qoʻllaniladigan usullar kompleksi.

OXSALURIYA – oksalat tuzlarining siydik bilan koʻp ajralishi.

ОКСИУРИАЗ – ENTEROBIOSIS – острица (*Enterobius vermicularis*) келтириб чиқарадиган ичак нематодозлар гуруҳига кирувчи гельминтоз; диспептик ҳолатлар ва анал тешиги олди қичиши билан намоён бўлади; ҳар жойда учрайди.

ОЛИВА – OLIVA – ОЛИВА – узунчоқ миядаги овалсимон дўнглик.

ОЛИГЕМИЯ – OLIGAEMIA – организмда айланиб юрадиган ва йиғилиб турадиган қон умумий миқдорининг камайиши.

ОЛИГОДИПСИЯ – OLIGODIPSIA – организмнинг суюқликка эҳтиёжи камайиши; гипоталамус шикастланишининг белгиси.

ОЛИГОМЕНОРЕЯ – OLIGOMENORRHOEA – ҳайз кўриш циклининг бузилиши, ҳайз кўриш муддати оралиғининг чўзилиб кетиши билан ифодаланadi. Ҳайз вақти эса бир неча соатдан 2 кунгача давом этади.

ОЛИГОПНОЭ – OLIGOPNOE – СЕКИН, ЮЗАКИ НАФАС ОЛИШ – нафас олиш маркази кескин сиқилганда, оғир обструктив ёки рестриктив нафас етишмовчилигида кузатилади.

ОЛИГОСПЕРМИЯ – гр. OLIGOSPERMIA – шаҳватнинг кам бўлиши (1 мл дан кам).

ОЛИГУРИЯ – OLIGURIA – буйраклар ажратадиган сийдик миқдорининг камайиши.

ОМАРТРИТ – OMARTHritis – ЕЛКА БЎҒИМИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ОМЕНТИТ – OMENTITIS – ЧАРВИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ОМФАЛИТ – OMPHALITIS – киндик соҳасида тери ва тери ости клетчаткасининг яллиғланиши.

ОМФАЛОТАКСИС – OMPHALOTAXIS – туғуруқ вақтида тушиб кетган киндик тизимчасини тўғрилаш, жойига қўйиш.

ОМФАЛОРРАГИЯ – OMPHALORRHAGIA – киндикдан қон оқиши (чақалоқларда).

ОМФАЛОТОМИЯ – OMPHALOTOMIA – киндикни, киндик тизимчасини кесиш.

Ostritsa (*Enterobius vermicularis*) keltirib chiqaradigan ichak nematodozlar guruhiga kiruvchi gelmintoz; dispeptik holatlar va anal teshigi oldi qichishi bilan namoyon bo'ladi; har joyda uchraydi.

Uzunchoq miyadagi ovalsimon do'nglik.

Organizmда aylanib yuradigan va yig'ilib turadigan qon umumiy miqdorining kamayishi.

Organizmning suyuqlikka ehtiyoji kamayishi; gipotalamus shikastlanishining belgisi.

Hayz ko'rish siklining buzilishi, hayz ko'rish muddati oralig'ining cho'zilib ketishi bilan ifodalanadi. Hayz vaqti esa bir necha soatdan 2 kungacha davom etadi.

SEKIN, YUZAKI NAFAS OLISH – nafas olish markazi keskin siqilganda, og'ir obstruktiv yoki restriktiv nafas yetishmovchiligida kuzatiladi.

Shahvatning kam bo'lishi (1 ml dan kam).

Buyraklar ajratadigan siydik miqdorining kamayishi.

YELKA BO'G'IMINING YALLIG'LANISHI.

CHARVINING YALLIG'LANISHI.

Kindik sohasida тери va тери oсти kлетчатkasining yallig'lanishi.

Tug'uruq vaqtida tushib ketgan kindik tizimchasini to'g'rilash, joyiga qo'yish.

Kindikdan qon oqishi (chaqaloqlarda).

Kindikni, kindik tizimchasini kesish.

ОМФАЛОФЛЕГМОНА—OMPHALOPHLEG-MONE – киндик соҳасида тери ости флегмонаси.

ОНАНИЗМ(мастурбация)—ONANISMUS—кишининг ўз шаҳвоний ҳиссини жинсий алоқасиз қўзғатиши ёки руҳини қўзғатиб, шаҳвоний ҳиссини уйғотиши ва қондириши.

ОНЕЙРОИДНЫЙ СИНДРОМ (ОНЕЙРОИД) – ONEYROID SINDROME – (ONEYROID) – ОНЕЙРОИД СИНДРОМ (ОНЕЙРОИД) – беморнинг мақомга, вақтга ва ўз шахсига нисбатан мўлжалининг бузилишлари, айрим кататоник белгилар, атрофдаги реал воқеалар билан аралашиб кетадиган фантастик уйқусимон кечинмалар ва сохта галлюцинациялар билан тавсифланган уйқусимон онг хиралашуви.

ОНИХИЯ – ONYCHIA – тирноқлар касаллиги – тирноқ ўрнининг ёки тирноқ атрофидаги терининг яллиғланиши.

ОНКОЛОГИЯ – ONCOLOGIA – ОНКОЛОГИЯ – тиббиётнинг ўсмалар ва уларни даволаш ҳақидаги таълимотга бағишланган бўлими.

ОПЕРАБЕЛЬНЫЙ – OPERABILIS – жарроҳлик амалиёти мумкин – беморнинг жарроҳлик амалиёти ўтказиш мумкин бўлган аҳволи.

ОПЕРАТИВНАЯ ХИРУРГИЯ – CHIRURGIA OPERATIVA – ЖАРРОҲЛИК АМАЛИЁТИ – жарроҳликнинг усул ва ўтказиш қоидаларини ўрганиш ва ишлаб чиқишга бағишланган бўлими.

ОПЕРАЦИЯ – OPERATIO – ЖАРРОҲЛИК АМАЛИЁТИ(-ЛАР) – касаллик оқибатини йўқотиш ёки аъзолар иши учун енгиллик туғдириш мақсадида аъзолар ва гавда қисмларида қилинадиган жарроҳлик даво усуллари.

ОПЕЧЕНЕНИЕ – HEPATISATIO – ЖИГАРЛАНИШ – паренхимал аъзонинг зичланиб қолиши: натижада бу аъзо жигарга ўхшаб қолади. Масалан, ўпканинг тўқималари.

Киндик соҳасида тери ости флегмонasi.

Кишининг о'з шаҳвоний ҳиссини жинсий алоқасиз қo'zg'atishi yoki ruhini qo'zg'atib, shahvoniy hissini uyg'otishi va qondirishi.

Bemorning maqomga, vaqtga va o'z shaxsiga nisbatan mo'ljalining buzilishlari, ayrim katatonik belgilar, atrofdagi real voqealar bilan aralashib ketadigan fantastik uyqusimon kechinmalar va soxta gallutsinatsiyalar bilan tavsiflanadigan uyqusimon ong xiralashuvi.

Tirnoqlar kasalligi – tirnoq o'rning yoki tirnoq atrofidagi terining yallig'lanishi.

ONKOLOGIYA – tibbiyotning o'smalar va ularni davolash haqidagi ta'limotga bag'ishlangan bo'limi.

Jarrohlik amaliyoti mumkin – bemorning jarrohlik amaliyoti o'tkazish mumkin bo'lgan ahvoli.

JARROHLIK AMALIYOTI – jarrohlikning usul va o'tkazish qoidalarini o'rganish va ishlab chiqishga bag'ishlangan bo'limi.

JARROHLIK AMALIYOTI(-LAR) – kasallik oqibatini yo'qotish yoki a'zolar ishi uchun yengillik tug'dirish maqsadida a'zolar va gavda qismlarida qilinadigan jarrohlik davo usullari.

JIGARLANISH – parenximal a'zoning zichlanib qolishi: natijada bu a'zo jigarga o'xshab qoladi. Masalan, o'pkaning to'qimalari.

ОПИОМАНИЯ – OPIOMANIA – НАРКОМАНИЯНИНГ БИР ТУРИ – афюн истеъмол қилишга ўрганиб қолиш.

ОПЛОДОТВОРЕНИЕ – FECUNDATIO – УРУҒЛАНИШ – тухумнинг сперматозоид билан қўшилиши.

ОПОРА – ADMINICULUM – ТАЯНЧ.

ОПОЯСЫВАЮЩИЙ ЛИШАЙ – HERPES ZOSTER – ЎРАБ ОЛАДИГАН ТЕМИРАТКИ – ўткир юкумли касаллик, вируслар қўзғатувчи бўлиб, нерв системаси ва терини шикастлайди.

ОПРЕЛОСТЬ – INTERTRIGO – БИЧИЛИШ – терининг бир-бирига тегиб турадиган жойларининг ишқаланиб яллиғланиши. Кўпинча гўдак болаларда кузатилади.

ОПСИУРИЯ – OPSIURIA – суюқликнинг сийдик билан оз миқдорда ажралиб чиқиши; бу, масалан, буйрак, жигар касалликлари, қон айланиш етишмовчилигида кузатилади.

ОПСОМЕНОРЕЯ – OPSOMENORRHOEA – ҳайз циклининг бузилиши; бунда циклнинг давомийлиги узайиб 35 кундан ошиб кетади.

ОПСООЛИГОМЕНОРЕЯ – OPSOOLIGAMENORRHOEA – ҳайз кўриш циклининг бузилиши; бунда ҳайз кўриш кунлари қисқаради (1–2 кунгача), ҳайз кўриш кунларининг оралиғи эса узайиб (35 кундан ортиқ) кетади.

ОПТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА – ОПТИК СИСТЕМА – тўр пардада тасвирлар шаклланишини таъминловчи, оптик муҳитлар (мугуз парда, намлик, суюқлик, кўз гавҳари, шишасимон тана)дан иборат система.

ОПУСКАНИЕ, ОПУЩЕНИЕ – DESCENSUS – ПАСТГА ТУШИШ, ОСИЛИБ ҚОЛИШ.

ОПУСКАТЕЛЬ (тянущий вниз) – DEPRESSOR – ТУШИРУВЧИ, (пастга тортувчи).

ОПУХОЛЬ – TUMOR – ЎСМА – ҳар қандай янги ҳосил бўлган ўсма. Бу термин одатда тўқиманинг аномал ўсиб кетишига нисбатан қўлланилади; у хавфсиз ёки хавфли ҳам бўлиши мумкин.

НАРКОМАНИЯНИНГ БИР ТУРИ – афюн истеъмол қилишга оʻrganib qolish.

УРУҒʻЛАНИШ – тухумнинг spermatozoid билан qoʻshilishi.

ТАЯНЧ.

ОʻРАБ ОЛАДИГАН ТЕМИРАТКИ – oʻtkir yuqumli kasallik, viruslar qoʻzgʻatuvchi boʻlib, nerv sistemasi va terini shikastlaydi.

БИЧИЛИШ – terining bir-biriga tegib turadigan joylarining ishqalanib yalligʻlanishi. Koʻpincha goʻdak bolalarda kuzatiladi.

Suyuqlikning siydik bilan oz miqdorda ajralib chiqishi; bu, masalan, buyrak, jigar kasalliklari, qon aylanish yetishmovchiligida kuzatiladi.

Hayz siklining buzilishi; bunda siklning davomiyligi uzayib 35 kundan oshib ketadi.

Hayz koʻrish siklining buzilishi; bunda hayz koʻrish kunlari qisqaradi (1–2 kungacha), hayz koʻrish kunlarining oraligʻi esa uzayib (35 kundan ortiq) ketadi.

ОПТИК СИСТЕМА – toʻr pardada tasvirlar shakllanishini taʼminlovchi, optik muhitlar (muguz parda, namlik, suyuqlik, koʻz gavhari, shishasimon tana)dan iborat sistema.

ПАСТГА ТУШИШ, ОСИЛИБ ҚОЛИШ.

ТУШИРУВЧИ, ПАСТГА ТОРТУВЧИ.

ОʻСМА – har qanday yangi hosil boʻlgan oʻsma. Bu termin odatda toʻqimaning aномal oʻsib ketishiga nisbatan qoʻllaniladi; u xavfsiz yoki xavfli ham boʻlishi mumkin.

ОПУЩЕНИЕ ВЕКА – PTOSIS – ЮҚОРИ ҚОВОҚНИНГ КЎТАРИЛМАСЛИГИ.

ОПУЩЕНИЕ ВНУТРЕННОСТЕЙ – SPLANCHOPTOSIS – ИЧКИ АЪЗОЛАРНИНГ ТУШИШИ – бир ёки бир неча аъзоларнинг меърга нисбатан пастроқ жойлашиши.

ОПУЩЕНИЕ МАТКИ – DESCENSUS UTERI – БАЧАДОННИНГ ТУШИШИ – бачадоннинг чаноқ ўқи бўйлаб пастга силжиши.

ОПУЩЕНИЕ ПОЧКИ – NEPHROPTOSIS – БУЙРАК ТУШИШИ – патологик ҳолат, гомова уродинамика бузилиши билан бирга буйракнинг ҳаддан зиёд ҳаракатчанлиги (айрим ҳолларда буйрак силжиган жойида туриб қолади) билан тавсифланади; буйракнинг боғлов аппарати бўшлиғи натижасидир.

ОРБИТА – бош суягидаги жуфт чуқурлик; уларда кўз соққаси ва унинг ёрдамчи аппарати жойлашган.

ОРБИТОГРАФИЯ – ORBITOGRAPHYA – кўз косасини рентгенография қилиш; пункция йўли билан эписклерал бўшлиғига контраст модда юборилгандан сўнг.

ОРБИТОТОМИЯ – ORBITOTOMIA – кўз соққасига жарроҳлик йўли билан кириб ретробульбар бўшлиқни очиш.

ОРГАЗМ – ORGASMUS – жинсий алоқа тамом бўлиш вақтида ниҳоят даражада хуш ёқиши, жинсий майлнинг қондирилиши.

ОРГАН(-Ы) – ORGANUM – АЪЗО(-ЛАР) – организмнинг бир қисми; эволюция тараққиёти натижасида муайян умумий вазифани bajaruvchi ва тузилишга эга тўқималар мажмуи.

ОРГАНИЗМ – ORGANISMUS – ОРГАНИЗМ – ҳар қандай тирик мавжудот.

ОРГАНИЧЕСКИЕ, ВКЛЮЧАЯ СИМПТОМАТИЧЕСКИЕ, ПСИХИЧЕСКИЕ РАССТРОЙСТВА – ОРГАНИК, ШУ ЖУМЛАДАН СИМПТОМАТИК РУХИЙ БУЗИЛИШЛАР – этиологияси аниқ бўлган бош миёна касалликлари, бош миёна жароҳатлари ёки бош миёна функцияси бузилишларига олиб келадиган касалликлар натижасида келиб чиқадиган бир-бирига ўхшаш рухий бузилишлар гуруҳи.

YUQORI QOVOQNING KO'TARILMASLIGI.

ICHKI A'ZOLARNING TUSHISHI – bir yoki bir necha a'zolarning me'yorga nisbatan pastroq joylashishi.

BACHADONNING TUSHISHI – bachadonning chanoq o'qi bo'ylab pastga siljishi.

BUYRAK TUSHISHI – patologik holat, gemo- va urodinamika buzilishi bilan birga buyrakning haddan ziyod harakatchanligi (ayrim hollarda buyrak siljigan joyida turib qoladi) bilan tavsiflanadi; buyrakning bog'lov apparati bo'shligi natijasidir.

Bosh suyagidagi juft chuqurlik; ularda ko'z soqqasi va uning yordamchi apparati joylashgan.

Ko'z kosasini rentgenografiya qilish; punksiya yo'li bilan episkleral bo'shlig'iga kontrast modda yuborilgandan so'ng.

Ko'z kosasiga jarrohlik yoli bilan kirib retrobulbar bo'shliqni ochish.

Jinsiy aloqa tamom bo'lish vaqtida nihoyat darajada xush yoqishi, jinsiy maylning qondirilishi.

A'ZO(-LAR) – organizmning bir qismi; evolutsiya taraqqiyoti natijasida muayyan umumiy vazifani bajaruvchi va tuzilishga ega to'qimalar majmuyi.

ORGANIZM – har qanday tirik mavjudot.

Etiologiyasi aniq bo'lgan bosh miya kasalliklari, bosh miya jarohatlari yoki bosh miya funksiyasi buzilishlariga olib keladigan kasalliklar natijasida kelib chiqadigan bir-biriga o'xshash ruhiy buzilishlar guruhi.

ОРГАНОИДЫ КЛЕТКИ – ORGANOIDA CELLULAE – **ХУЖАЙРА ОРГАНОИДЛАРИ** (ташкилий қисмлари) – ўзига хос тузилган ва маълум бир вазифани бажарадиган, ҳамма ҳужайраларда доим бўладиган цитоплазманинг мукаммаллашган қисмлари (масалан, митохондрия, рибосома, ҳужайра маркази).

ОРГАНОПАТОЛОГИЯ – ORGANOPATHOLOGIA – **ОРГАНОПАТОЛОГИЯ** – аъзолар ёки аъзолар системасининг касалликлари ҳақидаги таълимот.

ОРГАНОТЕРЕПИЯ – гр. ORGANO-TERAPIA – ҳайвонлар аъзоларидан тайёрланган дори-дармонлар билан даволаш (масалан, гормонлар).

ОРНИТОЗ – гр. ORNITHOSIS – ўткир юқумли касаллик; одамга парранда қушлар орқали юқади ва иситма чиқиши, асосан ўпка яллиғланиши билан ўтади.

ОРОГОВЕНИЕ – KERATOSIS – **МУГУЗЛАНИШ** – бирор тўқимада мугуз модда, яъни кератиннинг ҳосил бўлиш жараёни.

ОРТОДИАГРАММА СЕРДЦА – гр. ORTHODIAGRAMMA CORDIS – **ЮРАКНИНГ РЕНТГЕНОЛОГИК ТЕКШИРИШ НАТИЖАСИДА ОЛИНГАН ШАКЛИ.**

ОРТОДОНТИЯ – ORTHODONTIA – стоматологиянинг тишлар, тиш қаторлари, жағ ва юз скелети деформациясининг олдини олиш ҳамда даволаш билан шуғулланадиган бўлими.

ОРТОПЕДИЯ – ORTHOPAEDIA – тиббиётнинг бир бўлими; одамда туғма ва орттирилган майибликларнинг вужудга келиш сабаблари, аниқлаш, олдини олиш ва даволашни ўрганади.

ОРТОПНОЭ – ORTHOPNOE – нафас қисишнинг юқори даражаси, бунда касал фақат ўтириб нафас ола олади.

ОРХЕОЦЕЛЕ – ORCHEOCELE – чов-ёроқ чурраси.

ОРХИАЛЬГИЯ – ORCHIALGIA – **МОЯК ОҒРИҒИ**, тестикуляр невралгия.

ОРХИТ – ORCHITIS – **МОЯКНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.**

HUJAYRA ORGANOIDLARI – o'ziga xos tuzilgan va ma'lum bir vazifani bajaradigan, hamma hujayralarda doim bo'ladigan sitoplazmaning mukammallashgan qismlari (masalan, mitoxondriya, ribosoma, hujayra markazi).

ORGANOPATOLOGIYA – a'zolar yoki a'zolar sistemasining kasalliklari haqidagi ta'limot.

Hayvonlar a'zolaridan tayyorlangan дори-дармонлар билан даволаш (масалан, гормонлар).

Otkir yuqumli kasallik; odamga qushlar o'rqli yuqadi va isitma chiqishi, asosan o'pka yallig'lanishi bilan o'tadi.

MUGUZLANISH – biror to'qimada muguz modda, ya'ni keratinning hosil bo'lish jarayoni.

YURAKNING RENTGENOLOGIK TEKSHIRISH NATIJASIDA OLINGAN SHAKLI.

Stomatologiyaning tishlar, tish qatorlari, jag' va yuz skeleti deformatsiyasining oldini olish hamda davolash bilan shug'ullanadigan bo'limi.

Tibbiyotning bir bo'limi; odamda tug'ma va orttirilgan mayibliklarning vujudga kelish sabablari, aniqlash, oldini olish va davolashni o'rganadi.

Nafas qisishning yuqori darajasi, bunda kasal faqat o'tirib nafas ola oladi.

Chov-yorg'oq churrasi.

MOYAK OG'RIG'I, testikular nevralgiya.

Moyakning yallig'lanishi.

ОРХИЭКТОМИЯ – ORCHIECTOMIA – мойак олиб ташланадиган жарроҳлик муолажаси. Одатда, семинома (мойакнинг ёмон сифатли ўсмаси)ни даволаш жараёнида ба-жарилади. Иккала мойакни ҳам олиб ташлаш (кастрация) одамда бепуштлиқ ривожланишига олиб келади.

ОРХИЭПИДИДИМИТ – ORCHIEPIDIDYMITIS – ЭРКАК ЖИНСИЙ БЕЗИ ВА ОРТИФИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ОСАЖДЕНИЕ – ЧЎКИШ – чўкманинг суюқликдан ажралиши; агглютинация қонунларига бўйсунадиган иммун реакция.

ОСЛОЖНЕНИЕ – COMPLICATIO – АСОРАТ – асосий касалликка қўшилиб, унинг кечишини оғирлаштирадиган ҳар қандай патологик жараён.

ОСМОТЕРАПИЯ – OSMOTHERAPIA – да-волаш усули, ички муҳит осмотик босимини ўзгартиришга асосланган, томирга гипертоник, юкори молекулали эритмалар юбориш билан амалга оширилади.

ОСМОТР БОЛЬНОГО – БЕМОРНИ КЎ-РИШ – беморни текшириш, қуrolланмаган кўз билан касални кўздан кечириш; клиник текширув усулларидан бири.

ОСПА НАТУРАЛЬНАЯ – ЧИН ЧЕЧАК – вируслар кўзгатадиган ўткир, жуда юкумли касаллик.

ОССИФИКАЦИЯ – OSSIFICATIO – суяк ҳосил бўлиш жараёни; махсус хужайралар (остеобластлар) таъсирида 3 босқичда суяк ҳосил бўлиш жараёни.

ОСТЕОАРТРИТ – OSTEOARTHRITIS – бўғимнинг, суякларнинг бўғим учлари би-лан бирга яллиғланиши.

ОСТЕОАРТРОПАТИЯ – OSTEOARTHRORPATIA – ОСТЕОАРТРОПАТИЯ – бўғим ҳосил қилувчи суякларнинг бўғим-лари ва бўғим учлари билан бирга сурунка-ли, яллиғланишсиз жароҳатларининг уму-мий номи.

Мойак олиб ташланадиган жарроҳ-лик муолажаси. Одатда, семинома (мойакнинг yomon сифатли о'смаси) ni davolash jarayonida bajariladi. Ikkala moyakni ham olib tashlash (kastratsiya) odamda bepustlik rivojlanishiga olib keladi.

ERKAK JINSIY BEZI VA ORTIG'INING YALLIG'LANISHI.

CHO'KISH – cho'kmaning suyuqlik-dan ajralishi; agglutinatsiya qonun-lariga bo'ysunadigan immun reaksiya.

ASORAT – asosiy kasallikka qo'shilib, uning kechishini og'irlashtiradigan har qanday patologik jarayon.

Davolash usuli, ichki muhit osmotik bosimini o'zgartirishga asoslangan, tomirga gipertonik, yuqori molekulari eritmalar yuborish bilan amalga oshiriladi.

BEMORNI KO'RISH – bemorni tekshirish, qurollanmagan ko'z bilan kasalni ko'zdan kechirish; klinik tekshiruv usullaridan biri.

CHIN CHECHAK – viruslar qo'zg'atadigan o'tkir, juda yuqumli kasallik.

Suyak hosil bo'lish jarayoni; maxsus hujayralar (osteoblastlar) ta'sirida 3 bosqichda suyak hosil bo'lish jarayoni.

Bo'g'imning, suyaklarning bo'g'im uchlari bilan birga yallig'lanishi.

Bo'g'im hosil qiluvchi suyaklarning bo'g'imlari va bo'g'im uchlari bilan surunkali, yallig'lanishsiz jarohatlarining umumiy nomi.

ОСТЕОДИСПЛАЗИЯ – OSTEODYSP-LASIA – суяк тўқимаси касалликлари (қўпинча туғма) гуруҳи, скелет турли бўлимлари ҳосил бўлишининг бузилиши билан ифодаланади. Ривожланиш аномалияси.

ОСТЕОДИСТРОФИЯ – OSTEODYSTROPHIA – суяк тўқимасининг моддалар алмашинувининг бузилиши туфайли скелет турли бўлимларининг қайтадан тузилиши ёки шакли ўзгариши билан ифодаланадиган касалликлари гуруҳи.

ОСТЕОЛОГИЯ – OSTEOLOGIA – анатомиянинг суяк скелетини ўрганадиган бўлими.

ОСТЕОМА – OSTEOMA – янги ҳосил бўлган суяк тўқимасидан ташкил топган хавфсиз ўсма.

ОСТЕОМИЕЛИТ – OSTEOMYELITIS – кўмикнинг яллиғланиши – аввал кўмик, сўнгра суякнинг ҳамма элементларини, суяк усти пардасини шикастлантирадиган инфекциян яллиғланиш жараёни.

ОСТЕОМИКОЗ – OSTEOMYCOSIS – суяклар микози (қўпроқ актиномикоз) деструктив ва пролифератив жараёнлар билан характерланади.

ОСТЕОНЕКРОЗ – OSTEONECROSIS – суяк маълум қисмининг некрозга учраши; остецитлар лизисга учраши, некрозга учраган қисмлар инкапсуляцияланиши (филофланиши) ва секвестрлар ҳосил қилиши билан таърифланади.

ОСТЕОПЕРИОСТИТ – суякдаги яллиғланиш жараёни; суяк уст пардаси, кўмик тўқимаси билан ғовак моддани қамраб олади.

ОСТЕОПОРОЗ – OSTEOPOROSIS – СУЯК ТЎҚИМАСИНИНГ ДИСТРОФИЯСИ; баъзи патологик сабаблар туфайли суякларда суяк моддасининг сийраклашиб, ғовак бўлиб қолиши. Суяк устунчалари камаяди, борлари ҳам юпқалашади, қийшаяди, қисман эрийди.

Суяк то'қимаси касалликлари (ko'pincha tug'ma) guruhi, skelet turli bo'limlari hosil bo'lishining buzilishi bilan ifodalanadi. Rivojlanish anomaliasi.

Суяк то'қимасining moddalar almashinuvinining buzilishi tufayli skelet turli bo'limlarining qaytadan tuzilishi yoki shakli o'zgarishi bilan ifodalana-digan kasalliklari guruhi.

Anatomiyaning suyak skeletini o'r-ganadigan bo'limi.

Yangi hosil bo'lgan suyak to'qimasidan tashkil topgan xavfsiz o'sma.

Ko'mikning yallig'lanishi – avval ko'mik, so'ngra suyakning hamma elementlarini, suyak usti pardasini shikastlantiradigan infeksiya-n yallig'lanish jarayoni.

Suyaklar mikozi (ko'proq aktinomikoz) destruktiv va proliferativ jarayonlar bilan xarakterlanadi.

Suyak ma'lum qismining nekrozga uchrashi; osteotsitlar lizisga uch-rashi, nekrozga uchragan qismlar inkapsulatsiyalanishi (g'iloflanishi) va sekvestrlar hosil qilishi bilan ta'riflanadi.

Suyakdagi yallig'lanish jarayoni; suyak ust pardasi, ko'mik to'qimasi bilan g'ovak moddani qamrab oladi.

SUYAK TO'QIMASINING DISTROFIYASI; ba'zi patologik sabablar tufayli suyaklarda suyak moddasining siyraklashib, g'ovak bo'lib qolishi. Suyak ustunchalari kamayadi, borlari ham yupqalashadi, qiyshayadi, qisman eriydi.

ОСТЕОСАРКОМА – OSTEOSARCOMA – суяк тўқимасидан келиб чиқадиган хавфли ўсма.

ОСТЕОСКЛЕРОЗ – OSTEOSCLEROSIS – ортиқча суяк тўқимаси ҳосил бўлиши натижасида суякларнинг қаттиқланиши, зичланиши. Рентгенологик усулда аниқланади.

ОСТЕОТОМИЯ – OSTEOTOMIA – суяк кесиш; суяклар ва бўғимлардаги ҳар хил патологик жараёнлар натижасида оёқ-қўлда вужудга келган нуқсонни йўқотиш учун қилинадиган операция. Кейин кесилган бўлаклар учини тўғри ҳолатда улаш.

ОСТЕОФИБРОЗ – OSTEOPHIBROSIS – суяк кўмик бўшлиқларида фиброз остеоген тўқиманинг ўсиб кетиши.

ОСТЕОФИТ – OSTEOPHYTUS – суяк устидаги ортиқча ўсимта, шакли бўйича атиргулнинг тиканига ўхшайди. Бўғинлар орасидаги ва умуртқалар орасидаги тоғайнинг дегенерацияси ва емирилиши натижасида пайдо бўлади.

ОСТЕОХОНДРОЗ – OSTEONCHONDROSIS – суяк ва тоғай тўқималаридаги дистрофик жараёнлар.

ОСТЕОХОНДРОЛИЗ – OSTEONCHONDROLIS – чегараланган соҳада суяк-тоғай тўқимасининг тўлиқ емирилиши, сўрилиб кетиши.

ОСТЕОХОНДРОПАТИЯ – OSTEONCHONDROPATHIA – остеохондрит, остеохондролит, эпифизионекроз – калта суяклар ғовак моддасининг ва узун найсимон суяклар эпифизларининг ўзгариши билан ифодаланадиган касалликлар гуруҳи; кўпинча бўғим тоғайининг ўзгариши билан бирга кечади.

ОСТЕОЦИТ(-Ы) – OSTEOCYTUS – юқори даражада дифференциацияланган етилган суяк ҳужайралари.

ОСТЕОЭКТОМИЯ – OSTEONECTOMIA – суякни ёки унинг бир қисмини оператив йўл билан олиб ташлаш.

Суяк то'қимасидан келиб чиқадиган хавфли о'сма.

Ортиқча суяк то'қимаси ҳосил бўлиши натижасида суякларнинг қаттиқланиши, зичланиши. Рентгенологик усулда аниқланади.

Суяк кесиш; суяклар ва бо'ғимлардаги ҳар хил патологик жараяонлар натижасида оyoқ-қo'лда вужудга келган нуқсонни yo'қoтиш учун қилинадиган operatsiya. Keyin кесилган бо'lakлар uchini to'g'ri ҳoлатда улаш.

Суяк ko'мик бо'shлиқларида фиброз osteogen to'қиманинг o'sиб кетиши.

Суяк устидagi oртиқча o'симта, shakli bo'yicha атиргулнинг тиканига o'xshaydi. Bo'g'inlar орасидagi va умуртқалар орасидagi toг'ayning dегенерatsiyasi va yemirilishi натижасида paydo bo'ladi.

Суяк ва toг'ay to'қималаридagi дистрофик жараяонлар.

Чегараланган соҳада суяк-toг'ay to'қимасининг to'лиқ yemirilishi, so'рилиб кетиши.

Osteoxondrit, osteoxondroliz, epifizioneekroz – калта суяклар g'ovak moddasining va узун naysimon суяклар epifizlarining o'zgarishi билан ifodalanadigan kasalliklar гуруҳи; ko'pincha bo'g'im toг'ayining o'zgarishi билан birga кечadi.

Yuqori darajada differentsiatsiyalangan yetilgan суяк ҳужайралари.

Суякни yoki унинг bir қисmini operativ yo'l билан олиб ташлаш.

ОСТИТ – OSTITIS – СУЯКНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ, аниқроғи, суяк қаттиқ моддасининг яллиғланиши; ҳар доим кўмик бўшлиғи ва суяк уст пардасининг яллиғланиши билан бирга кечади.

ОСТОЛБЕНЕНИЕ – ҚОТИБ ҚОЛМОҚ – ҳаракатсизланиш ҳолати: турли кўзғатишлар, хусусан оғриққа ҳам жавоб реакцияларининг сусайиши ҳамда тўла ёки қисман мутизм билан кечади.

ОСТРИЦА – ENTEROBIUS VERMICULARIS – МАЙДА ГИЖЖА – одамнинг йўғон ва ингичка ичагида паразитлик қиладиган думалоқ чувалчанглarning бир тури.

ОСТРОТА ЗРЕНИЯ – ACUITAS VISUALIS – КЎРИШ ЎТКИРЛИГИ – кўзнинг биридан бирмунча масофада жойлашган икки нуқтани алоҳида-алоҳида кўриш қобилияти.

ОСТРОТА СЛУХА – ACUITAS AUDITUS – ЭШИТИШ ЎТКИРЛИГИ – эшитиш анализаторларининг сезгирлиги; товушни қабул қилиш поғонаси бўйича баҳоланади.

ОСТРЫЙ БРЕД – ЎТКИР ВАСВАСА – беморнинг онгини васваса ғоялари бутунлай қамраб олиб, ушбу ғоялар беморнинг хулқ-атворида тўлиқ намоён бўлиши ҳолати.

ОСТРЫЙ ЖИВОТ – ЎТКИР ҚОРИН ОҒРИҒИ – қорин бўшлиғидаги хавfli ҳолатнинг клиник манзараси; қоринда тўсатдан кескин оғриқ пайдо бўлиши, қорин олдинги девори мушакларининг таранглашиши ва қорин пардасининг таъсирланиши билан ифодаланади.

ОСТРЫЙ НЕФРИТ – гр. NEPHRITIS ACUTA – ЎТКИР НЕФРИТ – буйрақларнинг яллиғланиши. Асосан, буйрак коптокчалари яллиғланади.

ОСТРЫЙ НЕФРОЗ – NEPHROSIS ACUTA – ЎТКИР НЕФРОЗ – буйрак касаллиги – асосан, буйрак найчаларининг дистрофик зарарланиши, бадан шиши, сийдикда оқсил бўлиши ва қондаги альбуминнинг камайиши (нефротик синдром) билан кечади.

СУЯКНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ, аниқроғи, суяк қаттиқ моддасининг яллиғланиши; ҳар доим ко‘мик бо‘шлиғи ва суяк уст пардасининг яллиғланиши билан бирга кечади.

QOTIB QOLMOQ – harakatsizlanish holati: turli qo‘zg‘atishlar, xususan og‘riqqa ham javob reaksiyalarining susayishi hamda to‘la yoki qisman mutizm bilan kechadi.

MAYDA GIJJA – odamning yo‘g‘on va ingichka ichagida parazitlik qiladigan dumaloq chuvalchanglarning bir turi.

KO‘RISH O‘TKIRLIGI – ko‘zning bir-biridan birmuncha masofada joylashgan ikki nuqtani alohida-alohida ko‘rish qobiliyati.

ESHITISH O‘TKIRLIGI – eshitish analizatorlarining sezgirliги; tovushni qabul qilish pog‘onasi bo‘yicha baholanadi.

O‘TKIR VASVASA – bemorning ongini vasvasa g‘oyalari butunlay qamrab olib, ushbu g‘oyalar bemorning xulq-atvorida to‘liq namoyon bo‘lishi holati.

O‘TKIR QORIN OG‘RIG‘I – qorin bo‘shlig‘idagi xavfli holatning klinik manzarasi; qorinda to‘satdan keskin og‘riq paydo bo‘lishi, qorin oldingi devori mushaklarining taranglashishi va qorin pardasining ta‘sirланishi bilan ifodalanadi.

O‘TKIR NEFRIT – buyraklarning yallig‘lanishi. Asosan, buyrak koptokchalari yallig‘lanadi.

O‘TKIR NEFROZ – buyrak kasalligi – asosan, buyrak naychalarining distrofik zararlanishi, badan shishi, siydikda oqsil bo‘lishi va qondagi albuminning kamayishi (nefrotik sindrom) bilan kechadi.

ОСТРЫЙ РЕВМАТИЗМ – гр. RHEUMATISMUS ACUTUS – ЎТКИР БОД – асосан, юрак ва бўғимларни ишдан чиқарадиган инфекциясон касаллик. Кўпинча, бириктирувчи тўқима зарарланади.

ОСЦИЛЛОГРАФИЯ – OSCILLOGRAPHIA – маълум бир соҳада қон айланишини аниқлаш учун кичик томирлар пульсациясини текшириш усули.

ОСЯЗАНИЕ – TACTUS – СЕЗИШ – теридан, шиллиқ қаватлар сиртидан ва мушак-бўғим аппаратидан келиб чиқадиган ҳар хил сезгиларнинг мураккаб тасаввuri.

ОТАЛЬГИЯ – OTALGIA – кулоқдан ташқаридаги бирор-бир яллиғланиш ўчоғидан кулоққа иррадиация бўлишидан келиб чиқадиган кулоқ оғриғи.

ОТВАР – DECOCTUM – ҚАЙНАТМА – суюқ дори тури; доривор ўсимлик хомашёсидан сув ҳаммомида қайнатиш йўли билан олинган сувли эритма.

ОТВЕДЕНИЕ – ABDUCTIO – МАРКАЗДАН УЗОҚЛАШТИРИШ.

ОТВЕРСТИЕ – FORAMEN – ТЕШИК.

О. зрительного канала – Кўрув каналининг тешиги – кўз косаси тўридаги кўрув нерви ўтадиган йўлнинг ташқи тешиги.

О. ведущее в канал или проход – Канал ёки ўтиш жойига олиб кирувчи тешик.

ОТВОДНОЙ КАНАЛЕЦ (выпускник) В КОСТЯХ ЧЕРЕПА – КАЛЛА СУЯКЛАРИДАГИ ЧИҚАРУВЧИ КАНАЛЧА.

ОТВОДЯЩИЙ – ABDUCENS – УЗОҚЛАШТИРУВЧИ, ЧЕТГА ТОРТУВЧИ.

ОТВОДЯЩИЙ НЕРВ – NERVUS ABDUCENS – УЗОҚЛАШТИРУВЧИ НЕРВ – бош миядан чиқадиган нервларнинг VI жуфти. Варолий кўпригининг ромбсимон чуқурча тубидаги ҳаракатлантурувчи ядросидан бошланади. Кўзнинг ташқи тўғри мушагини иннервация қилади.

ОТДАЛЕННАЯ ОТ ЦЕНТРА ЧАСТЬ – МАРКАЗДАН (ТАНА МАРКАЗИДАН) УЗОҚЛАШГАН ҚИСМ.

ОТКИР БОД – асосан, юрак ва боғ'имларни ишдан чиқарадиган инфекциясон касаллик. Ко'пинча, бириктирувчи то'қима зарарланади.

Ма'lум бир соhada қон айланишини аниqlаш uchун кичик томирлар пульсациясини текshирish усули.

SEZISH – teridan, shilliq qavatlar sirtidan va mushak-bo'g'im apparatidan kelib chiqadigan har xil sezgilarning murakkab tasavvuri.

Quloqdan tashqaridagi biror-bir yallig'lanish o'chog'idan quloqqa irradiatsiya bo'lishidan kelib chiqadigan quloq og'rig'i.

QAYNATMA – suyuq dori turi; dorivor o'simlik xomashyosidan suv hammomida qaynatish yo'li bilan olingan suvli eritma.

MARKAZDAN UZOQLASHTIRISH.

TESHIK.

Ko'ruv kanalining teshigi – ko'z kosasi to'ridagi ko'ruv nervi o'tadigan yo'lning tashqi teshigi.

Kanal yoki o'tish joyiga olib kiruvchi teshik.

KALLA SUYAKLARIDAGI CHIQRUVCHI KANALCHA.

UZOQLASHTIRUVCHI, CHETGA TORTUVCHI.

UZOQLASHTIRUVCHI NERV – bosh miyadan chiqadigan nervlarning VI jufti. Varoliy ko'prigining rombsimon chuqurcha tubidagi harakatlantiruvchi yadrosidan boshlanadi. Ko'zning tashqi to'g'ri mushagini innervatsiya qiladi.

MARKAZDAN (TANA MARKAZIDAN) UZOQLASHGAN QISM.

ОТДЕЛ МОЗГА НАД ЗРИТЕЛЬНЫМ БУГРОМ – МИЯНИНГ КЎРУВ БЎРТИҒИ УСТИДАГИ ҚИСМИ.

ОТЕК – OEDEMA – ШИШ – тўқималарда ортиқча суюқликнинг тўпланиб қолиши; бошқача айтганда, бу ҳолат истиско деб аталади. Ҳосил бўлган истиско – шиш локал ёки тарқалган ҳолатда бўлади.

ОТЕК ЛЕГКИХ – гр. OEDEMA PULMONUM – ЎПКА ШИШИ.

О. общий – Умумий шиш – тери ости клетчаткасининг тарқалган шиши.

ОТИТ – OTITIS – ҚУЛОҚНИНГ ЯЛЛИФЛАНИШИ.

ОТКЛОНЕНИЕ – ABERRATIO – ЧЕТЛАНИШ, НОТЎҒРИЛИК.

ОТМОРОЖЕНИЕ – CONGELATIO – СОВУҚ ОЛИШИ – совукдан бўладиган жароҳат; организм тўқималарининг совук таъсирида шикастланиши.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К АОРТЕ – AORTICUS – АОРТАГА ТЕГИШЛИ, АОРТАНИКИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ВНУТРЕННОСТЯМ – VISCERALIS – ИЧКИ АЪЗОЛАРГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ВХОДНОЙ ЧАСТИ ЖЕЛУДКА – CARDIACUS – МЕЪДАНИНГ КИРИШ ҚИСМИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ГЛОТКЕ – PHARYNGO – ЮТҚИН (ҲАЛҚУМ)ГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ГОЛОВНОМУ МОЗГУ – ENCEPHALICUS – БОШ МИЯГА ТЕГИШЛИ, БОШ МИЯНИКИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ГОЛОСОВОЙ ЩЕЛИ – GLOTTICUS – ОВОЗ ЁРИҒИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ДВУГЛАВОЙ МЫШЦЕ – BICIPITALIS – ИККИ БОШЛИ МУШАККА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ДЕЛЬТОВИДНОЙ МЫШЦЕ – DELTOIDICUS – ДЕЛТАСИМОН МУШАККА ТЕГИШЛИ.

MIYANING KO‘RUV BO‘RTIG‘I USTIDAGI QISMI.

SHISH – to‘qimalarda ortiqcha suyuqlikning to‘planib qolishi; boshqacha aytganda, bu holat istisqo deb ataladi. Hosil bo‘lgan istisqo – shish lokal yoki tarqalgan holatda bo‘ladi.

O‘PKA SHISHI.

Umumiy shish – teri osti kletchatkasining tarqalgan shishi.

QULOQNING YALLIG‘LANISHI.

CHETLANISH, NOTO‘G‘RILIK.

SOVUQ OLISHI – sovuqdan bo‘ladigan jarohat; organizm to‘qimalarining sovuq ta‘sirida shikastlanishi.

AORTAGA TEGISHLI, AORTANIKI.

ICHKI A‘ZOLARGA TEGISHLI.

ME‘DANING KIRISH QISMIGA TEGISHLI.

YUTQIN (HALQUM)GA TEGISHLI.

BOSH MIYAGA TEGISHLI, BOSH MIYANIKI.

OVOZ YORIG‘IGA TEGISHLI.

IKKI BOSHLI MUSHAKKA TEGISHLI.

DELTASIMON MUSHAKKA TEGISHLI.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ДЫХАТЕЛЬНОМУ ГОРЛУ – TRACHEALIS – КЕКИРДАККА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К КЛЮВОВИДНОМУ ОТРОСТКУ ЛОПАТКИ – CORACOIDEUS – КУРАКНИНГ ТУМШУҚСИМОН ЎСИҒИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К МИНДАЛИНЕ – TONSILLARIS – МУРТАККА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К МОЗГОВОЙ ОБОЛОЧКЕ – MENINGEUS – МИЯ ПАРДАСИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К МОЧЕИСПУСКАТЕЛЬНОМУ КАНАЛУ – URETHRALIS – СИЙДИК ЧИҚАРИШ КАНАЛИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К НАДКОЛЕННОЙ КОСТИ (чашке) – PATELLARIS – ТИЗЗА ҚОПҚОҒИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К КОСТИ – SPINATUS – ҚИРРАГА, НАЙЗАГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПАЛЬЦУ – DIGITALIS – БАРМОҚҚА ТЕГИШЛИ (бармокники).

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПАУТИННОЙ ОБОЛОЧКЕ – ARACHNOIDALIS – ЎРГИМЧАК (тўр)СИМОН ПАРДАГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПИЩЕВОДУ – OESOPHAGEUS – ҚИЗИЛЎНГАЧГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПЛЮСНЕ – METATARSALIS – ОЁҚ КАФТИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЕ – PANCREATICUS – МЕЪДА ОСТИ БЕЗИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПОДЪЯЗЫЧНОЙ КОСТИ – HYOIDEUS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПРИВОДЯЩЕЙ (мышце) – ADDUCTORIUS – ЯҚИНЛАШТИРУВЧИ МУШАККА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ПУЗЫРЮ – CYSTICUS – ПУФАККА ТЕГИШЛИ.

KEKIRDAKKA TEGISHLI.

KURAKNING TUMSHUQSIMON O‘SIG‘IGA TEGISHLI.

MURTAKKA TEGISHLI.

MIYA PARDASIGA TEGISHLI.

SIYDIK CHIQARISH KANALIGA TEGISHLI.

TIZZA QOPQOG‘IGA TEGISHLI.

QIRRAGA, NAYZAGA TEGISHLI.

BARMOQQA TEGISHLI (barmoqniki).

O‘RGIMCHAK (to‘r)SIMON PARDAGA TEGISHLI.

QIZILO‘NGACHGA TEGISHLI.

OYOQ KAFTIGA TEGISHLI.

ME‘DA OSTI BEZIGA TEGISHLI.

TIL OSTI SUYAGIGA TEGISHLI.

YAQINLASHTIRUVCHI MUSHAKKA TEGISHLI.

PUFAKKA TEGISHLI.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К РАКОВИНЕ – CON-SHALIS – ЧИҒАНОҚҚА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К РОГОВОЙ ОБОЛОЧКЕ – CONCHALIS – МУГУЗ ПАРДАГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К СГИБАТЕЛЮ – FLEXORINS – БУКУВЧИГА ТЕГИШЛИ (мушакка).

ОТНОСЯЩИЙСЯ К СЕМЯВЫНОСЯЩЕМУ ПРОТОКУ – DEFERENTIALIS – УРУҒ ОЛИБ ЧИҚУВЧИ ЙЎЛГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К СИМПАТИЧЕСКОМУ НЕРВУ – SYMPATHICUS – СИМПАТИК НЕРВГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К СЛЕПОЙ КИШКЕ – CALCALIS – КЎРИЧАККА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К СОЕДИНИТЕЛЬНОЙ ОБОЛОЧКЕ – CONJUNCTIVALIS – БИРИКТИРУВЧИ ПАРДАГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К СОННОЙ АРТЕРИИ – CAROTICUS – УЙҚУ АРТЕРИЯСИГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ТОЩЕЙ КИШКЕ – JEJUNALIS – ОЧ (АЧЧИҚ) ИЧАККА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ШПОРЕ – CALCARINUS – ПИХГА ТЕГИШЛИ.

ОТНОСЯЩИЙСЯ К ЩЕЧНОЙ МЫШЦЕ – BUCCALIS – ЛУНЖ МУШАГИГА ТЕГИШЛИ.

ОТОБЛЕННОРЕЯ – ўрта кулоқ яллиғланганида кулоқдан шиллиқ-йирингли ёки йирингли суюқлик оқиб чиқиши.

ОТОЛОГИЯ – тиббиётнинг кулоқ анатомияси, патологияси, физиологияси ва касалликларини даволашга бағишланган бўлими.

ОТОМИКОЗ – OTOMYCOSIS – ташқи эшитув йўли териси ва кулоқ пардасининг замбуруғлар билан зарарланиши.

ОТОРЕЯ – OTORRHOEA – кулоқ оқмаси, ногора пардасидаги перфорацияланган тешик орқали ногора бўшлиғидан йиринг оқиши.

CHIG‘ANOQQA TEGISHLI.

MUGUZ PARDAGA TEGISHLI.

BUKUVCHIGA TEGISHLI (mushakka).

URUG‘OLIB CHIQUVCHI YO‘LGA TEGISHLI.

SIMPATIK NERVGA TEGISHLI.

KO‘RICHAKKA TEGISHLI.

BIRIKTIRUVCHI PARDAGA TEGISHLI.

UYQU ARTERIYASIGA TEGISHLI.

OCH (ACHCHIQ) ICHAKKA TEGISHLI.

PIXGA TEGISHLI.

LUNJ MUSHAGIGA TEGISHLI.

O‘rta quloq yallig‘langanida quloqdan shilliq-yiringli yoki yiringli suyuqlik oqib chiqishi.

Tibbiyotning quloq anatomiyasi, patologiyasi, fiziologiyasi va kasalliklarini davolashga bag‘ishlangan bo‘limi.

Tashqi eshituv yo‘li terisi va quloq pardasining zamburug‘lar bilan zararlanishi.

Quloq oqmasi, nog‘ora pardasidagi perforatsiyalangan teshik orqali nog‘ora bo‘shlig‘idan yiring oqishi.

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГИЯ – OTORHINOLARYNGOLOGIA – қулоқ, бурун ва томоқ (ютқин, ҳикилдок, трахея) ва уларга ёндош соҳалар касалликлари тўғрисидаги фан.

ОТОСКЛЕРОЗ – OTOSCLEROSIS – ўрта қулоқни ички қулоқ билан бириктириб турадиган овал дарча соҳасида суяк тўқимаси ўсиб кетиши билан ифодаланадиган қулоқ касаллиги.

ОТОСКЛЕРОМА – OTOSCLEROMA – склеромалар тури, ноғора бўшлиғи ва ташқи эшитув йўлида ўзига хос инфильтрат ҳосил бўлиш билан характерланади.

ОТОСКОПИЯ – OTOSCOPIA – ташқи эшитув йўли, ноғора парда, кўпинча ноғора парда орқали кўриниб турадиган бўшлиқни, ноғора пардада нуқсон бўлса, ноғора бўшлиғини ҳам текшириш усули.

ОТПАДАЮЩАЯ ОБОЛОЧКИ МАТКИ – БАЧАДОННИНГ КЎЧИБ ТУШУВЧИ ҚАВАТИ.

ОТРАВЛЕНИЯ (интоксикация) – INTOXICATIO – ЗАҲАРЛАНИШ (интоксикация) – сиҳат-саломатликнинг бузилиши; организмнинг унга ташқаридан тушган зарarli (заҳар) моддалар билан ўзаро таъсиридан келиб чиқади.

ОТРЕЗОК – SEGMENTUM – БЎЛАК, БЎЛАКЧА.

ОТРОСТОК – PROCESSUS – ЎСИҚЧА, ЎСИМТА.

О. полый – Ковак ўсиқча – ичи ҳаволи учи берк ўсиқча.

ОТРЫЖКА – ERUCTATIO – КЕКИРИШ – ошқозондан оғиз бўшлиғига тўсатдан газларнинг ёки ошқозон ичидаги нарсаларнинг оз миқдорда чиқиши.

ОТСЛОЙКА ПЛАЦЕНТЫ ПРЕЖДЕВРЕМЕННАЯ – ABLATIO PLACENTAE PREMATURA – ЙЎЛДОШ (плацента)НИНГ БАРВАҚТ КЎЧИШИ – ҳомила туғилмасдан туриб йўлдошнинг бачадон деворидан кўча бошлаши. Енгил турлари озгина қон кетиши билан ифодаланadi. Оғир турларида эса ретроплацентар гематома ҳосил бўлиб, ҳомила ва она ҳаёти хавф остида қолади.

Қулоқ, бурун ва томоқ (ютқин, ҳикилдок, трахея) ва уларга ёндош соҳалар касалликлари то‘ғ‘рисидagi фан.

О‘рта қулоқни ички қулоқ билан бириктириб турadigan oval дарча соҳасида суяк то‘қимаси о‘сib ketishi билан ifodalanadigan қулоқ kasalligi.

Skleromalar turi, nog‘ora bo‘shlig‘i va tashqi eshituv yo‘lida o‘ziga xos infiltrat hosil bo‘lish bilan xarakterlanadi.

Tashqi eshituv yo‘li, nog‘ora parda, ko‘pincha nog‘ora parda orqali ko‘rinib turadigan bo‘shliqni, nog‘ora pardada nuqson bo‘lsa, nog‘ora bo‘shlig‘ini ham tekshirish usuli.

BACHADONNING KŎCHIB TUSHUVCHI QAVATI.

ZAHARLANISH (intoksikatsiya) – sihat-salomatlikning buzilishi; organizmning unga tashqaridan tushgan zararli (zahar) moddalar bilan o‘zaro ta‘siridan kelib chiqadi.

BO‘LAK, BO‘LAKCHA.

O‘SIQCHA, O‘SIMTA.

Kovak o‘siqcha – ichi havoli uchi berk o‘siqcha.

KEKIRISH – oshqozondan og‘iz bo‘shlig‘iga to‘satdan gazlarning yoki oshqozon ichidagi narsalarning oz miqdorda chiqishi.

YO‘LDOSH (platsenta)NING BARVAQT KŎCHISHI – homila tug‘ilmasdan turib yo‘ldoshning bachadon devoridan ko‘cha boshlashi. Yengil turlari ozgina qon ketishi bilan ifodalanadi. Og‘ir turlarida esa retroplatsentar gematoma hosil bo‘lib, homila va ona hayoti xavf ostida qoladi.

ОТСЛОЙКА РЕСНИЧНОГО ТЕЛА – ABLATIO CORPORIS CILIARIS – КИПРИКСИМОН ТАНА КЎЧИШИ – киприксимон тананинг склерадан ажралиши; кўз олмаси жарроҳлигида асорат сифатида учраши мумкин.

ОТСЛОЙКА СЕТЧАТКИ – ABLATIO RETINAE – ТЎР ПАРДА КЎЧИШИ – тўр парда ички қаватларининг пигмент қаватидан ажралиши.

ОТСЛОЙКА СЕТЧАТОЙ ОБОЛОЧКИ – КЎЗ ТЎР ПАРДАСИНИНГ КЎЧИШИ – тўр парда пигмент эпителийдан кўчиши билан ифодаланадиган кўз касаллиги.

ОТСЛОЙКА СТЕКЛОВИДНОГО ТЕЛА – ABLATIO CORPORIS VITERI – ШИШАСИМОН ТАНА КЎЧИШИ – шишасимон тананинг тўр парда ёки кўрув нерви дискидан ажралиши, тўр парда олди бўшлиғига қон қуйилганда кузатилади.

ОФТАЛЬМИЯ – ОРНТНАЛМИА – кўзнинг баъзи яллиғланиш касалликларининг умумий номи.

ОФТАЛЬМОБЛЕННОРЕЯ – кўз конъюнктивасининг йирингли яллиғланиши; сўзакли конъюнктивит.

ОФТАЛЬМОЛОГИЯ – ОРНТНАЛМОЛОГИА – ОФТАЛЬМОЛОГИЯ – кўз касалликлари, уларни даволаш ва олдини олиш ҳақидаги фан.

ОФТАЛЬМОМАЛЯЦИЯ – кўзнинг жуда кам учрайдиган касаллиги; кўз ичи босими анчагина пасайиб кетиб, бу оғриқ ва кўзнинг таъсирланиши билан ўтади.

ОФТАЛЬМОПЛЕГИЯ – КЎЗ МУШАКЛАРИНИНГ ФАЛАЖИ.

ОФТАЛЬМЭКТОМИЯ – кўзни амалиёт йўли билан олиб ташлаш.

ОХЛАЖДЕНИЕ – REFRIGERATIO в медицине – СОВИШ тиббиётда – организмга совуқ таъсир этиши, натижада бир қатор умумий ва маҳаллий реакциялар вужудга келади.

KIPRIKSIMON TANA KO'CHISHI – kipriksimon tananing skleradan ajralishi; ko'z olmasi jarrohligida asorat sifatida uchrashi mumkin.

TO'R PARDA KO'CHISHI – to'r parda ichki qavatlarining pigment qavatidan ajralishi.

KO'Z TO'R PARDASINING KO'CHISHI – to'r parda pigment epiteliydan ko'chishi bilan ifodalanadigan ko'z kasalligi.

SHISHASIMON TANA KO'CHISHI – shishasimon tananing to'r parda yoki ko'ruv nervi diskidan ajralishi, to'r parda oldi bo'shlig'iga qon quyilganda kuzatiladi.

Ko'zning ba'zi yallig'lanish kasalliklarining umumiy nomi.

Ko'z konyunktivasining yiringli yallig'lanishi; so'zakli konyunktivit.

OFTALMOLOGIYA – ko'z kasalliklari, ularni davolash va oldini olish haqidagi fan.

Ko'zning juda kam uchraydigan kasalligi; ko'z ichi bosimi anchagina pasayib ketib, bu og'riq va ko'zning ta'sirlanishi bilan o'tadi.

KO'Z MUSHAKLARINING FALAJI.

Ko'zni amaliyot yo'li bilan olib tashlash.

SOVISH tibbiyotda – organizmga sovuq ta'sir etishi, natijada bir qator umumiy va mahalliy reaksiyalar vujudga keladi.

ОЧКИ – КЎЗОЙНАК – энг кенг тарқалган оптик асбоб. Одам кўзининг оптик етишмаслигида кўришни яхшилашга ёрдам беради (мослайдиган кўзойнаклар), кўзни ҳар хил зарарли таъсирлардан сақлайди (ҳимоя кўзойнаги).

ОЧКИ БИФОКАЛЬНЫЕ – БИФОКАЛ КЎЗОЙНАК.

ОЩУПЫВАНИЕ – PALPATIO – ПАЙПАСЛАШ – тананинг маълум қисмини пайпаслаб таъхис қўйиш усули.

ОЩУЩЕНИЕ – СЕЗИШ – объектив дунё предметларининг сезги аъзоларига таъсир қилиш ва бош миёна пўстлоғидаги нерв марказларини кўзғатиши тўфайли улар хусусиятларининг акс этиши.

II

ПАЛАТОДИНИЯ – PALATODYNIA – танглай соҳасидаги оғриқ.

ПАЛАТОЛАЛИЯ – PALATOLALIA – танглай ёриғи мавжудлиги тўфайли артикуляциянинг бузилиши.

ПАЛИЛАЛИЯ – PALILALIA – битта сўз ёки иборани ҳадеб такрорлай бериш касаллиги – нутқнинг бузилиши.

ПАЛИМНЕЗИЯ – PALIMNESIA – амнезия даврида унутилган воқеаларнинг бемор хотирасида тикланиши.

ПАЛИНЕРГИЯ – PALINERGIA – психик бузилиш; бемор томонидан қандайдир ҳаракатни маъносиз кўп маротаба такрорлаши.

ПАЛЛЕСТЕЗИЯ – PALLESTHESIA – ВИБРАЦИЯ ТАЪСИРИДА ЭШИТИШ ҲИССИНИНГ ПАЙДО БЎЛИШИ.

ПАЛЛИАТИВНЫЙ – фр. PALLIATIF – БЕМОРНИ КАСАЛЛИК СИМПТОМЛАРИДАН ВАҚТИНЧА ОЗОД ҚИЛИШ.

ПАЛОЧКА – BACILLI – ТАЁҚЧАЛАР – буралмаган узунчоқ шаклдаги бактерияларнинг умумий номи.

КО‘ЗОЙНАК – энг кенг тарқалган оптик асбоб. Одам ко‘зининг оптик етишмаслигида ко‘ришни yaxshilashga yordam beradi (moslaydigan ko‘zoynaklar), ko‘zni har xil zararli ta’sirlardan saqlaydi (himoya ko‘zoynagi).

BIFOKAL KO‘ZOYNAK.

PAYPASLASH – tananing ma’lum qismini paypaslab tashxis qo’yish usuli.

SEZISH – obyektiv dunyo predmetlarining sezgi a’zolariga ta’sir qilish va bosh miya po’stlog’idagi nerv markazlarini qo’zg’atishi tufayli ular xususiyatlarining aks etishi.

Tanglay sohasidagi og’riq.

Tanglay yorig’i mavjudligi tufayli artikulyatsiyaning buzilishi.

Bitta so’z yoki iborani hadeb takrorlay berish kasalligi – nutqning buzilishi.

Amneziya davrida unutilgan voqealarning bemor xotirasidan tiklanishi.

Psixik buzilish; bemor tomonidan qandaydir harakatni ma’nosiz ko’p marotaba takrorlashi.

Vibratsiya ta’sirida eshitish hissining paydo bo’lishi.

Bemorni kasallik simptomlaridan vaqtincha ozod qilish.

TAYOQCHALAR – buralmagan uzunchoq shakldagi bakteriyalarning umumiy nomi.

ПАЛОЧКОВЫЕ КЛЕТКИ – ТАЁҚЧАСИМОН ХУЖАЙРАЛАР – одам кўзининг оқшомда кўриш элементлари сифатида ишлайдиган фоторецепторлари. Колбачасимон хужайралар билан бирга кўз тўр пардасининг ташқи қаватида жойлашган.

ПАЛЬПАЦИЯ – PALPATIO – ПАЙПАСЛАШ – тана ёки аъзоларни пайпаслаб кўриб клиник текшириш усули.

ПАЛЬПИТАЦИЯ – PALPITATIO – ТИТРОҚ ТОМИР УРИШИ, мас., юрак титраши.

ПАЛЫЦЫ – DIGITI – БАРМОҚЛАР – умуртқали ҳайвонлар ва одам оёқ-қўлининг уч (дистал) қисми.

ПАМЯТЬ – ХОТИРА – нерв системасининг асосий хусусиятларидан бири; ташқи дунё воқеалари ва организм реакциялари тўғрисидаги ахборотни узоқ вақт сақлаш, онг ҳамда хулқ-атвор доирасида кўп маротаба ундан фойдаланиш билан ифодаланadi.

ПАНАРИЦИЙ – PANARICIUM – ҲАСМОЛ – бармоқнинг ўткир йирингли яллиғланиши.

ПАНАРТРИТ – PANARTHTRITIS – бўғимларнинг ҳамма тўқималари яллиғланиши.

ПАНБРОНХИТ – PANBRONCHITIS – бронх деворининг барча қатламларининг яллиғланиши.

ПАНВАСКУЛИТ – PANVASCULITIS – қон томир девори барча қатламларининг яллиғланиши.

ПАНГИДРОЗ – баданнинг ҳаддан ташқари терлаши.

ПАНДЕМИЯ – PANDEMIА – эпидемия, бир мамлакат ҳудудида, баъзан эса жаҳоннинг кўп мамлакатларида юкумли касаллик тарқалиши билан таърифланади.

ПАНКРЕАТИТ – PANCREATITIS – МЕЪДА ОСТИ БЕЗИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПАНКРЕОЛИТИАЗ – PANCREOLITHIASIS – патологик жараён, меъда ости беzi йўлларида конкрементлар ҳосил бўлиши билан тавсифланади.

TAYOQCHASIMON HUYAYRALAR – одам ко‘zining oqshomda ko‘rish elementlari sifatida ishlaydigan fotoretseptorlari. Kolbachasimon hujayralar bilan birga ko‘z to‘r pardasining tashqi qavatida joylashgan.

PAYPASLASH – tana yoki a‘zolari paypaslab ko‘rib klinik tekshirish usuli.

TITROQ TOMIR URISHI, mas., yurak titrashi.

BARMOQLAR – umurtqali hayvonlar va odam oyoq-qo‘lining uch (distal) qismi.

XOTIRA – nerv sistemasining asosiy xususiyatlaridan biri; tashqi dunyo voqealari va organizm reaksiyalari to‘g‘risidagi axborotni uzoq vaqt saqlash, ong hamda xulq-atvor doirasida ko‘p marotaba undan foydalanish bilan ifodalanadi.

HASMOL – barmoqning o‘tkir yiringli yallig‘lanishi.

Bo‘g‘imlarning hamma to‘qimalari yallig‘lanishi.

Bronx devorining barcha qatlamlarining yallig‘lanishi.

Qon tomir devori barcha qatlamlarining yallig‘lanishi.

Badanning haddan tashqari terlashi.

Epidemiya, bir mamlakat hududida, ba‘zan esa jahonning ko‘p mamlakatlari yuqumli kasallik tarqalishi bilan ta‘riflanadi.

ME‘DA OSTI BEZINING YALLIG‘LANISHI.

Patologik jarayon, me‘da osti bezi yo‘llarida konkrementlar hosil bo‘lishi bilan tavsiflanadi.

ПАНОТИТ – PANOTITIS – ЎРТА ВА ИЧКИ ҚУЛОҚНИНГ БИР ВАҚТДА ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПАНОФТАЛЬМИТ – PANOPHTHALMITIS – КЎЗ ҲАММА ТЎҚИМАЛАРИ ВА ПАРДАЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПАНСЕРОЗИТ – PANCEROSITIS – барча сероз пардалар (плевра, курсоқ пардаси, перикард)нинг бир вақтда яллиғланиши. Кўпинча ревматизм, сил касаллигида, коллагенозларда кузатилади.

ПАНСИНУСИТ – PANSINUSITIS – бурун атрофи бўшлиқларининг бир ёки икки томонлама яллиғланиши.

ПАНТОКРИН – PANTOCRINUM – ёш кийик шохидан олинган суяк экстракт.

ПАПИЛЛОМА – PAPILLOMA – қопловчи эпителийдан ўсадиган хавфсиз ўсма; сўргичсимон ўсиб кетавериш билан характерланиб, атрофидаги ўзгармаган эпителий сиртидан чиқиб туради.

ПАППАТАЧИ ЛИХОРАДКА – тропик ва субтропик мамлакатларда учрайдиган ўткир вирусли касаллик. Одамга *Phlebotomus papatasii* чивинлари чакканда ўтади.

ПАПУЛА – PAPULA – тери сатҳидан кўтарилиб турадиган зич тугунча; терига тошадиган тошма элементи.

ПАРАЗИТ(Ы) – PARASITOS – БОШҚА ОРГАНИЗМ ҲИСОБИГА ЯШОВЧИ ЎСИМЛИК ЁКИ ЖОНИВОР.

ПАРАЗИТАРНЫЕ БОЛЕЗНИ – ПАРАЗИТАР КАСАЛЛИКЛАР – паразитлар қўзғатадиган касалликлар.

ПАРАЛИЧ – PARALYSIS – ФАЛАЖ (ШОЛ) – 1) ихтиёрий ҳаракатлар қилиш қобилиятининг батамом йўқолиши; 2) нерв системаси шикастланиши туфайли аъзонинг бирор функцияси йўқолиши ёки фаолияти тўхташи, мушаклар иннервацияси бузилиши сабаб бўлади.

О'РТА ВА ИЧКИ ҚУЛОҚНИНГ БИР ВАҚТДА ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

КО'З ҲАММА ТО'ҚИМАЛАРИ ВА ПАРДАЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

Barcha seroz pardalar (plevra, qursoq pardasi, perikard)ning bir vaqtda yallig'lanishi. Ko'pincha revmatizm, sil kasalligida, kollagenozlarda kuzatiladi.

Burun atrofi bo'shliqlarining bir yoki ikki tomonlama yallig'lanishi.

Yosh kiyik shoxidan olingan suyuq ekstrakt.

Qoplovchi epiteliydan o'sadigan xavfsiz o'sma; so'rg'ichsimon o'sib ketaverish bilan xarakterlanib, atrofidagi o'zgarmagan epiteliy sirtidan chiqib turadi.

Tropik va subtropik mamlakatlarda uchraydigan o'tkir virusli kasallik. Odamga *Phlebotomus papatasii* chivinlari chaqqanda o'tadi.

Teri sathidan ko'tarilib turadigan zich tuguncha; teriga toshadigan toshma elementi.

BOSHQA ORGANIZM HISOBIGA YASHOVCHI O'SIMLIK YOKI JONIVOR.

PARAZITAR KASALLIKLAR – parazitlar qo'zg'atadigan kasalliklar.

FALAJ (SHOL) – 1) ixtiyoriy harakatlar qilish qobiliyatining batamom yo'qolishi; 2) nerv sistemasi shikastlanishi tufayli a'zoning biror funksiyasi yo'qolishi yoki faoliyati to'xtashi, mushaklar innervatsiyasi buzilishi sabab bo'ladi.

ПАРАНЕСТЕЗИЯ – PARANAESTHESIA – тананинг симметрик қисмларида, аксари икки қўл ёки икки оёғида сезувчанликнинг бўлмаслиги.

ПАРАПАРЕЗ – PARAPARESIS – қўл ёки оёқ парези – ҳаракатнинг заифланиши.

ПАРАПЛЕГИЯ – PARAPLEGIA – иккала оёқ ёки иккала қўлнинг фалаж бўлиб қолиши.

ПАРАПРОКТИТ – PARAPROCTITIS – тўғри ичакни ва орқа тешикни ўраб турувчи клетчатканинг ўткир ёки нимўткир йирингли яллиғланиши, абсцесс ҳосил бўлиши билан ёки камдан-кам флегмона типиди ўтади.

ПАРАПРОСТАТИТ – PARAPROSTATITIS – простата беши атрофидаги тўқималарнинг яллиғланиши. Мас.: абсцесснинг ёрилиши натижасида.

ПАРАПСИХОЛОГИЯ – баъзи одамларда кузатиладиган экстрасенсор ҳис этиш, психокинез ва бошқа руҳий қобилиятлар ҳақидаги таълим.

ПАРАСИМПАТИЧЕСКАЯ НЕРВНАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA NERVORUM PARASYMPATHICUM – ПАРАСИМПАТИК НЕРВ СИСТЕМАСИ – тугунлари бевосита аъзоларга яқин ёки уларнинг ичида жойлашган вегетатив нерв системасининг бир қисми.

ПАРАТИФ(Ы) – PARATYPHUS – паратифоз бактериялар (сальмонелла) кўзгатадиган ичак инфекциялар гуруҳига кирадиган ўткир инфекцион касаллик, овқат орқали юқади. Белгилари қорин тифи белгиларига ўхшайди.

ПАРАТИФЛИТ – PARATYPHLITIS – кўричак ташқи пардасининг яллиғланиши; йирингли аппендицит, сил, сифилис, кўричакнинг актиномикозиди кузатилади. Ён-атрофдаги клетчаткага ҳам йиринг ўтади.

ПАРАУРЕТЕРИТ – PARAURETERITIS – сийдик йўлини ўраб турувчи клетчатканинг яллиғланиши.

Tananing simmetrik qismlarida, aksari ikki qo'l yoki ikki oyog'ida sezuvchanlikning birdek bo'lmashligi.

Qo'l yoki oyoq parezi – harakatning zaiflanishi.

Ikkala oyoq yoki ikkala qo'lining falaj bo'lib qolishi.

To'g'ri ichakni va orqa teshikni o'rab turuvchi kletchatkaning o'tkir yoki nimo'tkir yiringli yallig'lanishi, abscess hosil bo'lishi bilan yoki kamdan kam flegmona tipida o'tadi.

Prostata bezi atrofidagi to'qimalarning yallig'lanishi. Mas.: abscessning yorilishi natijasida.

Ba'zi odamlarda kuzatiladigan ekstrасensor his etish, psixokinez va boshqa ruhiy qobiliyatlar haqidagi ta'limot.

PARASIMPATIK NERV SISTEMA-SI – tugunlari bevosita a'zolarga yaqin yoki ularning ichida joylashgan vegetativ nerv sistemasining bir qismi.

Paratifoз bakteriyalar (salmonella) qo'zg'atadigan ichak infeksiyalar guruhiga kiradigan o'tkir infeksion kasallik, ovqat orqali yuqadi. Belgilari qorin tifi belgilariga o'xshaydi.

Ko'richak tashqi pardasining yallig'lanishi; yiringli appenditsit, sil, sifilis, ko'richakning aktinomikozida kuzatiladi. Yon-atrofdagi kletchatkaga ham yiring o'tadi.

Siydik yo'lini o'rab turuvchi kletchatkaning yallig'lanishi.

ПАРАУРЕТЕРИТ – PARAURETHRITIS – аномал ривожланган парауретрал йўлларнинг яллиғланиши.

ПАРАЦЕНТЕЗ – PARACENTESIS – ногора пардани даволаш мақсадида сунъий равишда тешиш (ўткир йирингли отит ҳолатида йирингни чиқариб юбориш мақсадида).

ПАРАЦИСТИТ – PARACYSTITIS – ПАРАЦИСТИТ – қовуқ олди клетчаткасининг яллиғланиши.

ПАРЕЗ – PARES – енгил чала фалаж, ихтиёрий ҳаракатларнинг сусайиши ёки қисман йўқолиши. Маълум гуруҳ мушаклар иннервациясининг бузилиши.

ПАРЕНХИМА – PARENCHYMA – аъзога хос ҳужайралардан иборат тўқиманинг бир қисми (мас., жигар эпителиysi).

ПАРЕСТЕЗИЯ – PARAESTHESIA – ташқи таъсирсиз ёки айрим механик сабаблар (нерв толаси, қон томирнинг эзилиши) таъсирида терининг увишиши, худди чумоли юргандек, игна санчигандек, куйгандек ҳис қилиш сезгиси.

ПАРКИНСОНИЗМ – PARKINSONISMUS – марказий нерв системасининг сурункали авж олувчи касаллиги, ҳаракатлантирувчи функциялар бузилиши билан ўтади. Гипокинезия, айрим мушаклар қотиб қолиши, титроқ.

ПАРОДОНТ – PARADONTIUM – ўзаро чамбарчас боғланган тўқималар комплекси; тишни ўраб туради. Милк, периодонт, тиш илдизи устидаги цемент, альвелланинг суяк тўқима.

ПАРОДОНТОЗ – PARADONTOSIS – тишни ўраб турадиган тўқималар касаллиги; бунда, одатда, деярли соғлом тишлар қимирлаб, тушиб кета бошлайди.

ПАРОКСИЗМ – PAROXYSMUS – 1) кучли хуруж, кучли тутқаноқ; 2) бемор ҳолатининг кескин ёмонлашуви ёки касалликнинг қайталашиши.

ПАРОНИХИЯ – PARONYCHIA – тирноқлар атрофидаги тўқималарнинг ейилиб кетиши билан кузатиладиган яллиғланиши.

Аномал ривожланган парауретрал yo‘llarning yallig‘lanishi.

Nog‘ora pardani davolash maqsadida sun‘iy ravishda teshish (o‘tkir yiringli otit holatida yiringni chiqarib yuborish maqsadida).

PARATSISTIT – qovuq oldi kletchatkasining yallig‘lanishi.

Yengil chala falaj, ixtiyoriy harakatlarning susayishi yoki qisman yo‘qolishi. Ma‘lum guruh mushaklar innervatsiyasining buzilishi.

A‘zoga xos hujayralardan iborat to‘qimaning bir qismi (mas., jigar epiteliysi).

Tashqi ta‘siriz yoki ayrim mexanik sabablar (nerv tolasi, qon tomirning ezilishi) ta‘sirida terining uvishishi, xuddi chumoli yurgandek, igna sanchigandek, kuygandek his qilish sezgisi.

Markaziy nerv sistemasining su-runkali avj oluvchi kasalligi, harakatlantiruvchi funksiyalar buzilishi bilan o‘tadi. Gipokineziya, ayrim mushaklar qotib qolishi, titroq.

O‘zaro chambarchas bog‘langan to‘qimalar kompleksi; tishni o‘rab turadi. Milk, periodont, tish ildizi ustidagi sement, alvellaning suyak to‘qima.

Tishni o‘rab turadigan to‘qimalar kasalligi, bunda, odatda, deyarli sog‘lom tishlar qimirlab, tushib keta boshlaydi.

1) kuchli xuruj, kuchli tutqanoq; 2) bemor holatining keskin yomonlashuvi yoki kasallikning qaytalashishi.

Tirnoqlar atrofidagi to‘qimalarning yeyilib ketishi bilan kuzatiladigan yallig‘lanish.

ПАРОСМИЯ – PAROSMIA – хид билишнинг бузилиши. Димокка ҳар хил хидлар кирётгандек туюлади.

ПАРОТИТ – PAROTITIS – ТЕПКИ – қулоқ олди сўлак безининг яллиғланиши.

ПАРУС (завеса, занавес) – ОСИЛИБ ТУРУВЧИ ПАРДА.

ПАРША – FAVUS – замбуруғли касаллик; бошнинг сочли қисмига, тирноқ ва баданнинг силлиқ терисига зарар етказди.

ПАСТОЗНОСТЬ – PASTOSITAS – тўқималардаги билинар-билинмас оқарган «хамирсимон» шишда тери ва тери ости тўқималарининг эластиклиги камаяди.

ПАСТЬ (ЗЕВ) – FAUCES – ТОМОҚ (БЎҒИЗ).

П. волчья – Бўри жағи – танглайнинг туғма ёриғи, палатосхизис.

ПАТОГЕНЕЗ – PATHOGENESIS – ПАТОГЕНЕЗ – тиббиётнинг касалликнинг келиб чиқиш жараёни ва ривожланишини ўрганадиган бўлими.

ПАТОГНОМОНИЧНЫЙ – бирор касалликнинг ўзига хос тавсифли белгиси. Мас., гемоглобин ва эритроцит миқдорининг камайиши анемия учун патогномоник белгидир ва ҳоказо.

ПАТОКИНЕЗ – PATHOKINESIS – юзага келган патологик жараённинг клиник формаси ва анатомик турининг босқичма-босқич ривожланиш жараёни; термин И.В.Давидовский томонидан киритилган.

ПАТОЛОГИЧЕСКАЯ АНАТОМИЯ – ПАТОЛОГИК АНАТОМИЯ – асосий тиббиёт фанларидан бири; патологик жараёнлар ва касалликларни морфологик текширувлар ёрдамида ўрганади.

ПАТОЛОГИЧЕСКАЯ ФИЗИОЛОГИЯ – ПАТОЛОГИК ФИЗИОЛОГИЯ – патологик жараёнларнинг келиб чиқиши, ривож ва оқибати қонуниятлари тўғрисидаги фан.

ПАТОЛОГИЯ – PATHOLOGIA – касалликлар, организмнинг касаллик ҳолати тўғрисидаги фан.

Hid bilishning buzilishi. Dimog'ga har xil hidlar kirayotgandek tuyuladi.

ТЕПКИ – quloq oldi so'lak bezining yallig'lanishi.

OSILIB TURUVCHI PARDA.

Zamburug'li kasallik; boshning sochli qismiga, tirnoq va badanning silliq terisiga zarar yetkazadi.

To'qimalardagi bilinar-bilinmas oqargan «xamirsimon» shishda teri va teri osti to'qimalarining elastikligi kamayadi.

TOMOQ (BO'G'IZ).

Bo'ri jag'i – tanglayning tug'ma yorig'i, palatosxizis.

PATOGENEZ – tibbiyotning kasallikning kelib chiqish jarayoni va rivojlanishini o'rganadigan bo'limi.

Biror kasallikning o'ziga xos tavsifli belgisi. Mas., gemoglobin va eritrotsit miqdorining kamayishi anemiya uchun patognomonik belgidir va hokazo.

Yuzaga kelgan patologik jarayonning klinik formasi va anatomik turining bosqichma-bosqich rivojlanish jarayoni; termin I.V. Davidovskiy tomonidan kiritilgan.

PATOLOGIK ANATOMIYA – asosiy tibbiyot fanlaridan biri; patologik jarayonlar va kasalliklarni morfologik tekshiruvlar yordamida o'rganadi.

PATOLOGIK FIZIOLOGIYA – patologik jarayonlarning kelib chiqishi, rivoji va oqibati qonuniyatlari to'g'risidagi fan.

Kasalliklar, organizmning kasallik holati to'g'risidagi fan.

ПАТРОНАЖ – фр. PATRONAGE – ПАТРОНАЖ – тиббий ёрдамга муҳтож бўлган касалларга уйига бориб қараб туриш ва тегишли ёрдам бериш.

ПАУТИННАЯ ОБОЛОЧКА ГОЛОВНОГО МОЗГА – ARACHNOIDEA ENCEPHALI – БОШ МИЯНИНГ ЎРГИМЧАК (ТЎР)СИМОН ПАРДАСИ.

ПАУТИННАЯ ОБОЛОЧКА СПИННОГО МОЗГА – ARACHNOIDEA SPINALIS – ОРҚА МИЯНИНГ ЎРГИМЧАК ТЎРИСИМОН ПАРДАСИ.

ПАХ – INGUEN – ЧОВ.

ПАХИАРАХНОИДИТ – мия қаттиқ ва ўргимчак тўрисимон пардаларининг бир вақтда яллиғланиши.

ПАХИМЕНИНГИТ – PACHYMENINGITIS – мия қаттиқ пардасининг яллиғланиши.

ПАХОВЫЙ – INGUINALIS – ЧОВГА ТЕГИШЛИ, ЧОВНИКИ.

ПАЦИЕНТ – PATIENS (лот. азобланувчи) – МИЖОЗ – касаллик, патологик ҳолат ёки соғлиғидаги бошқа бир бузилиш сабабли ҳамда хасталиги бор ёки йўқлигидан қатъи назар тиббий ёрдам олувчи инсон.

ПЕДЕРАСТ – гр. PAIDERASTES – БАЧАВОЗ – гомосексуализмга муштало бўлган эркак.

ПЕДИАТР – БОЛАЛАР ШИФОКОРИ – болалар саломатлигини муҳофаза қилиш, ташхис қўйиш, профилактика ва касалликларини даволаш бўйича мутахассис.

ПЕДИАТРИЯ – PAEDIATRIA – болалар касалликлари, уларни даволаш ва олдини олиш тўғрисидаги фан.

ПЕДИКУЛЁЗ – PEDICULOSIS – БИТЛИҚИЛИК – бош, қўйлак ёки қов битлари чаққанда келиб чиқадиган тери касаллиги.

ПЕЛЛАГРА – PELLAGRA – ЧИЛЛАШИР – овқатда никотин кислота, шунингдек В гуруҳига кирадиган баъзи бошқа витаминлар ва ҳаёт учун энг зарур аминокислота – триптофан етишмаслиги натижасида тери, ошқозон-ичак йўли зарарланади, баъзида руҳий касаллик билан ифодаланади.

PATRONAJ – tibbiy yordamga muhtoj boʻlgan kasallarga uyiga borib qarab turish va tegishli yordam berish.

BOSH MIYANING OʻRGIMCHAK (TOʻR)SIMON PARDASI.

ORQA MIYANING OʻRGIMCHAK TOʻRISIMON PARDASI.

CHOV.

Miya qattiq va oʻrgimchak toʻrisimon pardalarining bir vaqtda yalligʻlanishi.

Miya qattiq pardasining yalligʻlanishi.

CHOVGA TEGISHLI, CHOVNIKI.

MIJOZ – kasallik, patologik holat yoki sogʻligʻidagi boshqa bir buzilish sababli hamda xastaligi bor yoki yoʻqligidan qatʼi nazar tibbiy yordam oluvchi inson.

BACHAVOZ – gomoseksualizmga muhtalo boʻlgan erkak.

BOLALAR SHIFOKORI – bolalar salomatligini muhofaza qilish, tashxis qoʻyish, profilaktika va kasalliklarini davolash boʻyicha mutaxassis.

Bolalar kasalliklari, ularni davolash va oldini olish toʻgʻrisidagi fan.

BITLIQILIK – bosh, koʻylak yoki qov bitlari chaqqanda kelib chiqadigan тери kasalligi.

CHILLASHIR – ovqatda nikotin kislota, shuningdek B guruhiga kiradigan baʼzi boshqa vitaminlar va hayot uchun eng zarur aminokislota – triptofan yetishmasligi natijasida тери, oshqozon-ichak yoʻli zararlanadi, baʼzida ruhiy kasallik bilan ifodalanadi.

ПЕЛЬВИОЦЕЛЛЮЛИТ – PELVIOCELLULITIS – **ПЕЛЬВИОЦЕЛЛЮЛИТ** – чанокдаги барча бириктирувчи тўқималарнинг яллиғланиши.

ПЕМФИГУС – гр. PEMPHYGUS – **ПҮРСИЛДОҚ ЯРА** – терининг сурункали, лекин келиб чиқиш сабаби номаълум бўлган оғир касаллиги. Касал умумий аҳволининг жуда оғир бўлиши билан характерланади.

ПЕНЕТРАЦИЯ ЯЗВЫ – PENETRATIO ULCERIS – **ЯРАНИНГ ЧУҚУРЛАШИШИ, ЁЙИЛИШИ, ПЕНЕТРАЦИЯСИ** – яра касаллигининг оғирлашиши, ошқозон ёки ўн икки бармоқ ичакдан инфильтрация ва деструкция жараёнларининг қўшни аъзоларга – жигарга, чарвига, ошқозон ости безига кириб бориши.

ПЕПСИН – PEPSINUM – **ПЕПСИН** – меъда ширасининг асосий протеолитик ферменти; протеиназалар гуруҳига киради. Оксилларни полипептидларгача парчалайди.

ПЕРВАЯ МЕДИЦИНСКАЯ ПОМОЩЬ – **БИРИНЧИ ТИББИЙ ЁРДАМ** – бахтсиз ҳодисаларда ёки тўсатдан касал бўлиб қолганда инсон ҳаётини сақлаб қолиш ва асоратларнинг олдини олиш мақсадида воқеа содир бўлган жойда зудлик билан жароҳатланган одам томонидан (ўзига-ўзи) ёки яқинроқ жойда турган кишилар томонидан (бир-бирига) ёрдам кўрсатиладиган чора-тадбирлар мажмуи.

ПЕРВАЯ СИГНАЛЬНАЯ СИСТЕМА – **БИРИНЧИ СИГНАЛ СИСТЕМАСИ** – ташқи ва ички муҳитдан келадиган қўзғалувчилар рецепторларга таъсир этганда ҳайвонлар ва одамнинг бош миёя пўстлоғида шаклланадиган шартли рефлексли алоқалар тизими.

ПЕРВЫЙ ПОЗВОНОК – ATLANT – **БИРИНЧИ БҮЙИН УМУРТҚАСИ**.

ПЕРЕГОРОДКА – SEPTUM – **ПАРДЕВОР** – икки бўшлиқни бир-биридан ажратиб турадиган девор.

PELVIOSELLULIT – чанокдаги барча бириктирувчи то'қималарнинг яллиғланиши.

PO‘RSILDOQ YARA – терининг сурункали, лекин келиб чиқиш сабаби номаълум бўлган оғир касаллиги. Касал умумий аҳволининг жуда оғир бўлиши билан характерланади.

YARANING CHUQURLASHISHI, YOYILISHI, PENETRATSIYASI – яра касаллигининг оғирлашиши, ошқозон yoki o‘n ikki barmoq ichakdan infiltratsiya va destruksiya jarayonlarining qo‘shni a‘zolarga – jigar, charviga, oshqozon osti beziga kirib borishi.

PEPSIN – me‘da shirasining asosiy proteolitik fermenti; proteinazalar guruhiga kiradi. Oqsillarni polipeptidlar gacha parchalaydi.

BIRINCHI TIBBIY YORDAM – baxtsiz hodisalarda yoki to‘satdan kasal bo‘lib qolganda inson hayotini saqlab qolish va asoratlarning oldini olish maqsadida voqea sodir bo‘lgan joyda зудlik bilan jarohatlangan odam tomonidan (o‘ziga o‘zi) yoki yaqinroq joyda turgan kishilar tomonidan (bir-biriga) yordam ko‘rsatiladigan chora-tadbirlar majmuyi.

BIRINCHI SIGNAL SISTEMASI – tashqi va ichki muhitdan keladigan qo‘zg‘aluvchilar retseptorlarga ta‘sir etganda hayvonlar va odamning bosh miya po‘stlog‘ida shakllanadigan shartli refleksli aloqalar tizimi.

BIRINCHI BO‘YIN UMURTQASI.

O‘RTA DEVOR – икки xona yoki bo‘shliqni bir-biridan ajratib turuvchi devor.

ПЕРЕДНИЙ – ANTERIOR – ОЛДИНГИ.

ПЕРЕДНИЙ МОЗГ – PRAENCEPHALON – ОЛДИНГИ МИЯ – бош мианинг олдинги бўлими; юқори табақали умуртқалилар ва айниқса одамда катта ҳажмда бўлиб, муҳим физиологик аҳамиятга эга.

ПЕРЕДНИЙ РОГ СПИННОГО МОЗГА – CORNIA NTERIUS MEDULLAE SPINALIS – ОРҚА МИЯНИНГ ОЛДИНГИ ШОХИ.

ПЕРЕКЛАДИНА – TRAVEKULA – КЎНДАЛАНГ КЕСИШИБ, БИР-БИРИНИНГ УСТИГА ТАХЛАНГАН. ТЎСИН, ЯККАЧЎП.

ПЕРЕКРЕСТ – DECUSSATIO – КЕСИШМА, КЕСИШУВ.

ПЕРЕЛИВАНИЕ КРОВИ – НАЕМО-TRANSFUSIO, TRANSFUSIO SANGUINIS – ҚОН ҚУЙИШ – даво мақсадида бемор (реципиент)нинг қон томирига донор қонини ёки плацента қонини юбориш.

ПЕРЕЛОМ(-Ы) – FRACTURA – СУЯК СИНИШИ – суякнинг бутунлиги бузилиши билан боғлиқ шикастланиши.

ПЕРЕРОЖДЕНИЕ – ҚАЙТА ТУҒИЛИШ – тўқима, аъзоларнинг тузилиши ва (ёки) фаолиятининг айрим касалликлар оқибатида ўзгариши. Бунда уларнинг яшаш қобиляти камаяди, фаолияти сусаяди.

ПЕРИАДЕНИТ – PERIADENITIS – 1) лимфатик тугунлар сероз пардасининг яллиғланиши; одатда лимфаденит асорати; 2) бирор без атрофидаги тўқималарнинг яллиғланиши.

ПЕРИАДНЕКСИТ – PERIADNEXITIS – бачадон ортиқларини қоплаб турадиган қорин пардасининг яллиғланиши.

ПЕРИАРТЕРИИТ – PERIARTERITIS – артериялар девори ўрта ва ташқи қаватининг шикастланиши.

ПЕРИАРТРИТ – PERIARTHRITIS – бўғимларнинг фиброз капсуласини ўраб олган юмшоқ тўқималарнинг яллиғланиши.

OLDINGI.

OLDINGI MIYA – bosh miyaning oldingi bo‘limi; yuqori tabaqali umurtqalilar va ayniqsa odamda katta hajmda bo‘lib, muhim fiziologik ahamiyatga ega.

ORQA MIYANING OLDINGI SHOXI.

KO‘NDALANG KESISHIB, BIR-BIRINING USTIGA TAXLANGAN. TO‘SIN, YAKKACHO‘P.

KESISHMA, KESISHUV.

QON QUYISH – davo maqsadida bemor (retsipiyent)ning qon tomiriga donor qonini yoki platsenta qonini yuborish.

SUYAK SINISHI – suyakning butunligi buzilishi bilan bog‘liq shikastlanishi.

QAYTA TUG‘ILISH – to‘qimalar, a‘zolar tuzilishi va (yoki) faoliyatining ayrim kasalliklar oqibatida o‘zgarishi. Bunda ularning yashash qobiliyati kamayadi, faoliyati susayadi.

1) limfatik tugunlar seroz pardasining yallig‘lanishi; 2) biror bez atrofidagi to‘qimalarning yallig‘lanishi.

Bachadon ortiqlarini qoplab turadigan qorin pardasining yallig‘lanishi.

Arteriyalar devori o‘rta va tashqi qavatining shikastlanishi.

Bo‘g‘imlarning fibroz kapsulasini o‘rab olgan yumshoq to‘qimalarning yallig‘lanishi.

ПЕРИГЕПАТИТ – PERINEPATITIS – жигар қобиғи (капсуласи)нинг яллиғланиши.

ПЕРИДУОДЕНИТ – PERIDUODENITIS – ўн икки бармоқ ичак қорин пардасининг яллиғланиши.

ПЕРИКАРД – PERICARDIUM – ПЕРИКАРД – юракни ўраб турадиган ва икки: ташқи (фиброз) ва ички (сероз) қаватлардан ташкил топган берк халтасимон тузилма.

ПЕРИКАРДИОТОМИЯ – гр. PERICARDIOTOMIA – перикард пардани кесиб очиш операцияси.

ПЕРИКАРДИТ – PERICARDITIS – ЮРАК ХАЛТАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПЕРИКОЛИТ – PERICOLITIS – ЧАМБАР ИЧАКНИ ҚОПЛОВЧИ ҚОРИН-ПАРДАНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПЕРИКОЛЬПИТ – PERICOLPITIS – ҚИН ТАШҚИ ДЕВОРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ. Гинекологик хасталик.

ПЕРИКРАНИТ – ПЕРИКРАНИТ – КАЛЛА СУЯГИ УСТИ ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПЕРИЛИМФА – PERILYMFA – ички қулоқнинг суяк лабиринти билан парда лабиринти орасидаги бўшлиқни тўлдириб турадиган тиниқ суюқлик.

ПЕРИНАТАЛЬНЫЙ ПЕРИОД – ҳомиладорликнинг 28-ҳафтасидан бошлаб, бола туғилганидан сўнгги 7-кунгача бўлган муддат.

ПЕРИНЕВРИЙ – PERINEURIY – нервни ўраб турадиган бириктирувчи тўқимали парда.

ПЕРИНЕФРИТ – PERINEPHRITIS – БУЙРАКНИНГ ЎЗ ФИБРОЗ КАПСУЛАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПЕРИОДОНТ – PERIODONTUM – ТИШНИНГ ИЛДИЗ ПАРДАСИ – тиш илдизининг устидаги парда, тишнинг илдиз пардаси, аynи вақтда алвеолар деворнинг ҳам пардаси ҳисобланади.

Жигар қобиғи (капсуласи)нинг яллиғланиши.

О'н икки бармоқ ичак қорин пардасининг яллиғланиши.

PERIKARD – yurakni o‘rab turadigan va ikki: tashqi (fibroz) va ichki (seroz) qavatlardan tashkil topgan berk xaltasimon tuzilma.

Perikard pardani kesib ochish operatsiyasi.

YURAK XALTASINING YALLIG‘LANISHI.

CHAMBAR ICHAKNI QOPLOVCHI QORINPARDANING YALLIG‘LANISHI.

QIN TASHQI DEVORINING YALLIG‘LANISHI. Ginekologik xastalik.

KALLA SUYAGI USTI PARDASINING YALLIG‘LANISHI.

Ichki quloqning suyak labirinti bilan parda labirinti orasidagi bo‘shliqni to‘ldirib turadigan tiniq suyuqlik.

Homiladorlikning 28-haftasidan boshlab, bola tug‘ilganidan so‘nggi 7-kungacha bo‘lgan muddat.

Nervni o‘rab turadigan biriktiruvchi to‘qimali parda.

BUYRAKNING O‘Z FIBROZ KAPSULASINING YALLIG‘LANISHI.

TISHNING ILDIZ PARDASI – tish ildizining ustidagi parda, tishning ildiz pardasi, ayni vaqtda alveolar devorning ham pardasi hisoblanadi.

ПЕРИОДОНТИТ – PERIODONTITIS – тишларнинг илдиз пардаси ва унга якин жойлашган тўқималарнинг яллиғланиши.

ПЕРИОРХИТ – PERIORCHITIS – МОЯК КАПСУЛАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПЕРИОСТ – PERIOSTEUM – ПЕРИОСТ, СУЯК УСТ ПАРДАСИ – суяк уст пардаси; бўғим тоғайдан ташқари суякнинг бутун юзасини қоплаб олган бириктирувчи тўқимали парда.

ПЕРИОСТИТ – PERIOSTITIS – суяк уст пардасининг яллиғланиши.

ПЕРИСТАЛЬТИКА – PERISTALTICA – ковак найсимон аъзолар (меъда, ичаклар, сийдик йўли) деворларининг тўлқинсимон қисқариши; улар ичидаги нарсаларнинг юқоридан пастга тушишига имкон беради.

ПЕРИТОНИТ – PERITONITIS – қорин пардасининг яллиғланиши; кўпинча қорин бўшлиғи, камроқ кўкрак бўшлиғидаги аъзолар касаллигининг асорати ҳисобланади, шунингдек бошқа аъзолардан микробларнинг қон орқали қорин пардасига ўтганида рўй беради.

ПЕРИТРАНСВЕРЗИТ – PERITRANSVERSITIS – кўндаланг-чамбар ичакни қоплаб турувчи қорин парданинги яллиғланиши.

ПЕРИТРОМБОФЛЕБИТ – PERITHRONOPHLEBITIS – яллиғланиш жараёни атрофдаги тўқималардан вена томири деворига ўтиши натижасида ривожланадиган тромбофлебит.

ПЕРИУРЕТРИТ – PERIURETRITIS – сийдик йўли атрофидаги бириктирувчи тўқимали парданинги яллиғланиши.

ПЕРИФЕРИЧЕСКАЯ НЕРВНАЯ СИСТЕМА – ПЕРИФЕРИК НЕРВ СИСТЕМАСИ.

ПЕРИФЛЕБИТ – PERIPHLEBITIS – вена қон томири атрофидаги тўқиманинги яллиғланиши. Кўпинча вена томирининг яллиғланиши ва тромбози билан бирга кечади.

Tishlarning ildiz pardasi va unga yaqin joylashgan to'qimalarning yallig'lanishi.

MOYAK KAPSULASINING YALLIG'LANISHI.

PERIOST, SUYAK UST PARDASI – suyak ust pardasi; bo'g'im tog'ayidan tashqari suyakning butun yuzasini qoplab olgan biriktiruvchi to'qimali parda.

Suyak ust pardasining yallig'lanishi.

Kovak naysimon a'zolar (me'da, ichaklar, siydik yo'li) devorlarining to'liqsimon qisqarishi; ular ichidagi narsalarning yuqoridan pastga tushishiga imkon beradi.

Qorin pardasining yallig'lanishi; ko'pincha qorin bo'shlig'i, kamroq ko'krak bo'shlig'idagi a'zolar kasalligining asorati hisoblanadi, shuningdek boshqa a'zoldan mikroblarning qon orqali qorin pardasiga o'tganida ro'y beradi.

Ko'ndalang-chambar ichakni qoplab turuvchi qorin pardaning yallig'lanishi.

Yallig'lanish jarayoni atrofda to'qimalardan vena tomiri devoriga o'tishi natijasida rivojlanadigan tromboflebit.

Siydik yo'li atrofida biiktiruvchi to'qimali pardaning yallig'lanishi.

PERIFERIK NERV SISTEMASI.

Vena qon tomiri atrofida to'qimaning yallig'lanishi. Ko'pincha vena tomirining yallig'lanishi va trombozi bilan birga kechadi.

ПЕРИХОЛАНГИТ – PERICHOLANGITIS – ўт йўллари атрофидаги тўқималарнинг яллиғланиши.

ПЕРИХОЛЕЦИСТИТ – PERICHOLECYS-
TITIS – ўт пуфаги пастки орқа ва ён томон-
ларини қопловчи қоринпарданинг ва (ёки)
унинг олдинги юқори қисмини жигардан
ажратиб турувчи бириктирувчи тўқиманинг
яллиғланиши.

ПЕРИЦИСТИТ – PERICYSTITIS – ўт қопи
ёки сийдик қопи атрофидаги тўқималарнинг
яллиғланиши.

ПЕРИЭЗОФАГИТ – PERIOESOPHAGITIS –
қизилўнгач адвентициал қобиғининг яллиғ-
ланиши.

ПЕРКУССИЯ – PERCUSSIO – ТУКИЛЛА-
ТИШ – танани бармоқ билан тукилла-
тиб кўриб, чиққан товушга қараб ички аъзолар
ҳолатини белгилаш.

ПЕРНИЦИОЗНАЯ АНЕМИЯ (болезнь
Аддисона-Бирмера) – PERNICIOSUS ANA-
EMIA – ПЕРНИЦИОЗ КАМҚОНЛИК (Ад-
дисон-Бирмер касаллиги) – организмда ви-
тамин В₁₂ етишмаслигидан келиб чиқадиган
қон касаллиги. Гематологик белгилардан
ташқари, атрофик глоссит, гастрит, ахилия,
шунингдек, орқа мианинг шикастланиши
(фуникуляр миелит) ҳам характерлидир.

ПЕРСТНЕ-ПИЩЕВОДНЫЙ – CRISOOE-
SOPHAGUS – УЗУКСИМОН ТОҒАЙ БИ-
ЛАН ҚИЗИЛЎНГАЧГА ТЕГИШЛИ.

ПЕРСТНЕ-ТРАХЕЙНЫЙ – CRISOTRA-
CHEALIS – УЗУКСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН
КЕКИРДАККА ТЕГИШЛИ.

ПЕРСТНЕ-ЧЕРПАЛОВИДНЫЙ – CRI-
COTHYREOIDEUS – УЗУКСИМОН ТОҒАЙ
ВА ЧЎМИЧСИМОН ТОҒАЙГА ТЕГИШЛИ.

ПЕРСТНЕ-ЩИТОВИДНЫЙ – CRICO-
THYREOIDEUS – УЗУКСИМОН ВА ҚАЛ-
ҚОНСИМОН ТОҒАЙЛАРГА ТЕГИШЛИ.

О‘т yo‘llari atrofida to‘qimalarning
yallig‘lanishi.

О‘т pufagi pastki orqa va yon
tomonlarini qoplovchi qorinpardaning
va (yoki) uning oldingi yuqori qismini
jigardan ajratib turuvchi biriktiruvchi
to‘qimaning yallig‘lanishi.

О‘т qopi yoki siydik qopi atrofida to‘qimalarning yallig‘lanishi.

Qizilo‘ngach adventitsial qobig‘ining
yallig‘lanishi.

TUKILLATISH – tanani barmoq bilan
tukillatib ko‘rib, chiqqan tovushga
qarab ichki a‘zolar holatini belgilash.

PERNITSIOZ KAMQONLIK (Ad-
dison-Birmer kasalligi) – organizmda
vitamin V₁₂ yetishmasligidan kelib
chiqadigan qon kasalligi. Gema-
tologik belgilardan tashqari, atrofik
glossit, gastrit, axiliya, shuningdek,
orqa miyaning shikastlanishi (funiku-
lar miyelit) ham xarakterlidir.

UZUKSIMON TOG‘AY BILAN
QIZILO‘NGACHGA TEGISHLI.

UZUKSIMON TOG‘AY BILAN
KEKIRDAKKA TEGISHLI.

UZUKSIMON TOG‘AY VA
CHO‘MICHSIMON TOG‘AYGA TE-
GISHLI.

UZUKSIMON VA QALQONSIMON
TOG‘AYLARGA TEGISHLI.

ПЕРТУБАЦИЯ (перфляция) – ПЕРТУБАЦИЯ (перфляция) – фаллопий найларни бекилиб қолганда, уни очиш учун ҳаво юбориш.

ПЕРТУРБАЦИЯ – бузилиш, хижолат тортиш, рухий ҳаяжонланиш.

ПЕРФОРАЦИЯ – PERFORATIO – бирон-бир аъзода тешик ҳосил бўлиши. Турли касалликларнинг кечиш жараёнининг асорати деб ҳисобланади. Айрим ҳолларда текширув давомида ёки аъзо деворини тасодифан жароҳатлаш сабабчи бўлади.

ПЕРФУЗИЯ – PERFUSIO – аъзо, тана қисми ёки бутун организмнинг қон томирлари орқали физиологик эритмалар, қон ўрнини босадиган ва бошқа суюқликларни босим остида ўтказиш усули.

ПЕТЕХИЯ – PETECHIA – геморрагик доғларнинг бир тури, капилляр қон томирлардан қон қуйилиши натижасида тери ва шиллиқ пардаларда пайдо бўладиган қонли доғларнинг турли хили.

ПЕТЛЯ – ANSA – ҚОВУЗЛОҚ.

ПЕТРИФИКАТ – PETRIFICATUM – дистрофия ёки некрозга учраган тўқиманинг кальций билан қопланган бир қисми.

ПЕТРИФИКАЦИЯ – PETRIFICATIO – тошга айланиш; кальций тузларининг тўқимага бир текисда ўтириши, натижада тўқима тош каби қаттиқлашади.

ПЕТТОФОБИЯ – PETTORPHOBIA – мияга ўрнашиб қолган кўрқув – бегоналар олдида ичак елини тута олмасликдан кўрқиш.

ПЕСТИС – PESTIS – ўлат, ўта хавfli инфекциялар тоифасидаги зоонозлар гуруҳига кирадиган инфекцияли касаллик.

ПЕЧЕНОЧНЫЙ – HERATICUS – ЖИГАРГА ТЕГИШЛИ.

ПЕЧЕНЬ – HEPAR – ЖИГАР – организмдаги энг катта без. Овқат ҳазм қилиш, қон айланиши, моддалар алмашинуви аъзоси.

ПЕЩЕРА (ПОЛОСТЬ, ПАЗУХА) – CAVERNA – ҒОР (БОТИҚ, БЎШЛИҚ, КАВАК).

PERTUBATSIYA (perflatsiya) – fallopiy naylari bekilib qolganda, uni ochish uchun havo yuborish.

Buzilish, xijolat tortish, ruhiy haya-jonlanish.

Biron-bir aʼzoda teshik hosil boʻlishi. Turli kasalliklarning kechish jarayonining asorati deb hisoblanadi. Ayrim hollarda tekshiruv davomida yoki aʼzo devorini tasodifan jaro-hatlash sababchi boʻladi.

Aʼzo, tana qismi yoki butun organizmning qon tomirlari orqali fiziologik eritmalar, qon oʻrnini bosadigan va boshqa suyuqliklarni bosim ostida oʻtkazish usuli.

Gemorragik dogʻlarning bir turi, kapillar qon tomirlardan qon quyilishi natijasida teri va shilliq pardalarda paydo boʻladigan qonli dogʻlarning turli xili.

QOVUZLOQ.

Distrofiya yoki nekrozga uchragan toʻqimaning kalsiy bilan qoplangan bir qismi.

Toshga aylanish; kalsiy tuzlarining toʻqimaga bir tekisda oʻtirishi, natijada toʻqima tosh kabi qattiqlashadi.

Miyaga oʻrnashib qolgan qoʻrquv – begonalar oldida ichak yelini tuta olmaslikdan qoʻrqish.

Oʻlat, oʻta xavfli infeksiyalar toifasidagi zoonozlar guruhiga kiradigan infeksiyali kasallik.

JIGARGA TEGISHLI.

JIGAR – organizmdagi eng katta bez. Ovqat hazm qilish, qon aylanishi, moddalar almashinuvi aʼzosi.

GʻOR (BOTIQ, BOʻSHLIQ, KAVAK).

ПИГМЕНТАЦИЯ – PIGMENTATIO – ПИГМЕНТАЦИЯ – тўқима ва аъзоларда алоҳида моддалар – пигментлар ҳосил бўлиб, тўпланиб қолиши туфайли ана шу тўқима ва аъзолар рангининг ўзгариши.

ПИГМЕНТНЫЙ ОБМЕН – ПИГМЕНТ АЛМАШИНУВИ – тирик организмларда пигментлар ҳосил бўлиши, ўзгариши ва parchalаниши жараёнларининг majмуаси.

ПИГМЕНТНЫЕ КЛЕТКИ – ПИГМЕНТ ХУЖАЙРАЛАР – таркибида пигментлар (меланин) mavjud, ammo ўзи пигмент синтезламайдиган хужайралар.

ПИГМЕНТ(-Ы) – ПИГМЕНТ(-ЛАР) – тирик организмларда бўладиган ранг-баранг кимёвий табииатли бўёвчи моддалар.

ПИЕЛИТ – PYELITIS – БУЙРАК ЖОМЛАРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПИЕЛОГРАФИЯ – гр. PYELOGRAPHIA – буйрак жоми ва косасини контраст модда юбориб, рентгенография қилиш.

ПИЕЛОНЕФРИТ – PYELONEPHRITIS – буйрак ва буйрак жомининг барабар яллиғланиши.

ПИЕЛОТОМИЯ – PYELOTOMIA – буйрак жомчасини оператив йўл билан очиш.

ПИЕЛОУРЕТЕРЭКТАЗИЯ – PYELOURETERECTASIA – сийдик йўли ва буйрак жомининг кенгайиши.

ПИЕЛОЦИСТИТ – гр. PYELOCYSTITIS – буйрак жомчалари билан қовуқнинг бир вақтда яллиғланиши.

ПИЕМИЯ – PYAEMIA – сепсис турларидан бири, организмнинг умумий йирингли инфекцияси. Метастатик фасод бойлаган жойлар ҳосил бўлиши билан кечади.

ПИЛЕФЛЕБИТ – PYLEPHLEBITIS – дарвоза венанин яллиғланиши. Қўпинча ингичка ичак йирингли яллиғланиш касалликлари натижасида келиб чиқади. Йирингли пилефлебит пиемия симптомлари билан ўтади.

PIGMENTATSIYA – to‘qima va a‘zolarда alohida moddalar – pigmentlar hosil bo‘lib, to‘planib qolishi tufayli ana shu to‘qima va a‘zolar rangining o‘zgarishi.

PIGMENT ALMASHINUVI – tirik organizmlarda pigmentlar hosil bo‘lishi, o‘zgarishi va parchalanishi jarayonlarining majmuasi.

PIGMENT HUYAYRALAR – tarkibidapigmentlar(melanin)mavjud, ammo o‘zi pigment sintezlamaydigan hujayralar.

PIGMENT(-LAR) – tirik organizmlarda bo‘ladigan rang-barang kimyoviy tabiatli bo‘yovchi moddalar.

BUYRAK JOMCHASINING YALLIG‘LANISHI.

Buyrak jomi va kosasini kontrast modda yuborib, rentgenografiya qilish.

Buyrak va buyrak jomining baravar yallig‘lanishi.

PIYELOTOMIYA – buyrak jomchasini operativ yo‘l bilan ochish.

Siydik yo‘li va buyrak jomining kengayishi.

Buyrak jomchalari bilan qovuqning bir vaqtda yallig‘lanishi.

Sepsis turlaridan biri, organizmning umumiy yiringli infeksiyasi. Metastatik fasod boylagan joylar hosil bo‘lishi bilan kechadi.

Darvoza venaning yallig‘lanishi. Ko‘pincha ingichka ichak yiringli yallig‘lanish kasalliklari natijasida kelib chiqadi. Yiringli pileflebit piyemiya simptomlari bilan o‘tadi.

ПИЛОМОТОРНЫЕ НЕРВНЫЕ ВОЛОКНА – сочларни қўтарадиган силлиқ мушакларни нервлар (пилomotorлар) билан таъминлайдиган вегетатив нерв системасининг симпатик қисми толалари.

ПИЛОР(УС) – PYLORUS – меъданинг чиқиш қисми, меъданинг ўн икки бармок ичакка ўтиш жойи.

ПИЛОРИТ – гр. PYLORITIS – ошқозон пилорус қисмининг яллиғланиши.

ПИЛОРОСПАЗМ – PYLOROSPASMUS – меъда ҳаракат функциясининг бузилиши; меъданинг чиқиш қисми тонусининг кучайиши билан ўтади. Овқатнинг меъдадан чиқиши қийинлашади.

ПИЛОРОСТЕНОЗ – PYLOROSTENOSIS – меъда чиқиш қисми тешигининг торайиб қолиши. Масалан, ошқозон яраси чандикланиб қолса.

ПИЛЮЛИ – PILULAE – ҲАБ ДОРИЛАР – дозаларга бўлинган, ичишга мўлжалланган, думалоқ шакли каттиқ дори тури, оғирлиги 0,1–0,5 г гача бўлади. Ҳаб дорилар ёрдамчи ва дори моддалар аралашмасидан чўзилувчан зувала ҳолига келтирилган масадан тайёрланади.

ПИОГЕМОПЕРИКАРД – юрак халтасида йиринг ва қон тўпланиши.

ПИОГЕМОТОРАКС – PYOHAEMOTHORAX – плевра бўшлиғида йиринг ва қон йиғилиши. Одатда гемоторакс йирингладанда кузатилади.

ПИОДЕРМИЯ – PYODERMIA – йиринг ҳосил қилувчи кокklar таъсирида терининг йирингли шикастланиши.

ПИОНЕФРИТ – PYONEPHRITIS – буйракларнинг йирингли яллиғланиши.

ПИОНЕФРОЗ – гр. PYONEPHROSIS – буйракнинг йирингли яллиғланиши, паренхиманинг шикастланиши билан кечади. Буйрак тўқимаси эриб кетади.

Sochlarni koʻtaradigan silliq mu-shaklarni nervlar (pilomotorlar) bilan taʼminlaydigan vegetativ nerv sistemasining simpatik qismi tolalari.

Meʼdaning chiqish qismi, meʼdaning oʻn ikki barmoq ichakka oʻtish joyi.

Oshqozon pilorus qismining yalligʻlanishi.

Meʼda harakat funksiyasining buzilishi; meʼdaning chiqish qismi tonusining kuchayishi bilan oʻtadi. Ovqatning meʼdadan chiqishi qiyinlashadi.

Meʼda chiqish qismi teshigining torayib qolishi. Masalan, oshqozon yarasi chandiqlanib qolsa.

HAB DORILAR – dozalarga boʻlingan, ichishga moʻljallangan, duma-loq shaklli qattiq dori turi, ogʻirligi 0,1–0,5 g gacha boʻladi. Hab dori-lar yordamchi va dori moddalar aralash-masidan choʻziluvchan zuvala holiga keltirilgan massadan tayyorlanadi.

Yurak xaltasida yiring va qon toʻplanishi.

Plevra boʻshligʻida yiring va qon yigʻilishi. Odatda gemotoraks yiring-laganda kuzatiladi.

Yiring hosil qiluvchi kokklar taʼsirida terining yiringli shikastlanishi.

Buyraklarning yiringli yalligʻlanishi.

Buyrakning yiringli yalligʻlanishi, parenximaning shikastlanishi bilan kechadi. Buyrak toʻqimasi erib ketadi.

ПНОПНЕВМОТОРАКС – PYOPNEUMOTHORAX – плевра бўшлиғида газ ва йиринг тўпланиши.

ПИОРЕЯ – PYORRHOEA – ЙИРИНГ ОҚИШИ – йиринг чиқиши.

ПИОТОРАКС – PYOTHORAX – плевра бўшлиғида йиринг йиғилиши. Одатда плевранинг йирингли яллиғланишида кузатилади.

ПНОУРЕТЕРОНЕФРОЗ – PYOURETERONEPHROSIS – пионефрознинг сийдик йўлининг йирингли яллиғланиши билан бирга кечиши.

ПНОЦЕЛЕ – PYOCELE – бўшлиқ ёки найда йиринг тўпланиб, уларнинг кенгайиши. Айрим ҳолларда бўшлиқ деворлари емирилади.

ПИРАМИДА – PYRAMIS – ЭҲРОМ, ПИРАМИДА.

ПИРАМИДАЛЬНЫЙ – PYRAMIDALIS – ПИРАМИДАГА ТЕГИШЛИ.

ПИРОГЕННОСТЬ – модданинг тана ҳароратини ошириш хусусиятига эга эканлиги.

ПИРОТЕРАПИЯ – PYROTHERAPIA – сунъий равишда тана ҳароратини кўтариш орқали даволаш усулларининг умумий номи.

ПИТАНИЕ – ОВҚАТЛАНИШ – сарф бўлган куч ўрнини қоплаш, тана тўқималарини тиклаш ҳамда организм функцияларини бошқариш учун зарур бўлган моддаларнинг организмга тушиши билан ўтадиган мураккаб жараён.

ПИТАТЕЛЬНЫЙ – ОЗИҚЛАНТИРУВЧИ.

ПИЩА – ALIMENTUM – ОВҚАТ, ОЗИҚ, ТАОМ – овқатга ишлатиладиган табиий ёки sanoat ва пазандалик ишлови берилган (кўпинча иссиқ билан) озиқ-овқат маҳсулотлари.

ПИЩЕВАРЕНИЕ – DIGESTIO – ОВҚАТ ҲАЗМ ҚИЛИШ – моддалар алмашинувининг бошланғич даври; овқат (таом)га физик-кимёвий жиҳатдан ишлов беришдан иборат.

Plevra bo'shlig'ida gaz va yiring to'planishi.

YIRING OQISHI – yiring chiqishi.

Plevra bo'shlig'ida yiring yig'ilishi. Odatda plevranning yiringli yallig'lanishida kuzatiladi.

Pionefrozning siydik yo'lining yiringli yallig'lanishi bilan birga kechishi.

Bo'shliq yoki nayda yiring to'planib, ularning kengayishi. Ayrim hollarda bo'shliq devorlari yemiriladi.

EHROM, PIRAMIDA.

PIRAMIDAGA TEGISHLI.

Moddaning tana haroratini oshirish xususiyatiga ega ekanligi.

Sun'iy ravishda tana haroratini ko'tarish orqali davolash usullarining umumiy nomi.

OVQATLANISH – sarf bo'lgan kuch o'rnini qoplash, tana to'qimalarini tiklash hamda organizm funksiyalarini boshqarish uchun zarur bo'lgan moddalarning organizmga tushishi bilan o'tadigan murakkab jarayon.

OZIQLANTIRUVCHI.

OVQAT, OZIQ, TAOM – ovqatga ishlatiladigan tabiiy yoki sanoat va pazardalik ishlovi berilgan (ko'pincha issiq bilan) oziq-ovqat mahsulotlari.

OVQAT HAZM QILISH – moddalar almashinuvinin boshlang'ich davri; ovqat (taom)ga fizik-kimyoviy jihatdan ishlov berishdan iborat.

ПИЩЕВАРИТЕЛЬНАЯ СИСТЕМА – ОВҚАТ ҲАЗМ ҚИЛИШ СИСТЕМАСИ – эпителий билан қопланган, турли ферментлар ишлаб чиқарадиган безлари бор мураккаб бўшлиқлар системаси; озиқ-овқат маҳсулотлари ана шу ферментлар таъсирида парчаланadi ва эрийди, кейин ўша бўшлиқлар девори орқали сўрилиб кетади.

ПИЩЕВОД – ESOPHAGUS – ҚИЗИЛ-ЎНГАЧ – овқат ҳазм қилиш йўлининг ҳалқум (ютқин) билан меъда ўртасидаги қисми.

ПИЩЕВОЙ САЛМОНЕЛЛЁЗ – SALMONELLOSIS ALIMENTARIA – ОЗИҚ-ОВҚАТ САЛМОНЕЛЛЁЗИ – инфекцияланган салмонеллалар билан озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш натижасида юзага келадиган, кенг тарқалган заҳарланиш.

ПИЩЕВЫЕ ОТРАВЛЕНИЯ – ОВҚАТДАН ЗАҲАРЛАНИШ – ўз табиатига кўра заҳарли ёки бактериал заҳари бор ёки заҳарли аралашмалар билан ифлосланган озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилганда келиб чиқадиган касаллик.

ПИЩЕВЫЕ ТОКСИКОИНФЕКЦИИ И ИНТОКСИКАЦИИ – ОВҚАТДАН БЎЛАДИГАН ТОКСИКОИНФЕКЦИЯЛАР ВА ИНТОКСИКАЦИЯЛАР – бир гуруҳ патоген микроорганизмлар ёки уларнинг заҳарлари (токсинлари) бор таомларнинг меъда-ичак йўлига тушиши натижасида келиб чиқадиган ўткир юқумли касалликлар.

ПИЯВКИ МЕДИЦИНСКИЕ – HIRUDO MEDICINALIS – ТИББИЁТ ЗУЛУКЛАРИ – тиббий зулук тиббиётда қон сўрувчи ва антикоагулянт восита сифатида фойдаланилади. Гипертония, тромбофлебит ва шунга ўхшаш касалликларда қон сўрдириш учун фойдаланилади.

OVQAT HAZM QILISH SISTEMASI – epiteliy bilan qoplangan, turli fermentlar ishlab chiqaradigan bezlari bor murakkab bo'shliqlar sistemasi; oziq-ovqat mahsulotlari ana shu fermentlar ta'sirida parchalanadi va eriydi, keyin o'sha bo'shliqlar devori orqali so'rilib ketadi.

QIZILO'NGACH – ovqat hazm qilish yo'lining halqum (yutqin) bilan me'da o'rtasidagi qismi.

OZIQ-OVQAT SALMONELLOZI – infeksiyalangan salmonellalar bilan oziq-ovqat mahsulotlarini iste'mol qilish natijasida yuzaga keladigan, keng tarqalgan zaharlanish.

OVQATDAN ZAHARLANISH – o'z tabiatiga ko'ra zaharli yoki bakterial zahari bor yoki zaharli aralashmalar bilan ifloslangan oziq-ovqat mahsulotlarini iste'mol qilganda kelib chiqadigan kasallik.

OVQATDAN BO'LADIGAN TOKSIKOINFEKSIYALAR VA INTOKSIKATSIYALAR – bir guruh patogen mikroorganizmlar yoki ularning zaharlari (toksinlari) bor taomlarning me'da-ichak yo'liga tushishi natijasida kelib chiqadigan o'tkir yuqumli kasalliklar.

TIBBIYOT ZULUKLARI – tibbiy zuluk tibbiyotda qon so'ruvchi va antikoagulant vosita sifatida foydalaniladi. Gipertoniya, tromboflebit va shunga o'xshash kasalliklarda qon so'rdirish uchun foydalaniladi.

ПЛАЗМА КРОВИ – PLASMA SANGVINIS – ҚОН ПЛАЗМАСИ – қоннинг суяқ қисми. Унда қоннинг шаклли элементлари (эритроцитлар, тромбоцитлар, моноцитлар) бўлади. Оқсил ва бошқа органик ҳамда аорганик бирикмалардан ташкил топган коллоид эритма бўлиб, таркибиди 20 дан ортиқ витамин ва 20 та микроэлемент (темир, фосфор, кальций, рух, кобальт ва б.) бор. 91% – сув, 6,5–8% – оқсил, 2% га яқин – паст молекулали аралашмалар.

ПЛАЗМОЛИЗ – PLASMOLYSIS – ҳужайранинг ўлаётгандаги ўзгариш хилларидан бири; цитоплазманинг эриб кетиши билан ифодаланани (протеолитик ферментлар таъсирида).

ПЛАСТ – STRATUM – ҚАВАТ, ҚАТЛАМ.

ПЛАСТИКА – бирор аъзонинг шакли ва функциясини ёки одам танасидаги нуқсонли юзани оператив йўл билан асли ҳолига келтириш.

ПЛАСТИНКА – LAMELLA – ПИЛАКЧА – тўқиманинг юпқа қатлами.

ПЛАСТИНЧАТЫЙ – LAMELLOSUS – ПИЛАКЧАГА ТЕГИШЛИ.

ПЛАСТЫРЬ – EMPLASTRUM – МАЛҲАМ – сиртга ишлатиладиган, мой доридан қаттиқроқ, тана ҳароратида юмшаш қобилиятига эга, тери сиртига ёпишадиган дори шакли.

ПЛАЦЕБО – PLACEBO – ташқи кўриниши ва таъмидан баъзи дори моддаларнинг ўрнини босадиган фармакологик индифферент модда; янги дори моддалар таъсирини клиникада текширишда, шунингдек даволаш амалиётида қўлланилади.

ПЛАЦЕНТА – PLACENTA – ЙЎЛДОШ – ҳомилдорлик вақтида ҳосил бўладиган аъзо, ҳомиланинг она организми билан алоқасини таъминлайди.

ПЛЕВА (ШЛЕМ) – PLEVA – ҚАЛПОҚ.

ПЛЕВРА – PLEURA – кўкрак қафаси деворининг ички юзаси ва ўпканинг ташқи юзасини қоплаб турадиган сероз парда.

QON PLAZMASI – қоннинг суяқ қисми. Unda qonning shaklli elementlari (eritrotsitlar, trombotsitlar, monotsitlar) bo‘ladi. Oqsil va boshqa organik hamda anorganik birikmalardan tashkil topgan kolloid eritma bo‘lib, tarkibida 20 dan ortiq vitamin va 20 ta mikroelement (temir, fosfor, kalsiy, rux, kobalt va b.) bor. – 91%-suv, 6,5–8% – oqsil, 2% ga yaqin – past molekuli aralashmalar.

Hujayraning o‘layotgandagi o‘zgarish xillaridan biri; sitoplazmaning erib ketishi bilan ifodalanadi (proteolitik fermentlar ta’sirida).

QAVAT, QATLAM.

Plastik operatsiyalar – biror a’zoning shakli va funksiyasini yoki odam tanasidagi nuqsonli yuzani operativ yo‘l bilan asli holiga keltirish.

PILAKCHA – to‘qimaning yupqa qatlami.

PILAKCHAGA TEGISHLI.

MALHAM – sirtga ishlatiladigan, moy dorida qattiqroq, tana haroratida yumshash qobiliyatiga ega, teri sirtiga yopishadigan dori shakli.

Tashqi ko‘rinishi va ta’midan ba’zi dori moddalarning o‘rnini bosadigan farmakologik indifferent modda; yangi dori moddalar ta’sirini klinikada tekshirishda, shuningdek davolash amaliyotida qo‘llaniladi.

YO‘LDOSH – homiladorlik vaqtida hosil bo‘ladigan a’zo, homilaning ona organizmi bilan aloqasini ta’minlaydi.

QALPOQ.

Ko‘krak qafasi devorining ichki yuzasi va o‘pkaning tashqi yuzasini qoplab turadigan seroz parda.

ПЛЕВРИТ – PLEURITIS – плевранинг яллиғланиши.

ПЛЕВРОТОМИЯ – гр. PLEUROTOMIA – операция йўли билан плевра пардасини очиш.

ПЛЕКСИТ – PLEXITIS – юқумли касалликлар, интоксикациялар, шикастланишларда нерв чигалларининг касаллиги. Бўйин, елка, бел-думғаза плекситлари бўлади.

ПЛЕТОРА – PLETHORA – серқонлик, қон умумий ҳажмининг кўпайиши.

ПЛЕЧЕВАЯ КОСТЬ – HUMERUS – ЕЛКА СУЯГИ.

ПЛЕЧЕВОЙ – HUMERALIS – ЕЛКАГА (ЕЛКА СУЯГИГА) ОИД.

ПЛЕЧЕ-ЛОКТЕВОЙ – HUMERO ULNARIS – ЕЛКА ВА ТИРСАК СУЯГИГА ОИД.

ПЛЕЧЕ-ЛУЧЕВОЙ – HUMERO-RADIALIS – ЕЛКА ВА БИЛАК СУЯГИГА ОИД.

ПЛЕЧО – BRACHIUM – ЕЛКА – қўлнинг проксимал сегменти.

ПЛОД – FETUS – ҲОМИЛА – она қорнида 9-ҳафтадан бошлаб туғилиш вақтигача ривож топаётган пушт.

ПЛОМБИРОВАНИЕ ЗУБОВ – ТИШЛАРНИ ПЛОМБАЛАШ – пломба ёрдамида тишларнинг анатомик шакли ва физиологик функциясини тиклаш.

ПЛОСКАЯ ЧАСТЬ ЦИЛИАРНОГО ТЕЛА – ЦИЛИАР-КИПРИКСИМОН ТАННИНГ ЯССИ (ҳалқа ҳолидаги) ҚИСМИ.

ПЛОСКОСТОПИЕ – PES PLANUS – ЯССИОЁҚЛИК – оёқ кафти шаклининг бузилиши; деформацияси; оёқ кафти гумбазининг турғун яссиланиб (пасайиб), ҳатто бутунлай йўқолиб кетиши билан ифодаланadi.

ПЛОСКОСТЬ, ПЛОЩАДКА – PLANUM – ЮЗА, ЯССИ МАЙДОНЧА.

ПЛЮСНА – METATARSus – ОЁҚКАФТИ – оёқ панжасининг товон билан бармоқлар ўртасидаги қисми, скелети 5 та кафт суяқларидан иборат.

Plevraning yalligʻlanishi.

Operatsiya yoʻli bilan plevra pardasini ochish.

Yuqumli kasalliklar, intoksikatsiyalar, shikastlanishlarda nerv chigallarining kasalligi. Boʻyin, yelka, bel-dumgʻaza pleksitlari boʻladi.

Serqonlik, qon umumiy hajmining koʻpayishi.

YELKA SUYAGI.

YELKAGA (YELKA SUYAGIGA) OIД.

YELKA VA TIRSAK SUYAGIGA OIД.

YELKA VA BILAK SUYAGIGA OIД.

YELKA – qoʻlning proksimal segmenti.

HOMILA – ona qornida 9-haftadan boshlab tugʻilish vaqtigacha rivoj topayotgan pusht.

TISHLARNI PLOMBALASH – plomba yordamida tishlarning anatomik shakli va fiziologik funksiyasini tiklash.

SILIAR KIPRIKSIMON TANANING YASSI (halqa holidagi) QISMI.

YASSIOYOQLIK – oyoq kafti shaklining buzilishi; deformatsiyasi; oyoq kafti gumbazining turgʻun yassilanib (pasayib), hatto butunlay yoʻqolib ketishi bilan ifodalanadi.

YUZA, YASSI MAYDONCHA.

OYOQ KAFTI – oyoq panjasining tovon bilan barmoqlar oʻrtasidagi qismi, skeleti 5 ta kaft suyaklaridan iborat.

ПЛЮСНЕВЫЙ – METATARSALIS – ОЁҚ КАФТИГА ТЕГИШЛИ.

ПНЕВМАРТРОЗ – PNEUMARTHROSIS – бўғимлар ичида газ ёки ҳаво бўлиши.

ПНЕВМОКОКК – гр. PNEUMOCOCCUS – зотилжам пайдо қиладиган диплококклар. Аэроб. Стрептококклар оиласига мансуб.

ПНЕВМОКОНИОЗ – PNEUMOCONIOSIS – корхона чанги билан узоқ вақт нафас олганда келиб чиқадиган ва ўпкаларда фиброз жараёни пайдо бўлиши билан ифодаланадиган ўпка касалликлари туркуми.

ПНЕВМОЛИЗ – PNEUMOLYSIS – плевра бўшлиғида касаллик натижасида вужудга келган чандиқларни операция йўли билан кесиб, ўпкани бўшатиш (озод қилиш).

ПНЕВМОНИЯ – PNEUMONIA – ЎПКАНИНГ ЯЛЛИГЛАНИШИ.

ПНЕВМОНЭКТОМИЯ – PNEUMONECTOMIA – ўпкани батамом олиб ташлаш операцияси.

ПНЕВМОПЕКСИЯ – PNEUMOPEXIA – битта ёки иккита ўпкани кўкрак қафаси деворига, диафрагмага ёки плевра пардасига тикиб қўйиш операцияси. Кўкрак қафаси жароҳатланганда, қизилўнғач ўсмасини операция қилиб олинаётганда қилинади.

ПНЕВМОПЕРИКАРД(ИЙ) – PNEUMOPERICARDIUM – юрак халтаси бўшлиғида ҳаво йиғилиши.

ПНЕВМОСИНУСИТ – PNEUMOSINUSITIS – ҳаво билан тўлган ва кенгайган бурун ёндош бўшлиғи шиллиқ қаватининг яллигланиши.

ПНЕВМОСКЛЕРОЗ – PNEUMOSCLEROSIS – ўпкаларда чандиқ бириктирувчи тўқима ўсиб кетиши, бу ўпка функциясининг бузилишига олиб келади. Сурункали яллигланиш ва дистрофия оқибати.

ПНЕВМОТЕРАПИЯ – зарядсизлантирилган ёки электр заряди билан бойитилган ҳаво билан нафас олиш ёрдамида (пневматик камерада) ўпка касаллигини даволаш.

ОҲҲОҚ КАФТИГА ТЕГИШЛИ.

Бо‘ғ‘имлар ичида газ ёки ҳаво бо‘лиши.

Зотилжам пайдо қиладиган диплококклар. Аэроб. Стрептококклар оиласига мансуб.

Корхона чанги билан узоқ вақт нафас олганда келиб чиқадиган ва о‘пкalarda фиброз жараёни пайдо бо‘лиши билан ифодаланадиган о‘пка касалликлари туркуми.

Плевра бо‘шлиғида касаллик натижасида вужудга келган чандиқларни операция yo‘ли билан кесиб, о‘пкани бо‘shatish (ozod qilish).

О‘ПКАНИНГ ЯЛЛИГ‘ЛАНИШИ.

О‘пкани батамом олиб ташлаш операцияси.

Битта ёки иккита о‘пкани ko‘krak qafasi devoriga, diafragmaga yoki plevra pardasiga tikib qo‘yish operatsiyasi. Ko‘krak qafasi jarohatlanganda, qizilo‘ngach o‘smasini operatsiya qilib olinayotganda qilinadi.

Yurak xaltasi bo‘shlig‘ida havo yig‘ilishi.

Havo bilan to‘lgan va kengaygan burun yondosh bo‘shlig‘i shilliq qavatining yallig‘lanishi.

О‘пкalarda chandiq biriktiruvchi to‘qima o‘sib ketishi, bu o‘pka funksiyasining buzilishiga olib keladi. Surunkali yallig‘lanish va distrofiya oqibati.

Zaryadsizlantirilgan yoki elektr zaryadi bilan boyitilgan havo bilan nafas olish yordamida (pnevmatik kamerada) o‘pka kasalligini davolash.

ПНЕВМОТОМИЯ – PNEUMOTOMIA – ўпкани қирқиш. Ўпкадаги йирингли бўшликни очиш учун қўлланиладиган операция.

ПНЕВМОТОРАКС – PNEUMOTHORAX – плевранинг висцерал ва париетал varaqlari ўртасида ҳаво йиғилиши билан ифодаланадиган патологик ҳолат.

ПНЕВМОЦЕФАЛИЯ – PNEUMOCEPHALIA – бошнинг шикаст ейиши натижасида калла қутиси, қозончалари, субарахноидал бўшлиқларига ҳаво кириши.

ПОВЕРХНОСТЬ – FACIES – ЮЗА, САТХ, ТЕКИСЛИК.

ПОВОРАЧИВАЮЩИЙ ВНУТРЬ – PRO-NATOR – ИЧКИ ТОМОНГА БУРОВЧИ (БУРОВЧИ).

ПОВОРАЧИВАЮЩИЙ ЛАДОНЬ ВВЕРХ – SUPINATOR – КАФТНИ ЮҚО-РИГА БУРОВЧИ.

ПОВЕРХНОСТНЫЙ – SUPERFICIALIS – ЮЗА, ЮЗАКИ, ЮЗА ЖОЙЛАШГАН.

ПОВОРОТ ЛАДОНИ (поворот предплечья кнаружи) – SUPINATIO – КАФТНИ ЮҚО-РИГА БУРАШ (билакни ташқарига бураш).

ПОВОРОТ ПРЕДПЛЕЧЬЯ ВНУТРЬ – LI-MITANS – БИЛАКНИ ИЧКАРИГА БУРАШ.

ПОВОРОТ ПЛОДА В МАТКЕ – ҲО-МИЛАНИ БАЧАДОНДА БУРАШ – ҳоми-ланинг бачадондаги ҳолатини сунъий йўл билан ўзгартириш, бунда туғуруқнинг тўғри ўтишига ёки ҳомилани вакуум экстрактор ёрдамида олишга имконият бўлади.

ПОВРЕЖДЕНИЕ – LAESIO, LAESIONES – ШИКАСТЛАНИШ – бевосита физикавий ёки кимёвий таъсир туфайли тўқима (тана бўлаги, аъзо) бутунлиги ёки функционал ҳолатининг маҳаллий бузилиши.

ПОВЯЗКА – FASCIA – БОҒЛОВ – жароҳатга қўйилган боғлов материални маҳкамлаш учун ишлатиладиган юмшоқ ёки қаттиқ мослама. Боғловнинг мустаҳкамлайдиган, босиб турадиган, маҳкам ушлаб турадиган хиллари бор.

О'пкани қирқиш. О'пкадаги yiring-li bo'shliqni ochish uchun qo'lla-niladigan operatsiya.

Plevraning visseral va pariyetal varaqlari o'rtasida havo yig'ilishi bi-lan ifodalanadigan patologik holat.

Boshning shikast yeyishi natijasida kalla qutisi, qozonchalari, subarax-noidal bo'shliqlariga havo kirishi.

YUZA, SATH, TEKISLIK.

ICHKI TOMONGA BUROVCHI (BUROVCHI).

KAFTNI YUQORIGA BUROVCHI.

YUZA, YUZAKI, YUZA JOY-LASHGAN.

KAFTNI YUQORIGA BURASH (bilakni tashqariga burash).

BILAKNI ICHKARIGA BURASH.

HOMILANI BACHADONDA BU-RASH – homilaning bachadondagi holatini sun'iy yo'l bilan o'zgartirish, bunda tug'uruqning to'g'ri o'tishiga yoki homilani vakuum ekstraktor yor-damida olishga imkoniyat bo'ladi.

SHIKASTLANISH – bevosita fizikaviy yoki kimyoviy ta'sir tufayli to'qima (tana bo'lagi, a'zo) butunligi yoki funksional holatining mahalliy buzilishi.

BOG'LOV – jarohatga qo'yilgan bog'lov materialini mahkamlash uchun ishlatiladigan yumshoq yoki qattiq moslama. Bog'lovning mustah-kamlaydigan, bosib turadigan, mah-kam ushlab turadigan xillari bor.

ПОГРАНИЧНЫЙ (ГРАНИЧАЮЩИЙ) – TERMINALIS – ЧЕГАРАДАГИ, ЧЕГАРАЛОВЧИ.

ПОДАГРА – PODAGRA – НИҚРИЗ – организмда нуклеин кислоталар, пурин алмашинувининг бузилиши билан боғлиқ касаллик; тўқималарига сийдик кислота тузлари чўкиши натижасида бир қатор аъзолар ва системалар (кўпроқ таянч-ҳаракат системалари) функциясининг вақт-вақтида ёки доимий бузилиши билан ифодаланadi.

ПОДАРТЕРИАЛЬНЫЙ – HYPOARTERIALIS – АРТЕРИЯ ОСТИДАГИ.

ПОДБОРОДОК – MENTUM – ЭНГАК.

ПОДБОРОДОЧНЫЙ – SUBMENTALIS – ЭНГАККА ТЕГИШЛИ.

ПОДБУГОРЬЕ – HYPOTHALAMUS – КЎРУВ ДЎМБОҒИ ОСТИ – оралиқ миянинг бўлими; таламусдан пастроқда жойлашган бўлиб, III қоринчанинг пастки девори (туби) ни ташкил қилади; нейрогормонлар секреция қилади ва вегетатив нерв системасининг олий пўстлоқости марказидир.

ПОДВЕСОК – APPENDIX – ОСМАЧА (ОСИЛИБ ТУРГАН ЎСИҚЧА).

ПОДВИЖНОЕ СОЧЛЕНИЕ (СУСТАВ) – DIARTHROSIS – ҲАРАКАТЧАН ҚЎШИЛИШ (БЎҒИМ).

ПОДВЗДОШНАЯ КИШКА – ILEUM – ЁНБОШ ИЧАК.

ПОДВЗДОШНАЯ КОСТЬ – ILIUM – ЁНБОШ СУЯК.

ПОДГРУДИННЫЙ – INFRASTERNALIS – ТЎШ ОСТИДАГИ.

ПОДЖЕЛУДОЧНО-ДВЕНАДЦАТИПЕРСТНЫЙ – PANCREATICODUODENALIS – МЕЪДА ОСТИ БЕЗИ БИЛАН ЎН ИККИ БАРМОҚ ИЧАККА ОИД.

ПОДЖЕЛУДОЧНО-ЖЕЛУДОЧНЫЙ – PANCREATICO-GASTRICUS – МЕЪДА ОСТИ БЕЗИ БИЛАН МЕЪДАГА ОИД.

CHEGARADAGI, CHEGARALOVCHI.

NIQRIZ – organizmda nuklein kislotalar, purin almashinuvining buzilishi bilan bog‘liq kasallik; to‘qimalariga siydik kislota tuzlari cho‘kishi natijasida bir qator a‘zolar va sistemalar (ko‘proq tayanch-harakat sistemalari) funksiyasining vaqt-vaqtida yoki doimiy buzilishi bilan ifodalanadi.

ARTERIYA OSTIDAGI.

ENGAK.

ENGAKKA TEGISHLI.

KO‘RUV DO‘MBOG‘I OSTI – oraliq miyaning bo‘limi; talamusdan pastroqda joylashgan bo‘lib, III qorinchaning pastki devori (tubi)ni tashkil qiladi; neyrogormonlar sekretiya qiladi va vegetativ nerv sistemasining oliy po‘stloqosti markazidir.

OSMACHA (OSILIB TURGAN O‘SIQCHA).

HARAKATCHAN QO‘SHILISH (BO‘G‘IM).

YONBOSH ICHAK.

YONBOSH SUYAK.

TO‘SH OSTIDAGI.

ME‘DA OSTI BEZI BILAN O‘N IKKI BARMOQ ICHAKKA OID.

ME‘DA OSTI BEZI BILAN ME‘-DAGA OID.

ПОДКЛЮЧИЧНЫЙ – SUBCLAVIUS – ЎМРОВ ОСТИДАГИ.

ПОДКОЖНАЯ ЖИРОВАЯ КЛЕТЧАТКА – ТЕРИ ОСТИ ЁҒ КЛЕТЧАТКАСИ – тери билан мушакларнинг юза пардалари ўртасида жойлашган ҳар хил қалинликка эга юмшоқ толали бириктирувчи тўқима.

ПОДКОЖНЫЙ – SUBCUTANEUS – ТЕРИ ОСТИДАГИ.

ПОДКОЛЕННАЯ ВПАДИНА – ТАҚИМ ЧУҚУРИ.

ПОДКОЛЕННЫЙ – ТАҚИМГА ОИД.

ПОДКОРКОВЫЕ ФУНКЦИИ МОЗГА – БОШ МИЯНИНГ ПЎСТЛОҚ ОСТИ ВАЗИ-ФАЛАРИ – айрим пўстлоқ ости тузилмалари билан боғланган функционал ифодалар мажмуаси.

ПОДКОРКОВЫЕ СТРУКТУРЫ МОЗГА – БОШ МИЯНИНГ ПЎСТЛОҚ ОСТИ ТУ-ЗИЛМАЛАРИ – одам ва ҳайвонлар бош миясининг моддалар алмашинуви ва хатти-ҳаракат реакцияларини шакллантиришда иштирок этадиган тузилмалари туркуми.

ПОДЛОПАТОЧНЫЙ – SUBSCAPULARIS – КУРАК ОСТИДАГИ.

ПОД МОЗОЛИСТЫМ ТЕЛОМ – SUB-CALLOSIUM – ҚАДОҚ ТАНА ОСТИДАГИ.

ПОДМЫШЕЧНАЯ ВПАДИНА – AXILLA – ҚЎЛТИҚ (ҚЎЛТИҚ ЧУҚУРИ).

ПОДМЫШЕЧНЫЙ – AXILLARIS – ҚЎЛТИҚҚА ТЕГИШЛИ.

ПОДНИМАЮЩИЙ – LEVATOR – КЎТА-РУВЧИ.

ПОДНИМАЮЩИЙСЯ – ARRECTOR – КЎТАРИЛУВЧИ.

ПОДОСТНЫЙ – ASCENDENS – ҚИРРА ОСТИДАГИ.

ПОДОШВА – PLANTA – ОЁҚ ТАГИ.

ПОДОШВЕННЫЙ – PLANTARIS – ОЁҚ ТАГИДАГИ, ОЁҚ ТАГИГА ТЕГИШЛИ.

ПОДПАХОВЫЙ – SUBINGUINALIS – ЧОВ ОСТИДАГИ.

О‘МРОВ ОСТИДАГИ.

TERIOSTIYOG‘KLEATCHAKASI – teri bilan mushaklarning yuza par-dalari o‘rtasida joylashgan har xil qa-linlikka ega yumshoq tolali biriktiruv-chi to‘qima.

TERI OSTIDAGI.

TAQIM CHUQURI.

TAQIMGA OID.

BOSH MIYANING PO‘STLOQ OSTI VAZIFALARI – ayrim po‘stloq osti tuzilmalari bilan bog‘langan funksional ifodalar majmuasi.

BOSH MIYANING PO‘STLOQ OSTI TUZILMALARI – odam va hayvonlar bosh miyasining moddalar almashinuvi va xatti-harakat reaksiyalarini shakllantirishda ishtirok etadigan tuzilmalari turkumi.

KURAK OSTIDAGI.

QADOQ TANA OSTIDAGI.

QO‘LTIQ (QO‘LTIQ CHUQURI).

QO‘LTIQQA TEGISHLI.

KO‘TARUVCHI.

KO‘TARILUVCHI.

QIRRA OSTIDAGI.

OYOQ TAGI.

OYOQ TAGIDAGI, OYOQ TAGIGA TEGISHLI.

CHOV OSTIDAGI.

ПОД ПОДЪЯЗЫЧНОЙ КОСТЬЮ – SUB-HYOIDEUS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИДАН ПАСТДАГИ.	TIL OSTI SUYAGIDAN PASTDAGI.
ПОДПОРА – ADMINICULUM – ТИРГОВИЧ, ТИРГАК.	TIRGOVICH, TIRGAK.
ПОДПОРКА, ОПОРА, ПОДДЕРЖКА – SUSTENTACULUM – ТИРГОВИЧ, ТАЯНЧ, СУЯНЧИҚ.	TIRGOVICH, TAYANCH, SUYANCHIQ.
ПОДРЕБЕРНЫЙ – SUBCOSTALIS – ҚОВУРҒА ОСТИДАГИ.	QOVURG'A OSTIDAGI.
ПОДСЕРОЗНЫЙ – SUBSEROUS – СЕРОЗ ҚАВАТ ОСТИДАГИ.	SEROZ QAVAT OSTIDAGI.
ПОДСЛИЗИСТЫЙ – SUBMUCOSUS – ШИЛЛИҚ ҚАВАТ ОСТИДАГИ.	SHILLIQ QAVAT OSTIDAGI.
ПОД ТВЕРДОЙ МОЗГОВОЙ ОБОЛОЧКОЙ – SUBDURALIS – МИЯНИНГ ҚАТТИҚ ПАРДАСИ ОСТИДАГИ.	MIYANING QATTIQ PARDASI OSTIDAGI.
ПОДУШКА – PULVINAR – ЁСТИҚ, БОЛИШ.	YOSTIQ, BOLISH.
ПОДЧЕЛЮСТНОЙ – SUBMAXILLARIS – ЖАҒ ОСТИДАГИ.	JAG' OSTIDAGI.
ПОДЧРЕВНЫЙ – HYPOGASTRICUS – ҚОРИН ОСТИДАГИ.	QORIN OSTIDAGI.
ПОДЪЯЗЫЧНО-ГЛОТОЧНЫЙ – HYOPHARYNGEUS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИ ВА ЮТҚИНГА ТЕГИШЛИ.	TIL OSTI SUYAGI VA YUTQINGA TEGISHLI.
ПОДЪЯЗЫЧНО-НИЖНЕЧЕЛЮСТНЫЙ – HYOMANDIBULARIS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИ ВА ПАСТКИ ЖАҒТА ТЕГИШЛИ.	TIL OSTI SUYAGI VA PASTKI JAG'GA TEGISHLI.
ПОДЪЯЗЫЧНО-ЩИТОВИДНЫЙ – HYOTHYREOIDEUS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИ БИЛАН ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙҒА ТЕГИШЛИ (ШУЛАР ЎРТАСИДАГИ).	TIL OSTI SUYAGI BILAN QALQONSIMON TOG'AYGA TEGISHLI (SHULAR O'RTASIDAGI).
ПОДЪЯЗЫЧНО-ЯЗЫЧНЫЙ – HYOGLOSSUS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИ ВА ТИЛҒА ТЕГИШЛИ.	TIL OSTI SUYAGI VA TILGA TEGISHLI.
ПОДЪЯЗЫЧНЫЙ – SUBLINGUALIS – ТИЛ ОСТИДАГИ.	TIL OSTIDAGI.
ПОЗАДИ ВЕРХНЕЙ ЧЕЛЮСТИ – RETROMAXILLARIS – ЮҚОРИ ЖАҒ ОРҚАСИДАГИ.	YUQORI JAG' ORQASIDAGI.

ПОЗВОНКИ – VERTEBRAE – УМУРТ-ҚАЛАР – одамнинг умуртқа поғонасини ташкил қиладиган скелет ўқи элементлари. Ўғонлашган вентрал олдинги қисм (тана) дан ва тана билан битиб кетиб, орқа миё каналини ўраб оладиган дорсал равоқдан иборат.

ПОЗВОНОЧНИК – COLUMNA VERTEBRALIS – УМУРТҚА ПОҒОНАСИ – одам ўқ скелетининг асосий қисми. 5 бўлимдан: бўйин (7 умуртқа), кўкрак (12 умуртқа), бел (5 умуртқа), думғаза (ўзаро битиб кетган 5 умуртқа) ва дум суягидан (3–4 умуртқа) ташкил топган.

ПОЛ – ЖИНС – организм ёки у ишлаб чиқадиган ҳужайраларнинг эркак ёки аёл гуруҳларига мансублиги.

ПОЛИАДЕНИТ – POLYADENITIS – бир неча гуруҳ лимфа безларининг яллиғланиши.

ПОЛИАКУЗИЯ – POLYACUSIA – эшитиш ҳиссиётининг бузилиши; таъсир этаётган якка бир товуш қисқа муддатда кўп марта-лаб такрор эшитилади.

ПОЛИАРТРАЛГИЯ – POLYARTHRALGIA – кўп бўғимларда бир вақтда ёки бирин-кетин оғриқ сезиш.

ПОЛИАРТРИТ – POLYARTHRITIS – бир неча бўғимларнинг бир вақтда ёки кетма-кет яллиғланиши.

ПОЛИДИПСИЯ – POLYDIPSIA – қаттиқ чанқаш. Кўп сийиш натижасида келиб чиқади.

ПОЛИМЕНОРЕЯ – POLYMENORRHOEA – кунлари (6 кундан 12 кунгача) чўзилиб кетган ҳайз.

ПОЛИНЕВРИТ – POLYNEURITIS – кўплаб периферик нерв толаларининг яллиғланиши. Қўл-оёқларнинг дистал қисмида фалаж ва бошқа бузилишлар бўлади.

ПОЛИОМИЕЛИТ – POLIOMYELITIS – ПОЛИОМИЕЛИТ – марказий нерв системасининг (орқа миё кулранг моддасининг) вируслар келтириб чиқарадиган ўткир касаллиги; кўпроқ ёш болаларда учрайди.

UMURTQALAR – odamning umurtqa pog'onasini tashkil qiladigan skelet o'qi elementlari. Yo'g'onlashgan ventral oldingi qism (tana)dan va tana bilan bitib ketib, orqa miya kanalini o'rab oladigan dorsal ravoqdan iborat.

UMURTQA POG'ONASI – odam o'q skeletining asosiy qismi. 5 bo'limdan: bo'yin (7 umurtqa), ko'krak (12 umurtqa), bel (5 umurtqa), dumg'aza (o'zaro bitib ketgan 5 umurtqa) va dum suyagidan (3–4 umurtqa) tashkil topgan.

JINS – organizm yoki u ishlab chiqadigan hujayralarning erkak yoki ayol guruhlariga mansubligi.

Bir necha guruh limfa bezlarining yallig'lanishi.

Eshitish hissiyotining buzilishi; ta'sir etayotgan yakka bir tovush qisqa muddatda ko'p martalab takror eshitiladi.

Ko'p bo'g'imlarda bir vaqtda yoki birin-ketin og'riq sezish.

Bir yoki bir necha bo'g'imlarning bir vaqt yoki ketma-ket yallig'lanishi.

Qattiq chanqash. Ko'p siyish natijasida kelib chiqadi.

Kunlari (6 kundan 12 kungacha) cho'zilib ketgan hayz.

Ko'plab periferik nerv tolalarining yallig'lanishi. Qo'l-oyoqlarning distal qismida falaj va boshqa buzilishlar bo'ladi.

POLIOMIYELIT – markaziy nerv sistemasining (orqa miya kulrang moddasining) viruslar keltirib chiqaradigan o'tkir kasalligi; ko'proq yosh bolalarda uchraydi.

ПОЛИП – POLYPUS – сурункали яллиғланиш натижасида шиллиқ парданинг маълум қисмида пайдо бўлган сўрғичсимон ўсик. Аъзо устида бўртиб чиқиб туради, аъзо билан асоси ёки оёқчаси орқали боғланган.

ПОЛИПОЗ (полипы) – POLYPOSIS – келиб чиқиш сабаблари ҳар хил бўлиб, аъзо юзасидан бўртиб чиқиб турадиган, унга оёқчаси ёки асоси билан бирикиб олган тўқима тuzilmалари.

ПОЛИУРИЯ – POLYURIA – ажратиладиган сийдик миқдорининг ҳаддан ташқари кўпайиши.

ПОЛИЭСТЕЗИЯ – POLYAESTHESIA – юзаки сезиш жараёнини ғайритабиий ҳолда ҳис қилиш. Битта қўзғатувчи омил таъсирини бир қанча қўзғатувчи омиллар таъсиридек сезиш.

ПОЛЛЮЦИЯ – POLLUTIO – ИХТИЛОМ – эркакларда, кўпинча уйқуда уруғ ажралиб чиқиши (булғаниб қолиш).

ПОЛОВАЯ ХРОМОСОМА – ЖИНСИЙ ХРОМОСОМА – жинсни белгилайдиган ва одатда икки хил турли жинсдаги организмда ҳар хил бўладиган хромосома.

ПОЛОВОЕ ИЗВРАЩЕНИЕ – PERVERSIO SEXUALIS – ЖИНСИЙ НОҚОБИЛЛИК – жинсий майл йўналтирилиши ёки жинсий эҳтиёж қондирилиши усуллари нуктаи назардан мазкур жамоатда сексуал оғиш деб ҳисобланадиган одатий ҳулқ-атвор турлари.

ПОЛОВОЙ – SEXUALIS – ТАНОСИЛ (ЖИНСИЙ) АЪЗОГА ОИД.

ПОЛОЖЕНИЕ ОРГАНОВ В ТЕЛЕ – SITUS – АЪЗОЛАРНИНГ ТАНАДАГИ ЖОЙЛАНИШИ.

ПОЛОСА – STRIA – ҲОШИЯ, ЙЎЛ.

ПОЛОСАТОЕ ТЕЛО – CORPUS STRIATUM – ТАРҒИЛ ТАНА – мианинг латерал қоринчалари томон жойлашган ва думли ҳамда ясимқсимон ядродан ташкил топган кулранг модда массаси.

Surunkali yallig‘lanish natijasida shilliq pardaning ma‘lum qismida paydo bo‘lgan so‘rg‘ichsimon o‘siq. A‘zo ustida bo‘rtib chiqib turadi, a‘zo bilan asosi yoki oyoqchasi orqali bog‘langan.

Kelib chiqish sabablari har xil bo‘lib, a‘zo yuzasidan bo‘rtib chiqib turadigan, unga oyoqchasi yoki asosi bilan birikib olgan to‘qima tuzilmalari.

Ajratiladigan siydik miqdorining haddan tashqari ko‘payishi.

Yuzaki sezish jarayonini g‘ayritabiiy holda his qilish. Bitta qo‘zg‘atuvchi omil ta‘sirini bir qancha qo‘zg‘atuvchi omillar ta‘siridek sezish.

IXTILOM – erkaklarda, ko‘pincha uyquda urug‘ ajralib chiqishi (bulg‘anib qolish).

JINSIY XROMOSOMA – jinsni belgilaydigan va odatda ikki turli jinsdagi organizmda har xil bo‘ladigan xromosoma.

JINSIY NOQOBILLIK – jinsiy mayl yo‘naltirilishi yoki jinsiy ehtiyoj qondirilishi usullari nuqtayi nazardan mazkur jamoatda seksual og‘ish deb hisoblanadigan odatiy hulq-atvor turlari

TANOSIL (JINSIY) A‘ZOGA OID.

A‘ZOLARNING TANADAGI JOYLANISHI.

HOSHIYA, YO‘L.

TARG‘IL TANA – miyaning lateral qorinchalari tomon joylashgan va dumli hamda yasmiqsimon yadrodan tashkil topgan kulrang modda massasi.

ПОЛОСКАНИЕ – GARGARISMA – ОҒИЗ ЧАЙҚАЙДИГАН ДОРИ – антисептик, буриштирувчи ва ҳидсизлантириш хусусиятларига эга сувли эритма. Оғиз бўшлиғини, томоқни кундалик чайиш учун фойдаланилади.

ПОЛОСТЬ – CAVUM – БЎШЛИҚ.

П. матки – Бачадон бўшлиғи – эндометрий билан қопланган бачадон танасининг ички сатҳи.

П. перикарда – Перикард бўшлиғи, юрак халтаси бўшлиғи – юракни бевосита ўраб турган парда – эпикард ва унинг устидаги қават – перикард бўшлиғи, унда бироз сероз суяқлик ҳам бўлади.

П. плевры – Плевра бўшлиғи – висцерал ва париетал varaқлари орасидаги сероз суяқлик билан тўла бўшлиқ.

П. тела человека – Одам танасининг бўшлиғи – тана деворининг ички юзаси билан чегараланган, ички аъзолар жойлашган бўшлиқ.

ПОЛУПОДВИЖНОЕ СОЧЛЕНИЕ КОСТЕЙ (ПОЛУСУСТАВ) – AMPHIARTHROSIS – ЧАЛА (ЯРИМ ҲАРАКАТЧАН) БЎҒИМ.

ПОЛУСУХОЖИЛЬНЫЙ – SEMITENDINOSES – ЯРИМ ПАЙЛИ.

ПОЛУШАРИЕ – HEMISPHERIUM – ЯРИМШАР, ПАЛЛА.

ПОЛУШАРОВИДНЫЙ – HEMISPHERICUS – ПАЛЛАСИМОН, ЯРИМШАРГА ЎХШАГАН.

ПОЛЫЙ, ПУСТОЙ – CAVUS – ҲЕЧ НАРСАСИЗ, ҚУРУҚ БЎШЛИҚ.

ПОЛЫЕ ВЕНЫ – KOVAK VENALAR – тананинг ҳамма қисмидан қон йиғиб, юракнинг ўнг бўлмачасига тушадиган, юқори ва пастки асосий вена каналлари.

ПОМЕШАТЕЛЬСТВО – АҚЛДАН ОЗИШ, ТЕЛБАЛИК – рухий касаллик.

ОГ‘ИЗ CHAYQAYDIGAN DORI – antiseptik, burishtiruvchi va hidsizlantirish xususiyatlariga ega suvli eritma. Og‘iz bo‘shlig‘ini, tomoqni kundalik chayish uchun foydalaniladi.

БО‘ШЛИҚ.

Bachadon bo‘shlig‘i – endometriy bilan qoplangan bachadon tanasining ichki sathi.

Perikard bo‘shlig‘i, yurak xaltasi bo‘shlig‘i – yurakni bevosita o‘rab turgan parda – epikard va uning ustidagi qavat – perikard bo‘shlig‘i, unda biroz seroz suyuqlik ham bo‘ladi.

Plevra bo‘shlig‘i – visseral va pariyetal varaqlari orasidagi seroz suyuqlik bilan to‘la bo‘shliq.

Odam tanasining bo‘shlig‘i – tana devorining ichki yuzasi bilan chegaralangan, ichki a‘zolar joylashgan bo‘shliq.

CHALA (YARIM HARAКATCHAN) BO‘G‘IM.

YARIM PAYLI.

YARIMSHAR, PALLA.

PALLASIMON, YARIMSHARGA O‘XSHAGAN.

HECH NARSASIZ, QURUQ BO‘SHLIQ.

KOVAK VENALAR – tananing hamma qismidan qon yig‘ib, yurakning o‘ng bo‘lmachasiga tushadigan, yuqori va pastki asosiy vena kanallari.

AQLDAN OZISH, TELBALIK – ruhiy kasallik.

ПОМОЩЬ НА ДОМУ – УЙДА КЎРСАТИЛАДИГАН ЁРДАМ – тиббий ёрдамнинг бир тури бўлиб, аҳолига амбулатор-поликлиник муассасалар, диспансер, тез ва шошилиш тиббий ёрдам станциялар томонидан беморлар уйига бориб кўрсатиладиган тиббий ёрдам.

ПОМОЩЬ ПЕРВАЯ, доврачебная – БИРИНЧИ ЁРДАМ – бахтсиз ҳодисаларда ёки тўсатдан пайдо бўлган касалликларда шифокор келгунча бериладиган ёрдам.

ПОМРАЧЕНИЕ СОЗНАНИЯ СУМЕ-РЕЧНОЙ – ОНГНИНГ НАМОЗШОМСИМОН ХИРАЛАШИШИ – тўсатдан пайдо бўладиган, атроф-муҳитга мўлжал олиш чуқур бузилиши ва одатий автоматлашган ҳаракатлар сақланиши билан намоён бўладиган онгнинг хиралашуви. Ушбу ҳолат вақтидаги хотиралар сақланиб қолмайди.

ПОНОС – DIARRHOEA – ИЧБУРУҒ – дамбадам суяқ ич келиши.

ПОПЕРЕЧНЫЙ – HORIZONTALIS – КЎНДАЛАНГ.

Порог – LIMEN – ОСТОНА (БЎСАҒА).

ПОРОКИ РАЗВИТИЯ (врожденные пороки, аномалии развития) – РИВОЖЛАНИШ НУҚСОНЛАРИ (туғма нуқсонлар) – ҳомилдорлик вақтида ёки туғилгандан кейинги ривожланиш жараёнида нормал тузилишдан хилма-хил четланишлар мажмуаси.

ПОРОКИ СЕРДЦА – VITIIUM CORDIS – ЮРАК НУҚСОНЛАРИ (иллатлари) – юрак тузилишидаги, унинг ишини бузадиган турғун иллатлар.

ПОСЕДЕНИЕ – CANITIES – СОЧ ОҚАРИШИ – сочларнинг бўёвчи моддаси – пигменти йўқолиши натижасида турғун рангсизланиши.

ПОСЛЕД – ЙЎЛДОШ – плацента, ҳомила пардалари, киндик тизимчасидан ташкил топган аъзо; ҳомилани она танаси билан боғлаб туради.

UYDA KO‘RSATILADIGAN YORDAM – tibbiy yordamning bir turi bo‘lib, aholiga ambulator-poliklinik muassasalar, dispanser, tez va shoshilinch tibbiy yordam stansiyalar tomonidan bemorlar uyiga borib ko‘rsatiladigan tibbiy yordam.

BIRINCHI YORDAM – baxtsiz hodisalarda yoki to‘satdan paydo bo‘lgan kasalliklarda shifokor kelguncha beriladigan yordam.

ONGNING NAMOZSHOMSIMON XIRALASHISHI – to‘satdan paydo bo‘ladigan, atrof-muhitga mo‘ljall olish chuqur buzilishi va odatiy avtomatlashgan harakatlar saqlanishi bilan namoyon bo‘ladigan ongning xiralashuvi. Ushbu holat vaqtidagi xotiralar saqlanib qolmaydi.

ICHBURUG‘ – dam-badam suyuq ich kelishi.

KO‘NDALANG.

OSTONA (BO‘SAG‘A).

RIVOJLANISH NUQSONLARI (tug‘ma nuqsonlar) – homiladorlik vaqtida yoki tug‘ilgandan keyingi rivojlanish jarayonida normal tuzilishdan xilma-xil chetlanishlar majmuasi.

YURAK NUQSONLARI (illatlari) – yurak tuzilishidagi, uning ishini buzadigan turg‘un illatlar.

SOCH OQARISHI – sochlarning bo‘yovchi moddasi – pigmenti yo‘qolishi natijasida turg‘un rangsizlanishi.

YO‘LDOSH – platsenta, homila pardalari, kindik tizimchasidan tashkil topgan a‘zo; homilani ona tanasi bilan bog‘lab turadi.

ПОТ – SUDOR – ТЕР – тер безлари секрециясининг маҳсули.

ПОТЕНЦИЯ – POTENTIA – ЯШИРИН ИМКОНИАТ – куч, қувват.

ПОТЕРТОСТЬ – DERMATITIS – ШИЛИНИШ, ЕЙИЛИШ – терининг узоқ вақт давомида механик таъсир натижасида яллиғланиши. У терининг қизариши, шиши, пуфак ҳосил бўлиши ва юлиниши билан ифодаланadi.

ПОТНИЦА – MILIARIA – ИССИҚЛИК – кўп терлаш натижасида терига майда пуфакчалардан иборат тошма тошиши; иссиқлик жуда кўп тошганидан худди тарик сепиб кўйгандай кўринади. Баъзан пуфакчалар атрофи тўқ қизил рангда яллиғланиш жияги билан ўралган бўлади.

ПОТОГОННЫЕ СРЕДСТВА – HIDROTICA – ТЕР ҲАЙДАЙДИГАН ВОСИТАЛАР – организмдан иссиқлик, сув, тузлар, захарли моддаларни чиқариб юбориш мақсадида тер ажралишини кучайтириш учун қўлланиладиган дорилар гуруҳи.

ПОТООТДЕЛЕНИЕ – PERSPIRATIO SENSIBILIS – ТЕРЛАШ – тер безларида тер ҳосил бўлиб, тери юзасига чиқиши. Одам доим терлаб туради ва асосан, рефлектор йўл билан рўй беради.

ПОЧЕСУХА ДЕТСКАЯ – PRURIGO – БОЛАЛАР ҚИЧИМАСИ – 3–4 ёшгача бўлган болаларнинг кўпинча, оёқ-қўлининг ёзилувчи сатҳида танасида ва думбасида папула ва везикула шаклидаги қичима; кўпинча сут тишлар ёриб чиқаётганда пайдо бўлади.

ПОЧЕЧНАЯ ЛОХАНКА – PELVIS RENALIS – БУЙРАК ЖОМИ – буйрақларнинг катта косачалари қўшилишидан ҳосил бўладиган воронкасимон бўшлиқ; буйракдан чиқадиган сийдикни йиғиш учун хизмат қилади.

TER – ter bezlari sekretiyyasining mahsuli.

YASHIRIN IMKONIYAT – kuch, quvvat.

SHILINISH, YEYILISH – terining uzoq vaqt davomida mexanik taʼsir natijasida yalligʻlanishi. U terining qizarishi, shishi, pufak hosil boʻlishi va yulinishi bilan ifodalanadi.

ISSIQLIK – koʻp terlash natijasida teriga mayda pufakchalardan iborat toshma toshishi; issiqlik juda koʻp toshganidan xuddi tariq sepib qoʻy-ganday koʻrinadi. Baʼzan pufakchalar atrofi toʻq qizil rangda yalligʻlanish jiyagi bilan oʻralgan boʻladi.

TER HAYDAYDIGAN VOSITALAR – organizmdan issiqlik, suv, tuzlar, zaharli moddalarni chiqarib yuborish maqsadida ter ajralishini kuchaytirish uchun qoʻllaniladigan dorilar guruhi.

TERLASH – ter bezlarida ter hosil boʻlib, teri yuzasiga chiqishi. Odam doim terlab turadi va asosan, reflektor yoʻl bilan roʻy beradi.

BOLALAR QICHIMASI – 3–4 yoshgacha boʻlgan bolalarning koʻpincha, oyoq-qoʻlining yoziluvchi sathida, tanasida va dumbasida papula va vezikula shaklidagi qichima; koʻpincha sut tishlar yorib chiqayotganda paydo boʻladi.

BUYRAK JOMI – buyraklarning katta kosachalari qoʻshilishidan hosil boʻladigan voronkasimon boʻshliq; buyrakdan chiqadigan siydikni yigʻish uchun xizmat qiladi.

ПОЧЕЧНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA RENALIS – **БУЙРАК ЗАЙФЛИГИ** – буйрак ҳамма функцияларининг бузилиш синдроми, сув, электролит, азот ва б. алмашинувининг бузилишига олиб келади.

ПОЧЕЧНОКАМЕННАЯ БОЛЕЗНЬ – **БУЙРАК ТОШ КАСАЛЛИГИ** – буйракда тошлар ҳосил бўлиши билан тавсифланувчи ҳолат.

ПОЧКИ – RENES – **БУЙРАКЛАР** – одам чиқариш системасининг без типиди тузилган асосий қўшалок аъзоси.

ПОЯСНИЧНАЯ ОБЛАСТЬ (поясница) – REGIO LUMBALIS – **БЕЛ СОҲАСИ (бел)** – орқа ва ёнбошларда қовурғанинг пастки қирраси билан чанок ўртасидаги соҳа; қорин орқа деворининг бир қисми.

ПОЯС – CINGULUM – **БЕЛБОҒ, КАМАР.**

ПОЯСНИЧНО-РЕБЕРНЫЙ – LUMBOCOSTALIS – **БЕЛ ВА ҚОВУРҒА ОРАЛИҒИДАГИ.**

ПОЯСНИЧНО-СПИННОЙ – LUMBODORSALIS – **БЕЛ ВА ОРҚА (БЕЛДАН ЮҚОРИ ҚИСМ) ОРАЛИҒИДАГИ.**

ПОЯСНИЧНЫЙ – LUMBALIS – **БЕЛГА ТЕГИШЛИ, БЕЛНИКИ.**

ПОЯСНИЦА – LUMBAS – **БЕЛ.**

ПРЕАГОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ – STATUS PRAEAGONALIS – **ЎЛИМ ТАЛВАСАСИДАН ОЛДИНГИ ҲОЛАТ** – агониядан олдинги терминал ҳолат, марказий нерв системасининг олий бўлимларида тормозланиш ривожланиши билан тавсифланади; онгнинг кирди-чикди хиралашиши баъзан бульбар марказларнинг қўзғалиши билан намоён бўлади.

ПРЕГРАДА ГРУДОБРЮШНАЯ – **КЎКРАК ҚОРИН ТЎСИҒИ** – кўкрак бўшлиғини қорин бўшлиғидан ажратиб турувчи ҳамда нафас олишда иштирок этувчи мушак.

БУЙРАК ЗАЙФЛИГИ – buyraklar hamma funksiyalarining buzilish sindromi, suv, elektrolit, azot va b. almashinuvinining buzilishiga olib keladi.

БУЙРАК ТОШ КАСАЛЛИГИ – buyrakda toshlar hosil bo'lishi bilan tavsiflanuvchi holat.

БУЙРАКЛАР – odam chiqarish sistemasining bez tipida tuzilgan asosiy qo'shaloq a'zosi.

BEL SOHASI (bel) – orqa va yonboshlarda qovurg'aning pastki qirrası bilan chanoq o'rtasidagi soha; qorin orqa devorining bir qismi.

BELBOG', KAMAR.

BEL VA QOVURG'A ORALIG'IDAGI.

BEL VA ORQA (BELDAN YUQORI QISM) ORALIG'IDAGI.

BELGA TEGISHLI, BELNIKI.

BEL.

O'LIM TALVASASIDAN OLDINGI HOLAT – agoniya dan oldingi terminal holat, markaziy nerv sistemasining oliy bo'limlarida tormozlanish rivojlanishi bilan tavsiflanadi; ongning kirdi-chiqdi xiralashishi ba'zan bulbar markazlarning qo'zg'alishi bilan namoyon bo'ladi.

KO'KRAK QORIN TO'SIG'I – ko'krak bo'shlig'ini qorin bo'shlig'idan ajratib turuvchi hamda nafas olishda ishtirok etuvchi mushak.

ПРЕДГОРЬЕ (мыс) – БЕЛ-ДУМҒАЗА ТУМШУҒИ, бурун – охирги бел умуртқаси билан думғаза суяги бириккан жойдаги суяк дўнг.

ПРЕДДВЕРИЕ – VESTIBULUM – ДАҲЛИЗ, ЙЎЛАК – канал ёки йўлакка кириш олдидаги кичкина бўшлиқ ёки кенгайган жой.

ПРЕДПИСАНИЕ – ЁЗМА ТОПШИРИҚ (шифокор кўрсатмаси) – 1) рецепт, шифокорнинг дори ёзиб бериши; 2) рецепт формуласи – рецептнинг дорининг номи ва ёзиб берилган миқдори кўрсатилган асосий қисми.

ПРЕДПЛЕЧЬЕ – ANTEBRACHIUM – БИЛАК – қўлнинг ўрта бўлими (сегменти).

ПРЕДПЛЮСНА – TARTUS – ОЁҚ ПАНЖАСИНИНГ КАФТ УСТИ ҚИСМИ – оёқ панжасининг оёқ кафти билан болдир ўртасидаги қисми.

ПРЕДПОЗВОНОЧНЫЙ – PRAEVERTEBRALIS – УМУРТҚАГА ЯҚИН, УМУРТҚА ОЛДИДАГИ.

ПРЕДРАК – PRAECANCER – РАК НИШОНАСИ – хавфли ўсма пайдо бўлишидан дарак берадиган патологик ўзгаришлар.

ПРЕДРАСПОЛОЖЕНИЕ – МОЙИЛЛИК – маълум касалликларга (туғма ёки орттирилган) мойиллик.

ПРЕДСЕРДИЕ – ATRIUM CORDIS – ЮРАК ОЛД БЎЛМАЧАСИ – юрак қоринчалари устидаги иккита бўлма.

ПРЕДСТАТЕЛЬНАЯ ЖЕЛЕЗА – ПРОСТАТА БЕЗИ – эркак сийдик чиқарув йўли (канал) атрофида жойлашган, шахват таркибига кирувчи секрет ишлаб чиқарувчи без.

ПРЕДСТАРЧЕСКИЕ ПСИХОЗЫ – PSYCHOSES PRESENILES – ҚАРИЛИК ОЛДИ ПСИХОЗЛАРИ – 40–50 ёшда пайдо бўладиган рухий касалликлар гуруҳи.

BEL-DUMG‘AZA TUMSHUG‘I, burun – oxirgi bel umurtqasi bilan dumg‘aza suyagi birikkan joydagi suyak do‘ng.

DAHLIZ, YO‘LAK – kanal yoki yo‘lakka kirish oldidagi kichkina bo‘shliq yoki kengaygan joy.

YOZMA TOPSHIRIQ (shifokor ko‘rsatmasi) – 1) retsept, shifokorning dori yozib berishi; 2) retsept formulasi – retseptning dorining nomi va yozib berilgan miqdori ko‘rsatilgan asosiy qismi.

BILAK – qo‘lning o‘rta bo‘limi (segmenti).

OYOQ PANJASINING KAFT USTI QISMI – oyoq panjasining oyoq kafti bilan boldir o‘rtasidagi qismi.

UMURTQAGA YAQIN, UMURTQA OLDIRAGI.

RAK NISHONASI – xavfli o‘sma paydo bo‘lishidan darak beradigan patologik o‘zgarishlar.

MOYILLIK – ma‘lum kasalliklarga (tug‘ma yoki orttirilgan) moyillik.

YURAK OLD BO‘LMACHASI – yurak qorinchalari ustidagi ikkita bo‘lma.

PROSTAT BEZI – erkak siydik chiqaruv yo‘li (kanali) atrofida joylashgan, shahvat tarkibiga kiruvchi sekret ishlab chiqaruvchi bez.

QARILIK OLDI PSIXOZLARI – 40–50 yoshda paydo bo‘ladigan ruhiy kasalliklar guhuhi.

ПРЕЗЕРВАТИВ – PRAESERVATIVUM – жинсий алоқада олатни венерик касалликлар юқишидан сақлаш учун ишлатиладиган механик восита, шунингдек, бўйида бўлишга қарши энг кенг тарқалган воситалардан бири.

ПРЕНАТАЛЬНЫЙ – PRAENATALIS – туғишдан олдинги, ҳомиладорлик давридаги, туғилишдан илгари ўтадиган, туғиш арафасидаги.

ПРЕПАРАТ – ПРЕПАРАТ.

ПРЕПУЦИУМ – PRAEPUTIUM – ЧЕТКИ ТАН.

ПРЕСБИОПИЯ – PRESBYOPIA – қариганда аккомодациянинг сусайиши ва кўз гавҳари эластиклигининг йўқолиши натижасида яқиндаги нарсаларни кўра олмаслик. Эмметропия ҳолатида 40–45 ёшда, гиперметропияда – вақтлироқ, миопияда эса кечроқ пайдо бўлади.

ПРЕСКЛЕРОЗ – PRAESCLEROSIS – атеросклероз ривожланишининг симптомсиз кечувчи илк босқичи, томир уриши тўлқини тезлигининг ошиши, томirlарнинг турли қўзғатувчиларга нотўғри жавоб бериши инструментал текширув натижасида аниқланади.

ПРЕЦИПИТАЦИЯ – ЧЎКМА – эриган антиген ва антитананинг ўзаро таъсири натижасида эриган антигеннинг чўкмага тушиш феномени; ҳосил бўлган комплекс изотоник суюқликларда эримайди.

ПРЕЭКЛАМПСИЯ – PRAEECLAMPSIA – ҳомиладорларнинг кечки токсикози; эклампсия яқинлашганлигидан хабар берадиган ҳолат (бош оғриши, кўриш қобилятининг бузилиши, хиралашиш, кўнгил айниш, қорин оғриши, ич кетиш).

ПРИВЕДЕНИЕ – ADDUCTIO – ЯҚИНЛАШТИРИШ.

Жинсий алоқада олатни венерик касалликлар юқишдан сақлаш учун ишлатиладиган механик восита, шунингдек, бо‘йида бо‘лишга қарши энг кенг тарқалган воситалардан бири.

Туг‘ишдан олдинги, homiladorlik davridagi, tug‘ilishdan ilgari o‘tadigan, tug‘ish arafasidagi.

PREPARAT.

CHETKI TAN.

Qariganda akkomodatsiyaning susayishi va ko‘z gavhari elastikligining yo‘qolishi natijasida yaqindagi narsalarni ko‘ra olmaslik. Emmetropiya holatida 40–45 yoshda, gipermetropiyada – vaqtlitiroq, miopiyada esa kechroq paydo bo‘ladi.

Ateroskleroz rivojlanishining symptomsiz kechuvchi ilk bosqichi, tomir urishi to‘lqini tezligining oshishi, tomirlarning turli qo‘zg‘atuvchilarga noto‘g‘ri javob berishi instrumental tekshiruv natijasida aniqlanadi.

CHO‘KMA – erigan antigen va antitananing o‘zaro ta’siri natijasida erigan antigenning cho‘kmaga tushish fenomeni; hosil bo‘lgan kompleks izotonik suyuqliklarda erimaydi.

Homiladorlarning kechki toksikozi; eklampsiya yaqinlashganligidan xabar beradigan holat (bosh og‘rishi, ko‘rish qobiliyatining buzilishi, xiralashish, ko‘ngil aynish, qorin og‘rishi, ich ketish).

YAQINLASHTIRISH.

ПРИВИВКИ ПРЕДОХРАНИТЕЛЬНЫЕ (профилактические) – ПРОФИЛАКТИК ЭМЛАШ – организмга вакциналар, иммун зардоблар ёки гамма-глобулинлар юбориб сунъий иммунитет вужудга келтириш орқали одам ва ҳайвонларни юқумли касалликлардан сақлаш усули; иммунизация хилларидан бири.

ПРИВОДЯЩИЙ – ADDUCTOR – ЯҚИНЛАШТИРУВЧИ.

ПРИАПИЗМ – PRIAPISMUS – шахвоний кўзғалишнинг жуда узоқ давом этиши. М.Н.С. касалликларида учрайди.

ПРИВРАТНИК – PYLORIS – МЕЪДАНИНГ ЧИҚИШ ҚИСМИ – меъданинг ўн икки бармоқ ичакка ўтадиган торайган ўнг қисми.

ПРИВЫЧНЫЙ ВЫКИДЫШ – ОДАТ БЎЛИБ ҚОЛГАН БОЛА ТАШЛАШ, одат бўлиб қолган аборт – ҳар сафар ҳомиладорликнинг маълум бир даврида ҳеч қандай сабабсиз такрорланадиган бола тушиши.

ПРИДАТКИ СВЯЗАННЫЕ С МАТКОЙ – ADNEXA – БАЧАДОНГА ТЕГИШЛИ ҚЎШИМЧА АЪЗОЛАР.

ПРИДАТОК МОЗГА – HYPOPHYSIS – МИЯ ОРТИҒИ.

ПРИДАТОК ЯИЧКА – EPYDIDYMIS – МОЯК ОРТИҒИ.

ПРИДАТОЧНЫЕ ПАЗУХИ НОСА – БУРУННИНГ ҚЎШИМЧА БЎШЛИҚЛАРИ – калла суяги юз қисмининг айрим суякларисидаги ҳаво ўтадиган бўшлиқлар; бурун бўшлиғи билан ингичка каналлар ёки ёриқлар орқали туташган.

ПРИЖИГАНИЕ – CAUTERISATIO – КУЙДИРИШ – даволаш мақсадида термик, кимёвий, электр ёки нур таъсирида куйдириш.

ПРИЖИГАЮЩИЕ СРЕДСТВА – КУЙДИРУВЧИ ВОСИТАЛАР – тери ва шиллиқ пардаларга таъсир эттирилганда маҳаллий куйдириш ва емириш хусусиятига эга бўлган дори моддалар.

PROFILAKTIK EMLASH – организмга ваксинлар, иммун зардоблар yoki gamma-globulinlar yuborib sun'iy иммунитет vujudga keltirish orqali odam va hayvonlarni yuqumli kasalliklardan saqlash usuli; immunizatsiya xillaridan biri.

YAQINLASHTIRUVCHI.

Shahvoniy qo'zg'alishning juda uzoq davom etishi. M.N.S. kasalliklarida uchraydi.

ME'DANING CHIQISH QISMI – me'daning o'n ikki barmoq ichakka o'tadigan toraygan o'ng qismi.

ODAT BO'LIB QOLGAN BOLA TASHLASH, odat bo'lib qolgan abort – har safar homiladorlikning ma'lum bir davrida hech qanday sababsiz takrorlanadigan bola tushishi.

BACHADONGA **TEGISHLI QO'SHIMCHA A'ZOLAR.**

MIYA ORTIG'I.

MOYAK ORTIG'I.

BURUNNING QO'SHIMCHA BO'SHLIQLARI – kalla suyagi yuz qismining ayrim suyaklaridagi havo o'tadigan bo'shliqlar; burun bo'shlig'i bilan ingichka kanallar yoki yoriqlar orqali tutashgan.

KUYDIRISH – davolash maqsadida termik, kimyoviy, elektr yoki nur ta'sirida kuydirish.

KUYDIRUVCHI VOSITALAR – teri va shilliq pardalarga ta'sir ettirilganda mahalliy kuydirish va yemirish xususiyatiga ega bo'lgan дори moddalar.

ПРИКРЕПЛЕННЫЙ (тесно связанный) – AFFOXUS – БИРИКТИРИЛГАН, ЖИПС БОҒЛАНГАН, МУСТАҲКАМЛАНГАН.

ПРИКУС – OCCLUSIO – ТИШЛАРНИНГ ЖИПСЛАШИШИ – юкори ва пастки жағ тишлари зич ва тўлиқ бир-бирига текканида тишлар қатори орасидаги ўзаро муносабат.

ПРИЛИВ КРОВИ – ҚОННИНГ ҚУЙИЛИБ КЕЛИШИ – юз ва/ёки бўйиннинг қизариши. Ўпка туберкулёзига ўхшаш беморни ҳолдан тойдирадиган касалликларда юзда қизиллик пайдо бўлади. Менопауза ҳамда айрим рухий бузилишларда иссиқ қон қуйилиб келиши тананинг қизиши билан бирга рўй беради.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ МЕШОЧКУ – SACCULARIS – ХАЛТАЧАНИКИ, ХАЛТАЧАГА ҚАРАШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ ОКОЛОСЕРДЕЧНОЙ СУМКЕ – PERICARDIALIS – ЮРАК ХАЛТАСИГА ТЕГИШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ ОКОЛОУШНОЙ ЖЕЛЕЗЕ – PAROTIDEUS – ҚУЛОҚ ОЛДИ БЕЗИГА ТЕГИШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ К ОСТИ – SPINALIS – ҚИРРАГА ТЕГИШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ ПЛЕВРЕ – PLEURALIS – ПЛЕВРАНИКИ, ПЛЕВРАГА ҚАРАШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ К ПОДЪЯЗЫЧНОЙ КОСТИ – HYOIDICUS – ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ СУМКЕ – CAPSULARIS – ХАЛТАНИКИ, ХАЛТАГА ТЕГИШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ УШНОЙ РАКОВИНЕ – AURICULARIS – ҚУЛОҚ СУПРАСИГА ТЕГИШЛИ.

ПРИНАДЛЕЖАЩИЙ ЯИЧКУ – TESTICULARIS – МОЯККА ОИД.

ПРИНОСЯЩИЙ–центростремительный–ОЛИБ КЕЛУВЧИ – марказга интилувчи.

BIRIKTIRILGAN, JIPS BOG‘LANGAN, MUSTAHKAMLANGAN.

TISHLARNING JIPSLASHISHI – yuqori va pastki jag‘ tishlari zich va to‘liq bir-biriga tekkanida tishlar qatori orasidagi o‘zaro munosabat.

QONNING QUYILIB KELISHI – yuz va/yoki bo‘yinning qizarishi. O‘pka tuberkuloziga o‘xshash bemorni holdan toydiradigan kasalliklarda yuzda qizillik paydo bo‘ladi. Menopauza hamda ayrim ruhiy buzilishlarda issiq qon quyilib kelishi tananing qizishi bilan birga ro‘y beradi.

XALTACHANIKI, XALTACHAGA QARASHLI.

YURAK XALTASIGA TEGISHLI.

QULOQ OLDI BEZIGA TEGISHLI.

QIRRAGA TEGISHLI.

PLEVRANIKI, PLEVRAGA QARASHLI.

TIL OSTI SUYAGIGA TEGISHLI.

XALTANIKI, XALTAGA TEGISHLI.

QULOQ SUPRASIGA TEGISHLI.

MOYAKKA OID.

OLIB KELUVCHI – markazga intiluvchi.

ПРИПАДОК – ACCESSUS – ХУРУЖЛАР, ТУТҚАНОҚ, ТИРИШИШ – тўсатган пайдо бўладиган, қисқа муддатли, одатда кўп марта такрорланадиган, давоми аниқ чегараланган касаллик ҳолати (эсни йўқотиш, тиришиш ва ҳ.к.).

ПРИПАРКИ – CATAPLASMATA – ПРИПАРКАЛАР, БУҒЛАШ – даволовчи муолажа, тананинг бирон-бир қисмларига қиздирилган сочилувчан ёки бўтқасимон модда қўйиб, узоқ вақт давомида иситишдан иборат.

ПРИРАЩЕНИЕ ПЛАЦЕНТЫ – ACCRETI PLACENTAE – ЙЎЛДОШНИНГ БАЧАДОН ДЕВОРИГА ЁПИШИБ ҚОЛИШИ – йўлдош шаклланишининг бузилиши, бунда хорион тукчалари айрим жойларда бачадоннинг мушак қаватига ёпишиб қолади.

ПРИСПОСОБЛЕНИЕ – МОСЛАНИШ – ҳайвон организмнинг ташқи муҳитнинг доимо ўзгариб турувчи яшаш шароитларига мослашиш имкониятини таъминловчи муайян турнинг морфо-физик, популяция, хулқий ва бошқа хусусиятларининг йиғиндиси.

ПРОБОДЕНИЕ – PERFORATIO – ТЕШИЛИШ – механик куч ёки патологик жараён таъсирида ковак аъзо деворида ёки тана бўшлиғида тешиб ўтган жароҳат (тешик) ҳосил бўлади.

ПРОВИТАМИН(-Ы) – PROVITAMIN – ПРОВИТАМИН(-ЛАР) – витаминлар ҳосил бўлишига олиб келадиган биологик моддалар.

ПРОГНОЗ БОЛЕЗНИ – PROGNOSIS – КАСАЛЛИКНИ ОЛДИНДАН БИЛИШ – касалликнинг ривожланиши ва қандай тугаши ҳақида илмий асосланган тахмин (башорат).

ПРОГНОЗ МЕДИЦИНСКИЙ – ТИББИЙ ПРОГНОЗ – касалликларнинг келиб чиқиши, хоссалари ва оқибатини олдиндан айтиб бериш; патологик жараёнларнинг кечиш қонуниятларини билишга асосланган.

XURUJLAR, TUTQANOQ, TIRISHISH – to‘satdan paydo bo‘ladigan, qisqa muddatli, odatda ko‘p marta takrorlanadigan, davomi aniq chegaralangan kasallik holati (esni yo‘qotish, tirishish va h. k.).

PRIPARKALAR, BUG‘LASH – davolovchi muolaja, tananing biron-bir qismlariga qizdirilgan sochiluvchan yoki bo‘tqasimon modda qo‘yib, uzoq vaqt davomida isitishdan iborat.

YO‘LDOSHNING BACHADON DEVORIGA YOPISHIB QOLISHI – yo‘ldosh shakllanishining buzilishi, bunda xorion tukchalari ayrim joylarda bachadonning mushak qavatiga yopishib qoladi.

MOSLANISH – hayvon organizmining tashqi muhitning doimo o‘zgarib turuvchi yashash sharoitlariga moslashish imkoniyatini ta’minlovchi muayyan turning morfofizik, populatsion, xulqiy va boshqa xususiyatlarining yig‘indisi.

TESHILISH – mexanik kuch yoki patologik jarayon ta’sirida kovak a’zo devorida yoki tana bo’shlig’ida teshib o’tgan jarohat (teshik) hosil bo‘ladi.

PROVITAMIN(-LAR) – vitaminlar hosil bo‘lishiga olib keladigan biologik moddalar.

KASALLIKNI OLDINDAN BILISH – kasallikning rivojlanishi va qanday tugashi haqida ilmiy asoslangan taxmin (bashorat).

TIBBIY PROGNOZ – kasalliklarning kelib chiqishi, xossasalari va oqibatini oldindan aytib berish; patologik jarayonlarning kechish qonuniyatlarini bilishga asoslangan.

ПРОГРЕССИВНАЯ ДИСТРОФИЯ МЫШЦ – DYSTROPHIA MUSCULORUM PROGRESSIVE – МУШАКЛАРНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРУВЧИ ДИСТРОФИЯСИ.

ПРОГРЕССИВНЫЙ ПАРАЛИЧ – ПРОГРЕССИВ, АВЖ ОЛИБ БОРАДИГАН ФАЛАЖ – марказий нерв системаси захм билан шикастланганда келиб чиқадиган рухий касаллик.

ПРОДОЛГОВАТЫЙ МОЗГ – УЗУНЧОҚ МИЯ – бош мианинг энг пастки қисми; жуда мураккаб тузилган бўлиб, Варолий кўприги билан орқа миё ўртасида жойлашган.

ПРОЙОМНОРЕЯ – PROIOMENORRHOEA – тез-тез ҳайз кўриш.

ПРОКАЗА – МОХОВ – фақат одамларда учрайдиган ва *Mycobacterium leprae* қўзғатадиган сурункали бутун организмга тарқалган инфекцион касаллик.

ПРОКОЛ – PUNCSIO – САНЧИБ ТЕШИШ – касалликни аниқлаш ёки даволаш мақсадида тўқималарни, бўшлиқларни ковак игна (ёки троакар) билан тешиш.

ПРОКСИМАЛЬНЫЙ – PROXIMALIS – та-нага, ўрта чизикқа ёки бошланғич жойга яқинроқ жойлашган.

ПРОКТИТ – PROCTITIS – ТЎҒРИ ИЧАК ШИЛЛИҚ ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПРОКТОЛОГИЯ – PROCTOLOGIA – ПРОКТОЛОГИЯ – клиник тиббиётнинг йўғон ичак (шу жумладан тўғри ичак) касалликларини ўрганадиган бўлими.

ПРОКТОСТЕНОЗ – ТЎҒРИ ИЧАКНИНГ ТОРАЙИШИ.

ПРОЛАПСУС – PROLAPSUS – ПРОЛАПСУС – ПАСТГА ТУШИБ КЕТИШ. Масалан, бачадон, тўғри ичак ва бошқ.

ПРОЛЕЖЕНЬ – DECUBITUS – ЁТОҚ ЯРА – оғир касалликлар туфайли тинкаси қуриб ётиб қолган беморларнинг юмшоқ тўқималарида вужудга келадиган дистрофик, яра-некротик жараён.

MUSHAKLARNING RIVOJLANIB BORUVCHI DISTROFIYASI.

PROGRESSIV, AVJ OLIB BORADIGAN FALAJ – markaziy nerv sistemasi zaxm bilan shikastlanganda kelib chiqadigan ruhiy kasallik.

UZUNCHOQ MIYA – bosh miyaning eng pastki qismi; juda murakkab tuzilgan bo‘lib, Varoliy ko‘prigi bilan orqa miya o‘rtasida joylashgan.

Tez-tez hayz ko‘rish.

MOXOV – faqat odamlarda uchraydigan va *Mycobacterium leprae* qo‘zg‘atadigan surunkali butun organizmga tarqalgan infeksiyon kasallik.

SANCHIB TESHISH – kasallikni aniqlash yoki davolash maqsadida to‘qimalarni, bo‘shliqlarni kovak igna (yoki troakar) bilan teshish.

Tanaga, o‘rta chiziqqa yoki boshlang‘ich joyga yaqinroq joylashgan.

TO‘G‘RI ICHAK SHILLIQ PARDASINING YALLIG‘LANISHI.

PROKTOLOGIYA – klinik tibbiyotning yo‘g‘on ichak (shu jumladan to‘g‘ri ichak) kasalliklarini o‘rganadigan bo‘limi.

TO‘G‘RI ICHAKNING TORAYISHI.

PASTGA TUSHIB KETISH. Masalan, bachadon, to‘g‘ri ichak va boshq.

YOTOQ YARA – og‘ir kasalliklar tufayli tinkasi qurib yotib qolgan bemorlarning yumshoq to‘qimalarida vujudga keladigan distrofik, yara-nekrotik jarayon.

ПРОЛИФЕРАЦИЯ – PROLIFERATIO – хужайраларнинг бўлиниб кўпайиш йўли билан янгитдан ҳосил бўлиши.

ПРОМЕЖНОСТЬ – PERINEUM – ОРАЛИҚ – ташқи жинсий аъзолар билан орқа чиқарув тешиги ўртасидаги соҳа.

ПРОМЕЖНОСТНЫЙ – PERINEALIS – ЧОТГА ОИД.

ПРОМЕЖУТОК МЕЖДУ ЗУБАМИ – DI-ASTEMA – ИККИ ТИШ ОРАЛИҒИ.

ПРОМЕЖУТОЧНЫЙ – INTERMEDIUS – ОРАЛИҚДАГИ.

ПРОМЕЖУТОЧНЫЙ МОЗГ – DIEN-CERHALON – ОРАЛИҚ МИЯ.

ПРОМЫВАНИЕ ЖЕЛУДКА – МЕЪДАНИ ЮВИШ – меъда зонди ва воронка ёрдамида меъдага бир неча марта ичимлик содаси, калий перманганат эритмалари, сув юбориб ва чиқариб олишдан иборат даво тadbiri. Ошқозонни тозалаш.

ПРОНАТОР – PRONATOR – БИЛАКНИ ИЧКАРИГА БУРАДИГАН МУШАК.

ПРОНАЦИЯ – PRONATIO – ОЁҚ-ҚЎЛЛАРНИ ЎЗИНИНГ УЗУН ЎҚИ АТРОФИДА АЙЛАНТИРИШ.

ПРОПЕДЕВТИКА – гр. PROPAIDEUO – МАХСУС ТИББИЁТ ФАНИГА КИРИШ КУРСИ.

ПРОРЕЗЫВАНИЕ ЗУБОВ – ТИШЛАРНИНГ ЁРИБ ЧИҚИШИ – жағ ва милкнинг алвеолар ўсиқчаси юзасида тишлар коронкасининг бирин-кетин пайдо бўлиши.

ПРОСТАТА (предстательная железа) – PROSTATATA – эркаклар жинсий органининг тоқ беzi.

ПРОСТАТИТ – PROSTATITIS – ПРОСТАТА БЕЗИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ПРОСТАТОРЕЯ – PROSTATORRHOEA – пешоб ёки дефекация актидан сўнг простата безидан суюқлик ажралиши.

ПРОСТАТЭКТОМИЯ – PROSTATECTOMIA – простата безининг ҳаммасини ёки бир қисмини оператив йўл билан олиб ташлаш.

Hujayralarning bo‘linib ko‘payish yo‘li bilan yangitdan hosil bo‘lishi.

ORALIQ – tashqi jinsiy a‘zolar bilan orqa chiqaruv teshigi o‘rtasidagi soha.

CHOTGA OID.

IKKI TISH ORALIG‘I.

ORALIQDAGI.

ORALIQ MIYA.

ME‘DANI YUVISH – me‘da zondi va voronka yordamida me‘daga bir necha marta ichimlik sodasi, kaliy permanganat eritmaları, suv yuborib va chiqarib olishdan iborat davo tadbiri. Oshqozonni tozalash.

BILAKNI ICHKARIGA BURADIGAN MUSHAK.

OYOQ-QO‘LLARNI O‘ZINING UZUN O‘QI ATROFIDA AYLAN-TIRISH.

MAXSUS TIBBIYOT FANIGA KI-RISH KURSI.

TISHLARNING YORIB CHIQISHI – jag‘ va milkning alveolar o‘siqchasi yuzasida tishlar koronkasining birin-ketin paydo bo‘lishi.

Erkaklar jinsiy organining toq bezi.

PROSTATATA BEZINING YALLIG‘-LANISHI.

Peshob yoki defekatsiya aktidan so‘ng prostata bezidan suyuqlik ajralishi.

Prostata bezining hammasini yoki bir qismini operativ yo‘l bilan olib tashlash.

ПРОСТРАЦИЯ – PROSTRATIO – жуда ҳолдан кетиш ва атрофдаги нарсаларга бепарқ бўлиш билан ўтадиган руҳан эзилиш ҳолати.

ПРОТАНОМАЛИЯ – PROTANOMALIA – аномалик трихомазиянинг шакли бўлиб, қизил рангни ажрата олмаслик.

ПРОТАНОПИЯ – PROTANOPIA – дихромазиянинг шакли бўлиб, қизил рангни ажрата олмаслик.

ПРОТЕЗ(-Ы) – фр. PROTHESE – қўлоқларнинг йўқ қисмлари ёки одам организмнинг бошқа қисмлари ўрнини тўлдириб босиб турадиган механик мосламалар ва аппаратлар.

ПРОТЕЗИРОВАНИЕ – 1) даво ёрдами тури; 2) беморлар ва ногиронлар соғлиғини тиклаш мақсадида баъзи йўқотилган аъзолари ва (қисман) функциясини тиклашга қаратилган тadbirlar системасини ишлаб чиқадиган тиббий-техника йўналиши.

ПРОТЕИНЕМИЯ – қонда оддий оксиллар (протеинлар) – альбумин ва глобулинлар бўлиши.

ПРОТЕИН(-Ы) – оддий оксиллар.

ПРОТЕОЛИЗ – протеолитик ферментлар таъсирида ҳужайра протоплазмасининг эриши.

ПРОТИВНИК, ПРОТИВОДЕЙСТВУЮЩИЙ – ANTAGONISTES – ҚАРАМА-ҚАРШИ ТУРУВЧИ, ҚАРАМА-ҚАРШИ ҲАРАКАТ.

ПРОТИВОВОСПАЛИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА – ANTIPHLOGISTICA – ЯЛЛИҒЛАНИШГА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР – яллиғланиш реакцияларини босадиган дори препаратлар.

ПРОТИВОГЛИСТНЫЕ СРЕДСТВА (глистогонные средства) – ANTINELMINTHICA – ГИЖЖАЛАРГА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР (гижжа ҳайдовчи воситалар) – гижжа касалликлари – гельминтозларни даволаш учун ишлатиладиган препаратлар.

Juda holdan ketish va atrofdagi narsalarga befarq bo'lish bilan o'tadigan ruhan ezilish holati.

Anomalik trixomaziyaning shakli bo'lib, qizil rangni ajrata olmaslik.

Dixromaziyaning shakli bo'lib, qizil rangni ajrata olmaslik.

Qo'l-oyoqlarning yo'q qismlari yoki odam organizmining boshqa qismlari o'rnini to'ldirib bosib turadigan mexanik moslamalar va apparatlar.

1) davo yordami turi; 2) bemorlar va nogironlar sog'lig'ini tiklash maqsadida ba'zi yo'qotilgan a'zolari va (qisman) funksiyasini tiklashga qaratilgan tadbirlar sistemasini ishlab chiqadigan tibbiy-texnika yo'nalishi.

Qonda oddiy oqsillar (proteinlar) – albumin va globulinlar bo'lishi.

Oddiy oqsillar.

Proteolitik fermentlar ta'sirida hujayra protoplazmasining erishi.

QARAMA-QARSHI TURUVCHI, QARAMA-QARSHI HARAKAT.

YALLIG'LANISHGA QARSHI VOSITALAR – yallig'lanish reaksiyalarini bosadigan дори preparatlar.

GIJJALARGA QARSHI VOSITALAR (gijja haydovchi vositalar) – gijja kasalliklari – gelmintozlarni davolash uchun ishlatiladigan preparatlar.

ПРОТИВОДИАБЕТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА – ANTIDIABETICA – ДИАБЕТГА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР – қондаги қанд миқдорини камайтирадиган препаратлар; қандли диабетда қўлланилади (инсулин, бутамид, цикламид ва бoшқ.).

ПРОТИВОЗАВИТОК УШНОЙ РАКОВИНЫ – ANTHELIX – ҚУЛОҚ СУПРАСИНГ ГАЖАК ҚАРШИ СИДАГИ БУРМАСИ.

ПРОТИВОЗАЧАТОЧНЫЕ СРЕДСТВА – CONTRACEPTIVA – БЎЙИДА БЎЛИШГА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР – бўйида бўлиб қолишнинг олдини олиш учун қўлланиладиган воситалар.

ПРОТИВОКОЗЕЛОК УШНОЙ РАКОВИНЫ – ANTRITRAGUS – ҚУЛОҚ СУПРАСИ СУПАЧАСИ ҚАРШИ СИДАГИ ДЎМБОҚЧА.

ПРОТИВОМАЛЯРИЙНЫЕ СРЕДСТВА – БЕЗГАККА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР – безгак касаллигининг олдини олиш ва даволаш учун қўлланиладиган препаратлар.

ПРОТИВОПОСТАВЛЯЮЩИЙ – ОРРОНЕНС – ҚАРАМА-ҚАРШИ ҚЎЮВЧИ.

ПРОТИВОСИФИЛИТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА – ЗАХМГА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР – захмни даволаш учун қўлланиладиган дори препаратлари.

ПРОТИВОСУДОРОЖНЫЕ СРЕДСТВА – ANTICONVULSIVA – ТАЛВАСАГА ТУШИШГА ҚАРШИ ВОСИТАЛАР – тутқанок хуружининг олдини олиш ёки бартараф этиш учун қўлланиладиган препаратлар.

ПРОТИВОЯДИЯ – ANTIDOTA – ЗИДДИ-ЗАҲАРЛАР – организмдан заҳарларни адсорбция усули ёки кимёвий таъсир этиб, чиқариб юборадиган моддалар.

ПРОТОК – DUCTUS – ОҚИМ, ЙЎЛ, НАЙЧА.

ПРОТОПЛАЗМА – PROTOPLASMA – хужайралар моддаси, таркибий қисми; унда барча ҳаётий жараёнлар амалга ошади.

DIABETGA QARSHI VOSITALAR – қондаги қанд миқдорини камайтирадиган препаратлар; қандли диабетда қўлланилади (insulin, butamid, siklamid va boshq.).

QULOQ SUPRASINING GAJAK QARSHISIDAGI BURMASI.

BO'YIDA BO'LISHGA QARSHI VOSITALAR – bo'yida bo'lib qolishning oldini olish uchun qo'llaniladigan vositalar.

QULOQ SUPRASI SUPACHASI QARSHISIDAGI DO'MBOQCHA.

BEZGAKKAQARSHIVOSITALAR – bezgak kasalligining oldini olish va davolash uchun qo'llaniladigan preparatlar.

QARAMA-QARSHI QO'YUVCHI.

ZAXMGA QARSHI VOSITALAR – zaxmni davolash uchun qo'llaniladigan dori preparatlari.

TALVASAGATUSHISHGAQARSHI VOSITALAR – tutqanoq xurujining oldini olish yoki bartaraf etish uchun qo'llaniladigan preparatlar.

ZIDDIZAHARLAR – organizmdan zaharlarni adsorbsiya usuli yoki kimyoviy ta'sir etib, chiqarib yuboradigan moddalar.

OQIM, YO'L, NAYCHA.

Hujayralar moddasi, tarkibiy qismi; unda barcha hayotiy jarayonlar amalga oshadi.

ПРОТРОМБИН – PROTHROMBINUM – одам ва ҳайвонлар қони плазмасининг оқсили, қон ивиш системасининг муҳим таркибий қисмидир.

ПРОФАЗА – ҳужайраларнинг бўлиниш босқичларидан биринчиси.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПАТОЛОГИЯ – КАСБ ПАТОЛОГИЯСИ – тиббиёт фанининг одамнинг соғлиғига ноқулай меҳнат шароитлари таъсирини ўрганадиган соҳаси.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ БОЛЕЗНИ – КАСБ КАСАЛЛИКЛАРИ – организмга касб-кор зарарлари таъсир этиши натижасида келиб чиқадиган касалликлар.

ПРОФИЛАКТИКА – PROPHYLAXIS – ПРОФИЛАКТИКА – касалликларнинг пайдо бўлиши ва тарқалишининг олдини олиш, аҳоли соғлиғи ва жисмоний тараққиётини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашга қаратилган тadbirlar мажмуаси.

ПРОХОД (ХОД) – MEATUS – ЙЎЛАК, ЙЎЛ (УСТИ БЕРК ЙЎЛ).

ПРУРИГО – PRURIGO – теридаги ҳар хил қичима касалликларнинг умумий номи.

ПРЯМАЯ КИШКА – ТЎҒРИ ИЧАК – ИЧАКНИНГ ОХИРГИ БЎЛИМИ.

ПСЕВДОАБСЦЕСС – PSEUDOABSCES-SUS – СОХТА АБСЦЕСС – тўқималарнинг патологик ўзгарган соҳаси ёки бўшлиқ бўлиб, абсцессни эслатади, лекин биринчи яллиғланиш натижасида эмас, балки травма, ўсма, аллергияк шиш натижасида пайдо бўлади.

ПСЕВДОАНЕМИЯ – PSEUDOANAEMIA – СОХТА АНЕМИЯ – қонда гемоглобин миқдори нормал бўлган ҳолда тўқима терининг рангпарлиги (асосан юзда ва шиллиқ пардаларда). Масалан, ангиоспазм натижасида.

ПСЕВДОАРТРОЗ – PSEUDOARTHRISIS – СОХТА БЎҒИМ – суякнинг эски синган жойида меъёрсиз ҳаракат қилиши.

Одам ва ҳайвонлар қони плазмасининг оқсили, қон ивиш системасининг муҳим таркибий қисмидир.

Ҳужайраларнинг бо‘линиш босқичларидан биринчиси.

КАСБ ПАТОЛОГИЯСИ – тиббиёт фанининг одамнинг соғлиғига ноқулай меҳнат шароитлари таъсирини о‘рганадиган соҳаси.

КАСБ КАСАЛЛИКЛАРИ – организмга касб-кор зарарлари таъсир этиши натижасида келиб чиқадиган касалликлар.

ПРОФИЛАКТИКА – касалликларнинг пайдо бўлиши ва тарқалишининг олдини олиш, аҳоли соғлиғи ва жисмоний тараққиётини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашга қаратилган тadbirlar мажмуаси.

ЙО‘ЛАК, YO‘L (USTI BERK YO‘L).

Teridagi har xil qichima kasalliklarining umumiy nomi.

ICHAKNING OXIRGI BO‘LIMI.

СОХТА АБСЦЕСС – то‘қималарнинг патологик о‘згargan соҳаси yoki bo‘shliq bo‘lib, abscessni eslatadi, lekin birinchi yallig‘lanish natijasida emas, balki travma, o‘sma, allergik shish natijasida paydo bo‘ladi.

СОХТА АНЕМИЯ – қонда гемоглобин миқдори нормал бўлган ҳолда терининг рангпарлиги (асосан yuzada va shilliq pardalarda). Masalan, angiospazm natijasida.

СОХТА БО‘Г‘ИМ – суякнинг эски синган joyida me’yorsiz harakat qilishi.

ПСЕВДОГЛАУКОМА – PSEUDOGLAUCOMA – патологик ҳолат – кўз ичи босими нормал бўла туриб офтальмологик кўриниш глаукомага ўхшаш ўзгаришлар билан ифодаланадиган патологик ҳолат; мас., кўрув нервнинг оддий атрофиясида кузатилади.

ПСЕВДОМЕНСТРУАЦИЯ – PSEUDOMENSTRUATIO – СОХТА ҲАЙЗ – чин ҳайз бўлмаса-да, ҳайз кутаётган вақтда қон кетиши.

ПСЕВДОСТЕНОЗ – PSEUDOSTENOSIS – нерв регуляцияси бузилиши натижасида ҳазм тизимининг қайсидир-бир бўғимида озик химуси ёки нажас ўтишининг бузилиши.

ПСИХАСТЕНИЯ – PSYCHSTHENIA – руҳий заифлик; иккиланиш, қўрқиш, мияга ўрнашиб қолган фикрларга мойиллик билан ифодаланади.

ПСИХИАТРИЯ – PSYCHIATRIA – ПСИХИАТРИЯ – руҳий касалликлар, уларни даволаш, олдини олиш усуллари ишлаб чиқадиган, руҳий касалларга ёрдам уюштиришни ўрганадиган фан.

ПСИХИКА – гр. PSYCHIKOS – ПСИХИКА – юксак ташкил топган жониворларнинг ташқи дунё билан муносабати жараёнида вужудга келадиган ва уларнинг хулқ-атворида (фаолиятида) бошқариш фаолиятини бажарадиган субъект томонидан объектив борлиқнинг фаол акс этиш шакли.

ПСИХИЧЕСКИЕ БОЛЕЗНИ – ПСИХИК (РУҲИЙ) КАСАЛЛИКЛАР – психика (марказий нерв системаси функциялари)нинг туғма ёки орттирилган бузилиши натижасида келиб чиқадиган касалликлар.

ПСИХИЧЕСКИЕ ПРОЦЕСС(-Ы) – ПСИХИК (РУҲИЙ) ЖАРАЁН(-ЛАР) – психик фаолиятнинг алоҳида намоён бўлиши; тадқиқот учун мустақил объектлар (сезиш, тафаккур, идрок қилиш)га шартли равишда ажратилади.

Patologik holat – ko‘z ichi bosimi normal bo‘la turib oftalmologik ko‘rinish glaukomaga o‘xshash o‘zgarishlar bilan ifodalanadigan patologik holat; mas., ko‘ruv nervining oddiy atrofiyasida kuzatiladi.

SOXTA HAYZ – chin hayz bo‘lmasa-da, hayz kutayotgan vaqtda qon ketishi.

Nerv regulatsiyasi buzilishi natijasida hazm tizimining qaysidir-bir bo‘g‘imida oziq ximusi yoki najas o‘tishining buzilishi.

Ruhiy zaiflik; ikkilanish, qo‘rqish, miyaga o‘rnashib qolgan fikrlarga moyillik bilan ifodalanadi.

PSIXIATRIYA – ruhiy kasalliklar, ularni davolash, oldini olish usullarini ishlab chiqadigan, ruhiy kasallarga yordam uyushtirishni o‘rganadigan fan.

PSIXIKA – yuksak tashkil topgan jonivorlarning tashqi dunyo bilan munosabati jarayonida vujudga keladigan va ularning xulq-atvorida (faoliyatida) boshqarish faoliyatini bajaradigan subyekt tomonidan obyektiv borliqning faol aks etish shakli.

PSIXIK (RUHIY) KASALLIKLAR – psixika (markaziy nerv sistemasi funksiyalari)ning tug‘ma yoki orttirilgan buzilishi natijasida kelib chiqadigan kasalliklar.

PSIXIK (RUHIY) JARAYON (-LAR) – psixik faoliyatning alohida namoyon bo‘lishi; tadqiqot uchun mustaqil obyektlar (sezish, tafakkur, idrok qilish)ga shartli ravishda ajratiladi.

ПСИХОДРАМА – психоанализ тамойилига асосланган гуруҳли психотерапиянинг бир усули; унда кишилар гуруҳнинг бошқа аъзолари билан ҳаётда ўзлари дуч келган қийин вазиятларни ижро этиш орқали ўз қалбларининг тубига теран назар ташлайдилар.

ПСИХОЗ(-Ы) – PSYCHOSIS – ПСИХОЗ – беморда реал дунёни идрок этиш бузилишлари ва хулқ-атвор дезорганизацияси билан кечадиган руҳий фаолиятнинг яққол бузилиши.

ПСИХОЛОГИЯ МЕДИЦИНСКАЯ – ТИББИЙ ПСИХОЛОГИЯ – тиббиётда қўлланиладиган психологик назарий маълумотлар ва психологик текширув усуллари мажмуаси.

ПСИХОНЕВРОЗ – PSYCHONEUROSIS – марказий нерв системасининг функционал характердаги касаллиги (бунда марказий нерв системаси тўқималари шикастланмайди, яъни органик шикастланишлар кузатилмайди).

ПСИХОПАТИЯ – PSYCHOPATHIA – шахсининг патологик ривожланиши; туғма хусусиятлар асосида ноқулай ташқи омиллар таъсирида келиб чиқади. Хулқ-атвор аномалияси.

ПСИХОПАТОЛОГИЯ – PSYCHOPATHOLOGIA – руҳий касалликлар ҳақидаги умумий таълимот.

ПСИХОТЕРАПИЯ – PSYCHOTHERAPIA – ПСИХОТЕРАПИЯ – гипноз, ишонтириш билан даволаш усули.

ПСИХОТРОПНЫЕ СРЕДСТВА – PSYCHOTROPICA – ПСИХОТРОП ВОСИТАЛАР – асосан психикага таъсир этадиган дорилар гуруҳи; руҳий касалликларни даволашда ишлатилади.

ПСОРИАЗ – PSORIASIS – ҚИЧИМАЛАР, ҚИЧИҚЛИ ТЕМИРАТКИ. Юқмайдиган, вақти-вақти билан кучайиб, зўрайиб турадиган тери касаллиги.

ПТОЗ – PTOSIS – юқори ковоқнинг қўтарилмаслиги, уни қўтариб турувчи мушаклар функциясининг бузилиши оқибатида осилиб қолиши.

Psixoanaliz tamoyiliga asoslangan guruhli psixoterapiyaning bir usuli; unda kishilar guruhning boshqa a'zolari bilan hayotda o'zlari duch kelgan qiyin vaziyatlarni ijro etish orqali o'z qalblarining tubiga teran nazar tashlaydilar.

PSIXOZ – bemorda real dunyoni idrok etish buzilishlari va xulq-atvor dezorganizatsiyasi bilan kechadigan ruhiy faoliyatning yaqqol buzilishi

TIBBIY PSIXOLOGIYA – tibbiyotda qo'llaniladigan psixologik nazariy ma'lumotlar va psixologik tekshiruv usullari majmuasi.

Markaziy nerv sistemasining funksional xarakterdagi kasalligi (bunda markaziy nerv sistemasi to'qimalari shikastlanmaydi, ya'ni organik shikastlanishlar kuzatilmaydi).

Shaxsning patologik rivojlanishi; tug'ma xususiyatlar asosida noqulay tashqi omillar ta'sirida kelib chiqadi. Xulq-atvor anomaliyasi.

Ruhiy kasalliklar haqidagi umumiy ta'limot.

PSIXOTERAPIYA – гипноз, ishontirish bilan davolash usuli.

PSIXOTROP VOSITALAR – asosan psixikaga ta'sir etadigan dorilar guruhi; ruhiy kasalliklarni davolashda ishlatiladi.

QICHIMALAR KASALLIGI, QICHIQLI TEMIRATKI. Yuqmaydigan, vaqti-vaqti bilan kuchayib, zo'rayib turadigan teri kasalligi.

Yuqori qovoqning ko'tarilmasligi, uni ko'tarib turuvchi mushaklar funksiyasining buzilishi oqibatida osilib qolishi.

ПУЗЫРЕК – ALVEOLUS – ПУФАКЧА.

ПУЗЫРНО-МАТОЧНЫЙ – VESICOUTERIUS – ҚОВУҚ БИЛАН БАЧАДОН ЎРТАСИДАГИ.

ПУЗЫРНО-ПУПОЧНАЯ СВЯЗКА (или мочево́й проток между пузырем и пупком) – URACHUS – ҚОВУҚ БИЛАН КИНДИК ЎРТАСИДАГИ БОЙЛАМ (ёки қовуқ билан киндик ўртасидаги сийдик йўли).

ПУЗЫРНО-ПУПОЧНЫЙ – VESICOU-BLICALIS – ҚОВУҚ БИЛАН КИНДИК ЎРТАСИДАГИ.

ПУЗЫРНЫЙ – VESICALIS – ПУФАККА ТЕГИШЛИ, ПУФАКНИКИ.

ПУЗЫРНЫЙ ЗАНОС – ЕЛБЎҒОЗ – ҳомиладор аёлларда ҳомила тухумининг касаллиги; тукли парда (хорион) эпителийсининг ўсиб кетиши ва тук стромасининг шишиши билан ифодаланadi.

ПУЗЫРЧАТКА – PEMPHIGUS – ПЎРСИЛДОҚ ЯРА – ташки кўриниши ўзгармаган терида ва оғиз бўшлиғи, ҳикилдоқ, кўз, жинсий аъзоларнинг шиллиқ пардаларида сероз-қонли суюқликка тўла пуфакчалар пайдо бўлиши билан ифодаланadиган сурunkали касаллик.

П. новорожденных – Чақалоқлар пўрсилдоқ яраси – чақалоқ терисининг йирингли яллиғланиши; стафилококк, камрок стрепто- ва пневмококклар кўзғатади.

ПУЗЫРЧАТЫЙ – BULLOSUS – ПУФАКЛАРДАН ИБОРАТ ТУЗИЛМА.

ПУЗЫРЬКОВЫЙ ЛИШАЙ – ПУФАКЧАЛИ ТЕМИРАТКИ – вирусли тери касаллиги: морфологик қизарган терида тўп-тўп пуфакчалар тошиши билан тавсифланади.

ПУЛЬМОНОЛОГИЯ – клиник тиббиётнинг нафас аъзолари: кекирдак, бронхлар, ўпкалар ва плевра касалликларини ўрганadиган бўлими.

ПУЛЬПА – PULPA – 1) тиш бўшлиғини тўлдириб турадиган юмшоқ бириктирувчи тўқима; 2) талоқнинг асосий массаси.

ПУФАКЧА.

QOVUQ BILAN BACHADON O'RTASIDAGI.

QOVUQ BILAN KINDIK O'R-TASIDAGI BOYLAM (yoki qovuq bilan kindik o'rtasidagi siydik yo'li).

QOVUQ BILAN KINDIK O'R-TASIDAGI.

PUFAKKA TEGISHLI, PUFAKNIKI.

YELBO'G'OZ – homilador ayollarda homila tuxumining kasalligi; tukli par-da (xorion) epiteliysining o'sib ketishi va tuk stromasining shishishi bilan ifo-dalanadi.

PO'RSILDOQ YARA – tashqi ko'rinishi o'zgarmagan terida va og'iz bo'shlig'i, hiqildoq, ko'z, jinsiy a'zolarining shilliq pardalarida seroz-qonli suyuqlikka to'la pufakchalar paydo bo'lishi bilan ifodalanadigan surunkali kasallik.

Chaqaloqlar po'rsildoq yarasi – chaqa-loq terisining yiringli yallig'lanishi; stafilokokk, kamroq strepto- va pnev-mokokklar qo'zg'atadi.

PUFAKLARDAN IBORAT TU-ZILMA.

PUFAKCHALI TEMIRATKI – virusli teri kasalligi: morfologik qizargan terida to'p-to'p pufakchalar toshishi bilan tavsiflanadi.

Klinik tibbiyotning nafas a'zolari: kekirdak, bronxlar, o'pkalar va plevra kasalliklarini o'rganadigan bo'limi.

1) tish bo'shlig'ini to'ldirib turadi-gan yumshoq biriktiruvchi to'qima; 2) taloqning asosiy massasi.

ПУЛЬПИТ – PULPITIS – ПУЛЬПИТ – тиш пульпасининг яллиғланиши.

ПУЛЬС – PULSUS – ПУЛЬС – юракдан томирларга чиққан қон ҳаракати таъсирида томирлар деворининг ритм билан тўлқинсимон тебраниши, кенгайиб-торайиши.

ПУЛЬСАЦИЯ – PULSATIO – юрак-қон томирлар девори ва уларга яқин тўқималарнинг юрак қисқариши натижасида маҳаллий тўлқинсимон тебранишлари.

ПУНКТ (точка) – PUNCTUM – ЖОЙ.

ПУНКЦИЯ – PUNCTIO – касалликни аниқлаш ёки даволаш мақсадида тўқималарни ковак игна (ёки троакар) билан тешиш.

ПУПОВИНА – КИНДИК ТИЗИМЧАСИ – ҳомилани плацента билан бириктириб турадиган тизимчасимон аъзо, у орқали ҳомила-плацента қон айланиши рўй беради.

ПУПОК – UMBO – КИНДИК – чақалокларда киндик тизимчасининг қолдиғи тушиб кетганидан кейин қоладиган чандик (туғилгандан сўнг 5–7-кун).

ПУПОЧНО-БРЫЖЕЕЧНЫЙ – ОМФАЛОМЕСЕНТЕРИКУС – КИНДИК ВА ИЧАК ТУТҚИЧИГА ТЕГИШЛИ (ШУЛАР ЎРТАСИДАГИ).

ПУПОЧНО-КИШЕЧНЫЙ – ОМФАЛОЕНТЕРИКУС – КИНДИК ВА ИЧАККА ТЕГИШЛИ.

ПУПОЧНЫЙ – UMBILICALIS – КИНДИККА ТЕГИШЛИ, КИНДИКНИКИ.

ПУРПУРА – PURPURA – ПУРПУРА – тери ва шиллиқ пардаларда пайдо бўладиган пушти ранг тошма, майда-майда қон қуйилган жойлар.

П. тромбоцитопеническая – Тромбоцитопеник пурпура – геморрагик диатезлар гуруҳига кирадиган касаллик. Келиб чиқиши қонда тромбоцитлар сонининг камайиши ва қон ивишининг бузилишига боғлиқ.

PULPIT – tish pulpasining yallig‘lanishi.

PULS – yurakdan tomirlarga chiqqan qon harakati ta‘sirida tomirlar devorining ritm bilan to‘lqinsimon tebranishi, kengayib-torayishi.

Yurak-qon tomirlar devori va ularga yaqin to‘qimalarning yurak qisqarishi natijasida mahalliy to‘lqinsimon tebranishlari.

JOY.

Kasallikni aniqlash yoki davolash maqsadida to‘qimalarni kovak igna (yoki troakar) bilan teshish.

KINDIK TIZIMCHASI – homilani platsenta bilan biriktirib turadigan tizimchasimon a‘zo, u orqali homila-platsenta qon aylanishi ro‘y beradi.

KINDIK – chaqaloqlarda kindik tizimchasining qoldig‘i tushib ketganidan keyin qoladigan chandiq (tug‘ilgandan so‘ng 5–7-kuni).

KINDIK VA ICHAK TUTQICHIGA TEGISHLI (SHULAR O‘RTASIDAGI).

KINDIK VA ICHAKKA TEGISHLI.

KINDIKKA TEGISHLI, KINDIKNIKI.

PURPURA – teri va shilliq pardalarda paydo bo‘ladigan pushti rang toshma, mayda-mayda qon quyilgan joylar.

Trombotsitopenik purpura (gemorragik purpura) – gemorragik diatezlar guruhiga kiradigan kasallik. Kelib chiqishi qonda trombotsitlar sonining kamayishi va qon ivishining buzilishiga bog‘liq.

ПУСТУЛА – PUSTULA – ПУСТУЛА – баъзи дерматозлар ва юқумли касалликларнинг белгиси сифатида терида пайдо бўладиган йирингли пуфакча.

ПУЧЕГЛАЗИЕ – EXOPHTHALMUS – ЧАҚЧАЙГАН КЎЗ – кўз соққасининг кўз косасидан чақчайиб чиқиши.

ПЯСТНЫЙ – METACARPALIS – ҚЎЛ КАФТИГА ТЕГИШЛИ.

ПЯСТЬ – METACARPUS – ҚЎЛ КАФТИ – кафт скелети; радиус бўйлаб таралган бешта кафт суягидан иборат.

ПЯТА, ПЯТКА – CALX – ТОВОН.

ПЯТНО – MACULA – ДОҒ.

П. желтое – MACULA LUTEA – Сарик доғ.

П. слепое – MACULA COECUM – Кўр доғ.

ПЯТОЧНАЯ КОСТЬ – CALCANEUM – ТОВОН СУЯГИ.

ПЯТОЧНЫЙ (относящийся к пяточной кости) – CALCANEUS – ТОВОНГА (товон суягига) ТЕГИШЛИ.

Р

РАБДОМИОМА – RHABDOMYOMA – кўндаланг-тарғил мушаклардан ўсиб чиқадиган хавфсиз ўсма.

РАДИАЦИОННАЯ ГЕНЕТИКА – нурларнинг генетик таъсирини, яъни организмлардаги нурланиш натижасида рўй берадиган ирсий ўзгаришлар (мутациялар) ни ўрганадиган фан.

РАДИАЦИОННАЯ ХИМИЯ – ионлаштирувчи нурларнинг моддага таъсири натижасида келиб чиқадиган кимёвий жараёнларни ўрганадиган соҳа.

РАДИКУЛИТ – RADICULITIS – илдиз неврити; орқа миёна нерви илдизларининг яллиғланиши.

РАДИОАКТИВНЫЕ ПРЕПАРАТ(-Ы) – радиоактив изотоплар ёки уларнинг ҳар хил аноорганик ёки органик бирикмалари; касалликларни радиоизотоп диагностика қилиш ва ўсма-ларни нур билан даволаш учун қўлланилади.

PUSTULA – baʼzi dermatozlar va yuqumli kasalliklarning belgisi sifatida terida paydo boʻladigan yiringli pufakcha.

CHAQCHAYGAN KOʻZ – koʻz soqqasining koʻz kosasidan chaqchayib chiqishi.

QOʻL KAFTIGA TEGISHLI.

QOʻL KAFTI – kaft skeleti; radius boʻylab taralgan beshta kaft suyagidan iborat.

TOVON.

DOGʻ.

Sariq dogʻ.

Koʻr dogʻ.

TOVON SUYAGI.

TOVONGA (tovon suyagiga) TEGISHLI.

Koʻndalang-targʻil mushaklardan oʻsib chiqadigan xavfsiz oʻsma.

Nurlarning genetik taʼsirini, yaʼni organizmlardagi nurlanish natijasida roʻy beradigan irsiy oʻzgarishlar (mutatsiyalar)ni oʻrganadigan fan.

Ionlashtiruvchi nurlarning moddaga taʼsiri natijasida kelib chiqadigan kimyoviy jarayonlarni oʻrganadigan soha.

Ildiz nevriti; orqa miya nervi ildizlarining yalligʻlanishi.

Radioaktiv izotoplar yoki ularning har xil anorganik yoki organik birikmalari; kasalliklarni radioizotop diagnostika qilish va oʻsmalarni nur bilan davolash uchun qoʻllaniladi.

РАДИОБИОЛОГИЯ – тирик организмларга, уларнинг туркумларига ва бутун биосферага ионлаштирувчи нурларнинг барча турлари таъсирини ўрганадиган фан.

РАДИОЛОГИЯ – ионлаштирувчи нурларнинг тиббиётда қўлланилишини ўрганадиган фан.

РАДУЖНАЯ ОБОЛОЧКА ГЛАЗА – КЎЗНИНГ РАНГДОР ПАРДАСИ – кўз гавҳаридан олдин турувчи ва кўзнинг олдинги ва орқа камераларини бўлиб турувчи кўз косасининг томир қобиғининг олдинги қисми; циркуляр ва радиал жойлашган силлиқ мушак хужайралардан ташкил топган бўлиб, уларнинг қисқариши қорачиқнинг катта-кичиклигини ўзгартиради.

РАДУЖНЫЕ КРУГИ – КАМАЛАКСИМОН ДОИРАЛАР.

РАЗВИТИЕ – EVOLUTIO – ТАРАҚҚИЁТ, РИВОЖЛАНИШ.

РАЗГИБАТЕЛЬ, РАЗГИБАЮЩИЙ – EXTENSOR – ЁЮВЧИ, ТЎҒРИЛОВЧИ.

РАЗДВОЕННЫЙ, РАСЩЕПЛЕННЫЙ НА ДВОЕ – BIFIDUS – ИККИГА (АЙРИГА ЎХШАБ) АЖРАЛИШ.

РАЗДРАЖАЮЩИЕ СРЕДСТВА – ТАЪСИРЛАНТИРУВЧИ ВОСИТАЛАР – даво мақсадида қўлланилганда тери ва шиллиқ пардалардаги сезувчан нерв охирилари таъсирлаш қобилиятига эга бўлган препаратлар.

РАЗДРАЖЕНИЕ – ТАЪСИРЛАНИШ – биологик системага тўсатдан таъсир этиб, унинг дастлабки ҳолатини ўзгартирадиган ҳар қандай таъсир.

РАЗЖИЖЕНИЕ СТЕКЛОВИДНОГО ТЕЛА – SYNCHYSIS CORPORIS VITREE – ШИШАСИМОН ТАНАНИНГ СУЮЛИШИ – кўз шишасимон танасининг патологик ўзгариши; бунда у суюқлик шаклига айланади. Таркибидаги фибрилляр структуранинг емирилиши билан боғлиқ.

Tirik organizmlarga, ularning turkumlariga va butun biosferaga ionlashtiruvchi nurlarning barcha turlari ta'sirini o'rganadigan fan.

RADIOLOGIYA – ionlashtiruvchi nurlarning tibbiyotda qo'llanilishini o'rganadigan fan.

KO'ZNING RANGDOR PARDASI – ko'z gavharidan oldin turuvchi va ko'zning oldingi va orqa kameralarini bo'lib turuvchi ko'z kosasining tomir qobig'ining oldingi qismi; sirkular va radial joylashgan silliq mushak hujayralardan tashkil topgan bo'lib, ularning qisqarishi qorachiqning katta-kichikligini o'zgartiradi.

KAMALAKSIMON DOIRALAR.

TARAQQIYOT, RIVOJLANISH.

YOYUVCHI, TO'G'RILOVCHI.

IKKIGA (AYRIGA O'XSHAB) AJRALISH.

TA'SIRLANTIRUVCHI VOSITALAR – davo maqsadida qo'llanilganda тери va shilliq pardalardagi sezuvchan nerv oxirlarini ta'sirlash qobiliyatiga ega bo'lgan preparatlar.

TA'SIRLANISH – biologik sistemaga to'satdan ta'sir etib, uning dastlabki holatini o'zgartiradigan har qanday ta'sir.

SHISHASIMON TANANING SUYULISHI – ko'z shishasimon tanasining patologik o'zgarishi; bunda u suyuqlik shakliga aylanadi. Tarkibidagi fibrillar strukturaning yemirilishi bilan bog'liq.

РАЗМНОЖЕНИЕ – REPRODUCTIO – КЎПАЙИШ ЁКИ ЎЗ-ЎЗИНИ ТИКЛАШ – ҳар бир турнинг сақланиши ва сони кўпайишини таъминлаб берадиган тирик мавжудотнинг асосий белгиларидан бири.

РАЗМЯГЧЕНИЕ – MALACIE – ЮМШАШ – дистрофия ёки некроз натижасида тўқималарнинг юмшаши.

РАЗРЫВ ЗРИТЕЛЬНОГО НЕРВА – RUPTURA N. OPTICUS – КЎРУВ НЕРВИНИНГ УЗИЛИШИ.

РАЗРЫВ РОГОВИЦЫ – RUPTURA CORNEA – МУГУЗ ПАРДАНИНГ ЁРИЛИШИ.

РАК – CANCER – САРАТОН – эпителиал тўқимадан ривожланган хавфли ўсма.

РАКОВИНА – CONCHA – ЧИҒАНОҚ.

РАНА – ULCUS – ЖАРОҲАТ – тўқималарнинг механик шикастланиши; тери, шиллик пардалар бутунлигининг бузилиши билан ифодаланган ва оғриқ, қон оқиши билан ўтиб, очилиб туради.

РАНЕВАЯ ИНФЕКЦИЯ – ЖАРОҲАТ ИНФЕКЦИЯСИ – жароҳатланиш жараёнининг асорати, жароҳатга касаллик кўзғатувчи микробларнинг тушиб кўпайиши натижасида юзага келади; маҳаллий (йирингланиш) ва умумий (иситма, бўшашиш, силла қуриши) белгилар билан ифодаланган.

РАНЕНИЕ – VULNERATIO – ЖАРОҲАТЛАНИШ.

РАССТРОЙСТВА «Я» – «МЕН»НИНГ БУЗИЛИШИ – бемор ўз-ўзини англашининг бузилганлигидан, ўз шахсининг ўзгарганлигидан ташвишланишларининг умумий номи (мас., «мен» активлигининг бузилиши, «мен» тушунчасини йўқотиши).

РАСТИРАНИЕ – FRICRO – ИШҚАЛАШ, УҚАЛАШ – 1) бирор аъзони ишқалаш, массааж қилиш; 2) терига дори суртиб сингдириш.

КО‘PAYISH YOKI O‘Z-O‘ZINI TIKLASH – har bir turning saqlanishi va soni ko‘payishini ta‘minlab beradigan tirik mavjudotning asosiy belgilaridan biri.

YUMSHASH – distrofiya yoki nekroz natijasida to‘qimalarning yumshashi.

KO‘RUV NERVINING UZILISHI.

MUGUZ PARDANING YORILISHI.

SARATON – epitelial to‘qimadan rivojlanadigan xavfli o‘sma.

CHIG‘ANOQ.

JAROHAT – to‘qimalarning mexanik shikastlanishi; teri, shilliq pardalar butunligining buzilishi bilan ifodalanadi va og‘riq, qon oqishi bilan o‘tib, ochilib turadi.

JAROHAT INFEKSIYASI – jarohatlanish jarayonining jarohatga kasallik qo‘zg‘atuvchi mikroblarning tushib ko‘payishi natijasida og‘irlashishi; mahalliy (yiringlanish) va umumiy (isitma, bo‘shashish, silla qurishi) belgilar bilan ifodalanadi.

JAROHATLANISH.

«MEN»NING BUZILISHI – bemor o‘z-o‘zini anglashining buzilganligidan, o‘z shaxsining o‘zgarganligidan tashviishlanishlarining umumiy nomi (mas., «men» aktivligining buzilishi, «men» tushunchasini yo‘qotishi).

ISHQALASH, UQALASH – 1) biror a‘zoni ishqalash, massaj qilish; 2) teriga дори surtib singdirish.

РАСТЯЖЕНИЕ (дисторсия) – DISTORSIO – ЭТ УЗИЛИШИ (дисторсия) – юмшоқ тўқималар (мушаклар, бойламлар, пайлар, нерв толалари)нинг куч таъсирида анатомик бутунлиги ўзгармасдан чўзилиши.

РАСШИРЕНИЕ – КЕНГАЙИШ – бирор-бир ковак аъзо тешигининг доимий диффуз кенгайиши.

РАСЩЕПЛЕНИЕ ТВЕРДОГО И МЯГКОГО НЕБА – PALATUM FISSUM – ҚАТТИҚ ВА ЮМШОҚ ТАНГЛАЙНИНГ ЁРИЛИШИ. РИВОЖЛАНИШ АНОМАЛИЯСИ.

РАСЩЕПЛЕННЫЙ, РВАНЫЙ, РАЗОРВАНЫЙ – LACINIATUS – ЁРИЛГАН, БЎЛИНГАН, УЗУНАСИГА АЙРИЛГАН, ЙИРТИЛГАН.

РАХИТ – R(h)ACHITIS – РАХИТ – организмнинг умумий касаллиги; моддалар алмашинуви (кўпроқ кальций ва фосфор алмашинуви)нинг бузилиши билан, суяк ҳосил бўлиши ва бир қатор аъзолар ҳамда системалар функциясининг анчагина бузилиши билан ўтади.

РАХИТИЧЕСКАЯ ГРУДНАЯ КЛЕТКА – PECTUS CARINATUM – РАХИТЛИ КЎКРАК ҚАФАСИ – тўш суяги олдинга бўртиб чиққан «товуқ кўкрак».

РВОТА – VOMITUS – ҚУСИШ, ҚАЙТ ҚИЛИШ – қусиш маркази қўзғалишидан келиб чиқадиган мураккаб рефлексор акт.

РЕАБИЛИТАЦИЯ В МЕДИЦИНЕ – REABILITATIO – ТИББИЁТДА РЕАБИЛИТАЦИЯ – кишиларнинг бошдан кечирган касалликлар ва шикастланишлар натижасида чегараланган жисмоний ҳамда руҳий имкониятларини эътиборга олиб, соғлиғи ва меҳнат қилиш қобилиятларини тиклашга қаратилган тадбирлар туркуми.

РЕАБСОРБЦИЯ – REABSORPTIO – буйраклар найчаларида оқадиган дастлабки сийдикдан сув ва унда эриган моддаларнинг қонга қайта сўрилиши; бу – организмдан чиқиб кетадиган охирги сийдик ҳосил бўлишига олиб келади.

ЕТ УЗИЛИШИ (distsoriya) – yumshoq to‘qimalar (mushaklar, boylamlar, paylar, nerv tolalari)ning kuch ta’sirida anatomik butunligi o‘zgarmasdan cho‘zilishi.

KENGAYISH – biror-bir kovak a’zo teshigining doimiy diffuz kengayishi.

QATTIQ VA YUMSHOQ TANG-LAYNING YORILISHI. RIVOJ-LANISH ANOMALIYASI.

YORILGAN, BO‘LINGAN, UZU-NASIGA AYRILGAN, YIRTI LGAN.

RAXIT – organizmning umumiy kasalligi; moddalar almashinuvi (ko‘proq kalsiy va fosfor almashinuvi) ning buzilishi bilan, suyak hosil bo‘lishi va bir qator a’zolar hamda sistemalar funksiyasining anchagina buzilishi bilan o‘tadi.

RAXITLI KO‘KRAK QAFASI – to‘sh suyagi ko‘kragi oldinga bo‘rtib chiqqan «tovuq ko‘krak».

QUSISH, QAYT QILISH – qusish markazi qo‘zg‘alishidan kelib chiqadigan murakkab reflektor akt.

TIBBIYOTDA REABILITATSIYA – kishilarning boshdan kechirgan kasalliklar va shikastlanishlar natijasida chegaralangan jismoniy hamda ruhiy imkoniyatlarini e’tiborga olib, sog‘lig‘i va mehnat qilish qobiliyatlarini tiklashga qaratilgan tadbirlar turkumi.

Buyraklar naychalarida oqadigan dastlabki siydikdan suv va unda erigan moddalarning qonga qayta so‘rilishi; bu – organizmdan chiqib ketadigan oxirgi siydik hosil bo‘lishiga olib keladi.

РЕАКТИВАЦИЯ КЛЕТОК – REACTIVATIO CELLULARUM – ХУЖАЙРАЛАР ТИКЛАНИШИ – хужайра тузилмалари ва улар функциясининг тузатиш мумкин бўлган шикастланишларидан сўнг тикланиши.

РЕАКЦИЯ – REACTIO – 1) организмнинг бирор ташқи ёки ички таъсирларга жавоб бериши; 2) кимёвий реакция – моддаларнинг кимёвий ўзгариш жараёни; 3) эритмаларнинг ишқорий ёки кислотали хусусиятлари; 4) тест – синаш, тажриба.

РЕАКЦИЯ ЗРАЧКА НА СВЕТ – REACTIO – КЎЗ ҚОРАЧИҒИНИНГ ЁРУҒЛИККА РЕАКЦИЯСИ – кўз қорачиғининг ёруғ нур таъсирида кенгайиб-торайиши.

РЕАМПУТАЦИЯ – REAMPUTATIO – қайта ампутация. Ампутация бўлган ерда битмайдиган яралар пайдо бўлса ёки ўша жойни протезлашга мослаш керак бўлса, қайтадан ампутация қилиш.

РЕАНИМАЦИЯ – REANIMATIO – терминал ҳолатлар, яъни ҳаёт ва ўлим ўртасидаги ҳолатлар (коллапс, агониялар, клиник ўлим)ни даволаш ва олдини олиш усуллариининг мажмуаси.

РЕАНИМАТОЛОГИЯ – тиббиётнинг одам организми функцияларининг сўниши ва қайта тикланишининг асосий қонуниятларини ўрганадиган бўлими.

РЕБРА – COSTAL – ҚОВУРҒАЛАР – умуртқали ҳайвонлар ва одамнинг умуртқа поғонаси билан бирлашиб турадиган ўк скелетининг жуфт элементлари.

РЕВМАТИЗМ – RHEUMATISMUS – БОД – умумий инфекцион-аллергик касаллик; бунда бириктирувчи тўқима системали яллиғланади, жараён асосан юрак-қон томир системасида ва кўпинча бошқа ички аъзоларда ва бўғимларда бўлади.

РЕВМАТИЧЕСКИЙ ПОЛИСЕРОЗИТ – гр. POLYSEROSTITIS RHEUMATIC – бод касаллиги туфайли ҳамма сероз пардаларнинг яллиғланиши. Ўткир ва сурункали бўлиши мумкин.

HUJAYRALAR TIKLANISHI – hujayra tuzilmalari va ular funktsiyasining tuzatish mumkin boʻlgan shikastlanishlaridan soʻng tiklanishi.

1) organizmning biror tashqi yoki ichki taʼsirlarga javob berishi; 2) kimyoviy reaksiya – moddalarning kimyoviy oʻzgarish jarayoni; 3) eritmalarining ishqoriy yoki kislotali xususiyatlari; 4) test – sinash, tajriba.

KOʻZ QORACHIGʻINING YORUGʻLIKKA REAKSIYASI – koʻz qorachigʻining yorugʻ nur taʼsirida kengayib-torayishi.

Qayta amputatsiya. Amputatsiya boʻlgan yerda bitmaydigan yaralar paydo boʻlsa yoki oʻsha joyni protezlashga moslash kerak boʻlsa, qaytadan amputatsiya qilish.

Terminal holatlar, yaʼni hayot va oʻlim oʻrtasidagi holatlar (kollaps, agoniyaalar, klinik oʻlim)ni davolash va oldini olish usullarining majmuasi.

Tibbiyotning odam organizmi funktsiyalarining soʻnishi va qayta tiklanishining asosiy qonuniyatlarini oʻrganadigan boʻlimi.

QOVURGʻALAR – umurtqali hayvonlar va odamning umurtqa poʻgʻonasi bilan birlashib turadigan oʻq skeletining juft elementlari.

BOD – umumiy infeksiyon-allergik kasallik; bunda biriktiruvchi toʻqima sistemali yalligʻlanadi, jarayon asosan yurak-qon tomir sistemasida va koʻpincha boshqa ichki aʼzolar va boʻgʻimlarda boʻladi.

Bod kasalligi tufayli hamma seroz pardalarning yalligʻlanishi. Oʻtkir va surunkali boʻlishi mumkin.

РЕВМАТОЛОГИЯ – RHEUMATOLOGIA – тиббиётнинг бириктирувчи тўқиманинг системали касалликлари (бод касаллиги, системали қизил югурик, системали склеродермия, дерматомиозит, тугунчали периартериит), артритлар (ревматоид артрит ва б.), остеоартрозлар ва бўғимлар атрофидаги тўқималар шикастланишлари (периартритлар, фиброзитлар, тендовагинитлар, бурситлар ва б.)ни ўрганадиган бўлими.

РЕВМОКАРДИТ – RHEUMOCARDITIS – РЕВМОКАРДИТ – ревматизмда юракнинг шикастланиши.

РЕГЕНЕРАЦИЯ – REGENERATIO – ҚАЙТА ТИКЛАНИШ – 1) тикланиш, аслига келиш; ўлган ҳужайралар, тўқималарнинг қайта тикланиши; 2) биологияда – организмда олиб ташланган ёки шикастланган қисм ўрнида янги қисм ҳосил бўлиши.

РЕГРЕССИЯ – REGRESSIO – ОРҚАГА КЕТИШ, орқага қараб ривожланиш; ривожланишнинг анча дастлабки даврига қайтиш.

РЕГУЛЯЦИЯ ВНУТРИГЛАЗНОГО ДАВЛЕНИЯ – КЎЗ ИЧИ БОСИМИНИ ТАРТИБГА КЕЛТИРМОҚ.

РЕГУРГИТАЦИЯ – REGURGITATIO – органик ёки функционал сабабларга кўра ковак аъзолар ва системалар (овқат ҳазм қилиш ва сийдик йўллари, юрак-қон томир системаси, бачадон ва бошқалар)да қон, суyoқлик ва газларнинг орқага қайтиб чиқиши.

РЕДРЕССАЦИЯ – RREDRESSATIO – тананинг қийшайиб қолган қисмини тортиб ёки куч билан босиб тўғрилаш.

РЕЗЕКЦИЯ – RESECTIO – КЕСИБ ТАШЛАШ – аъзо, суякларнинг бир қисмини операция йўли билан кесиб ташлаш. Одатда, сақланиб қолган қисмлари бирлаштириб қўйилади.

Тиббиётнинг бириктирувчи то'қиманинг системали касалликлари (бод касаллиги, системали қизил югурик, системали склеродермия, дерматомиозит, тугунчали периартериит), артритлар (ревматоид артрит ва б.), остеоартрозлар ва бо'ғ'имлар атрофидagi то'қималар шикастланishлари (периартритлар, фиброзитлар, тендовaгинитлар, бурситлар ва б.)ни о'рганaдиган бо'лими.

РЕВМОКАРДИТ – ревматизмда юракнинг шикастланishi.

ҚАЙТА ТИКЛАНИШ – 1) тикланиш, аслига келиш; о'лган ҳужайралар, то'қималарнинг қайта тикланиши; 2) биологийада – организмда олиб ташланган yoki шикастланган қисм о'rnida yangi қисм ҳосил бо'lishи.

РЕГРЕССИЯ – ОРҚАГА КЕТИШ, орқага қарab ривожланish; ривожланishning анча дастлабки даврига қайтиш.

КО'З ИЧИ БОСИМИНИ ТАРТИБГА КЕЛТИРМОҚ.

Органик yoki функционал сабабларга ko'ra ковак a'zolar ва системалар (ovqat hazm қилиш ва siydik yo'llari, yurak-qon toмир системasi, bachadon ва boshqalar)da қон, suyuqlik ва gazларning орқага қайтиб chiqishi.

Tananing қийshайиб қолган қисмини tortib yoki куч билан bosib to'g'rilash.

КЕСИБ ТАШЛАШ – a'zo, suyakларning bir қисмини operatsiya yo'li билан kesib ташлаш. Odatda, saқlanib қолган қисmlari birlashtirib qo'yiladi.

РЕЗИСТЕНТНОСТЬ – RESISTENTIA – РЕЗИСТЕНТЛИК – қаршилиқ; 1) аъзонинг механик қаршилиқ кўрсатиш қобилияти (механик резистентлик); уни пайпаслаб текширишда аниқланади (қаттиқланиши, ўсмаси); 2) организмнинг патоген омиллар таъсирига чидамлилиги; 3) микробларнинг антибиотиклар, сульфаниламидлар ва бошқа кимёвий моддаларга бардошлилиги.

РЕЗОРБЦИЯ – RESORPTIO – СЎРИЛИШ – суюқ, газсимон ёки мумкин қадар майдаланган қаттиқ моддаларнинг меъда-ичак йўлидан (озик-овқат маҳсулотлари), сероз бўшлиқлар деворларидан (экссудат), тери ости клетчаткасидан (тери остига юборилган дори-дармонлар), теридан ва бoshқалардан қон оқими ёки лимфа билан сўрилиши.

РЕЗЬ – САНЧИҚ, БУРАБ ОҒРИШ – кучли, тутиб-тутиб давом этадиган оғриқлар хуружи; кўпинча корин бўшлиғи касалликларидан учрайди.

РЕИНФЕКЦИЯ – REINFECTIO – ҚАЙТА ЮҚИШ – бир одамга бир хил юкумли касалликнинг қайта юқиши.

РЕКОНВАЛЕСЦЕНЦИЯ – RECONVALESCENTIA – касалликдан тuzалиб келаётган давр, бунда касалликнинг клиник белгилари бўлмаса-да, лекин организмнинг дастлабки ҳолати тўлиқ тикланмаган бўлади.

РЕКРЕЦИЯ КЛЕТОК – ХУЖАЙРАЛАР РЕКРЕЦИЯСИ – метаболизм жараёнида хужайра ичидаги кимёвий хусусиятлари ўзгармаган моддаларнинг хужайралардан чиқарилиши.

РЕКТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ – EXAMINATIO RECTALIS – РЕКТАЛ ТЕКШИРУВ – тўғри ичак ва унинг атрофида жойлашган аъзолар ёки тўқималар ҳолатини билиш мақсадида тўғри ичак бўшлиғи орқали қўлланиладиган диагностика усуллари комплекси.

РЕКТОСКОПИЯ – RECTOSCOPIA – тўғри ичакни оптик асбоб – ректоскоп воситасида текшириш.

REZISTENTLIK – qarshilik; 1) a'zo-ning mexanik qarshilik ko'rsatish qobiliyati (mexanik rezistentlik); uni paypaslab tekshirishda aniqlanadi (qattiqlanishi, o'smasi); 2) organizmning patogen omillar ta'siriga chidamliligi; 3) mikroblarning antibiotiklar, sulfanilamidlar va boshqa kimyoviy moddalarga bardoshliligi.

SO'RILISH – suyuq, gazsimon yoki mumkin qadar maydalangan qattiq moddalarning me'da-ichak yo'lidan (oziq-ovqat mahsulotlari), seroz bo'shliqlar devorlaridan (ekssudat), teri osti kletchatkasidan (teri ostiga yuborilgan dori-darmonlar), teridan va boshqalardan qon oqimi yoki limfa bilan so'rilishi.

SANCHIQ, BURAB OG'RISH – kuchli, tutib-tutib davom etadigan og'riqlar xuruji; ko'pincha qorin bo'shlig'i kasalliklarida uchraydi.

QAYTA YUQISH – bir odamga bir xil yuqumli kasallikning qayta yuqishi.

Kasallikdan tuzalib kelayotgan davr, bunda kasallikning klinik belgilari bo'lmasa-da, lekin organizmning dastlabki holati to'liq tiklanmagan bo'ladi.

HUJAYRALAR REKRETSIYASI – metabolizm jarayonida hujayra ichidagi kimyoviy xususiyatlari o'zgarmagan moddalarning hujayralardan chiqarilishi.

REKTAL TEKSHIRUV – to'g'ri ichak va uning atrofida joylashgan a'zolar yoki to'qimalar holatini bilish maqsadida to'g'ri ichak bo'shlig'i orqali qo'llaniladigan diagnostika usullari kompleksi.

To'g'ri ichakni rektoskop vositasida tekshirish.

РЕКУРВАЦИЯ – RECURVATIO – бўғимни физиологик нормадан ортиқ даражасида орқага букиш натижасида унинг деформацияга учраши ва фаолияти бузилиши.

РЕЛАКСАЦИЯ – RELAXATIO – БЎШАШИШ – тана мушакларининг бўшашиши, рухий азобларни енгиллаштириш.

РЕМИССИЯ – REMISSIO – ВАҚТИНЧАЛИК КАСАЛЛИКНИНГ ЕНГИЛЛАШИШИ.

РЕНТГЕНОГРАФИЯ – ROENTGENOGRAPHIA – текшириш усули – текширилаётган объектнинг доимий негатив тасвирини рентген нури ёрдамида махсус плёнкага туширишдан иборат текшириш усули.

РЕНТГЕНОДИАГНОСТИКА – ROENTGENODIAGNOSIS – касалликларни рентгенда текшириш усули билан ташхислаш.

РЕНТГЕНОЛОГИЯ – RENTGENOLOGIA – рентген нурлари ва уларнинг тиббиётда қўлланилиши ҳақидаги таълимот.

РЕНТГЕНОСКОПИЯ – ROENTGENOSCOPIA – тананинг ички тузилишини текшириш учун рентген нурлари билан ёритиб, махсус экранда тасвирини кўздан кечириш.

РЕНТГЕНОТЕРАПИЯ – ROENTGENOTHERAPIA – рентген нурлари билан даволаш.

РЕПАРАЦИЯ – REPARATIO – тўқима ёки аъзо нуксонининг янги ҳосил бўлган тўқима билан тикланиши ёки ўрнининг қопланиши.

РЕПЛАНТАЦИЯ ЗУБА – ТИШНИ КЎЧИРИБ ЎТҚАЗИШ – суғуриб олинган тишни даволагандан кейин шу тишни яна жойига ўтқазиш.

РЕПОЗИЦИЯ – REPOSITIO – суяк синганда синиқларини жой-жойига келтириб тўғрилаш.

РЕТИКУЛЕЗ(Ы) – RETICULOSES – қон системаси касалликлари. Ўткир лейкознинг бир тури.

РЕТИКУЛЕЗКОЖИ – RETICULOSIS CUTIS – асосан теридаги ретикуляр деб номланувчи ҳужайраларнинг ривожланувчи пролиферацияси; полиморф тошма (эритема, тугунчалар, папула) сифатида намоён бўлади.

Бо‘ғ‘имни физиологик нормадан ортиқ даражасида орқага букиш натижасида унинг деформацияга учраши ва фаолияти бузилиши.

BO‘SHASHISH – tana mushaklarining bo‘shashishi, ruhiy azoblarni yengillashtirish.

VAQTINCHALIK KASALLIKNING YENGILLASHISHI.

Текшириш усули – текширилайотган объектнинг доимий негатив тасвирини рентген нuri yordamida maxsus plyonkaga tushirishdan iborat tekshirish usuli.

Касалликларни рентгенда текшириш usuli bilan tashxislash.

Рентген нурлари ва ularning tibbiyotda qo‘llanilishi haqidagi ta‘limot.

Tananing ichki tuzilishini tekshirish uchun rentgen nurlari bilan yoritib, maxsus ekranda tasvirini ko‘zdan kechirish.

Рентген нурлари билан даволаш.

To‘qima yoki a‘zo nuqsonining yangi hosil bo‘lgan to‘qima bilan tiklanishi yoki o‘rnining qoplanishi.

TISHNI KO‘CHIRIB O‘TQAZISH – sug‘urib olingan tishni davolagandan keyin shu tishni yana joyiga o‘tqazish.

Суюк синганда siniqlarini joy-joyiga keltirib to‘g‘rilash.

Қон системаси kasalliklari. O‘tkir leykozning bir turi.

Асосан teridagi retikular deb nomlanuvchi hujayralarning rivojlanuvchi proliferatsiyasi; polimorf toshma (eritema, tugunchalar, papula) sifatida namoyon bo‘ladi.

РЕТИКУЛОСАРКОМА – RETICULOSAR-COMA – саркоманинг тур-хили; кўмик стромаси, лимфа тугунлари, муртак, камрок ички аъзолар лимфoid тўқималарининг хужайраларидан ўсадиган хавfli ўсма.

РЕТИНА – RETINA – ТЎР ПАРДА – кўзнинг ички нур сезувчан пардаси.

РЕТИНИТ – RETINITIS – КЎЗ ТЎР ПАРДА-СИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

Р. Коутса – кўз тўр парданинг ташқи, экс-судатли яллиғланиши.

РЕТИНОВАСКУЛИТ(-Ы) – ТЎР ПАР-ДА ҚОН ТОМИРЛАРИ ДЕВОРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

РЕТИНОПАТИЯ – RETINOPATHIA – кўз тўр парданинг гипертония ва қанд касалли-ги таъсирида марказий қисми – сариқ доғ соҳасидаги зарарланиши.

РЕФЛЕКС(-Ы) – REFLEXUS – рецeп-торларнинг таъсирланишига марказий нерв системаси орқали организмнинг жавоб реакциялари.

РЕЦЕПТ – RECEPTUM – РЕЦЕПТ – дори-хонага дори тайёрлаш ва беморга буюрил-ган дорини бериш тўғрисида, шунингдек, мазкур дорини қўлланиш тартиби тўғрисида шифокор ёзиб берган ҳужжат.

РЕЦЕПТОР(-Ы) – RECIPIO – РЕЦЕП-ТОР(-ЛАР) – сезувчан (афферент) нерв толаларининг охириги қабул қилувчи асбоблари ҳисобланган махсус тузилмалар.

Р. света – Ёруғлик рецептори – ёруғликни сезувчи рецепторлар.

РЕЦЕССИЯ – RECESSIO – ғилайликни тўғрилаш; жарроҳлик операцияси – кўзни ҳаракатга келтирувчи ташқи мушакларни кесиб, ўрнидан орқага кўчириб бирикти-риш.

РЕЦИДИВ – RECIDIVUM – ҚАЙТАЛА-НИШ – юқумли касалликнинг бемор тузал-гандек бўлиб кўринганидан кейин яна қайталаниши.

Саркоманинг тур-хили; ко‘мик стромаси, лимфа тугунлари, муртак, камроқ ички а‘зolar лимфoid то‘қималарининг хужайраларидан о‘садиган хавfli о‘сма.

ТО‘Р ПАРДА – ко‘зning ички нур сезувчан пардаси.

КО‘З ТО‘Р ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒ‘ЛАНИШИ.

Ко‘з то‘р парданинг ташқи екссудатли yallig‘lanishi.

ТО‘Р ПАРДА ҚОН ТОМИРЛАРИ DEVORINING YALLIG‘LANISHI.

Ко‘з то‘р парданинг gipertoniya ва qand kasalligi ta‘sirida markaziy qismi – sariq dog‘ sohasidagi zararlanishi.

Retseptorlarning ta‘sirlanishiga mar-kaziy nerv sistemasi orqali orga-nizmning javob reaksiyalari.

RETSEPT – dorixonaga dori tay-yorlash va bemorga buyurilgan dorini berish to‘g‘risida, shuningdek, mazkur dorining qo‘llanish tartibi to‘g‘risida shifokor yozib bergan hujjat.

RETSEPTOR(-LAR) – сезувчан (afferent) nerv tolalarining oxirgi qabul qiluvchi asboblari hisoblangan maxsus tuzilmalar.

Yorug‘lik retseptori – yorug‘likni sezuvchi retseptorlar.

G‘ilaylikni to‘g‘rilash; jarrohlik ope-ratsiyasi – ko‘zni harakatga keltiruvchi tashqi mushaklarni kesib, o‘rnidan orqaga ko‘chirib biriktirish.

QAYTALANISH – yuqumli kasal-likning bemor tuzalgandek bo‘lib ko‘ringanidan keyin yana qaytalanishi.

РИБОНУКЛЕИНОВАЯ КИСЛОТА (РНК) – ASIDUM RIBONUCLEINICUM – РИБОНУКЛЕИН КИСЛОТА (РНК) – полимер модда бўлиб, макромолекуласи полинуклеотид спиралсимон занжирлардан иборат. РНК ҳужайра цитоплазмаси ва ҳужайра ядрочаси таркибига киради.

РИБОСОМ(-Ы) – RIBOSOMATA – ҳужайра органелласи. Цитоплазмада эркин жойлашган, таркибиди рибосома РНКси бўлган ва цитоплазмада оксиллар синтези маркази ҳисобланадиган сферик электрон-зич доналар.

РИГИДНОСТЬ – RRIGIDITAS – ТАРАНГЛИК – скелет мушакларининг таранг қотиб қолиши, кескин кучайиши ва шакл ўзгартирадиган ҳаракатларга қаршилик кўрсатиши билан ифодаланадиган функционал ҳолати.

РИККЕТСИОЗ(-Ы) – RICKETTSIOSIS – одам ва ҳайвонларнинг риккетсиялар қўзғатадиган юқумли касалликлари гуруҳи.

РИНИТ – RHINITIS – бурун шиллиқ пардасининг яллиғланиши. Вирус инфекция (ўткир ринит) ёки аллергия реакция (аллергик ринит) ринит сабаби бўлиши мумкин.

РИНОБЛЕННОРЕЯ – RINOBLENNORRHOEA – БУРУН ШИЛЛИҚ ПАРДАСИНИНГ ЙИРИНГЛИ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – бурундан йирингли суюқлик оқиб туриши.

РИНОПЛАСТИКА – RHINOPLASTICA – буруннинг турли нуқсонлари ёки шаклини жарроҳлик йўли билан тўғрилаш.

РИНОРРАГИЯ – RHINORRHAGIA – БУРУНДАН КЎП ҚОН ОҚИШИ.

РИНОСКЛЕРОМА – RHINOSCLEROMA – бурун бўшлиғи шиллиқ қаватининг сурункали яллиғланиши; натижада шиллиқ пардада қаттиқ тугунчалар ҳосил бўлиб, бурун бўшлиғи йўллари торайтириб қўяди, сўнг касаллик томоққа ва ҳиқилдоққа ўтиб, нафас олиш қийинлашади. Касаллик бактериал инфекция (*Klebsiella* штаммлари организмни шикастлаб риносклероматитни қўзғатади) сабабли пайдо бўлади.

RIBONUKLEIN KISLOTA (RNK) – polimer modda bo‘lib, makromolekulasi polinukleotid spiralsimon zanjirlardan iborat. RNK hujayra sitoplazmasi va hujayra yadrochasi tarkibiga kiradi.

Hujayra organellasi. Sitoplazmada erkin joylashgan, tarkibida ribosoma RNKsi bo‘lgan va sitoplazmada oqsillar sintezi markazi hisoblanadigan sferik elektron-zich donalar.

TARANGLIK – skelet mushaklarining tarang qotib qolishi, keskin kuchayishi va shakl o‘zgartiradigan harakatlarga qarshilik ko‘rsatishi bilan ifodalanadigan funksional holati.

Odam va hayvonlarning rikketsiyalar qo‘zg‘atadigan yuqumli kasalliklari guruhi.

Burun shilliq pardasining yallig‘lanishi. Virus infeksiya (o‘tkir rinit) yoki allergik reaksiya (allergik rinit) rinit sababi bo‘lishi mumkin.

BURUN SHILLIQ PARDASINING YIRINGLI YALLIG‘LANISHI – burundan yiringli suyuqlik oqib turishi.

Burunning turli nuqsonlari yoki shaklini jarrohlik yo‘li bilan to‘g‘ri-lash.

BURUNDAN KO‘P QON OQISHI.

Burun bo‘shlig‘i shilliq qavatining surunkali yallig‘lanishi; natijada shilliq pardada qattiq tugunchalar hosil bo‘lib, burun bo‘shlig‘i yo‘llarini toraytirib qo‘yadi, so‘ng kasallik tomoqqa va hiqildoqqa o‘tib, nafas olish qiyinlashadi. Kasallik bakterial infeksiya (*Klebsiella* shtammlari organizmni shikastlab rinoskleromatitni qo‘zg‘atadi) sababli paydo bo‘ladi.

РИНОСКОПИЯ – RHINOSCOPIA – бу-
рун бўшлиғининг чуқур қисмларини кўздан
кечириш усули (махсус ойналар ёрдамида).

РОГ – CORNU – ШОХ, МУГУЗ.

**РОГОВАЯ ОБОЛОЧКА ГЛАЗА (рого-
вица)** – КЎЗНИНГ МУГУЗ ҚАВАТИ (му-
гуз қават) – кўз косаси фиброз қобиғининг
олдинги тиниқ қисми. Олдинги сатҳи кўп
қаватли ясси эпителий билан, орқа сатҳи эса
эндотелий билан қопланган.

РОГОВИЧНЫЙ ШОВ – ШОХ (мугуз)
ЧОКИ – парда шикастланиб ёрилганда уни
тикиш.

РОДНИЧОК – FONTICULUS – ТЕПАТОШ –
чақалоқлар бошидаги ликилдоқ жой (суяк-
ланмай қолган тўқима).

РОЖА – ERYSIPELAS – САРАМАС –
гемолитик стрептококк кўзғатадиган ва
терида, тери лимфа томирлари ва шиллик
пардаларида ўткир яллиғланиш белгилари
билан ифодаланадиган юқумли касаллик.

РОЗЕОЛА – ROSEOLA – ДОҒ – теридаги юза
жойлашган қон томирларнинг яллиғланиши
натijasида пайдо бўладиган пушти-қизил
доғлар. Овал ёки думалоқ шаклда бўлиб,
катталиги мош, нўхатдек келади, бармоқ би-
лан босилганда йўқолади, бармоқ олинishi
билан яна пайдо бўлади.

РОЗОВЫЙ ЛИШАЙ – PITYRIASIS –
ПУШТИ РАНГ ТЕМИРАТКИ – одам те-
рисидagi тахминан вируслар келтириб
чиқарадиган ўткир касаллик.

РОСТА ГОРМОН – HORMONUM GER-
MINATIONIS – ЎСИШ ГОРМОНИ –
организмнинг ўсишини (суякларнинг узун-
насига ва умуман тананинг ўсишини) жа-
даллаштирадиган углеводлар, липидлар
ва оқсиллар алмашинуvини бошқаришда
фаол иштирок этадиган соматотроп гормон,
гипофиз гормони, соматотропин.

РОТ (ротовая полость) – OS, ORIS –
ОҒИЗ (оғиз бўшлиғи) – овқат ҳазм қилиш
йўлининг боши.

Burun bo‘shlig‘ining chuqur qismlarini
ko‘zdan kechirish usuli (maxsus oynalar
yordamida).

SHOX, MUGUZ.

KO‘ZNING MUGUZ QAVATI (muguz
qavat) – ko‘z kosasi fibroz qobig‘ining
oldingi tiniq qismi. Oldingi sathi ko‘p
qavatli yassi epiteliy bilan, orqa sathi
esa endoteliy bilan qoplangan.

SHOX (muguz) CHOKI – parda
shikastlanib yorilganda uni tikish.

TEPATOSH – chaqaloqlar boshidagi
liqildoq joy (suyaklanmay qolgan
to‘qima).

SARAMAS – gemolitik streptokokk
qo‘zg‘atadigan va terida, teri limfa
tomirlari va shilliq pardalarida
o‘tkir yallig‘lanish belgilari bilan
ifodalanadigan yuqumli kasallik.

DOG‘ – teridagi yuza joylashgan qon
tomirlarning yallig‘lanishi natijasida
paydo bo‘ladigan pushti-qizil dog‘lar.
Oval yoki dumaloq shaklda bo‘lib,
kattaligi mosh, no‘xatdek keladi,
barmoq bilan bosilganda yo‘qoladi,
barmoq olinishi bilan yana paydo
bo‘ladi.

PUSHTI RANG TEMIRATKI – odam
terisidagi taxminan viruslar keltirib
chiqaradigan o‘tkir kasallik.

O‘SISH GORMONI – organizmning
o‘shini (suyaklarni uzunasiga
va umuman tananing o‘shini)
jadallashtiradigan uglevodlar, li-
pidlar va oqsillar almashinuvini
boshqarishda faol ishtirok etadigan
somatotrop gormon, gipofiz gormoni,
somatotropin.

OG‘IZ (og‘iz bo‘shlig‘i) – ovqat hazm
qilish yo‘lining boshi.

РОТОВЫЕ ЖЕЛЕЗЫ – GLANDULAE ORIS – ОҒИЗ БЕЗЛАРИ – ҳайвонлар ва одамнинг йўллари оғиз бўшлиғига очиладиган безлари; ишлаб чиқарадиган секретлари оғиздаги таомни намлайди, шунингдек таом парчаларини ўраб олиб, уларнинг ҳалқум ва қизилўнгачдан ўтишини енгиллаштиради.

РУБЕЦ – CICATRIX – ЧАНДИҚ – тўқиманинг патологик регенерация маҳсулоти; патологик жараён ўрнида вужудга келади.

РУДИМЕНТАРНЫЕ ОРГАН(-Ы) – RUDIMENTA – РУДИМЕНТАР АЪЗО(-ЛАР) – организмнинг тарихий тараққиёти жараёнида ўзининг асосий аҳамиятини йўқотган аъзолари.

С

САДИЗМ – ШАФҚАТСИЗЛИК – жинсий бузуқликларнинг бир тури бўлиб, унда шахс жинсий алоқа қилувчи шеригига изтироб бериш ва жисмонан оғриқ етказиш орқали жинсий эҳтиёжни қондиради.

САКТОСАЛЬПИНКС – гр. SACTO-SALPINX – бачадон найларида суюқлик (йиринг, қон, сероз суюқлик) йиғилиши билан бирга кечадиган касаллик.

САЛО – ЁҒ, МОЙ, ЖИР.

САЛЬМОНЕЛЛЕЗ(-Ы) – одам ва ҳайвонларнинг салмонеллалар пайдо қиладиган ўткир ичак касалликлари.

САЛЬНИК – OMENTUM – ЧАРВИ – одатда ўзида кўп ёғ сақлайдиган қорин висцерал пардасининг катта букламаси.

САЛЬНЫЕ ЖЕЛЕЗЫ – CLANDULAE SEBACEAE – ЁҒ БЕЗЛАРИ – чиқарувчи йўли калта ва таги тармоқланган оддий альвеоляр безлар. Терида дерманинг сўрғич ва тўр қаватлари чегарасида жойлашиб, ўзига хос секрет – тери ёғини ишлаб чиқаради.

САЛЬПИНГИТ – SALPINGITIS – ФАЛЛОПИЙ БАЧАДОН НАЙЛАРИНИНГ ЯЛЛИФЛАНИШИ.

САМОСТОЯТЕЛЬНО ОКОСТЕНЕВАЮЩИЕ ОТРОСТКИ КОСТЕЙ – АРОРНУЗИС – СУЯКЛАРНИНГ МУСТАҚИЛ РАВИШДА ҚОТУВЧИ (СУЯКЛАНУВЧИ) ЎСИҚЛАРИ.

ОҒИЗ БЕЗЛАРИ – ҳайвонлар ва одамнинг yo‘llari og‘iz bo‘shlig‘iga ochiladigan bezlari; ishlab chiqaradigan sekretlari og‘izdagi taomni namlaydi, shuningdek taom parchalarini o‘rab olib, ularning halqum va qizilo‘ngachdan o‘tishini yengillashtiradi.

CHANDIQ – to‘qimaning patologik regeneratsiya mahsuloti; patologik jarayon o‘rnida vujudga keladi.

RUDIMENTAR A‘ZO(-LAR) – organizmning tarixiy taraqqiyoti jarayonida o‘zining asosiy ahamiyatini yo‘qotgan a‘zolari.

SADIZM – jinsiy buzuvchiliklarning bir turi bo‘lib, unda shaxs jinsiy aloqa qiluvchi sherigiga iztirob berish va jismonan og‘riq yetkazish orqali jinsiy ehtiyojni qondiradi.

Bachadon naylarida suyuqlik (yiring, qon, seroz suyuqlik) yig‘ilishi bilan birga kechadigan kasallik.

YOG‘, MOY, JIR.

Odam va hayvonlarning salmonellalar paydo qiladigan o‘tkir ichak kasalliklari.

CHARVI – odatda o‘zida ko‘p yog‘ saqlaydigan qorin visseral pardasining katta buklamasi.

YOG‘ BEZLARI – chiqaruvchi yo‘li kalta va tagi tarmoqlangan oddiy alveolar bezlar. Terida dermaning so‘rg‘ich va to‘r qavatlariga chegarasida joylashib, o‘ziga xos sekret – тери yog‘ini ishlab chiqaradi.

FALLOPIY BACHADON NAYLARINING YALLIG‘LANISHI.

SUYAKLARNING MUSTAQIL RAVISHDA QOTUVCHI (SUYAKLANUVCHI) O‘SIQLARI.

САНАТОРНО-КУРОРТНОЕ ЛЕЧЕНИЕ – САНАТОРИЙ-КУРОРТДА ДАВОЛАШ – аҳолига даволаш-профилактика ёрдами кўрсатиш тури. Табiiй шифобахш омиллар (иқлим, минерал сувлар, шифобахш балчиқлар, денгизда чўмилиш ва ҳ.к.)дан фойдаланишга асосланган.

САНАЦИЯ – SANATIO – СОҒЛОМЛАШТИРИШ, САНИТАРИЯ ШАРОИТЛАРИНИ ЯХШИЛАШ.

С. полости рта – Оғиз бўшлиғини даволаш – оғиз бўшлиғини тоза тутиш ва стоматологик касалликларнинг олдини олишга қаратилган даволаш-профилактика тадбирлар мажмуаси.

САП – MALLEUS – МАНҚА – ҳайвонлар ва одамнинг юқумли касаллиги, манбайи уй ҳайвонларидир (отлар, эшаклар, хачирлар).

САРКОМА – SARCOMA – бириктирувчи тўқимадан ўсадиган хавфли ўсма.

СВЕРТЫВАНИЕ – ИВИШ – суюқ ёки газсимон дисперс системаларда катта-кичик агрегатлар ҳосил қилиб заррачаларнинг ёпишиб қолиши.

С. крови – Қон ивиши – суюқ қоннинг эластик ивиндига айланиши; одам ва ҳайвонлар организмнинг қон йўқотишдан ҳимоя қилувчи реакцияси.

СВЕТОЛЕЧЕНИЕ – PHOTOTHERAPIA – НУР БИЛАН ДАВОЛАШ – сунъий равишда олинадиган нур энергиясини даво мақсадида ишлатиш (инфракизил ёки ультрабинафша нурлари).

СВИЩ (фистула) – FISTULA – ОҚМА ЯРА (фистула) – ковак аъзолар орасида ёки аъзо, бўшлиқ, касаллик ўчоғидан тана юзасига очилган патологик йўл, канал.

СГОРБЛЕННОСТЬ – БУКЧАЙМОҚ – умуртқа поғонасининг сагиттал текисликда қийшайиши натижасида орқага чиққан дўнг.

СГУСТОК – COAGULUM – ҚУЙҚА – қон, плазма ёки сероз экссудатнинг ивиб қолган маҳсули.

SANATORIY-KURORTDA DAVOLASH – aholiga davolash-profilaktika yordami ko'rsatish turi. Tabiiy shifobaxsh omillar (iqlim, mineral suvlar, shifobaxsh balchiqlar, dengizda cho'milish va h.k.)dan foydalanishga asoslangan.

SOG'LOMLASHTIRISH, SANITARIYA SHAROITLARINI YAXSHILASH.

Og'iz bo'shlig'ini davolash – og'iz bo'shlig'ini toza tutish va stomatologik kasalliklarning oldini olishga qaratilgan davolash-profilaktika tadbirlar majmuasi.

MANQA – hayvonlar va odamning yuqumli kasalligi, manbayi uy hayvonlaridir (otlar, eshaklar, xachirlar).

Biriktiruvchi to'qimadan o'sadigan xavfli o'sma.

IVISH – suyuq yoki gazsimon dispers sistemalarda katta-kichik agregatlar hosil qilib zarrachalarning yopishib qolishi.

Qon ivishi – suyuq qonning elastik ivindiga aylanishi; odam va hayvonlar organizmining qon yo'qotishdan himoya qiluvchi reaksiyasi.

NUR BILAN DAVOLASH – sun'iy ravishda olinadigan nur energiyasini davo maqsadida ishlatish (infragizil yoki ultrabinafsha nurlari).

OQMA YARA (fistula) – kovak a'zolar orasida yoki a'zo, bo'shliq, kasallik o'chog'idan tana yuzasiga ochilgan patologik yo'l, kanal.

BUKCHAYMOQ – umurtqa pog'onasining sagittal tekislikda qiyshayishi natijasida orqaga chiqqan do'ng.

QUYQA – qon, plazma yoki seroz ekssudatning ivib qolgan mahsuli.

СЕБОРЕЯ – SEBORRHOEA – ҚАЗҒОҚ – теридagi ёғ безлари дисфункцияси (кўпинча гиперфункцияси), тери ёғи нормал таркибининг ўзгариши, баъзан ёғ чиқишининг тўхтатиши билан ифодаланадиган тери касаллиги. Юз терисиди бошнинг сочили қисмида, икки курак ўртасида кўпроқ жойлашади.

СЕМЕНТ – SEGMENTUM – БЎҒИМ, БЎЛАК – аъзо ёки бошқа анатомик тузилманинг бир қисми, бўлаги.

СЕДАЛИЩЕ – ISCHIUM – ҚУЙМИЧ.

СЕДАЛИЩНЫЙ НЕРВ – NERVUS ISCHIADICUS – ҚУЙМИЧ НЕРВИ – умуртқали ҳайвонлар ва одамдаги энг йирик нерв устунни; орқа мия мотонейронлари ўсиқчалари ва орқа мия тугунларининг сезувчи ҳужайраларидан ташкил топади.

СЕДАТИВНЫЕ СРЕДСТВА – SEDATIVA – СЕДАТИВ ВОСИТАЛАР – ўсимликлар ва ҳайвонлардан олинадиган дорилар гуруҳи; ақлий ва жисмоний иш қобилиятига таъсир этмаган ҳолда тинчлантириш, кўрқув сезгисини камайтириш ва рухий кўзғалишни сусайтириш хусусиятига эга.

СЕДЛО ТУРЕЦКОЕ – SELLA TURCICA – ТУРК ЭГАРИ – калла суяги бўшлиғининг асоси (понасимон суякнинг юқори юзаси) даги эгарсимон чуқурча; унда гипофиз беги жойлашган.

СЕДЛОВИДНЫЙ – SELLARIS – ЭГАРСИМОН.

СЕКВЕСТР – SEQUESTRUM – қон билан таъминланиш бузилиши натижасида организмнинг атрофдаги соғ тўқимасидан ажралган ўлик тўқима қисми.

СЕКРЕТИН – SECRETINUM – Ингичка ичакнинг юқори бўлими шиллиқ пардасида ишлаб чиқариладиган ва меъда ости безининг секретор фаолиятида иштирок этадиган махсус модда (тўқима гормони деб аталади).

QAZG‘OQ – teridagi yog‘ bezlari disfunksiyasi (ko‘pincha giperfunksiyasi), teri yog‘i normal tarkibining o‘zgarishi, ba‘zan yog‘ chiqishining to‘xtatishi bilan ifodalanadigan teri kasalligi. Yuz terisida boshning sochli qismida, ikki kurak o‘rtasida ko‘proq joylashadi.

BO‘G‘IM, BO‘LAK – a‘zo yoki boshqa anatomik tuzilmaning bir qismi, bo‘lagi.

QUYMICH.

QUYMICH NERVI – umurtqali hayvonlar va odamdagi eng yirik nerv ustuni; orqa miya motoneyronlari o‘siqchalari va orqa miya tugunlarining sezuvchi hujayralaridan tashkil topadi.

SEDATIV VOSITALAR – o‘simliklar va hayvonlardan olinadigan dorilar guruhi; aqliy va jismoniy ish qobiliyatiga ta‘sir etmagan holda tinchlantirish, qo‘rquv sezgisini kamaytirish va ruhiy qo‘zg‘alishni susaytirish xususiyatiga ega.

TURK EGARI – kalla suyagi bo‘shlig‘ining asosi (ponasimon suyakning yuqori yuzasi)dagi egarsimon chuqurcha; unda gipofiz bezi joylashgan.

EGARSIMON.

Qon bilan ta‘minlanish buzilishi natijasida organizmning atrofdagi sog‘ to‘qimasidan ajralgan o‘lik to‘qima qismi.

Ingichka ichakning yuqori bo‘limi shilliq pardasida ishlab chiqariladigan va me‘da osti bezining sekretor faoliyatida ishtirok etadigan maxsus modda (to‘qima gormoni deb ataladi).

СЕКРЕТ(-Ы) – SECRETUM – ШИРАЛАР – без ҳужайралари ишлаб чиқарадиган ва организмда маълум физиологик функцияни бажарадиган маҳсулотлар, мас., сўлак, меъда шираси, ичак шираси, ўт ва б.

СЕКРЕЦИЯ – SECRETIO – без ҳужайраларнинг организм учун зарур баъзи маҳсулотлар чиқариши.

СЕЛЕЗЁНКА – SPLEN, LIEN – ТАЛОҚ – қорин бўшлиғида жойлашган қон яратувчи системанинг тоқ паренхиматоз аъзоси.

СЕЛЕЗЕНОЧНЫЙ – LIENALIS – ТАЛОҚНИКИ, ТАЛОҚҚА ТЕГИШЛИ.

СЕМЕННАЯ ЖИДКОСТЬ – FLUIDUM SEMINALE, SPERMA – МАНИЙ, УРУҒ СУЮҚЛИГИ – жинсий алоқада уретрадан оқиб чиқадиган ва таркибида сперматозоидлар бор суюқлик.

СЕМЕННАЯ НИТЬ – SPERMATOZOON – УРУҒ ТИЗМАСИ.

СЕМЕННИК – УРУҒДОН – таносил беzi; эркак одамнинг уруғдони мойакдир.

СЕМЕННОЙ – SPERMATICUM – УРУҒЛИ, УРУҒНИКИ, УРУҒГА ТЕГИШЛИ.

С. канатик – Funiculus spermaticus – уруғ тизимчаси – мойакларнинг қон томирлари, уруғ чиқариш йўллари, нервлари ва ўраб турувчи пардалари билан қорин бўшлиғидан ёрғоққа тушиш жараёнида вужудга келадиган жуфт аъзо.

СЕМЕННОЙ БУТОРОК – COLLICULUS SEMINALIS – УРУҒ БЎРТМАЧАСИ – сийдик йўлининг простата қисмидаги уруғ бўртмачаси.

СЕМЕННЫЕ ПУЗЫРЬКИ – VESICULAE SEMINALES – УРУҒ ПУФАКЧАЛАРИ.

СЕМИНОМА – SEMINOMA – МОЯКНИНГ ХАВФЛИ ЎСМАСИ.

СЕМЯ – SEMEN – УРУҒ.

СЕМЯИЗВЕРЖЕНИЕ – ИХТИЛОМ – чиқариб ташлаш, отиб чиқариш; эркакларда уруғни отиб чиқариш, аёлларда бачадон бўйни безлари ва бартолини безлари секретини чиқариб ташлаш.

SHIRA – bez ҳужайралари ишлаб чиқарадиган ва организмда маълум физиологик funksiyani bajaradigan mahsulotlar, mas., so‘lak, me‘da shirasi, ichak shirasi, o‘t va b.

Bez ҳужайраларнинг организм учун zarur ba‘zi mahsulotlar chiqarishi.

TALOQ – qorin bo‘shlig‘ida joylashgan qon yaratuvchi sistemaning toq parenximatoz a‘zosi.

TALOQNIKI, TALOQQA TEGISHLI.

MANIY, URUG‘ SUYUQLIGI – jinsiy aloqada uretradan oqib chiqadigan va tarkibida spermatozoidlar bor suyuqlik.

URUG‘ TIZMASI.

URUG‘DON – tanosil bezi; erkak odamning urug‘doni moyakdir.

URUG‘LI, URUG‘NIKI, URUG‘GA TEGISHLI.

Urug‘ tizimchasi – moyaklarning qon tomirlari, urug‘ chiqarish yo‘llari, nervlari va o‘rab turuvchi pardalari bilan qorin bo‘shlig‘idan yorg‘oqqa tushish jarayonida vujudga keladigan juft a‘zo.

URUG‘ BO‘RTMACHASI – siydik yo‘lining prostata qismidagi urug‘ bo‘rtmachasi.

URUG‘ PUFAKCHALARI.

MOYAKNING XAVFLI O‘SMASI.

URUG‘.

IXTILOM – чиқариб ташлаш, отиб чиқариш; erkaklarda urug‘ni otib chiqarish, ayollarda bachadon bo‘yni bezlari va bartolini bezlari sekretini chiqarib tashlash.

СЕННАЯ ЛИХОРАДКА – CATARRHUS AESTIVALIS – ПИЧАН ИСИТМАСИ – одамда айрим ўсимликларнинг гул чангига сезувчанлиги ошганда кузатилган аллергия касаллиги; ўт ва дарaxtlарнинг гуллаш даврида пайдо бўлади.

СЕНСИБИЛИЗАЦИЯ – SENSIBILISATIO – ЮҚОРИ СЕЗУВЧАНЛИК – организмнинг бирор аллергияга юқори сезувчанлик ортириш жараёни.

СЕПАРАЦИЯ – SEPARATIO – АЖРАТИШ, мас., плацентани қўл билан ажратиш.

СЕПСИС – SEPSIS – ҚОНДА МИКРОБЛАРНИНГ БОРЛИГИ – умумий юкумли касаллиги – одатда организмда маҳаллий инфекция жараёни борлиги туфайли келиб чиқади. Қонга микроорганизмларнинг кириб келиши билан боғлиқ.

СЕРДЕЧНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA CORDIS – ЮРАК ЗАЙФИЛИГИ – асосан юрак мушакларининг қисқариш қобилияти пасайишидан келиб чиқадиган бузилишлар туркуми.

СЕРДЕЧНАЯ СУМКА – EPICARDIUM – ЮРАК ХАЛТАСИ.

СЕРДЕЧНО-ЛЁГОЧНАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ – INSUFFICIENTIA CARDIO-PULMONALIS – ЮРАК-ЎПКА ЗАЙФИЛИГИ (ЕТИШМОВЧИЛИГИ) – юрак етишмовчилигига ўпка етишмовчилигининг қўшилиши билан ифодаланадиган клиник синдром.

СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA CARRDIOVASCULARE – ЮРАК-ТОМИР СИСТЕМАСИ – юрак, қонтомир ва лимфа системасидан иборат бўлиб, анатомик ва генетик жиҳатдан бир бутун, яхлит тизим.

СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТЫЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ – MORBI CARDIOVASCULARES – ЮРАК-ТОМИР КАСАЛЛИКЛАРИ – қон айланиш системаси касалликлари.

СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТЫЕ СРЕДСТВА – CARDIACA – ЮРАК-ТОМИР ВОСИТАЛАРИ – юрак етишмовчилиги ва томир тонуси бузилишларини даволаш учун ишлатиладиган дорилар.

ПИЧАН ИСИТМАСИ – одамда айрим о‘симликларнинг гул чангига сезувчанлиги ошганда кузатилган аллергия касаллиги; о‘т ва дарaxtlарнинг гуллаш даврида пайдо бўлади.

YUQORI SEZUVCHANLIK – организмнинг бирор аллергияга yuqori сезувчанлик орттириш jarayoni.

AJRATISH, mas., platsentani qo‘l bilan ajratish.

QONDA MIKROBLARNING BORLIGI – umumiy yuqumli kasallik – odatda organizmda mahalliy infeksiya jarayon borligi tufayli kelib chiqadi. Qonga mikroorganizmlarning kirib kelishi bilan bog‘liq.

YURAK ZAIFLIGI – asosan yurak mushaklarining qisqarish qobiliyati pasayishidan kelib chiqadigan buzilishlar turkumi.

YURAK XALTASI.

YURAK-O‘PKA ZAIFLIGI (YETISHMOVCHILIGI) – yurak yetishmovchiligiga o‘pka yetishmovchiligining qo‘shilishi bilan ifodalanadigan klinik sindrom.

YURAK-TOMIR SISTEMASI – yurak, qon-tomir va limfa sistemasidan iborat bo‘lib, anatomik va genetik jihatdan bir butun, yaxlit tizim.

YURAK-TOMIR KASALLIKLARI – qon aylanish sistemasi kasalliklari.

YURAK-TOMIR VOSITALARI – yurak yetishmovchiligi va tomir tonusi buzilishlarini davolash uchun ishlatiladigan dorilar.

СЕРДЕЧНЫЕ ТОНЫ – TONI CARDIACI – ЮРАК ТОНЛАРИ – юрак ишлашида вужудга келадиган товущлар (тез тинадиган, аperiodик товущ теbrанишлари). Юрак циклининг маълум фазаларида пайдо бўлади. Аускультация ва фонография ёрдамида аниқланади.

СЕРДЕЧНЫЕ ШУМЫ – MURMURA CARDIACA – ЮРАК ШОВҚИНЛАРИ – юрак тонлари тинган вақтда вужудга келиши мумкин бўлган, патологик шовқинлар (узоқ чўзиладиган, аperiodик товущ теbrанишлари).

СЕРДЦЕ – COR, CORDIS – ЮРАК – коvak, тўрт камерали мушак халта; қон айланиш системасининг марказий аъзоси ҳисобланади.

СЕРДЦЕБИЕНИЕ – PALPITATIO CORDIS – ЮРАК УРИШИ – юрак соҳасида юрак фаолияти кучайгандек ва тезлашгандек сезиладиган нохуш ҳис.

СЕРОДИАГНОСТИКА – SERODIAGNOSTICA – ЗАРДОБ ТАШХИСИ – одам, ҳайвонлар ва ўсимликлар касалликларини аниқлаш усули; қон зардобидagi антитаналарнинг тегишли антигенларга специфик реакция кўрсатиш хусусиятига асосланган.

СЕРОЗИТ – SEROSITIS – сероз парда-нинг (қорин парда, перикард, плевранинг) яллиғланиши. Кўпинча сил ёки ревматизм-да кузатилади. Яллиғланиш фибриноз, ге-моррагик ва йирингли бўлиши мумкин.

СЕРОЗНАЯ ЖИДКОСТЬ – LIQUOR SEROSUS – СЕРОЗ СУЮҚЛИК – одам ва ҳайвонлар ички бўшлиқларини қоплаган сероз пардалар ишлаб чиқарадиган тиниқ оксилли суюқлик.

С. оболочка – Tunica serosa – Сероз парда – ички аъзолар ҳаракатини енгиллаштирадиган сероз суюқлик ишлаб чиқадиган ва уни адсорбция қиладиган мезотелий қавати билан қопланган бириктирувчи тўқимали мем-брана.

YURAK TONLARI – yurak ish-lashida vujudga keladigan tovushlar (tez tinadigan, aperiodik tovush tebranishlari). Yurak siklining ma’lum fazalarida paydo bo’ladi. Auskultatsiya va fonografiya yordamida aniqlanadi.

YURAK SHOVQINLARI – yurak tonlari tingan vaqtda vujudga kelishi mumkin bo’lgan, patologik shovqinlar (uzoq cho’ziladigan, aperiodik tovush tebranishlari).

YURAK – kovak, to’rt kamerali mu-shak xalta; qon aylanish sistemasining markaziy a’zosi hisoblanadi.

YURAK URISHI – yurak sohasida yurak faoliyati kuchaygandek va tezlashgandek seziladigan noxush his.

ZARDOB TASHXISI – odam, hayvonlar va o’simliklar kasalliklarini aniqlash usuli; qon zardobidagi antitanalarning tegishli antigenlarga spetsifik reaksiya ko’rsatish xusu-siyatiga asoslangan.

Seroz pardaning (qorin parda, perikard, plevraning) yallig’lanishi. Ko’pincha sil yoki revmatizmда kuzatiladi. Yallig’lanish fibrinoz, gemorragik va yiringli bo’lishi mumkin.

SEROZ SUYUQLIK – odam va hayvonlar ichki bo’shliqlarini qoplagan seroz pardalar ishlab chiqaradigan tiniq oqsilli suyuqlik.

Seroz parda – ichki a’zolar harakatini yengillashtiradigan seroz suyuqlik ishlab chiqadigan va o’ziga adsorbsiya qiladigan mezoteliy qavati bilan qoplangan biriktiruvchi to’qimali membrana.

СЕРОПРОФИЛАКТИКА – SEROPROPHY-LAXIS – ЗАРДОБ ПРОФИЛАКТИКА – им-мун зардоблар ёрдамида одам ва ҳайвонлар юқумли касалликларининг олдини олиш усули.

СЕРОТЕРАПИЯ – SEROTHERAPIA – ЗАР-ДОБ БИЛАН ДАВОЛАШ – касалликлар (асосан юқумли касалликлар)ни иммун зардоблар ёрдамида даволаш усули.

СЕСАМОВИДНЫЙ (косточки) – SE-SAMOIDEA – СЕСАМОСИМОН (суяклар).

СЕТЧАТКА ГЛАЗА – КЎЗНИНГ ТЎР ПАРДАСИ – кўз соққасининг ички пардаси.

СЕЧЕНИЕ КЕСАРЕВО – SECTIO CAE-SAREA – КЕСАР КЕСИШИ – қорин ёки ба-чадонни кесиб, ҳомилани олиш.

СЖИМАТЕЛЬ – SPHINCTOR – ҚИСҚИЧ, ҚИСУВЧИ, ТОРАЙТИРУВЧИ.

СИАЛОАДЕНИТ – SIALADENITIS – СЎЛАК БЕЗИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

СИБИРСКАЯ ЯЗВА – ANTHRAX – КУЙ-ДИРГИ – зоонозлар гуруҳига кирадиган инфекцион касаллик.

СИГМОИДИТ – гр. SIGMOIDITIS – ЙЎҒОН ИЧАКНИНГ СИГМАСИМОН ҚИСМИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

СИГНАЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ – SYS-TEMATA SIGNALIS – СИГНАЛ СИСТЕ-МАЛАРИ – бош миёга ташқи ва ички таъсиротлар таъсир этиши натижасида ташкил топадиган ва организмнинг атроф-муҳитга мослашувини таъминлайдиган нерв жараёнлар, вақтинчалик алоқалар ва реакциялар тизимлари.

СИЛИКОЗ – SILICOSIS – ўпка касаллиги – пневмокониоз турларидан бири; таркибида силикатли чанг зарралари бўлган ҳаводан нафас олиш натижасида келиб чиқади. Кўпинча конларда ишлайдиган, сопол, ойна асбобларини тайёрлайдиган ишчиларда ку-затилади.

ZARDOB PROFILAKTIKA – immun zardoblar yordamida odam va hayvonlar yuqumli kasalliklarining oldini olish usuli.

ZARDOBLAR YORDAMIDA DA-VOLASH – kasalliklar (asosan yuqumli kasalliklar)ni immun zar-doblar yordamida davolash usuli.

SESAMOSIMON (suyaklar).

KO‘ZNING TO‘R PARDASI – ko‘z soqqasining ichki pardasi.

KESAR KESISHI – qorin yoki bachadonni kesib, homilani olish.

QISQICH, QISUVCHI, TORAYTI-RUVCHI.

SO‘LAK BEZINING YALLIG‘-LANISHI.

KUYDIRGI – zoonozlar guruhiga kiradigan infeksiyon kasallik.

YO‘G‘ON ICHAKNING SIGMA-SIMON QISMINING YALLIG‘-LANISHI.

SIGNAL SISTEMALARI – bosh miyaga tashqi va ichki ta‘sirotlar ta‘sir etishi natijasida tashkil topadigan va organizmning atrof-muhitga moslashuvini ta‘minlaydigan nerv jarayonlari, vaqtinchalik aloqalar va reaksiyalar tizimlari.

O‘pka kasalligi – pnevmokonioz turlaridan biri; tarkibida silikatli chang zarralari bo‘lgan havodan nafas olish natijasida kelib chiqadi. Ko‘pincha konlarda ishlaydigan, sopol, oyna asboblari tayyorlaydigan ishchilarda kuzatiladi.

СИМПАТИЧЕСКАЯ НЕРВНАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA NERVORUM SYMPATHICUM – СИМПАТИК НЕРВ СИСТЕМАСИ – одам вегетатив нерв системасининг бир қисми; симпатик марказлардан, ўнг ва чап чегара симпатик устунлардан ташкил топган бўлиб, организм фаолиятини бошқаришда иштирок этади.

СИМПАТИЧЕСКОЕ ВОСПАЛЕНИЕ ГЛАЗ – КЎЗНИНГ СИМПАТИК ЯЛЛИҒЛАНИШИ – бир кўз шикастланиб яллиғланганда, иккинчи кўзнинг ҳам унга ўхшаб яллиғланиши.

СИМПТОМАТИЧЕСКАЯ ТЕРАПИЯ – THERAPIA SYMPTOMATICA – СИМПТОМАТИК ТЕРАПИЯ – касалликнинг сабаби ва ривожланиш механизмларига мақсадли таъсир қилмасдан туриб уни намоён қилувчи белгилари (симптомлари)ни даволаш.

СИМПТОМ(-Ы) – SYMPTOMATA – СИМПТОМ(-ЛАР) – БЕЛГИ(ЛАР) – шифокор беморни текширганида топиладиган ва касалликни аниқлашда ҳамда унинг оқибатини билишда фойдаланиладиган белгилар.

СИМУЛЯЦИЯ – SIMULATIO – МУҒАМБИРЛИК – ҳодисалар, ҳаракатлар ва ҳолатларни сохта тасвирлашга нисбатан ишлатиладиган тушунча, мас., йўқ касаллик симуляцияси.

СИМФИЗ – SYMPHYSIS – бирлашиш, қўшилиш; икки суякнинг тоғай тўқима билан бирлашиши.

СИМФИЗИТ – гр. SYMPHYSITIS – ҚОВ СУЯКЛАРИ БЎҒИМИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

СИНАПС – SYNAPSIS – ИККИТА НЕВРОН ЁКИ НЕРВ ВА МУШАК ТУТАШГАН ЖОЙ.

СИНАРТРОЗ – SYNARTHROSIS – ҳаракатсиз бўғим, суякларнинг битиш орқали бир-бирига қўшилиб кетиши.

СИНДРОМ – SYNDROMUM – умумий патогенези билан бирлашган симптомлар мажмуаси, айрим ҳолларда бу термин билан мустақил нозологик birlikлар ёки бирор-бир касаллик босқич (шакл)лари белгиланади.

SIMPATIK NERV SISTEMASI – одам vegetativ nerv sistemasining bir qismi; simpatik markazlardan, o'ng va chap chegara simpatik ustunlardan tashkil topgan bo'lib, organizm faoliyatini boshqarishda ishtirok etadi.

KO'ZNING SIMPATIK YALLIG'LANISHI – bir ko'z shikastlanib yallig'langanda, ikkinchi ko'zning ham unga o'xshab yallig'lanishi.

SIMPTOMATIK TERAPIYA – kasallikning sababi va rivojlanish mexanizmlariga maqsadga muvofiq ta'sir qilmasdan turib uni namoyon qiluvchi belgilari (simptomlari)ni davolash.

SIMPTOM(-LAR) – BELGILAR – shifokor bemorni tekshirganida topiladigan va kasallikni aniqlashda hamda uning oqibatini bilishda foydalaniladigan belgilar.

MUG'AMBIRLIK – hodisalar, harakatlar va holatlarni soxta tasvirlashga nisbatan ishlatiladigan tushuncha, mas., yo'q kasallik simulatsiyasi.

Birlashish, qo'shilish; ikki suyakning tog'ay to'qima bilan birlashishi.

QOV SUYAKLARI BO'G'IMINING YALLIG'LANISHI.

IKKITA NEVRON YOKI NERV VA MUSHAK TUTASHGAN JOY.

Harakatsiz bo'g'im, suyaklarning bitish orqali bir-biriga qo'shib ketishi.

Umumiy patogenezi bilan birlashgan simptomlar majmuasi, ayrim hollarda bu termin bilan mustaqil nozologik birliklar yoki biror-bir kasallik bosqich (shakl)lari belgilanadi.

СИНЕРГИЗМ – фр. SYNERGISMUS – БИРГАЛИК – 1) аъзо ва системаларнинг биргаликда ва бир хилда ишлаши; 2) доридармонларнинг қўшилиб таъсир этиши; бунда барча дориларнинг биргаликдаги таъсири битта дорининг алоҳида таъсиридан юқори бўлиши.

СИНЕСТЕЗИЯ – SYNAESTHESIA – зарарланган периферик нерв таркибидаги симпатик толаларда оғриқ таъсиротининг кучайиб кетиши; оғриқнинг фақат зарарланган нерв зонасига эмас, балки тананинг бошқа ерларига ҳам тарқалиши.

СИНЕСТРОВЕРСИЯ МАТКИ – SINISTROVERSIO UTERI – бачадоннинг ҳолати, кичик чанокқа нисбатан унинг танасининг чапга, бўйнининг эса ўнгга оғиб қолиши билан тавсифланади.

СИНЕСТРОПОЗИЦИЯ МАТКИ – SINISTROPOSITIO UTERI – БАЧАДОННИНГ ЧАПДА ЖОЙЛАШИШИ – бачадоннинг ҳолати; бачадоннинг чанокнинг ўрта чизигидан чап томонга силжиб қолиши билан тавсифланади.

СИНКОПЕ – гр. SYNCOPE – қисқа муддатли ҳушдан кетиш. Бош миё қон айланиши билан боғлиқ.

СИНОВИАЛЬНАЯ ОБОЛОЧКА – СИНОВИАЛ ПАРДА – бўғимлар фиброз капсуласининг, пай қинлари ва синовиал (шиллик) халтачалар фиброз деворчасининг ички пардаси (қавати).

СИНОВИАЛЬНАЯ ЖИДКОСТЬ – SYNOVIA – СИНОВИАЛ СУЮҚЛИК – бўғим бўшлиғига синовиал парда ажратадиган ёпишқоқ суюқлик. Бўғим ичидаги тоғайни мойлаб туради ва озиклантиради.

СИНОВИТ – SYNOVITIS – СИНОВИАЛ ПАРДАНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – бўғимнинг бошқа тўқималарига ва элементларига тарқалмайди.

СИНОСТОЗ – SYNOSTOSIS – суякларнинг нормада суяк тўқима билан қўшилиб кетиши; патологияда эса сунъий равишда амалга оширилади (остеосинтез).

БИРГАЛИК – 1) а’зо ва системаларнинг биргаликда ва бир хилда ишлаши; 2) доридармонларнинг қо‘shilib ta’sir etishi; bunda barcha dorilarning birgalikdagi ta’siri bitta dorining alohida ta’siridan yuqori bo’lishi.

Zararlangan periferik nerv tarkibidagi simpatik tolalarda og’riq ta’sirotining kuchayib ketishi; og’riqning faqat zararlangan nerv zonasiga emas, balki tananing boshqa yerlariga ham tarqalishi.

Bachadonning holati, kichik chanoqqa nisbatan uning tanasining chapga, bo’ynining esa o’ngga og’ib qolishi bilan tavsiflanadi.

BACHADONNING CHAPDA JOYLASHISHI – bachadonning holati; bachadonning chanoqning o’rta chizig’idan chap tomonga siljib qolishi bilan tavsiflanadi.

Qisqa muddatli hushdan ketish. Bosh miya qon aylanishi bilan bog’liq.

SINOVIAL PARDA – bo’g’imlar fibroz kapsulasi, pay qinlari va sinovial (shilliq) xaltachalar fibroz devorchasining ichki pardasi (qavati).

SINOVIAL SUYUQLIK – bo’g’im bo’shlig’iga sinovial parda ajratadigan yopishqoq suyuqlik. Bo’g’im ichidagi tog’ayni moylab turadi va oziqlantiradi.

SINOVIAL PARDANING YALLIG’LANISHI – bo’g’imning boshqa to’qimalariga va elementlariga tarqalmaydi.

Suyaklarning normaда suyak to’qima bilan qo’shilib ketishi; patologiyada esa sun’iy ravishda amalga oshiriladi (osteosintez).

СИНУИТ(-Ы) (синуситы) – SINUITES – СИНУИТ(-ЛАР) (синуситлар) – одам ва хайвонларда бурун қўшимча бўшлиқларининг яллиғланиши.

СИНУСИТ – SINUSITIS – СИНУСИТ – битта ёки бир нечта бурун олди бўшлиқлари шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

СИНХОНДРОЗ – иккита суякнинг бири-бирига тоғай тўқима билан бирикиши, мас., умуртқа таналари орасида.

СИНЮХА – КЎКАРИБ КЕТИШ – тери ва шиллиқ пардаларнинг кўкимтир тусга кириши. Қоннинг кислородга етарли даражада тўйинмаганлиги натижасида пайдо бўлади.

СИНЯК – ESSHYMOS – ҚОНТАЛАШ – тери ёки шиллиқ пардаларнинг орасига қон қуйилиши.

СИСТЕМА – SYSTEMA – ТИЗИМ – организмнинг маълум умумий функцияни бажарадиган ёки умумий функцияни ижро этиш учун узвий боғланган қисмлари ёки аъзолари мажмуаси.

СИСТОЛА – гр. SYSTOLE – СИСТОЛА – юрак мушакларининг қисқариши, жумладан, юрак қоринчаларининг ритмик фаолиятида диастола (кенгайиш)дан сўнг келиб чиқадиган қисқариши.

СИСТОЛИЧЕСКИЙ ШУМ – MURMURA SYSTOLICUM – СИСТОЛИК ШОВҚИН – юрак қоринчалари қисқариши даврида эшитиладиган товуш.

СИФИЛИС – ЗАХМ – одамда рангсиз трепонема пайдо қиладиган ва барча аъзолар ҳамда тўқималарни шикастлаш билан ўтадиган сурункали юқумли касаллик.

СКАЛЬПЕЛЬ – SKALPELLUM – СКАЛПЕЛЬ – кичкина хирургик пичоқ.

СКАРЛАТИНА – SCARLATINA – ҚИЗИЛЧА – умумий интоксикация, ангина, майда тошмалар тошиши билан ифодаланадиган ва йирингли-септик асоратларга мойиллиги бор ўткир юқумли касаллик, асосан болаларда кузатилади.

SINUIT(-LAR) (sinusitlar) – одам ва хайвонларда бурун қўшимча бўшлиқларининг яллиғланиши.

SINUSIT – бitta yoki bir nechta бурун олди бўшлиқлари шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

Ikki ta suyakning bir-biriga tog‘ay to‘qima bilan birikishi, mas., umurtqa tanalari orasida.

KO‘KARIB KETISH – тери ва шиллиқ пардаларнинг ko‘kimtir tusga kirishi. Qonning kislorodga yetarli darajada to‘yinmaganligi natijasida paydo bo‘ladi.

QONTALASH – тери yoki shilliq pardalarning orasiga qon quyilishi.

TIZIM – organizmning ma‘lum umumiy funksiyani bajaradigan yoki umumiy funksiyani ijro etish uchun uzviy bog‘langan qismlari yoki a‘zolari majmuasi.

SISTOLA – yurak mushaklarining qisqarishi, jumladan, yurak qorinchalarining ritmik faoliyatida diastola (kengayish)dan so‘ng kelib chiqadigan qisqarishi.

SISTOLIK SHOVQIN – yurak qorinchalari qisqarishi davrida eshitiладиган tovush.

ZAXM – odamda rangsiz treponema paydo qiladigan va barcha a‘zolar hamda to‘qimalarni shikastlash bilan o‘tadigan surunkali yuqumli kasallik.

SKALPEL – kichkina xirurgik pichoq.

QIZILCHA – umumiy intoksikatsiya, angina, mayda toshmalar toshishi bilan ifodalanadigan va yiringli-septik asoratlarga moyilligi bor o‘tkir yuqumli kasallik, asosan bolalarda kuzatiladi.

СКЕЛЕТ – гр. SKELETON – СКЕЛЕТ – организмнинг суяк қисми, яъни асосини ташкил қиладиган зич тузилмалар системаси, тана учун таянч, ички аъзолар учун химоячидир.

СКЛАДКА – PLICA – БУРМА, БУКИЛМА.

СКЛЕРА – гр. SCLERA – КЎЗ ОҚИ – кўзнинг оксил пардаси, кўз соққаси зич фиброз деворчасининг асосий қисми; кўзнинг доимий катталиги ва шаклини таъминлаб турадиган бириктирувчи тўқима асосини ташкил қилади.

СКЛЕРИТ – SCLERITIS – КЎЗ ОҚИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

СКЛЕРО... – SCLERO – СКЛЕРО... – қўшма сўз бўлаги; қаттиқланиш, зичланиш деган маънони англатади.

СКЛЕРОДЕРМИЯ – SCLERODERMIA – тери ва унинг остидаги тўқималарнинг қаттиқланиши билан ифодаланадиган касаллик.

СКЛЕРОЗ – SCLEROSIS – СКЛЕРОЗ, ҚАТТИҚЛАШИШ – аъзоларнинг ўлган функционал элементларнинг фиброз тўқима билан алмашинишидан ва амилоид, гиалин, оҳак йиғилиб қолишидан келиб чиқадиган қаттиқланиши, дағалланиши.

СКОЛИОЗ – SCOLIOSIS – умуртқа понасининг ён томонга қийшайиши.

СКОРБУТ – SCORBUTUS – организмда С витамини (аскорбин кислота) етишмаслиги натижасида пайдо бўладиган касаллик. Тиш милкларининг шишиб кетиши, қонаши ҳамда тошмалар пайдо бўлиши касалликнинг биринчи белгисидир. Беморга С витамини тавсия этилганда у тезда тuzалади.

СКРИНИНГ – ТАНЛАШ, АЖРАТИБ ОЛИШ – 1) тиббиётда – аҳоли орасида маълум касалликка чалинган шахсларни аниқлаш мақсадида аҳолини ёппасига текшириш; 2) табиий ва синтетик бирикмалар орасидан келажакда дори сифатида ишлатилиши мумкин бўлганини танлаш, ажратиб олиш; 3) молекуляр биологияда – экилган хужайра ёки фагларда ДНКнинг рекомбинант молекулаларини сақловчи колонияларни излаш.

SKELET – organizmning suyak qismi, ya'ni asosini tashkil qiladigan zich tuzilmalar sistemasi, tana uchun tayanch, ichki a'zolar uchun himoyachidir

BURMA, BUKILMA.

KO'Z OQI – ko'zning oqsil pardasi, ko'z soqqasi zich fibroz devorchasining asosiy qismi; ko'zning doimiy kattaligi va shaklini ta'minlab turadigan biriktiruvchi to'qima asosini tashkil qiladi.

KO'Z OQINING YALLIG'LANISHI.

SKLERO... – qo'shma so'z bo'lagi; qattiqlanish, zichlanish degan ma'noni anglatadi.

Teri va uning ostidagi to'qimalarning qattiqlanishi bilan ifodalanadigan kasallik.

SKLEROZ, QATTIQLASHISH – a'zolarning o'lgan funksional elementlarning fibroz to'qima bilan almashinishidan va amiloid, gialin, ohak yig'ilib qolishidan kelib chiqadigan qattiqlanishi, dag'allanishi.

Umurtqa pog'onasining yon tomonga qiyshayishi.

Organizmда С vitamini (askorbin kislota) yetishmasligi natijasida paydo bo'ladigan kasallik. Tish milklarining shishib ketishi, qonashi hamda toshmalar paydo bo'lishi kasallikning birinchi belgisidir. Bemorga С vitamini tavsiya etilganda u tezda tuzaladi.

TANLASH, AJRATIB OLISH – 1) tibbiyotda – aholi orasida ma'lum kasallikka chalingan shaxslarni aniqlash maqsadida aholini yoppasiga tekshirish; 2) tabiiy va sintetik birikmalar orasidan kelajakda dori sifatida ishlatilishi mumkin bo'lganini tanlash, ajratib olish; 3) molekular biologiyada – ekilgan hujayra yoki faglarda DNKning rekombinant molekularini saqlovchi koloniyalarni izlash.

СКРОТУМ – SCROTUM – ЁРФОҚ-МОЯК ХАЛТАЧАСИ – эркаклар чотининг олдинги қисмидаги тери-мушакдан иборат халтасимон тузилма. Унинг ичида тухумлар ва уларнинг қўшимча аъзолари, уруғ тизимчасининг дистал қисми жойлашади.

СКРОФУЛОДЕРМА – SCROFULODERMA – болаларда тери сили кўринишларидан бири. Силга учраган лимфа безларидан силнинг терига ўтиши ва ички тўқималарда сил абсцесслари пайдо бўлиши, сўнгра ёрилиб, терида чуқур тагли сил яралари ҳосил қилиши.

СКРЫТАЯ (ВЕНА) – SAPHENA – ЯШИРИН (вена).

СКУЛА – ZYGOMA – ЁНОҚ.

СКУЛО-ВИСОЧНЫЙ – ZYGOMATICOTEMPORALIS – ЁНОҚ ВА ЧАККАГА ТЕГИШЛИ.

СКУЛО-ГЛАЗНИЧНЫЙ – ZYGOMATICORBITALIS – ЁНОҚ ВА КЎЗ КОСАСИГА ТЕГИШЛИ.

СКУЛО-ЛИЦЕВОЙ – ZYGOMATICOFACIALIS – ЁНОҚ ВА ЮЗГА ТЕГИШЛИ.

СКУЛО-ЛОБНЫЙ – ZYGOMATICOFRONTALIS – ЁНОҚ ВА ПЕШОНАГА ТЕГИШЛИ.

СКУЛО-ЯЧЕЕЧНЫЙ – ZYGOMATICOALVEOLARIS – ЁНОҚ ВА ТИШ КАТАКЛАРИГА ТЕГИШЛИ.

СКУЛОВОЙ – ZYGOMATICUS – ЁНОҚҚА ТЕГИШЛИ, ЁНОҚНИКИ.

СЛАБИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА – LAXANTIA – СУРГИЛАР – ични меъёрга нисбатан тез ва суяқ сурадиган, қабзиятда ич юришини равонлаштирадиган дори моддалар.

СЛАБОУМИЕ – АҚЛПАСТЛИК, ТЕЛБАЛИК.

СЛЕЗА – LACRIMA – КЎЗ ЁШИ.

СЛЕЗОТЕЧЕНИЕ – LACRIMATIO – КЎЗ ЁШЛАНИШИ.

СЛЁЗНЫЕ ЖЕЛЕЗЫ – GLANDULAE LACRIMALIS – КЎЗ ЁШИ БЕЗЛАРИ – тиниқ суяқлик (кўз ёши) ишлаб чиқарадиган кичикроқ алвеолар найсимон безлар.

YORG‘OQ MOYAK XALTACHASI – erkaklar chotining oldingi qismidagi teri-mushakdan iborat xaltasimon tuzilma. Uning ichida tuxumlar va ularning qo‘shimcha a‘zolari, urug‘ tizimchasining distal qismi joylashadi.

Bolalarda teri sili ko‘rinishlaridan biri. Silga uchragan limfa bezlaridan silning teriga o‘tishi va ichki to‘qimalarda sil abscesslari paydo bo‘lishi, so‘ngra yorilib, terida chuqur tagli sil yaralari hosil qilishi.

YASHIRIN (vena).

YONOQ.

YONOQ VA CHAKKAGA TEGISHLI.

YONOQ VA KO‘Z KOSASIGA TEGISHLI.

YONOQ VA YUZGA TEGISHLI.

YONOQ VA PESHONAGA TEGISHLI.

YONOQ VA TISH KATAKLARIGA TEGISHLI.

YONOQQA TEGISHLI, YONOQNIKI.

SURGILAR – ichni me‘yorga nisbatan tez va suyuq suradigan, qabziyatda ich yurishini ravonlashtiradigan dori moddalar.

AQLPASTLIK, TELBALIK.

KO‘Z YOSHI.

KO‘Z YOSHLANISHI.

KO‘Z YOSHI BEZLARI – tiniq suyuqlik (ko‘z yoshi) ishlab chiqaradigan kichikroq alveolar naysimon bezlar.

СЛЁЗНОЕ ОЗЕРО – LACUS LACRIMALIS – КЎЗ ЁШИ КЎЛИ.

СЛЕПОТА – CAECITAS – КЎРЛИК – кўриш қобилиятининг йўқолиши; илмий нуктаи назардан объектив нур сезгисининг бутунлай йўқлиги.

СЛИВАЮЩАЯСЯ ПАЗУХА – CONFLUENS SINUS – ТУТАШГАН, ҚЎШИЛИБ КЕТГАН БЎШЛИҚ.

СЛИЗИСТАЯ ОБОЛОЧКА – TUNICA MUCOSA – ШИЛЛИҚ ПАРДА – ҳайвонлар ва одамларда овқат ҳазм қилиш, нафас аъзолари, сийдик-таносил тизими, ўрта қулоқ, безларнинг чиқариш йўллари ички юзасини қоплаб турадиган парда.

СЛИЗИСТЫЙ – MUCOSIS – ШИЛЛИҚЛИ.

СЛОЙ (пласт) – STRATUM – ҚАВАТ (ҚАТЛАМ).

СЛОНОВОСТЬ («слоновая болезнь») – ELEPHANTIASIS – ФИЛ ОЁҚЛАРИ (фил оёқ) – тери ва тери ости клетчаткасининг гипертрофияси; атрофдаги тўқималардан лимфани олиб кетувчи лимфатик томирларнинг бекилиб қолиши билан боғлиқ. Томирлар деворларининг яллиғланиши ва қалинлашишига ҳамда уларнинг кейинчалик бекилиб қолишига кўпинча *Wuchereria bancrofti* ва *Brugia malayi* турининг паразитик филяриялари сабаб бўлади. Одатда, касаллик оёқда, кўкракда, мойак халтаси, вульвада кузатилади. Оёқнинг зарарланган соҳасига тинчлантириш учун эластик боғлам қўйилади. Қон оқимидаги филярий личинкалари диэтилкарбамазин ёрдамида йўқотилади.

СЛУХ – AUDITUS – ЭШИТИШ – одам ва ҳайвонлар организмнинг товуш тебранишларини қабул қилишни таъминлайдиган функцияси.

СЛЮНА – SALIVA – СЎЛАК – тил ости ва қулоқ олди пастки жағ ости безлари ишлаб чиқарадиган секрет (суюқлик).

КО‘Z YOSHI KO‘LI.

КО‘RLIK – ko‘rish qobiliyatining yo‘qolishi; ilmiy nuqtayi nazardan obyektiv nur sezgisining butunlay yo‘qligi.

TUTASHGAN, QO‘SHILIB KETGAN BO‘SHLIQ.

SHILLIQ PARDA – hayvonlar va odamlarda ovqat hazm qilish, nafas a‘zolari, siydik-tanosil tizimi, o‘rta quloq, bezlarning chiqarish yo‘llari ichki yuzasini qoplab turadigan parda.

SHILLIQLI.

QAVAT (QATLAM).

FIL OYOQLARI (fil oyoq) – тери ва тери ости клетчаткасининг гипертрофияси; атрофдаги то‘қималардан лимфани олиб кетувчи лимфатик томirlarning bekilib qolishi bilan bog‘liq. Tomirlar devorlarining yallig‘lanishi va qalinlashishiga hamda ularning keyinchalik bekilib qolishiga ko‘pincha *Wuchereria bancrofti* va *Brugia malayi* turining parazitik filariyalari sabab bo‘ladi. Odatda, kasallik oyoqda, ko‘krakda, moyak xaltasi, vulvada kuzatiladi. Oyoqning zararlangan sohasiga tinchlantirish uchun elastik bog‘lam qo‘yiladi. Qon oqimidagi filariy lichinkalari dietilkarbamazin yordamida yo‘qotiladi.

ESHITISH – odam va hayvonlar organizmining tovush tebranishlarini qabul qilishni ta‘minlaydigan funksiyasi.

SO‘LAK – til osti va quloq oldi pastki jag‘ osti bezlari ishlab chiqaradigan sekret (suyuqlik).

СЛЮННОКАМЕННАЯ БОЛЕЗНЬ (сиалолитиаз) – SIALOLITHIASIS – СЎЛАК ТОШИ КАСАЛЛИГИ (сиалолитиаз) – одам сўлак безларининг сурункали яллиғланиши, без танасида ёки унинг чиқариш йўлида тошлар ҳосил бўлиши билан ифодаланади.

СЛЮННЫЕ ЖЕЛЕЗЫ – GLANDULAE SALIVALIS – СЎЛАК БЕЗЛАРИ – оғиз бўшлиғига сўлак ажратадиган ҳазм безлари.

СЛЮНООТДЕЛЕНИЕ – SALIVATIO – СЎЛАК АЖРАЛИШИ – сўлак безларидан оғиз бўшлиғига сўлак ажралиб чиқиши.

СМЕРТЬ БИОЛОГИЧЕСКАЯ – MORS, MORTIS – ЎЛИМ, вафот этиш, биологик ўлим – организм ҳаёт фаолиятининг бутунлай тўхташи.

СМЕЩЕНИЕ – ЎРНИДАН СИЛЖИШ.

СМОРЩИВАНИЕ СТЕКЛОВИДНОГО ТЕЛА – ШИШАСИМОН ТАНАНИНГ БУЖМАЙИБ ҚОЛИШИ.

СМОРЩИВАЮЩИЙ – CORRUGATOR – БУРИШТИРУВЧИ, ҚАТЛАНТИРУВЧИ.

СНЕЖНАЯ СЛЕПОТА – ҚОРДА КЎРОЛ-МАСЛИК – ксероконъюнктивит, оппоқ қордан ёки муздан акс этган ультрабинафша нурларининг кўзга таъсир этиши натижасида унинг кўролмай қолиши, ёшланиб, кизариши.

СНОВИДЕНИЯ – SOMNIA – ТУШ КЎРИШ, ТУШ – бoshдан кечирилган психик ҳодисалар (образ, ғоялар)нинг дам-бадам уйқу давомида пайдо бўлиши.

СОЕДИНЕНИЕ, СВЯЗЬ – CONNEXUS – ҚЎШИЛИШ, БИРЛАШИШ, АЛОҚА, БОҒЛАНИШ.

СОЕДИНЕНИЕ КОСТЕЙ НЕПОДВИЖНОЕ ПОСРЕДСТВОМ ВОЛОКНИСТОЙ СОЕДИНИТЕЛЬНОЙ ТКАНИ – SYNDESMOSIS – СУЯКЛАРНИНГ ТОЛАЛИ (ФИБРОЗ) ҚЎШУВЧИ ТЎҚИМА ВОСИТАСИДА ҲАРАКАТСИЗ ҚЎШИЛИШИ.

СОЕДИНЕНИЕ КОСТЕЙ НЕПРЕРЫВНОЕ – SYNARTHROSIS – СУЯКЛАРНИНГ УЗЛУКСИЗ ҚЎШИЛИШИ.

SO'LAK TOSHI KASALLIGI (sialolitiaz) – odam so'lak bezlarining surunkali yallig'lanishi, bez tanasida yoki uning chiqarish yo'lida toshlar hosil bo'lishi bilan ifodalanadi.

SO'LAK BEZLARI – og'iz bo'shlig'iga so'lak chiqaradigan hazm bezlari.

SO'LAK AJRALISHI – so'lak bezlaridan og'iz bo'shlig'iga so'lak ajralib chiqishi.

O'LIM, vafot etish, biologik o'lim – organizm hayot faoliyatining butunlay to'xtashi.

O'RNIDAN SILJISH.

SHISHASIMON TANANING BUJ MAYIB QOLISHI.

BURISHTIRUVCHI, QATLAN-TIRUVCHI.

QORDA KO'ROLMASLIK – oppoq qordan aks etgan ultrabinafsha nurlarining ko'zga ta'sir etishi natijasida uning ko'rolmay, yoshlanib qolishi, qizarishi.

TUSH KO'RISH, TUSH – boshdan kechirilgan psixik hodisalar (obraz, g'oyalar)ning uyqu davomida dam-badam paydo bo'lishi.

QO'SHILISH, BIRLASHISH, ALOQA, BOG'LANISH.

SUYAKLARNING TOLALI (FIBROZ) QO'SHUVCHI TO'QIMA VOSITASIDA HARAKATSIZ QO'SHILISHI.

SUYAKLARNING UZLUKSIZ QO'SHILISHI.

СОЕДИНЕНИЕ КОСТЕЙ ПОСРЕДСТВОМ КОСТНОЙ ТКАНИ – SYNOSTOSIS – СУЯКЛАРНИНГ СУЯК ТЎҚИМАСИ ЁРДАМИДА ҚЎШИЛИШИ.

СОЕДИНЕНИЕ КОСТЕЙ ПОСРЕДСТВОМ ХРЯЩА – SYNCHONDROSIS – СУЯКЛАРНИНГ ТОҒАЙ ВОСИТАСИДА ҚЎШИЛИШИ.

СОЕДИНИТЕЛЬНАЯ ОБОЛОЧКА – CONJUNCTIVA – БИРИКТИРУВЧИ ПАРДА.

СОЕДИНИТЕЛЬНО-ТКАННАЯ ОБОЛОЧКА ВНУТРИ НЕРВА – ENDONEURIUM – НЕРВ ИЧИДАГИ БИРИКТИРУВЧИ ТЎҚИМА ПАРДАСИ.

СОЕДИНИТЕЛЬНО-ТКАННЫЙ ПОКРОВ МЫШЦЫ – PERIMYSIUM – МУШАКНИНГ БИРИКТИРУВЧИ ТЎҚИМА ПАРДАСИ.

СОЕДИНИТЕЛЬНО-ТКАННЫЙ ПОКРОВ СУХОЖИЛИЯ – PERITENDINEUM – ПАЙНИ ЎРАГАН БИРИКТИРУВЧИ ТЎҚИМА ПАРДАСИ.

СОЕДИНЯЮЩИЙ – REUNIENS – ҚЎШУВЧИ, БИРИКТИРУВЧИ.

СОЕДИНИТЕЛЬНАЯ ТКАНЬ – CONNECTIVUM – БИРИКТИРУВЧИ ТЎҚИМА – ҳайвон организми мезенхимасидан ривожланадиган тўқима; таянч, озиклантириш (трофик) ва ҳимоя функцияларини бажаради.

СОЗНАНИЕ – SENSORIUM – ОНГ – бош мианинг фақат инсонга хос олий фаолияти; психология нуктаи назаридан онг учта асосий компонентдан: ақл, ҳиссиёт, иродадан иборатдир.

С. активности «Я» – «Мен»нинг фаоллигини англаш – ўзининг барча турдаги рухий фаолиятларининг ўткирлигини англаш; айрим рухий касалликларда бузилувчи ўз-ўзини англашнинг асосий элементи.

СОМНАМБУЛИЗМ – SOMNAMBULISMUS – УЙҚУДА ЮРИШ.

СОМНОЛЕНЦИЯ – SOMNOLENTIA – ЭСАНКИРАШ – уйқусираш, эсанкираш, онгнинг енгилгина ўзгариши.

SUYAKLARNING SUYAK TO‘QIMASI YORDAMIDA QO‘SHILISHI.

SUYAKLARNING TOG‘AY VOSITASIDA QO‘SHILISHI.

BIRIKTIRUVCHI PARDA.

NERV ICHIDAGI BIRIKTIRUVCHI TO‘QIMA PARDASI.

MUSHAKNING BIRIKTIRUVCHI TO‘QIMA PARDASI.

PAYNI O‘RAGAN BIRIKTIRUVCHI TO‘QIMA PARDASI.

QO‘SHUVCHI, BIRIKTIRUVCHI.

BIRIKTIRUVCHI TO‘QIMA – hayvon organizmi mezenximasidan rivojlanadigan to‘qima; tayanch, oziqlantirish (trofik) va himoya funksiyalarini bajaradi.

ONG – bosh miyaning faqat insonga xos oliy faoliyati; psixolog nuqtayi nazardan ong uchta asosiy komponentdan: aql, hissiyot, irodadan iboratdir.

«Men»ning faolligini anglash – o‘zining barcha turdagi ruhiy faoliyatlarining o‘tkirligi xarakterini anglash. Ayrim ruhiy kasalliklarda buziluvchi o‘z-o‘zini anglashning asosiy elementi.

UYQUДА YURISH.

ESANKIRASH – uyqusirash, esankirash, ongning yengilgina o‘zgarishi.

СОН – SOMMUS – УЙҚУ – тирик организмдаги физиологик ҳолат, одам ва ҳайвонларнинг маълум вақт оралиғидаги нисбий ҳаракатсиз ҳолати.

СОНЛИВОСТЬ – SOMNOLENTIA – УЙҚУ-ЧАНЛИК – уйқуга муҳтожлик, организмнинг умумий активлигининг пасайиши, психик жараёнларнинг секин бориши, мушаклар тонусининг бўшашиши билан кечади.

СООБЩЕНИЕ МЕЖДУ СОБОЙ – ЎЗАРО УЛАНИШ – иккита ковак аъзонинг табиий уланиши.

СОПОР – SOPOR – эс-хушнинг чуқур хиралашуви; кўпгина оғир касалликларнинг зўрайиш чоғида рўй беради.

СОСОЧЕК (СОСОК) – PAPILLA – СЎРҒИЧ.

СОСОЧКОВЫЙ – PAPILLARIS – СЎРҒИЧНИКИ, СЎРҒИЧГА ТЕГИШЛИ.

СОСУД – VAS – ТОМИР, идиш.

СОСУДИСТАЯ НЕДОСТАТОЧНОСТЬ ОСТРАЯ – ЎТКИР ТОМИР ЕТИШМОВЧИЛИГИ – ўтқир кечувчи томир етишмовчилиги; циркуляция қилаётган қоннинг массаси камайиб кетиши ва томир тонусининг пасайиши билан тавсифланади; артериал ва веноз қон босимининг кескин тушиб кетиши, бош миа гипоксияси ва организмнинг муҳим ҳаётий фаолиятларининг бузилиши белгилари билан намоён бўлади.

СОСУДИСТАЯ ОБОЛОЧКА ГЛАЗА (хориоидея) – CHORIOIDEA – КЎЗНИНГ ТОМИРЛИ ПАРДАСИ (хориоидея) – кўзнинг тўр пардаси билан склера ўртасида жойлашган томирлари пардаси.

СОСУДОДВИГАТЕЛЬНЫЕ НЕРВНЫЕ ВОЛОКНА – FIBRA NERVOSA VASOMOTORICA – ТОМИРНИ ҲАРАКАТЛАНТИРУВЧИ НЕРВ ТОЛАЛАРИ – марказий нерв системасидан томирлар деворидаги силлиқ мушакларга импульслар етказиб берадиган нерв толалари, шу импульслар томирларнинг торайишига ёки бўшашиб кенгайишига олиб келади.

UYQU – tirik organizmdagi fiziologik holat, odam va hayvonlarning ma'lum vaqt oralig'idagi nisbiy harakatsiz holati.

UYQUCHANLIK – uyquga muhtojlik, organizmning umumiy aktivligining pasayishi, psixik jarayonlarining sekin borishi, mushaklar tonusining bo'shashishi bilan kechadi.

O'ZARO ULANISH – ikkita kovak a'zoning tabiiy ulanishi.

Es-hushning chuqur xiralashuvi; ko'pgina og'ir kasalliklarning zo'rayish chog'ida ro'y beradi.

SO'RG'ICH.

SO'RG'ICHNIKI, SO'RG'ICHGA TEGISHLI.

TOMIR, idish.

O'TKIR TOMIR YETISHMOVCHILIGI – o'tkir kechuvchi tomir yetishmovchiligi; sirkulatsiya qilayotgan qonning massasi kamayib ketishi va tomir tonusining pasayishi bilan tavsiflanadi; arterial va venoz qon bosimining keskin tushib ketishi, bosh miya gipoksiyasi va organizmning muhim hayotiy faoliyatlarining buzilishi belgilari bilan namoyon bo'ladi.

KO'ZNING TOMIRLI PARDASI (xorioideya) – ko'zning to'r pardasi bilan sklera o'rtasida joylashgan tomirlari pardasi.

TOMIRNI HARAKATLANTIRUVCHI NERV TOLALARI – markaziy nerv sistemasidan tomirlar devoridagi silliq mushaklarga impulslar yetkazib beradigan nerv tolalari, shu impulslar tomirlarning torayishiga yoki bo'shashib kengayishiga olib keladi.

СОСУДОРАСШИРЯЮЩИЕ СРЕДСТВА – VASODILATORES – **ТОМИР КЕНГАЙТИРУВЧИ ВОСИТАЛАР** – томирлар деворидаги силлиқ мушакларни бўшаштириб, томир тешигининг кенгайишига олиб келадиган фармакологик моддалар.

СОСУДОСУЖИВАЮЩИЕ СРЕДСТВА – VASOCONSTRICTORA – **ТОМИР ТОРАЙТИРУВЧИ ВОСИТАЛАР** – томир деворидаги силлиқ мушакларнинг қисқаришига олиб келиб, томир тешигини торайтирадиган фармакологик моддалар.

СОТРЯСЕНИЕ МОЗГА – **МИЯ ЧАЙҚАЛИШИ** – бош ёки орқа миyaning ёпик шикастланиб жароҳатланиши натижасида пайдо бўлиб, ҳушдан кетиш, қайт қилиш, хотира бузилиши билан ўтади.

СОЦИАЛЬНАЯ ГИГИЕНА – HYGIENA SOCIALIS – **ИЖТИМОЙ ГИГИЕНА** – тиббиёт ижтимоий масалаларини – аҳоли сihat-саломатлиги ва кўпайишини ўрганадиган, соғлиқни сақлаш назарияси масалаларини ва аҳоли соғлиғини сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш тadbirlari тизимини ишлаб чиқаdиган фан.

СОЧЛЕНЕНИЕ, СОЕДИНЕНИЕ – JUNCTURA – **АЛОҚА, ҚЎШИЛИШ, БИРЛАШУВ.**

СОШНИК – ДИМОҒ СУЯГИ – бурун бўшлиғи ўртасидаги деворнинг пастки ва орқа қисмини ташкил қиладиган трапeциясимон ясси суяк.

СПАЗМ – SPASMUS – **ТИРИШИШ** – силлиқ ёки кўндаланг-тарғил мушакларнинг ихтиёрсиз қисқариши.

СПАЗМОЛИТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА – ANTISPASMODICA – қон томирлар, ички аъзолар ва бронхларнинг силлиқ мушакларини бўшаштирадиган дори моддалар.

СПАЙКИ – COMISSURAE – **БИТИШМА** – патологик жараён оқибатида қўшни аъзоларнинг ўртасида ҳосил бўладиган боғламлар.

ТОМИР КЕНГАЙТИРУВЧИ ВОСИТАЛАР – томirlar devoridagi silliq mushaklarni bo'shashtirib, tomir teshigining kengayishiga olib keladigan farmakologik moddalar.

ТОМИР ТОРАЙТИРУВЧИ ВОСИТАЛАР – tomir devoridagi silliq mushaklarning qisqarishiga olib kelib, tomir teshigini toraytiradigan farmakologik moddalar.

МИЯ ЧАЙҚАЛИШИ – bosh yoki orqa miyaning yopiq shikastlanib jarohatlanishi natijasida paydo bo'lib, hushdan ketish, qayt qilish, xotira buzilishi bilan o'tadi.

ИЖТИМОЙ ГИГИЕНА – tibbiyot ijtimoiy masalalarini – aholi sihat-salomatligi va ko'payishini o'rganadigan, sog'liqni saqlash nazariyasi masalalarini va aholi sog'lig'ini saqlash hamda mustahkamlash tadbirlari tizimini ishlab chiqadigan fan.

АЛОҚА, ҚО‘SHILISH, BIRLAШУВ.

ДИМОҒ‘ СУЯГИ – burun bo'shlig'i o'rtasidagi devorning pastki va orqa qismini tashkil qiladigan trapetsiyasimon yassi suyak.

ТИРИШИШ – silliq yoki ko'ndalang-targ'il mushaklarning ixtiyorsiz qisqarishi.

Qon tomirlar, ichki a'zolar va bronxlarning silliq mushaklarini bo'shashtiradigan dori moddalar.

БИТИШМА – patologik jarayon oqibatida qo'shni a'zolarining o'rtasida hosil bo'ladigan bog'lamlar.

СПАЗМОФИЛИЯ – гр. SPASMOPHILIA – ларингоспазм, карпопедаль спазм ва клоникотоник чангаклар (тортишиш)га мойил хаддан ташқари нерв-мушак қўзғалувчанлик белгиларининг биргаликда кузатилиши. Кўпинча болаларда қонда ишқор миқдори кўпайиб, кальций миқдори камайиб кетганда кузатилади.

СПЕРМА – SPERMA – МАНИЙ – мойялар ва улар ортиқларининг, шунингдек жинсий йўлнинг безсимон тузилма (уруғ пуфакчалари, простата беи, Купер ва Литтре безлари) лари ишлаб чиқарадиган моддалар аралашмаси.

СПЕРМАТОЗОИД(-Ы) – SPERMATOZOON – эркакларнинг етилган жинсий хужайралари.

СПИНА, СПИНАЛЬНАЯ СТОРОНА – DORSUM – ОРҚА, ОРҚА ТОМОН, СПИНАЛ.

СПИННАЯ СУХОТКА – TABES DORSALIS – ОРҚА МИЯ СУХТАСИ – нерв системаси, асосан орқа миянинг пардалари, орқа илдизлари ва орқа устунларининг шикастланиши билан ўтадиган захмнинг кечиккан даври.

СПИННОЙ – DORSALIS – ОРҚАДАГИ, ОРҚАГА ТЕГИШЛИ.

СПИННОЙ МОЗГ – ОРҚА МИЯ – умуртқали ҳайвонлар ва одамда марказий нерв системасининг бўлими; умуртқа поғонаси каналида жойлашган.

СПИННОМОЗГОВАЯ ЖИДКОСТЬ – LIQUOR CEREBRO-SPINALIS – ОРҚА МИЯ СУЮҚЛИГИ – асаб тизимининг суюқ моддаси. Бош мия ва орқа мия бўшлиқларини тўлдириб туради.

СПИННОМОЗГОВЫЕ НЕРВЫ (спинальные нервы) – NERVI CEREBRO-SPINALES – ОРҚА МИЯ НЕРВЛАРИ (спинал нервлар) – орқа миянинг дорсал (сезувчи) ва вентрал (ҳаракатлантирувчи) илдизчалари қўшилиши натижасида орқа мия сегментлари бўйлаб ҳосил бўладиган нерв толаларининг калта боғламлари.

Ларингоспазм, карпопедаль спазм ва клоникотоник чангаклар (тортишish)га мойил хаддан ташқари нерв-мушак қўзғалувчанлик белгиларининг биргаликда кузатилиши. Кўпинча болаларда қонда ишқор миқдори кўпайиб, кальций миқдори камайиб кетганда кузатилади.

МАНИЙ – мойялар ва улар ортиқларининг, шунингдек жинсий йўлнинг безсимон тузилмалари (уруғ пуфакчалари, простата беи, Купер ва Литтре безлари) ишлаб чиқарадиган моддалар аралашмаси.

Эркакларнинг етилган жинсий хужайралари.

ОРҚА, ОРҚА ТОМОН, SPINAL.

ОРҚА МИЯ СУХТАСИ – нерв системаси, асосан орқа миyaning пардалари, орқа илдизлари ва орқа устунларининг шикастланиши билан оўтадиган захмнинг кечиккан даври.

ОРҚАДАГИ, ОРҚАГА ТЕГИШЛИ.

ОРҚА МИЯ – умуртқали ҳайвонлар ва одамда марказий нерв системасининг бўлими; умуртқа поғонаси каналида жойлашган.

ОРҚА МИЯ СУЮҚЛИГИ – асаб тизимининг суюқ моддаси. Бoш мия ва орқа мия бўшлиқларини тўлдириб туради.

ОРҚА МИЯ НЕРВЛАРИ (spinal nervlar) – орқа миyaning дорсал (сезувчи) ва вентрал (ҳаракатлантирувчи) илдизчалари қўшилиши натижасида орқа мия сегментлари бўйлаб ҳосил бўладиган нерв толаларининг калта боғламлари.

СПИННОМОЗГОВЫЕ РЕФЛЕКСЫ – REFLEXUS CEREBRO-SPINALES – ОРҚА МИЯ РЕФЛЕКСЛАРИ – маркази орқа миёда жойлашган рефлекслар.

СПЛАНХНОЛОГИЯ–SPLANCHOLOGIA– анатомиянинг ички аъзолар тузилишини ўрганадиган бўлими.

СПЛАНХНОПТОЗ – гр. Splanchnoptosis – ички аъзоларнинг турли сабаблар туфайли осилиб пастга тушиши.

СПЛЕНАЛГИЯ – SPLENALGIA – талоқ соҳасида оғрик, талоқ қобигининг чўзилишида кузатилади; талоқ зарарланганда ёки яллиғланганда унинг ҳажми тез катталашуви ҳисобига содир бўлади.

СПЛЕНИТ – SPLENITIS – ТАЛОҚНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

СПЛЕНОМЕГАЛИЯ – SPLENOMEGALIA – ТАЛОҚНИНГ КАТТАЛАШИШИ.

СПЛЕНОПТОЗ – SPLENOPTOSIS – талоқнинг ўз жойидан силжиб, пастга тушиши.

СПЛЕТЕНИЕ – PLEXUS – ЧИГАЛ.

СПЛЕНЭКТОМИЯ – SPLENECTOMIA – талоқни олиб ташлаш операцияси.

СПОНДИЛЕЗ – SPONDYLOSIS – одам умуртқалараро бўғимларининг сурункали дегенератив касаллиги.

СПОНДИЛИТ – SPONDYLITIS – СПОНДИЛИТ – умуртқа поғонасининг сурункали яллиғланиши, кўпинча сил оқибати ҳисобланади.

СПОНДИЛОАРТРИТ – SPONDYLOARTHRITIS – умуртқалараро бўғимларнинг яллиғланиши. Ўткир ва сурункали шакллари бор.

СПОНДИЛОАРТРОЗ – SPONDYLOARTHROSIS – одам умуртқа поғонасидаги майда бўғимларнинг сурункали дегенератив касаллиги; кўпинча умуртқа поғонасининг бел ёки бўйин қисмида пайдо бўлади ва спондилёз билан бирга вужудга келади.

СПОНДИЛОДИНИЯ – SPONDYLODYNIA – УМУРТҚА СОҲАСИДАГИ ОҒРИҚ.

СПОНТАННЫЙ – SPONTANEUS – ЎЗ-ЎЗИДАН – ташқи таъсирсиз пайдо (биологик эффект, касаллик ҳақида) бўладиган.

ОРҚА МИЯ РЕФЛЕКСЛАРИ – markazi orqa miyada joylashgan reflekslar.

Anatomiyaning ichki aʼzolar tuzilishini oʻrganadigan boʻlimi.

Ichki aʼzolarining turli sabablar tufayli osilib pastga tushishi.

Taloq sohasida ogʻriq, taloq qobigʻi-ning choʻzilishi kuzatiladi; taloq zararlanganda yoki yalligʻlanganda uning hajmi tez kattalashuvi hisobiga sodir boʻladi.

TALOQNING YALLIGʻLANISHI.

TALOQNING KATTALASHISHI.

Taloqning oʻz joyidan siljib, pastga tushishi.

CHIGAL.

Taloqni olib tashlash operatsiyasi.

Odam umurtqalararo boʻgʻimlarining surunkali degenerativ kasalligi.

SPONDILIT – umurtqa pogʻonasining surunkali yalligʻlanishi, koʻpincha sil oqibati hisoblanadi.

Umurtqalararo boʻgʻimlarning yalligʻlanishi. Oʻtkir va surunkali shakllari bor.

Odam umurtqa pogʻonasidagi mayda boʻgʻimlarning surunkali degenerativ kasalligi; koʻpincha umurtqa pogʻonasining bel yoki boʻyin qismida paydo boʻladi va spondiloz bilan birga vujudga keladi.

Umurtqa sohasidagi ogʻriq.

OʻZ-OʻZIDAN – tashqi taʼsirsiz paydo (biologik effekt, kasallik haqida) boʻladigan.

СПОРАДИЧЕСКИЙ – SPORADOKOS – ТАСОДИФИЙ – баъзи-баъзида учрайдиган (мас., касаллик ҳақида).

СПОРОТРИХОЗ – SPOROTRICHOSIS – одам ва ҳайвонларнинг сурункали микоз касаллиги; замбуруғлар қўзғатади.

СПОРТИВНАЯ МЕДИЦИНА – СПОРТ ТИББИЁТИ – тиббиётнинг жисмоний тарбия билан шуғулланувчилар ва спортчилар саломатлигини, жисмоний ривожланишини ҳамда организм системаларининг функционал ҳолатини аниқлаш билан шуғулланадиган, шунингдек жисмоний тарбия ва спорт машғулотларига боғлиқ ҳолда рўй берган касалликлар ҳамда шикастларга диагноз қўйиш, даволаш ва олдини олиш йўлларини ўрганадиган бўлими.

СПУТАННОСТЬ СОЗНАНИЯ – CONFUSIA CONSCIENTIAE – ЭСНИНГ ЎЗГАРИШИ (ЧАЛКАШИШИ) – онгнинг хиралашиши, ижобий психик симптомлар билан кечади (алаҳлаш, галлюцинация билан).

СПРАЩЕНИЕ(Я) – SYMPHYSIS – БИТИШМА, БИРИКМА.

СРЕДИННЫЙ – MEDIANUS – ЎРТАЛИКДАГИ – 1) ўрталикка (марказга) яқин турувчи; 2) ички томондаги.

СРЕДНЕЕ УХО – AURIS MEDIA – ЎРТА ҚУЛОҚ – эшитув анализатори товуш ўтказадиган бўлимининг бир қисми.

СТАЗ – STASIS – найсимон аъзолар (қон ва лимфа томирлари, ичаклар)да физиологик суюқлик ҳаракатининг кескин секинлашуви ёки тўхтаб қолиши.

СТАРЕНИЕ – SENESENTIA – КЕКСАЙИШ – ҳар бир тирик жоннинг индивидуал тараққиётида етилиш давридан кейин келадиган давр. Бу даврда организмнинг ҳаёт фаолияти сусайиб, турли аъзоларда бир қанча ўзгаришлар келиб чиқади.

СТАРОСТЬ – SENILITAS – КЕКСАЛИК – кексалик даврида организмнинг ҳаёт фаолияти сусайиб, турли система ва аъзоларда бир қанча морфологик ўзгаришлар келиб чиқади.

TASODIFIY – ба'зи-ба'зида uchraydigan (mas., kasallik haqida).

Odam va hayvonlarning surunkali mikoz kasalligi; zamburug'lar qo'zg'atadi.

SPORT TIBBIYOTI – tibbiyotning jismoniy tarbiya bilan shug'ullanuvchilar va sportchilar salomatligini, jismoniy rivojlanishini hamda organizm sistemalarining funksional holatini aniqlash bilan shug'ullanadigan, shuningdek, jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlariga bog'liq holda ro'y bergan kasalliklar hamda shikastlarga diagnoz qo'yish, davolash va oldini olish yo'llarini o'rganadigan bo'limi.

ESNING O'ZGARISHI (CHALKA-SHISHI) – ongning xiralashishi, ijobiy psixik simptomlar bilan kechadi (alahlash, gallutsinatsiya bilan).

BITISHMA, BIRIKMA.

O'RTALIKDAGI – 1) o'rtalikka (markazga) yaqin turuvchi; 2) ichki tomondagi.

O'RTA QULOQ – eshituv analizatori tovush o'tkazadigan bo'limining bir qismi.

Naysimon a'zolar (qon va limfa tomirlari, ichaklar)da fiziologik suyuqlik harakatining keskin sekinlashuvi yoki to'xtab qolishi.

KEKSAYISH – har bir tirik jonning individual taraqqiyotida yetilish davridan keyin keladigan davr. Bu davrda organizmning hayot faoliyati susayib, turli a'zolarida bir qancha o'zgarishlar kelib chiqadi.

KEKSALIK – keksalik davrida organizmning hayot faoliyati susayib, turli sistema va a'zolarida bir qancha morfologik o'zgarishlar kelib chiqadi.

СТАРЧЕСКАЯ ДУГА – ARCUS SENILIS – ҚАРИЛИК РАВОҒИ – қари кишиларнинг кўз мугуз пардаси четидаги равоққа ўхшаш ингичка хиралашган чизиқ.

СТАФИЛОКОККИ – STAPHYLOCOCCI – СТАФИЛОКОККЛАР – табиатда кенг тарқалган ва одам ҳамда ҳайвонларнинг ҳар хил касалликларини келтириб чиқарадиган, «узум бошига» ўхшаб жойлашадиган кокklar.

СТАЦИОНАР – STATIONARIUS – КАСАЛ-ХОНА – даволаш-профилактика муассасасининг таркибий бўлинмаси; беморлар кеча-кундуз бу ерда қолиб, тиббий ходимлар назорати остида текширувдан ўтадиган ва даволанадиган муассаса.

СТЕКЛОВИДНЫЙ – VITREUS – ШИША-СИМОН, ШИШАДАЙ ТИНИҚ.

СТЕКЛОВИДНОЕ ТЕЛО – CORPUS VITREUM – ШИШАСИМОН ТАНА – биоген стимулятор; 1) кўзнинг тўр пардаси ва гавҳари ўртасидаги бўшлиқни тўлдирадиган тиниқ, қон томирлари йўқ, яхнасимон модда; 2) қорамол кўз шишасимон танасидан тайёрланадиган дори препарати.

СТЕНОЗ – STENOSIS – ТОРАЙИШ – физиологик тешик ёки найсимон аъзо бўшлиғининг торайиши.

СТЕНОКАРДИЯ (грудная жаба) – STENOCARDIA – кўкрак қисилиши – тўш суяги орқасида баъзан юрак соҳасида оғриқнинг зўрайиши.

СТЕТОСКОП – STETHOSCOPIUM – одам ва ҳайвонлар организмда вужудга келадиган юрак тонлари, нафас шовқинлари ва бошқа товушларни эшитиш учун ишлатиладиган асбоб.

СТИМУЛЯТОР(-Ы)–ТЕЗЛАШТИРУВЧИ (ЛАР) – марказий нерв системасининг кўзгалувчанлигини тезлаштириш, функциясини тиклаш хусусиятига эга дори моддаларнинг катта гуруҳи.

СТИМУЛЯЦИЯ – STIMULATIO – КУЧАЙТИРИШ – касал организм, унинг бир қисми ёки аъзонинг функционал фаолиятини кучайтириш.

QARILIK RAVOG'I – qari kishilarning ko'z muguz pardasi chetidagi ravoqqa o'xshash ingichka xiralashgan chiziq.

STAFILOKOKKLAR – tabiatda keng tarqalgan va odam hamda hayvonlarning har xil kasalliklarini keltirib chiqaradigan, «uzum boshiga» o'xshab joylashadigan kokklar.

KASALXONA – davolash-profilaktika muassasasining tarkibiy bo'linmasi; bemorlar bu yerda qolib, tibbiy xodimlar nazorati ostida tekshiruvdan o'tadigan va davolanadigan muassasa.

SHISHASIMON, SHISHADAY TINIQ.

SHISHASIMON TANA – biogen stimulator; 1) ko'zning to'r pardasi va gavhari o'rtasidagi bo'shliqni to'ldiradigan tinik, qon tomirlari yo'q, yaxnasimon modda; 2) qoramol ko'z shishasimon tanasidan tayyorlanadigan дори preparati.

TORAYISH – fiziologik teshik yoki naysimon a'zo bo'shlig'ining torayishi.

Ко'крак қисилиши – то'ш суяги орқасида ба'зан юрак соҳасида оғриқнинг зўрайиши.

Одам ва ҳайвонлар организмда вужудга келадиган юрак тонлари, нафас шовқинлари ва бoшқа товушларни эшитиш учун ишлатиладиган асбоб.

TEZLASHTIRUCHI(LAR) – markaziy nerv sistemasining qo'zg'aluvchanligini tezlashtirish, funksiyasini tiklash xususiyatiga ega дори moddalarning katta guruhi.

KUCHAYTIRISH – kasal organizm, uning bir qismi yoki a'zo funksional faoliyatini kuchaytirish.

СТОЛБИК, КОЛОНКА – COLUMELLA – УСТУНЧА, ПОФОНАЧА.

СТОЛБНЯК – гр. TETANUS – ҚОҚШОЛ – *Clostridium* турига тегишли таёқчага ўхшаш микроблар қўзғатадиган ва мушакларнинг тоник ҳамда клоник тиришиши билан ўтадиган ўткир юқумли касаллик.

СТОМАТИТ – STOMATITIS – СТОМАТИТ – оғиз бўшлиғи шиллиқ қаватининг яллиғланиши ва унинг дистрофик ўзгаришлари.

СТОМАТОЛОГИЯ – STOMATOLOGIA – СТОМАТОЛОГИЯ – оғиз бўшлиғи аъзолари, тишлар, жағлар ва уларга яқин юз, бўйин соҳаларининг касалликлари тўғрисидаги фан.

СТОМАТОРРАГИЯ – STOMATORRHAGIA – милкларнинг қонаши.

СТОПА – PES, PEDUS – ОЁҚ ПАНЖАСИ – оёқ суяқларининг периферик қисми; болдир суяқларига нисбатан дистал (пастроқ) да жойлашган.

СТОРОНА – PARS – ТОМОН, ТАРАФ.

СТРАНГУЛЯЦИЯ – STRANGULATIO – бўйин қисилиши (мас., қўл билан) оқибатида пайдо бўлган механик асфиксия.

СТРЕМЯ (стремечко) – STAPES – УЗАНГИ (узангича) – эшитув суякчаларидан бири.

СТРЕПТОДЕРМИЯ – STREPTODERMIA – терининг стрептококklar қўзғатадиган йирингли касалликлари гурухи.

СТРЕПТОКОККИ – STREPTOCOCCI – занжир кўринишида жойлашадиган, йирингли яллиғланишни, сарамас ва шу кабиларни қўзғатадиган шарсимон бактериялар.

СТРЕСС – STRESS – РУҲИЙ ЗЎРИҚИШ – ташқи ёки ички муҳитнинг турли ноқулай омиллари таъсирига жавобан пайдо бўладиган руҳий зўриқиш ҳолати.

СТРЕСС-ФАКТОР – СТРЕСС-ОМИЛ – стресс қўзғатувчи, фавкулудда ёки патологик омил.

USTUNCHA, POG‘ONACHA.

QOQSHOL – *Clostridium* turiga tegishli tayoqchaga o‘xshash mikroblar qo‘zg‘atadigan va mushaklarning tonik hamda klonik tirishishi bilan o‘tadigan o‘tkir yuqumli kasallik.

STOMATIT – og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatining yallig‘lanishi va uning distrofik o‘zgarishlari.

STOMATOLOGIYA – og‘iz bo‘shlig‘i a‘zolari, tishlar, jag‘lar va ularga yaqin yuz, bo‘yin sohalarining kasalliklari to‘g‘risidagi fan.

Milkларning qonashi.

OYOQ PANJASI – oyoq suyaklarining periferik qismi; boldir suyaklariga nisbatan distal (pastroq)da joylashgan.

TOMON, TARAF.

Bo‘yin qisilishi (mas., qo‘l bilan) oqibatida paydo bo‘lgan mexanik asfiksiya.

UZANGI (uzangicha) – eshituv suyakchalaridan biri.

Terining streptokokklar qo‘zg‘atadigan yiringli kasalliklari guruhi.

Zanjir ko‘rinishida joylashadigan, yiringli yallig‘lanishni, saramas va shu kabilarni qo‘zg‘atadigan sharsimon bakteriyalar.

Tashqi yoki ichki muhitning turli noqulay omillari ta‘siriga javoban paydo bo‘ladigan ruhiy zo‘riqish holati.

STRESS-OMIL – stress qo‘zg‘atuvchi, favqulodda yoki patologik omil.

СТРИКТУРА – STRICTURA – ТОРАЙИШ – канал ёки найсимон аъзонинг деворларидаги патологик ўзгаришлар тufайли кескин торайиши.

С. слезного канала – Кўз ёши каналчасининг торайиши.

СТРОФУЛУС (детская почесуха, детская крапивница) – STROPHULUS – БОЛАЛАР ҚИЧИМАСИ, ЭШАКЕМ – чақалоқларда ва ёш болаларда кузатилиб турадиган сурункали дерматоз.

СТУПОР – STUPOR – ҚОТИБ ҚОЛИШ ҲОЛАТИ – эс-хуш йўқотилмагани ҳолда ҳаракат ва сезувчанликнинг бутунлай йўқолиши.

СУБАКВАЛЬНЫЕ КИШЕЧНЫЕ ВАННЫ – BALNEA COLOLYSA SUBAQUATICA – ИЧАК ВАННАЛАРИ – даво муолажаси; тўғри ичак орқали чучук ёки минерал сув юбориш, йўгон ичакни ювиб тозалаш.

СУБОКЦИПИТАЛЬНЫЙ ПРОКОЛ – PUNCTIO SUBOCCIPITALIS – таъхис ёки даволаш мақсадида цереброспинал суюқликни олиш ёки турли моддалар юбориш учун катта энса ҳавзасига игна киритиш.

СУБФЕБРИЛЬНЫЙ – SUBFEBRILIS – КУЧСИЗ ИСИТМА, тана ҳароратининг озгина кўтарилиши.

СУГГЕСТИЯ – SUGGESTIO – ИНОНТИРИШ – бир кишининг иккинчисига (ёки бир гуруҳ кишиларга) руҳий таъсирининг махсус тури.

СУДЕБНАЯ МЕДИЦИНА – СУД ТИББИЁТИ – ҳуқуқ (суд) амалиётида келиб чиқадиган тиббий ва биологик муаммоларни ўрганадиган тиббиёт фани.

СУДЕБНАЯ ПСИХИАТРИЯ – PSYCHIATRIA FORENSIS – СУД ПСИХИАТРИЯСИ – руҳий бузилишларни жиноий ва фуқаролик ҳуқуқининг айрим масалаларга боғлиқ ҳолда ўрганадиган психиатриянинг йўналиши.

TORAYISH – канал yoki naysimon aʼzoning devorlaridagi patologik oʻzgarishlar tufayli keskin torayishi.

Koʻz yoshi kanalchasining torayishi.

BOLALAR QICHIMASI, ESHAK-YEM – chaqaloqlarda va yosh bolalarda kuzatilib turadigan surunkali dermatoz.

QOTIB QOLISH HOLATI – es-hush yoʻqotilmagani holda harakat va sezuvchanlikning butunlay yoʻqolishi.

ICHAK VANNALARI – davo muolajasi; toʻgʻri ichak orqali chuchuk yoki mineral suv yuborish, yoʻgʻon ichakni yuvib tozalash.

Diagnostika qilish va davolash maqsadida serebrospinal suyuqlikni olish yoki turli moddalar yuborish uchun katta ensa havzasiga igna kiritish.

KUCHSIZ ISITMA, tana haroratining ozgina koʻtarilishi.

INONTIRISH – bir kishining ikkinчисига (yoki bir guruh kishilarga) ruhiy taʼsirining maxsus turi.

SUD TIBBIYOTI – huquq (sud) amaliyotida kelib chiqadigan tibbiy va biologik muammolarni oʻrganadigan tibbiyot fani.

SUD PSIXIATRIYASI – ruhiy buzilishlarni jinoiy va fuqarolik huquqining ayrim masalalarga bogʻliq holda oʻrganadigan psixiatriyaning yoʻnalishi.

СУДОРОГА(-И) – гр. SPASMUS – ТИРИШИШ, ЧАНГАК – мушакларнинг тўсатдан пайдо бўлиб, доимий ва хуружлар билан ўтадиган беихтиёр қисқариши кўринишидаги ҳаракат бузилишлари гуруҳи.

СУЖИВАТЕЛЬ, СЖИМАТЕЛЬ – CONSTRUCTOR – ТОРАЙТИРУВЧИ, ҚИСУВЧИ.

СУИЦИДОМАНИЯ – SUICIDOMANIA – СУИЦИДОМАНИЯ – бошқариб бўлмайдиган ўзини ўлдиришга интилиш.

СУМКА – BURSA – ХАЛТА – ичида озроқ суюқлиги бор табиий берк бўшлиқ.

СУПЕРИНФЕКЦИЯ – SUPERINFECTIO – бирор инфекцион касаллик тугамай туриб, шу ёки бошқа турдаги микроб юқиши натижасида қайтадан касалланиш, касалликнинг қайталаниши.

СУПЕРФЕТАЦИЯ – SUPERFOETATIO – ҳомиладорлик бошланганидан бироз вақт ўтганидан сўнг, иккинчи бир тухум ҳужайранинг уруғланиши.

СУПИНАТОР – SUPINATOR – 1) билакни ташқарига бурувчи мушак; 2) яссиоёқликда қўлланиладиган ортопедик патак.

СУПИНАЦИЯ – SUPINATIO – билакнинг ёки оёқ товонининг ташқарига буралиши.

СУППОЗИТОРИЙ – SUPPOSITORIUM – ШАМЧА – конус ёки цилиндрсимон формадаги қаттиқ дори шакли; орқа чиқарув йўлига киритилади.

СУППУРАЦИЯ – SUPPURATIO – ЙИРИНГЛАШ, ФАСОД ОҚИШИ – йиринг ҳосил бўлиши ёки чиқиши.

СУПРЕССИЯ МЕНЗИУМ – SUPPRESSIO MENSUUM – бошланган ҳайзнинг ушланиб қолиши ёки бутунлай тўхташи.

СУРДОЛОГИЯ – SURDOLOGIA – КАР БЎЎЛИБ ҚОЛИШ ВА УНИНГ ОҚИБАТЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ ТАЪЛИМОТ.

СУРДОТЕРАПИЯ – SURDOTHERAPIA – ҚУЛОҚ ОФИРЛИГИ ВА ГАРАНГЛИКНИ ДАВОЛАШ УСУЛЛАРИ ЙИФИНДИСИ.

TIRISHISH, CHANGAK – mu-shaklarning to'satdan paydo bo'lib, doimiy va xurujlar bilan o'tadigan beixtiyor qisqarishi ko'rinishidagi harakat buzilishlari guruhi.

TORAYTIRUVCHI, QISUVCHI.

O'ZIGA SUIQASDLIKKA MO-YILLIK – boshqarib bo'lmaydigan o'zini o'ldirishga intilish

XALTA – ichida ozroq suyuqligi bor tabiiy berk bo'shliq.

Biror infeksiyon kasallik tugamay turib, shu yoki boshqa turdagi mikrobyuqishi natijasida qaytadan kasallanish, kasallikning qaytalanishi.

Homiladorlik boshlanganidan biroz vaqt o'tganidan so'ng, ikkinchi birtuxum hujayraning urug'lanishi.

1) bilakni tashqariga buruvchi mushak; 2) yassioyoqlikda qo'llaniladigan ortopedik patak.

Bilakning yoki oyoq tovonining tashqariga buralishi.

SHAMCHA – konus yoki silindrsimon formadagi qattiq дори shakli; orqa chiqaruv yo'liga kiritiladi.

YIRINGLASH, FASOD OQISHI – yiring hosil bo'lishi yoki chiqishi.

Boshlangan hayznining ushlanib qolishi yoki butunlay to'xtashi.

KAR BO'LIB QOLISH VA UNING OQIBATLARI TO'G'RISIDAGI TA'LIMOT.

QULOQ OG'IRLIGI VA GARANGLIKNI DAVOLASH USULLARI YIG'INDISI.

СУСПЕНЗИИ – SUSPENSIONES – СУЮҚ ДОРИ ШАКЛЛАРИ – дисперс системадан ташкил топган суюқ дори шакллари; дисперс системада қаттиқ модда заррачалари (дисперс фаза) суюқ модда (сув, глицерин, суюқ ёғ)да бир текис тарқалган бўлади.

СУСТАВ – ARTICULATIO – БЎҒИМ – қўшилма, диартроз – суякларнинг ҳаракатчан қўшилиши, бунда қўшилувчи юзалар орасида ёриқ бўлади.

СУСТАВНАЯ ГОЛОВКА – БЎҒИМ БОШ-ЧАСИ – суякнинг бўртган бўғим юзасига эга қисми.

СУСТАВНАЯ КАПСУЛА – БЎҒИМ ПАРДАСИ – бўғим бириктирувчи тўқима пардаси, суяклар туташган қисмига ва бўғим юзаси четига ёпишиши натижасида герметик ёпиқ бўғим бўшлиғи ҳосил бўлади.

СУСТАВНАЯ МЫШЬ – БЎҒИМ ОРАЛИҒИДАГИ «сичқон» – «сичқон» бўғим бўшлиғида эркин жойлашган, унинг тўқимасининг парчаси ёки оҳакланган фибрин қуйқаси.

СУСТАВНАЯ ПОВЕРХНОСТЬ – БЎҒИМ ЮЗАСИ – бўғим ҳосил бўлишида қатнашадиган, бўғим тоғайи билан қопланган суяк юзаси.

СУСТАВНАЯ ПОЛОСТЬ – БЎҒИМ БЎШЛИҒИ – суяк бўғим юзалари оралиғида ёриқсимон бўшлиқлар, синовиал парда билан қопланган ва ичиди синовиал суюқлик бор.

СУСТАВНОЙ ДИСК – БЎҒИМ ДИСКИ – бўғим юзалари орасида жойлашган айрим бўғимларнинг тоғайли ҳосиласи: бўғим конгруэнтлигини оширади ва амортизатор вазифасини бажаради.

СУХОЖИЛИЕ – TENDO – ПАЙ – мушакнинг суякларга бирикиб, уларни ҳаракатга келтирадиган бириктирувчи тўқимали қисми (мас., кўз юқори эгри мушагининг пайи).

СУХОЖИЛЬНЫЙ ПОКРОВ ЧЕРЕПА – КАЛЛА СУЯГИ УСТИДАГИ ПАЙ ҚОПЛАМИ.

SUYUQ DORI SHAKLLARI – dispers sistemadan tashkil topgan suyuq dori shakllari; dispers sistemada qattiq modda zarrachalari (dispers faza) suyuq modda (suv, glitserin, suyuq yog‘)da bir tekis tarqalgan bo‘ladi.

BO‘G‘IM – qo‘shilma, diartroz – suyaklarning harakatchan qo‘shilishi, bunda qo‘shiluvchi yuzalar orasida yoriq bo‘ladi.

BO‘G‘IM BOSHCHASI – suyakning bo‘rtgan bo‘g‘im yuzasiga ega qismi.

BO‘G‘IM PARDASI – bo‘g‘im biriktiruvchi to‘qima pardasi, suyaklar tutashgan qismiga va bo‘g‘im yuzasi chetiga yopishishi natijasida germetik yopiq bo‘g‘im bo‘shlig‘i hosil bo‘ladi.

BO‘G‘IM ORALIG‘IDAGI – «sichqon» bo‘g‘im bo‘shlig‘ida erkin joylashgan, uning to‘qimasining parchasi yoki ohaklangan fibrin quyqasi.

BO‘G‘IM YUZASI – bo‘g‘im hosil bo‘lishida qatnashadigan, bo‘g‘im tog‘ayi bilan qoplangan suyak yuzasi.

BO‘G‘IM BO‘SHLIG‘I – suyak bo‘g‘im yuzalari oralig‘ida yoriqsimon bo‘shliqlar, sinovial parda bilan qoplangan va ichida sinovial suyuqlik bor.

BO‘G‘IM DISKI – bo‘g‘im yuzalari orasida joylashgan ayrim bo‘g‘imlarning tog‘ayli hosilasi: bo‘g‘im kongruentligini oshiradi va amortizator vazifasini bajaradi.

PAY – mushakning suyaklarga birikib, ularni harakatga keltiradigan biriktiruvchi to‘qimali qismi (mas., ko‘z yuqori egri mushagining payi).

KALLA SUYAGI USTIDAGI PAY QOPLAMI.

СУХОТКА – TABES – ЧЎПДЕК ОЗИШ – авж олиб борадиган ҳолсизланиш, мадорсизланиш, нерв системасининг сурункали захм касаллиги, асосан орқа миёни зарарлантиради.

СФЕРОФАКИЯ С МИКРОФАКИЕЙ – оилавий-ирсий ривожланиш нуқсони: шарсимон ва кичрайган кўз гавҳари.

СФИГМОМАНОМЕТР – SPHYGMONOMETRUM – АРТЕРИАЛ ҚОН БОСИМИНИ ЎЛЧАШ АППАРАТИ.

СФИГМОМАНОМЕТРИЯ – SPHYGMONOMETRIA – артериал босим баландлигини аниқлаш.

СФИГМОМЕТРИЯ–SPHYGMOMETRIA–ПУЛЬСНИ ЎЛЧАШ – томир уришини ўлчаш.

СФИНКТЕР – SPHINCTER – ҚИСИБ ТУРУВЧИ ҲАЛҚАСИМОН МУШАК – бирон-бир тешикни ёпувчи ва ковак аъзо (масалан, тўғри ичак сфинктери)ни қисиб турувчи ҳалқасимон мушак.

С. зрачка – Қорачиқ сфинктери – қорачиқни торайтирувчи мушак толалари.

СЫВОРОТКА – SERUM – ЗАРДОБ – 1) суюқликнинг (мас., қон, лимфа, сут ва ҳ.к.) сувли таркибий қисми; 2) сероз пардалар юзасини намлаб турадиган тиниқ сувли суюқлик.

СЫВОРОТКИ ИММУННЫЕ – ИММУН ЗАРДОБЛАР – микроб ва микробсиз бирор-бир антиген билан иммунланган, ҳайвонлар қонидан олинадиган ва таркибида тегишли специфик антитаналари бўлган зардоблар.

СЫВОРОТОЧНАЯ БОЛЕЗНЬ – MORBUS SERI – ЗАРДОБ КАСАЛЛИГИ – ёт оксил юборилганда аллергия реакция пайдо бўлиши.

СЫПЬ – ERUPTIO – ТОШМА – баъзан бир-бири билан қўшилиб кетадиган элементлардан (доғлар, тугунчалар, пуфакчалар, қавариқлар ва ҳ.к.) ташкил топган тери ва шиллиқ пардалардаги турли хил ўзгаришлар.

CHO‘PDEK OZISH – avj olib boradigan holsizlanish, madorsizlanish, nerv sistemasining surunkali zaxm kasalligi, asosan orqa miyani zararlantiradi.

Oilaviy-irsiy rivojlanish nuqsoni: sharsimon va kichraygan ko‘z gavhari.

Arterial qon bosimini o‘lchash apparati.

SFIGMOMANOMETRIYA – arterial bosim balandligini aniqlash.

PULSNI O‘LCHASH – tomir urishini o‘lchash.

QISIB TURUVCHI HALQASIMON MUSHAK – biron-bir teshikni yopuvchi va kovak a‘zo (masalan, to‘g‘ri ichak sfinkteri)ni qisib turuvchi halqasimon mushak.

Qorachiq sfinkteri – qorachiqni toraytiruvchi mushak tolalari.

ZARDOB – 1) suyuqlikning (mas., qon, limfa, sut va h.k.) suvli tarkibiy qismi; 2) seroz pardalar yuzasini namlab turadigan tiniq suvli suyuqlik.

IMMUN ZARDOBLAR – mikrob va mikrobsiz biror-bir antigen bilan immunlangan, hayvonlar qonidan olinadigan va tarkibida tegishli spetsifik antitanalari bo‘lgan zardoblar.

ZARDOB KASALLIGI – yot oqsil yuborilganda allergik reaksiya paydo bo‘lishi.

TOSHMA – ba‘zan bir-biri bilan qo‘shilib ketadigan elementlardan (dog‘lar, tugunchalar, pufakchalar, qavariqlar va h.k.) tashkil topgan тери va shilliq pardalardagi turli xil o‘zgarishlar.

Т

ТАБЕС (сухотка спинного мозга) – TABES – ОРҚА МИЯ СУХТАСИ – авж олиб борадиган ҳолсизланиш, мадорсизланиш, нерв системасини, асосан орқа миани зарарлантирадиган сурункали захм касаллиги.

ТАЗ – PELVIS – ЧАНОҚ – скелетнинг оёқлар белбоғи таркибига кирадиган қисми.

ТАЗОБЕДРЕННЫЙ СУСТАВ – ARTICULATIO PELVIS – ЧАНОҚ-СОН БЎҒИМИ – чаноқ суягининг бўғим чуқури билан сон суяги бошчаси ўртасидаги бирлашув.

ТАКТИЛЬНЫЙ ГАЛЛЮЦИНОЗ – ТАКТИЛ ГАЛЛЮЦИНОЗ – тери устида ва остида азоб берадиган қичиш, қизиш, чақиш ҳиссини ва у билан боғлиқ бўлган қандайдир паразитлар (кана, ҳашаротлар, куртлар) борлигини идрок этиш билан тавсифланадиган рухий бузилиш. Кўпинча кокаин истеъмол қиладиган шахсларда ёки қарилик давридаги психозларда кузатилади.

ТАЛАССОТЕРАПИЯ – THALASSOTHERAPIA – денгиз иқлими ва денгизда чўмилишдан иборат комплекс даволаш.

ТАМПОН – TAMPON – ПИЛИК – стерил дока – унинг ёрдамида жароҳат ёки ковак тўлдирилади, мас., қон оқишини тўхтатиш ёки ажралиб чиқаётган суюқликни чиқариш мақсадида.

ТАНАТОЛОГИЯ – THANATOLOGIA – ЎЛИМ ҲАҚИДАГИ ФАН.

ТАНАТОФОБИЯ – THANATORPHOBIA – ўлиб қолишдан қўрқиш: миёда жойлашиб қолган қўрқув, у айниқса қон босими (гипертония) касаллиги бор беморларда кўпроқ учрайди.

ТАРАННО-ГОЛЕННЫЙ – TALOCRURALIS – ОШИҚ БИЛАН БОЛДИР ЎРТАСИДАГИ.

ТАРАННО-ЛАДЬЕВИДНЫЙ – TALONAVICULARIS – ОШИҚ БИЛАН ҚАЙИҚСИМОН СУЯК ЎРТАСИДАГИ.

ТАРАННО-МАЛОБЕРЦОВЫЙ – TALOFIBULARI – ОШИҚ БИЛАН КИЧИК БОЛДИР СУЯГИ ЎРТАСИДАГИ.

ОРҚА МИЯ СУХТАСИ – авж олиб борадиган ҳолсизланиш, мадорсизланиш, нерв системасини, асосан орқа миани зарарлантирадиган сурункали захм касаллиги.

ЧАНОҚ – skeletning oyoqlar belbogʻi tarkibiga kiradigan qismi.

ЧАНОҚ-СОН БОʻГʻИМИ – chanoq suyagining boʻgʻim chuquri bilan son suyagi boshchasi oʻrtasidagi birlashuv.

Teri ustida va ostida azob beradigan qichish, qizish, chaqish hissini va u bilan bogʻliq boʻlgan qandaydir parazitlar (kana, hasharotlar, qurtlar) borligini idrok etish bilan tavsiflanadigan ruhiy buzilish. Koʻpincha kokain isteʼmol qiladigan shaxslarda yoki qarilik davridagi psixozlarda kuzatiladi.

Dengiz iqlimi va dengizda choʻmilishdan iborat kompleks davolash.

ПИЛИК – steril doka – uning yordamida jarohat yoki kovak toʻldiriladi, mas., qon oqishini toʻxtatish yoki ajralib chiqayotgan suyuqlikni chiqarish maqsadida.

ТАНАТОЛОГИЯ – oʻlim toʻgʻrisidagi fan.

Oʻlib qolishdan qoʻrqish: miyada joylashib qolgan qoʻrquv, u ayniqsa qon bosimi (gipertoniya) kasalligi bor bemorlarda koʻproq uchraydi.

ОШИҚ БИЛАН БОЛДИР ОʻRTASIDAGI.

ОШИҚ БИЛАН ҚАЙИҚСИМОН СУЯК ОʻRTASIDAGI.

ОШИҚ БИЛАН КИЧИК БОЛДИР СУЯГИ ОʻRTASIDAGI.

ТАРАННО-ПЯТОЧНЫЙ – TALOCAL-CANEUS – ОШИҚ ВА ТОВОН СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ТАРАННО-ПЯТОЧНО-ЛАДЬЕВИДНЫЙ – TALOCALCANEO-NAVICULARIS – ОШИҚ-ТОВОН-ҚАЙИҚСИМОН СУЯКЛАРГА ТЕГИШЛИ.

ТАРЗАЛЬГИЯ, ПОДАЛЬГИЯ – TAR-SALGIA – оёқ панжасининг кафти устидаги оғрик, одатда, ривожланаётган ясси оёқликда юзага келади.

ТАХИКАРДИЯ – TACHYCARDIA – ТАХИКАРДИЯ – юрак уришининг тезлашиши. Жисмоний ва ақлий зўриқишда, ҳаяжонланишда, иситма чиққанда, юрак-томирлар ва нерв системаси касалликларида, ички секреция безлари касалликларида, интоксикацияларда пайдо бўлади.

ТАХИПНОЭ – TACHYPNOE – ҲАЛЛОСЛАШ (ТАХИПНОЭ) – тез-тез нафас олиш.

ТВЕРДАЯ ОБОЛОЧКА ГОЛОВНОГО МОЗГА – DURA MATER ENCEPHALI – БОШ МИЯНИНГ ҚАТТИҚ ПАРДАСИ.

ТВЕРДАЯ ОБОЛОЧКА СПИННОГО МОЗГА – DURA MATER MEDULLAE SPINALIS – ОРҚА МИЯНИНГ ҚАТТИҚ ПАРДАСИ.

ТЕЛАЛГИЯ – TELALGIA – оғриққа сабаб бўлган патологик жараён ўчоғидан узок ерда пайдо бўладиган оғриқ.

ТЕЛО – CORPUS – ТАНА, ГАВДА.

ТЕЛОСЛОЖЕНИЕ – HABITUS – ҚОМАТ – одам танасининг тузилиши, шакли, катта-кичиклиги ва тананинг айрим қисмларининг бир-бирига хос белгилари йиғиндиси.

ТЕЛЫЦА – CORPORA – ТАНАЧАЛАР.

ТЕМБР – TIMBRE – ТОВУШ СИФАТИ – ҳар бир шахс учун ўз товушининг хусусияти; бирдай баланд товуш оҳанглари бир-бирдан ажратишга ёрдам беради.

ТЕМЕННАЯ КОСТЬ – OS PARIATAE – ТЕПА СУЯК – калла суягининг пешана, энса, чакка ва понасимон суяклари орасида жойлашган жуфт, ясси суяги. Тепа суяк ёнидаги суяклар билан бирга калла суяги гумбазини ташкил қилишда қатнашади.

OSHIQ VA TOVON SUYAGIGA TEGISHLI.

OSHIQ-TOVON-QAYIQSIMON SUYAKLARGA TEGISHLI.

Oyoq panjasining kafti ustidagi og'riq, odatda, rivojlanayotgan yassi-oyoqlikda yuzaga keladi.

TAXIKARDIYA – yurak urishining tezlashishi. Jismoniy va aqliy zo'riqishda, hayajonlanishda, isitma chiqqanda, yurak-tomirlar va nerv sistemasi kasalliklarida, ichki sekretiya bezlari kasalliklarida, intoksikatsiyalarda paydo bo'ladi.

HALLOSLASH, (TAXIPNOE) – tez-tez nafas olish.

BOSH MIYANING QATTIQ PARDASI.

ORQA MIYANING QATTIQ PARDASI.

Og'riqqa sabab bo'lgan patologik jarayon o'chog'idan uzoq yerda paydo bo'ladigan og'riq.

TANA, GAVDA.

QOMAT – odam tanasining tuzilishi, shakli, katta-kichikligi va tananing ayrim qismlarining bir-biriga xos belgilari yig'indisi.

TANACHALAR.

TOVUSH SIFATI – har bir shaxs uchun o'z tovushining xususiyati; birday baland tovush ohanglarini bir-biridan ajratishga yordam beradi.

TEPA SUYAK – kalla suyagining peshona, ensa, chakka va ponasimon suyaklari orasida joylashgan juft, yassi suyagi. Tepa suyak yonidagi suyaklar bilan birga kalla suyagi gumbazini tashkil qilishda qatnashadi.

ТЕМПЕРАМЕНТ – TEMPERAMENTUM – ҚИСМЛАРНИНГ МУТАНОСИБЛИГИ – одамнинг ўзига хос психик, ирода хусусиятлари йиғиндиси (тавсифи), унинг физиологик асосини олий нерв фаолиятининг типини ташкил қилади (4 хил).

ТЕМПЕРАТУРА ТЕЛА – TEMPERATURE – ТАНА ҲАРОРАТИ – организмнинг иссиқлик ҳолатини ифодалайдиган миқдор.

ТЕНДОВАГИНИТ – TENDOVAGINITIS – ПАЙ ҚИНИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ТЕНЕЗМ(-Ы) – TENESMUS – КУЧАНИҚ(-ЛАР) – ични бўшатиш ёки сийдик ажратиш заруратидан сохта оғриқли кучаниқлар, мас., проктит, дизентерияда пайдо бўлиши.

ТЕНОНИТ – TENONITIS – КЎЗ СОҚҚАСИНИНГ ҚИНИ (ТЕНОН ҚОБИҒИ) ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ТЕПЛОЛЕЧЕНИЕ, термотерапия – ИССИҚ БИЛАН ДАВОЛАШ, термотерапия – организмга даво қилиш мақсадида иссиқ таъсир қиладиган ҳар хил физикавий воситаларнинг (балчиқ, торф, озокерит, лой ва бошқаларни) қўлланиши.

ТЕПЛООТДАЧА в физиологии – ИССИҚЛИК АЖРАТИШ физиологияда – тирноқ организмнинг ҳаёт фаолияти жараёнида ташқи муҳитга иссиқлик ажратиши.

ТЕРАПЕВТ – THERAPEUTES – ТЕРАПЕВТ – ички аъзолар касалликларини ташхислаш, даволаш, олдини олиш бўйича махсус тайёрланган врач-мутахассис.

ТЕРАПИЯ – THERAPIA – одамдаги турли касалликларнинг сабаблари ва уларни даволаш усуллари ўрганадиган бўлими.

ТЕРАТОЛОГИЯ – МАЖРУҲЛИКНИ ЎРГАНАДИГАН ФАН.

ТЕРАТОМА – TERATOMA – организмнинг эмбрионал ривожланиши бузилишидан ҳосил бўладиган ўсма.

ТЕРМАЛГИЯ – THERMALGIA – иссиқлик ёки совуқлик таъсирида оғриқ пайдо бўлиши; сириномиелия ва баъзи б. касалликларда учрайди.

ҚИСМЛАРНИНГ МУТАНОСИБЛИГИ – одамнинг о'зига хос психик, ирода хусусиятлари йиғиндиси (тавсифи), унинг физиологик асосини олий нерв фаолиятининг типини ташкил қилади (4 хил).

ТАНА ҲАРОРАТИ – организмнинг иссиқлик ҳолатини ифодалайдиган миқдор.

ПАЙ ҚИНИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

КУЧАНИҚ(ЛАР) – ични бо'шатиш yoki siydik ajratish zaruratidan soxta og'riqli kuchaniqlar, mas., proktit, dizenteriyada paydo bo'lishi.

КЎЗ СОҚҚАСИНИНГ ҚИНИ (ТЕНОН ҚОБИҒИ) ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ИССИҚ БИЛАН ДАВОЛАШ, термотерапия – организмга даво қилиш мақсадида иссиқ та'сир қиладиган ҳар хил физикавий воситаларнинг (балчиқ, торф, озокерит, лой ва бошқаларни) қўлланиши.

ИССИҚЛИК АЖРАТИШ физиологияда – тирноқ организмнинг ҳаёт фаолияти жараёнида ташқи муҳитга иссиқлик ажратиши.

ТЕРАПЕВТ – ички а'золар касалликларини ташхислаш, даволаш, олдини олиш бо'йича махсус тайyorlangan vrach-mutaxassis.

Одамдаги турли касалликларнинг сабаблари ва уларни даволаш усуллари о'rganadigan bo'limi.

МАЖРУҲЛИКНИ О'РГАНАДИГАН ФАН.

Организмнинг эмбрионал ривожланиши buzilishidan hosil bo'ladigan o'sma.

Иссиқлик yoki sovuqlik ta'sirida og'riq paydo bo'lishi; sirinomiyeiya va ba'zi b. kasalliklarda uchraydi.

ТЕРМАНЕСТЕЗИЯ – THERMANAESTHESIA – иссиқ ёки совуқни сезиш қобилиятининг бутунлай йўқолиши; терманестезия орқа миyaning орқа шохлари заифлашиши натижасида рўй беради.

ТЕРМИНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ – ЧЕГАРА ҲОЛАТ – ҳаётнинг охириги босқичи, ҳаёт билан ўлим ўртасидаги ҳолат.

ТЕРМОРЕГУЛЯЦИЯ – THERMOREGULATION – ИССИҚЛИКНИ БОШҚАРИШ – тана ҳароратини турғун даражада тутиб турадиган одам организмидаги физиологик жараёнлар йиғиндиси.

ТЕТАНИЯ – TETANIA – ТАЛВАСА ТУТИШИ – моддалар алмашинуви бузилиши (қонда кальций миқдорининг камайиши) оқибатида умумий ва маҳаллий талваса тутиши ва нерв системаси қўзғалувчанлигининг ошиши билан ифодаланадиган касаллик.

ТЕТАНУС В ФИЗИОЛОГИИ – TETANUS – қатор нерв импульсларининг мушакка ўтиши натижасида мушакларнинг кучли ва узоқ муддат давомида кискариши.

ТЕТРАПЛЕГИЯ – TETRAPLEGIA – ҳамма оёқ-қўлларнинг параличи.

ТИПЫ ВЫСШЕЙ НЕРВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ – ОЛИЙ НЕРВ ФАОЛИЯТИНИНГ ТИПЛАРИ – бош миёна пўстлоқ қаватидаги нерв жараёнларининг асосий туғма хоссалари – уларнинг кучи, мувозанатлашганлиги ва ҳаракатчанлигининг йиғиндиси (4 та тур).

ТИРЕОИДИТ – THYREOIDITIS – ҚАЛҚОНСИМОН БЕЗНИНГ ЯЛИҒЛАНИШИ.

ТИРЕОТОКСИКОЗ – THYREOTOXICOSIS – қалқонсимон безнинг гормон ҳосил қилиш функцияси ошиши ташкил этадиган патологик ҳолат.

ТИРЕОТРОПНЫЙ ГОРМОН – HORMONUM THYREOTROPICUM – гипофизнинг олдинги бўлаги ишлаб чиқарадиган гормонлардан бири. Қалқонсимон без функциясига ва тузилишига танлаб таъсир қилади.

Иссиқ ёки совуқни сезиш қобилиятининг бутунлай yo‘qolishi; терманестезия орқа миyaning орқа шохлари заифлашиши натижасида ro‘y beradi.

ЧЕГАРА ҲОЛАТ – hayotning oxirgi bosqichi, hayot bilan o‘lim o‘rtasidagi chegara holat.

ИССИҚЛИКНИ БОШҚАРИШ – tana haroratini turg‘un darajada tutib turadigan odam organizmidagi fiziologik jarayonlar yig‘indisi.

ТАЛВАСА ТУТИШИ – moddalar almashinuvi buzilishi (qonda kalsiy miqdorining kamayishi) oqibatida umumiy va mahalliy talvasa tutishi va nerv sistemasi qo‘zg‘aluvchanligining oshishi bilan ifodalanadigan kasallik.

Qator nerv impulslarining mushakka o‘tishi natijasida mushaklarning kuchli va uzoq muddat davomida qisqarishi.

Hamma oyoq-qo‘llarning paralichi.

ОЛИЙ НЕРВ ФАОЛИЯТИНИНГ ТИПЛАРИ – bosh miya po‘stloq qavatidagi nerv jarayonlarining asosiy tug‘ma xossalari – ularning kuchi, muvozanatlashganligi va harakatchanligining yig‘indisi (4 ta tur).

ҚАЛҚОНСИМОН БЕЗНИНГ ЯЛИҒЛАНИШИ.

Asosini qalqonsimon bezning gormon hosil qilish funksiyasi oshishi tashkil etadigan patologik holat.

Gipofizning oldingi bo‘lagi ishlab chiqaradigan gormonlardan biri. Qalqonsimon bez funksiyasiga va tuzilishiga ta‘sir qiladi.

ТИФ – TYPHUS – иситма ва онг парокандалиги; терлама – ўткир юқумли касаллик.

ТИФЛИТ – TYPHLITIS – кўричакнинг яллиғланиши.

ТИФЛОСТАЗ – TYPHLOPTASIS – кўричакда ахлатнинг тутилиб қолиши.

ТИФЛЭКТАЗИЯ – TYPHLECTASIA – кўричакнинг кенгайиши.

ТКАНЕВАЯ ЖИДКОСТЬ – FLUIDUM TELAE – ТЎҚИМА СУЮҚЛИГИ – ҳайвонлар ва одамнинг тўқима ва аъзоларидаги ҳужайралараро бўшлиқларни тўлдирадиган суюқлик.

ТКАНЕВАЯ НЕСОВМЕСТИМОСТЬ – INCOMPATIBILITAS TELAE – ТЎҚИМАНИНГ МОС КЕЛМАСЛИГИ – организмнинг бегона ҳужайралар, тўқималар ёки аъзоларни туғма қабул қила олмаслиги.

ТКАНЕВАЯ ТЕРАПИЯ – HISTOTHERAPIA – ТЎҚИМА БИЛАН ДАВОЛАШ – консерваланган ҳайвон ёки ўсимлик тўқималаридан иборат препаратларни инъекция қилиб даволаш усули.

ТКАНЬ – TEXTUS – ТЎҚИМА – тарихий вужудга келган ва бир хил тузилиш, вазифа ва ривожланишга эга бўлган ҳужайралар тўплами ва уларнинг ҳосилалари (ҳужайралараро модда).

ТОДДА ПАРАЛИЧ – айрим титраб-қақшайдиган эпилептик тутқаноқдан сўнг дарҳол ривожланадиган ўткинчи фалаж.

ТОКОФЕРОЛ(-Ы) – TOSOPHEROLA – ёғда эрийдиган витаминлар группаси, бир қанча ўсимлик ёғлар таркибига киради; ҳужайра мембраналарининг тўйинмаган липидларини оксидланишдан сақлайди (эркин радикаллар таъсиридан).

ТОКСЕМИЯ – TOXAEMIA – қонда айланиб (циркуляция) юрган токсинлар билан организмнинг заҳарланиши.

ТОКСИКОЗ – TOXICOSIS – организмнинг ўзида ҳосил бўладиган моддалар билан умумий заҳарланиш ҳолати.

Isitma va ong parokandaligi; terlama – oʻtkir yuqumli kasallik.

Koʻrichakning yalligʻlanishi.

Koʻrichakda axlatning tutilib qolishi.

Koʻrichakning kengayishi.

TOʻQIMA SUYUQLIGI – hayvonlar va odamning toʻqima va aʼzolaridagi hujayralararo boʻshliqlarni toʻldiradigan suyuqlik.

TOʻQIMANING MOS KELMASLIGI – organizmning begona hujayralar, toʻqimalar yoki aʼzolari tugʻma qabul qila olmasligi.

TOʻQIMA BILAN DAVOLASH – konservalangan hayvon yoki oʻsimlik toʻqimalaridan iborat preparatlarni inyeksiya qilib davolash usuli.

TOʻQIMA – tarixiy vujudga kelgan, bir xil shaklga, vazifa va taraqqiyotga ega boʻlgan hujayralar toʻplami va ularning hosilalari (hujayralararo modda).

Ayrim titrab-qaqshaydigan epileptik tutqanoqdan soʻng darhol rivojlanadigan oʻtkinchi falaj.

Yogʻda eriydigan vitaminlar gruppasi, bir qancha oʻsimlik yogʻlar tarkibiga kiradi; hujayra membranalarining toʻyinmagan lipidlarini oksidlanishdan saqlaydi (erkin radikallar taʼsiridan).

Qonda aylanib (sirkulatsiya) yurgan toksinlar bilan organizmning zaharlanishi.

Organizmning oʻzida hosil boʻladigan moddalar bilan umumiy zaharlanish holati.

Т. беременных – ҳомиладорлик токсикозлари, ҳомиладорлик асоратлари – организмнинг ўзида ҳосил бўладиган моддалар билан умумий заҳарланиш ҳолати.

ТОКСИКОЛОГИЯ – TOXICOLOGIA – заҳарлар, уларнинг организмга таъсири, заҳарланишларга қарши кураш ва уларни даволаш тўғрисидаги таълимот.

ТОКСИКОМАНИЯ – TOXICOMANIA – наркотик моддалар рўйхатида кирмаган психотроп доривор моддаларни ва бошқа руҳиятни ўзгартирувчи моддаларни сурункали истеъмол қилиш натижасида юзага келадиган касаллик.

ТОКСИКОФОБИЯ – TOXICOPHOBIA – мияга ўрнашиб қолган ваҳима – заҳарланишдан қўрқиш.

ТОКСИН – TOXINUM – ЗАҲАР – айрим ҳайвонлар ва ўсимликлар ҳосил қиладиган бактериялардан ажралиб чиқадиган заҳарли моддалар.

ТОКСОПЛАЗМОЗ – TOXOPLASMUS – зоонозлар гуруҳидаги протозой этиологияли касаллик.

ТОЛЕРАНТНОСТЬ ИММУНОЛОГИЧЕСКАЯ – TOLERATIA IMMUNOLOGIA – ИММУН ТОЛЕРАНТЛИК – организмнинг антитаналар (зидди жисм) ҳосил қилмаслик қобилияти. Организмнинг бошқа антигенларга нисбатан иммунологик реактивлиги сақланиб қолган ҳолда, маълум бир антигенга нисбатан иммунологик жавоб бера олмаслиги. Организмнинг антитаналар ҳосил қилмаслик қобилияти.

ТОЛСТАЯ КИШКА – INTESTENIUM CRASSUM – ЙЎҒОН ИЧАК – ингичка ичакдан сўнг бошланадиган ичак каналининг қисми. Йўғон ичак чувалчангсимон ўсимтаси (аппендикси) бор кўричак, кўтарилувчи чамбар ичак, кўндаланг ва пастга тушувчи чамбар ичак, сигмасимон ичак ва тўғри ичаклардан ташкил топган.

Homiladorlik toksikozlari, homiladorlik asoratlari – organizmning oʻzida hosil boʻladigan moddalar bilan umumiy zaharlanish holati.

Zaharlar, ularning organizmga taʼsiri, zaharlanishlarga qarshi kurash va ularni davolash toʻgʻrisidagi taʼlimot.

Narkotik moddalar roʻyxatiga kirmagan psixotrop dorivor moddalarni va boshqa ruhiyatni oʻzgartiruvchi moddalarni surunkali isteʼmol qilish natijasida yuzaga keladigan kasallik.

Miyaga oʻrnashib qolgan vahima – zaharlanishdan qoʻrqish.

ZAHAR – ayrim hayvonlar va oʻsimliklar hosil qiladigan bakteriyalardan ajralib chiqadigan zaharli moddalar.

Zoonozlar guruhidagi protozoy etiologiyali kasallik.

IMMUN TOLERANTLIK – organizmning antitanalar (ziddi jism) hosil qilmaslik qobiliyati. Organizmning boshqa antigenlarga nisbatan immunologik reaktivligi saqlanib qolgan holda, maʼlum bir antigenga nisbatan immunologik javob bera olmasligi. Organizmning antitanalar hosil qilmaslik qobiliyati.

YOʻGʻON ICHAK – ingichka ichakdan soʻng boshlanadigan ichak kanalining qismi. Yoʻgʻon ichak chuvalchangsimon oʻsimtasi (appendiksi) bor koʻrichak, koʻtariluvchi chambar ichak, koʻndalang va pastga tushuvchi chambar ichak, sigmasimon ichak va toʻgʻri ichaklardan tashkil topgan.

ТОМОГРАФ – томография учун мўлжалланган, махсус конструкциялашган рентген қурилмаси.

ТОМОГРАФИЯ – TOMOGRAPHIA – ТОМОГРАФИЯ – текшириладиган объект айрим қатламларининг қўланка тасвирини олишдан иборат рентгенологик тадқиқот усули.

Т. компьютерная – Компьютер томографияси – диагностик усул, текширилаётган объект қаватларига ингичка рентген нури тарамларини юбориб уларни сканерлаш, сўнгра ЭХМ ёрдамида бу қатлам тасвирини тузишга асосланган усул.

Т. магнитно-резонансная (МРТ) – Магнит-резонансли томография – организм тўқималаридаги сув таркибига қирувчи водород атомлари ядросининг магнит резонанси ҳодисасига асосланган диагностик усул. Текширилаётган объектлардан келаётган сигналларга компьютерда ишлов бериб тўқималарни дифференциациялаш (фарқлаш)га имкон беради.

ТОНЗИЛЛИТ – TONSILLITIS – танглай муртак безининг яллиғланиши.

ТОНЗИЛЛОТОМИЯ – TONSILLOTOMIA – танглай муртак безини жарроҳлик йўли билан қисман олиб ташлаш.

ТОНЗИЛЛЭКТОМИЯ – TONSILLECTOMIA – танглай муртагини унинг капсуласи билан бирга ўрнидан олиб ташлаш жарроҳлик амалиёти.

ТОНКАЯ КИШКА – INTESTINUM TENUE – ИНГИЧКА ИЧАК – меъда ва йўғон ичак ўртасида жойлашган ичак каналининг қисми. Ўн икки бармоқ ичак, оч ичак ва ёнбош ичакдан иборат.

ТОНОГРАФИЯ – кўз гидродинамикасини текшириш усули.

ТОНОМЕТР – қон босимини, шунингдек, кўзнинг ички босимини ўлчашда қўлланиладиган асбоб.

TOMOGRAF – tomografiya uchun mo'ljallangan, maxsus konstruktsiyalashgan rentgen qurilmasi.

TOMOGRAFIYA – tekshiriladigan obyekt ayrim qatlamlarining ko'lanka tasvirini olishdan iborat rentgenologik tadqiqot usuli.

Компьютер томографияси – диагностик усул, текширилайотган объект қаватларига ингичка рентген нури тарамларини юбориб уларни сканерлаш, сўнгра ЕНМ yordamida bu qatlam tasvirini tuzishga asoslangan usul.

Magnit-rezonansli tomografiya – organizm to'qimalaridagi suv tarkibiga kiruvchi vodorod atomlari yadrosining magnit rezonansi hodisasiga asoslangan diagnostik usul. Tekshirilayotgan obyektlardan kelayotgan signallarga kompyuterda ishlov berib to'qimalarni differentsiyalash (farqlash)ga imkon beradi.

Tanglay murtak bezining yallig'lanishi.

Tanglay murtagini jarrohlik yo'li bilan qisman olib tashlash.

Tanglay murtagini uning kapsulasi bilan birga o'rnidan olib tashlash jarrohlik amaliyoti.

ИНГИЧКА ИЧАК – меъда ва yo'g'on ichak o'rtasida joylashgan ichak kanalining qismi. O'n ikki barmoq ichak, och ichak va yonbosh ichakdan iborat.

Ko'z gidrodinamikasini tekshirish usuli.

Qon bosimini, shuningdek, ko'zning ichki bosimini o'lchashda qo'llaniladigan asbob.

ТОНОМЕТРИЯ – TONOMETRIA – артерияларда қон босимини, қўзнинг ички босимини ва мушакларнинг тоник таранглигини махсус асбоблар – тонометрлар билан ўлчаш усули.

ТОНУС – TONUS – бутун организмнинг ҳамда аъзо ва айрим системаларининг узоқ вақт давомида фаол сақланиб туриш даражаси.

ТОПАЛГИЯ – TOPALGIA – терининг қатъий чегараланган қисмида оғриқ пайдо бўлиши; нерв системасининг органик шикастланиши белгиларига боғлиқ эмас; кўпинча истерияда кузатилади.

ТОПОГРАФИЧЕСКАЯ АНАТОМИЯ – ANATOMIA TOPOGRAPHICA – ТОПОГРАФИК АНАТОМИЯ – одам анатомиясининг тананинг ҳар бир соҳасида ҳамма аъзолар ва тўқималарнинг бири-бирига нисбатан ўзаро ва қатламба-қатлам жойланиши ҳамда аъзонинг умумий тузилиш хусусиятларини ўрганадиган бўлими.

ТОРАКОПЛАСТИКА – THORACOPLASTICA – ўпка функциясига янги шароитлар яратиш учун кўкрак қасаси шаклини ўзгартириш мақсадида бир неча қовурғани кесиш.

ТОРАКОСКОПИЯ – THORACOSCOPIA – плеврал бўшлиқни махсус аппарат – торакоскоп билан текшириш усули.

ТОРАКОТОМИЯ – THORACOTOMIA – қовурғаларни резекция қилиш ёки қовурғалараро мушакларни ёки диафрагмани кесиш йўли билан кўкрак бўшлиғини очиш.

ТОРМОЖЕНИЕ – INHIBITIO – ТЎХТАШ, СУСАЙИШ (ТОРМОЗЛАШ) – фаол нерв жараёни бўлиб, унинг натижасида қўзғалиш тўхталиб қолади ёки сусаяди.

ТОРПОР – TORPOR – ҚОТИБ ҚОЛИШ, БЕФАРҚЛИК – баъзи касалликларда касаллик авж олган даврда эс-хушни йўқотиб қўйиш.

ТОШНОТА – NAUSEA – КЎНГИЛ АЙНИШИ – адашган нервнинг таъсирланиши билан боғлиқ бўлган рефлектор жараён.

Артерияларда қон босимини, қўзнинг ички босимини ва мушакларнинг тоник таранглигини махсус асбоблар – тонометрлар билан о'лчаш усули.

Butun organizmning hamda a'zo va ayrim sistemalarining uzoq vaqt davomida faol saqlanib turish darajasi. Terining qat'iy chegaralangan qismida og'riq paydo bo'lishi; nerv sistemasi organik shikastlanishi belgilariga bog'liq emas; ko'pincha isteriyada kuzatiladi.

TOPOGRAFIK ANATOMIYA – odam anatomiyasining tananing har bir sohasida hamma a'zolar va to'qimalarning bir-biriga nisbatan o'zaro va qatlamba-qatlam joylanishi hamda a'zoning umumiy tuzilish xususiyatlarini o'rganadigan bo'limi.

O'pka funksiyasiga yangi sharoitlar yaratish uchun ko'krak qafasi shaklini o'zgartirish maqsadida bir necha qovurg'ani kesish.

Plevral bo'shliqni maxsus apparat – torakoskop bilan tekshirish usuli.

Qovurg'alarni rezeksiya qilish yoki qovurg'alararo mushaklarni yoki diafragmani kesish yo'li bilan ko'krak bo'shlig'ini ochish.

TO'XTASH, SUSAYISH (TORMOZ-LASH) – faol nerv jarayoni bo'lib, uning natijasida qo'zg'alish to'xtalib qoladi yoki susayadi.

QOTIB QOLISH, BEFARQLIK – ba'zi kasalliklarda kasallik avj olgan davrda es-hushni yo'qotib qo'yish.

KO'NGIL AYNISHI – adashgan nervning ta'sirlanishi bilan bog'liq bo'lgan reflektor jarayon.

ТОЩАЯ КИШКА – **INTESTINUM JEJUNUM** – ОЧ ИЧАК.

ТРАБЕКУЛА – **TRABECULA** – бирор-бир аъзо капсуласидан чикувчи бириктирувчи тўқимали туташгич. Аъзонинг паренхимасини бўлакларга ажратади.

ТРАКТ ЗРИТЕЛЬНЫЙ – **КЎРУВ НЕРВИ ЙЎЛИ**.

ТРАВМА – **TRAUMA** – **ЖАРОҲАТ** – шикаст, ташқи таъсирлар натижасида тўқималар ва аъзолар яхлитлигининг бузилиши; улар фаолиятининг (функциянинг) бузилиши билан ўтади.

Т. психическая – Психик шикаст – эмоционал таъсир; психик бузилишларни чақиради.

ТРАВМЫ ГЛАЗ – **КЎЗ ШИКАСТЛАНИШИ**.

ТРАВМАТОЛОГИЯ – **TRAUMATOLOGIA** – **ТРАВМАТОЛОГИЯ** – тиббиётнинг жароҳатлар, уларни даволаш ва олдини олиш чораларини ўрганадиган бўлими.

ТРАНЗИТИВИЗМ – **TRANSITIVISMUS** – бемор ўзи сезиб турган хис-туйғуларни нафақат ўзи, балки унинг атрофидаги одамлар ёки бошқа беморларнинг ҳам хис қилиши; бу пайтда бемор ўзини соғлом деб ҳисоблайди. Бу Кандинский-Клерамбо синдромида пайдо бўлади.

ТРАНС – **TRANS** – **КАРАХТ** – тутқаноқ касаллигида учрайдиган амбулатор автоматизмнинг бир тури бўлиб, бу ҳолатларда бемор ташқаридан одатий кўринадиган автоматлашган ҳаракатларни (юриш, транспортдан фойдаланиш) бажариши мумкин.

ТРАНСПЛАНТАНТ – трансплантация қилиш учун бир ердан иккинчи ерга кўчириб ўтказиладиган тўқима ёки аъзо.

ТРАНСПЛАНТАЦИЯ – **TRANSPLANTATIO** – одам ва ҳайвонлар организми қисмларини (аъзо ва тўқималарини) кўчириб ўтказиш.

ТРАНССЕКСУАЛИЗМ – **TRANSSEXUALISMUS** – шахс идентификациясининг бузилиши, бунда шахс бошқа жинсга мансублигини ҳис этади.

ОСН ИЧАК.

Biror-bir a'zo kapsulasidan chiquvchi biriktiruvchi to'qimali tutashgich. A'zoning parenximasini bo'laklarga ajratadi.

КО'РУВ НЕРВИ YO'LI.

JAROHAT – shikast, tashqi ta'sirlar natijasida to'qimalar va a'zolar yaxlitligining buzilishi; ular faoliyatining (funksiyaning) buzilishi bilan o'tadi.

Psixik shikast – emotsional ta'sir; psixik buzilishlarni chaqiradi.

КО'З SHIKASTLANISHI.

TRAVMATOLOGIYA – tibbiyotning jarohatlar, ularni davolash va oldini olish choralarini o'rganadigan bo'limi.

Bemor o'zi sezib turgan his-tuyg'ularni nafaqat o'zi, balki uning atrofida odamlar yoki boshqa bemorlarning ham his qilishi; bu paytda bemor o'zini sog'lom deb hisoblaydi. Bu Kandinskiy-Klerambo sindromida paydo bo'ladi.

KARAXT – tutqanoq kasalligida uchraydigan ambulator avtomatizmining bir turi bo'lib, bu holatlarda bemor tashqaridan odatiy ko'rinadigan avtomatlashgan harakatlarni (yurish, transportdan foydalanish) bajarishi mumkin. Transplantatsiya qilish uchun bir yerdan ikkinchi yerga ko'chirib o'tqaziladigan to'qima yoki a'zo.

Odam va hayvonlar organizmi qismlarini (a'zo va to'qimalarini) ko'chirib o'tqazish.

Shaxs identifikatsiyasining buzilishi, bunda shaxs boshqa jinsga mansubligini his etadi.

ТРАНССУДАТ – TRANSSUDATUM – тўқима ёриқларида ва тана бўшлиқларида йиғилиб қоладиган, таркибига кўра лимфага ўхшаш шис суюқлиги.

ТРАНССУДАЦИЯ – TRANSSUDATIO – тана бўшлиғи ёки тўқималарига томир ва капиллярлардан қоннинг суюқ қисми чиқиши.

ТРАНСФОРМАЦИЯ СВЕТОВОЙ ЭНЕРГИИ В НЕРВНЫЕ ИМПУЛЬСЫ – ЁРУҒЛИК НУРЛАРИНИНГ НЕРВ ИМПУЛЬСЛАРИГА ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИНИШИ.

ТРАНСФУЗИЯ КРОВИ – ҚОН ҚУЙИШ.

ТРАПЕЦИЕВИДНЫЙ – TRAPEZOIDES – ТРАПЕЦИЯСИМОН.

ТРАХЕИТ – TRACHEITIS – кекирдак шиллиқ қаватининг яллиғланиши. Кўпинча йўтал, ҳалқум ва тўш орқасида симиллаган оғриқ билан таърифланади.

ТРАХЕЛОРАФИЯ – гр. TRACHELORAPHIA – бачадоннинг шикастланган бўйнини тиқиш, шаклини қайта тиклаш.

ТРАХЕЯ – TRACHEA – КЕКИРДАК – ерда юрувчи умуртқали ҳайвонлар ва одам нафас йўлининг бир қисми, ҳиқилдоқ билан бронхлар ўртасида жойлашган.

ТРАХОМА – TRACHOMA – ШИЛПИҚ – кўзнинг юқумли сурункали касаллиги; чуқур инфильтрация, сўрғичлар гипертрофияси, фолликуллар, паннус ва сўнгги даврида чандиқлар ҳосил қилади.

ТРЕМОР – TREMOR – асаб тизимининг баъзи функционал ва органик касалликларида вужудга келадиган мушакларнинг беихтиёр ритмик қисқариши.

ТРЕНИНГ АУТОГЕННЫЙ – AUTEGENIC TRAINING – АУТОГИН МАШҚ ҚИЛИШ – ўз-ўзини ишонтириш йўли билан мушакларни бўшаштириб организмнинг бузилган вегетатив фаолиятини бошқаришга йўналтирилган психотерапия усули.

ТРЕПЕТАНИЕ ЖЕЛУДОЧКОВ – TACHYSYSTOLIA VENTRICULORUM – ЮРАК ҚОРИНЧАЛАРИНИНГ ТИТРАШИ – юрак қоринчалари ритмининг айрим мушакларнинг тартибсиз қисқариши туфайли бузилиши (1 дақиқада 250 дан ортиқ қисқариш).

TRANSSUDAT – to‘qima yoriqlarida va tana bo‘shliqlarida yig‘ilib qoladigan, tarkibiga ko‘ra limfaga o‘xshash shish suyuqligi.

Tana bo‘shlig‘i yoki to‘qimalariga tomir va kapillarlardan qonning suyuq qismi chiqishi.

YORUG‘LIK NURLARINING NERV IMPULSLARIGA TRANSFORMATSIYA QILINISHI.

QON QUYISH.

TRAPETSIYASIMON.

Kekirdak shilliq qavatining yallig‘lanishi. Ko‘pincha yo‘tal, halqum va to‘sh orqasida simillagan og‘riq bilan ta‘riflanadi.

Bachadonning shikastlangan bo‘ynini tikish, shaklini qayta tiklash.

KEKIRDAK – yerda yuradigan umurtqali hayvonlar va odam nafas yo‘lining bir qismi, hiqildoq bilan bronxlar o‘rtasida joylashgan.

SHILPIQ – ko‘zning yuqumli surunkali kasalligi; chuqur infiltratsiya, so‘rg‘ichlar gipertrofiyasi, follikullar, pannus va so‘nggi davrida chandiqlar hosil qiladi.

Asab tizimining ba‘zi funksional va organik kasalliklarida vujudga keladigan mushaklarning beixtiyor ritmik qisqarishi.

O‘z-o‘zini ishontirish yo‘li bilan mushaklarni bo‘shashtirib organizmning buzilgan vegetativ faoliyatini boshqarishga yo‘naltirilgan psixoterapiya usuli.

YURAK QORINCHALARINING TITRASHI – yurak qorinchalari ritmining ayrim mushaklarning tartibsiz qisqarishi tufayli buzilishi (1 daqiqada 250 dan ortiq qisqarish).

ТРЕПЕТАНИЕ ПРЕДСЕРДИЙ – TACHYSYSTOLIA ATRIORUM – ЮРАК БЎЛМАЧАЛАРИНИНГ ТИТРАШИ – юрак ритмининг бузилиши. Юрак бўлмачаларининг ҳаддан ташқари тез (дақиқада 360 мартача) қисқариши билан таърифланади.

ТРЕСТВОРЧАТЫЙ – TRICUSPIDALIS – УЧ ТАВАҚАЛИ.

ТРЕХГЛАВАЯ (мышца) – TRICEPS – УЧ БОШЛИ (мушак).

ТРИГОНИТ – TRIGONITIS – ковуқ учбурчагининг яллиғланиши; бунда учбурчакнинг шиллиқ пардасигина яллиғланиб, қолган қисми соғ бўлади.

ТРИЗМ – TRISMUS – чайнов мушакларининг тоник қисқариши; жағларнинг қаттиқ жипслашиши.

ТРИПЛЕГИЯ – TRIPLEGIA – уч аъзо – оёқ-қўл фалажи. Мас., икки оёқ ва бир қўлнинг фалажи.

ТРИПСИН – TRYPSIN – протеиназалар гуруҳига кирадиган фермент. Меъда ости бези ишлаб чиқарадиган ширадаги профермент трипсиногенга энтерокиназа таъсир қилганда ичакда ҳосил бўлади.

ТРИТАНОМАЛИЯ – TRITANOMALIA – ТРИТАНОМАЛИЯ – рангларни ажратиш қобилиятининг бузилиши, кўзнинг асосан бинафшарангни яхши ажрата олмаслиги.

ТРИХИАЗ – TRISHIASIS – киприкларнинг нотўғри ўсиши; киприкнинг учлари кўз сокқаси томон йўналтирилган бўлади.

ТРИХИНЕЛЛЁЗ – TRICHINELLOSIS – табиий манбалари бўлган гижжа касаллиги. Трихинелла қўзғатади, иситма, аллергия ва мушакларда оғриқ билан намоён бўлади.

ТРИХОМОНАДНЫЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ – TRICHOMONOSSES – одам сийдик-таносил системасининг турли бўлимлари қин трихомонадаларидан зарарланиши натижа-сида пайдо бўладиган юкумли касалликлар.

YURAK BO'LMACHALARINING TITRASHI – yurak ritmining buzilishi. Yurak bo'lmachalarining haddan tashqari tez (daqiqada 360 martacha) qisqarishi bilan ta'riflanadi.

UCH TAVAQALI.

UCH BOSHLI (mushak).

Qovuq uchburchagining yallig'lanishi; bunda uchburchakning shilliq pardasigina yallig'lanib, qolgan qismi sog' bo'ladi.

Chaynov mushaklarining tonik qisqarishi; jag'larning qattiq jipslashishi.

Uch a'zo – oyoq-qo'l falaji. Mas., ikki oyoq va bir qo'lning falaji.

Proteinazalar guruhiga kiradigan ferment. Me'da osti bezi ishlab chiqaradigan shiradagi proferment tripsinogenga enterokinaza ta'sir qilganda ichakda hosil bo'ladi.

TRITANOMALIYA – ranglarni ajratish qobiliyatining buzilishi, ko'zning asosan binafsharangni yaxshi ajrata olmasligi.

Kipriklarning noto'g'ri o'sishi; kiprikning uchlari ko'z soqqasi tomon yo'naltirilgan bo'ladi.

Tabiiy manbalari bo'lgan gijja kasalligi. Trixinella qo'zg'atadi, isitma, allergiya va mushaklarda og'riq bilan namoyon bo'ladi.

Odam siydik-tanosil sistemasining turli bo'limlari qin trixomonadalaridan zararlanishi natijasida paydo bo'ladigan yuqumli kasalliklar.

ТРОЙНИЧНЫЙ НЕРВ – NERVUS TRIGEMINUS – УЧ ШОХЛИ, УЧ ТАРМОҚЛИ НЕРВ – ҳаракатлантирувчи (кичик) ва сезувчан (катта) нерв илдизларидан ҳосил бўлган ва бошнинг жағ-юз бўлимини иннервация қиладиган аралаш нерв.

ТРОМБ – THROMBUS – тромбоз (тиқин) на-тижасида қон томирларда ивиган қоннинг қуюқ массаси.

ТРОМБОЗ – THROMBOSIS – томирларда тромблар ҳосил бўлиш жараёни, бу қон оқишини секинлаштиради ёки тўхтатади.

ТРОМБОКАПИЛЛЯРИТ – гр. THROMBOCAPILLARITIS – тромбоз билан бирга кечувчи капиллярларнинг яллиғланиши.

ТРОМБОФЛЕБИТ – THROMBOPHLEBITIS – веналарнинг яллиғланиши; тромблар тиқилиб қолиши билан бирга кечади.

ТРОМБОЦИТОЗ – THROMBOCYTOSIS – қонда тромбоцитлар (қон пластинкалари) сонининг кўпайиши.

ТРОМБОЦИТОПАТИЯ – THROMBOCYTOPATHIA – тромбоцитларнинг сифат томондан тўла қимматли бўлмаслигидан келиб чиқадиган геморрагик диатезларнинг умумий номи.

ТРОМБОЦИТ(-Ы) – THROMBOCYTI – ТРОМБОЦИТ(-ЛАР) – қоннинг шаклли элементлари.

ТРОМБОЭНДОКАРДИТ – THROMBOENDOCARDITIS – эндокард бутунлиги бузилиши туфайли юрак бўшлиқлари деворига ёпишган тромбларнинг ҳосил бўлиши; асосан эндокард яллиғланганда кузатилади.

ТРОФИЧЕСКИЕ ЯЗВЫ – ULCUS TROPHICA – ТРОФИК ЯРАЛАР – тўқималарнинг невроген ва озикланишнинг бузилишдан келиб чиқадиган яра жараёнларининг катта бир гуруҳи.

ТРОХАНТЕР – TROCHANTER – КЎСТ – сон суягининг юқори учидаги ғадир-будур бўртма.

UCH SHOXLI, UCH TARMOQLI NERV – harakatlantiruvchi (kichik) va sezuvchan (katta) nerv ildizlaridan hosil boʻlgan va boshning jagʻ-yuz boʻlimini innervatsiya qiladigan aralash nerv.

Tromboz natijasida qon tomirlarda ivigan qonning quyuq massasi.

Tomirlarda tromblar hosil boʻlish jarayoni, bu qon oqishini sekinlashtiradi yoki toʻxtatadi.

Tromboz bilan birga kechuvchi kapillarlarning yalligʻlanishi.

Venalarning yalligʻlanishi; tromblar tiqilib qolishi bilan birga kechadi.

Qonda trombositlar (qon plastinkalari) sonining koʻpayishi.

Trombositlarning sifat tomondan toʻla qimmatli boʻlmashligidan kelib chiqadigan gemorragik diatezlarning umumiy nomi.

TROMBOSIT(-LAR) – qonning shaklli elementlari.

Endokard butunligi buzilishi tufayli yurak boʻshliqlari devoriga yopishgan tromblarning hosil boʻlishi; asosan endokard yalligʻlanganda kuzatiladi.

TROFIK YARALAR – toʻqimalarning nevrogen va oziqlanishning buzilishdan kelib chiqadigan yara jarayonlarining katta bir guruhi.

KOʻST – son suyagining yuqori uchidagi gʻadir-budur boʻrtma.

ТРОХАНТЕРИТ – TROCHANTERITIS – сон суяги катта кўсти суяк моддасининг яллиғланиши.

ТРУБА, ТРУБКА – TUBUS – НАЙ, ҚУВУР.

ТРУБОЧКА (каналец) – TUBALIS – ЖУДА КИЧИК НАЙЧА (каналча).

ТРУДОТЕРАПИЯ – ERGOTHERAPIA – МЕХНАТ БИЛАН ДАВОЛАШ – бемор организмга ва айрим аъзолари функциясига мос келадиган меҳнат жараёнлари билан таъсир этиш ёрдамида меҳнат фаолиятини бирмунча тез ва тўлиқ тиклаш.

ТРУБНЫЙ – TUBARIS – НАЙНИКИ, НАЙГА ТЕГИШЛИ.

ТРУП – CADAVER – ЎЛИК, МУРДА.

ТРУПНОЕ ОКОЧЕНИЕ – RIGOR MORTIS – МУРДАНИНГ ҚОТИШИ – ўлимдан кейин скелет мушакларининг ва ички аъзолар силлиқ мушакларининг эластиклигининг йўқолиши натижасида мурданинг қотиб қолиши.

ТУБЕРКУЛЕЗ – TUBERCULOSIS – СИЛ – ўзига хос микроорганизм (сил микобактерияси, Кох таёқчаси) қўзғатадиган, белгилари ва кечиш жараёни турлича бўлган юқумли касаллик.

ТУБЕРКУЛЁМА – TUBERCULOMA – ТУБЕРКУЛЕМА – чегараланган, кўпроқ казеоз сил ўчоғи.

ТУГОУХОСТЬ – BRADICUSIA – ҚУЛОҚ ОҒИРЛИГИ – эшитув қобилиятининг қисман йўқолиши. Эшитув аъзоси касалликларида ёки шикастларида кузатилади.

ТУЛОВИЩЕ – TRUNGUS – ТАНА – 1) тананинг оёқ-қўлсиз қисми; 2) устун; нерв ёки қон томирнинг тармоқланишдан олдинги асосий устун.

ТУЛЯРЕМИЯ – TULARAEMIA – одамга айрим ҳайвонлар орқали ўтадиган инфекция касаллики.

Сон суяги катта ко‘сти суяк моддасининг yallig‘lanishi.

NAY, QUVUR.

JUDA KICHIK NAYCHA (kanalcha).

MEHNAT BILAN DAVOLASH – bemor organizmiga va ayrim a‘zolari funksiyasiga mos keladigan mehnat jarayonlari bilan ta‘sir etish yordamida mehnat faoliyatini birmuncha tez va to‘liq tiklash.

NAYNIKI, NAYGA TEGISHLI.

O‘LIK, MURDA.

MURDANING QOTISHI – o‘limdan keyin skelet mushaklarining va ichki a‘zolar silliq mushaklarining elastikligining yo‘qolishi natijasida murdaning qotib qolishi.

SIL – o‘ziga xos mikroorganizm (sil mikobakteriyasi, Koh tayoqchasi) qo‘zg‘atadigan, belgilari va kechish jarayoni turlicha bo‘lgan yuqumli kasallik.

TUBERKULOMA – chegaralangan, ko‘proq kazeoz sil o‘chog‘i.

QULOQ OG‘IRLIGI – eshituv qobiliyatining qisman yo‘qolishi. Eshituv a‘zosi kasalliklarida yoki shikastlarida kuzatiladi.

TANA – 1) tananing oyoq-qo‘lsiz qismi; 2) ustun; nerv yoki qon tomirning tarmoqlanishdan oldingi asosiy ustuni.

Odamga ayrim hayvonlar orqali o‘tadigan infeksiya kasallik.

ТУРГОР – TURGOR – 1) таранглик, тўликлик; 2) тўқималарда ёки ҳужайраларда қон айланиши, иннервация, моддалар алмашинуви туфайли вужудга келадиган тўқималарнинг меъёрий таранглиги.

ТУРЕЦКОЕ СЕДЛО – SELLA TURCICA – ТУРК ЭГАРИ – калла понасимон суягидаги эгар сингари чуқурча, унда гипофиз беиз жойлашади.

ТУРНИКЕТ – TOURNIQUET – оёқ-қўллар ёки бошдаги катта қон томирларда босиш йўли билан вақтинча тўхтатиб турадиган асбоб. Бирор газлама (дока) ёки чармдан ясалган ilmoq ва таёқчадан иборат.

ТУРУНДА – TURUNDA – КИЧИКРОҚ УЗУН ДОКА ТАМПОН.

ТУЧНОСТЬ – СЕМИЗЛИК.

ТУЧНЫЕ КЛЕТКИ – CELLULAE ADIPOSAE – ТЎЛА ҲУЖАЙРАЛАР – анилин бўёқлар билан бўяладиган, ичида метакроматик доначалари бор доимий ҳужайра шакллари.

ТУЧНЫЙ, ЖИРНЫЙ – ADIPOSUS – ПЎК СЕМИЗ, ЁҒ БОСГАН, ЁҒЛИ.

ТЫЛЬНЫЙ – DORSALIS – ОРҚА ТОМОНДАГИ.

ТЮБАЖ – фр.TUBAGE – ТЮБАЖ – жигар соҳасига иссиқ нарса қўйиш билан бир вақтда оғиз орқали холекинетик юбориб, ўт пуфагини тозалаш. Мас., холестазда даволаш тadbiri ҳисобланади; ташхислаш мақсадида, тюбaj зондлаш билан биргаликда қўлланади.

ТЯЖ – ТУТАМ, ТОРТМА – ИККИ АНАТОМИК ТУЗИЛМАНИ БИРИКТИРАДИГАН ФИБРОЗ ТОРТМА.

У

УВЕАЛЬНЫЙ ТРАКТ – УВЕАЛ ТРАКТ (йўл) – кўз соққасининг томирли пардаси.

УВЕИТ – UVEITIS – кўз томирли қобиғининг яллиғланиши.

1) taranglik, to‘liqlik; 2) to‘qimalarda yoki hujayralarda qon aylanishi, innervatsiya, moddalar almashinuvi tufayli vujudga keladigan to‘qimalarning me‘yoriy tarangligi.

TURK EGARI – kalla ponasimon suyagidagi egar singari chuqurcha, unda gipofiz bezi joylashadi.

Oyoq-qo‘llar yoki boshdagi katta qon tomirlarda bosish yo‘li bilan vaqtincha to‘xtatib turadigan asbob. Biror gazlama (doka) yoki charmdan yasalgan ilmoq va tayoqchadan iborat. KICHIKROQ UZUN DOKA TAMPON.

SEMIZLIK.

TO‘LA HUYAYRALAR – anilin bo‘yoqlar bilan bo‘yaladigan, ichida metaxromatik donachalari bor doimiy hujayra shakllari.

PO‘K SEMIZ, YOG‘ BOSGAN, YOG‘LI.

ORQA TOMONDAGI.

TYUBAJ – jigar sohasiga issiq narsa qo‘yish bilan bir vaqtda og‘iz orqali xolekinetik yuborib, o‘t pufagini tozalash. Mas., xolestazda davolash tadbiri hisoblanadi; tashxislash maqsadida, tyubaj zondlash bilan birgalikda qo‘llanadi.

TUTAM, TORTMA – IKKI ANATOMIK TUZILMANI BIRIKTIRADIGAN FIBROZ TORTMA.

UVEAL TRAKT (yo‘l) – ko‘z soqqasining tomirli pardasi.

Ko‘z tomirli qobig‘ining yallig‘lanishi.

УВЧ-ТЕРАПИЯ – ультраюқори частотали терапия – физиотерапия усули; 30 дан 300 МГц гача бўлган электр магнит тўлқинлари энергиясидан фойдаланишга асосланган.

УВУЛА – UVULA – **ТИЛЧА** – юмшоқ танглай орқа қиррасининг ўсиқчаси, тилча.

УВУЛИТ – UVULITIS – танглай тилчасининг яллиғланиши.

УГАР – **ИС ТЕГИШИ** – ис газидан заҳарланиш. Бош айланиши, кулоқ шанғиллаши, бўшашиш, оғир ҳолларда ҳушни йўқотиш билан тавсифланади.

УГАСАНИЕ – EXTENTIO – **СУСТЛАШИШ** – шартли ички тормозланиш турларидан бири.

УГЛЕВОДЫ – **УГЛЕВОДЛАР** – ҳайвон ва ўсимликлар ҳаёт фаолияти учун, оксиллар ва ёғлар билан бир қаторда, зарур органик бирикмаларнинг кўп сонли гуруҳи.

УГЛУБЛЕНИЕ (впадина) – RECESSUS – **БОТИҚ** (чуқурлик).

УГОЛ – ANGULUS IRIDOCORNEALIS – **БУРЧАК** (мас., кўз ёриғи бурчаги).

УГРИ – ACNE – **ҲУСНБУЗАР** – себорея ва тери ёғи кимёвий таркибининг бузилиши натижасида келиб чиқадиган ёғ безлари ва соч сўғонлари яллиғланиши.

УЗДЕЧКА – FRENULUM – **ЮГАНЧА** – тери ёки шиллиқ парда бурмаси.

УЗЕЛ – NODUS – **ТУГУН**.

УЗЕЛКОВЫЕ ПОМУТНЕНИЯ РОГОВИЦЫ – МУГУЗ ПАРДАНИНГ ТУГУНЧАЛИ ЛОЙҚАЛАНИШИ, ХИРАЛАШИШИ.

УЗЕЛОК – NODULUS – **ТУГУНЧА**.

УЗКИЙ, ТЕСНЫЙ – ANGUSTUS – **ТОР, ТОРАЙГАН**.

УЗКОЕ МЕСТО (ТЕСНОТА) – ANGUSTIO – **ТОРАЙГАН (ТИФИЗ) ЖОЙ**.

УЛИТКА – COCHLEAE – **ЧИҒАНОҚ**.

Ultrayuqori chastotali terapiya – fizioterapiya usuli; 30 dan 300 MHz gacha bo‘lgan elektr magnit to‘lqinlari energiyasidan foydalanishga asoslangan.

TILCHA – yumshoq tanglay orqa qirrasining o‘siqchasi, tilcha.

Tanglay tilchasining yallig‘lanishi.

IS TEGISHI – is gazidan zaharlanish. Bosh aylanishi, quloq shang‘illashi, bo‘shashish, og‘ir hollarda hushni yo‘qotish bilan tavsiflanadi.

SUSTLASHISH – shartli ichki tormozlanish turlaridan biri.

UGLEVODLAR – hayvon va o‘simliklar hayot faoliyati uchun, oqsillar va yog‘lar bilan bir qatorda, zarur organik birikmalarning ko‘p sonli guruhi.

BOTIQ (chuqurlik).

BURCHAK (mas., ko‘z yorig‘i burchagi).

HUSNBUZAR – seboarea va teri yog‘i kimyoviy tarkibining buzilishi natijasida kelib chiqadigan yog‘ bezlari va soch so‘g‘onlari yallig‘lanishi.

YUGANCHА – teri yoki shilliq parda burmasi.

TUGUN.

MUGUZ PARDANING TUGUNCHALI LOYQALANISHI, XIRALASHISHI.

TUGUNCHA.

TOR, TORAYGAN.

TORAYGAN (TIG‘IZ) JOY.

CHIG‘ANOQ.

УЗЛОВАТЫЙ (ОБИЛЬНЫЙ УЗЛАМИ) – NODOSUS – КЎП ТУГУНЛИ.

УЗЛОВИДНЫЙ – GANGLIFORMIS – ТУГУНСИМОН.

УЛЬТРАФАГОЦИТОЗ – ретикулоэндотелиал тизим ҳужайраларининг жуда майда коллоид заррачаларни ютиш хусусияти.

УЛЬЦЕРАЦИЯ – ULCERATIO – ЯРАЛАНИШ – яранинг ташкил топиши, яранинг емирилиши.

УРАТ(-Ы) – СИЙДИК КИСЛОТА ТУЗЛАРИ.

УРАТУРИЯ – гр. URATURIA – уратларнинг сийдик билан кўп миқдорда ажралиши.

УРАХУС – URACHUS – муртакнинг сийдик йўли, қовуқ билан аллантаис ўртасидаги сийдик йўли.

УРЕМИЯ – URAEMIA – буйраклардан ажралиб чиқадиган моддаларнинг қонда ушлалиб қолишидан иборат бўлган патологик ҳолат.

УРЕТЕРИТ – URETERITIS – сийдик йўлининг яллиғланиши.

УРЕТЕРОГРАФИЯ – гр. URETEROGRAPHIA – сийдик йўлини контраст модда билан тўлдиргандан сўнг ўтказиладиган рентгенологик текширув.

УРЕТЕРОЛИТИАЗ – URETEROLITHIASIS – сийдик йўлида тошлар пайдо бўлиши.

УРЕТЕРОЛИТОТОМИЯ – URETEROLITHOTOMIA – сийдик йўлидан тошни операция йўли билан олиб ташлаш.

УРЕТЕРОЦЕЛЕ – URETEROCELE – сийдик йўли тешиги торайиши натижасида қовуқ ичидаги охириги уретер қисмининг халтача шаклида кенгайиши.

УРЕТР – URETRO, URETHRA – қўшма сўзлар таркибида «сийдик чиқариш йўлига оид» деган маънони берадиган қўшимча.

УРЕТРА – URETHRA – сийдик системасининг найсимон аъзоси, у орқали сийдик қовуқдан ташқарига чиқарилади.

КО‘П ТУГУНЛИ.

ТУГУНСИМОН.

Ретикuloэндотелиал тизим ҳужайраларининг жуда майда коллоид заррачаларни ютиш хусусияти.

YARALANISH – yaraning tashkil topishi, yaraning yemirilishi.

SIYDIK KISLOTA TUZLARI.

Uratlarning siydik bilan ko‘p miqdorda ajralishi.

Murtakning siydik yo‘li, qovuq bilan allantoids o‘rtasidagi siydik yo‘li.

Buyraklardan ajralib chiqadigan moddalarning qonda ushlanib qolishidan iborat bo‘lgan patologik holat.

Siydik yo‘lining yallig‘lanishi.

Siydik yo‘lini kontrast modda bilan to‘ldirgandan so‘ng o‘tkaziladigan rentgenologik tekshiruv.

Siydik yo‘lida toshlar paydo bo‘lishi.

Siydik yo‘lidan toshni operatsiya yo‘li bilan olib tashlash.

Siydik yo‘li teshigi torayishi natijasida qovuq ichidagi oxirgi ureter qismining xaltacha shaklida kengayishi.

Qo‘shma so‘zlar tarkibida «siydik chiqarish yo‘liga oid» degan ma‘noni beradigan qo‘shimcha.

Siydik sistemasining naysimon a‘zosi, u orqali siydik qovuqdan tashqariga chiqariladi.

УРЕТРИТ – URETHRITIS – УРЕТРИТ – сийдик чиқариш канали шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

УРЕТРОГЕМОМОРРАГИЯ – гр. URETHRO-NAEMORRHAGIA – сийдик йўлидан қон кетиши.

УРЕТРОМОРРАГИЯ – URETHRORRHAGIA – сийдик чиқариш каналидан қон оқиши.

УРЕТРОСКОПИЯ – сийдик чиқариш каналини махсус оптик асбоб – уретроскоп ёрдамида текшириш.

УРЕТРОСТЕНОЗ – URETHROSTENOSIS – уретра (сийдик чиқариш йўли)нинг стенози (торайиши).

УРЕТРОТОМИЯ – URETHROTOMIA – сийдик чиқариш каналини хирургик йўл билан очиш.

УРЕТРОЦИСТИТ – URETHROCISTITIS – сийдик чиқариш йўли ва қовуқ шиллиқ қаватининг бир вақтда яллиғланиши.

УРИКЕМИЯ–URICAEMIA–УРИКЕМИЯ– қонда сийдик кислотасининг меъёрдан юқори миқдорда бўлиши.

УРОБИЛИНУРИЯ – UROBILINURIYA – сийдик билан уробилин ажралиб чиқиши.

УРОГЕМАТОМА – UROHAEMATOMA – қон аралаш сийдик тўпланиши – сийдик йўллариининг бирор қисми шикастланиши сабабли ёғ қатламида қон аралаш сийдик тўпланиши.

УРОЛИТИАЗ – UROLITHIASIS – сийдик-тош касаллиги: буйракларда ва сийдик чиқариш йўлларида тошлар (конкрементлар) ҳосил бўлиши.

УРОЛОГИЯ – UROLOGIA – сийдик системаси аъзолари (ва эркаклар таносил аъзоларининг) касалликлари, уларнинг диагностикаси, даволаш ва олдини олиш тадбирларини ўрганадиган фан.

УРОНЕФРОЗ – гр. URONEPHROSIS – сийдик димланиши натижасида гидронефроз бошланғич босқичида буйрак жомчаси ва найчаларининг кенгайиши.

URETRIT – siydik chiqarish kanali shilliq pardasining yallig‘lanishi.

Siydik yo‘lidan qon ketishi.

Siydik chiqarish kanalidan qon oqishi.

Siydik chiqarish kanalini maxsus optik asbob – uretroskop yordamida tekshirish.

Uretra (siydik chiqarish yo‘li)ning stenozi (torayishi).

Siydik chiqarish kanalini xirurgik yo‘l bilan ochish.

Siydik chiqarish yo‘li va qovuq shilliq qavatining bir vaqtda yallig‘lanishi.

URIKEMIYA – qonda siydik kislotasining me‘yordan yuqori miqdorda bo‘lishi.

Siydik bilan urobilin ajralib chiqishi.

UROGEMATOMA – qon aralash siydik to‘planishi – siydik yo‘llarining biror qismi shikastlanishi sababli yog‘ qatlamida qon aralash siydik to‘planishi.

Siydik-tosh kasalligi: buyraklarda va siydik chiqarish yo‘llarida toshlar (konkrementlar) hosil bo‘lishi.

Siydik sistemasi a‘zolari (va erkaklar tanosil a‘zolarining) kasalliklari, ularning diagnostikasi, davolash va oldini olish tadbirlarini o‘rganadigan fan.

Siydik dimlanishi natijasida gidronefroz bosqichida buyrak jomchasi va naychalarining kengayishi.

УРОРЕЯ – сийдикнинг беихтиёр ажралиб чиқиши.

УРОСЕПСИС – UROSEPSIS – сийдик йўли аъзолари касаллиги натижасида вужудга келган сепсис; буйракда ва қовуқда тош пайдо бўлганда, қовуқнинг йирингли касалликларида рўй бериши мумкин.

УРОСКОПИЯ – сийдикни диагностик мақсадда текшириш.

УРОЦИСТИТ – UROCYSTITIS – қовуқнинг яллиғланиши.

УРТИКАРИЯ – URTICARIA – ЭШАКЕМ – терида, баъзан шиллик пардаларда кичима ва тошмалар пайдо бўлиши билан таърифланадиган касаллик.

УСВОЯЕМОСТЬ (в физиологии) – ЎЗЛАШТИРИШ (физиологияда) – ҳайвонлар ва одам организмнинг ҳазм каналига овқат билан тушган озиқ моддалар (оқсиллар, ёғлар, карбон сувлар, минерал тузлар, витаминлар)ни синдириш қobiliяти.

УСКОРИТЕЛЬ – ACCELERATOR – ТЕЗЛАШТИРАДИГАН, ТЕЗЛАШТИРУВЧИ.

УСКОРЯЮЩИЙ – ACCELERANS – ТЕЗЛОВЧИ, ТЕЗЛАШТИРУВЧИ.

УСЛОВНЫЙ РАЗДРАЖИТЕЛЬ – STIMULUS CONDITIONALIS – ШАРТЛИ ҚЎЗГАТУВЧИ – шартли рефлекс келтириб чиқарадиган қўзғатувчи.

УСЛОВНЫЙ РЕФЛЕКС – REFLEXUS CONDITIONALIS – ШАРТЛИ РЕФЛЕКС – ташқаридан тушадиган таъсиротларга организмнинг жавоб реакциялари. Улар қатор шароитларга боғлиқ ҳолда ҳаёт фаолияти жараёнида шаклланади.

УСТЬЕ – OSTIUM – КИРИШ ЖОЙИ, ОҒЗИ – бирор най ёки каналнинг тешиги.

УТОЛЩЕНИЕ – LUTUMESCEN – ЙЎҒОНЛАШУВ, ЙЎҒОНЛАШГАН ЖОЙ.

УТОМЛЕНИЕ – BAGITATIO – ТОЛИҚИШ – организмнинг зўр бериб ёки узоқ муддат ишлаши оқибатида юз берадиган ҳолат, бунда иш қobiliятининг вақтинча пасайиши кузатилади.

Siydikning beixtiyor ajralib chiqishi.

Siydik yoʻli aʼzolari kasalligi natijasida vujudga kelgan sepsis; buyrakda va qovuqda tosh paydo boʻlganda, qovuqning yiringli kasalliklarida roʻy berishi mumkin.

Siydikni diagnostik maqsadda tekshirish.

Qovuqning yalligʻlanishi.

ESHAKYEM – terida, baʼzan shilliq pardalarda qichima va toshmalar paydo boʻlishi bilan taʼriflanadigan kasallik.

ОʻZLASHTIRISH (fiziologiyada) – hayvonlar va odam organizmining hazm kanaliga ovqat bilan tushgan oziq moddalar (oqsillar, yogʻlar, karbon suvlar, mineral tuzlar, vitaminlar) ni singdirish qobiliyati.

TEZLASHTIRADIGAN, TEZLASH-TIRUVCHI.

TEZLOVCHI, TEZLASHTIRUVCHI.

SHARTLI QOʻZGʻATUVCHI – shartli refleks keltirib chiqaradigan qoʻzgʻatuvchi.

SHARTLI REFLEKS – tashqaridan tushadigan taʼsirotlarga organizmning javob reaksiyalari. Ular qator sharoitlarga bogʻliq holda hayot faoliyati jarayonida shakllanadi.

KIRISH JOYI, OGʻZI – biror nay yoki kanalning teshigi.

YOʻGʻONLASHUV, YOʻGʻONLASHGAN JOY.

TOLIQISH – organizmning zoʻr berib yoki uzoq muddat ishlashi oqibatida yuz beradigan holat, bunda ish qobiliyatining vaqtincha pasayishi kuzatiladi.

УТРАТА НЕПРЕРЫВНОСТИ СОЗНАНИЯ «Я» – «МЕН» ХУШИНИНГ УЗЛУКСИЗЛИГИНИ ЙЎҚОТИШ – бемор ўз шахсини ўтган ва ҳозирги замонда айна ва бир бутун сифатида англашининг йўқолиши.

УХО – AURIS – ҚУЛОҚ – умуртқали ҳайвонлар ва одамнинг эшитув аъзоси; эшитув анализаторининг периферик қисми.

УХОД ЗА БОЛЬНЫМИ – CURATIO – БЕМОРЛАР ПАРВАРИШИ – мунтазам олиб бориладиган, даволашнинг муҳим таркибий қисми бўлган тadbирлар.

УЧАСТОК – REGIO – СОҲА.

УЧЕНИЕ О ВНУТРЕННОСТЯХ – SPLANCHNOLOGIA – ИЧКИ АЪЗОЛАР ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ О КОСТЯХ – OSTEOLOGIA – СУЯКЛАР ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ О МЫШЦАХ – MYOLOGIA – МУШАКЛАР ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ О НЕРВАХ – NEUROLOGIA – НЕРВЛАР ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ ОБ ОРГАНАХ ЧУВСТВ – AES-THESIOLOGIA – СЕЗИШ (СЕЗГИ) АЪЗОЛАРИ ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ О СОЕДИНЕНИЯХ КОСТЕЙ – SYNDESMOLOGIA – СУЯКЛАРНИНГ ҚЎШИЛИШИ ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ О СОСУДАХ (кровеносных и лимфатических) – ANGIOLOGIA – ТОМИРЛАР (қон ва лимфа томирлари) ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УЧЕНИЕ О СУСТАВАХ – ARTHROLOGIA – БЎҒИМЛАР ҲАҚИДАГИ ТАЪЛИМОТ (БИЛИМ).

УШИБЫ – CONTUSIO – ЛАТ ЕЙИШ – юмшоқ тўқималар ёки аъзоларнинг ёпик механик шикастланишлари; анатомик бутунлиги сақланиб қолади.

«MEN» HUSHINING UZLUKSIZLIGINI YO‘QOTISH – bemor o‘z shaxsini o‘tgan va hozirgi zamonda ayni va bir butun sifatida anglashining yo‘qolishi.

QULOQ – umurtqali hayvonlar va odamning eshituv a‘zosi; eshituv analizatorining periferik qismi.

BEMORLAR PARVARISHI – muntazam olib boriladigan, davolashning muhim tarkibiy qismi bo‘lgan tadbirlar.

SOHA.

ICHKI A‘ZOLAR HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

SUYAKLAR HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

MUSHAKLAR HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

NERVLAR HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

SEZISH (SEZGI) A‘ZOLARI HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

SUYAKLARNING QO‘SHILISHI HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

TOMIRLAR (qon va limfa tomirlari) HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

BO‘G‘IMLAR HAQIDAGI TA‘LIMOT (BILIM).

LAT YEYISH – yumshoq to‘qimalar yoki a‘zolarining yopiq mexanik shikastlanishlari; anatomik butunligi saqlanib qoladi.

УШКО ПРЕДСЕРДИЯ – AURICUL ATRII, AURICULA CORDIS – ЮРАК БЎЛМАЧАСИ ҚУЛОҒИ.

УШНАЯ РАКОВИНА – AURICULA – ҚУЛОҚ ЧИҒАНОҒИ (СУПРАСИ).

УШНОЙ, УШКОВИДНЫЙ – AURICULARIS, MORBI – ҚУЛОҚСИМОН, ҚУЛОҚҚА ЎХШАГАН.

УШНЫЕ БОЛЕЗНИ – AURALES – ҚУЛОҚ КАСАЛЛИКЛАРИ – эшитув ёки вестибуляр аппаратлар периферик қисмларининг касалликлари.

Ф

ФАВУС – FAVUS – КАЛ – сурункали дерматомикоз, бу касалликни паразит замбуруғ *Trichophyton schonleinii* қўзғатади; бошнинг соч қисми, тирноқлар, баъзан ички аъзоларни зарарлайди.

ФАГОДИАГНОСТИКА – PHAGEDIANOSIS – ФАГОТАШХИС – юқумли касалликларни бактериофаглар ёрдамида диагностика қилишнинг комплекс усуллари.

ФАГОСОМ(-Ы) – PHAGOSOMATA – фагоцитоз жараёнида цитоплазмада ҳосил бўладиган вакуолалар.

ФАГОТЕРАПИЯ – PHAGOTHERAPIA – ФАГОТЕРАПИЯ – айрим юқумли касалликларда даво ва профилактика мақсадларида бактериофагларни ишлатиш.

ФАГОЦИТ(-Ы) – PHAGOCYTI – ФАГОЦИТ(-ЛАР) – тирик организмларнинг заррачаларни фаол тутиб, уларни ҳазм қилиш қобилиятига эга бўлган ҳужайралари.

ФАГОЦИТОЗ – PHAGOCYTOSIS – ФАГОЦИТОЗ – тирик организмлар ҳужайраларининг заррачаларини фаол тутиш ва бу заррачалар органик бўлган тақдирда, уларни ҳазм қилиш жараёни.

YURAK BO'LMACHASI QULOG'I.

QULOQ CHIG'ANOG'I (SUPRASI).

QULOQSIMON, QULOQQA O'XSHAGAN.

QULOQ KASALLIKLARI – eshituv yoki vestibular apparatlar periferik qismlarining kasalliklari.

KAL – surunkali dermatomikoz; bu kasallikni parazitik zamburug', *Trichophyton schonleinii* qo'zg'atadi; boshning soch qismi, tirnoqlar, ba'zan ichki a'zolari zararlaydi.

FAGOTASHIS – yuqumli kasalliklarni bakteriofaglar yordamida diagnostika qilishning kompleks usullari.

Fagotsitoz jarayonida sitoplazmada hosil bo'ladigan vakuolalar.

FAGOTERAPIYA – ayrim yuqumli kasalliklarda davo va profilaktika maqsadlarida bakteriofaglarni ishlatish.

FAGOTSIT(-LAR) – tirik organizmlarning zarrachalarni faol tutib, ularni hazm qilish qobiliyatiga ega bo'lgan hujayralari.

FAGOTSITOZ – tirik organizmlar hujayralarining zarrachalarni faol tutish va bu zarrachalar organik bo'lgan taqdirda, ularni hazm qilish jarayoni.

ФАЗА – гр. Phasis – **ФАЗА** – 1) касаллик ёки жараённинг ўтишида кўриладиган давр ёки ўзгариш жиҳатларидан бири; 2) ҳайз цикли фазалари – ҳайз жараёнида кетма-кет келадиган тўртта фаза; а) регенерация фазаси; б) пролиферация фазаси; в) секретор фаза; г) десквамация фазаси; 3) парадоксал фаза – марказий нерв системасининг кучсиз қўзғатувчиларга жавобан кучли реакция бериши, кучли қўзғатувчиларга эса кучсиз реакция билан жавоб бериши ёки ҳеч қандай реакция бермаслиги.

ФАКОСКЛЕРОЗ – PHACOSCLEROSIS – кўз гавҳари марказий қисмининг склерози.

ФАКТОРЫ МУТАГЕННЫЕ – FACTORES MUTAGENA – **МУТАГЕН ОМИЛЛАР** – мутациялар пайдо бўлишига сабаб бўладиган ташқи муҳит омиллари (ионлаштирувчи нурланиш, ультрабинафша нурлар, қатор кимёвий бирикмалар ва б.).

ФАЛАНГИ – PHALANX – **БАРМОҚ СУЯКЛАРИ** – қўл ва оёқ панжаси бармоқлари скелетини ҳосил қиладиган найсимон суякчалар.

ФАЛАНГИТ – PHALANGITIS – **БАРМОҚ СУЯКЛАРИДАН БИРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ**.

ФАЛЛИТ – PHALLITIS – **ОЛАТНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ**.

ФАЛЛОПИЕВЫ ТРУБЫ (маточные трубы, яйцеводы) – TUBAE UTERINAE – **ФАЛЛОПИЙ НАЙИ** (бачадон найи, тухум йўллари) – найсимон жуфт аъзо. Бачадон сербар бойламининг устки четида жойлашган.

ФАРИНГИТ – PHARYNGITIS – **ФАРИНГИТ** – ҳалқум шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

ФАРИНГОСКОПИЯ – PHARINGOSCOPIA – **ФАРИНГОСКОПИЯ** – ҳалқум ва томоқни махсус кўзгу ёрдамида кўздан кечириш.

FAZA – 1) kasallik yoki jarayonning o'tishida ko'riladigan davr yoki o'zgarish jihatlaridan biri; 2) hayz sikli fazalari – hayz jarayonida ketma-ket keladigan to'rtta faza; a) regeneratsiya fazasi; b) proliferatsiya fazasi; d) sekretor faza; e) deskvamatsiya fazasi; 3) paradoksal faza – markaziy nerv sistemasining kuchsiz qo'zg'atuvchilarga javoban kuchli reaksiya berishi, kuchli qo'zg'atuvchilarga esa kuchsiz reaksiya bilan javob berishi yoki hech qanday reaksiya bermasligi.

Ko'z gavhari markaziy qismining sklerozi.

MUTAGEN OMILLAR – mutatsiyalar paydo bo'lishiga sabab bo'ladigan tashqi muhit omillari (ionlashtiruvchi nurlanish, ultrabinafsha nurlar, qator kimyoviy birikmalar va b.).

BARMOQ SUYAKLARI – qo'l vaoyoq panjasi barmoqlari skeletini hosil qiladigan naysimon suyakchalar.

BARMOQ SUYAKLARIDAN BIRINING YALLIG'LANISHI.

OLATNING YALLIG'LANISHI.

FALLOPIY NAYI (bachadon nayi, tuxum yo'llari) – naysimon juft a'zo. Bachadon serbar boylamining ustki chetida joylashgan.

FARINGIT – halqum shilliq pardasining yallig'lanishi.

FARINGOSKOPIYA – halqum va tomoqni maxsus ko'zgu yordamida ko'zdan kechirish.

ФАРИНГОСТЕНОЗ – гр. PHARINGOSTE-NOSIS – халқумнинг торайиши.

ФАРИНГОТОМИЯ – PHARYNGOTOMIA – ҲАЛҚУМНИ ОЧИШ – жарроҳлик операцияси.

ФАРМАКОГНОЗИЯ – гр. PHARMACOGNOSIA – фармациянинг ўсимлик ва ҳайвонлардан доривор маҳсулотлар ва уларни дастлабки қайта ишлашдан ҳосил бўлган моддаларни ўрганувчи фан.

ФАРМАКОЛОГИЯ – PHARMACOLOGIA – ФАРМАКОЛОГИЯ – дори моддаларнинг организмга таъсирини ўрганадиган фан.

ФАРМАКОМАНИЯ – PHARMACOMANIA – беморларнинг ҳар хил дори препаратларини қабул қилишга мойиллиги.

ФАРМАКОПЕЯ – гр. PHARMACOPŌEA – дорилар тўғрисидаги қонунлар кодекси, бунда дориларнинг ташқи, физикавий ва кимёвий хоссалари, уларни тайёрлаш, сақлаш, текшириш усуллари ва дориларни қабул қилиш максимал миқдорлари кўрсатилади.

ФАРМАКОТЕРАПИЯ – PHARMACOTHERAPIA – ФАРМАКОТЕРАПИЯ – касалликларни дори воситалари билан даволаш.

ФАРМАЦИЯ – PHARMACIA – ФАРМАЦИЯ – даволаш ва профилактика мақсадларида ишлатиладиган дори-дармонлар, препаратлар ва материалларни қидириб топиш, олиш, ишлов бериш, тайёрлаш, аниқлаш, стандартлаш, сақлаш ва тарқатиш масалаларини ўрганадиган фанлар комплекси.

ФАСЦИКУЛЯЦИЯ – FASCICULATIO – тери ости титраши кўринишида намоён бўлувчи бир неча мушак толаларининг қисқа муддатли ўз-ўзидан қисқариши. Кўпинча орқа миё ҳаракатлантирувчи нейронлари ёки нерв толаларининг касалланиши билан боғлиқ. Фасцикуляция соғлом одамларда ҳам, масалан, болдир мушакларида тез-тез учраб туради.

Halqumning torayishi.

HALQUMNI OCHISH – jarrohlik operatsiyasi.

Farmatsiyaning oʻsimlik va hayvonlardan dorivor mahsulotlar va ularni dastlabki qayta ishlashdan hosil boʻlgan moddalarni oʻrganuvchi fan.

FARMAKOLOGIYA – dori moddalarning organizmga taʼsirini oʻrganadigan fan.

Bemorlarning har xil dori preparatlarini qabul qilishga moyilligi.

FARMAKOPEYA – dorilar toʻgʻrisidagi qonunlar kodeksi, bunda dorilarning tashqi, fizikaviy va kimyoviy xossalari, ularni tayyorlash, saqlash, tekshirish usullari va dorilarni qabul qilish maksimal miqdorlari koʻrsatiladi.

FARMAKOTERAPIYA – kasalliklarni dori vositalari bilan davolash.

FARMATSIYA – davolash va profilaktika maqsadlarida ishlatiladigan dori-darmonlar, preparatlar va materiallarni qidirib topish, olish, ishlov berish, tayyorlash, aniqlash, standartlash, saqlash va tarqatish masalalarini oʻrganadigan fanlar kompleksi.

Teri osti titrashi koʻrinishida namoyon boʻluvchi bir necha mushak tolalarining qisqa muddatli oʻz-oʻzidan qisqarishi. Koʻpincha orqa miya harakatlantiruvchi neyronlari yoki nerv tolalarining kasallanishi bilan bogʻliq. Fassikulatsiya sogʻlom odamlarda ham, masalan, boldir mu-shaklarida tez-tez uchrab turadi.

ФАСЦИЯ – FASCIA – аъзолар, томирлар, нервлар ва асосан мушакларни ўраб турадиган зич, толали бириктирувчи тўқимадан тuzилган пarda.

ФЕБРИЛЬНЫЙ (температура) – FEBRILIS – БАЛАНД ИСИТМА – ҳароратнинг кўтарилиб кетиши.

ФЕМИНИЗАЦИЯ – FEMINISATIO – аёлларга хос иккиламчи жинсий белгиларнинг эркакларда пайдо бўлиши.

ФЕНОМЕН – PHAENOMENUM – ҳис-туйғу тажрибаси билинадиган ҳодисани англатувчи тушунча; ғайриоддий ҳодиса, камдан-кам учрайдиган факт.

ФЕНОТИП – PHAENOTYPUS – организмнинг индивидуал ривожланиш жараёнида шаклланган ҳамма сифат ва белгилари йиғиндиси.

ФЕОХРОМОЦИТОМА – PHAEOCHROMOCYTOMA – хавфсиз ўсма буйрак усти бези мия моддасининг хромоаффин тўқималаридан ҳосил бўладиган гормонал фаол хавфсиз ўсма.

ФЕРМЕНТ(-Ы) – FERMENTUM – оксил табиатига эга бўлган мураккаб органик моддалар. Улар ҳайвонот ва ўсимлик организмларида бўлиб, улардаги кимёвий жараёнларни миллион мартагача тезлаштиради.

ФЕТИШИЗМ – FETICHESM – жонсиз объектни жинсий қўзғалиш ва жинсий қониқиш воситаси сифатида ишлатиш.

ФИБРИЛЛЯЦИЯ – FIBRILLATIO – мушакнинг умумий қисқаришига қўшилмайдиган, мушак толаларининг жуда тез қисқариши, жимирлаши, тебраниши.

ФИБРИН – FIBRA – қон плазмасида эриган фибриногендан унинг тромбин ферменти билан ўзаро таъсири натижасида пайдо бўладиган оксил.

A'zolar, tomirlar, nervlar va asosan mushaklarni o'rab turadigan zich, tolali biriktiruvchi to'qimadan tuzilgan parda.

BALAND ISITMA – haroratning ko'tarilib ketishi.

Ayollarga xos ikkilamchi jinsiy belgilarning erkaklarda paydo bo'lishi.

His-tuyg'u tajribasi bilinadigan hodisani anglatuvchi tushuncha; g'ayrioddiy hodisa, kamdan kam uchraydigan fakt.

Organizmning individual rivojlanish jarayonida shakllangan hamma sifat va belgilari yig'indisi.

Buyrak usti bezi miya moddasining xromaffin to'qimalaridan hosil bo'ladigan gormonal faol xavfsiz o'sma.

Oqsil tabiatiga ega bo'lgan murakkab organik moddalar. Ular hayvonot va o'simlik organizmlarida bo'lib, ulardagi kimyoviy jarayonlarni million marta-gacha tezlashtiradi.

Jonsiz obyektни jinsiy qo'zg'alish va jinsiy qoniqish vositasi sifatida ishlatish.

Mushakning umumiy qisqarishiga qo'shilmaйдигan, mushak tolalarining juda tez qisqarishi, jimirlashi, tebranishi.

FIBRIN – qon plazmasida erigan fibrinogendan uning trombin fermenti bilan o'zaro ta'siri natijasida paydo bo'ladigan oqsil.

ФИЗИОЛОГИЯ – PHYSIOLOGIA – ФИЗИОЛОГИЯ – организмда ва унинг қисмлари – аъзолар, тўқималар, хужайралар ва уларнинг структура элементларида ўтадиган жараёнлар, функциясини ўрганадиган фан.

ФИЗИОТЕРАПИЯ – PHYSIOTHERAPIA – ФИЗИОТЕРАПИЯ – 1) одам организмга ташқи муҳитнинг физикавий омилларини даволаш ва профилактика мақсадида таъсир эттириш; 2) тиббиёт соҳаси.

ФИКСАЦИЯ – FIXATIO – 1) бирор нарсани муайян ҳолатда тутиб туриш; 2) кимёвий ёки физикавий моддалар таъсирида хужайралар, тўқималар ва микроорганизмлар структурасини сақлаш (препарат сифатида).

ФИЛЬТР – FILTRUM – 1) суюқлик ва газларни улардаги қаттиқ заррачалардан тозалаш учун хизмат қиладиган ғовак тўсикча; 2) юқори лаб ўртасидаги чуқурча.

ФИЛЬТРАТ – FILTRATUM – филтрдан ўтган суюқлик.

ФИМОЗ – PHIMOSIS – олат (закар) чекка кертмаги тешигининг туғма ёки орттирилган торайиши.

ФИСТУЛА – FISTULA – қўшни ковак аъзолар ўртасидаги, шунингдек аъзо ёки патологик ўчоқ ва ташқи муҳит ўртасидаги йўл (алоқа) (мас., кўз ёши халтасининг фистуласи).

ФИСТУЛОГРАФИЯ – FISTULOGRAPIA – оқма ярага контраст модда юборгандан сўнг оқма яра йўли ва у билан боғлиқ йўللارни рентгенография қилиш.

ФИСТУЛОТОМИЯ – FISTULOTOMIA – оқма яранинг йўллари тўғрилаш ва қисқартириш мақсадида кесиш.

ФЛАГЕЛЛЯЦИЯ – FLAGELLO, FLAGELLATUM – жинсий бузуқлик, жинсий алоқа қиладиган кишисини уриш ёки ўзини урдирish билан жинсий майлни қўзғатиш; мазохизм ёки садизмнинг кўриниши.

ФЛЕБИТ – PHLEBITIS – ВЕНАНИНГ ЯЛЛИФЛАНИШИ.

FIZIOLOGIYA – организмда ва унинг қисмлари – аъзолар, тўқималар, хужайралар ва ularning структура elementlarida oʻtadigan jarayonlar, funksiyasini oʻrganadigan fan.

FIZIOTERAPIYA – 1) odam organizmiga tashqi muhitning fizikaviy omillarini davolash va profilaktika maqsadida taʼsir ettirish; 2) tibbiyot sohasi.

1) biror narsani muayyan holatda tutib turish; 2) kimyoviy yoki fizikaviy moddalar taʼsirida hujayralar, toʻqimalar va mikroorganizmlar strukturasi saqlash (preparat sifatida).

1) Suyuqlik va gazlarni ulardagi qattiq zarrachalardan tozalash uchun xizmat qiladigan gʻovak toʻsiqcha; 2) yuqori lab oʻrtasidagi chuqurcha.

Filtrdan oʻtgan suyuqlik.

Olat (zakar) chekka kertmagi teshigining tugʻma yoki orttirilgan torayishi.

Qoʻshni kovak aʼzolar oʻrtasidagi, shuningdek aʼzo yoki patologik oʻchoq va tashqi muhit oʻrtasidagi yoʻl (aloqa) (mas., koʻz yoshi xaltasining fistulasi).

Oqma yaraga kontrast modda yuborgandan soʻng oqma yara yoʻli va u bilan bogʻliq yoʻllarni rentgenografiya qilish.

Oqma yaraning yoʻllarini toʻgʻrilash va qisqartirish maqsadida kesish.

Jinsiy buzuvlik, jinsiy aloqa qiladigan kishisini urish yoki oʻzini urdirish bilan jinsiy maylni qoʻzgʻatish; mazoxizm yoki sadizmning koʻrinishi.

VENANING YALLIGʻLANISHI.

ФЛЕБОСТЕНОЗ – PHLEBOSTENOSIS – вена томирининг патологик ўзгариши натижасида веналар (вена) тешигининг торайиши; масалан, эндотлебит ва тромботлебитда кузатилади.

ФЛЕБОТОМИЯ – PHLEBOTOMIA – вена тешигини очиш, мас., тромбни олиб ташлаш учун.

ФЛЕБЭКТАЗИЯ – PHLEBECTASIA – вена томирларининг турғун кенгайиши.

ФЛЕГМОНА – PHLEGMONE – ёғ тўқимасининг ўткир, йирингли, тарқоқ яллиғланиши.

ФЛЮКТУАЦИЯ – FLUCTUATIO – суюқлик (мас., йиринг, транссудат) билан тўлган бўшлиқлардаги тебранишлар: икки қўл билан пальпация қилинаётганда бир қўл бармоқлари билан урилганда ҳосил бўлиб, иккинчи қўл бармоқлари билан сезилади.

ФЛЮС – нем. FLUSS – таш атрофидаги суюқ усти пардасининг ўткир яллиғланиши.

ФОБИЯ – PHOBIA – ҚЎРҚИШ, ВАҲИМА, ҲАДИКСИРАШ – мияга ўрнашиб қолган қўрқув ҳолати (айрим психозларда ривожланади).

ФОБОФОБИЯ – PHOBOPHOBIA – мияда ўрнашиб қолган (ёпишқоқ) қўрқинч пайдо бўлишидан қўрқиш.

ФОЛЛИКУЛ(Ы) в анатомии – FOLLICULUS – ПУФАКЧАЛАР: 1) соч пуфакчалари – соч илдизи ва пиёзчасини ўраб турадиган халтача; 2) лимфатик пуфакчалар – ичак шиллиқ пардасидаги кичикроқ, чегараланган лимфа хужайралари тўплами; тухумдон фолликулалари – тухум хужайраларни ўраб турувчи оролчадир.

Ф. волоса – Folliculosis pili – Соч пуфакчалари – соч илдизининг иккита – эпителиал ва бириктирувчи тўқимали – қобиқларининг мажмуи.

Ф. конъюнктивы – Folliculosis conjunctivae – Конъюнктива пуфакчаси – конъюнктивда лимфа фолликуласининг гиперплазияси; оқиш-пушти рангда бўлиб, иккала кўз пастки қовоқ ўтказувчи бурмаси ҳосиласи.

Vena томирининг патологик о'згарishi natijasida venalar (vena) teshigining torayishi; masalan, endoflebit va tromboflebitda kuzatiladi.

Vena teshigini ochish, mas., trombni olib tashlash uchun.

Vena turg'un tomirlarining kengayishi.

Yog' to'qimasining o'tkir, yiringli, tarqoq yallig'lanishi.

Suyuqlik (mas., yiring, transsudat) bilan to'lgan bo'shliqlardagi tebranishlar: ikki qo'l bilan palpatsiya qilinayotganda bir qo'l barmoqlari bilan urilganda hosil bo'lib, ikkinchi qo'l barmoqlari bilan seziladi.

Tish atrofidagi suyak usti pardasining o'tkir yallig'lanishi.

QO'RQISH, VAHIMA, HADIKSI-RASH – miyaga o'rnashib qolgan qo'rquv holati (ayrim psixozlarda rivojlanadi).

Miyada o'rnashib qolgan (yopishqoq) qo'rqinch paydo bo'lishidan qo'rqish.

PUFAKCHALAR: 1) soch follikuli – soch ildizi va piyozchasini o'rab turadigan xaltacha; 2) limfatik follikul – ichak shilliq pardasidagi kichikroq, chegaralangan limfa hujayralari to'plami; tuxumdon follikulalari – tuxum hujayralarni o'rab turuvchi orolchadir.

Soch pufakchalari – soch ildizining ikkita – epitelial va biriktiruvchi to'qimali – qobiqlarining majmuyi.

Konyunktiva pufakchasi – konyunktiva limfa follikulasining giperplaziyasi; oqish-pushti rangda bo'lib, ikkala ko'z pastki qovoq o'tkazuvchi burmasi hosilasi.

Ф. лимфатический – *Folliculus lymphaticus* – Лимфатик пуфакчалар – чегараланган лимфоид тўқимаси тўплами, лимфоцитлар ҳосил бўлишида иштирок этади; лимфа тугунида, талокда, ошқозон шиллиқ пардаси, ичакда, томоқдаги бодом безларида ва бошқа аъзоларда бўлади.

Ф. щитовидной железы – *Folliculus glandulae thyroideae* – Қалқонсимон без пуфакчаси – қалқонсимон без структурасининг таркибий қисми; у ёпиқ пуфакчадан иборат бўлиб, деворлари бир қаватли эпителийдан иборат, бўшлиғи эса коллоид суюқлик билан тўлган бўлади.

ФОЛЛИКУЛИТ – FOLLICULITIS – соч халтачасининг йирингли яллиғланиши, стафилококklar келтириб чиқаради.

ФОЛЛИКУЛЯРНАЯ ЖИДКОСТЬ – LIQUOR FOLLICULARIS – етилаётган ёки етилган фолликуланинг бўшлиғини тўлдириб турвчи суюқлик; таркибиде эстроген мавжуд.

ФОНОКАРДИОГРАФИЯ – PHONOCARDIOGRAPHIA – юрак ишидан вужудга келадиган товуш ҳодисаларини қайд қилиш ва уларни изохлашдан иборат юрак-томирлар системасини текшириш усулларидан бири.

ФОНЕНДОСКОП – PHONENDOSCOP (ium) – ФОНЕНДОСКОП – товушларни кучайтирадиган, эшитиб кўриш учун ишлатиладиган асбоб.

ФОТОДЕРМАТИТ – PHOTODERMATITIS – терида ёруғлик (мас., қуёш, электр ёйи, эриган металл) нурлари таъсирида пайдо бўладиган дерматит.

ФОТОДЕРМАТОЗ – PHOTODERMATOSIS – терининг қуёш нурларига ортиқча сезувчанлиги туфайли пайдо бўладиган дерматоз.

ФОТООФТАЛЬМИЯ – PHOTOOPTHALMIA – кўзга ёруғлик тушиши билан чақириладиган кератоконъюнктивит. Одатда фотоофтальмия сабаби бўлиб, унга ультрабинафша нурлар тушиши натижасида шох парда шикастланиши ҳисобланади, мас., қордан кўз қамашганда ёш келиши, ёруғликдан кўрқиб, юмилиб қолиши.

Лимфатик пуфакчалар – чегараланган лимфoid то‘қимаси то‘плaми, лимфoцитлар ҳoсил бo‘лишида иштирок etaди; лимфa тугунида, тaлoқдa, oшқoзoн шиллиқ пaрдaси, ичaкдa, тoмoқдaги бoдoм бeзларидa вa бoшқa a‘зoлaрдa бo‘лaди.

Қaлқoнсимoн бeз пуфaкчaси – қaлқoнсимoн бeз стpуктурасининг тaркибий қисми; u yopиқ пуфaкчaдaн ибoрaт бo‘либ, деворлари бир қaвaтли eпитeлийдaн ибoрaт, бo‘shлiғ‘и eсa кoллoид суюқлик билaн тo‘лгaн бo‘лaди.

Soч xaltachasining yiringli yallig‘lanishi, stafilokokklar keltirib chiqaradi.

Yetilayotgan, yetilgan yoki follikulaning bo‘shlig‘ini to‘ldirib turuvchi suyuqlik; tarkibida estrogen mavjud.

Yurak ishidan vujudga keladigan tovush hodisalarini qayd qilish va ularni izohlashdan iborat yurak-tomirlar sistemasini tekshirish usullaridan biri.

FONENDOSKOP – tovushlarni kuchaytiradigan, eshitib ko‘rish uchun ishlatiladigan asbob.

Terida yorug‘lik (mas., quyosh, elektr yoyi, erigan metall) nurlari ta‘sirida paydo bo‘ladigan dermatit.

Terining quyosh nurlariga ortiqcha sezuvchanligi tufayli paydo bo‘ladigan dermatoz.

Ko‘zga yorug‘lik tushishi bilan chaqiriladigan keratokonyunktivit. Odatda fotooftalmiya sababi bo‘lib, unga ultrabinafsha nurlar tushishi natijasida shox parda shikastlanishi hisoblanadi, mas., qordan ko‘z qamashganda yosh kelishi, yorug‘likdan qo‘rqish, yumilib qolishi.

ФРАКТУРА – FRACTURA – СУЯКНИНГ СИНИШИ – бутун суякнинг шикастланиши.

ФРЕНОКАРДИЯ – юрак соҳасида рухий ҳолат натижасида оғрик туриши.

ФРЕНОПТОЗ – PHRENOPTOSIS – диафрагманинг пастга тушиб қолиши.

ФРИГИДНОСТЬ – FRIGIDITAS – ЖИНСИЙ ЛОҚАЙДЛИК – аёлнинг жинсий совуқлиги, жинсий алоқа вақтида жинсий кўзғалишга лаёқатсизлик, жинсий майлнинг пасайиши ёки бўлмаслиги.

ФРИКЦИОННЫЙ МАССАЖ – УҚАЛАШ, ИШҚАЛАШ; 1) бирор аъзони ишқалаш, 2) терига дори суртиб сингдириш.

ФРОНТИТ – FRONTITIS – пешона суягидаги бўшлиқларнинг яллиғланиши.

ФТИЗИАТРИЯ – PHTHISIATRIYA – ФТИЗИАТРИЯ – тиббиётнинг ўпка сили, уни даволаш ва профилактика қилиш усуллари ўрганадиган бўлими.

ФТИЗИОТЕРАПИЯ – PHTHISIOTHERAPIA – сил касалликларига даво қилиш.

ФТИЗИС – гр. PHTHISIS BULBI – кўз сокқасининг бужмайиши.

ФТИРИАЗ – қов битларининг тери, кўпинча, қов соҳасида, сон ва қориннинг пастки қисмида паразитлик қилиши.

ФУЗИОННОЕ ДВИЖЕНИЕ ГЛАЗ – КЎЗ ФУЗИОН ҲАРАКАТИ – кўзнинг рефлектор ҳаракати.

ФУЗИОННЫЕ ПОЛЯ – кўзларнинг тўр пардасидаги симметрик зоналар, бир вақтда кўзгатиладиган фузия (ягона предмет сифатида кўриниш) эффекти ҳосил бўлади.

ФУМИГАЦИЯ – FUMIGATIO – даволаш мақсадида жароҳат ва яралар юзасига курук тутун билан таъсир қилиш.

ФУНДАЛЬНЫЕ ЖЕЛЕЗЫ – ТАРМОҚ-ЛАНМАГАН БЕЗ(ЛАР) – сутэмизувчи ҳайвонлар ва одамнинг меъда шиллиқ пардасида жойлашган оддий, тармоқланмаган (ёки суст тармоқланган) найсимон безлар.

СУЯКНИНГ СИНИШИ – бутун суякнинг шикастланиши.

Yurak sohasida ruhiy holat natijasida og‘riq turishi.

Diafragmaning pastga tushib qolishi.

ЖИНСИЙ ЛОҚАЙДЛИК – ayolning jinsiy sovuqligi, jinsiy aloqa vaqtida jinsiy qo‘zg‘alishga layoqatsizlik, jinsiy maylning pasayishi yoki bo‘lmasligi.

УҚАЛАШ, ИШҚАЛАШ – 1) biror a‘zoni ishqalash, massaj qilish; 2) teriga дори surtib singdirish.

Peshona suyagidagi bo‘shliqlarning yallig‘lanishi.

ФТИЗИАТРИЯ – tibbiyotning o‘pka sili, uni davolash va profilaktika qilish usullarini o‘rganadigan bo‘limi.

ФТИЗИОТЕРАПИЯ – sil kasalliklariga даво qilish.

Ko‘z soqqasining bujmayishi.

Qov bitlarining тери, ko‘pincha, qov sohasida, son va qorinning pастki qismida parazitlik qilishi.

КО‘З ФУЗИОН ҲАРАКАТИ – ko‘zning reflektor harakati.

Ko‘zlarning to‘r pardasidagi simmetrik zonalar, bir vaqtda qo‘zg‘atilganda fuziya (yagona predmet sifatida ko‘rinish) effekti hosil bo‘ladi.

Davolash maqsadida jarohat va yaralar yuzasiga quruq tutun bilan ta‘sir qilish.

ТАРМОҚЛАНМАГАН БЕЗ(ЛАР) – sutemizuvchi hayvonlar va odamning me‘da shilliq pardasida joylashgan oddiy, tarmoqlanmagan (yoki sust tarmoqlangan) naysimon bezlar.

ФУНИКУЛИТ – FUNICULITIS – уруғ тизим-часининг яллиғланиши.

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ДИАГНОСТИКА – ФУНКЦИОНАЛ ТАШХИС – аъзо ва системаларнинг анатомик шикастланиши характеридан қатъи назар, бузилган функцияларини аниқлаш.

ФУНКЦИЯ – FUNCTIO – организм, унинг аъзолари, тўқималари ва хужайраларининг специфик фаолияти.

ФУРУНКУЛ (чирей) – FURUNCULUS – ЧИПҚОН – соч фолликули ва атрофидаги тўқиманинг ташқаридан кирган патоген ва вирулент стафилококklar туфайли ўткир йирингли-некротик яллиғланиши.

ФУРУНКУЛЁЗ – FURUNCULOSIS – кўп сонли чипқон чиқиши.

ФУСЦИН – тўр парда эпителий варағи хужайраларининг пигменти.

Х

ХАЛАЗИЯКАРДИИ – CHALASIACARDIAE – ошқозон тешигининг кардиал кенгайиши. Мас., қизилўнғач қилиш иннервациясининг бузилиши натижасида пайдо бўлиб, ошқозон-ичак рефлюксига олиб келиши; қусиш, қизилўнғач яллиғланиши белгилари билан ифодаланади.

ХАРАКТЕР – юн.CHARAKTER – ХУЛҚ-АТВОР – инсоннинг ўзига хос хислатлари тўплами; унинг ташқи воқеликка нисбатан ўзига хос хулқ-атвори тариқасида ифодаланади.

ХАРАКТЕРОПАТИЯ – CHARACTEROPATHIA – инсоннинг ички уйғунлиги бузилиши, ўзига хос айрим хислатларининг кучайиб бориши.

ХВОСТ – CAUDA – ДУМ, ҚУЙРУҚ.

ХВОСТАТЫЙ – CAUDATUS – ҚУЙРУҚЛИ, ДУМЛИ.

ХВОСТОВОЙ – CAUDALIS – ҚУЙРУҚ (ДУМ) ТОМОН.

ХЕЙЛИТ – CHEILITIS – лабнинг қизил жияги, шиллиқ пардаси ва терисининг яллиғланиши.

Уруғ тизимчасининг яллиғланиши.

FUNKSIONAL TASHXIS – а'зо ва системаларнинг анатомик шикастланиши характеридан қат'и назар, бузилган funksiyalarini aniqlash.

Organizm, uning a'zolari, to'qimalari va hujayralarining spetsifik faoliyati.

CHIPQON – soch follikuli va atrofidagi to'qimaning tashqaridan kirgan patogen va virulent stafilokokklar tufayli o'tkir yiringli-nekrotik yallig'lanishi.

Ko'p sonli chipqon chiqishi.

To'r parda epiteliy varag'i hujayralarining pigmenti.

Oshqozon teshigining kardial kengayishi. Mas., qizilo'ngach qilish innervatsiyasining buzilishi natijasida paydo bo'lib, oshqozon-ichak refluksiga olib kelishi; qusish, qizilo'ngach yallig'lanishi belgilari bilan ifodalanadi.

XULQ-ATVOR – insonning o'ziga xos xislatlari to'plami; uning tashqi voqelikka nisbatan o'ziga xos xulq-atvori tariqasida ifodalanadi.

Insonning ichki uyg'unligi buzilishi, o'ziga xos ayrim xislatlarining kuchayib borishi.

DUM, QUYRUQ.

QUYRUQLI, DUMLI.

QUYRUQ (DUM) TOMON.

Labning qizil jiyagi, shilliq pardasi va terisining yallig'lanishi.

ХЕМОЗ – CHEMOSIS – кўз косасида яллиғланиш, қон димланиши натижасида вужудга келадиган кўз бириктирувчи пардаси (конъюнктиваси)нинг қалин тортishi.

ХИАЗМА – CHIASMA – икки кўрув нерви толаларининг кесишган жойи.

ХИЛОПЕРИКАРД–CHYLOPERICARDIUM– кўкрак йўли ўсма томонидан босилиши натижасида перикард бўшлиғида лимфанинг йиғилиб қолиши.

ХИЛОПНЕВМАТОРАКС – CHYLOPNEUMOTHORAX – ХИЛОПНЕВМОТОРАКС – плевра бўшлиғида лимфа ва ҳаво йиғилиб қолиши.

ХИЛОСТАЗ – CHYLOSTASIS – лимфа йўлларида лимфа суюқлигининг тўпланиб қолиши.

ХИЛОТОРАКС – CHYLOTHORAX – кўкрак лимфа йўли деворининг зарарланиши натижасида плевра бўшлиғида лимфа тўпланиши.

ХИЛУРИЯ – CHYLURIA – буйракнинг кенгайган лимфа томирларидан чиқадиган сут ширасининг сийдикда бўлиши.

ХИЛУС – CHYLUS – СУТ ШИРАСИ – қорин бўшлиғининг лимфа томирлари бўйлаб ичаклардан кўкрак йўлига оқадиган сутсимон оқ (таркибида ёғлари борлигидан) суюқлик.

ХИЛЭКТАЗИЯ – CHYLECTASIA – лимфа томирларининг турғун кенгайиши.

ХИМИОТЕРАПИЯ – CHIMIOTHERAPIA – касаллик кўзғатувчиларга қарши специфик таъсир қиладиган кимёвий моддаларни зарарланган организмга юбориш йўли билан хавфли ўсмалар ва инфекцион касалликларни даволаш усули.

ХИМУС – гр. CHYMOS – ХИМУС (ШИРА) – овқатнинг ошқозонда ва ичакда қисман ҳазм бўлиши натижасида ҳосил бўладиган ярим суюқ, гомоген, қаймоқ ёки суюқ бўтқага ўхшаш маҳсулот.

Ко‘з косасида yallig‘lanish, qon dimlanishi natijasida vujudga keladigan ko‘z biriktiruvchi pardasi (konyunktivasi)ning qalin tortishi.

Ikki ko‘ruv nervi tolalarining kesishgan joyi.

Ko‘krak yo‘li o‘sma tomonidan bosilishi natijasida perikard bo‘shlig‘ida limfaning yig‘ilib qolishi.

Plevra bo‘shlig‘ida limfa va havo yig‘ilib qolishi.

Limfa yo‘llarida limfa suyuqligining to‘planib qolishi.

Ko‘krak limfa yo‘li devorining zararlanishi natijasida plevra bo‘shlig‘iga limfa to‘planishi.

Buyrakning kengaygan limfa tomirlaridan chiqadigan sut shirasining siydikda bo‘lishi.

SUT SHIRASI – qorin bo‘shlig‘ining limfa tomirlari bo‘ylab ichaklardan ko‘krak yo‘liga oqadigan sutsimon oq (tarkibida yog‘lari borligidan) suyuqlik.

Limfa tomirlarining turg‘un kengayishi.

Kasallik qo‘zg‘atuvchilarga qarshi spetsifik ta‘sir qiladigan kimyoviy moddalarni zararlangan organizmga yuborish yo‘li bilan xavfli o‘smalar va infeksiyon kasalliklarni davolash usuli.

XIMUS (SHIRA) – ovqatning oshqozonda va ichakda qisman hazm bo‘lishi natijasida hosil bo‘ladigan yarim suyuq, gomogen, qaymoq yoki suyuq bo‘tqaga o‘xshash mahsulot.

ХИОНОФОБИЯ – CHINOPHOBIA – қордан кўрқиш сезгиси, рухий касалликда бўлади.

ХИРУРГ – гр. CHEIR – ЖАРРОҲ – касалликлар ва шикастланишларни диагностика усуллари ва хирургик йўл билан даволаш бўйича таълим олган мутахассис шифокор.

ХИРУРГИЯ – CHIRURGIA – ЖАРРОҲЛИК – касалликларни жарроҳлик йўли билан даволаш тўғрисидаги фан.

ХЛОАЗМ(-Ы) – гр. CHLOASMA – ҳомиладорлар юз териси пигментацияси (ҳомиладорлар доғи).

ХЛОРОЗ – CHLOROSIS – организмда темир танқислигидан келиб чиқадиган камқонлик касалликларидан бири; организмда темирдан фойдаланиш жараёни бузилишига боғлиқ.

ХЛОРОПСИЯ – CHLOROPSIA – кўзнинг ранг ажратиш қобилияти бузилганда атрофдаги буюмларнинг яшил рангда кўриниши.

ХОАН(-Ы) – XOANAE – бурун бўшлиғининг бурун-ҳалқумга очиладиган орқа тешиклари.

ХОЛАНГИОЛИТ – CHOLANGIOLITIS – ўт йўллари капилярларининг яллиғланиши.

ХОЛАНГИТ – HOLANGITIS – жигар ичидаги ва ташқарисидаги ўт чиқариш йўллариининг яллиғланиши.

ХОЛЕДОХОТОМИЯ – гр. CHOLEDOCHOTOMIA – умумий ўт йўлини очиш амалиёти.

ХОЛЕЛИТИАЗ – CHOLELITHIASIS – ХОЛЕЛИТИАЗ – ўт тоши касаллиги; ўт пуфагида, камроқ ўт йўлларида тошлар борлиги ёки ҳосил бўлиши.

ХОЛЕМИЯ – CHOLAEMIA – қон ва тўқималарда ўт суюқлиги таркибий қисмларининг тўпланиши.

ХОЛЕПАТИЯ – гр. CHOLEPATHIA – ўт пуфаги ва ўт йўллариининг касалликлари.

Qordan qo‘rqish sezgisi, ruhiy kasallikda bo‘ladi.

JARROH – kasalliklar va shikastlanishlarni diagnostika usullari va jarrohlik yo‘l bilan davolash bo‘yicha ta’lim olgan mutaxassis shifokor.

JARROHLIK – kasalliklarni jarrohlik yo‘li bilan davolash to‘g‘risidagi fan.

Homiladorlar yuz terisi pigmentatsiyasi (homiladorlar dog‘i).

Organizmда temir tanqisligidan kelib chiqadigan kamqonlik kasalliklaridan biri; organizmда temirdan foydalanish jarayoni buzilishiga bog‘liq.

Ko‘zning rang ajratish qobiliyati buzilganda atrofdagi buyumlarning yashil rangda ko‘rinishi.

Burun bo‘shlig‘ining burun-halqumga ochiladigan orqa teshiklari.

O‘t yo‘llari kapillarlarining yallig‘lanishi.

Jigar ichidagi va tashqarisidagi o‘t chiqarish yo‘llarining yallig‘lanishi.

Umumiy o‘t yo‘lini ochish amaliyoti.

XOLELITIAZ – o‘t toshi kasalligi; o‘t pufagida, kamroq o‘t yo‘llarida toshlar borligi yoki hosil bo‘lishi.

Qon va to‘qimalarda o‘t suyuqligi tarkibiy qismlarining to‘planishi.

O‘t pufagi va o‘t yo‘llarining kasalliklari.

ХОЛЕРА – CHOLERA – ВАБО – ўта хавфли ичак инфекциялари гуруҳига кирадиган, организмнинг заҳарланиши ва кескин сувсизланиши билан ўтадиган ўткир юқумли касаллик.

ХОЛЕСТАЗ – CHOLESTASIS – ўт суюқлигининг димланиб қолиши.

ХОЛЕСТЕРИНЕМИЯ – CHOLESTERINAEMIA – қонда холестерин миқдорининг кўпайиши.

ХОЛЕЦИСТИТ – CHOLECYSTITIS – ўт пуфaginiнг яллиғланиши.

ХОЛЕЦИСТОПАНКРЕАТИТ – CHOLECYSTOPANCREATITIS – ўт пуфаги ва ошқозон ости безининг биргаликда яллиғланиши.

ХОЛЕЦИСТОПАТИЯ – CHOLECYSTOPATHIA – ўт пуфаги касалликларининг умумий номи.

ХОЛЕЦИСТОСТОМИЯ – гр. CHOLECYSTOSTOMIA – ўт пуфagini кесиб, ташқарига йўл очиб қўйиш операцияси.

ХОЛЕЦИСТОТОМИЯ – CHOLECYSTOTOMIA – ўт тошларини олиб ташлаш мақсадида ўт пуфagini операция йўли билан очиш.

ХОЛЕЦИСТЭКТОМИЯ – CHOLECYSTECTOMIA – ўт пуфagini олиб ташлаш.

ХОЛМИК – MONTICULUS – ТЕПАЧА, ДЎНГЧА.

ХОНДРИТ – CHONDRITIS – тоғай яллиғланиши.

ХОНДРОКАЛЬЦИНОЗ – CHONDROCALCINOSIS – бўғим тоғайларида кальций тузларининг тўпланиши. Гиперпаратиреоз, гемохроматоз, алкаптонурия, акромегалия ва бошқа ҳолатларда, кальций алмашинувининг бузилишида рўй беради.

ХОНДРОМА – CHONDROMA – асосан гиалин, камроқ ҳолатларда толали тоғай тўқимасидан келиб чиқадиган хавфсиз ўсма.

VABO – ichak infeksiyalari guruhiga kiradigan, organizmning zaharlanishi va keskin suvsizlanishi bilan oʻtadigan oʻtkir yuqumli kasallik.

Oʻt suyuqligining dimlanib qolishi.

Qonda xolesterin miqdorining koʻpayishi.

Oʻt pufagining yalligʻlanishi.

Oʻt pufagi va oshqozon osti bezining birgalikda yalligʻlanishi.

Oʻt pufagi kasalliklarining umumiy nomi.

Oʻt pufagini kesib, tashqariga yoʻl ochib qoʻyish operatsiyasi.

Oʻt toshlarini olib tashlash maqsadida oʻt pufagini operatsiya yoʻli bilan ochish.

Oʻt pufagini olib tashlash.

TEPACHA, DOʻNGCHA.

Togʻay yalligʻlanishi.

Boʻgʻim togʻaylarida kalsiy tuzlarining toʻplanishi. Giperparatireoz, gemoxromatoz, alkaptonuriya, akromegaliya va boshqa holatlarda, kalsiy almashinuvining buzilishida roʻy beradi.

Asosan gialin, kamroq holatlarda tolali togʻay toʻqimasidan kelib chiqadigan xavfsiz oʻsma.

ХОНДРОМАЛЯЦИЯ – CHONDROMALACIA – тоғай тўқималарининг одатдан ташқари юмшоқ бўлиши, юмшаб қолиши; тоғайларнинг эгилувчанлик ва таранглик хусусияти йўқолиши натижасида бўғимларда деформация ва камҳаракатлилиқ ривожланади.

ХОНДРОМАТОЗ СУСТАВА – CHONDROMATOSIS ARTICULATIONIS – бўғим синовиал пардасидан ўсиб чиққан, тугунчалар ҳосил қилган, тоғайда кўплаб ўчоқлар кўринишидаги хавфсиз ўсма. Бу тугунчалар узилиб, бўғим бўшлиғига тушиб кальцинозга олиб келади.

ХОНДРОСАРКОМА – CHONDROSARCOMA – тоғай тўқимасидан келиб чиқадиган хавфли ўсма.

ХОНДРОФИТ – CHONDROPHYTIS – узун найсимон суяклар эпифизар тоғай қисмининг ўсимтаси; одатда, оҳакланиш ва оссификация (суяк ҳосил бўлиши)га учрайди.

ХОРЕЯ – CHOREA – нерв касаллиги бўлиб, мушакларнинг бетартиб ғайририхтиёрлиқ қисқариши билан намоён бўлади; уйқу вақтидагина тўхтади.

ХРОМОСОМНАЯ БОЛЕЗНЬ – организм соматик ҳужайраларининг хромосомалар тўпламида ўзгаришлар билан намоён бўладиган касаллик.

ХРОМОТА – CLAUDICATIO – ОҚСОҚЛИК, ЧЎЛОҚЛИК – оёқ артериялари касаллигининг симптоми. Юришни қийинлаштирадиган оғриқ сезгиси, оғирлик, увишиб қолиш билан ифодаланади, оёқлар ҳаракатидаги симметрия бузилади.

ХРОМОТЕРАПИЯ – CHROMOTHERAPIA – ранг ёки рангли ёруғлик билан даволаш.

ХРОМОЦИСТОСКОПИЯ – буйрак фаолиятини ва сийдик йўли фаолиятини қонга индикаторин юбориш билан текшириш усули.

ХРОНИЧЕСКИЙ – CHRONICUS – узоқ вақт давом этувчи, чўзилган, секин ривожланувчи (касаллик, патологик жараён ҳақида).

Тог‘ай то‘қималарининг одатдан ташқари yumshoq bo‘lishi, yumshab qolishi; tog‘aylarning egiluvchanlik va taranglik xususiyati yo‘qolishi natijasida bo‘g‘imlarda deformatsiya va kamharakatlilik rivojlanadi.

Bo‘g‘im sinovial pardasidan o‘sib chiqqan, tugunchalar hosil qilgan, tog‘ayda ko‘plab o‘choqlar ko‘rinishidagi xavfsiz o‘sma. Bu tugunchalar uzilib, bo‘g‘im bo‘shlig‘iga tushib kalsinozga olib keladi.

Tog‘ay to‘qimasidan kelib chiqadigan xavfli o‘sma.

Uzun naysimon suyaklar epifizar tog‘ay qismining o‘simtasi; odatda, ohaklanish va ossifikatsiya (suyak hosil bo‘lishi)ga uchraydi.

Nerv kasalligi bo‘lib, mushaklarning betartib g‘ayriixtiyoriy qisqarishi bilan namoyon bo‘ladi; uyqu vaqtidagina to‘xtaydi.

Organizm somatik hujayralarining xromosomalar to‘plamida o‘zgarishlar bilan namoyon bo‘ladigan kasallik.

OQSOQLIK, CHO‘LOQLIK – oyoq arteriyalari kasalligining simptomi. Yurishni qiyinlashtiradigan og‘riq sezgisi, og‘irlik, uvishib qolish bilan ifodalanadi, oyoqlar harakatidagi simmetriya buziladi.

Rang yoki rangli yorug‘lik bilan davolash.

Buyrak faoliyatini va siydik yo‘li faoliyatini qonga indigokarmin yuborish bilan tekshirish usuli.

Uzoq vaqt davom etuvchi, cho‘zilgan, sekin rivojlanuvchi (kasallik, patologik jarayon haqida).

ХРУСТАЛИК – LENS – КЎЗ ГАВҲАРИ – кўз нур синдирадиган аппаратининг қисми. Кўз қорачиғи орқасида жойлашган; икки томони қавариқ шиша шаклига эга.

ХРЯЩ – CARTILAGO – ТОҒАЙ – оқ, қон томирларсиз, бир жинсли, ярим тиник, бириктирувчи тўқима (хондрин). Унинг лакуналарида ядроли хужайралар мавжуд.

ХРЯЩЕВАЯ ОПУХОЛЬ – ТОҒАЙ ЎСМАСИ.

ХРЯЩЕВАЯ ТКАНЬ – TELA CARTILAGINEA – ТОҒАЙ ТЎҚИМА – хужайралари ва кўп миқдорда хужайралараро моддаси бор бириктирувчи тўқима турларидан бири.

Ц

ЦВЕТОВАЯ СЛЕПОТА – DALTONISMUS – РАНГ АЖРАТА ОЛМАСЛИК – туғма ранг ажрата олмаслик. Қизил ва яшил ранглари ажрата олмаслик.

ЦЕКОСТОМИЯ – COECOSTOMIA – кўр ичакка сунъий ташқи оқма йўл очиш.

ЦЕЛЛЮЛИТ – CELLULITIS – юмшоқ бириктирувчи тўқиманинг яллиғланиши.

ЦЕНТРАЛЬНАЯ НЕРВНАЯ СИСТЕМА – SYSTEMA NERVORUM CENTRALE – МАРКАЗИЙ НЕРВ СИСТЕМАСИ – ҳайвонлар ва одам нерв системасининг асосий қисми.

ЦЕНТРОСТРЕМИТЕЛЬНЫЙ – AFFERENS – МАРКАЗГА ИНТИЛУВЧИ, МАРКАЗГА (МИЯГА) ЙЎНАЛУВЧИ.

ЦЕРВИКАЛГИЯ – CERVICALGIA – бўйин соҳасидаги оғриқ. Бўйин умуртқа поғонаси ёки шу соҳадаги мушакларнинг шикастланиши билан боғлиқ.

ЦЕРВИЦИТ – CERVICITIS – БАЧАДОН БЎЙНИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЦЕРЕБРАСТЕНИЯ – CEREBRASTHENIA – астениянинг бош оғриғи, бош айланиши, хотиранинг озгина пасайиши ва бош миша шикастланишининг бошқа белгилари билан бир вақтда кечиши; жароҳат, инфекция, интоксикация ёки бош мишанинг органик касаллигининг бошланғич босқичида кузатилади.

КО‘З ГАВҲАРИ – ko‘z nur sindiradigan apparatining qismi. Ko‘z qorachig‘i orqasida joylashgan; ikki tomoni qavariq shisha shakliga ega.

ТОГ‘АЙ – oq, qon tomirlarsiz, bir jinsli, yarim tiniq, biriktiruvchi to‘qima (xondrin). Uning lakunalarida yadroli hujayralar mavjud.

ТО‘ГАЙ О‘СМАСИ.

ТОГ‘АЙ ТО‘ҚИМА – hujayralari va ko‘p miqdorda hujayralararo moddasi bor biriktiruvchi to‘qima turlaridan biri.

РАНГ АЖРАТА ОЛМАСЛИК – tug‘ma rang ajrata olmaslik. Qizil va yashil ranglarni ajrata olmaslik.

Ко‘р ичакка сун‘ий ташқи оқма yo‘l ochish.

Yumshoq biriktiruvchi to‘qimaning yallig‘lanishi.

MARKAZIY NERV SISTEMASI – hayvonlar va odam nerv sistemasining asosiy qismi.

MARKAZGA INTILUVCHI, MARKAZGA (MIYAGA) YO‘NALUVCHI.

Bo‘yin sohasidagi og‘riq. Bo‘yin umurtqa pog‘onasi yoki shu sohadagi mushaklarning shikastlanishi bilan bog‘liq.

BACHADON BO‘YNINING YALLIG‘LANISHI.

Asteniyaning bosh og‘rig‘i, bosh aylanishi, xotiraning ozgina pasayishi va bosh miya shikastlanishining boshqa belgilari bilan bir vaqtda kechishi; jarohat, infeksiya, intoksikatsiya yoki bosh miyaning organik kasalligining boshlang‘ich bosqichida kuzatiladi.

ЦЕФАЛОГЕМАТОМА (кефалгематома) – CERHALNAEMATOMA – чақалоқ бошининг «қон ўсмаси», калла суяklarининг ташқи юзаси билан суяк усти пардаси ўртасига қон қуйилишидан ҳосил бўлади.

ЦИАНОЗ – CYANOSIS – Тери ва шиллиқ пардаларнинг кўкимтир тусга кириши. Веноз қон димланишида ёки қон карбонат кислота билан тўйинганда пайдо бўлади; қонда кислород етишмаслиги сабаб бўлади.

ЦИЛИНДРОМА – CYLINDROMA – тери, сўлак безлари, кўз ёш ва кўкрак безлари шиллиқ парда эпителийларидан ўсиб чиқадиган хавфли ўсма.

ЦИНГА – SCORBUT – овқатда С витамини етишмаслигидан келиб чиқадиган дармонсизлик, тиш милklarининг бўшашуви, қонаши ва тишларнинг тўкилиши билан тавсифланадиган касаллик.

ЦИРРОЗ ПЕЧЕНИ – CIRRHOSIS HEPATIS – ЖИГАР ЦИРРОЗИ – жигарнинг ривожланиб борадиган касаллиги; жигар хужайралари дистрофияси ва некрози, жигар тўқимасининг тугунли регенерацияси, бириктирувчи тўқиманинг ўсиб қалин тортиши, жигар бўлаklари ва томирлари тузилишининг чуқур ўзгариши билан ифодаланади.

ЦИСТА – CYSTA – кўпчилик содда микроорганизмларнинг ноқулай шароитда яшаш шакли, қаттиқ пардага ўралган бўлади. Циста шаклидаги паразитлар атроф-муҳит орқали юқади (ичак микроблари) ёки хўжайин тўқимасида узоқ вақт яшайди (токсоплазмалар).

ЦИСТАЛГИЯ – CYSTALGIA – тез-тез оғриқли сийиш; бунда қовуқнинг зарарланганлигининг объектив белгилари бўлмайди.

ЦИСТИТ – CYSTITIS – қовуқ яллиғланиши.

ЦИСТОГРАФИЯ – CYSTOGRAPHIA – контраст модда билан тўлдирилган қовуқни рентгенологик текшириш.

Чақалоқ бoshining «қон оўсмаси», калла суяklarining ташқи юзаси билан суяк усти пардаси оўртасига қон қуйилишидан ҳосил бўлади.

Тери ва шиллиқ пардаларнинг ко‘кимтир тусга кириши. Веноз қон димланишида yoki қон карбонат kisлota билан to‘yinganda paydo bo‘ladi; qonda kisлorod yetishmasligи sabab bo‘ladi.

Тери, со‘лак bezлари, ko‘z yosh va ko‘krak bezлари shиллиқ parда epiteliylarидан o‘сib chiqadigan xavfli o‘сma.

Ovqatda C vitamini yetishmasligидан kelib chiqadigan darmonsizlik, tish milklarining bo‘shashuvi, qonashi va tishlarning to‘kilishi билан tavsiflanadigan kasallik.

JIGAR SIRROZI – jigarнинг rivojlanib boradigan kasalligi; jigar hujayralari distrofiyasi va nekrozi, jigar to‘qimasining tugunli regeneratsiyasi, biriktiruvchi to‘qimaning o‘сib qalin tortishi, jigar bo‘laklari va tomirlari tuzilishining chuqur o‘zgarishi билан ifodalanadi.

Ко‘плаб sodda mikroorganizmlarning noqulay sharoitda yashash shakli, qattiq pardaga o‘ralgan bo‘ladi. Sista shaklidagi parazitlar atrof-muhit orqali yuqadi (ichak mikroblari) yoki xo‘jayin to‘qimasida uzoq vaqt yashaydi (toksoplazmalar).

Tez-tez og‘riqli siyish; bunda qovuqning zararlanganligining obyektiv belgilari bo‘lmaydi.

Qovuq yallig‘lanishi.

Kontrast modda билан to‘ldirilgan qovuqni rentgenologik tekshirish.

ЦИСТОЛИТИАЗ – CYSTOLITHIASIS – қовуқ-да тошлар mavjudligi ёки пайдо бўлиши.

ЦИСТОМА – гр. CYSTOMA – буйракдаги кистали хавфсиз ўсма (ҳақиқий ўсма).

ЦИСТОПЛЕГИЯ – CUSTOPLEGIA – қовуқ мушакларининг фалажи.

ЦИСТОСКОПИЯ – CYSTOSCOPIA – сийдик чиқариш канали орқали қовуққа киритиладиган махсус асбоб (цистоскоп) ёрдамида қовуқнинг ички юзасини кўриб, қовуқни текшириш усули.

ЦИСТОСПАЗМ – CYSTOSPASMUS – сийдик пуфаги силлиқ мушакларининг спазми.

ЦИСТОСТОМИЯ – CYSTOSTOMIA – жарроҳлик операцияси: қовуқдан сийдик чиқариш мақсадида қовуқ деворидан тешик очиш.

ЦИСТОЦЕЛЕ – гр. CYSTOCELE – қовуқ девори қиннинг олдинги девори билан бирга ўз ўрнидан пастга тушиши.

ЦИСТЭКТОМИЯ – CYSTECTOMIA – жарроҳлик йўли билан қовуқнинг бир қисмини ёки бутунлай олиб ташлаш.

ЦИТОЛИМФА – CYTOLYMPHA – ҳужайра шираси.

ЦИТОЛОГИЯ – ҳайвон ва ўсимлик ҳужайраларининг тузилиши, ривожланиши ва функциясини ўрганадиган фан.

ЦИТОПЛАЗМА – CYTOPLASMA – ЦИТОПЛАЗМА – ҳужайранинг энг муҳим таркибий қисми, ҳужайра ядросидан ташқари унинг барча тирик моддаси.

Ч

ЧАШЕЧКА НАДКОЛЕННАЯ – PATEL-LA – ТИЗЗА КОСАЧАСИ – сон суягининг ташқи дўнглари олдида, тўрт бошли мушак пайи остида жойлашган ликопча шаклидаги ясси суяк.

ЧАШКА (БОКАЛ) – CALIX – КОСАЧА (ҚАДАҲ).

ЧЕЛЮСТИ – MAXILLAE – ЖАҒЛАР – калланинг юз қисмидаги энг йирик суяклар; юзнинг ўрта ва пастки бўлимларининг асоси.

Қовуқда тошлар mavjudligi yoki paydo bo'lishi.

Buyrakdagi kistali xavfsiz o'sma (haqiqiy o'sma).

Qovuq mushaklarining falaji.

Siydik chiqarish kanali orqali qovuqqa kiritiladigan maxsus asbob (sistoskop) yordamida qovuqning ichki yuzasini ko'rib, qovuqni tekshirish usuli.

Siydik pufagi silliq mushaklarining spazmi.

Jarrohlik operatsiyasi: qovuqdan siydik chiqarish maqsadida qovuq devoridan teshik ochish.

Qovuq devori qinning oldingi devori bilan birga o'z o'rnidan pastga tushishi.

Xirurgik yo'li bilan qovuqning bir qismini yoki butunlay olib tashlash.

Hujayra shirasi.

Hayvon va o'simlik hujayralarining tuzilishi, rivojlanishi va funksiyasini o'rganadigan fan.

Hujayraning eng muhim tarkibiy qismi, hujayra yadrosidan tashqari uning barcha tirik moddasi.

TIZZAKOSACHASI – son suyagining tashqi do'nglari oldida, to'rt boshli mushak payi ostida joylashgan likopcha shaklidagi yassi suyak.

KOSACHA (QADAH).

JAG'LAR – kallaning yuz qismidagi eng yirik suyaklar; yuzning o'rta va pastki bo'limlarining asosi.

ЧЕЛЮСТНО-ПОДЪЯЗЫЧНЫЙ – MYLOHYOIDEUS (мускул) – ЖАҒ ВА ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ (мушак).

ЧЕРВЬ МОЗЖЕЧКА – МИЯЧА ҚУРТИ – миачанинг икки палласи ўртасидаги тор ўрта қисми ёки қўшувчи моддаси.

ЧЕРВЕОБРАЗНЫЙ ОТРОСТОК СЛЕПОЙ КИШКИ – APPENDIX – КЎРИЧАКНИНГ ЧУВАЛЧАНГСИМОН ЎСИҚЧАСИ.

ЧЕРЕП – CRANIUM – КАЛЛА – скелетнинг бир қисми, умуртқали ҳайвонлар ва одам бошининг суякли асоси.

ЧЕРЕПНОЙ – CRANIALIS – КАЛЛАНИКИ, КАЛЛАГА ТЕГИШЛИ.

ЧЕРЕПНОЙ СВОД – CALVARIA – КАЛЛА ГУМБАЗИ – қопқоғи; уни пешона суягининг тангаси, иккала тепа суяк ва энса суягининг тангаси ташкил қилади.

ЧЕРЕПНО-МОЗГОВЫЕ НЕРВЫ – Nervi CRANIALIS – БОШ МИЯДАН ЧИҚУВЧИ НЕРВ(-ЛАР) – бош миядан чиқувчи 12 жуфт нерв; бош, бўйин, кўкрак ва қорин бўшлиқларидаги аъзолар ва тўқималарни иннервация қилади.

ЧЕРПАЛОВИДНО-НАДГОРТАННЫЙ – ARYERI-GLOTTICUS – ЧЎМИЧСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ҲИҚИЛДОҚ ҚОПҚОҒИГА ТЕГИШЛИ.

ЧЕРПАЛОВИДНЫЙ ХРЯЩ – CARTILAGO ARYTAENOIDEA – ЧЎМИЧСИМОН ТОҒАЙ – пирамида шаклига эга жуфт тоғай. Ҳиқилдоқнинг орқа бўлимида, узуксимон тоғай устида жойлашади.

ЧЕСОТКА – SCABIES – ҚИЧИМА, ҚЎТИР – Acaruz sirol канаси қўзғатадиган, қаттиқ қичима билан ўтадиган (айниқса тунда) терининг юқумли (инвазион) касаллиги.

ЧЕШУЯ – SQUAMA – юпқа суяк пластинка, мас., пешона суягининг тангаси.

ЧЛЕННИК ПАЛЬЦА (фаланга) – PHALANX – БАРМОҚ СУЯКЛАРНИНГ БИТАСИ (фаланга).

JAG' VA TIL OSTI SUYAGIGA TEGISHLI (mushak).

MIYACHANING QURTI – miyachaning ikki pallasi o'rtasidagi tor o'rta qismi yoki qo'shuvchi moddasi.

KO'RICHAKNING CHUVALCHANGSIMON O'SIQCHASI.

KALLA – skeletning bir qismi, umurtqali hayvonlar va odam boshining suyakli asosi.

KALLANIKI, KALLAGA TEGISHLI.

KALLA GUMBAZI – qopqog'i; uni peshona suyagining tangasi, ikkala tepa suyak va ensa suyagining tangasi tashkil qiladi.

BOSH MIYADAN CHIQUVCHI NERV(-LAR) – bosh miyadan chiquvchi 12 juft nerv; bosh, bo'yin, ko'krak va qorin bo'shliqlaridagi a'zolar va to'qimalarni innervatsiya qiladi.

CHO'MICHSIMON TOG'AY BILAN HIQILDOQ QOPQOG'IGA TEGISHLI.

CHO'MICHSIMON TOG'AY – piramida shakliga ega juft tog'ay. Hiqildoqning orqa bo'limida, uzuksimon tog'ay ustida joylashadi.

QICHIMA, QO'TIR – Acaruz sirol kanasi qo'zg'atadigan, qattiq qichima bilan o'tadigan (ayniqsa tunda) terining yuqumli (invazion) kasalligi.

Yupqa suyak plastinka, mas., peshona suyagining tangasi.

BARMOQ SUYAKLARNING BITTASI (falanga).

ЧРЕВОСЕЧЕНИЕ – LAPAROTOMIA – ҚОРИН БЎШЛИҒИ.

ЧУВСТВО – SENSUS – СЕЗГИ, СЕЗИШ.

ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТЬ – SENSITIVUS – СЕЗУВЧАНЛИК, сезгирлик – ташқи ёки ички муҳитдаги ҳар хил таъсиротларга организмнинг жавоб бериш қобилияти.

Ч. глаза – Кўз сезувчанлиги – кўзнинг турли ташқи таъсиротларни сезувчанлиги.

Ч. роговицы – Мугуз парданинг сезувчанлиги.

ЧУМА – PESTIS – ЎЛАТ (тоун) – антропозоонозлар гуруҳига кирадиган, ўта хавфли, ўткир юқумли карантин касаллики.

Ш

ШАНКР – фр. CHANCRE – юқумли венерик касаллики: 1) инфекция тушган ва дастлабки зарарланган соҳада ривожланадиган венерик яра – юмшоқ шанкр; 2) захм шанкри (бирламчи сифилома) – қаттиқ шанкр, яра.

ШЕЕЧНЫЙ ПУЗЫРЕК МАТКИ – VESICULA CERVICALIS – БАЧАДОН БЎЙИНЧАСИ ПУФАКЧАСИ – бачадон бўйинчаси беэпителийсидан ажралган, шиллиқ секрет билан тўлдирилган ёпиқ бўшлиқ.

ШЕЙКА – COLLUM – БЎЙИНЧА – аъзонинг торайган қисми, мас., тиш коронкаси билан тиш илдизи ўртасидаги тиш бўйинчаси.

ШЕЙНЫЙ – CERVICALIS – БЎЙИННИКИ, БЎЙИНГА ТЕГИШЛИ.

ШЕЛУШЕНИЕ – DESQUAMATIO – ПЎСТ ТАШЛАШ – тери мугуз пластинкаларининг кўчиб туриши.

ШЕЯ – CERVIX – БЎЙИН – бош билан тана ўртасидаги (оралиқ) қисм.

ШИЗОБУЛИЯ – SCHIZOBULIA – беморда қарама-қарши ирода майликлари ва интишларнинг мавжудлиги; шизофрения симптоми.

QORIN BO'SHLIG'I.

SEZGI, SEZISH.

SEZUVCHANLIK, sezgirlik – tashqi yoki ichki muhitdagi har xil ta'sirotlarga organizmning javob berish qobiliyati.

Ko'z sezuvchanligi – ko'zning turli tashqi ta'sirotlarni sezuvchanligi.

Muguz pardaning sezuvchanligi.

O'LAT (toun) – antropozoonozlar guruhiga kiradigan, o'ta xavfli, o'tkir yuqumli karantin kasallik.

SHANKR – yuqumli venerik kasallik: 1) infeksiya tushgan va dastlabki zararlangan sohada rivojlanadigan venerik yara – yumshoq shankr; 2) zaxm shankri (birlamchi sifiloma) – qattiq shankr, yara.

BACHADON BO'YINCHASI PUFAKCHASI – bachadon bo'yinchasi bezi epiteliysidan ajralgan, shilliq sekret bilan to'ldirilgan yopiq bo'shliq.

BO'YINCHA – a'zoning toraygan qismi, mas., tish koronkasi bilan tish ildizi o'rtasidagi tish bo'yinchasi.

BO'YINNIKI, BO'YINGA TEGISHLI.

PO'ST TASHLASH – teri muguz plastinkalarining ko'chib tushishi.

BO'YIN – bosh bilan tana o'rtasidagi (oraliq) qism.

Bemorda qarama-qarshi iroda mayliklari va intilish mavjudligi; shizofreniya simptomi.

ШИЗОМАНИЯ – SCHIZOMANIA – шизофрениянинг ирсий мойиллик асосидаги енгил (атипик) кечиш турларининг умумий номи.

ШИЗОФРЕНИЯ – SCHIZOPHRENIA – ифодаланган ўзига хос бўлган фикрлаш ва идрок бузилишлари ҳамда аффект яссиланиши ёки ноадекватлиги билан тавсифланадиган эндоген полиморф рухий касаллик.

ШИЛО-ГЛОТОЧНЫЙ – STYLOPHARYNGEUS – БИГИЗСИМОН ЎСИҚЧА БИЛАН ЮТҚИНГА ТЕГИШЛИ (орасидаги).

ШИЛО-НИЖНЕЧЕЛЮСТНОЙ – STYLOMANDIBULARIS – БИГИЗСИМОН ЎСИҚЧА БИЛАН ПАСТКИ ЖАҒТА ТЕГИШЛИ (орасидаги).

ШИЛО-СОСЦЕВИДНЫЙ – STYLOMASTOIDEUS – БИГИЗСИМОН ЎСИҚЧА БИЛАН СЎРҒИЧСИМОН ЎСИҚЧАГА ТЕГИШЛИ.

ШИЛО-ЯЗЫЧНЫЙ – STYLOGLOSSUS – БИГИЗСИМОН ЎСИҚЧА БИЛАН ТИЛГА ТЕГИШЛИ.

ШИНА в медицине – нем. SCHIENE – ШИНА тиббиётда – тананинг шикастланган ёки касал қисмини қўзғатмаслик (иммобилизация), унга ором бериш мақсадида ишлатиладиган мослама.

ШИРИНА ЗРАЧКА – ҚОРАЧИҚНИНГ КЕНГЛИГИ.

ШИРОКИЙ – LATUS – СЕРБАР, КЕНГ.

ШИРОЧАЙШИЙ – LATISSIMUS – ЖУДА КЕНГ, ЭНГ СЕРБАР.

ШЛЕМ – GALEA – ҚАЛПОҚ.

ШИШКА (бугор, нарост) – ФУДДА (дўмбоқ, ўсимта, бўртиқ).

ШОВ – SUTURA – 1) бир-бирига яқин жойлашган, бириктирувчи тўқиманинг калта йўғон толалар тутами билан ўзаро боғланган иккита суякнинг қўзғалмай (синартроз) бирикиши; 2) хирургик чок.

Шизофрениянинг ирсий мойиллик асосидаги янгил (атипик) кечиш турларининг умумий номи.

Ifodalangan o'ziga xos bo'lgan fikrlash va idrok buzilishlari hamda affekt yassilanishi yoki noadekvatligi bilan tavsiflanadigan endogen polimorf ruhiy kasallik

BIGIZSIMON O'SIQCHA BILAN YUTQINGA TEGISHLI (orasi dagi).

BIGIZSIMON O'SIQCHA BILAN PASTKI JAG'GA TEGISHLI (orasi dagi).

BIGIZSIMON O'SIQCHA BILAN SO'RG'ICHSIMON O'SIQCHAGA TEGISHLI.

BIGIZSIMON O'SIQCHA BILAN TILGA TEGISHLI.

SHINA tibbiyotda – tananing shikastlangan yoki kasal qismini qo'zg'atmaslik (immobilizatsiya), unga orom berish maqsadida ishlatiladigan moslama.

QORACHIQNING KENGLIGI.

SERBAR, KENG.

JUDA KENG, ENG SERBAR.

QALPOQ.

G'UDDA (do'mboq, o'simta, bo'rtiq).

1) bir-biriga yaqin joylashgan, biriktiruvchi to'qimaning kalta yo'g'on tolalar tutami bilan o'zaro bog'langan ikkita suyakning qo'zg'almay birikishi; 2) xirurgik chok.

ШОК – фр. CHOCK – ЗАРБА – организмнинг одатдан ташқари қўзғатувчилар таъсирига нисбатан ўзига хос жавоби сифатида вужудга келади хатарли симптомокомплекс.

ШПАТЕЛЬ – нем. SPATEL – 1) майда дон, толқон шаклидаги ва ёпишқоқ моддаларни аралаштириш, суртиш учун дорихона ва лабораторияларда қўлланиладиган металл ёки пластмассадан yasалган узун пластинка шаклли асбоб; 2) жарроҳликда – кесилган жойларни очиб тортиб, ушлаб туришда ишлатилади.

ШПОРА – CALCAR – ПИХ – 1) скле-ра пихи – кўз олди камераси бурча-ги микротузилишининг бир элементи; 2) суяк пихлари – суяклар юзасида суяк тўқимасининг тиканаксимон ўсиши; маса-лан, товон суягининг тагида ёки орқасида

ШТРАССМАННА ПРИЗНАК – P.F.STRASS-MAN – бачадон девори уриб қўрилганда киндик атрофида, пальпация вақтида, ури-лиш, итарилиш сезгиси пайдо бўлади, хали плацента (йўлдош) ажралмаганлигидан да-лолат беради.

ШУМ(-Ы) – SONITUS – ШОВҚИН(-ЛАР) – одам танасининг турли соҳаларида асосан патологик шароитларда эшитиладиган ҳар хил товушлар; ўпка, плевра, юрак, меъда, ичак шовқинлари ва шу каби шовқинлар бўлади.

ШУНТИРОВАНИЕ КРОВЕНОСНЫХ СОСУДОВ – қон айланиш доирасидан чиқарилган томир қисмини айланиб ўтиб, жарроҳлик операция билан янги вақтинча ёки доимий қон оқиш йўлини вужудга келтириш.

Щ

ЩЕКА – BUSSA – ЛУНЖ.

ЩЕЛЕВАЯ ЛАМПА – MICROSCOPUS CORNEALE – кўз биомикроскопияси учун ишлатиладиган асбоб.

ЩЕЛЬ – FISSURA – ЁРИҚ, ЭГАТ, ТИР-ҚИШ.

ZARBA – organizmning odatdan tashqari qo'zg'atuvchilar ta'siriga nisbatan o'ziga xos javobi sifatida vujudga keladigan xatarli simptomokompleks.

1) mayda don, tolqon shaklidagi va yopishqoq moddalarni aralashtirish, surtish uchun dorixona va laboratoriyalarda qo'llaniladigan metall yoki plastmassadan yasalgan uzun plastinka shaklli asbob; 2) jarrohlikda – kesilgan joylarni ochib tortib, ushlab turishda ishlatiladi.

PIX – 1) ko'z oldi kamerasi burchagi mikrotuzilishining bir elementi; 2) suyak pixlari – suyaklar yuzasida suyak to'qimasining tikanaksimon o'sishi; masalan, tovon suyagining tagida yoki orqasida.

Bachadon devori urib ko'rilganda kindik atrofida, palpatsiya vaqtida, urilish, itarilish sezgisi paydo bo'ladi, hali platsenta (yo'ldosh) ajralmaganligidan dalolat beradi.

SHOVQIN(-LAR) – odam tanasining turli sohalarida asosan patologik sharoitlarda eshitiladigan har xil tovushlar; o'pka, plevra, yurak, me'da, ichak shovqinlari va shu kabi shovqinlar bo'ladi.

Qon aylanish doirasidan chiqarilgan tomir qismini aylanib o'tib, jarrohlik operatsiya bilan yangi vaqtincha yoki doimiy qon oqish yo'lini vujudga keltirish.

LUNJ.

Ko'z biomikroskopiyasi uchun ishlatiladigan asbob.

YORIQ, EGAT, TIRQISH.

Щ. глазная – Fissura orbitalis – Кўз тирқиши – икки қовоқ орасидаги масофа.

Щ. глазничная верхняя – Fissura orbitalis superior – Кўз косасининг юқори тирқиши – бош суякнинг ўрта чуқурчасига олиб борувчи тирқиш. У орқали кўзнинг барча ҳаракат нервлари, уч шохли нервнинг I шохи ҳамда юқори орбитал вена ўтади.

Щ. глазничная нижняя – Fissura orbitalis inferior – Кўз косасининг пастки тирқиши – кўз косасига юқори жағ ва ёноқ нерви кирадиган тирқиш.

ЩИПЦЫ АКУШЕРСКИЕ – FORCEPS OBSTETRIC – ДОЯЛИК ҚИСҚИЧИ – туғуруқ вақтида қўлланиладиган асбоб. Унинг ёрдамида (маълум шароитларда) хомила табиий туғуруқ йўллари орқали чиқариб олинади.

ЩИТОВИДНАЯ ЖЕЛЕЗА – GLANDULA THYROIDEA – ҚАЛҚОНСИМОН БЕЗ – ички секрециянинг энг муҳим аъзоларидан бири.

ЩИТОВИДНЫЙ ХРЯЩ – CARTILAGO THYROIDEA – ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ – ҳиқилдоқнинг энг йирик тоқ тоғайи. Ўрта чизик билан туташган иккита тўртбурчакли пластинкадан иборат.

ЩИТОВИДНО-ГЛОТОЧНЫЙ – THYREOPHARYNGEUS – ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ЮТҚИНГА ТЕГИШЛИ.

ЩИТОВИДНО-НАДГОРТАННЫЙ – THYREA-EPIGLOTTICUS – ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ҲИҚИЛДОҚ ҚОПҚОҒИГА ТЕГИШЛИ.

ЩИТОВИДНО-ПОДЪЯЗЫЧНЫЙ – THYREO-HYOIDEUS – ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ЩИТОВИДНО-ЧЕРПАЛОВИДНЫЙ – THYREO-ARYTAENOIDEUS – ҚАЛҚОНСИМОН ВА ЧЎМИЧСИМОН ТОҒАЙЛАРГА ТЕГИШЛИ.

Ко‘з тирқиши – икки қовоқ орасидаги масофа.

Ко‘з косасининг юқори тирқиши – бosh суякнинг о‘рта чуқурчасига олиб борувчи тирқиш. У орқали ко‘знинг барча ҳаракат нервлари, уч шохли нервнинг I шохи ҳамда юқори орбитал вена о‘тади.

Ко‘з косасининг пастки тирқиши – ко‘з косасига юқори жағ ва ёноқ нерви кирадиган тирқиш.

ДОЯЛИК ҚИСҚИЧИ – tug‘uruq vaqtida qo‘llaniladigan asbob. Uning yordamida (ma‘lum sharoitlarda) homila tabiiy tug‘uruq yo‘llari orqali chiqarib olinadi.

ҚАЛҚОНСИМОН БЕЗ – ichki sekretsiyaning eng muhim a‘zolaridan biri.

ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ – hiqildoqning eng yirik toq tog‘ayi. O‘rta chiziq bilan tutashgan ikkita to‘rtburchakli plastinkadan iborat.

ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ЮТҚИНГА ТЕГИШЛИ.

ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ҲИҚИЛДОҚ ҚОПҚОҒИГА ТЕГИШЛИ.

ҚАЛҚОНСИМОН ТОҒАЙ БИЛАН ТИЛ ОСТИ СУЯГИГА ТЕГИШЛИ.

ҚАЛҚОНСИМОН ВА ЧО‘МИЧСИМОН ТОҒАЙЛАРГА ТЕГИШЛИ.

ЩИТОВИДНЫЙ – THYREOIDEUS –
ҚАЛҚОНСИМОН.

Э

ЭВАКУАЦИЯ – EVACUATIO – бўшатиш,
олиб ташлаш; фасод бойлаган жой, киста-
дан пункция ёрдамида ёки кесиб, суюқликни
чиқариш.

ЭВЕНТРАЦИЯ – EVENTRATIO – қорин
бўшлиғидан ички аъзоларнинг тушиб
қолиши (қорин деворидаги тешик орқали).

ЭВОЛЮЦИОННОЕ УЧЕНИЕ – EVOLU-
TIONISMUS – ҳаётнинг келиб чиқиши,
органик дунёнинг ривожланиш қонунлари
ва организмларнинг ривожланишини бош-
қариш йўллари тўғрисидаги таълимот.

ЭВРИТМИЯ – EURYTHMIA – тўғри ритм,
юракнинг кетма-кет тўғри қисқариши,
томирнинг ритмик, бир текис уриши.

ЭГОЦЕНТРИЗМ – ХУДБИНЛИК – айрим
кишиларнинг борлиқни фақат ўз шахсий
манфаатлари учун ишлатиш нуқтаи назари-
дан англашга мойилликлари.

ЭДЕМА – OEDEMA – хужайрадан
ташқари тўқима бўшлиғида ёки тана-
нинг сероз бўшлиқларида сув, оқсил ва
электролитларнинг ортиқча тўпланиши би-
лан ўтадиган сув алмашинувининг умумий
ёки маҳаллий бузилиши.

ЭДИПОВ КОМПЛЕКС – 3–4 ёшдаги бо-
ланинг ҳиссий муносабатлари хусусиятлари
ҳақида психоаналитик тушунча; бунда бола,
ўз жинсидаги ота-онага рашк қилиб ёмон
кўради, бошқа жинсдагини яхши кўриб
муҳаббат билан муносабат билдиради.

ЭЗОФАГИТ – гр. OESOPHAGITIS – қизил-
ўнгач шиллиқ қаватининг яллиғланиши.

ЭЗОФАГОДИНИЯ – OESOPHAGODY-
NIA – қизилўнгачдаги оғрик.

ЭЗОФАГОПЛАСТИКА – OESOPHAGO-
PLASTICA – қизилўнгачнинг тўла ёки қис-
ман олингандан кейин пластик амалиёти.

QALQONSIMON.

Bo'shatish, olib tashlash; fasod
boyлагan joy, kistadan punksiya
yordamida yoki kesib, suyuqlikni
chiqarish.

Qorin bo'shlig'idan ichki a'zolarining
tushib qolishi (qorin devoridagi teshik
orqali).

Hayotning kelib chiqishi, organik
dunyoning rivojlanish qonunlari
va organizmlarning rivojlanishini
boshqarish yo'llari to'g'risidagi ta'-
limot.

To'g'ri ritm, yurakning ketma-ket
to'g'ri qisqarishi, tomirning ritmik, bir
tekis urishi.

XUDBINLIK – ayrim kishilarning
borliqni faqat o'z shaxsiy manfaatlari
uchun ishlatish nuqtayi nazaridan
anglashga moyilliklari.

Hujayradan tashqari to'qima bo'sh-
lig'ida yoki tananing seroz bo'sh-
liqlarida suv, oqsil va elektrolitlarning
ortiqcha to'planishi bilan o'tadigan
suv almashinuvinining umumiy yoki
mahalliy buzilishi.

3–4 yoshdagi bolaning hissiy mu-
nosabatlari xususiyatlari haqida psi-
xoanalitik tushuncha; bunda bola,
o'z jinsidagi ota-onaga rashk qilib
yomon ko'radi, boshqa jinsdagini yax-
shi ko'rib muhabbat bilan munosabat
bildiradi.

Qizilo'ngach shilliq qavatining yal-
lig'lanishi.

Qizilo'ngachdagi og'riq.

Qizilo'ngachning to'la yoki qisman
olingandan keyin plastik amaliyoti.

ЭЗОФАГОРРАГИЯ – OESOPHAGORRHAGIA – қизилўнғач шиллиқ пардасидан қон оқиши.

ЭЗОФАГОСКОПИЯ – OESOPHAGOSCOPIA – қизилўнғачга юқори ёки пастки учи электр лампочкалар билан ёритиладиган узун металл найчаларни киритиб уни кўздан кечириш.

ЭЗОФАГОСПАЗМ – OESOPHAGOSPASMUS – қизилўнғачнинг тортишиб қолиши; асаби бузилган кишиларда, қутуриш ва бошқа касалликларда рўй беради.

ЭЗОФАГОСТЕНОЗ – OESOPHAGOSTENOSIS – қизилўнғачнинг торайиши; қизилўнғачнинг қисман ёки умуман ингичка тортиши, қилтомоқ.

ЭЗОФАГОТОМИЯ – OESOPHAGOTOMIA – қизилўнғач бўшлиғини очиш ёки қизилўнғач бўшлиғидан қизилўнғач атрофидаги тўқимага ўтиш учун қизилўнғач деворини кесиш.

ЭЗОФАГОЦЕЛЕ – OESOPHAGOCELE – қизилўнғач чурраси.

ЭЗОФАГЭКТОМИЯ – OESOPHAGEKTOMIA – қизилўнғачни кесиб олиб ташлаш.

ЭЙТРОФИЯ – организм аъзоларининг тузилиши ва вазифаси нормадан четга чиқмаган ҳолда, нормал овқатланиш, овқатни иштаҳа билан ейиш ва унинг яхши сингиши.

ЭЙФОРИЯ – EUPHORIA – ўз-ўзидан ғайриихтиёрий кўтаринки кайфият.

ЭКЗАЛЬТАЦИЯ – EXALTATIO – 1) қаттиқ кўзғалиш, зўр қувонч; 2) яхши кайфият, қувноқ ҳаракатлар билан ўтадиган шодхуррамлик.

ЭКЗАНТЕМА – EXANTHEMA – қизамиққа ўхшайдиган тошма.

ЭКЗАЦЕРБАЦИЯ – EXACERBATIO – касалликнинг авж олиши, ривожланиб, кескин зўрайиш даври.

ЭКЗЕМА – ЭКЗЕМА – терининг нейроэндокрин системаси фаолиятининг бузилиши; тугунчалар, йирингли жойлар, тангачалар ҳосил бўлиб, қичима билан ўтади.

Qizilo'ngach shilliq pardasidan qon oqishi.

Qizilo'ngachga yuqori yoki pastki uchi elektr lampochkalar bilan yoritiladigan uzun metall naychalarni kiritib uni ko'zdan kechirish.

Qizilo'ngachning tortishib qolishi; asabi buzilgan kishilarda, quturish va boshqa kasalliklarda ro'y beradi.

Qizilo'ngachning torayishi; qizilo'ngachning qisman yoki umuman ingichka tortishi, qiltomoq.

Qizilo'ngach bo'shlig'ini ochish yoki qizilo'ngach bo'shlig'idan qizilo'ngach atrofidagi to'qimaga o'tish uchun qizilo'ngach devorini kesish.

Qizilo'ngach churrasi.

Qizilo'ngachni kesib olib tashlash.

Organizm a'zolarining tuzilishi va vazifasi normadan chetga chiqmagan holda, normal ovqatlanish, ovqatni ishtaha bilan yeyish va uning yaxshi singishi.

O'z-o'zidan g'ayriixtiyoriy ko'tarinki kayfiyat.

1) qattiq qo'zg'alish, zo'r quvonch; 2) yaxshi kayfiyat, quvnoq harakatlar bilan o'tadigan shod-xurramlik.

Qizamiqqa o'xshaydigan toshma.

Kasallikning avj olishi, rivojlanib, keskin zo'rayish davri.

EKZEMA – terining neyroendokrin sistemasi faoliyatining buzilishi; tugunchalar, yiringli joylar, tangachalar hosil bo'lib, qichima bilan o'tadi.

Э. мокнущая – экземанинг пуфакчалар ва пуфаклардан суюклик чиқадиган тури.

Э. чешуйчатая – экземанинг қизил тангачалар ва пўстлар ҳосил бўлиши билан ўтадиган охириги даври.

ЭКЗЕНТЕРАЦИЯ – EXENTERATIO – кўз олмаси қисмларини олиб ташлаш.

ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ – беморнинг яшашдан мақсади ва муддаосини, имкониятларини, ақлий ва руҳий кечинмаларини аниқлаш учун биографиясини ўрганиш, беморни руҳий даволаш йўл-йўриқларини ишлаб чиқишда фойдаланилади.

ЭКЗО – гр. EXO – қўшма сўзлар таркибида «сиртда», «ташқарида», «ташқи» деган маънони берадиган қўшимча.

ЭКЗОКРИННЫЕ ЖЕЛЕЗ(-Ы) – GLANDULAE EXOCRINICAE – ҳайвон ва одам безлари, улар ишлаб чиқарадиган моддалар тана юзасига ёки бўшлиқларга ажралиб чиқади.

ЭКЗОМФАЛУС – EXOMPHALUS – КИНДИК ЧУРРАСИ.

ЭКЗОСТОЗ – гр. EXOSTOSIS – суяк сиртидан ўсиб чиққан хавфсиз суяк ўсмаси.

ЭКЗОТОКСИН(-Ы) – EXOTOXINA – тирик микробларнинг атроф-муҳитга чиқарадиган заҳарли моддалари. Улар одам ва ҳайвонларнинг токсико-инфекцион касалликлари (мас., қоқшол, ботулизм, дифтерия) ни келтириб чиқаради.

ЭКЗОФОРИЯ – EXOPHORIA – кўзнинг чакка томонга қараган яширин ғилайлиги.

ЭКЗОФТАЛЬМ (пучеглазие) – EXOPHTHALMUS – ЧАҚЧАЙГАН КЎЗ – кўз соққасининг кўз косасидан чақчайиб чиқиши.

ЭКЗУЛЬЦЕРАЦИЯ – EXULCERATIO – ЯРАЛАНИШ – яранинг ташкил топиши, яранинг емирилиши.

ЭКЛАМПСИЯ – ECLAMPSIA – ҳомиладорлик токсикозининг талвасали оғир тури.

Ekzemaning pufakchalar va pufaklardan suyuqlik chiqadigan turi.

Ekzemaning qizil tangachalar va po'stlar hosil bo'lishi bilan o'tadigan oxirgi davri.

Ko'z olmasi qismlarini olib tashlash.

Bemorning yashashdan maqsadi va muddaosini, imkoniyatlarini, aqliy va ruhiy kechinmalarini aniqlash uchun biografiyasini o'rganish, bemorni ruhiy davolash yo'l-yo'riqlarini ishlab chiqishda foydalaniladi.

Qo'shma so'zlar tarkibida «sirtда», «tashqarida», «tashqi» dегan ma'noni beradigan qo'shimcha.

Hayvonlar va odam ishlab chiqaradigan moddalarni tana yuzasiga yoki bo'shliqlarga ajratib chiqadi.

KINDIK CHURRASI.

Suyak sirtidan o'sib chiqqan xavfsiz suyak o'smasi.

Tirik mikroblarning atrof-muhitga chiqaradigan zaharli moddalari. Ular odam va hayvonlarning toksiko-infeksion kasalliklari (mas., qoqshol, botulizm, difteriya)ni keltirib chiqaradi.

Ko'zning chakka tomonga qaragan yashirin g'ilayligi.

CHAQCHAYGAN KO'Z – ko'z soqqasining ko'z kosasidan chaqchayib chiqishi.

YARALANISH – yaraning tashkil topishi, yaraning yemirilishi.

Homiladorlik toksikozining talvasali og'ir turi.

ЭКОЛОГИЯ – ECOLOGIA – ЭКОЛОГИЯ – биологиянинг организмларнинг ташқи муҳит билан ўзаро муносабатларини ўрганадиган бўлими.

ЭКСУМАЦИЯ – EXHUMATIO – суд-тиббий текшируви учун дафн қилинган мурдани ердан қазиб олиш.

ЭКСИКОЗ – EXSICCOSIS – тўқималарнинг сувсизланиши билан кечувчи чақалоқ болалар овқатланишининг бузилиши.

ЭКСКОРИАЦИЯ – EXCORIATIO – шилинган жой, тери ва шиллик парданинг юза шикастланиши.

ЭКСПЕРИМЕНТ – EXPERIMENTUM – ТАЖРИБА – илмий нуқтаи назардан қўйилган тажриба; текшириладиган ҳодисани аниқ ҳисобга олинадиган шароитларда кузатиш.

ЭКСПЕКТОРАЦИЯ – EXPECTORATIO – балғам ташлаш, йўталиб балғам ажратиш.

ЭКСПЛОРАЦИЯ – EXPLORATIO – ташхисни аниқлаш учун симптомларни излаш, кўриб чиқиш.

ЭКСПРЕССИЯ – EXPRESSIO – қисиб чиқариш, эзиш, мас., туғурукдан сўнг плацентани ёки ҳомилани сиқиб чиқариш.

ЭКССУДАТ – EXSUDATUM – яллиғланиш натижасида тўқималарда ёки ҳосил бўлган бўшлиқларда яллиғланиш маҳсулоти сифатида тўпланадиган суюқлик.

ЭКССУДАЦИЯ – EXSUDATIO – яллиғланиш жараёниларида қон ва лимфа томирларидан суюқлик чиқиши.

ЭКСТАЗ – EKSTASIS – ЖАЗАВА – одатдан ташқари қувониш билан ўтадиган шавқ-завққа тўла ҳолат.

ЭКСТЕНЗИЯ – EXTENSIO – 1) ёзиш – оёқ-қўл ёки бўғимнинг ёзилган ҳолати; 2) тортиб чўзиш – суяк синишида ёки бўғимдаги суяк чиқишида суякларни ўрнига солиш учун тош осиб, узунасига тортиб қўйиш.

ЭКСТЕНЗОР – EXTENSOR – ЁЗУВЧИ, ТЎҒРИЛОВЧИ (мушак).

EKOLOGIYA – biologiyaning organizmlarning tashqi muhit bilan o'zaro munosabatlarini o'rganadigan bo'limi.

Sud-tibbiy tekshiruvi uchun dafn qilingan murdani yerdan qazib olish.

To'qimalarning suvsizlanishi bilan kechuvchi chaqaloq bolalar ovqatlani-shining buzilishi.

Shilingan joy, тери va shilliq pardaning yuza shikastlanishi.

TAJIRIBA – ilmiy nuqtayi nazardan qo'yilgan tajriba; tekshiriladigan hodisani aniq hisobga olinadigan sharoitlarda kuzatish.

Balg'am tashlash, yo'talib balg'am ajratish.

Diagnozni aniqlash uchun simptomlarni izlash, ko'rib chiqish.

Qisib chiqarish, ezish, mas., tug'uruqdan so'ng platsentani yoki homilani siqib chiqarish.

Yallig'lanish natijasida to'qimalarda yoki hosil bo'lgan bo'shliqlarda yallig'lanish mahsuloti sifatida to'planadigan suyuqlik.

Yallig'lanishda qon va limfa tomirlaridan suyuqlik chiqishi.

JAZAVA – odatdan tashqari quvonish bilan o'tadigan shavq-zavqqa to'la holat.

1) yozish – oyoq-qo'l yoki bo'g'imning yozilgan holati; 2) tortib cho'zish – suyak sinishida yoki bo'g'imdagi suyak chiqishida suyaklarni o'rniga solish uchun tosh osib, uzunasiga tortib qo'yish.

YOZUVCHI, TO'G'RILOVCHI (mu-shak).

ЭКСТИРПАЦИЯ – EXSTIRPATIO – бирорта аъзони ёки унинг бир қисmini олиб ташлаш.

ЭКСТРАВАЗАТ – EXTRAVASATUM – қон томирлардан атроф тўқималарга чиққан қон.

ЭКСТРАКТ – EXTRACTUM – эритувчи модда (экстраген)лар ёрдамида дори маҳсулотларидан экстракт дори формаларини ажратиб олиш; экстрактнинг сувда, спиртда, эфирда ва бошқа эритувчиларда эриган турлари бор.

ЭКСТРАКЦИЯ (экстрагирование) – EXTRACTIO – экстрактлаш – 1) жарроҳлик экстракция, суғуриш, мас., тишни; 2) акушерлик экстракцияси – ҳомилани бош ёки чаноғи томонидан (акушерлик қискичи билан) суғуриб олиш; 3) фармацевтик экстракция – дори-дармонлар, экстрактлар тайёрлаш.

ЭКСТРАСИСТОЛИЯ – EXTRASYSTOLIA – юракнинг нормал ритми бузилиши. Юракнинг вақтидан олдин қисқариши билан ифодаланади.

ЭКСТРОФИЯ МОЧЕВОГО ПУЗЫРЯ – гр. EXSTROPHIA VESICAE URINARIAE – қовуқнинг олдинги деворининг йўқлиги (ривожланиш нуқсони).

ЭКСФОЛИАЦИЯ – EXFOLIATIO – йирик тангачали пўст ташлаш (айрим дерматозларда кузатилади).

ЭКСЦИЗИЯ – EXCISIO – кесиш, олиб ташлаш, касаллик туфайли ўзгарган аъзо ёки тўқимани жарроҳлик йўли билан кесиш.

ЭКТАЗИЯ – юн. ECTASIA – КЕНГАЙИШ – чўзилиш; томир, ковак ёки найсимон аъзо, унинг девори ёки чегараланган қисми қаватининг патологик бўртиб чиқиши.

ЭКТИМА – ECTHYMA – КЎЗ ЯРА – терининг пиоккокклардан ярали чуқур зарарланиши; усти қаттиқ пўст билан қопланган.

ЭКТОДЕРМА (эктобласт) – ECTODERMA – ТАШҚИ КУРТАК ЯПРОҒИ, гаструланинг ташқи қавати. Ундан эпидермис ва унинг ортиқлари, нерв системаси ва сезги аъзоларининг функционал энг муҳим қисmlари ривожланади.

Birorta а’зони yoki uning bir qismini olib tashlash.

Qon tomirlardan atrof to‘qimalarga chiqqan qon.

Erituvchi modda (ekstragen)lar yordamida дори mahsulotlaridan ekstrakt дори formalarini ajratib olish; ekstraktning сувда, spirtда, efirda va boshqa erituvchilarda erigan turlari bor.

1) jarrohlik ekstraktsiya, sug‘urish, mas., tishni; 2) akusherlik ekstraktsiyasi – homilani bosh yoki chanog‘i tomonidan (akusherlik qisqichi bilan) sug‘urib olish; 3) farmatsevtik ekstraktsiya – дори-darmonlar, ekstraktlar tayyorlash.

Yurakning normal ritmi buzilishi. Yurakning vaqtidan oldin qisqarishi bilan ifodalanadi.

Qovuqning oldingi devorining yo‘qligi (rivojlanish nuqsoni).

Yirik tangachali po‘st tashlash (ayrim dermatozlarda kuzatiladi).

Kesish, olib tashlash, kasallik tufayli o‘zgargan a‘zo yoki to‘qimani jarrohlik yo‘li bilan kesish.

KENGAYISH – cho‘zilish; tomir, kovak yoki naysimon a‘zo, uning devori yoki chegaralangan qismi qavatining bo‘rtib chiqishi.

KO‘Z YARA – terining piokokklardan yarali chuqur zararlanishi; usti qattiq po‘st bilan qoplangan.

TASHQI KURTAK YAPROG‘I, gastrulaning tashqi qavati. Undan epidermis va uning ortiqlari, nerv sistemasi va sezgi a‘zolarining funktsional eng muhim qismlari rivojlanadi.

ЭКТОПИЯ – ECTOPIA – тўқима ёки аъзонинг одатдан ташқари жойга силжиши; туғма ёки кейин орттирилган бўлиши мумкин.

ЭКТРОПИОН – ECTROPION – қовоқ ағдарилиши, унинг орқа конъюнктивал юзаси ташқарига қараган бўлади.

ЭЛАСТИН – тоғай, бойламлар, артериялар деворининг ва бириктирувчи тўқиманинг сариқ эластик толалар таркибидаги склеропроteinлар синфига мансуб оқсил.

ЭЛАСТОТОНОМЕТР ФИЛАТОВА-КАЛЬФЫ – кўз ичи босимини ўлчаш учун мўлжалланган 5,0; 7,5; 10,0; 15,0 граммли тонометрлар тўплами.

ЭЛАСТОТОНОМЕТРИЧЕСКАЯ КРИВАЯ – назла (глаукома)ни эрта ташхис қилиш усули.

ЭЛЕКТРОДИАГНОСТИКА – ЭЛЕКТРОТАШХИС – нерв ва мушакларнинг функционал ҳолатини аниқлаш мақсадида уларнинг электр токидан таъсирланиш реакцияларини текшириш.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЯ – юрак ишлаб турганда пайдо бўладиган электр ҳодисаларини қайд қилиш йўли билан юрак ҳолатини аниқлаш.

ЭЛЕКТРОКИМОГРАФИЯ – юрак ва катта томирларнинг ҳаракатини ҳамда ўпка томирлари уришини ва ўпкада ҳаво алмашинувини қайд қилиш ва ўрганиш имконини берадиган рентгенологик текширув усули.

ЭЛЕКТРОКОАГУЛЯЦИЯ – тўқималарни юқори частотадаги электр токи (ўзгарувчан ток) билан куйдириш.

ЭЛЕКТРОЛЕЧЕНИЕ (электротерапия) – ЭЛЕКТР БИЛАН ДАВОЛАШ (электротерапия) – электрнинг ҳар хил турларини даво мақсадида ишлатиш.

ЭЛЕКТРООФТАЛЬМОСКОП (ручной) – кўз ички пардаларини электр нурлари юбориб, қорачиқ орқали тўппа-тўғри ва орқа томондан кўриш учун мослаштирилган асбоб.

To‘qima yoki a’zoning odatdan tashqari joyga siljishi; tug‘ma yoki keyin orttirilgan bo‘lishi mumkin.

Qovoq ag‘darilishi, uning orqa konyunktival yuzasi tashqariga qarang bo‘ladi.

Tog‘ay, boylamlar, arteriyalar devorining va biriktiruvchi to‘qimaning sariq elastik tolalar tarkibidagi skleroproteinlar sinfiga mansub oqsil.

Ko‘z ichi bosimini o‘lchash uchun mo‘ljallangan 5,0; 7,5; 10,0; 15,0 grammlı tonometrlar to‘plami.

Nazla (glaukoma)ni erta tashxis qilish usuli.

ELEKTROTASHXIS – nerv va mushaklarning funksional holatini aniqlash maqsadida ularning elektr tokidan ta’sirlanish reaksiyalarini tekshirish.

Yurak ishlab turganda paydo bo‘ladigan elektr hodisalarini qayd qilish yo‘li bilan yurak holatini aniqlash.

Yurak va katta tomirlarning harakatini hamda o‘pka tomirlari urishini va o‘pkada havo almashinuvini qayd qilish va o‘rganish imkonini beradigan rentgenologik tekshiruv usuli.

To‘qimalarni yuqori chastotadagi elektr toki (o‘zgaruvchan tok) bilan kuydirish.

ELEKTR BILAN DAVOLASH (elektroterapiya) – elektrning har xil turlarini davo maqsadida ishlatish.

Ko‘z ichki pardalarini elektr nurlari yuborib, qorachiq orqali to‘ppa-to‘g‘ri va orqa tomondan ko‘rish uchun moslashtirilgan asbob.

ЭЛЕКТРОФИЗИОЛОГИЯ – физиологиянинг организмдаги электр hodisalarini (биопотенциал) ва организмга электр токи таъсирини ўрганадиган бўлими.

ЭЛЕКТРОСУДОРОЖНАЯ ТЕРАПИЯ – ELECTROCONVULSIVE THERAPY – шунингдек, **ЭЛЕКТРОКОНВУЛЬСИВ ТЕРАПИЯ** – бош миядан электр ток ўтказиш орқали катта талваса хуружи чакирилишига асосланган даволаш усули.

ЭЛЕКТРОФОРЕЗ – электр токи таъсирида келиб чиқадиган зарядланган коллоид заррачаларнинг сўрилиши. Физиотерапевтик муолажа.

ЭЛЕКТРОШОК – ўзгарувчан электр токи таъсирида келиб чиқадиган шок; айрим касалликларни даволашда қўлланилади.

ЭЛЕКТРОЭНЦЕФАЛОГРАФИЯ – бош миёа биоэлектрик фаоллигини ўлчаш орқали унинг фаолиятини текшириш усули.

ЭЛЕФАНТИАЗ – ELEPHANTIASIS – лимфанинг димланиб қолиши билан боғлиқ ҳолда тўқималарнинг патологик ўсиши ва ривожланиши.

ЭМАЛЬ – тish коронкаси соҳасида дентинни қоплаб турадиган қаттиқ тўқима.

ЭМАЦИАЦИЯ – EMACIATIO – ориқлаш, ориқлаб кетиш, озиш; одатда кўп касалликларнинг белгиси. Ҳароратнинг узоқ вақтгача кўтарилиб туриши билан (ичтерлама, туберкулёз) боғлаш мумкин.

ЭМБОЛИЯ – EMBOLIA – қон томир ёки лимфа томirlарига қон ёки лимфа олиб келадиган ёт бўлакчалар (эмболлар)нинг тикилиб қолиши.

ЭМБОЛИЯ МОЗГА – гр. EMBOLIA CEREBRI – миёа томirlарининг тромб, ўсма хужайралари ва бошқа билан тикилиб қолиши.

ЭМБРИОКАРДИЯ – гр. EMBRYOCARDIA – юракнинг биринчи ва иккинчи тонлари орасида пайдо бўлувчи паузаларнинг бирибiriга тенглиги. Юрак ритми маятник ҳаракатларига ўхшайди.

Физиологиянинг организмдаги электр hodisalarini (biopotensial) ва организмга электр токи таъсирини ўрганадиган бўлими.

ELEKTROKONVULSIV TERAPIYA – бosh miyadan электр ток o‘tkazish orqali katta talvasa xuruji chaqirilishiga asoslangan davolash usuli.

Elektр toki ta’sirida kelib chiqadigan zaryadlangan kolloid zarrachalarning so‘rilishi. Fizioterapevtik muolaja.

O‘zgaruvchan elektр toki ta’sirida kelib chiqadigan shok; ayrim kasalliklarni davolashda qo‘llaniladi.

Bosh miya bioelektrik faolligini o‘lchash orqali uning faoliyatini tekshirish usuli.

Limfaning dimlanib qolishi bilan bog‘liq holda to‘qimalarning patologik o‘sishi va rivojlanishi.

Tish koronkasi sohasida dentinni qoplab turadigan qattiq to‘qima.

Oriqlash, oriqlab ketish, ozish; odatda ko‘p kasalliklarning belgisi. Haroratning uzoq vaqtgacha ko‘tarilib turishi bilan (ichterlama, tuberkuloz) bog‘lash mumkin.

Qon tomir yoki limfa tomirlariga qon yoki limfa olib keladigan yot bo‘lakchalar (embollar)ning tiqilib qolishi.

Miya tomirlarining tromb, o‘sma hujayralari va boshqa bilan tiqilib qolishi.

Yurakning birinchi va ikkinchi tonlari orasida paydo bo‘luvchi pauzalarning bir-biriga tengligi. Yurak ritmi mayatnik harakatlariga o‘xshaydi.

ЭМБРИОЛОГИЯ – EMBRYOLOGIA – муртак ҳосил бўлиши ва унинг ривожланиш қонуниятларини ўрганувчи фан.

ЭМБРИОМА – EMBRYOMA – тухумдоннинг дермоид кистаси.

ЭМБРИОН – EMBRION – ПУШТ – бошланғич ривожланиш давридаги муртак; одамда фақат саккизинчи ҳафтагача эмбрион дейилади.

ЭМБРИОТОМИЯ – EMBRYOTOMIA – туғадиган аёл ҳаётига хавф соладиган оғирлашган туғуруқ вақтида ўлган ҳомила танасини операция йўли билан майдалаш.

ЭМОЦИЯ – фр. EMOTIO – ХИССИЁТ – организмнинг ҳар кимда ўзига хос намоён бўладиган ва кишининг қаттиқ изтироб чекишидан то ғоят шод-хуррам бўлишигача ҳамма турдаги сезгилари ва кечинмаларини қамраб оладиган физиологик ҳолати.

ЭМПАТИЯ – EMPATHIA – бошқа одамнинг психологик ҳолатини тушуниш ва биргаликда қайғуришни ҳис этиш сезгиси.

ЭМПИЕМА – EMPYEMA – тананинг бирор бўшлиғига йиринг йиғилиши.

Э. уретерис – гр. E. ureteris – сийдик йўли бўшлиғида йиринг тўпланиши.

ЭМФИЗЕМА – EMPHYSEMA – одатда ҳаво сақлайдиган аъзоларда ҳавонинг ортиқча тўпланиши ёки аслида ҳаво бўлмайдиган аъзоларда, мас., терида ҳаво бўлиши.

Э. лёгких – ўпка тўқимасидаги эластик элементларининг нобуд бўлиши сабабли ўпканинг кенгайиши.

ЭНАРТРОЗ – ENARTHROSIS – ёнғоқсимон бўғим; бошқа суяк бўғим бошчасининг ярмидан кўп қисмини бўғим халтачаси ўраб олган шарсимон бўғим, мас., чаноқ-сон бўғими.

ЭНГРАММА – организм, айниқса, сезги аъзолари ва қандайдир ташқи қўзғатувчиларнинг таъсири натижасида МНСнинг структура ва функцияларида бўладиган ўзгаришларнинг умумий номи; хотиранинг моддий асоси сифатида узоқ вақт сақланиб қолиши.

Муртак ҳосил бўлиши ва унинг ривожланиш қонуниятларини ўрганувчи фан.

Tuxumdonning dermoid kistasi.

PUSHT – boshlang'ich rivojlanish davridagi murtak, odamda sakkizinch haftagacha embrion deyiladi.

Tug'adigan ayol hayotiga xavf soladigan og'irlashgan tug'uruq vaqtida o'lim homila tanasini operatsiya yo'li bilan maydalash.

HISSIIYOT – organizmning har kimda o'ziga xos namoyon bo'ladigan va kishining qattiq iztirob chekishidan to g'oyat shod-xurram bo'lishigacha hamma turdagi sezgilari va kechinmalarini qamrab oladigan fiziologik holati.

Boshqa odamning psixologik holatini tushunish va birgalikda qayg'urishni his etish sezgisi.

Tananing biror bo'shlig'iga yiring yig'ilishi.

Siydik yo'li bo'shlig'ida yiring to'planishi.

Odatda havo saqlaydigan a'zolarida havoning ortiqcha to'planishi yoki aslida havo bo'lmaydigan a'zolarida, mas., terida havo bo'lishi.

O'pka to'qimasidagi elastik elementlarining nobud bo'lishi sababli o'pkaning kengayishi.

Yong'oqsimon bo'g'im; boshqa suyak bo'g'im boshchasining yarmidan ko'p qismini bo'g'im xaltachasi o'rab olgan sharsimon bo'g'im, mas., chanoq-son bo'g'imi.

Organizm, ayniqsa, sezgi a'zolari va qandaydir tashqi qo'zg'atuvchilarning ta'siri natijasida MNSning struktura va funksiyalarida bo'ladigan o'zgarishlarning umumiy nomi; xotiraning moddiy asosi sifatida uzoq vaqt saqlanib qolishi.

ЭНДАОРТИТ – ENDAORTITIS – аорта ички қаватининг яллиғланиши.

ЭНДАРТЕРИИТ – ENDARTERIIITIS – артерия ички пардасининг яллиғланиши.

Э. облитерирующий – артериялар ички қаватининг яллиғланиши сабабли уларнинг тобора тешиги торайиши ва чандиқланиши (облитерация) билан ўтадиган нерв ва томирлар системасини шикастлантирадиган касаллик.

ЭНДЕМИЧНОСТЬ – касалликнинг ёки касаллик гуруҳларининг маълум иқлим ва ижтимоий шароитларга мослашиб, шу жойларда доим тарқалиб юриши.

ЭНДЕМИЯ – ENDEMIA – табиий омиллар туфайли маълум жойда юқумли касалликнинг доимий (кўп йиллар мобайнида) бўлиши.

ЭНДОВАСКУЛИТ – ENDOVASCULITIS – қон томир ички парданинг яллиғланиши.

ЭНДОГЕН – гр. ENDOGENES – ички сабаблар билан изоҳланадиган; организмнинг ички муҳитига боғлиқ бўлган сабаблар натижасида вужудга келадиган ўзгаришлар.

ЭНДОКАРД – ENDOCARDIUM – юракнинг ҳамма бўшлиқларини ички томондан қоплайдиган парда.

ЭНДОКАРДИТ – ENDOCARDITIS – юрак ичи қобиғининг яллиғланиши.

ЭНДОКРИННЫЕ ЖЕЛЕЗЫ(-Ы) – GLANDULAE SINE DUCTIBUS – ИЧКИ СЕКРЕЦИЯ БЕЗЛАРИ – чиқарув йўллари бўлмаган ички секреция безлари, улар ишлаб чиқарадиган моддаларини (гормонларини) бевосита қонга ёки лимфага чиқаради.

ЭНДОКРИНОЛОГИЯ – ENDOCRINOLOGIA – ички секреция безларининг тузилиши ва функцияси, бу безлар функциясининг бузилишига алоқадор касалликлар тўғрисидаги фан.

ЭНДОЛИМФА – ENDOLYMPHA – пардали лабиринт (пардали ички қулоқ) ичидаги суюқлик.

Aorta ichki qavatining yallig‘lanishi.

Arteriya ichki pardasining yallig‘lanishi

Arteriyalar ichki qavatining yallig‘lanishi sababli ularning tobora teshigi torayishi va chandiqlanishi (obliteratsiya) bilan o‘tadigan nerv va tomirlar sistemasini shikastlantiradigan kasallik.

Kasallikning yoki kasallik guruhlarining ma‘lum iqlim va ijtimoiy sharoitlarga moslashib, shu joylarda doim tarqalib yurishi.

Tabiiy omillar tufayli ma‘lum joyda yuqumli kasallikning doimiy (ko‘p yillar mobaynida) bo‘lishi.

Qon tomir ichki pardaning yallig‘lanishi.

Ichki sabablar bilan izohlanadigan; organizmning ichki muhitiga bog‘liq bo‘lgan sabablar natijasida vujudga keladigan o‘zgarishlar.

Yurakning hamma bo‘shliqlarini ichki tomondan qoplaydigan parda.

Yurak ichi qobig‘ining yallig‘lanishi.

ИЧКИ СЕКРЕТСИЯ БЕЗЛАРИ – чиқарув yo‘llari bo‘lmagan ichki sekretsia bezlari, ular ishlab chiqaradigan moddalarini (gormonlarini) bevosita qonga yoki limfaga chiqaradi.

Ichki sekretsia bezlarining tuzilishi va funksiyasi, bu bezlar funksiyasining buzilishiga aloqador kasalliklar to‘g‘risidagi fan.

Pardali labirint (pardali ichki quloq) ichidagi suyuqlik.

ЭНДОМЕТРИЙ – ENDOMETRIUM – бачадон шиллиқ пардаси.

ЭНДОМЕТРИТ – ENDOMETRITIS – БАЧАДОН ШИЛЛИҚ ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЭНДОПЛАЗМА – ENDOPLASMA – ядрога бевосита ёпишган цитоплазманинг ич қисми. Хужайра ичидаги моддалар алмашинувида фаол қатнашадиган структур таркибий қисмларга бой.

ЭНДОРФИН(-Ы) – ENDORPHYNAE – организмда (асосан гипофизда) ишлаб чиқариладиган физиологик фаол пептидлар; энкефалинларга ўхшаш опиат рецепторлар билан алоқа қилади ва энкефалинлар билан бирга эндоген опиатлар туркумини ташкил этади. Эндорфинлар энкефалинларга қараганда анча мураккаб тузилган.

ЭНДОСКОПИЯ – ENDOSCOPIA – ковак аъзоларни оптик ёритадиган асбоблар билан текшириш усули.

ЭНДОСТ – ENDOSTEUM – ЭНДОСТ – суяк бўшлиқларининг ички юзасини қоплайдиган ички суякусти пардаси.

ЭНДОТЕЛИЙ – ENDOTHELIUM – қон ва лимфа томирларининг ички хужайрали қатлами.

ЭНДОТЕЛИОМА – ENDOTHELIOMA – ЭНДОТЕЛИОМА – қон ва лимфа томирлари эндотелийсидан вужудга келадиган ўсма.

ЭНДОТОКСИН – гр. ENDOTOXINUM – бактерия хужайраларининг парчаланиши натижасида ажралиб чиқадиган захар.

ЭНДОФЛЕБИТ – ENDOPHLEBITIS – ВЕНА ИЧКИ ПАРДАСИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЭНДОФТАЛЬМИТ – ENDOPHTHALMITIS – кўз ички пардаларининг яллиғланиши; йиринг шишасимон танага ҳам шимилиб ўтади.

ЭНОФТАЛЬМ – ENOPHTHALMUS – кўз соққасининг кўз косасида нормадан бирмунча чуқур жойлашиши.

Bachadon shilliq pardasi.

BACHADON SHILLIQ PARDASINING YALLIG‘LANISHI.

Yadroga bevosita yopishgan sitoplazmaning ich qismi. Hujayra ichidagi moddalar almashinuvida faol qatnashadigan struktur tarkibiy qismlarga boy.

Organizmда (asosan gipofizda) ishlab chiqariladigan fiziologik faol peptidlar; enkefalinlarga o‘xshash opiat retseptorlar bilan aloqa qiladi va enkefalinlar bilan birga endogen opiatlar turkumini tashkil etadi. Endorfinlar enkefalinlarga qaraganda ancha murakkab tuzilgan.

Kovak a‘zolariни optik yoritadigan asboblar bilan tekshirish usuli.

Suyak bo‘shliqlarining ichki yuzasini qoplaydigan ichki suyakusti pardasi.

Qon va limfa tomirlarining ichki hujayrali qatlami.

Qon va limfa tomirlari endoteliysidan vujudga keladigan o‘sma.

Bakteriya hujayralarining parchalanishi natijasida ajralib chiqadigan zahar.

VENA ICHKI PARDASINING YALLIG‘LANISHI.

Ko‘z ichki pardalarining yallig‘lanishi; yiring shishasimon tanaga ham shimilib o‘tadi.

Ko‘z soqqasining ko‘z kosasida normadan birmuncha chuqur joylashishi.

ЭНТЕРАЛЬГИЯ – ENTERALGIA – ичак санчиги, қаттиқ оғриши.

ЭНТЕРИТ – ENTERITIS – ИНГИЧКА ИЧАК ШИЛЛИҚ ҚАВАТИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЭНТЕРОАНАСТОМОЗ (кишечный анастомоз) – ENTEROANASTOMOSIS – ИЧАК АНАСТОМОЗИ – ингичка ичакнинг иккита қовузлогʻи ўртасида хирургик усулда йўл ҳосил қилиш.

ЭНТЕРОГЕМОМОРРАГИЯ – ENTEROHAEMORRHAGIA – ИЧАКДАН ҚОН ОҚИШИ.

ЭНТЕРОКОЛИТ – гр. ENTEROCOLITIS – ингичка ва йўғон ичак шиллиқ пардаларининг бир вақтда яллиғланиши.

ЭНТЕРОПАТИЯ – ENTEROPATHIA – ичак касалликларининг умумий номи.

ЭНТЕРОПТОЗ – ENTEROPTOSIS – ичак ва қорин бўшлиғидаги бошқа аъзоларнинг ўз ўрнидан пастга тушиши.

ЭНТЕРОСПАЗМ – ENTEROSPASMUS – ингичка ичакнинг тез-тез қисқариши (спазми).

ЭНТОДЕРМА – ENTODERMA – уч қаватли эмбрион япроқларининг ички варағи. Бирламчи ичакнинг эпителиал юзаси ва унинг безли маҳсуллари (жигар, ошқозон ости беzi) энтодермадан пайдо бўлади.

ЭНУРЕЗ – ENURESIS – СИЙДИК ТУТОЛМАСЛИК, айниқса тунда, ўта кўзгалувчан болаларда кузатилади.

ЭНЦЕФАЛИТ – ENCEPHALITIS – бош миянинг яллиғланиши.

Э. эпидемический (летаргический энцефалит) – марказий нерв системасининг вирус касаллиги. Асосан ўрта ва оралиқ миянинг кулранг моддаси ва ромбсимон мия тузилмалари шикастланади.

ЭНЦЕФАЛОМИЕЛИТ – ENCEPHALOMYELITIS – бош ва орқа миядаги яллиғланиш жараёни.

Ichak sanchigʻi, qattiq ogʻrishi.

INGICHKA ICHAK SHILLIQ QAVATINING YALLIGʻLANISHI.

ICHAK ANASTOMOZI – ingichka ichakning ikkita qovuzlogʻi oʻrtasida xirurgik usulda yoʻl hosil qilish.

Ichakdan qon oqishi.

Ingichka va yoʻgʻon ichak shilliq pardalarining bir vaqtda yalligʻlanishi.

Ichak kasalliklarining umumiy nomi.

Ichak va qorin boʻshligʻidagi boshqa aʼzolarning oʻz oʻrnidan pastga tushishi.

Ingichka ichakning tez-tez qisqarishi (spazmi).

Uch qavatli embrion yaproqlarining ichki varagʻi. Birlamchi ichakning epitelial yuzasi va uning bezli mahsullari (jigar, oshqozon osti bezi) entodermadan paydo boʻladi.

SIYDIK TUTOLMASLIK, ayniqsa tunda, oʻta qoʻzgʻaluvchan bolalarda kuzatiladi.

Bosh miyaning yalligʻlanishi.

Asosan oʻrta va oraliq miyaning kulrang moddasi va rombsimon miya tuzilmalari shikastlanadi.

Bosh va orqa miyadagi yalligʻlanish jarayoni.

ЭНЦЕФАЛОН – гр. ENCEPHALON – БОШ МИЯ – организмнинг бутун функционал фаолиятини бошқариб туради; олдинги миya, оралиқ миya, ўрта миya, ортқи миya, узунчок миyадан ташкил топган.

ЭОЗИНОФИЛИЯ – EOSINOPHILIA – қонда эозинофиллар сонининг ошиши.

ЭПЕНДИМА – EPENDYMA – бош миya қоринчалари ва орқа миya марказий канали юзасини қоплайдиган, шартли равишда ажратиладиган невроэктодермал ва мезодермал элементларнинг мураккаб йиғиндиси.

ЭПЕНДИМАТИТ – EPENDIMATITIS – бош миya қоринчалари ички пардаси (эпендима)нинг яллиғланиши.

ЭПИГАСТРИЙ – гр. EPIGASTRIUM – қорин усти соҳаси; тепадан ханжарсимон ўсиқча ва қовурға равоғи билан, пастдан қовурғаларнинг пастки нуқталарини туташтирадиган горизонтал чизиқ билан чегараланган қорин усти соҳасининг ўрта қисми.

ЭПИГЛОТТИС – гр. EPIGLOTTIS – ҲИҚИЛДОҚ ҚОПҚОҒИ – ҳиқилдоқ тоғайи; тилнинг четидан пастрокда жойлашган бўлиб, ютинганда ҳиқилдоққа кириш йўлини беркитиб туради.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯ – EPIDEMIOLOGIA – ЭПИДЕМИОЛОГИЯ – эпидемияларнинг пайдо бўлиш ва ривожланиш қонунларини, уларнинг олдини олиш ва қарши курашиш бўйича тadbirlарни ўрганадиган фан.

ЭПИДЕМИЧЕСКИЙ ГЕПАТИТ – гр. НЕРАТИТИС EPIDEMICA – Болезнь Боткина – Боткин касаллиги, ўткир, юқумли, вирусли касаллик.

ЭПИДЕМИЧЕСКИЙ ПАРОТИТ – PAROTITIS EPIDEMICA – ТЕРКИ – сўлак безлари, айниқса қулоқ олдидаги безларнинг бараварига ёки бирин-кетин яллиғланиши билан ўтадиган ўткир инфекцион касаллик.

BOSH MIYA – organizmning butun funksional faoliyatini boshqarib turadi; oldingi miya, oraliq miya, oʻrta miya, ortqi miya, uzunchoq miyadan tashkil topgan.

Qonda eozinofillar sonining oshishi.

Bosh miya qorinchalari va orqa miya markaziy kanali yuzasini qoplaydigan, shartli ravishda ajratiladigan nevroektodermal va mezodermal elementlarning murakkab yigʻindisi.

Bosh miya qorinchalari ichki pardasi (ependima)ning yalligʻlanishi.

Qorin usti sohasi; tepadan xanjarsimon oʻsiqcha va qovurgʻa ravogʻi bilan, pastdan qovurgʻalarning pastki nuqtalarini tutashtiradigan gorizontal chiziq bilan chegaralangan qorin usti sohasining oʻrta qismi.

HIQILDOQ QOPQOGʻI – hiqildoq togʻayi; tilning chetidan pastroqda joylashgan boʻlib, yutinganda hiqildoqqa kirish yoʻlini berkitib turadi.

EPIDEMIOLOGIYA – epidemiyalarning paydo boʻlish va rivojlanish qonunlarini, ularning oldini olish va qarshi kurashish boʻyicha tadbirlarni oʻrganadigan fan.

Botkin kasalligi, oʻtkir yuqumli, virusli kasallik.

ТЕРКИ – soʻlak bezlari, ayniqsa qu-loq oldidagi bezlarning baravariga yoki birin-ketin yalligʻlanishi bilan oʻtadigan oʻtkir infeksiyon kasallik.

ЭПИДЕМИЯ – гр. EPIDEMIA – ЭПИДЕМИЯ – бирорта инфекцион касалликнинг кенг тарқалиши.

ЭПИДЕРМИС (надкожица) – EPIDERMIS – ТЕРИНИНГ УСТКИ ЮПҚА ҚАВАТИ – терининг ташқи, энг юқори қавати, кўп қаватли ясси эпителийдан ташкил топган.

ЭПИДЕРМОФИТИЯ – EPIDERMOPHYTIA – одам силлиқ терисининг замбуруғ (*Epidermophyton floccosum*) касаллиги. Дерматомикоз.

ЭПИДИДИМИТ – EPIDIDYMITIS – МОЯК ОРТИФИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЭПИЗИОТОМИЯ – EPISIOTOMIA – вульва (дилоқ) ҳалқасини хирургик йўл билан кенгайтириш (қирқиш).

ЭПИЗИПЕЛАС – гр. ERYSIPELAS – САРАМАС – хавфли инфекцион касаллик.

ЭПИКАРД – EPICARDIUM – ЮРАК ТАШҚИ ҚОБИҒИ – юрак халтасининг бевосита юрак устида ётадиган висцерал япроғи.

ЭПИКРИЗ – гр. EPICRISIS – ОХИРГИ ХУЛОСА – касалланиш тугагандан сўнг касаллик ҳодисасини муҳокама қилиш; шу касаллик ҳодисасининг сабаблари, уни даволаш ва нима билан тугаганлигини тушунтирадиган охирги хулоса.

ЭПИЛЕПСИЯ – EPILEPSIA – ҚУЁНЧИҚ, ТУТҚАНОҚ – вақт-бевақт тиришиш, қисқа муддатга эс-хушни йўқотиш билан таърифланадиган касаллик. Эпилепсияга учраган одамларнинг феъл-атвори, руҳи ўзгаради.

ЭПИНЕВРИЙ – гр. EPINEURIUM – НЕРВНИНГ ТАШҚИ ПЎСТЛОҒИ – бириктирувчи тўқимадан иборат.

ЭПИПЛОИТ – EPILOITIS – КАТТА ЧАРВИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ.

ЭПИСКЛЕРИТ – EPISCLERITIS – кўз соққаси оқ пардасининг юза яллиғланиши.

ЭПИСТАКСИС – EPISTAXIS – БУРУН ҚОНАШИ.

EPIDEMIYA – бирорта инфекцион касалликнинг кенг тарқалиши.

TERINING USTKI YUPQA QAVATI – terining tashqi, eng yuqori qavati, ko'p qavatli yassi epiteliydan tashkil topgan.

Odam silliq terisining zamburug' (*Epidermophyton floccosum*) kasalligi. Dermatomikoz.

MOYAK ORTIG'INING YALLIG'LANISHI.

Vulva (diloq) halqasini xirurgik yo'l bilan kengaytirish (qirqish).

SARAMAS – xavfli infekcion kasallik.

YURAK TASHQI QOBIG'I – yurak xaltasining bevosita yurak ustida yotadigan visseral yaprog'i.

OXIRGI XULOSA – kasallanish tugagandan so'ng kasallik hodisasini muhokama qilish; shu kasallik hodisasining sabablari, uni davolash va nima bilan tugaganligini tushuntiradigan oxirgi xulosa.

QUYONCHIQ, TUTQANOQ – vaqt-bevaqt tirishish, qisqa muddatga es-hushni yo'qotish bilan ta'riflanadigan kasallik. Epilepsiyaga uchragan odamlarning fe'l-atvori, ruhi o'zgaradi.

NERVNING TASHQI PO'STLOG'I – biriktiruvchi to'qimadan iborat.

KATTA CHARVINING YALLIG'LANISHI.

Ko'z soqqasi oq pardasining yuza yallig'lanishi.

BURUN QONASHI.

ЭПИТАЛАМУС – EPITHALAMUS – ТАЛАМУС УСТИ СОҲАСИ, бўртиқ усти.

ЭПИТЕЛИАЛЬНАЯ ТКАНЬ (эпителий) – EPITHELIUM – ЭПИТЕЛИЙ – қопловчи тўқима; хужайра қатламларидан ташкил топган ва тананинг ташқи қоплами ҳамда организмнинг ички бўшлиқларини ва найсимон йўллар қопламини ҳосил қиладиган тўқималар тури.

ЭПИТЕЛИЗАЦИЯ – EPITHELISATIO – ЭТ БИТИШИ – тери, шиллиқ пардалар зарарланганда яраланган ернинг регенерация йўли орқали янги эпителиал қават билан қопланиши.

ЭПИТЕЛИОМА – EPITHELIOMA – теридаги турли хил эпителий ўсмаларининг умумий номи.

ЭПИТИМПАНОМ – гр. EPITYMPANUM – ноғора бўшлиғи (қулоқ)нинг юқори қисми, унда болғачанинг бошчаси, сандоннинг катта қисми ва узанги жойлашган.

ЭПИТИМПАНИТ – EPITYMPANITIS – чакка суяк зарарланиши билан кечувчи сурункали отит; ноғора парда перфорацияси, грануляциялар, қулоқ полиплари ҳосил бўлиши билан тавсифланади.

ЭПИТИФЛИТ – EPITYPHLITIS – АППЕНДИЦИТ ЎСИҒИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШИ – кўричак чувалчангсимон ўсимтасининг яллиғланиши.

ЭПИФИЗ – EPIPHYSIS – ЭПИФИЗ – ҒУДДАСИМОН БЕЗ – 1) устки мия қўшимчаси ёки «ғуддасимон без»; 2) найсимон суякнинг кенгайган учи.

ЭПИФИЗИОЛИЗ – ЭПИФИЗНИНГ КЎЧИШИ – суяк шикастланганда ёки суяк касаллигида (туғма захм) эпифизнинг суяк диафизидан ажралиб чиқиши.

ЭРЕКТОР – ERECTOR – умуртқа поғонасини (танани), эрлик олатини тўғриловчи мушак. Энг узун ва кучли орқа мушак.

ЭРЕКЦИЯ – ERECTUM – эрлик олатининг катталаниши (таранглашиши).

TALAMUS USTI SOHASI, boʻrtiq usti.

EPITELIY – qoplovchi toʻqima; hujayra qatlamlaridan tashkil topgan va tananing tashqi qoplami hamda organizmning ichki boʻshliqlarini va naysimon yoʻllar qoplamini hosil qiladigan toʻqimalar turi.

ET BITISHI – тери, shilliq pardalar zararlanganda yaralangan yerning regeneratsiya yoʻli orqali yangi epitelial qavat bilan qoplanishi.

Teridagi turli xil epiteliy oʻsmalarining umumiy nomi.

Nogʻora boʻshligʻi (quloq)ning yuqori qismi, unda bolgʻachaning boshchasi, sandonning katta qismi va uzangi joylashgan.

Chakka suyak zararlanishi bilan kechuvchi surunkali otit; nogʻora parda perforatsiyasi, granulatsiyalar, quloq poliplari hosil boʻlishi bilan tavsiflanadi.

APPENDITSIT OʻSIGʻINING YALLIGʻLANISHI – koʻrichak chuvalchangsimon oʻsimtasi yalligʻlanishi.

EPIFIZ – GʻUDDASIMON BEZ – 1) ustki miya qoʻshimchasi yoki «gʻuddasimon bez»; 2) uzun naysimon suyakning kengaygan uchi.

EPIFIZNING KOʻCHISHI – suyak shikastlanganda yoki suyak kasalligida (tugʻma zaxm) epifizning suyak diafizidan ajralib chiqishi.

Umurtqa pogʻonasini (tanani), erlik olatini toʻgʻrilovchi mushak. Eng uzun va kuchli orqa mushak.

Erlik olatining kattalanishi (taranglashishi).

ЭРИТЕМА – қон оқиб келиши қўпайгани туфайли тери айрим қисмларининг қизариши.

ЭРИТРОДЕРМИЯ – ERYTHRODERMIA – ТЕРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШ КАСАЛЛИГИ – ҳамма терининг ёппасига ёки қўп қисми қизариши кўзга ташланади. Маргимуш, симоб препаратлари ва б. кимёвий моддалардан заҳарланиш натижасида ёки бир қанча касалликларнинг асорати сифатида пайдо бўлади.

ЭРИТРОЦИАНОЗ – ERYTROCYNOSIS – сурункали ўтадиган дерматоз; терининг кўк-қизғиш тусга кириши ва бироз шишиши билан тавсифланади.

ЭРИТРОЦИТ(-Ы) – ERYTROCITI – ЭРИТРОЦИТ(-ЛАР) – ҚИЗИЛ ҚОН ТАНАЧАЛАРИ (ядроси йўқ, таркибиде гемоглобин бор).

ЭРОЗИЯ – EROSIO – ЭРОЗИЯ – шиллик парда ёки эпидермиснинг юза шикастланиши, шилиниши.

ЭРОТИЗМ – EROTISMUS – жинсий майлнинг турли кўринишларининг умумий номи.

ЭСТЕЗИОЛОГИЯ – AESTHESIOLOGIA – анатомиянинг сезги аъзоларини ўрганадиган бўлими.

ЭСТРОГЕН(-Ы) – OESTROGENA – аёллар жинсий гормонлари.

ЭТИКА ВРАЧЕБНАЯ – ETHICA MEDICALIS – ТИББИЙ АХЛОҚ – шифокор ахлоқи, унинг беморлар, ҳамкасблари, жамият билан муносабатлари тўғрисидаги таълимот.

ЭТИОЛОГИЯ – AETIOLOGIA – касалликларнинг сабаблари ва келиб чиқиш шароитлари тўғрисидаги таълимот.

ЭФЕМЕРНЫЙ – EPHEMERUS – ўтиб кетадиган; қисқа мuddатли.

ЭФФЕКТ – EFFECTUS – бирор таъсирнинг натижаси ёки оқибати, мас., дорининг оқибати.

Қон оқиб келиши қўпайгани туфайли тери айрим қисмларининг қизариши.

ТЕРИНИНГ ЯЛЛИҒЛАНИШ КАСАЛЛИГИ – ҳамма терининг ёппасига ёки қўп қисми қизариши қўзга ташланади. Маргимуш, симоб препаратлари ва б. кимёвий моддалардан заҳарланиш натижасида ёки бир қанча касалликларнинг асорати сифатида пайдо бўлади.

Сурункали о'тадиган дерматоз; терининг қўк-қизғиш тусга кириши ва бироз шилиши билан тавсифланади.

ЕРИТРОЦИТ(-ЛАР) – ҚИЗИЛ ҚОН ТАНАЧАЛАРИ (ядроси қўқ, таркибиде гемоглобин бор).

Шиллик парда ёки эпидермиснинг юза шикастланиши, шилиниши.

Жинсий майлнинг турли қўринишларининг умумий номи.

Анатомиянинг сезги а'золарини о'rganадиган бўлими.

Аёллар жинсий гормонлари.

ТИББИЙ АХЛОҚ – шифокор ахлоқи, унинг беморлар, ҳамкасблари, жамият билан муносабатлари то'ғ'risidagi та'limot.

Касалликларнинг сабаблари ва келиб чиқиш шароитлари то'ғ'risidagi та'limot.

О'tib ketadigan; qisqa muddatli.

Бирор та'сирнинг натижаси ёки оқибати, мас., doringing oqibati.

ЭФФЕРЕНТНЫЙ – EFFERENS – ОЛИБ БОРУВЧИ, эфферент – 1) олиб чиқувчи (қон томирлар тўғрисида); 2) импульсларни нерв марказларидан периферияга ўтказувчи, мас., эфферент (ҳаракатланувчи) нерв; 3) импульс, қўзғалиш.

ЭФФУЗИЯ – EFFUSIO – суюқликнинг қон ёки лимфатик томирлардан бўшлиқ ёки тўқимага оқиб чиқиши.

ЭХИНОКОККОЗ – ECHINOCOCCOSIS – тасмасимон гижжа – эхинококкнинг личинка босқичи келтириб чиқарадиган касаллик.

ЭХИНОКОКК ПЕЧЕНИ – юн. ECHINOCOCCUS HEPATIS – ЖИГАР ЭХИНОКОККИ – жигарга эхинококк гижжа кириши натижасида пайдо бўладиган касаллик. Гижжа тараккиётининг пуфакли босқичи.

ЭХООФТАЛЬМОГРАФИЯ – кўз ичидаги ўзгаришларни ультратовуш ёрдамида аниқлаш усули.

ЭЯКУЛЯТ – EJACULATUM – УРУҒ СУЮҚЛИГИ – эякуляция вақтида уруғ йўллари орқали ажралиб чиқадиган биологик суюқлик.

Ю

ЮКСТАМЕДУЛЯРНЫЙ – JUXTAMEDULLARIS – ЮКСТАМЕДУЛЯР – буйракнинг мағиз қаватига яқин жойлашган нефронлар; буйракнинг айланма шунти.

Я

ЯГОДИЧНАЯ ОБЛАСТЬ – REGIO GLUTEA – ДУМБА СОҲАСИ – устки томондан – ёнбош суяк қирраси, пастдан думба бурмаси, ўртадан – думғаз ва дум суяги, ён томондан эса олдинги-юқори ўсиқдан катта кўстга ўтадиган чизиқ билан чегараланган соҳа.

ЯДРО – NUCLEUS – ЎЗАК, МАҒИЗ.

Я. клеточное – Хужайра ўзаги – ичида ирсий маълумотлар йиғиндисини сақлайдиган ҳужайранинг энг муҳим таркибий қисми.

OLIB BORUVCHI, efferent – 1) olib chiquvchi (qon tomirlar to‘g‘risida); 2) impulslarni nerv markazlaridan periferiyaga o‘tkazuvchi, mas., efferent (harakatlanuvchi) nerv; 3) impuls, qo‘zg‘alish.

Suyuqlikning qon yoki limfatik tomirlardan bo‘shliq yoki to‘qimaga oqib chiqishi.

Tasmasimon gijja – exinokokkning lichinka bosqichi keltirib chiqaradigan kasallik.

JIGAR EXINOKOKKI – jigarga exinokokk gijja kirishi natijasida paydo bo‘ladigan kasallik. Gijja taraqqiyotining pufakli bosqichi.

Ko‘z ichidagi o‘zgarishlarni ultratovush yordamida aniqlash usuli.

URUG‘ SUYUQLIGI – eyakulatsiya vaqtida urug‘ yo‘llari orqali ajralib chiqadigan biologik suyuqlik.

YUKSTAMEDULLAR – buyrakning mag‘iz qavatiga yaqin joylashgan nefronlar; buyrakning aylanma shunti.

DUMBA SOHASI – ustki tomondan – yonbosh suyak qirrası, pastdan dumba burmasi, o‘rtadan – dumg‘aza va dum suyagi, yon tomondan esa oldingi-yuqori o‘siqdan katta ko‘stga o‘tadigan chiziq bilan chegaralangan soha.

O‘ZAK, MAG‘IZ.

Hujayra o‘zagi – ichida irsiy ma‘lumotlar yig‘indisini saqlaydigan hujayraning eng muhim tarkibiy qismi.

ЯДРЫШКО (нуклеола) – NUCLEOLUS – МАҒИЗЧА, нуклеола – хужайра мағзи ичида бўладиган зич, кўпинча юмалоқ танача. Толали асос (нуклеолонема)дан ва аморф моддадан тузилган. Таркибида жуда кўп миқдорда РНК бўлади ва пиронинга мусбат реакция кўрсатади (кизил рангга бўялади).

ЯЗВА – ULCUS – ЯРА – тери ёки шиллик парданинг суст битадиган нуқсони.

Я. роговой оболочки – ULCUS CORNEA – мугуз парданинг йирингли яраси.

ЯЗВЕННАЯ БОЛЕЗНЬ ЖЕЛУДКА И ДВЕНАДЦАТИПЕРСТНОЙ КИШКИ – ULCUS VENTRICULI – МЕЪДА ВА ЁН ИККИ БАРМОҚ ИЧАК ЯРА КАСАЛЛИГИ – вақт-бевақт такрорланиб турадиган, меъда ёки ён икки бармоқ ичак деворида яра ҳосил бўлиши билан ўтадиган умумий сурункали касаллик.

ЯЗЫК – LINGUA – ТИЛ – оғиз бўшлиғида жойлашган, шиллик парда билан қопланган мушак аъзо.

ЯЗЫКОГЛОТОЧНЫЙ НЕРВ (IX черепной нерв)–гр. GLOSSOPHARYNGEUS NERVUS – ТИЛ ЮТҚИН НЕРВИ – бош миёна нервларининг IX жуфти, тил, оғиз туби ва бўғизнинг шиллик пардасини иннервация қилади.

ЯЗЫЧОК – LINGULA – ТИЛЧА – шиллик парда билан қопланган, юмшоқ танглайнинг орқа четидан осилиб турадиган тузилма; тилга ўхшаш анатомик тузилма.

ЯИЧКО – TESTIS – МОЯК – эркекнинг жуфт таносил беzi, кўпайиш аъзоси ҳамда одамнинг ички секреция безларидан бири.

ЯИЧНИК – OVARIUM – ТУХУМДОН – аёлнинг кичик чаноғида, бачадоннинг иккала томонида жойлашган жуфт таносил беzi (гонада).

ЯЙЦЕКЛЕТКА – OVUM – ТУХУМ ҲУЖАЙРА – овогенез натижасида тухумдонда ҳосил бўладиган урғочи жинсий хужайра; думалоқ шаклда бўлади ва гаплоид хромосомалар тўпламини тутadi.

MAG'IZCHA, nukleola – хужайра маг'зи ichida bo'ladigan zich, ko'pincha yumaloq tanacha. Tolali asos (nukleolonema)dan va amorf moddadan tuzilgan. Tarkibida juda ko'p miqdorda RNK bo'ladi va pironinga musbat reaksiya ko'rsatadi (qizil rangga bo'yaladi).

YARA – teri yoki shilliq pardaning sust bitadigan nuqsoni.

MUGUZ PARDANING YIRINGLI YARASI.

ME'DA VA O'N IKKI BARMOQ ICHAK YARA KASALLIGI – vaqt-bevaqt takrorlanib turadigan, me'da yoki o'n ikki barmoq ichak devorida yara hosil bo'lishi bilan o'tadigan umumiy surunkali kasallik.

TIL – og'iz bo'shlig'ida joylashgan, shilliq parda bilan qoplangan mushak a'zo.

TIL YUTQIN NERVI – bosh miya nervlarining IX jufti, til, og'iz tubi va bo'g'izning shilliq pardasini innervatsiya qiladi.

TILCHA – shilliq parda bilan qoplangan, yumshoq tanglayning orqa chetidan osilib turadigan tuzilma; tilga o'xshash anatomik tuzilma.

MOYAK – erkakning juft tanosil bezi, ko'payish a'zosi hamda odamning ichki sekretiya bezlaridan biri.

TUXUMDON – ayolning kichik chanoq'ida, bachadonning ikkala tomonida joylashgan juft tanosil bezi (gonada).

TUXUM HUJAYRA – ovogenez natijasida tuxumdonda hosil bo'ladigan urg'ochi jinsiy hujayra; dumaloq shaklda bo'ladi va gaploid xromosomalar to'plamini tutadi.

ЯЙЦЕВОД – OVIDUCTUS – ТУХУМ
ЙЎЛЛАРИ – тухумдонни бачадон билан
боғлайдиган фаллопий (бачадон) найи.

ЯРЕМНЫЕ ВЕНЫ – лат. VENAE JUGU-
LARES – БЎЙИНТУРУҚ ВЕНАЛАР – бош
ва бўйин аъзоларидан елка-бош ёки номсиз
веналар ва устки ковак вена орқали қонни
юракнинг ўнг бўлмачасига олиб келадиган
веналар.

ЯТРОГЕНИЯ (ИАТРОГЕНИЯ) – IATROGE-
NIA – шифокорнинг беморга салбий таъсир
қилиши (тиббиёт ходимининг эҳтиётсизлик
билан гапирган ноўрин гапи ёки қилиғи
беморга ёмон таъсир қилади) натижасида
беморнинг аҳволи ёмонлашиши ва ятроген
касалликнинг вужудга келиши.

ЯЧЕЙКА – ALVEOLUS – катакча (тиш ка-
такчаси), пуфакча (ўпкага оид).

ЯЧМЕНЬ – HORDEOLUM – ГОВМИЖ-
ЖА – бактериал инфекция сабабли киприк-
лар тукли халтачасининг ёнида жойлашган
ёғ безининг ўткир яллиғланиши; инфекция-
ланган без қалинлашади ва оғрийди; киприк
тукли халтачасига очилувчи йўл бекилиб
қолади, без эса йиринг билан тўла кистага
айланади.

ЯЩУР – APHTAE EPIZOOTICAE –
ОҚСИМ КАСАЛЛИГИ – одамга касал
хайвонлардан ўтадиган, вируслар қўз-
ғатадиган ўткир инфекцион касаллик.
Иситма, оғиз, бурун, тил шиллик пардаси-
да, бармоқлар орасида, тирноқ ўрни олдида
ярачалар ҳосил бўлиши билан ўтади.

TUXUM YO‘LLARI – tuxumdonni
bachadon bilan bog‘laydigan fallopiy
(bachadon) nayi.

BO‘YINTURUQ VENALAR – bosh
va bo‘yin a‘zolaridan yelka-bosh
yoki nomsiz venalar va ustki kovak
vena orqali qonni yurakning o‘ng
bo‘lmachasiga olib keladigan venalar.

Shifokorning bemorga salbiy
ta‘sir qilishi (tibbiyot xodimining
ehtiyotsizlik bilan gapirgan noo‘rin
gapi yoki qiligi bemorga yomon ta‘sir
qiladi) natijasida bemorning ahvoli yo-
monlashishi va yatrogen kasallikning
vujudga kelishi.

Katakcha (tish katakchasi), pufakcha
(o‘pkaga oid).

GOVMIJJA – bakterial infeksiya
sababli kipriklar tukli xaltachasining
yonida joylashgan yog‘ bezining o‘tkir
yallig‘lanishi; infeksiyalangan bez
qalinlashadi va og‘riydi; kiprik tukli
xaltachasiga ochiluvchi yo‘l bekilib
qoladi, bez esa yiring bilan to‘la
kistaga aylanadi.

OQSIM KASALLIGI – odamga kasal
hayvonlardan o‘tadigan, viruslar
qo‘zg‘atadigan o‘tkir infeksiya
kasallik. Isitma, og‘iz, burun, til shilliq
pardasida, barmoqlar orasida, tirnoq
o‘rni oldida yarachalar hosil bo‘lishi
bilan o‘tadi.

АБЕРРАЦИЯ (лот. ўзгариш, узоқлашиш, четланиш) – маълум бир навга мансуб ҳайвонлар организмда пайдо бўладиган ўзгалик ўзгариш, нормадан четлашиш.

АБОРТИВ – оғрикни, касалликни бирдан тўхтатадиган, қолдирадиган абортив дори-дармонлар.

АБСОРБЦИЯ (лот. ютиш, ютилиш, шимилиш) – эритма ёки газлар аралашмасидаги моддаларнинг қаттиқ жисм ёки суюқликка ютилиши.

АВИТАМИНОЗЛАР (юн. инкор қўшимчаси + витамин) – организмда витаминлар етишмаслиги натижасида келиб чиқадиган касалликлар.

АВТОНОМ – автономиядан фойдаланадиган, автономия ҳуқуқига эга бўлган; автономияли.

АГГЛЮТИНАЦИЯЛАР (лот. ёпиштириш) – суюқлик ичиди муаллақ сузиб юрадиган заррачаларнинг, мас., қизил ва оқ қон таначалари, микроблар ва ш.к.нинг бир-бирига ёпишиб, қумоқ-қумоқ бўлиб чўкиши.

АГНОЗИЯ (юн. билим, билиш) – бош миёя пўстининг зарарланиши натижасида фаҳмлаш, тушуниш жараёнининг бузилиши; сезги аъзолари билан нарсаларни идрок қила билмаслик.

АГОНИЯ (юн. кураш, олишиш) – ўлим олдидан бир қатор физиологик жараёнлар билан кечадиган ҳолат; ўлим талвасаси.

АДАПТАЦИЯ (лот. мослашув) – организмнинг, мас., сезги аъзоларининг атроф-муҳит шароитларига мослашиши, кўникиши.

АДЕНОИДЛАР (юн. ўхшаш) – бурун-ҳалқум муртагининг ортиқча ўсиб катталашishi.

АДЕНОМА (юн. без) – бир қатор без тўқималаридаги хавфсиз ўсма касаллиги.

АЖИН – теридаги йўл-йўл, ботик чизиқлар (асосан юз ва пешонада бўладиган).

АБЕРРАТСИЯ (лот. о'згарish, uzoqlashish, chetlanish) – ma'lum bir navga mansub hayvonlar organizmida paydo bo'ladigan o'zgalik o'zgarish, normadan chetlashish.

АБОРТИВ – og'riqni, kasallikni birdan to'xtatadigan, qoldiradigan dori-darmonlar.

АБСОРБСИЯ (лот. yutish, yutilish, shimi-lish) – eritma yoki gazlar aralashmasidagi moddalarning qattiq jism yoki suyuqlikka yutilishi.

АВИТАМИНОЗЛАР (yun. inkor qo'shim-chasi + vitamin) – organizmida vitaminlar yetishmasligi natijasida kelib chiqadigan kasalliklar.

АВТОНОМ – avtonomiyadan foydalana-digan, avtonomiya huquqiga ega bo'lgan; avtonomiyali.

АГГЛУТИНАТСИЯЛАР (лот. yopish-tirish) – suyuqlik ichida muallaq suzib yuradigan zarrachalarning, mas., qizil va oq qon tanachalari, mikroblar va sh.k.ning bir-biriga yopishib, qumoq-qumoq bo'lib cho'kishi.

АГНОЗИЯ (yun. bilim, bilish) – bosh miya po'stining zararlanishi natijasida fahmlash, tushunish jarayonining buzilishi; sezgi a'zolari bilan narsalarni idrok qila bilmaslik.

АГОНИЯ (yun. kurash, olishish) – o'lim oldidan bir qator fiziologik jarayonlar bilan kechadigan holat.

АДАПТАТСИЯ (лот.moslashuv) organizm-ning, mas., sezgi a'zolarining atrof-muhit sharoitlariga moslashishi, ko'nikishi.

АДЕНОИДЛАР (yun.) – burun-halqum mur-tagining ortiqcha o'sib kattalashishi.

АДЕНОМА (yun. bez) – bir qator bez to'qimalaridagi xavfsiz o'sma kasalligi.

АЖИН – teridagi yo'l-yo'l, botiq chiziqlar (asosan yuz va peshonada bo'ladigan).

АЗАЙИМХОН (а.афсун ўқувчи, афсунгар) – касалларга дам солиб, сеҳр-афсунлар ўқиб «даволаш»ни ўзига касб қилиб олган одам; дуохон.

АЗАЙИМХОНЛИК – азайимхон иши.

АЗМОЙИШ – синов, билиш мақсадидаги хатти-ҳаракат.

АКУСТИКА (юн.) – эшитиш, қулоқ солишга доир.

АКУШЕР-ГИНЕКОЛОГ – хотин-қизлар касалликларининг олдини олиш ва уларни даволаш билан шуғулланадиган мутахассис шифокор.

АКУШЕРКА (юн. туғуруққа ёрдам бермоқ) – ҳомиладорларни мунтазам кузатиш, диспансер кузатув рўйхатиغا олиш, уларнинг касаллигини аниқлаш, туғуруқ вақтида ва туғуруқ вақтидан кейинги (чилла) вақтида тиббий ёрдам кўрсатиш билан шуғулланувчи, махсус ўрта маълумотли ўрта тиббиёт ходими.

АЛАҲЛАШ – онг ўзгариб, воқеаларни англаш қобилиятининг бузилиши.

АЛАҲСИРАМОҚ – айн. алахламоқ.

АЛКОГОЛИЗМ – ашадий ичкиликбозлик, саломатлик ва меҳнат қобилиятига зарар етказадиган даражада, мунтазам равишда меъёридан ортиқ спиртли ичимликлар ичиш, алкогольга берилиш натижасида келиб чиқадиган касаллик.

АЛЛЕРГЕН – аллергияни юзага келтирувчи модда.

АЛЛЕРГИК – аллергияга оид, аллергия туйғули юзага келган. Аллергик касалликлар.

АЛЛЕРГИЯ (юн. бошқа таъсир) – организмнинг атроф-муҳитда учрайдиган, аллергенлар деб аталувчи баъзи омиллар (кимёвий моддалар, микроблар ва уларнинг ҳаётини фаолиятида ҳосил бўладиган маҳсулотлар, озиқ-овқатлар) таъсирига нисбатан ўта сезгир бўлиши.

АЛЛЕРГОЛОГИК – аллергологияга оид.

АЛЛЕРГОЛОГИЯ – тиббиётнинг аллергия касалликларининг юзага келиш сабаблари, ривожланиш механизми ва уларни даволаш усуллари билан шуғулланувчи бўлими.

AZAYIMXON (a.afsun o'quvchi, afsungar) – kasallarga dam solib, sehr-afsunlar o'qib «davolash»ni o'ziga kasb qilib olgan odam; duoxon.

AZMOYISH – sinov, bilish maqsadidagi xatti-harakat.

AKUSTIKA (yun.) – eshitish, quloq solishga doir.

AKUSHER-GINEKOLOG – хотин-қизлар касалликларининг oldini olish va ularni davolash bilan shug'ullanadigan mutaxassis shifokor.

AKUSHERKA (yun. tug'uruqqa yordam bermoq) – homiladorlarni muntazam kuzatish, dispanser kuzatuv ro'yxatiga olish, ularning kasalligini aniqlash, tug'uruq vaqtida va tug'uruq vaqtidan keyingi (chilla) vaqtida tibbiy yordam ko'rsatish bilan shug'ullanuvchi, maxsus o'rta ma'lumotli tibbiyot xodimi.

AL AHLASH – ong o'zgarib, voqealarni anglash qobiliyatining buzilishi.

ALAH SIRAMOQ – ayn. alahlamoq.

ALKOGOLIZM – ashaddiy ichkilikbozlik, salomatlik va mehnat qobiliyatiga zarar yetkazadigan darajada, muntazam ravishda me'yoridan ortiq spirtli ichimliklar ichish, alkogolga berilish natijasida kelib chiqadigan kasallik.

ALLERGEN – allergiyani yuzaga keltiruvchi modda.

ALLERGIK – allergiyaga oid, allergiya tufayli yuzaga kelgan. Allergik kasalliklar.

ALLERGIYA (yun. boshqa ta'sir) – organizmning atrof-muhitda uchraydigan, allergenlar deb ataluvchi ba'zi omillar (kimyoviy moddalar, mikroblar va ularning hayotiy faoliyatida hosil bo'ladigan mahsulotlar, oziq-ovqatlar) ta'siriga nisbatan o'ta sezgir bo'lishi.

ALLERGOLOGIK – allergologiyaga oid.

ALLERGOLOGIYA – tibbiyotning allergiya kasalliklarining yuzaga kelish sabablari, rivojlanish mexanizmi va ularni davolash usullari bilan shug'ullanuvchi bo'limi.

АМБУЛАТОРИЯ (лот. юриб бажариладиган; кўчма) – қатнаб даволанувчиларга ва уйда ётган беморларга тиббий ёрдам кўрсатадиган кичик даволаш-профилактика муассасаси.

АМПУЛА (лот. бўғзи тор, қорни катта, қўшқулоқли шиша ёки сопол идиш) – ичига дори солинган ва оғзи пайвандлаб бекитилган найчасимон шиша идиш.

АНАТОМИЯ (юн.кесаман) – тирик организмнинг шакли ва тузилиши ҳақидаги фан.

ОДАМ АНАТОМИЯСИ – одам организмнинг айрим аъзо ва системалар шакли, тузилиши ва ривожланиши ҳақидаги фан – назарий ва амалий тиббиётнинг асосий фанларидан бири.

АНБИЁ (а. «Пайғамбар» сўзининг кўпл. шакли) – набиylар, пайғамбарлар.

АНГИНА (лот. бўғилиш) – танглай муртак безларининг яллиғланиши билан кечадиган ўткир юқумли касаллик.

АНГИОМА (юн. томир, нам, зах, хом) – қон ёки лимфа томирларида пайдо бўладиган хавфсиз ўсма.

АНЕМИЯ (юн. инкор қўшимчаси + қон) – қонда эритроцитлар ва гемоглобин миқдорининг камайиши билан характерланувчи касаллик; камқонлик.

АНЕСТЕЗИЯ (юн.ан – инкор қўшимчаси + сезги, ҳис этиш) – кўпинча жарроҳлик ва бошқа ҳолларда турли воситалар ёрдамида амалга ошириладиган оғриқсизлантириш, сезгини йўқотиш.

АНОРМАЛ (юн.) – нормадан четга чиққан, нормага, умумий қонуниятга хилоф, нономрал.

АНТИТАНАЛАР – организмга оқсил модда (антиген) киритилганда, унга қарши ҳосил бўладиган моддалар.

АНУРИЯ (юн. сийдик) – сийдик тутилиши.

АПАТИЯ (юн. лоқайдлик, кизиқишнинг йўқолиши; ҳиссизлик) – одамнинг теvarак-атрофидаги воқеа ва ҳодисаларга лоқайд бўлиб қолиш ҳолати.

AMBULATORIYA (лот. yurib bajariladigan; ko‘chma) – qatnab davolanuvchilarga va uyda yotgan bemorlarga tibbiy yordam ko‘rsatadigan kichik davolash-profilaktika muassasasi.

AMPULA (лот. bo‘g‘zi tor, qorni katta, qo‘shquloqli shisha yoki sopol idish) – ichiga dori solingan va og‘zi payvandlab bekitilgan naychasimon shisha idish.

ANATOMIYA (yun. kesaman) – tirik organizmning shakli va tuzilishi haqidagi fan.

ODAM ANATOMIYASI – odam organizmining ayrim a‘zo va sistemalar shakli, tuzilishi va rivojlanishi haqidagi fan – nazariy va amaliy tibbiyotning asosiy fanlaridan biri.

ANBIYO (а. «Payg‘ambar» so‘zining ko‘pl. shakli) – nabiyalar, payg‘ambarlar.

ANGINA (лот. bo‘g‘ilish) – tanglay murtak bezlarining yallig‘lanishi bilan kechadigan o‘tkir yuqumli kasallik.

ANGIOMA (yun. tomir, nam, zah, xom) – qon yoki limfa tomirlarida paydo bo‘ladigan xavfsiz o‘sma.

ANEMIYA (yun. inkor qo‘shimchasi + qon) – qonda eritrotsitlar va gemoglobin miqdorining kamayishi bilan xarakterlanuvchi kasallik; kamqonlik.

ANESTEZIYA (yun.an – inkor qo‘shimchasi + sezgi, his etish) – ko‘pincha jarrohlik va boshqa hollarda turli vositalar yordamida amalga oshiriladigan og‘riqsizlantirish, sezgini yo‘qotish.

ANORMAL (yun.) – normadan chetga chiqqan, normaга, umumiy qonuniyatга xilof, nonormal.

ANTITANALAR – organizmга oqsil modda (antigen) kiritilganda, unga qarshi hosil bo‘ladigan moddalar.

ANURIYA (yun. siydik) – siydik tutilishi.

APATIYA (yun. loqaydlik, qiziqishning yo‘qolishi; hissizlik) – odamning tevarakatrofidaги voqea va hodisalarga loqayd bo‘lib qolish holati.

АППЕНДИКС (лот. ортиқ, ўсимта) – кўричакнинг чувалчангсимон ўсимтаси.

АППЕНДИЦИТ – аппендикснинг яллиғланиши.

АПТЕКА (юн. омбор, склад) – шифокорларнинг ёзиб берган рецептларига қараб дори тайёрлайдиган, шунингдек, дори-дармон ва бошқа тиббиёт моддаларини сақлайдиган ва сотадиган муассаса, дорихона.

АПТЕКАЧИ аптекада дорилар тайёрлайдиган ходим; фармацевт. Аптека эгаси, хўжайини.

АПТЕЧКА биринчи тиббий ёрдам кўрсатишда, асосан, ўз-ўзига ва ўзaro ёрдам беришда ишлатиладиган дори-дармонлар ҳамда улар сақланадиган қутича.

АРИТМИЯ (юн. маромнинг, ритмнинг бузилиши) – юрак уришидаги одатий ритмнинг, маромнинг бузилиши.

АРПАБОДИЁН – уруғи, мевасида асосан эфир мойи, шунингдек, оксил ва бошқа моддалар бўлган, зирадошлар оиласига мансуб бир йиллик ўсимлик.

АРТЕРИОСКЛЕРОЗ (юн. қотиб қолиш) – артерия деворларининг қалинлашуви ва зичлашуви натижасида юз берадиган сурункали касаллик.

АРТЕРИЯ (юн.) – кислородга тўйинган қонни юракдан аъзолар ва тўқималарга елтувчи томирлар.

АРТИКУЛЯЦИЯ (лот.) – нутқ аъзоларининг товуш ҳосил қилишидаги ҳаракат-фаолияти ва ҳолати.

АРТРИТ (юн.) – бўғимларнинг яллиғланиши.

АРТРОЛОГИЯ (юн.) – бўғим ва унинг касалликларини ўрганувчи фан.

АСАБ (а. нерв; пай; томир) – бош ва орқа миядан барча аъзоларга тарқаладиган ва уларнинг фаолиятини бошқариб турадиган жуда ингичка нерв толалари тизими ва шу томирларнинг ҳар бири.

АСАБИЙ – 1. Салга асабийланаверадиган, бўлар-бўлмасга қизишиб, тутақиб кетадиган; зардаси тез, жиззакчи. 2. Асабларнинг кўзғалиши билан боғлиқ.

APPENDIKS (лот. ortiq, o'simta) – ko'r-ichakning chuvalchangsimon o'simtasi.

APPENDITSIT – appendiksning yallig'lanishi.

APTEKA (yun. ombor) – shifokorlarning yozib bergan retseptlariga qarab дори tayyorlaydigan, shuningdek, дори-darmon va boshqa tibbiyot moddalarini saqlaydigan va sotadigan muassasa, dorixona.

APTEKACHI – aptekada dorilar tayyorlaydigan ходим; farmatsevt. Apteka egasi, xo'jayini.

APTECHKA – birinchi tibbiy yordam ko'rsatishda, asosan, o'z-o'ziga va o'zaro yordam berishda ishlatiladigan дори-darmonlar hamda ular saqlanadigan quticha.

ARITMIYA (yun. maromning, ritmning buzilishi) – yurak urishidagi odatiy ritmning, maromning buzilishi.

ARPABODIYON – urug'i, mevasida asosan efir moyi, shuningdek, oqsil va boshqa moddalar bo'lgan, ziradoshlar oilasiga mansub bir yillik o'simlik.

ARTERIOSKLEROZ (yun. qotib qolish) – arteriya devorlarining qalinlashuvi va zichlashuvi natijasida yuz beradigan surunkali kasallik.

ARTERIYA (yun.) – kislorodga to'yingan qonni yurakdan a'zolar va to'qimalarga eltuvchi tomirlar.

ARTIKULATSIYA (лот.) – nutq a'zolarining tovush hosil qilishidagi harakat-faoliyati va holati.

ARTRIT (yun.) – bo'g'imlarning yallig'lanishi.

ARTROLOGIYA (yun.) – bo'g'im va uning kasalliklarini o'rganuvchi fan.

ASAB (a. nerv; pay; tomir) – bosh va orqa miyadan barcha a'zolariga tarqaladigan va ularning faoliyatini boshqarib turadigan juda ingichka nerv tolalari tizimi va shu tomirlarning har biri.

ASABIY – 1. Salga asabiylanaveradigan, bo'lar-bo'lmasga qizishib, tutaqib ketadigan; zardasi tez, jizzaki. 2. Asablarning qo'zg'alishi bilan bog'liq.

АСАБИЙЛИК – асабий ҳолат.

АСОРАТ – бирор нарсадан қолган ёмон оқибат.

АСТМА (а. ҳаллослаш, бўғилиб қолиш) – бронхлар тешигининг тўсатдан торайиб қолиши ёки юрак касалликлари натижасида тутадиган бўғилиш хуружи.

АСФИКСИЯ (юн. пульс) – бўғилиб қолиш – организмга кислород етишмай, карбонат ангидрид кўпайиб кетиши натижасида пайдо бўладиган патологик ҳолат.

АТАМА – 1. Айн. термин. 2. Умуман, ном.

АТАМАШУНОС – атамалар билан шуғулланувчи мутахассис.

АТЕРОСКЛЕРОЗ (юн.) – артерия қон томирларининг торайиши ва функцияларининг аста-секин бузилиши; умумий ва маҳаллий қон айланишидаги нуқсонлар билан кечадиган сурункали касаллик.

АТРОФИЯ (юн.) – тўқималар озикланишининг бузилиши натижасида аъзоларнинг кичрайиб, ҳужайралар сифатининг ўзгариши.

АУДИТ (юн.) – эшитиш, тинглаш.

АЪЗО (а.) – 1. Одам ёки ҳайвон организмнинг муайян бир вазифани бажарувчи қисми. 2. Кишининг бутун вужуди; badan, tana.

АҚЛ (а.) – инсон миясининг дунёни акс эттириш ва шахснинг воқеликка муносабатини бошқариб турадиган фаолияти; фикрлаш қобилияти.

АҚЛ-ҲУШ, ақлу-хуш – эс-хуш, фаҳм-идрок, фаросат.

Б

БАВОСИЛ (а. касаллик номи) – тўғри ичакнинг ва орқа чиқарув йўли веналарининг кенгайиши ҳамда тугунчалар ҳосил бўлиши натижасида пайдо бўладиган касаллик.

БАКТЕРИОЛОГ – бактерияшунослик мутахассиси, бактериология олими.

БАКТЕРИОЛОГИЯ (юн. билим, тушунча) – бактериялар ҳақида илмий таълимот, микробиологиянинг бактерияларни ўрганадиган бўлими.

АСАБИЙЛИК – asabiy holat.

ASORAT – biror narsadan qolgan yomon oqibat.

ASTMA (a. halloslash, bo'g'ilib qolish) – bronxlar teshigining to'satdan torayib qolishi yoki yurak kasalliklari natijasida tutadigan bo'g'ilish xuruji.

ASFIKSIYA (yun. puls) – bo'g'ilib qolish – organizmga kislorod yetishmay, karbonat angidrid ko'payib ketishi natijasida paydo bo'ladigan patologik holat.

ATAMA – 1. Ayn. termin. 2. Umuman, nom.

ATAMASHUNOS – atamalar bilan shug'ullanuvchi mutaxassis.

ATEROSKLEROZ (yun.) – arteriya qon tomirlarining torayishi va funksiyalarining asta-sekin buzilishi; umumiy va mahalliy qon aylanishidagi nuqsonlar bilan kechadigan surunkali kasallik.

ATROFIYA (yun.) – to'qimalar oziqlanishining buzilishi natijasida a'zolarning kichrayib, hujayralar sifatining o'zgarishi.

AUDIT (yun.) – eshitish, tinglash.

A'ZO (a.) – 1. Odam yoki hayvon organizmining muayyan bir vazifani bajaruvchi qismi. 2. Kishining butun vujudi; badan, tana.

AQL (a.) – inson miyasining dunyoni aks ettirish va shaxsning voqelikka munosabatini boshqarib turadigan faoliyati; fikrlash qobiliyati.

AQL-HUSH, aql-u hush – es-hush, fahm-idrok, farosat.

В

BAVOSIL (a. kasallik nomi) – to'g'ri ichakning va orqa chiqaruv yo'li venalarining kengayishi hamda tugunchalar hosil bo'lishi natijasida paydo bo'ladigan kasallik.

BAKTERIOLOG – bakteriyashunoslik mutaxassisi, bakteriologiya olimi.

BAKTERIOLOGIYA (yun. bilim, tushuncha) – bakteriyalar haqida ilmiy ta'limot, mikrobiologiyaning bakteriyalarni o'rgana-digan bo'limi.

БАКТЕРИЦИД (лот. ўлдираман) – бактериялар ва бошқа микроорганизмларни ўлдирувчи, зарарсизлантирувчи.

БАКТЕРИЯ – бир хужайрали, асосан таёқчали шаклида бўладиган микроорганизмларнинг катта гуруҳи.

БАНДАЖ (фр. белбоғ, боғич) – ҳомиладорлик ва ундан кейинги даврда, операциядан кейин ёки олдин тананинг тегишли (касал) жойини нормал ҳолатда тутиб туриш учун тақиб боғланадиган (кийиладиган) махсус камар, белбоғ.

БАРГИЗУБ – йирик баргли, калта пояли, гуллари майда, кўп йиллик ўт ва унинг халқ табобатида доривор сифатида ишлатиладиган барги.

БАРОТРАВМА – атмосфера босимининг бирдан ўзгариши натижасида эшитув аъзосининг, ўпканинг шикастланиши.

БАСИР (а. ўткир кўзли, ўта зийрак) – кўрувчи, кўзи ўткир, ўта сезгир.

БАСИРАТ (а.) – ақл, онг, кўра олишлик, зийраклик.

БАЧАДОН (ф. боланинг жойи) – аёллар таносил аъзосининг ҳомила ўсиб етиладиган ички қисми.

БЕЗ – тирик мавжудотнинг яшаши учун зарур бўлган моддалар ишлаб чиқарадиган кўп хужайрали аъзо.

БЕЗГАК – вақти-вақти билан иситма чиқариб қалтирадиган юқумли касаллик.

БЕЗГАКДОРИ – безгакни даволаш учун қўлланиладиган, безгакка қарши дори.

БЕЛ – орқа суякнинг (умуртқа поғонасининг) пастки қисми.

БЕМОР (ф. касал) – организмнинг одатдаги бирор ҳолати бузилган; касал, хаста.

БЕМОРХОНА – касалхона.

БЕПУШТ – бола кўрмаган, наслсиз, бефарзанд, боласиз.

БЕПУШТЛИК – вояга етган (эркак ёки аёл) организмнинг насл қолдиришга ожизлиги.

БЕТОБ (ф. бесаранжом, куч-қуввати кам, касал) – бирор касаллик билан оғриган; тоби қочган; касал; бемор.

БАКТЕРИТСИД (лот. о'ldiraman) – bakteriyalar va boshqa mikroorganizmlarni o'ldiruvchi, zararsizlantiruvchi.

БАКТЕРИЯ – bir hujayrali, asosan tayoqchali shaklida bo'ladigan mikroorganizmlarning katta guruhi.

BANDAJ (fr. belbogʻ, bogʻich) – homiladorlik va undan keyingi davrda, operatsiyadan keyin yoki oldin tananing tegishli (kasal) joyini normal holatda tutib turish uchun taqib bogʻlanadigan (kiyiladigan) maxsus kamar, belbogʻ.

BARGIZUB – yirik bargli, kalta poyali, gullari mayda, koʻp yillik oʻt va uning xalq tabobatida dorivor sifatida ishlatiladigan bargi.

BAROTRAVMA – atmosfera bosimining birdan oʻzgarishi natijasida eshituv aʼzosi-ning, oʻpkaning shikastlanishi.

BASIR (a. oʻtkir koʻzli, oʻta ziyorak) – koʻruvchi, koʻzi oʻtkir, oʻta sezgir.

BASIRAT (a.) – aql, ong, koʻra olishlik, ziyoraklik.

BACHADON (f. bolaning joyi) – ayollar tanosil aʼzosining homila oʻsib yetiladigan ichki qismi.

BEZ – tirik mavjudotning yashashi uchun zarur boʻlgan moddalar ishlab chiqaradigan koʻp hujayrali aʼzo.

BEZGAK – vaqti-vaqti bilan isitma chiqarib qaltiratadigan yuqumli kasallik.

BEZGAKDORI – bezgakni davolash uchun qoʻllaniladigan, bezgakka qarshi дори.

BEL – orqa suyakning (umurtqa poʻgonasining) pastki qismi.

BEMOR (f. kasal) – organizmning odatdagi biror holati buzilgan; kasal, xasta.

BEMORXONA – kasalxona.

BEPUSHT – bola koʻrmagan, naslsiz, befarzand, bolasiz.

BEPUSHTLIK – voyaga yetgan (erkak yoki ayol) organizmning nasl qoldirishga ojizligi.

BETOB (f. besaranjom, kuch-quvvati kam, kasal) – biror kasallik bilan ogʻrikan; tobi qochgan; kasal; bemor.

БЕТОБЛИК – беморлик, касаллик, хасталик.

БИТОВ – аёл жинсий йўллариининг табиий (туғма) ҳолда берк бўлиши ёки битиб қолиши.

БИЧИЛИШ – баданнинг табиий бурмаларидаги терининг ишқаланиб қизариши.

БИҚИН – гавданинг қўлтиқдан то тос суягигача бўлган икки ён қисми.

БЛЕФАРИТ (юн. қовоқ) – қовоқ четлари (қирғоғи)нинг яллиғланиши.

БОБУНА (ф. мойчечак, ромашка) – айн. мойчечак.

БОД(ф. шиш, яллиғланиш) – бўғим ва мушакларнинг яллиғланиши (ревматизм, радикулит ва ш.к. касалликлар).

БОДОМЧА – организмнинг ҳимоя қилиш жараёнларида қатнашувчи ҳалқумда жойлашган, бодом шаклли лимфасимон тўқималар мажмуи.

БОДОМҚОВОҚ – кўз қовоғи бодом шаклида бироз дўппайган; шундай қовоқли одам.

БОЙЛАМ – организмдаги аъзоларни бири-бирига улаб ёки уларни ушлаб турувчи пишиқ, букилувчан, чўзилувчан ва тарангланувчан тўқимадан иборат тузилма.

БОКИРА (а.) – эр кўрмаган, турмушга чиқмаган; ифбатли.

БОЛДИР – оёқнинг тизза билан тўпик орасидаги қисми.

БОСИНҚИРАМОҚ – ёмон туш кўриб безовта бўлмоқ, кўркмоқ, уйқу аралаш гапирмоқ, алаҳсирамоқ.

БОТИНИЙ – яширин, ички, сирли.

БОТУЛИЗМ (лот. колбаса) – одамларда, ҳайвонларда ва айрим сутэмизувчи ҳайвонларда учрайдиган ўткир юқумли касаллик.

БОШ – тананинг бўйиндан юқориги, олдинги (одамда, ҳайвонларда) қисми; калла.

БОШБАРМОҚ – айн. бошмалдоқ.

БОШМАЛДОҚ – қўл ёки оёқ панжасидаги биринчи йўғон бармоқ.

БОШОҒРИҚ – бoshда оғриқ сезиш касаллиги.

БЕТОБЛИК – bemorlik, kasallik, xastalik.

БИТОВ – ayol jinsiy yo'llarining tabiiy (tug'ma) holda berk bo'lishi yoki bitib qolishi.

BICHILISH – badanning tabiiy burmalari-dagi terining ishqalanib qizarishi.

BIQIN – gavdaning qo'ltiqdan to tos suyagigacha bo'lgan ikki yon qismi.

BLEFARIT (yun. qovoq) – qovoq chetlari (qirg'og'i)ning yallig'lanishi.

BOBUNA (f. moychechak, romashka) – ayn. moychechak.

BOD (f. shish, yallig'lanish) – bo'g'im va mushaklarning yallig'lanishi (revmatizm, radikulit va sh.k. kasalliklar).

BODOMCHA – organizmning himoya qilish jarayonlarida qatnashuvchi halqumda joylashgan, bodom shaklli limfasimon to'qimalar majmuyi.

BODOMQOVOQ – ko'z qovog'i bodom shaklida biroz do'ppaygan; shunday qovoqli odam.

BOYLAM – organizmdagi a'zolari bi-biriga ulab yoki ularni ushlab turuvchi pishiq, bukiluvchan, cho'ziluvchan va taranglanuvchan to'qimadan iborat tuzilma.

BOKIRA (a.) – er ko'rmagan, turmushga chiqmagan; iffatli.

BOLDIR – oyoqning tizza bilan to'piq orasidagi qismi.

BOSINQIRAMOQ – yomon tush ko'rib bezovta bo'lmoq, qo'rqmoq, uyqu aralash gapirmoq, alahsiramoq.

BOTINIY – yashirin, ichki, sirli.

BOTULIZM (lot. kolbasa) – odamlarda, hayvonlarda va ayrim sutemizuvchi hayvonlarda uchraydigan o'tkir yuqumli kasallik.

BOSH – tananing bo'yindan yuqorigi, oldingi (odamda, hayvonlarda) qismi; kalla.

BOSHBARMOQ – ayn. boshmaldoq.

BOSHMALDOQ – qo'l yoki oyoq panjasidagi birinchi yo'g'on barmoq.

BOSHOG'RIQ – boshda og'riq sezish kasalligi.

БРОНХ, бронхлар (юн. томоқ; кекирдak, трахея) – кекирдakнинг ҳаво ўтадиган найсимон тармоқлари, нафас йўллари.

БРОНХИТ – бронхлар (асосан, шиллиқ пардалари)нинг яллиғланишидан иборат нафас йўллари касаллиги.

БРОНХОГРАФИЯ (бронх + юн. ёзаман) – трахея ва бронхларни рентгенографик текшириш усули.

БРОНХОСКОПИЯ (бронх + юн. кўраман, текшираман) – трахея ва бронхларни махсус асбоб (бронхоскоп) ёрдамида кўриб текшириш усули.

БУЖ (фр. шам; зонд) – одам организмдаги найсимон аъзолар.

БУЙРАК – одам ва умуртқали ҳайвонларда сийдик ҳосил қилувчи ва уни ажратувчи, ловия шаклидаги жуфт аъзо.

БУКУР – умуртқа ёки кўкрак қафасининг қийшайиб ўсиши натижасида ҳосил бўладиган дўмбоқ, букри жой.

БУҚОҚ – қалқонсимон без фаолиятининг бузилиши натижасида ушбу безнинг катталашуви билан боғлиқ касаллик; шу касаллик натижасида катталашган қалқонсимон без.

БЎЙИН – одам ва умуртқали ҳайвонлар гавдасининг бош билан танани бириктирувчи қисми.

БЎҒМА – томоқнинг яллиғланиши ва нафас йўлининг торайиши натижасида нафас олишнинг қийинлашуви, хириллаб йўталиш билан кечадиган юқумли касаллик.

В

ВАБО (а. юқумли касаллик номи; ўлат) – организмнинг сувсизланиши билан кечадиган ўткир юқумли касаллик.

ВЕТВРАЧ – ветеринария шифокори, айн. ветеринар.

ВЕТЕРИНАРИЯ (лот.) – ҳайвонларнинг касалликлари, уларнинг олдини олиш усуллари ҳамда ушбу касалликларни даволаш тўғрисидаги фанлар тизими.

BRONX, bronxlar (юн. томоқ; кекирдak, trachea) – кекирдakнинг havo oʻtadigan naysimon tarmoqlari, nafas yoʻllari.

BRONXIT – bronxlar (asosan, shilliq pardalari)ning yalligʻlanishidan iborat nafas yoʻllari kasalligi.

BRONXOGRAFIYA (bronx + yun. yozaman) – trachea va bronxlarni rentgenografik tekshirish usuli.

BRONXOSKOPIYA (bronx + yun. koʻraman, tekshiraman) – trachea va bronxlarni maxsus asbob (bronxoskop) yordamida koʻrib tekshirish usuli.

BUJ (fr. sham; zond) – odam organizmidagi naysimon aʼzolar.

BUYRAK – odam va umurtqali hayvonlarda siydik hosil qiluvchi va uni ajratuvchi, loviya shaklidagi juft aʼzo.

BUKUR – umurtqa yoki koʻkrak qafasining qiyshayib oʻsishi natijasida hosil boʻladigan doʻmboq, bukri joy.

BUQOQ – qalqonsimon bez faoliyatining buzilishi natijasida ushbu bezning kattalashuvi bilan bogʻliq kasallik; shu kasallik natijasida kattalashgan qalqonsimon bez.

BOʻYIN – odam va umurtqali hayvonlar gvdasining bosh bilan tanani biriktiruvchi qismi.

BOʻGʻMA – tomoqning yalligʻlanishi va nafas yoʻlining torayishi natijasida nafas olishning qiyinlashuvi, xirillab yoʻtalish bilan kechadigan yuqumli kasallik.

V

VABO (a. yuqumli kasallik nomi; oʻlat) – organizmning suvsizlanishi bilan kechadigan oʻtkir yuqumli kasallik.

VETVRACH – veterinariya shifokori, ayn. veterinar.

VETERINARIYA (lot.) – hayvonlarning kasalliklari, ularning oldini olish usullari hamda ushbu kasalliklarni davolash toʻgʻrisidagi fanlar tizimi.

Г

ГАЙМОРИТ (ингл.) – юқори жағ (гаймор) бўшлиғи шиллиқ пардасининг, баъзан эса суяк деворларининг яллиғланиши (кўпинча гриппнинг асорати сифатида намоён бўлади).

ГАРДАН – гавданинг бош билан елка орасидаги қисми; бўйин; бўйиннинг орқа қисми.

ГАСТРИТ (юн.) – ошқозон пардасининг яллиғланиши.

ГЕЛИОТЕРАПИЯ – қуёш нури билан даволаш.

ГЕРОНТОЛОГИЯ (юн.) – тиббиёт ва биология фанларининг тирик организмлар, жумладан одамнинг қариш жараёнини ўрганувчи бўлими.

Д

ДАРДМАНД (ф.) – касалланиб турувчи, касаллик асоратлари бўлган; касалманд.

ДАРДМАНЛИК – хасталик, касалмандлик.

ДАРДЧИЛ – тез-тез касал бўлиб турадиган, салга касал бўлаверадиган.

ДЕГУСТАЦИЯ (фр. еб кўрмоқ; мазасини тотмоқ) – тайёрланган вино, пиво, тамаки, чой ва ш.к.нинг таъми ва ҳидига қараб сифатини аниқлаш, баҳолаш.

ДОЯ (ф. боқувчи, парваришловчи; энага) – тўлғоқдаги аёлларни туғдирувчи аёл.

Ё

ЁРҒОҚ – мойак халтаси, мойакдон.

Ж

ЖАРОҲАТ (а. яра) – шикастланган, синган, чиққан, яраланган жой.

ЖАРРОҲ (а. хирург) – касалликни операция йўли билан даволовчи шифокор.

ЖАРРОҲЛИК – касалликни операция йўли билан даволаш.

ЖЕНЬШЕНЬ (хит. «одам – илдиз») – Узоқ Шарқ ва Хитойда ўсадиган доривор ўсимлик.

Г

GAYMORIT (ingl.) – yuqori jag‘ (gaymor) bo‘shlig‘i shilliq pardasining, ba‘zan esa suyak devorlarining yallig‘lanishi (ko‘pincha grippning asorati sifatida namoyon bo‘ladi).

GARDAN – gavdaning bosh bilan yelka orasidagi qismi; bo‘yin; bo‘yinning orqa qismi.

GASTRIT (yun.) – oshqozon shilliq pardasining yallig‘lanishi.

GELIOTERAPIYA – quyosh nuri bilan davolash.

GERONTOLOGIYA (yun.) – tibbiyot va biologiya fanlarining tirik organizmlar, jumladan odamning qarish jarayonini o‘rganuvchi bo‘limi.

D

DARDMAND (f.) – kasallanib turuvchi, kasallik asoratlari bo‘lgan; kasalmand.

DARDMANLIK – XASTALIK, KASALMANDLIK.

DARDCHIL – tez-tez kasal bo‘lib turadigan, salga kasal bo‘laveradigan.

DEGUSTATSIYA (fr. yeb ko‘rmoq; mazasini totmoq) – tayyorlangan vino, pivo, tamaki, choy va sh.k.ning ta‘mi va hidiga qarab sifatini aniqlash, baholash.

DOYA (f. boquvchi, parvarishlovchi; enaga) – to‘lg‘oqdagi ayollarni tug‘diruvchi ayol.

Yo

YORG‘OQ – moyak xaltasi, moyakdon.

J

JAROHAT (a. yara) – shikastlangan, singan, chiqqan, yaralangan joy.

JARROH (a. xirurg) – kasallikni operatsiya yo‘li bilan davolovchi shifokori.

JARROHLIK – kasallikni operatsiya yo‘li bilan davolash.

JENSHEN (xit. «odam – ildiz») – Uzoq Sharq va Xitoyda o‘sadigan dorivor o‘simlik.

ЖИГАР (ф. ички аъзолардан бири; бағир) – одам ва ҳайвонларнинг ўт (сафро) ишлаб чиқарадиган, организмда моддалар алмашинувини таъминлайдиган ички аъзоси.

ЖИГИЛДОН – кўчма томоқ, курсок (нафс ҳақида).

ЖОН (ф. рух; ҳаёт; куч-қувват) – диний-ибтидоий тасаввурларга кўра, инсон танасида бўладиган уйқу чоғида (вақтинча) ёки ўлган вақтда танадан чиқиб кетадиган алоҳида кўзга кўринмас илоҳий куч, қувват; рух.

З

ЗОТИЛЖАМ (а.) – ўпканинг яллиғланиши, ўпканинг юқумли касаллиги; пневмония.

И

ИММОБИЛИЗАЦИЯ (лот. қимирламайдиган, ҳаракатсиз) – синиш-чиқишда бўғим касалликларида гавданинг шикасланган ёки касал қисмини қимирламайдиган қилиб қўйиш.

ИММУНИТЕТ (лот. кутулиш; халос, холи бўлиш) – организмнинг ўзидан ирсий жиҳатдан ёт хусусиятлари билан фарқ қиладиган, унинг бутунлигига ва биологик ўзига хослигига зарар етказадиган микро-организмлар (касаллик қўзғатувчилар), захарли моддалар ва б. ҳимояланиш реакцияси.

ИММУНЛАШ (лот. дахлсиз) – юқумли касалликларнинг ўзига хос усулларда олдини олиш учун муддати белгиланган кишилар (ҳайвон ва б.)га эм дорилари қўллашга асосланган эпидемияга қарши чоратадбирлар, уларнинг умумий атамаси.

ИММУНОЛОГИЯ (юн. тушунча, таълимот) – организмнинг ҳимоявий хусусиятлари, унинг иммунитети ҳақидаги фан.

ИСИТМА – организмнинг гавда ҳарорати кўтарилганда намоён бўладиган, зарarli агентлар (касallikлар қўзғатувчи омиллар) га нисбатан ҳимоя – мослашув реакцияси, унинг натижасида юзага келувчи ҳарорат.

JIGAR (f. ichki a'zoldan biri; bag'ir) – odam va hayvonlarning o't (safro) ishlab chiqaradigan, organizmda moddalar almashinuvini ta'minlaydigan ichki a'zosi.

JIG'ILDON – ko'chma tomoq, qursoq (nafs haqida).

JON (f.-ruh; hayot; kuch-quvvat) – diniy-ibtidoiy tasavvurlarga ko'ra, inson tanasida bo'ladigan uyqu chog'ida (vaqtincha) yoki o'lgan vaqtda tanadan chiqib ketadigan alohida ko'zga ko'rinmas ilohiy kuch, quvvat; ruh.

Z

ZOTILJAM (a.) – o'pkaning yallig'lanishi, o'pkaning yuqumli kasalligi; pnevmoniya.

I

IMMOBILIZATSIYA (lot. qimirlamaydigan, harakatsiz) – sinish-chiqishda bo'g'im kasalliklarida gavdaning shikastlangan yoki kasal qismini qimirlamaydigan qilib qo'yish.

IMMUNITET (lot. qutulish; xalos, xoli bo'lish) – organizmning o'zidan irsiy jihatdan yot xususiyatlari bilan farq qiladigan, uning butunligiga va biologik o'ziga xosligiga zarar yetkazadigan mikroorganizmlar (kasallik qo'zg'atuvchilar), zaharli moddalar va b. himoyalanish reaksiyasi.

IMMUNLASH (lot. daxlsiz) – yuqumli kasalliklarning o'ziga xos usullarda oldini olish uchun muddati belgilangan kishilar (hayvon va b.)ga em dori lari qo'llashga asoslangan epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar, ularning umumiy atamasi.

IMMUNOLOGIYA (yun. tushuncha, ta'limot) – organizmning himoyaviy xususiyatlari, uning immuniteti haqidagi fan.

ISITMA – organizmning gavda harorati ko'tarilganda namoyon bo'ladigan, zararli agentlar (kasalliklar qo'zg'atuvchi omillar) ga nisbatan himoya – moslashuv reaksiyasi, uning natijasida yuzaga keluvchi harorat.

ИСТИЛОХ – термин, атама.

ИСТИСҚО (а. сувга талаб, эҳтиёж; қоринга сув йиғилиши) – юрак, буйрак ва ш.к.нинг касалланиши натижасида тана тўқимасида, хусусан тери ости ёғ қаватида сув тўпланиши.

ИЧКЕТАР – меъда-ичакларда, асосан, овқат ҳазм бўлиши ва сўрилишининг бузилиши натижасида келиб чиқадиган турли хил клиник кўринишлар билан юзага келадиган патологик ҳолат.

К

КАМҚОНЛИК – 1. Қони кам ҳолат. 2. Қонда қизил қон таначаларининг ва улардаги гемоглобин миқдорининг ёки умумий қон массасининг камайиши билан кечадиган касаллик; анемия.

КАРАНТИН (фр. қирқ кун) – юқумли касалликлар тарқалишининг олдини олиш учун давлат томонидан ўтказиладиган санитария тадбирлари.

КАРАХТ (ф. сезгиси йўқолган; увушган; қотиб қолган) – ҳис сезгиси ўлик; ҳаракатсиз; қотиб қолган.

КАРАХТЛИК – ҳис-сезгисиз, карахт ҳолат.

КАРАШ – касалликдан тил устида пайдо бўладиган оқ қатлам.

КАРЛИК – мутлақ эшитмаслик ёки эшитишнинг сўзни англай олмайдиган даражада пасайиб кетиши; гаранглик.

КАРОМАТ (а. обрў-эътибор; саховат, сахийлик; мўъжиза) – Худонинг, ғайритабиий кучларнинг аралашуви билан улар ёрдамида вужудга келадиган ғаройиб ҳодисалар.

КАТАРАКТА (юн.) – қарилик ёки баъзи касалликлар оқибатида кўз қорачиғи орқасидаги ойнасимон қисмининг (кўз гавҳарининг) хиралашуви.

КЛИМАКС (юн.) – балоғат ёшидан катта ёшга ўтиш даврида жинсий безларнинг сўниши; аёлларда ҳайз жараёнининг бузилиши ва кейин тўхташи тарзида намоён бўлади.

ISTILOH – termin, atama.

ISTISQO (a. suvga talab, ehtiyoj; qoringa suv yig'ilishi) – yurak, buyrak va sh.k.ning kasallanishi natijasida tana to'qimasida, xususan teri osti yog' qavatida suv to'planishi.

ICHKETAR – me'da-ichaklarda, asosan, ovqat hazm bo'lishi va so'rilishining buzilishi natijasida kelib chiqadigan turli xil klinik ko'rinishlar bilan yuzaga keladigan patologik holat.

К

KAMQONLIK – 1. Qoni kam holat. 2. Qonda qizil qon tanachalarining va ulardagi gemoglobin miqdorining yoki umumiy qon massasining kamayishi bilan kechadigan kasallik; anemiya.

KARANTIN (fr. qirq kun) – yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olish uchun davlat tomonidan o'tkaziladigan sanitariya tadbirlari.

KARAXT (f. sezgisi yo'qolgan; uvushgan; qotib qolgan) – his sezgisi o'lik; harakatsiz; qotib qolgan.

KARAXTLIK – his-sezgisiz, karaxt holat.

KARASH – kasallikdan til ustida paydo bo'ladigan oq qatlam.

KARLIK – mutlaq eshitmaslik yoki eshitishning so'zni anglay olmaydigan darajada pasayib ketishi; garanglik.

KAROMAT (a. obro'-e'tibor; saxovat, saxiylik; mo'jiza) – Xudoning, g'ayritabiiy kuchlarning aralashuvi bilan ular yordamida vujudga keladigan g'aroyib hodisalar.

KATARAKTA (yun.) – qarilik yoki ba'zi kasalliklar oqibatida ko'z qorachig'i orqasidagi oynasimon qismining (ko'z gavharining) xiralashuvi.

KLIMAKS (yun.) – balog'at yoshidan katta yoshga o'tish davrida jinsiy bezlarning so'nishi; ayollarda hayz jarayonining buzilishi va keyin to'xtashi tarzida namoyon bo'ladi.

КЛИМАТОТЕРАПИЯ – иқлимий омиллардан даволаш-профилактика ва соғломлаштириш мақсадларида фойдаланиш; иқлим билан даволаш.

КЛИНИК – 1. Клиникага оид, клиника билан боғлиқ. Клиник шароит. Клиник даволаш. 2. Шифокор ёрдами (аралашуви) талаб этиладиган, шу йўл билан ҳал этилиши мумкин бўлган касалликларнинг клиникаси.

КЛИНИКА (юн. ётган касални парваришлаш, даволаш) – беморларни ётқизиб (стационар) даволаш билан бирга тиббий таълим ва илмий-текшириш ишлари олиб бориладиган махсус шифохона.

КУЙДИРГИ – одамга ҳайвонлардан юкадиган, тери, меъда-ичак ва ўпкага зарар етказадиган ўткир юқумли касаллик.

Л

ЛЕЙКОЗ (юн. оқ) – қон ишлаб чиқарувчи тўқиманинг бир қатор патологик ҳолатлар – илик (кўмик)нинг зарарланиши, лимфатик тугунлар, талоқнинг катталашуви, лейкоцитлар сонининг ошиши, тромбоцитлар, эритроцитлар сонининг ва гемоглобин миқдорининг камайиши билан кечадиган ўсма касаллиги; лейкокемия; оқ қон касаллиги.

ЛИМФА (лот. тоза сув, намлик) – ҳужайралар орасидаги бўшлиқлар ва лимфа томирларини тўлдириб турувчи рангсиз, тиниқ суюқлик.

ЛИМФААДЕНИТ (лимфа + юн. без) – лимфа тугунларининг, уларга яллиғлантирувчи микроблар тушганда, катталашуви ва оғриқ пайдо бўлиши билан кечадиган яллиғланиши.

М

МАЙМОҚЛИК – ОЎҚПАНЖАСИНИНГ ҚИЙШИҚ БЎЛИШИ; маймоқ ҳолат.

МАНИЙ (а.) – эркаларнинг жинсий безидан ажралиб чиқадиган суюқлик; сперма.

МАРАЗ (а. касаллик) – йиринг олган, фасод боғлаган яра.

KLIMATOTERAPIYA – iqlimiy omillardan davolash-profilaktika va sog'lomlashtirish maqsadlarida foydalanish; iqlim bilan davolash.

KLINIK – 1. Klinikaga oid, klinika bilan bog'liq. Klinik sharoit. Klinik davolash. 2. Shifokor yordami (aralashuvi) talab etiladigan, shu yo'l bilan hal etilishi mumkin bo'lgan kasalliklarning klinikasi.

KLINIK (yun. yotgan kasalni parvarishlash, davolash) – bemorlarni yotqizib (statsionar) davolash bilan birga tibbiy ta'lim va ilmiy-tekshirish ishlari olib boriladigan maxsus shifoxona.

KUYDIRGI – odamga hayvonlardan yuqadigan, teri, me'da-ichak va o'pkaga zarur yetkazadigan o'tkir yuqumli kasallik.

L

LEYKOZ (yun.-oq) – qon ishlab chiqaruvchi to'qimaning bir qator patologik holatlar – ilik (ko'mik)ning zararlanishi, limfatik tugunlar, taloqning kattalashuvi, leykotsitlar sonining oshishi, trombotsitlar, eritrotsitlar sonining va gemoglobin miqdorining kamayishi bilan kechadigan o'sma kasalligi; leykemiya; oq qon kasalligi.

LIMFA (lot. toza suv, namlik) – hujayralar orasidagi bo'shliqlar va limfa tomirlarini to'ldirib turuvchi rangsiz, tiniq suyuqlik.

LIMFAADENIT (limfa + yun. bez) – limfa tugunlarining, ularga yallig'lantiruvchi mikroblar tushganda, kattalashuvi va og'riq paydo bo'lishi bilan kechadigan yallig'lanishi.

M

MAYMOQLIK – OYOQ PANJASINING QIYSHIQ BO'LISHI; maymoq holat.

MANIY (a.) – erkaklarning jinsiy bezidan ajralib chiqadigan suyuqlik; sperma.

MARAZ (a. kasallik) – yiring olgan, fasod bog'lagan yara.

МАСТИТ (юн. mastos – кўкрак, эмчак) – сут безларининг яллиғланиши.

МАФОСИЛ (а.) – суяк бўғимларининг яллиғланиши, оғришидан иборат касаллик; артрит, ревматизм.

МЕДИК (лот. шифокор, врач) – тиббиёт ходими.

МЕДИКАМЕНТ (лот. шифо воситаси, дори-дармон) – даволаш учун қўлланадиган дори-дармонлар.

МЕЧАЛ – рахит касали, шу касалга йўлиққан шахс.

МИГРЕНЬ (фр. бош суягининг ярми) – одатда бошнинг ярмисида қаттиқ тутиб оғрийдиган нерв касаллиги.

МИКРОХИРУРГИЯ – оптик анжомлар ёки механизмлар орқали нозик асбоблар билан кичик анатомик тузилишларда амалга ошириладиган операциялар ва уларни ўрганадиган соҳа (ҳозирда мия, юрак, оёқ-қўл жарроҳлигида кенг қўлланилмоқда).

Н

НАЗЛА (а.) – кўз ёки бурун шиллиқ pardasining яллиғланиши, тумов натижасида кўз ёки бурундан оқадиган шилимшиқ сариқ сув.

НАРКОМАНИЯ (юн. жиннилик; қаттиқ берилганлик, кизиқиш, интилиш) – наркотик моддаларга ўрганиб қолиб, уларни истеъмол қилмасдан туrolмаслик; гиёҳвандлик, бангилик.

НАФАС (а.) – узлуksиз биологик жараён, яъни ўпкага олинадиган ва ундан чиқариладиган ҳаво; дам, тин.

НАФАСҚИСМА – астма, зикнафас.

О

ОНКОЛОГИЯ (юн.) – ўсма (шиш)ларнинг пайдо бўлиш сабаблари, келиб чиқиши, ривожланиши, шунингдек, ўсма касалликлари билан оғриш, олдини олиш ва даволаш йўлларини ўрганувчи тиббий-биологик фан.

MASTIT (yun. mastos – ko‘krak, emchak) – sut bezlarining yallig‘lanishi.

MAFOSIL (a.) – suyak bo‘g‘imlarining yallig‘lanishi, og‘rishidan iborat kasallik; artrit, revmatizm.

MEDIK (lot. shifokor, vrach) – tibbiyot xodimi.

MEDIKAMENT (lot. shifo vositasi, дори-darmon) – davolash uchun qo‘llanadigan дори-darmonlar.

MECHAL – raxit kasali, shu kasalga yo‘liqqan shaxs.

MIGREN (fr. bosh suyagining yarmi) – odatda boshning yarmisida qattiq tutib og‘riydigan nerv kasalligi.

MIKROXIRURGIYA – optik anjomlar yoki mexanizmlar orqali nozik asboblار bilan kichik anatomik tuzilishlarda amalga oshiriladigan operatsiyalar va ularni o‘rganadigan soha (hozirda miya, yurak, oyoq-qo‘l jarrohligida keng qo‘llanilmoqda).

N

NAZLA (a.) – ko‘z yoki burun shilliq pardasining yallig‘lanishi, tumov natijasida ko‘z yoki burundan oqadigan shilimshiq sariq suv.

NARKOMANIYA (yun. jinnilik; qattiq berilganlik, qiziqish, intilish) – narkotik moddalarga o‘rganib qolib, ularni iste‘mol qilmasdan turolmaslik; giyohvandlik, bangilik.

NAFAS (a.) – uzluksiz biologik jarayon, ya‘ni o‘pkaga olinadigan va undan chiqariladigan havo; dam, tin.

NAFASQISMA – astma, ziqnafas.

O

ONKOLOGIYA (yun.) – o‘sma (shish) larning paydo bo‘lish sabablari, kelib chiqishi, rivojlanishi, shuningdek, o‘sma kasalliklari bilan og‘rish, oldini olish va davolash yo‘llarini o‘rganuvchi tibbiy-biologik fan.

ОПЕРАЦИЯ (лот.) – баъзи касалликларни даволаш мақсадида касалланган жойни жарроҳлик йўли билан ёриш, кесиш, тикиш.

ОФТАЛЬМОЛОГИЯ (юн. кўз) – тиббиётнинг кўзнинг нормал ҳолатини ва касалликларини ўрганадиган бўлими.

ОҚМА – аъзо ва тўқималардаги бузилиш жараёнлари оқибатида пайдо бўладиган, узоқ вақт битмайдиган, йирингли тешик яралар.

П

ПАТРОНАЖ (фр. ҳомийлик) – тиббий муассасалар томонидан ёш болалар, ҳомиладор аёллар ва айрим беморларга уй шароитида тиббий ёрдам кўрсатиш тизими. Айниқса, аҳолининг ижтимоий кам ҳимояланган қатламларига тиббий ёрдамни такомиллаштириш, самарали патронаж хизматини йўлга қўйишга катта эътибор берилади.

ПЕРИКАРД (юн.) – юракни сиртдан ўраб турадиган халтасимон қобик.

ПЕРИТОНИТ (юн.) – қорин шиллиқ пардасининг яллиғланиши.

ПЕРКУССИЯ (лот. тўқиллатиш) – беморнинг ички аъзоларидаги касалликни бадан устидан махсус болғача ёки бармоқлар билан уришдан ҳосил бўладиган товушга қараб аниқлашдан иборат тиббий-физик усул.

ПНЕЛОНЕФРИТ (юн.) – буйрак ва буйрак жомининг яллиғланиши.

ПИЛЛА (ф. йирингли яра, милкнинг йиринглаши) – теш милкнинг шишиб, йиринг бойлаши.

ПИНЦЕТ (фр. қисқич, омбурча) – майда сирғалувчан, мўрт, нозик нарсаларни маҳкам ушлаб (тутиб) туриш учун ишлатиладиган омбурсимон асбоб, қисқич (тиббиётда қўлланади).

ПУЛЬМОНОЛОГИЯ (лот. ўпка) – тиббиётнинг ўпка, бронх, плевранинг тузилиши, иш фаолияти ва касалликларини ўрганувчи, ушбу касалликлар профилактикаси ва даволаш усуллари ишлаб чиқувчи соҳаси.

OPERATSIYA (lot.) – baʼzi kasalliklarni davolash maqsadida kasallangan joyni jarrohlik yoʻli bilan yorish, kesish, tikish.

OFTALMOLOGIYA (yun. koʻz) – tibbiyotning koʻzning normal holatini va kasalliklarini oʻrganadigan boʻlimi.

OQMA – aʼzo va toʻqimalardagi buzilish jarayonlari oqibatida paydo boʻladigan, uzoq vaqt bitmaydigan, yiringli teshik yaralar.

Р

PATRONAJ (fr. homiylik) – tibbiy muassasalar tomonidan yosh bolalar, homilador ayollar va ayrim bemorlarga uy sharoitida tibbiy yordam koʻrsatish tizimi. Ayniqsa, aholining ijtimoiy kam himoyalangan qatlamlariga tibbiy yordamni takomillashtirish, samarali patronaj xizmatini yoʻlga qoʻyishga katta eʼtibor beriladi.

PERIKARD (yun.) – yurakni sirtidan oʻrab turadigan xaltasimon qobiq.

PERITONIT (yun.) – qorin shilliq pardasining yalligʻlanishi.

PERKUSSIYA (lot. toʻqillatish) – bemorning ichki aʼzolaridagi kasallikni badan ustidan maxsus bolgʻacha yoki barmoqlar bilan urishdan hosil boʻladigan tovushga qarab aniqlashdan iborat tibbiy-fizik usul.

PIELONEFRIT (yun.) – buyrak va buyrak jomining yalligʻlanishi.

PILLA (f. yiringli yara, milkning yiringlashi) – tish milkining shishib, yiring boylashi.

PINSET (fr. qisqich, omburcha) – mayda sirgʻaluvchan, moʻrt, nozik narsalarni mahkam ushlab (tutib) turish uchun ishlatiladigan ombursimon asbob, qisqich (tibbiyotda qoʻllanadi).

PULMONOLOGIYA (lot. oʻpka) – tibbiyotning oʻpka, bronx, plevraning tuzilishi, ish faoliyati va kasalliklarini oʻrganuvchi, ushbu kasalliklar profilaktikasi va davolash usullarini ishlab chiquvchi sohasi.

Р

РЕАНИМАТОЛОГИЯ (юн. фан, таъ-
лимот) – тиббиётнинг организмни жон-
лантириш ва тасодифий ўлимдан сақлаб
қолиш, турли касалликлар оқибатида юза-
га келадиган оғир ҳолларда организмнинг
ҳаётий муҳим функцияларини бошқариш
ва тиклаш масалаларини ўрганадиган
бўлими.

РЕАНИМАЦИЯ (лот. жонлантириш,
ўзига келтириш) – клиник ўлим ҳолатидаги
кишиларни тирилтириш: жонланти-
риш, шунингдек, ҳаётий муҳим аъзолар-
нинг турли сабаблар оқибатида тўсатдан
йўқолган ёки ўзгарган функцияларини
тиклаш учун кўриладиган чора-тадбирлар
мажмуи.

РЕВМАТИЗМ (юн.) – юрак-томир
системаси, бўғин ва пайларнинг кенг
тарқаладиган яллиғланиши натижасида
юзага келадиган оғир касаллик: бод.

РЕВМАТОЛОГИЯ – клиник тиббиётнинг
турли ревматик касалликларни ўрганувчи
бўлими.

РЕГЕНЕРАЦИЯ – тикланиш, янгила-
ниш. Организмнинг йўқолган ёки жаро-
ҳатланган аъзолар ва тўқималарни тик-
лаб олиши, шунингдек, унинг айрим
қисмларидан бутун организмнинг тикла-
ниши.

РЕФЛЕКС – қайтариш, акс этириш. Ор-
ганизмнинг у ёки бу ташқи таъсирига олиқ
нерв системаси орқали рўёбга чиқадиган
акс таъсири, жавоб реакцияси.

РЕФЛЕКСИЯ (лот. ортга қайтиш, акс
етиш) – кишининг ўз хатти-ҳаракатлари
ва уларнинг асосларини тушуниб етиши,
фаҳмлашига қаратилган назарий фаоли-
ти: билишнинг алоҳида бир шакли.

РЕЦИДИВ (лот. қайталанувчи) – гўё йўқ
бўлиб кетгандек туюлган бирор нарсанинг,
ҳодисанинг такрорланиши, такрор юз бе-
риши. Касалликнинг қайталаниши.

РИНИТ (юн.) – бурун – тумов; бурун
шиллик қаватининг яллиғланиши.

Р

РЕАНИМАТОЛОГИЯ (yun.) fan, ta'-
limot) – tibbiyotning organizmni jonlan-
tirish va tasodifiy o'limdan saqlab qolish,
turli kasalliklar oqibatida yuzaga keladigan
og'ir hollarda organizmning hayotiy
muhim funksiyalarini boshqarish va tiklash
masalalarini o'rganadigan bo'limi.

РЕАНИМАТСИЯ (lot. jonlantirish, o'zi-
ga keltirish) – klinik o'lim holatidagi
kishilarni tiriltirish: jonlantirish, shuningdek,
hayotiy muhim a'zolarining turli sabablar
oqibatida to'satdan yo'qolgan yoki o'zgargan
funksiyalarini tiklash uchun ko'riladigan
chora-tadbirlar majmuyi.

РЕВМАТИЗМ (yun.) – yurak-tomir sis-
temasi, bo'g'in va paylarning keng
tarqaladigan yallig'lanishi natijasida yuzaga
keladigan og'ir kasallik: bod.

РЕВМАТОЛОГИЯ – klinik tibbiyotning
turli revmatik kasalliklarni o'rganuvchi
bo'limi.

РЕГЕНЕРАТСИЯ – tiklanish, yangilanish.
Organizmning yo'qolgan yoki jarohatlangan
a'zolar va to'qimalarni tiklab olishi, shu-
ningdek, uning ayrim qismlaridan butun
organizmning tiklanishi.

РЕФЛЕКС – qaytarish, aks ettirish.
Organizmning u yoki bu tashqi ta'siriga oliq
nerv sistemasi orqali ro'yobga chiqadigan aks
ta'siri, javob reaksiyasi.

РЕФЛЕКСИЯ (lot. ortga qaytish, aks
etish) – kishining o'z xatti-harakatlari va
ularning asoslarini tushunib yetishi, fahmla-
shiga, qaratilgan nazariy faoliyati: bilishning
alohida bir shakli.

РЕТСИДИВ (lot. qaytalanuvchi) – go'yo yo'q
bo'lib ketgandek tuyulgan biror narsaning,
hodisaning takrorlanishi, takror yuz berishi.
Kasallikning qaytalanishi.

РИНИТ (yun.) – burun – tumov; burun shilliq
qavatining yallig'lanishi.

РИНОЛОГИЯ (юн.) – оториноларингологиянинг бурун тузилишини ўрганувчи, бурун касалликлари ҳамда уларнинг олдини олиш ва даволаш масалалари билан шуғullanувчи соҳаси.

РУХ (а. қалб, ҳаёт, кўнгил; арвоҳ) – киши ҳаётлигида у билан бирга, вафотидан кейин эса танадан чиқиб, абадий қоладиган кўзга кўринмас нарса, куч; арвоҳ.

РУҲИЙ (а. маънавий, ботиний, ахлоқий) – кишининг руҳига, руҳий кайфиятига, ички кечинмаларига оид, улар билан боғлиқ бўлган.

С

САВДО (а. қора сафро, ўт) – инсон ҳаётида учрайдиган ғам-ташвиш, машаққат ва кулфат, мушкул ҳолатлар.

САЛОМАТ (а. хавфсизлик, омонлик, хотиржамлик; соғломлик) – тан-жони соғ, соғ-саломат; соғлиғи яхши; эсон-омон.

САРАМАС (ф. шишган бosh; бoshдаги шиш) – терининг, кўпинча бурун атрофининг, баъзан шиллиқ пардаларнинг яллиғланиши; тез тарқаладиган ўткир юқумли касаллик.

СИЙРАТ (а.) – ички олам, руҳият.

СИМПТОМ (юн. воқеа, саргузашт, ўхшашлик; белги, аломат) – бирорта касаллик ёки патологик ҳолатнинг белгиси. Ҳар қандай касаллик симптомлар йиғиндиси (синдром)га қараб белгиланади.

СИНДРОМ (юн.) – келиб чиқиш механизми умумий бўлган ва организмнинг муайян оғриқли (касал) ҳолатини ифодаловчи белгилар (симптомлар)нинг мос, тўғри келиши.

СКЛЕРОДЕРМИЯ (юн.) – терининг, тери ости тўқималарининг, баъзан ички аъзоларнинг қалинлашиб, қаттиқлашиб қолишидан иборат сурункали касаллик.

Т

ТАЛВАСА (а.) – эсанкираш, саросима ва ш.к. билан юз берувчи безовталик, ҳаяжонли ҳолат.

RINOLOGIYA (yun.) – otorinolarin-gologiyaning burun tuzilishini o'rganuvchi, burun kasalliklari hamda ularning oldini olish va davolash masalalari bilan shug'ullanuvchi sohasi.

RUH (a. qalb, hayot, ko'ngil; arvoh) – kishi hayotligida u bilan birga, vafotidan keyin esa tanadan chiqib, abadiy qoladigan ko'zga ko'rinmas narsa, kuch; arvoh.

RUHIY (a. ma'naviy, botiniy, axloqiy) – kishining ruhiga, ruhiy kayfiyatiga, ichki kechinmalariga oid, ular bilan bog'liq bo'lgan.

С

SAVDO (a. qora safro, o't) – inson hayotida uchraydigan g'am-tashvish, mashaqqat va kulfat, mushkul holatlar.

SALOMAT (a. xavfsizlik, omonlik, xotirjamlik; sog'lomlik) – tan-joni sog', sog'-salomat; sog'lig'i yaxshi; eson-omon.

SARAMAS (f. shishgan bosh; boshdagi shish) – terining, ko'pincha burun atrofining, ba'zan shilliq pardalarning yallig'lanishi; tez tarqaladigan o'tkir yuqumli kasallik.

SIYRAT (a.) – ichki olam, ruhiyat.

SIMPTOM (yun. voqea, sarguzasht, o'xshashlik; belgi, alomat) – birorta kasallik yoki patologik holatning belgisi. Har qanday kasallik simptomlar yig'indisi (sindrom)ga qarab belgilanadi.

SINDROM (yun.) – kelib chiqish mexanizmi umumiy bo'lgan va organizmning muayyan og'riqli (kasal) holatini ifodalovchi belgilar (simptomlar)ning mos, to'g'ri kelishi.

SKLERODERMIYA (yun.) – terining, тери ости to'qimalarining, ba'zan ichki a'zolarining qalinlashib, qattiqlashib qolishidan iborat surunkali kasallik.

Т

TALVASA (a.) – esankirash, sarosima va sh.k. bilan yuz beruvchi bezovtalik, hayajonli holat.

ТАХТАКАЧ – синган аъзо суягини қимирламайдиган қилиб боғлаб қўйиш учун ишлатиладиган тахтача.

ТАХТАКАЧЛАМОҚ – синган аъзо суякларини тахтакач орасига олиб, сиқиб боғлаб қўймоқ.

ТЕМИРАТКИ – ташқи кўриниши, кечиши ва келиб чиқиш сабаблари турлича бўлган кўпчилик тери касалликларининг умумий номи.

ТОНОМЕТР (юн. ўлчаيمان) – қон босимини, шунингдек, кўзнинг ички босимини ўлчайдиган асбоб.

ТОШМА – ташқи таъсир (иссиқ, совуқ, ишқор, кислота) ёки ички сабаблар (касаллик, моддалар алмашинувининг бузилиши ва б.) натижасида баданда, шиллиқ пардаларда пайдо бўладиган хол-хол доғлар, пупакчалар, чиқиклар.

ТРОМБ (юн.) – ТИҚИН – қон томирлари ёки юрак бўшлиғида ивиб қолган қон ёки лимфа томирларида ивиб қолган лимфа.

ТУТҚАНОҚ – даврий равишда тўсатдан тутиб қоладиган, киши хушидан кетиб, акашак бўлиб қоладиган, бедаво асаб касаллиги; куёнчик, эпилепсия.

У

УЧУҚ – шамоллаш, учуниш ва ш.к. сабаблар тufайли лабга тошадиган тошма.

Ф

ФАЛАЖ, ШОЛ (а) – асаб системасининг ишдан чиқиши натижасида тана аъзоларидан бирортасининг тамоман ҳаракатсиз бўлиб қолишидан иборат касаллик.

ФАРМАКОГНОЗИЯ (юн.) – фармациянинг ўсимликлар ва ҳайвонлардан олинadиган дори маҳсулотлар ва уларни дастлабки қайта ишлашдан ҳосил бўладиган моддаларни ўрганувчи бўлими.

ФАРМАКОЛОГИЯ (юн.) – дори-дармон маҳсулотларининг организмга таъсирини ва дориларни қўллашнинг усул ва тамойилларини ўрганадиган ва белгиладиган фан; доришунослик.

TAXTAKACH – singan a'zo suyagini qimirlamaydigan qilib bog'lab qo'yish uchun ishlatiladigan taxtacha.

TAXTAKACHLAMOQ – singan a'zo suyaklarini taxtakach orasiga olib, siqib bog'lab qo'ymoq.

TEMIRATKI – tashqi ko'rinishi, kechishi va kelib chiqish sabablari turlicha bo'lgan ko'pchilik teri kasalliklarining umumiy nomi.

TONOMETR (yun. o'lchayman) – qon bosimini, shuningdek, ko'zning ichki bosimini o'lchaydigan asbob.

TOSHMA – tashqi ta'sir (issiq, sovuq, ishqor, kislota) yoki ichki sabablar (kasallik, moddalar almashinuvining buzilishi va b.) natijasida badanda, shilliq pardalarda paydo bo'ladigan xol-xol dog'lar, pufakchalar, chiqiqalar.

TROMB (yun.) – TIQIN – qon tomirlari yoki yurak bo'shlig'ida ivib qolgan qon yoki limfa tomirlarida ivib qolgan limfa.

TUTQANOQ – davriy ravishda to'satdan tutib qoladigan, kishi hushidan ketib, akashak bo'lib qoladigan, bedavo asab kasalligi, epilepsiya.

U

UCHUQ – shamollash, uchunish va sh.k. sabablar tufayli labga toshadigan toshma.

F

FALAJ (a.) – asab sistemasining ishdan chiqishi natijasida tana a'zolaridan birortasining tamoman harakatsiz bo'lib qolishidan iborat kasalli.

FARMAKOGNOZIYA (yun.) – farmatsiyaning o'simliklar va hayvonlardan olinadigan дори mahsulotlar va ularni dastlabki qayta ishlashdan hosil bo'ladigan moddalarni o'rganuvchi bo'limi.

FARMAKOLOGIYA (yun.) – дори-darmon mahsulotlarining organizmga ta'sirini va dorilarni qo'llashning usul va tamoyillarini o'rganadigan va belgilaydigan fan; дори-shunoslik.

ФАРМАКОТЕРАПИЯ (юн.) – касалликларни дори-дармон билан даволаш.

ФАРМАЦИЯ (юн. дори-дармон) – янги дори-дармонлар қидириб топиш, уларни қайта ишлаш, тайёрлаш, сақлаш ва беморларга тавсия қилиш бўйича илмий ва амалий билимлар соҳаси; доришунослик.

ФИМОЗ (юн.) – эркаклар таносил аъзоси чекка кертмак қисмининг тор бўлиши.

ФИТОТЕРАПИЯ – тиббиётнинг касалликларни ўсимликлар ёрдамида даволаш усулларини ўрганувчи бўлими.

ФОТОТЕРАПИЯ – сунъий, нотабиий манбалардан ҳосил қилинадиган инфрақўзга кўринарли ва ультрабинафша нурлардан даволаш ва профилактика мақсадларида фойдаланиш; нур билан даволаш.

X

ХАСМОЛ – йиринглатувчи микроблар кириши натижасида қўл бармоғи тўқималарининг ўткир йирингли яллиғланиши; милкак.

ХОЛЕЦИСТИТ (юн. ўт, сафро + пуфак) – ўт пуфагининг ўткир ёки сурункали яллиғланиши.

Ц

ЦИРРОЗ (юн.) – жигар, ўпка, буйрак каби аъзолардан қалин бириктирувчи тўқималарнинг ўсиб, катталашishi оқибатида шу аъзонинг чандиқланиб бужмайishi ва шаклининг ўзгариishi; склероз.

ЦИСТИТ – қовуқнинг яллиғланиши билан характерланувчи касаллик.

Ч

ЧИПҚОН – тук халтачаси ҳамда унга боғлиқ ёғ беzi ва тўқималарнинг йирингли яллиғланиши; йирингли катта чиқик; хўппоз.

Ш

ШИРИНМИЯ – дуккакдилар оиласига мансуб, илдизи sanoat ва тиббиётда ишлатиладиган кўп йиллик ўсимлик.

FARMAKOTERAPIYA (yun.) – kasalliklarni dori-darmon bilan davolash.

FARMATSIYA (yun. dori-darmon) – yangi dori-darmonlar qidirib topish, ularni qayta ishlash, tayyorlash, saqlash va bemorlarga tavsiya qilish bo'yicha ilmiy va amaliy bilimlar sohasi; dorishunoslik.

FIMOZ (yun.) – erkaklar tanosil a'zosi chekka kertmak qismining tor bo'lishi.

FITOTERAPIYA – tibbiyotning kasalliklarni o'simliklar yordamida davolash usullarini o'rganuvchi bo'limi.

FOTOTERAPIYA – sun'iy, notabiiy manbalardan hosil qilinadigan infrako'zga ko'rinarli va ultrabinafsha nurlardan davolash va profilaktika maqsadlarida foydalanish; nur bilan davolash.

X

XASMOL – yiringlatuvchi mikroblar kirishi natijasida qo'l barmog'i to'qimalarining o'tkir yiringli yallig'lanishi; milkak.

XOLETSISTIT (yun. o't, safro + pufak) – o't pufagining o'tkir yoki surunkali yallig'lanishi.

S

SIRROZ (yun.) – jigar, o'pka, buyrak kabi a'zoldan qalin biriktiruvchi to'qimalarning o'sib, kattalashishi oqibatida shu a'zoning chandiqlanib bujmayishi va shaklining o'zgarishi; skleroz.

SISTIT – qovuqning yallig'lanishi bilan xarakterlanuvchi kasallik.

Ch

CHIPQON – tuk xaltachasi hamda unga bog'liq yog' bezi va to'qimalarning yiringli yallig'lanishi; yiringli katta chiqiq; ho'ppoz.

Sh

SHIRINMIYA – dukkaklilar oilasiga mansub, ildizi sanoat va tibbiyotda ishlatiladigan ko'p yillik o'simlik.

ШИРИНЧА – болаларда организмнинг заифлашуви туфайли баданга майда қизил яра-чақа тошиши билан ифодаланадиган касаллик.

ШОЛ (а.фалаж) – бирор аъзонинг нормал ҳаракат қилолмай ёки сеза олмай қолиши билан характерланадиган касаллик; фалаж.

Э

ЭВТАНАЗИЯ (юн.) – беморнинг ўлим олди оғриқларини енгиллаштириш.

ЭЙФОРИЯ (юн.) – объектив ҳолат билан боғлиқ бўлмаган димоғчоғлик, ўз-ўзидан ғайриихтиёрий кўтаринки хурсанд ҳолат.

ЭКЗЕМА (юн.) – ГУШ – терининг нейро-эндокрин системаси фаолиятининг бузилиши; тугунчалар, йирингли жойлар, тангачалар ҳосил бўлиб, қичима билан ўтади.

ЭКСГУМАЦИЯ (лот.) – суд-тиббий, криминалистик экспертиза.

ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЯ – юракнинг тегиши натижасида ҳосил бўладиган электр импульсларни график тарзда қайд этиб, юракнинг аҳволини текшириш усули.

ЭЛЕКТРОТЕРАПИЯ – электр оқими, электр ва магнит майдонларини даволаш мақсадларида ишлатиш, қўллаш.

ЭНСА – одам бошининг орқа пастки қисми; энса суяги.

ЭШАКЕМ – териға, баъзан шиллиқ қаватларға катта-кичик пуфакчали тошмалар тошиши.

Ў

ЎЛАТ – одам ва ҳайвонларда ўлат таёқчаси кўзғатадиган ўткир, юқумли касаллик; кўплаб ёки ёппасига ўлимға сабаб бўладиган хавфли касаллик.

Қ

ҚАБЗИЯТ (а.) – ич қотиши.

ҚАДОҚ – одам терисидаги кўп ишқаланадиган ва қисиладиган жойнинг қалинлашуви, қаттиқ қаварик.

ҚАЗҒОҚ – бошнинг сочли қисмида пайдо бўладиган майда қипиқлар.

SHIRINCHA – bolalarda organizmning zaiflashuvi tufayli badanga mayda qizil yara-chaqa toshishi bilan ifodalanadigan kasallik.

SHOL (a.falaj) – biror a'zonning normal harakat qilolmay yoki seza olmay qolishi bilan xarakterlanadigan kasallik; falaj.

Е

EVTANAZIYA (yun.) – bemorning o'lim oldi og'riqlarini yengillashtirish.

EYFORIYA (yun.) – obyektiv holat bilan bog'liq bo'lmagan dimog'chog'lik, o'z-o'zidan g'ayriixtiyoriy ko'tarinki xursand holat.

EKZEMA (yun.) – GUSH – qichima – terining neyroendokrin sistemasi faoliyatining buzilishi; tugunchalar, yiringli joylar, tangachalar hosil bo'lib, qichima bilan o'tadi.

EKSGUMATSIYA (lot.) – sud-tibbiy, kriminalistik ekspertiza.

ELEKTROKARDIOGRAFIYA – yurakning tepishi natijasida hosil bo'ladigan elektr impuls'larni grafik tarzda qayd etib, yurakning ahvolini tekshirish usuli.

ELEKTROTERAPIYA – elektr oqimi, elektr va magnit maydonlarini davolash maqsadlarida ishlatish, qo'llash.

ENSA – odam boshining orqa pastki qismi; ensa suyagi.

ESHAKYEM – teriga, ba'zan shilliq qavat'larga katta-kichik pufakchali toshmalar toshishi.

О‘

О‘ЛАТ – odam va hayvonlarda o'lat ta-yoqchasi qo'zg'atadigan o'tkir, yuqumli kasallik; ko'plab yoki yoppasiga o'limga sabab bo'ladigan xavfli kasallik.

Q

QABZIYAT (a.) – ich qotishi.

QADOQ – odam terisidagi ko'p ishqalanadigan va qisiladigan joyning qalinlashuvi, qattiq qavariq.

QAZG‘OQ – boshning sochli qismida paydo bo'ladigan mayda qipiq'lar.

ҚИЁФА (ташқи кўриниш, юз; қадди-комат; ўзини тутиш) – ташқи кўриниш.

ҚИЗАМИҚ – асосан болаларда айрим аъзоларининг яллиғланиши, баданга қизил тошма тошиши ва иситма билан кечадиган юқумли касаллик.

ҚИЗИЛМИЯ – айн. ширинмия.

ҚИЗИЛЧА – 1. Баданга қизил тошиши ва кўпинча иситма билан кечадиган, асосан болаларда бўладиган, қизамиққа ўхшаш ўткир юқумли касаллик. 2. Эти ва баргсавати қизил, овқатга солинадиган лавлаг; қизил лавлаг.

ҚИЧИМА – қаттиқ қичишиш ва тугунчали тошмалар билан кечадиган тери касалликлари.

ҚОРАСОН – айн. гангрена.

ҚОҚШОЛ – 1. Одам ва ҳайвонларда организмга терининг жароҳатланган еридан кириб, ўздан заҳар ажратиб, бутун организмни заҳарловчи таёқча шаклидага алоҳида микроб кўзғатадиган ўткир юқумли касаллик. 2. Оғриқликдан қок қуриб қолган, қок қуруқ, қуруқ суяк.

Ҳ

ҲАЙЗ (менструация, ой кўриш) – балоғат ёшдаги қизларда ва бола туғиш ёшидаги аёлларда ҳар 21–30 (кўпинча 28) кунда содир бўладиган биологик жараён; ой кўриш.

ҲАЙРАТ (а. ҳайронлик, лол қолиш, довдираб, гангиб қолиш) – кучли даражадаги таажжуб, ҳайронлик.

ҲАМШИРА (ф. бирга сут эмишган; опа ёки сингил) – шифохонада ишловчи, ўрта тиббий маълумотга эга бўлган ходим; тиббий ҳамшира.

ҲИС(С) (а.) – ташқи таъсирни қабул қилиш қобилияти ва шу таъсирдан юзага келадиган ҳолат.

ҲОМИЛА (а. иккиқат хотин) – она қорнида 2-ойнинг охиридан (9 ҳафта) бошлаб туғилиш вақтигача (40 ҳафта) ривожланаётган пушт (эмбрион).

ҲОМИЛАДОР (а.) – қорнида ҳомиласи бор; иккиқат хотин.

ҚИYOFA (tashqi ko‘rinish, yuz; qaddi-qomat; o‘zini tutish) – tashqi ko‘rinish.

QIZAMIQ – asosan bolalarda ayrim a‘zolarining yallig‘lanishi, badanga qizil toshma toshishi va isitma bilan kechadigan yuqumli kasallik.

QIZILMIYA – ayn. shirinmiya.

QIZILCHA – 1. Badanga qizil toshishi va ko‘pincha isitma bilan kechadigan, asosan bolalarda bo‘ladigan, qizamiqqa o‘xshash o‘tkir yuqumli kasallik. 2. Eti va bargsavati qizil, ovqatga solinadigan lavlagi; qizil lavlagi.

QICHIMA – qattiq qichishish va tugunchali toshmalar bilan kechadigan teri kasalliklari.

QORASON – ayn. gangrena.

QOQSHOL – 1. Og‘riqlikdan qoq qurib qolgan, qoq quruq, quruq suyak. 2. Odam va hayvonlarda organizmga terining jarohatlangan yeridan kirib, o‘zidan zahar ajratib, butun organizmni zaharlovchi tayoqcha shaklidaga alohida mikrob qo‘zg‘atadigan o‘tkir yuqumli kasallik.

Н

HAYZ (menstruatsiya, oy ko‘rish) – balog‘at yoshdagi qizlarda va bola tug‘ish yoshidagi ayollarda har 21–30 (ko‘pincha 28) kunda sodir bo‘ladigan biologik jarayon; oy ko‘rish.

HAYRAT (a. hayronlik, lol qolish, dovdirab, gangib qolish) – kuchli darajadagi taajjub, hayronlik.

HAMSHIRA (f. birga sut emishgan; opa yoki singil) – shifoxonada ishlovchi, o‘rta tibbiy ma‘lumotga ega bo‘lgan xodim; tibbiy hamshira.

HIS(S) (a.) – tashqi ta‘sirni qabul qilish qobiliyati va shu ta‘sirdan yuzaga keladigan holat.

HOMILA (a. ikkiqat xotin) – ona qornida 2-oyning oxiridan (9 hafta) boshlab tug‘ilish vaqtigacha (40 hafta) rivojlanayotgan pusht (embrion).

HOMILADOR (a.) – qornida homilasi bor; ikkiqat xotin.

ҲОМИЛАДОРЛИК – қорнида ҳомиласи бор ҳолат, уруғланган тухум ҳужайранинг она организмда ривожланиб, етук ҳомиллага айланишидан иборат физиологик жараён.

ҲУСНБУЗАР – ёғ безлари функцияси бузилиши туфайли терига турли хил тошмалар тошиши.

ҲЎППОЗ – ёнма-ён жойлашган бир неча соч халтачаси ва тери безларининг ҳамда шу соҳадаги тери ва тери ости ёғ қатламининг ўткир йирингли яллиғланиши; карбункул, кўк яра. Сизлогич, чипқон ва бошқа касалликлар келиб чиқиши мумкин.

HOMILADORLIK – qornida homilasi bor holat, urug‘langan tuxum hujayraning ona organizmida rivojlanib, yetuk homilaga aylanishidan iborat fiziologik jarayon.

HUSNBUZAR – yog‘ bezlari funksiyasi buzilishi tufayli teriga turli xil toshmalar toshishi.

HO‘PPOZ – yonma-yon joylashgan bir necha soch xaltachasi va teri bezlarining hamda shu sohadagi teri va teri osti yog‘ qatlamining o‘tkir yiringli yallig‘lanishi; karbunkul, ko‘k yara. Sizlog‘ich, chipqon va boshqa kasalliklar kelib chiqishi mumkin.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Абдужаббарова М.Ф., Базарова Л.Х., Ковтуненко В.Н., Усманходжаев А. Англо-русско-узбекский фармацевтический словарь. – Ташкент: Изд-во Ибн Сина, 1992.
2. Англо-русский медицинский словарь / Под ред. А.М. Лигачева. – Таллин: LINGVA, 1992.
3. Андреева Н.Н., Арапова Н.С. Словарь иностранных слов: актуальная лексика, толкования, этимология. –М., 1997.
4. Dictionary of Medical Terms fifth edition, by Mikel A. Rothenberg, Charles E. Chapmab. Barreb's Educational Series Incorporated, 2006.
5. Dictionary of Medical Terms. Fourth Edition. Hillmore R., Jackson D. A&C Black, 2005.
6. Латинско-русский словарь медицинской терминологии. –М.: Центрполиграф, 2004.
7. Радзевич А.Э., Куликов Ю.А., Гостева Е.В. Краткий толковый словарь медицинской терминологии. –М.: Медпресс-информ, 2004.
8. Русча-лотинча-ўзбекча тиббий терминлар изоҳли луғати /Акад. Ё. Туракулов таҳрири остида. –Тошкент, 2005.
9. Словарь психиатрических и относящихся к психическому здоровью терминов. –Т. I. ВОЗ. –Женева, 1991.
10. Словарь физиологических терминов / Под ред. О.Г. Газенко, Н.А. Агаджанян, О.С. Адрианова, А.А. Башкирова и др. – М.: Наука, 1987.
11. Тумаков С.А., Тимирбулатов Р.А., Перова Ю. В., Чубарова А.Л. Краткий терминологический словарь по биохимии / Под ред. Ю.В. Щульца. – Самара: ГП Перспектива, 2002.
12. Усманходжаев А., Нажмиддинова О.М., Муродова М. Мўъжаз тиббий луғат. – Тошкент: «Нур», 1992.
13. Усманходжаев А., Косимова З.Т. Русско-узбекский медицинский разговорник. – Ташкент: Госкомпечать РУз, 1993.
14. Усманходжаев А., Маҳмуд М., Тураханова М.С., Ҳамроев М. Ўзбек халқ табибати атамаларининг изоҳли луғати. – Тошкент, 2005.
15. Усманходжаев А., Баситханова Э.И., Назиров П.Х., Тураханова М.С. Тиббий терминлар энциклопедик луғати. –Тошкент, 2009.
16. Усманходжаев А., Аваков В.Е., Баситханова Э.И. Большой медицинский этимологический словарь. – Ташкент, 2010.
17. Энциклопедический словарь медицинских терминов: В 3-х томах, под ред. Б.В. Петровского. – М.: Советская энциклопедия. –Т. 1, 1982; т. 2, 1983. т. 3, 1984.
18. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. «Ўзбек миллий энциклопедияси». –Тошкент, 2008.

MUNDARIJA

Annotatsiya	3
Lugʻatdan foydalanish tartibi	4
Kirish	5
A	7
Б	31
В	45
Г	62
Д	99
Е	119
Ж	119
З	122
И	128
Й	142
К	142
Л	165
М	177
Н	202
О	218
П	238
Р	282
С	293
Т	319
У	332
Ф	338
Х	346
Ц	351
Ч	353
Ш	355
Щ	357
Э	359
Ю	374
Я	374
Tibbiy atamalar etimologiyasi	377
Foydalanilgan adabiyotlar	398

**O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi
Ma’naviyat va davlat tilini rivojlantirish masalalari
departamenti**

**TIBBIY ATAMALAR
LUG‘ATI**

Muharrir
Badiiy muharrir
Texnik muharrir
Sahifalovchi

T. Mirzayev
D. Mulla-Axunov
G. Ahmedova
G. Qulnazarova

Nashriyot litsenziyasi AA 0049. 20.03.2020-yil.
Bosishga 12.09.2022-yilda ruxsat etildi. Bichimi 70x100 ¹/₁₆.
Bosma tabog‘i 25. Adadi 1000. Buyurtma № 22–13.

“Kamalak-PRESS” MChJ nashriyotida nashrga
tayyorlandi va matbaa bo‘limida chop etildi.
Toshkent shahar, Navoiy ko‘chasi, 30-uy.
Tel: 71 244-40-91, 99 808-19-49.